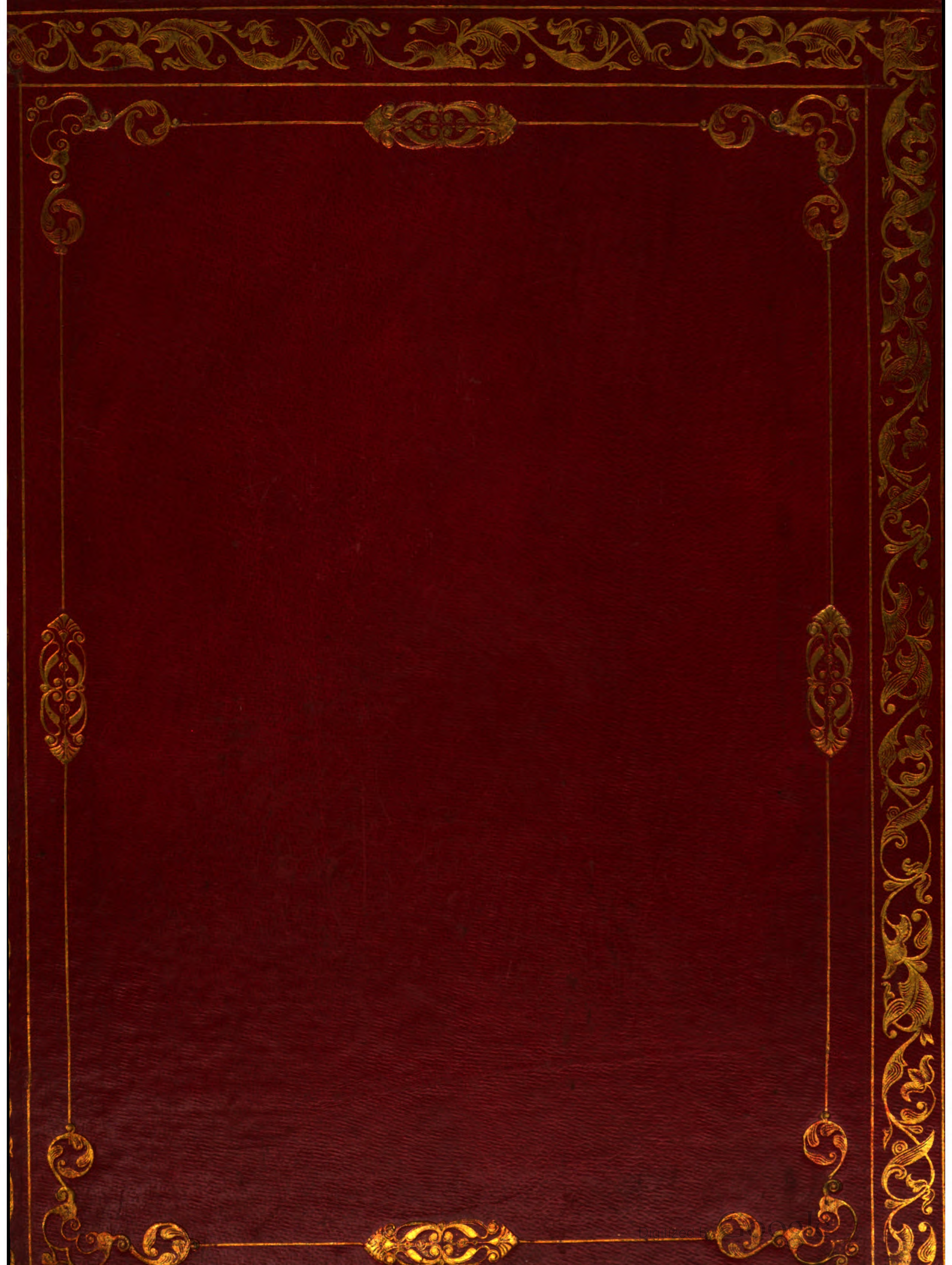

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΡΙΘΜ.
Α·Μ·ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΟΘΩΝΟΣ
Digitized by Google

Theotokos

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

ΚΥΡΙΑΚΟΔΡΟΜΙΟΝ

ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΩΝ.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΘΕΟΤΟΚΟΥ
ΤΟΥ ΑΣΤΡΑΧΑΝΙΟΥ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΥΡΙΑΚΟΔΡΟΜΙΟΝ,

ΗΤΟΙ

Ἑρμηνεία καὶ μετ' αὐτὴν ἠθικὴ ὁμιλία εἰς τὰ κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν ἐν ταῖς ἁγίαις τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν ἐκκλησίαις ἀναγινωσκόμενα Εὐαγγέλια.

Ἐξεδόθη πρῶτον μὲν ἐν Μόσχᾳ κατὰ τὸ 1796 δαπάνῃ τῆς Ζωσιμαίας ἀδελφότητος, πρὸς τὸ δωρεὰν διανέμεσθαι τοῖς εὐσεβέσι, καὶ ἀφιερώθη τῇ Τετρακτύϊ τῶν ἁγιωτάτων Πατριαρχῶν· τὸ δὲ δεύτερον ἐν Βενετίᾳ τῷ 1831, δαπάνῃ τῆς αὐτῆς ἀδελφότητος, διὰ τῆς ἀγρύπνου φιλογενείας τοῦ ἐξοχωτάτου Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος

ΚΟΜΗΤΟΣ Ι. Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ.

Νῦν δὲ τὸ τρίτον ἐκδίδοται ὑπὸ τοῦ Φιλογενεστάτου

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΖΩΣΙΜΑ

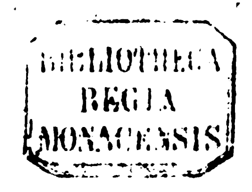
Δαπάνῃ ἰδίᾳ καὶ τῶν αὐτοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένων ἀδελφῶν, ἵνα διανέμηται δωρεὰν εἰς τὰς ἁγίας τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησίας.

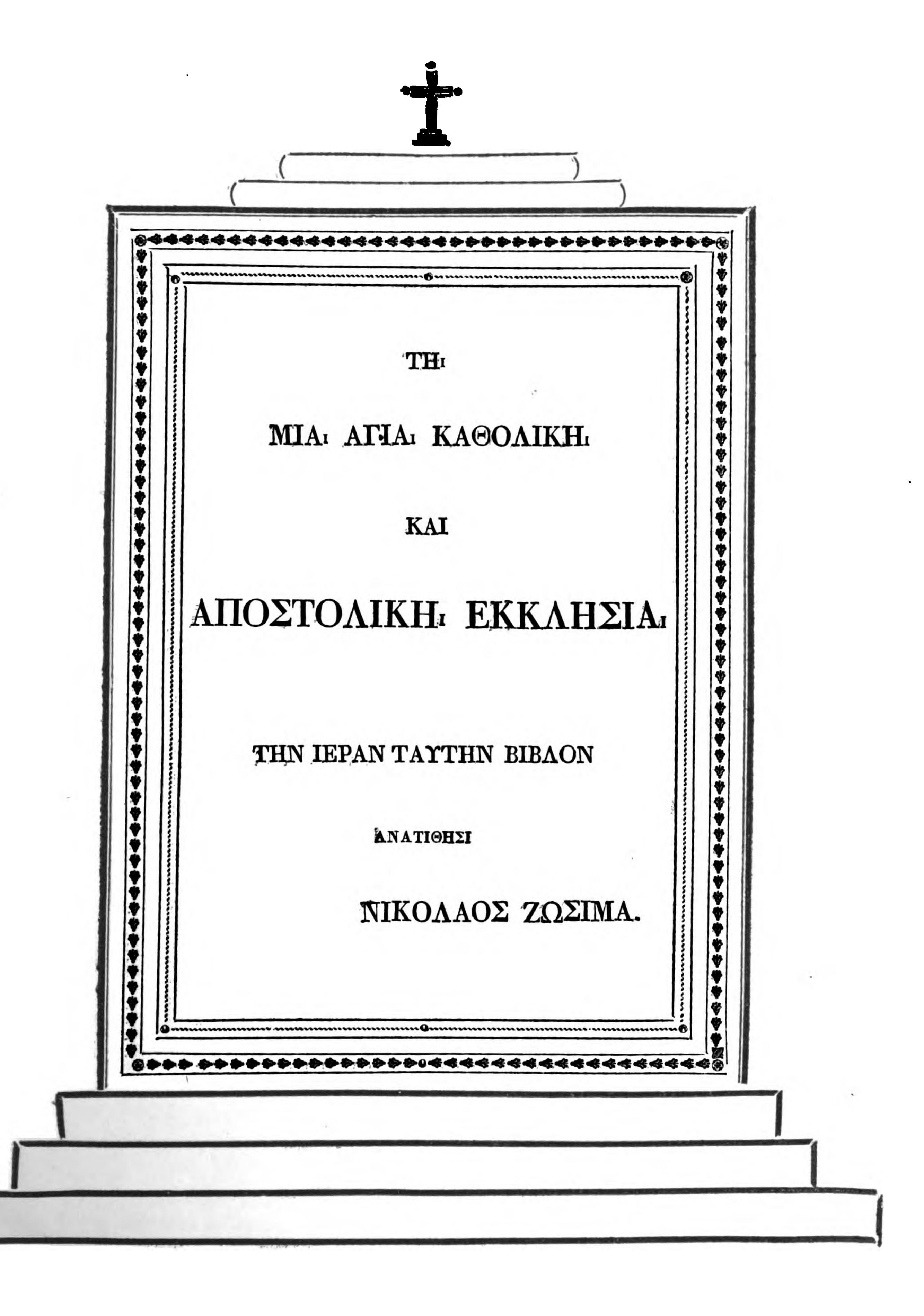
ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,
ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΗΛΑ.
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΤΟΥ ΕΡΜΟΥ Ἀρ. 215.

1840.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

ΤΗι
ΜΙΑι ΑΓΙΑι ΚΑΘΟΛΙΚΗι
ΚΑΙ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗι ΕΚΚΛΗΣΙΑι
ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΤΑΥΤΗΝ ΒΙΒΛΟΝ
ΑΝΑΤΙΘΗΣΙ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΖΩΣΙΜΑ.

Τὸ τῆς ποιμεναρχίας περίβλεπτον ὕψος, εἰς ὃ ἀνύψωσεν ΥΜΑΣ, ΑΡΧΙΠΟΙΜΑΝΤΟΡΕΣ ΠΑΝΣΕΒΑΣΤΟΙ, (*) τοῦ παντάνακτος καὶ τελεταρχικοῦ πνεύματος ἡ χάρις, πάντας ἐπισυστέλλει, καί, ἵν' οὕτως εἴπω, προσεπαναχαιτίζει τοὺς ἐνώπιον ΥΜΩΝ παῤῥησιασθῆναι, καὶ δῶρον ΥΜΙΝ, κἂν ὁποιονδήποτε τοῦτο ᾖ, προσαγεῖν καὶ ἀφοσιώσασθαι ἐθέλοντας, πολλῷ δὲ μᾶλλον τὸν μηδενὸς τῶν ἱερατικῶν λαχόντα κλήρου, μηδὲ ὑψώμασιν ἀξιωμάτων ἐμπρέποντα, ἀλλ' ἐν τῇ κάτω τῶν κοσμικῶν διατελοῦντα τάξει, καὶ μόνῳ τῷ τῆς ὀρθοδοξίας σεμνυνόμενον ὑπεραγίῳ ὀνόματι· ἐπεὶ δὲ ἡ αὐτὴ χάρις, ἡ τοσοῦτον ΥΜΑΣ ὑπεράρασα, καὶ τοῖς χαρακτῆρσι τῆς κοινωνίας καὶ ἐπιεικείας κατεκόσμησε, κοινοὺς καὶ εὐμενεῖς διδασκάλους καὶ ποιμένας καὶ πατέρας καταστήσασα, δῆλον, ὅτι καὶ εὐπροσίτους οὐ μόνον τοῖς ὑψηλοῖς, ἀλλὰ δὴ καὶ τοῖς ταπεινοῖς ἐναπέδειξεν. Ἐκ τούτου καὶ αὐτὸς πᾶσαν μὲν ἀποθέμενος δειλίαν, πᾶσαν δὲ ἀναλαβὼν χρηστὴν ἐλπίδα, ἐνώπιον τοῦ θρόνου τῆς ἁγιωσύνης ΥΜΩΝ νοερῶς παριστάμενος, τὴν βίβλον ταύτην μεθ' ὅσης εὐλαβείας καὶ τῆς ἕως ἐδάφους προσκυνήσεως ΥΜΙΝ προσφέρων ἀνατίθημι· ἤτοι γὰρ οὐδενὶ τῶν ἁπάντων, ἢ ΥΜΙΝ μόνοις προσφυὴς καὶ κατάλληλος πέφυκεν ἡ ταύτης προσαγωγὴ καὶ ἀνάθεσις· ΥΜΕΙΣ γάρ, ΑΡΧΙΕΡΑΡΧΑΙ ΑΓΙΩΤΑΤΟΙ, ἐν τούτοις μάλιστα τοῖς ἐπικινδύνοις καιροῖς, ἐν οἷς ὑπὲρ ἄλλοτέ ποτε τῆς ἀσεβείας, τῆς θυγατρὸς τοῦ παραλογισμοῦ καὶ τῆς φαυλοβιότητος, ὁ βορβορώδης ἐξεχύθη χείμαῤῥος, κατακλύζειν πειρώμενος τῆς ἀληθείας τὰ σπέρματα, ὡς στύλοι ἀκράδαντοι ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀμώμου πίστεως ἑστηκότες, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν θεοπνεύστων γραφῶν τῆς εὐσεβείας τὰ δόγματα καὶ τῆς ὀρθῆς τῶν ἠθῶν διδασκαλίας τὰ μαθήματα ἀκίβδηλα ἀρύοντες καὶ ἄδολα, καὶ τῇ τοῦ σοφοῦ λόγου ἰσχύϊ ἐκτιθέντες, καὶ τῷ τοῦ ἐνθέου ΥΜΩΝ ὑποδείγματος κράτει ἐπιῤῥωννύντες, καὶ δι' αὐτῶν, ὡς καλοὶ ποιμένες, τρέφον-

(*) Ἡ παροῦσα ἀφιερωτικὴ ἐπιστολὴ εὑρίσκεται εἰς τὴν ἐν Μόσχᾳ πρώτην ἔκδοσιν τῶν Κυριακοδρομίων, ὅπου ἀφιεροῦται τὸ βιβλίον τῇ Τετρακτύϊ τῶν ἁγιωτάτων Πατριαρχῶν, τῷ τε Παναγιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ ΓΡΗΓΟΡΙῼ καὶ τῷ Μακαριωτάτῳ Πάππᾳ καὶ Πατριάρχῃ Ἀλεξανδρείας ΘΕΟΦΙΛῼ, καὶ τῷ Μακαριωτάτῳ Πατριάρχῃ Ἀντιοχείας ΑΝΘΕΜΙῼ καὶ τῷ Μακαριωτάτῳ Πατριάρχῃ τῆς Ἱερουσαλὴμ ΑΝΘΙΜῼ.

τες εὐσεβῶς καὶ ποτίζοντες ἐπιστημόνως τοῦ υἱοῦ καὶ λόγου τοῦ θεοῦ τὰ λογικὰ πρόβατα, ἀνεπηρέαστα διασώζετε καὶ ἀπήμαντα ἀπὸ τῆς πανωλέθρου τῶν ἀσεβῶν βλάβης· ΥΜΕΙΣ ἐστε νῦν αἱ πρώτισται πηγαί, δι' ὧν τὸ ἐπουράνιον καὶ ζωηρὸν τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀρετῆς πηγάζον νᾶμα, καὶ ποτίζει καὶ εὐφραίνει καὶ δωρεῖται τοῖς δαψιλῶς καὶ εὐλαβῶς αὐτὸ πίνουσι τὴν βασιλείαν τὴν αἰώνιον· ΥΜΕΙΣ νῦν οἱ πρῶτοι ἱερομύσται καὶ διδάσκαλοι καὶ διανομεῖς τοῦ λόγου τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ ἐπηβολώτατοι τούτου διερμηνευταὶ καὶ ἐκφάντορες διαπρύσιοι· εἰκότως οὖν καὶ πάνυ εὐλογοφανῶς τοῦτον πάντες λόγον εὐσεβείας καὶ ὀρθότητος ἡγήσονται, ὃν ἂν ΥΜΕΙΣ τοιοῦτον ἐπικρίνητε, καὶ ὃν βίβλος φέρῃ τοῖς ΥΜΕΤΕΡΟΙΣ καθωραϊσμένη καὶ ἐπισεσεμνωμένη σεβαστοῖς ὀνόμασιν. Ἐπεὶ δὲ τήνδε τὴν βίβλον διανεμηθῆναι δωρεὰν ἐν ταῖς ἁγίαις τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαις διέταξεν ὁ ταύτης συγγραφεύς, κἀμοὶ διὰ τοῦτο αὐτὴν ἐδωρήσατο, οὐκ ἄλλῳ τινὶ πάντως, εἰμὴ ΥΜΙΝ τοῖς ἐν αὐταῖς πρωτοκορυφαίοις καὶ αὐτῶν τῶν προεδρευόντων προέδροις ταύτην με προσενεγκεῖν ἔδει καὶ ἀναθῆναι. Διερμηνευτικὴ τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου, καὶ διδακτικὴ τῆς τῶν ἠθῶν εὐκοσμίας ἐστὶν ἡ βίβλος, ὅπερ ἐστὶ κοινή τις καὶ ἕτοιμος τῶν λογικῶν ΥΜΩΝ προβάτων πνευματικὴ πόα, τὴν ψυχὴν αὐτῶν τρέφουσα, καὶ πρὸς τὰς σωτηρίους καθοδηγοῦσα διεξόδους. Ἔνθεν τοι οὐδὲ διστάζειν ἔπεισι περὶ τοῦ ὅτι ΥΜΕΙΣ, ὡς κοινοὶ πάντων τῶν ὀρθοδόξων ποιμένες, καὶ πατέρες φιλότεκνοι, ἐπὶ μὲν τὴν βίβλον ἀσμένως ἐπιβλέψαντες, φιλοστόργου ἀξιώσετε ὑποδοχῆς τε καὶ προστασίας, κῦρος καὶ ὡραϊσμὸς ἐσομένης αὐτῇ καὶ πάντιμον σέμνωμα· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ δύναμιν χορηγησομένης αὐτῇ τῆς τῶν ἀναγινωσκόντων καὶ ἀκροωμένων προθυμίας τε καὶ εὐλαβείας ἐφελκυστικήν· τὸν δὲ ταύτην φιλοπονήσαντα, κἀμὲ τὸν πρὸς τὴν ἀνακοίνωσιν καὶ διανομὴν αὐτῆς συνεργήσαντα ταῖς θεοπειθέσι καὶ πανευπροσδέκτοις εὐχαῖς ΥΜΩΝ καὶ εὐλογίαις καταστέψετε, παντὸς ἀγαθοῦ παρεκτικαῖς ἡμῖν καὶ τῆς αἰωνίου σωτηρίας.

ΤΗΣ ΥΜΕΤΕΡΑΣ ΠΑΝΥΠΕΡΤΙΜΟΥ, ΘΕΟΠΡΟΒΛΗΤΟΥ ΚΑΙ

ΘΕΟΔΟΞΑΣΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΤΗΤΟΣ

Τέκνον ἐν Χριστῷ εὐπειθέστατον καὶ ὑποκλινέστατος δοῦλος

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΖΩΣΙΜΑ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Κηρύττεται μὲν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὁ τοῦ εὐαγγελίου λόγος, συναθροίζεται δὲ ἐν αὐτῇ, ἐξόχως κατὰ πᾶσαν κυριακήν, ὁ τοῦ Κυρίου λαός, καὶ πάντες μὲν ἀκούουσιν αὐτόν, πάνυ δὲ ὀλίγοι τὰ τούτου κατανοοῦσι νοήματα· τοῦτο δὲ λύπης καὶ δακρύων ἄξιον· ὁ γὰρ τοῦ θεοῦ λόγος, ὁ εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν μὴ συνιέντων αὐτὸν πίπτων, πάσχει τοῦ ἐπὶ τῶν πετρῶν σπαρέντος σπόρου τὸ πάθημα, μένει δηλονότι ἄπρακτος, καθάπερ καὶ ὁ σπόρος ἄκαρπος· ἱκανὴν δὲ τῷ πάθει τούτῳ τὴν θεραπείαν εὗρεν ἡ τοῦ θεηγόρου Παύλου ἁγιωσύνη καὶ σύνεσις, διερμηνευτὴν τοῦ λόγου ὁρίσασα, καὶ τὴν τούτου σιγήν, ὅταν οὗτος μὴ παρῇ, ἐπιθεσπίσασα· « Ἐὰν δὲ μὴ ᾖ διερμηνευτής, σιγάτω ἐν ἐκκλησίᾳ· ἑαυτῷ δὲ λαλείτω » καὶ τῷ θεῷ ». Ταύτῃ δὲ τῇ ἀποστολικῇ πειθαρχοῦντες θεσμοθεσίᾳ οἱ ἀρχαῖοι ποιμένες καὶ διδάσκαλοι μετὰ τὴν ἐπ' ἐκκλησίας τῶν θεοπνεύστων γραφῶν ἀνάγνωσιν, διηρμήνευον ἐπ' ἀκροάσει παντὸς τοῦ περιεστῶτος λαοῦ τὰ ἀναγνωσθέντα ῥήματα. Τίνας δ' ἂν εὕρῃς ἢ σοφωτέρους τούτων, ἢ νοητικωτέρους, ἢ ἐπηβολωτέρους τοῦ θείου νόμου διερμηνευτάς; ἔχομεν ἄχρι τῆς σήμερον, κἂν μὴ πάντων, ἐνίων δ' οὖν ὅμως, τὰς πανσόφους καὶ πλήρεις πάσης χάριτος ἑρμηνείας· ἔπρεπεν οὖν ἵνα αὐτὰς πάντοτε ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγινώσκωμεν· ἀλλ' ἐπεὶ ὁ πανδαμάτωρ καιρὸς καὶ αἱ ἐναντίαι τῶν πραγμάτων περιστάσεις τὴν κοινὴν χρῆσιν, ἑπομένως δὲ καὶ τὴν κοινὴν κατάληψιν διέφθειραν τῆς χρυσῆς διαλέκτου, δι' ἧς ἐκεῖνοι αὐτὰς συνέγραψαν, περιττὴ ἐγένετο ἡ τούτων ἀνάγνωσις ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς συνάξεσι.

Τῷ ἐλεεινῷ τούτῳ συμβάματι ἡμεῖς ὁπωσοῦν ἀπαντῆσαι προθυμηθέντες, τὴν ἑρμηνείαν τῶν κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν ἐν ταῖς τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησίαις ἀναγινωσκομένων εὐαγγελίων, μετ' αὐτὴν δὲ καὶ ἠθικὴν ὁμιλίαν συντάξαι ἔγνωμεν, οὐκ ἰδίᾳ θαῤῥήσαντες δυνάμει, ἀλλὰ τοῖς τῶν εἰρημένων ἁγίων ἀνδρῶν ἐγκύψαντες πρότερον ὑπομνήμασι, καὶ ταῖς τούτων ἑρμηνείαις προκατηχηθέντες, καὶ ἀπ' αὐτῶν, ὡς ἀπὸ πηγῶν σωτηρίου, τὰ πλεῖστα ἀρυσάμενοι, καὶ πρὸς τὸν θεὸν δέ, τὸν μὴ καταισχύνοντα τὰ πρόσωπα τῶν πρὸς αὐτὸν προσερχομένων καὶ τὸν φωτισμὸν αἰτούντων, πᾶσαν ἐπιῤῥίψαντες τὴν ἐλπίδα. Διάλεκτον δὲ μετήλθομεν οὐκ αὐτὴν ἐπ' ἀκριβὲς τὴν τῶν προπατόρων ἡμῶν, τὴν νῦν μὴ ὑπὸ πάντων ἐντελῶς κατανοουμένην· ἵνα μή, ὅπερ θεραπεῦσαι σπεύδομεν, τοῦτο αὐτὸ πάλιν ἐπεισάξωμεν τῆς ἀκαταληψίας τὸ νόσημα· ἀλλ' οὐδὲ αὐτὴν τὴν ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐν ταῖς τριόδοις ὑπὸ τῶν χυδαίων λαλουμένην· αὕτη μὲν γὰρ διὰ τὰ ἀπὸ τῆς φθορᾶς τραύματα, καὶ διὰ τὰς παρεισενεχθείσας ξενικὰς λέξεις, καὶ διὰ τ' ἄλλα αὐτῆς ἐλαττώματα ἀνεπιτήδειός ἐστι πρὸς πᾶσαν μὲν σοφῆς πραγματείας συγγραφήν, ἐξόχως δὲ πρὸς τὴν τῶν θείων λόγων διασάφησιν, ἅτε δὴ σμικρύνουσα τὴν μεγαλοπρέπειαν, καὶ ταπεινοῦσα τὸ ὕψος, καὶ περικείρουσα τὴν ἀκριβῆ τῶν ἐν αὐτοῖς νοημάτων ἔκφρασιν· ἄλλην δέ τινα ἐπιτηδεύθημεν, καθαρεύουσαν ὅσον οἷόν τε, ὅπερ ἐστὶν ὅσον οὐκ ἀφαιρεῖ τὴν κατάληψιν, τῶν τῆς δυσ-

μορφίας ἐλαττωμάτων, καὶ τῇ Ἑλληνίδι ἐγγίζουσαν, ἁπλουστέραν δέ, καὶ τοῖς τῶν Ἑλλήνων παισὶ καταληπτὴν καὶ εὐχώρητον.

Οὕτως οὖν τῆς βίβλου συγγραφείσης, ἐν ᾧ σκέψις ἦν περὶ τοῦ ἐκτυπωθῆναι, καὶ ἀμισθὶ αὐτὴν ταῖς ἁγίαις δωρηθῆναι ἐκκλησίαις, αὐτόκλητος προφθὰς ὁ εὐσεβὴς καὶ τίμιος ἀνήρ, ὁ χρησιμώτατος Κύριος Ἀναστάσιος Ζωσιμᾶ, ἥρπασε τῆς μισθαποδοσίας τὸν στέφανον, ἔργον αὐτοῦ τε καὶ τῶν αὐταδέλφων αὐτοῦ ποιησάμενος καὶ τὰ περὶ τὴν δαπάνην, καὶ τὰ περὶ τὴν ῥηθεῖσαν διανομήν, εἰς μνημόσυνον αὐτῶν τε καὶ τῶν γεννητόρων αὐτῶν διηνεκὲς καὶ αἰώνιον.

Εὐμενῶς οὖν ἅπαντες, ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ταύτην ὑποδέξασθε τὴν βίβλον· καὶ οἱ μὲν ἐκκλησιαστικοὶ τὴν τοῦ πλησίον ἀναλαβόντες ἀγάπην, ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς συνάξεσιν ἀναγινώσκειν αὐτὴν μὴ κατοκνεῖτε· οἱ δὲ λαϊκῶν τάξιν ἐπέχοντες, προθύμῳ ψυχῆς διαθέσει ἤτοι μελετᾶτε, ἢ ἀκούετε τὸν ὑπ' αὐτῆς διερμηνευόμενον θεῖον λόγον· οὕτω γὰρ αὐτὸς οὐ μόνον εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν πεσεῖται, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν καρδίαν εἰσελεύσεται· εἰσελθὼν δέ, κενὸς οὐκ ἐξελεύσεται, ἀλλὰ καρποφορήσει τῆς ἀρετῆς τὸν καρπὸν τὸν σωτήριον. Τοῦτο ἡμεῖς πόθῳ ψυχῆς ζέοντι καὶ κατανύξει καρδίας ἐξαιτούμεθα παρ' αὐτοῦ τοῦ ἐξ οὐρανοῦ ἐξελθόντος σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ πάντων τῶν ἀγαθῶν χορηγοῦ καὶ σωτῆρος.

ΠΙΝΑΞ

Τῶν τε Ἑρμηνειῶν καὶ Ὁμιλιῶν τῶν ἐν τῷ παρόντι τόμῳ περιεχομένων.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Αʹ. ΤΟΜΟΥ.

ΠΙΝΑΞ.

Των ἔν τε τῷ πρώτῳ καὶ δευτέρῳ τόμῳ περιεχομένων τῆς παλαιᾶς καὶ νέας γραφῆς ῥήσεων τῶν μὴ καθ' αὐτὸ διερμηνευομένων.

ΓΕΝΕΣΙΣ.

Κεφ.	Στίχ.		Α'. Σελ.	Β'. Σελ.
	9	Εἰ σὺ εἰς ἀριστερά, ἐγὼ εἰς δεξιά.		245
	16	Καὶ ποιήσω τὸ σπέρμα σου		134
ΙΔ'.	15	Καὶ κατεδίωξεν αὐτοὺς ἕως Χοβά.		7
	16	Καὶ ἀπέστρεψε πᾶσαν τὴν ἵππον		—
	21	Εἶπε δὲ βασιλεὺς Σοδόμων		245
	22	Εἶπε δὲ Ἄβραμ πρὸς τὸν βασιλέα Σοδόμων.		—
	23	Ἀπὸ σπαρτίου ἕως σφαιρωτῆρος	266	—
ΙΕ'.	5	Ἀρίθμησον τοὺς ἀστέρας		—
	6	Ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην	266	8
ΙΖ'.	10	Καὶ αὕτη ἡ διαθήκη		209
	19	Ἰδοὺ Σάῤῥα ἡ γυνή σου		8
ΙΗ'.	3	Κύριε, εἰ ἄρα εὗρον χάριν		246
	17	Ὁ δὲ Κύριος εἶπε, Μὴ κρύψω		96
	27	Ἐγὼ δέ εἰμι γῆ καὶ σποδός		246, 265
	32	Ἐὰν εὑρεθῶσιν ἐκεῖ δέκα, οὐ μὴ ἀπολέσω	77	96
Κ'.	12	Ἐκ πατρός, ἀλλ' οὐκ ἐκ μητρός	204	
ΚΑ'.	19	Καὶ εἶδε φρέαρ ὕδατος ζῶντος	63	
ΚΒ'.	12	Νῦν γὰρ ἔγνων, ὅτι φοβῇ σὺ τὸν θεόν		362
	13	Ἐν φυτῷ Σαβέκ		349
ΚΕ'.	8	Ἐν γήρᾳ καλῷ.		108
	27	Ἄγροικος		291
	28	Ἠγάπησε δὲ Ἰσαὰκ τὸν Ἠσαῦ		—
ΚΣΤ'.	12	Ἔσπειρε δὲ Ἰσαὰκ ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ.		35
	19	Καὶ εὗρον ἐκεῖ φρέαρ	63	
	24	Καὶ εὐλογήσω σε καὶ πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου		134
	25	Ἐν τῇ φάραγγι Γεράρων.		—
ΚΗ'.	12	Ἐστηριγμένη ἐν τῇ γῇ	311	
	15	Ἰδοὺ ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ.		135
	17	Ὡς φοβερὸς ὁ τόπος οὗτος		114
	18	Ἔστησε στήλην.	109	
	20	Καὶ ηὔξατο εὐχήν	—	
ΛΒ'.	10	Ἱκανούσθω μοι ἀπὸ πάσης δικαιοσύνης		8
ΛΓ'.	11	Λάβε τὰς εὐλογίας μου		175
	19	Ἐκτήσατο τὴν μερίδα		135
	20	Καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν θεόν		—
ΛΕ'.	1	Εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς Ἰακώβ		134
ΛΘ'.	3	Ἤδει δὲ ὁ Κύριος αὐτοῦ	138	
	6	Καὶ ἐπέστρεψε πάντα, ὅσα ἦν αὐτῷ	137	
	7	Κοιμήθητι μετ' ἐμοῦ.	233	
	9	Καὶ πῶς ποιήσω τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο	—	
	22	Καὶ ἔδωκεν ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ	138	
	23	Οὐκ ἦν ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ	—	
Μ'.	8	Οὐχὶ διὰ τοῦ θεοῦ	6	
ΜΑ'.	41	Εἶπε δὲ Φαραὼ τῷ Ἰωσήφ	138	
ΜΗ'.	21	Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω.		108
	9	Σκύμνος λέοντος Ἰούδα.		309
ΜΘ'.	10	Καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν.	73	
Ν'.	1	Ἐπιπεσὼν ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.		27
	10	Ἑπτὰ ἡμέρας.		—
	21	Μὴ φοβεῖσθε, ἐγὼ διαθρέψω ὑμᾶς,		246
	24	Υἱοὺς τῶν υἱῶν.		108

ΕΞΟΔΟΣ.

Κεφ.	Στίχ.		Α'. Σελ.	Β'. Σελ.
	20	Εὖ δὲ ἐποίει ὁ θεὸς ταῖς μαίαις.	203.	

Κεφ.	Στίχ.		Α. Σελ.	Β'. Σελ.
Γ'.	6	Ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς τοῦ πατρός σου.	103, 172	
	10	Καὶ ἐξάξεις τὸν λαόν μου.	19	
Δ'.	22	Σὺ δὲ ἐρεῖς τὸν Φαραώ.	174	
Ε'.	1	Ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου.	19	
Ζ'.	20	Καὶ μετέβαλε πᾶν τὸ ὕδωρ.	178	
Η'.	1	Ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου.		251
	10	Ὁ δὲ εἶπεν, αὔριον.		—
Θ'.	27	Ἀποστείλας δὲ Φαραώ.		163
	28	Καὶ ἐξαποστελῶ ὑμᾶς.		—
	35	Καὶ ἐσκληρύνθη ἡ καρδία Φαραώ.		—
Ι'.	16	Κατέσπευδε δὲ Φαραώ.		—
	17	Προσδέξασθέ μου τὴν ἁμαρτίαν		—
	20	Καὶ οὐκ ἐξαπέστειλε.		164
ΙΒ'.	7	Ἐν τοῖς οἴκοις, ἐν οἷς ἐὰν φάγωσιν αὐτά.	178	
	16	Πᾶν ἔργον λατρευτόν.	20	
ΙΔ'.	22	Τεῖχος ἐκ δεξιῶν.	228	
	28	Ἐπαναστραφὲν τὸ ὕδωρ.	202	
ΙΘ'.	10	Καταβάς, διαμάρτυρε τῷ λαῷ.	180	
	11	Καὶ ἔστωσαν ἕτοιμοι.	—	
	12	Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς.	181	
	13	Πᾶς ὁ ἀψάμενος τοῦ ὄρους.	—	
	16	Φωναὶ καὶ ἀστραπαί·	—	
	21	Μήποτε ἐγγίσωσι πρὸς τὸν θεόν.	78	
Κ'.	10	Τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ.	51	
	12	Τίμα τὸν πατέρα σου.		15, 127
	15	Οὐ φονεύσεις.		297
	16	Οὐ ψευδομαρτυρήσεις.	200	
ΚΒ'.	1	Ἐὰν δέ τις κλέψῃ μόσχον.		160
	4	Ἐὰν δὲ καταληφθῇ		—
ΚΓ'.	4	Ἐὰν δὲ συναντήσῃς τῷ βοΐ.		16
	5	Ἐὰν δὲ ἴδῃς τὸ ὑποζύγιον.		—
Λ'.	18	Ἀνὰ μέσον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.		340
ΛΒ'.	29	Ἐπληρώσατε τὰς χεῖρας ὑμῶν.	215	
	32	Καὶ νῦν εἰ μὲν ἀφῇς αὐτῶν.		292
ΛΓ'.	11	Ἐνώπιος ἐνωπίῳ.		293

ΛΕΥΙΤΙΚΟΝ.

Κεφ.	Στίχ.		Α. Σελ.	Β'. Σελ.
Β'.	13	Καὶ πᾶν δῶρον θυσίας ὑμῶν ἁλὶ ἁλισθήσεται.		77, 133, 291
ΙΓ'.	46	Κεχωρισμένος καθήσεται.		130
ΙΘ'.	36	Ζυγὰ δίκαια καὶ σταθμία δίκαια.		285
ΚΓ'.	15	Καὶ ἀριθμήσετε ὑμεῖς.	114	
	16	Ἕως τὴν αὔριον.	114	
	34	Τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ μηνός	115	
	35	Καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη.	—	
	36	Ἑπτὰ ἡμέρας προσάξετε.	115	
ΚΕ'.	8	Καὶ ἐξαριθμήσεις ἑαυτῷ.		169
ΚΣΤ'.	19	Καὶ θήσω τὸν οὐρανὸν ὑμῖν.	152	
	20	Καὶ οὐ δώσει ἡ γῆ ὑμῶν.	—	
	30	Πᾶσα δεκάτη τῆς γῆς.		170

ΑΡΙΘΜΟΙ.

Κεφ.	Στίχ.		Α. Σελ.	Β'. Σελ.
Ε'.	7	Ἐξαγορεύσει τὴν ἁμαρτίαν, ἣν ἐποίησε.		160

ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟΝ.

ΤΕΤΑΡΤΗ ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ.

ΠΡΩΤΗ ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΩΝ.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΩΝ.

ΙΩΒ.

Πίναξ τῶν μὴ καθ' αὐτὸ

Ψαλ.	Στίχ.		Α'. Σελ.	Β'. Σελ.
	12	Παρατηρήσεται ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν δίκαιον .	286	
	21	Οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπολοῦνται . .	57	184
	35	Εἶδον τὸν ἀσεβῆ ὑπερυψούμενον . .		11, 116
	38	Καὶ παρῆλθον, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν . .	57	— —
ΛΗ.	7	Ἰδοὺ παλαιστὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου .	46	
	14	Ἐν ἐλεγμοῖς ὑπὲρ ἀνομίας . .	46, 56, 140	
	18	Ἄνες μοι, ἵνα ἀναψύξω, πρὸ τοῦ με ἀπελθεῖν.	140	
ΛΘ'.	9	Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας .		329
	10	Τότε εἶπον, Ἰδοὺ ἥκω . .		330
	21	Καὶ τὸν νόμον σου ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας μου.	116	—
ΜΑ'.	2	Ἐδίψησεν ἡ ψυχή μου πρὸς τὸν θεὸν τὸν . ζῶντα		287
ΜΔ'.	11	Ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ. . .		82
ΜΗ.	5	Ἵνα τί φοβοῦμαι ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ. .	201	
	10	Οἱ τάφοι αὐτῶν οἰκίαι αὐτῶν εἰς τὸ αἰῶνα.	213	
	11	Ἐπεκαλέσαντο τὰ ὀνόματα αὐτῶν .		
	12	Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε . .		247
ΜΘ'.	20	Τὸ στόμα σου ἐπλεόνασε κακίαν . .	183	
	21	Καθήμενος κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου κατελάλεις.		
	22	Ταῦτα ἐποίησας, καὶ ἐσίγησα . .		201
Ν'.	1	Ἐλέησόν με, ὁ θεός . . .	108	
	4	Ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω. .		165
	5	Ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου .		99
	6	Ἰδοὺ γὰρ ἐν ἀνομίαις συνελήφθην . .	91	
	11	Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ θεός .	113	
	13	Ἀπόδος μοι τὴν ἀγαλλίασιν . .		9
	18	Καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην.		77, 176, 306
ΝΒ'.	3	Ὁ θεὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψεν . .	151	
	7	Ὅτι ὁ θεὸς διεσκόρπισεν ὀςᾶ ἀνθρωπαρέσκων.	214	
ΝΔ'.	4	Δειλία θανάτου ἐπέπεσεν ἐπ' ἐμέ . .		266
	5	Φόβος καὶ τρόμος ἦλθεν ἐπ' ἐμέ . .		—
	6	Τίς δώσει μοι πτέρυγας ὡσεὶ περιστερᾶς .		140, —
	24	Ἡπαλύνθησαν οἱ λόγοι αὐτῶν ὑπὲρ ἔλαιον .		114
ΝΖ'.	3	Ἀπηλλοτριώθησαν ἀπὸ μήτρας . .	105	
	4	Θυμὸς αὐτοῖς κατὰ τὴν ὁμοίωσιν τοῦ ὄφεως	—	
ΝΘ'.	4	Ἔδωκας τοῖς φοβουμένοις σε σημείωσιν .		97
ΞΑ'.	9	Μάταιοι οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων . .	134	
	10	Μὴ ἐλπίζετε ἐπ' ἀδικίαν. . .		285
ΞΔ'.	2	Πρὸς σὲ πᾶσα σὰρξ ἥξει . . .	14	
ΞΕ.	17	Ἀδικίαν εἰ ἐθεώρουν ἐν καρδίᾳ μου. .	90	
ΞΖ'.	17	Πῖον		
	18	Τὸ ὄρος, ὃ εὐδόκησεν ὁ θεός . .	227	
ΟΑ'.	14	Καὶ ἔντιμον τὸ ὄνομα αὐτῶν : .		45
ΟΒ'.	3	Ὅτι ἐζήλωσα ἐπὶ τοῖς ἀνόμοις . .		104
ΟΒ'.	26	Οἱ μακρύνοντες ἑαυτοὺς ἀπὸ σοῦ ἀπολοῦνται		180
ΟΔ'.	7	Ὅτι ποτήριον ἐν χειρὶ Κυρίου . .	173	
	8	Καὶ ἔκλινεν ἐκ τούτου εἰς τοῦτο :	—	
ΟΕ.	1	Γνωστὸς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὁ θεός . .	103	
ΟΣΤ'.	2	Τὸν θεὸν ἐξεζήτησα ταῖς χερσί μου	29	
	3	Ἐμνήσθην τοῦ θεοῦ, καὶ εὐφράνθην. .		30, 226
	19	Ἐν τῇ θαλάσσῃ αἱ ὁδοί σου . .	232	
ΟΖ'.	2	Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου .	247	
	75	Ἐξόπισθεν τῶν λοχευομένων ἔλαβεν αὐτόν.		8
ΟΘ'.	6	Ποτιεῖς ἡμᾶς ἐν δάκρυσιν ἐν μέτρῳ .		29

Ψαλ.	Στίχ.		Α'. Σελ.	Β'. Σελ.
	9	Ἄμπελον ἐξ Αἰγύπτου μετῆρας	268	
ΠΑ'.	6	Ἐγὼ εἶπα θεοί ἐςε καὶ υἱοὶ ὑψίςου πάντες	141	
ΠΓ'.	1	Εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου	292	82, 287
	2	Ἡ καρδία μου καὶ ἡ σάρξ μου ἠγαλλιάσαντο.		— —
	6	Μακάριος ἀνήρ, οὗ ἐστιν ἀντίληψις αὐτῷ		82
	11	Ἐξελεξάμην παραῤῥιπτεῖσθαι		— —
	13	Μακάριος ἄνθρωπος ὁ ἐλπίζων ἐπὶ σέ	226	
ΠΣΤ'.	3	Μνησθήσομαι Ῥαὰβ καὶ Βαβυλῶνος		310
ΠΗ.	10	Ὁ δεσπόζων τοῦ κράτους τῆς θαλάσσης	227	
	32	Ἐπισκέψομαι ἐν ῥάβδῳ τὰς ἀνομίας αὐτῶν.	94, 96, 276	
	33	Τὸ δὲ ἔλεός μου οὐ μὴ διασκεδάσω.	—	
Ϟ'.	5	Οὐ φοβηθήσῃ ἀπὸ φόβου νυκτερινοῦ	46	
	6	Ἀπὸ βέλους πετομένου ἡμέρας	46	
	7	Πεσεῖται ἐκ τοῦ κλίτους σου χιλιάς	46	
	11	Ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ.	46, 141	
	12	Ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε μήποτε προσκόψῃς	— —	
	16	Μακρότητα ἡμερῶν ἐμπλήσω αὐτόν.		7
ϞΔ'.	4	Ὅτι ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὰ πέρατα τῆς γῆς.	223, 172	10
	5	Ὅτι αὐτοῦ ἐστιν ἡ θάλασσα.	— —	11
Ρ'.	1	Ἔλεον καὶ κρίσιν ᾄσομαί σοι, Κύριε.		196, 235
	2	Ψαλῶ καὶ συνήσω ἐν ὁδῷ ἀμώμῳ.		—
ΡΑ'.	6	Ἀπὸ φωνῆς τοῦ στεναγμοῦ μου.		165
ΡΒ'.	1	Εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον.		138
	5	Τὸν ἐμπιπλῶντα ἐν ἀγαθοῖς.		—
ΡΓ'.	33	Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν.		222
ΡΔ'.	5	Μὴ ἅπτεσθε τῶν χρηστῶν μου	113	
ΡΕ'.	30	Καὶ ἔστη Φινεές, καὶ ἐξιλάσατο.	204, 3	
	31	Καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.	204	
	34	Ἐμίγησαν ἐν τοῖς ἔθνεσιν.	62	
ΡΣΤ'.	23	Οἱ καταβαίνοντες εἰς θάλασσαν.	226	
	24	Αὐτοὶ εἶδον τὰ ἔργα Κυρίου.	—	
	43	Τίς σοφὸς καὶ φυλάξει ταῦτα.		309
ΡΗ'.	6	Καὶ ἡ προσευχὴ αὐτοῦ	113	
	7	Γενηθήτωσαν αἱ ἡμέραι αὐτοῦ	107	
	23	Τὰ γόνατά μου ἠσθένησαν		165
ΡΘ'.	1,2	Κάθου ἐκ δεξιῶν μου	86, 290	317
	3	Μετὰ σοῦ ἡ ἀρχὴ	3	
ΡΙ'.	2	Μεγάλα τὰ ἔργα Κυρίου.		13
ΡΙΑ'.	9	Ἁμαρτωλὸς ὄψεται καὶ ὀργισθήσεται	286	
ΡΙΒ'.	4	Ἐξανέτειλεν ἐν σκότει φῶς τοῖς εὐθέσιν	22	
	8	Ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησι		140
ΡΙΓ'. ΡΙΣΤ'.	9	Μὴ ἡμῖν, Κύριε, μὴ ἡμῖν, ἀλλ' ἢ τῷ ὀνόματί σου		66
ΡΙΖ.	10	Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα.	208	
	16	Δεξιὰ Κυρίου ἐποίησε δύναμιν	2, 207	
	18	Παιδεύων ἐπαίδευσέ με ὁ Κύριος.	26	
	22	Παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη	272	
	24	Αὕτη ἐςὶν ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος	2	
ΡΙΗ.	2	Μακάριοι οἱ ἐξερευνῶντες	185, 226	
	9	Ἐν τίνι κατορθώσει νεώτερος		230
	24	Καὶ γὰρ τὰ μαρτύριά σου μελέτη μου ἐστί.		285
	37	Ἀπόστρεψον τοὺς ὀφθαλμούς σου	245	
	48	Ἦρα τὰς χεῖράς μου		182
	60	Ἡτοιμάσθην, καὶ οὐκ ἐταράχθην		105

ΙΕΡΕΜΙΑ·

ΙΕΖΕΚΙΗΛ

ΔΑΝΙΗΛ

Κεφ.	Στίχ.		Α'. Σελ.	Β'. Σελ.
ΚΗ'.	20	Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι	86	317
		ΜΑΡΚΟΣ.		
Α'.	7	Ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου	278	
	8	Ἐγὼ μὲν ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι.		36, 338
	10	Καὶ εὐθέως ἀναβαίνων		343
	17	Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς		5, 6
Β'.	1	Καὶ πάλιν εἰσῆλθεν εἰς Καπερναούμ	189	
	5	Τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου	273	228, 229
	8	Καὶ εὐθέως ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς		— 249
Γ'.	11	Σοὶ λέγω ἔγειραι καὶ ἆρον τὸν κράββατόν σου	273	229
Δ'.	14	Δώδεκα ἐποίησεν	25	
	5	Ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλήν		34
	20	Ἓν μὲν τριάκοντα		85
	39	Καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλῖναι πάντας	219	
	40	Καὶ ἀνέπεσον πρασιαὶ πρασιαί	220	
Ε'.	1	Εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν	211	
	15	Καὶ ἐξῆλθον ἰδεῖν τὸ γεγονός	189	
	22	Ὁ ἀρχισυνάγωγος		71
	23	Ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇ αὐτῇ τὰς χεῖρας.		75
	26	Καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα		71
	34	Καὶ ἴσθι ὑγιής		73, 77
	37	Οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα		74
ΣΤ'.	40	Ὁ δὲ ἐκβαλὼν ἅπαντας		75
	18	Οὐκ ἔξεστί σοι		346
Ζ'.	45	Ἠνάγκασε τοὺς μαθητάς	232	
	2	Τί οὗτος οὕτω λαλεῖ βλασφημίας;		148
	24	Εἰς τὰ μεθόρια Τύρου καὶ Σιδῶνος.	308	
Η'.	26	Συροφοίνισσα τῷ γένει		
	33	Ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ		287
	34	Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν		—
Θ'.	35	Ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι		288
	18	Καὶ ὅπου ἂν αὐτὸν καταλάβῃ	237	
	21	Καὶ ἐπηρώτησε τὸν πατέρα αὐτοῦ		248, 249
	22	Εἴτι δύνασαι, βοήθησον ἡμῖν	239 Αὐτόθ.	
	23	Εἰ δύνασαι πιστεῦσαι	—	
	24	Πιστεύω, Κύριε, βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ	236, 240	
	25	Τὸ πνεῦμα τὸ ἄλαλον καὶ κωφόν	—	
	26	Καὶ ἐγένετο ὡσεὶ νεκρός.	240	
	30	Διὰ τῆς Γαλιλαίας	241	248
	35	Εἴτις θέλει πρῶτος εἶναι.		291
	50	Ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλας.		138
Ι'.	21	Ἐμβλέψας αὐτῷ, ἠγάπησεν αὐτόν	258	139
	22	Ὁ δέ, στυγνάσας		7
	30	Ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα	139	257
	38	Δύνασθε πιεῖν το ποτήριον;		
	42	Οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν	164	
	43	Οὐχ οὕτω δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν	—	
	45	Καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου		260
	46	Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ.		147
	52	Ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.	82	132
ΙΑ'.	10	Εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη.		267
	24	Πάντα, ὅσα ἂν προσευχόμενοι	111	

Κεφ.	Στίχ.		Α'. Σελ.	Β'. Σελ.
ΙΒ'.	14	Δηνάριον	249	
	30	Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν θεόν σου	144	
	32	Καλῶς, διδάσκαλε	288, 291	
	33	Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα ἡ πτωχή	304	
	44	Πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύματος	—	
ΙΔ'.	3	Καὶ συντρίψασα τὸ ἀλάβαστρον		269
	4	Ἦσαν δέ τινες ἀγανακτοῦντες		—
	5	Καὶ ἐνεβριμῶντο		—
	6	Τί αὐτῇ κόπους παρέχετε;		—
	7	Πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε		—
	8	Ὃ εἶχεν αὐτή, ἐποίησεν		270
	9	Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν		—
ΙΕ'.	25	Ἦν δὲ ὥρα τρίτη	36	
	43	Ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος	35	
ΙΣΤ'.	6	Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνόν;		347
	9	Ἀναστὰς πρωῒ πρώτῃ σαββάτου	2	169
	15	Εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα	41, 49	350
	16	Πᾶς ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται.	13, 31, 49, 17, 233	338, 350
	17	Σημεῖα τοῖς πιστεύσασι	236	
	18	Ὄφεις ἀροῦσιν	—	

ΛΟΥΚΑΣ.

Κεφ.	Στίχ.		Α'. Σελ.	Β'. Σελ.
Α'.	22	Διέμεινε κωφός	209	318
	28	Χαῖρε, κεχαριτωμένη		—
	30	Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ		—
	32	Οὗτος ἔσται μέγας		173, 318
	35	Διὸ καὶ τὸ γεννώμενον		
	36	Καὶ ἰδοὺ Ἐλισάβετ	16	173
	38	Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου		174
	43	Καὶ πόθεν μοι τοῦτο;		—
	48	Ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν		28
	52	Δυνάστας ἀπὸ θρόνων		
	62	Ἐνένευον.	209	
	63	Ἰωάννης ἔσται τὸ ὄνομα αὐτοῦ	—	
	78	Ἐν οἷς ἐπεσκέψατο	22	
	79	Ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει.	—	320
Β'.	12	Καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον		—
	14	Δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ	23	325
	23	Καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ		319
	26	Μὴ ἰδεῖν θάνατον		—
	29	Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλον		—
	34	Σημεῖον ἀντιλεγόμενον	16	
	39	Καὶ ὡς ἐτέλεσαν ἅπαντα τὰ κατὰ τὸν νόμον		327
	51	Καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν.		330
Γ'.	15	Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ	9	
	19	Ὁ δὲ Ἡρώδης.		346
	20	Προσέθηκε καὶ τοῦτο		—
	38	Υἱὸς τοῦ Ἐνώς, τοῦ Σήθ, τοῦ Ἀδάμ		307
Δ'.	8	Ὕπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ		342
	16	Καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέτ	119	109
	17	Ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον		
	18	Εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς		280
	19	Κηρύξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτόν		—

Κεφ.	Στίχ.		Α΄. Σελ.	Β΄. Σελ.
Δ΄.	22	Καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ		218
	43	Εὐαγγελίσασθαί με δεῖ	101	
Ε΄.	1	Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον		2, 5
	4	Χαλάσατε τὰ δίκτυα		1, 6
	10	Μὴ φοβοῦ		
	19	Καὶ μὴ εὑρόντες.		229
ΣΤ΄.	21	Μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν		275, 68
	25	Οὐαὶ ὑμῖν οἱ ἐμπεπλησμένοι		48
	31	Καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν		19
	35	Ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανείζετε	191, 235	14, 21
	36	Οἰκτίρμων ἐστί.		57
Ζ΄.	13	Μὴ κλαῖε		30
	37	Καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἐν τῇ πόλει		268
	39	Εἶπεν ἐν ἑαυτῷ.		248
	40	Ἔχω σοί τι εἰπεῖν		249
	47	Οὗ χάριν λέγω σοι		140
	48	Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου		165
	50	Ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.		136, 165
Η΄.	5	Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων		42
	10	Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια.	277	
	22	Εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης.		60
	28	Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ;		
	35	Καὶ ἐξῆλθον ἰδεῖν τὸ γεγονός	189	
	37	ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνείχοντο	—	60
	38	Ἐδέετο ὁ ἀνήρ.		
	46	Ἐγὼ οἶδα δύναμιν ἐξελθοῦσαν	310	77
	48	Ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.		27
	52	Μὴ κλαίετε		—
	53	Καὶ κατεγέλων αὐτοῦ		
Θ΄.	16	Λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους	220	
	35	Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός	9, 15	
	39	Καὶ ἰδοὺ πνεῦμα λαμβάνει αὐτόν.	238	
	42	Ἔτι δὲ προσερχομένου αὐτοῦ	240	
	62	Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ.	312	
Ι΄.	16	Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει	141	
	27	Ἐξ ὅλης τῆς καρδίας		262
	42	Τὴν ἀγαθὴν μερίδα		268
ΙΑ΄.	1	Ἐν τόπῳ τινί	110	
	39	Τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου.		11
	41	Πλὴν τὰ ἐνόντα δότε	235	274
ΙΒ΄.	16	Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου	265	104
	17	Καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ	154	
	17	Καὶ εἶπε, τοῦτο ποιήσω.	265	104
	19	Ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθά	—	105
	20	Ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσι.	154, 265	102, 105, 104
	21	Οὕτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ	154	
	33	Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν.		206
	35	Ἔστωσαν αἱ ὀσφύες ὑμῶν περιεζωσμέναι	152	126
	42	Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος;		54
	43	Μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος		—
	46	Καὶ διχοτομήσει αὐτόν.		—
	50	Βάπτισμα ἔχω βαπτισθῆναι		258
ΙΓ΄.	7	Ἰδοὺ τρία ἔτη ἔρχομαι.	275	
	14	Ὁ δὲ ἀρχισυνάγωγος	277	40

Κεφ.	Στίχ.		Α'. Σελ.	Β'. Σελ.
ΙΖ'.	2	Ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν.	—	
	4	Τὸ ἔργον ἐτελείωσα		122, 313
	5	Καὶ νῦν δόξασόν με σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῷ	108, 117, 290	
	9	Ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ.	108	
	12	Εἰμὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας		
	20	Οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον	105, 108, 314	89
ΙΗ'.	6	Ἐγώ εἰμι	118	
	20	Ἐγὼ παῤῥησίᾳ ἐλάλησα τῷ κόσμῳ	149	
ΙΘ'.	14	Ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα	36	
	15	Ἆρον, ἆρον, σταύρωσον αὐτόν	43	
	16	Τότε οὖν παρέδωκαν αὐτόν	36	
	25	Εἱστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ.	37	
	30	Τετέλεσται		314
	37	Ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν	271	47, 330
	38	Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας	36	
	39	Ἦλθε δὲ καὶ Νικόδημος.	36, 121	
	41	Ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἐτέθη	36	
Κ'.	1	Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων	38	
	4	Ἦλθε πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον	15	
	12	Ἐν λευκοῖς καθεζομένους.		220
	19	Οὔσης ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ	41	
	21	Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ	83	
	23	Ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας		344
	26	Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτώ.	41	
	29	Μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες	189, 33	
	31	Ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε	31	
ΚΑ'.	25	Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλά	30	

ΠΡΑΞΕΙΣ.

Κεφ.	Στίχ.		Α'. Σελ.	Β'. Σελ.
Α'.	3	Ὀπτανόμενος αὐτοῖς	41	51
	4	Καὶ συναυλιζόμενος	—	
	7	Οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο		100, 149
	10	Ἐν ἐσθῆτι λευκῇ		220
Β'.	2	Ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας	117	
	4	Ἤρξαντο λαλεῖν	115, —	
	41	Οἱ μὲν οὖν ἀσμένως ὑποδεξάμενοι		38
Γ'.	6	Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι	139	
	24	Ὁμοίως καὶ πάντες οἱ προφῆται	11	
Δ'.	4	Ὡσεὶ χιλιάδες πέντε	72	58
	13	Ἀγράμματοι καὶ ἰδιῶται		239
	17	Ἀπειλῇ ἀπειλησόμεθα αὐτοῖς		151
	32	Τοῦ πλήθους τῶν πιστευόντων	107, 159	
Ε'.	15	Ὥστε κατὰ τὰς πλατείας	139	
	18	Καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας αὐτῶν		151
	28	Καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν		291 —
	33	Καὶ ἐβουλεύσαντο ἀνελεῖν αὐτούς		—
	40	Καὶ προσκαλεσάμενοι		
ΣΤ'.	2	Οὐκ ἀρεστόν ἐστι	163	152
	3	Οὓς καταστήσομεν	—	
	4	Ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ	—	
	10	Οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ	116	
Ζ'.	60	Κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς.	235, 256	
Η'.	7	Πολλῶν τῶν ἐχόντων πνεύματα		39

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

Κεφ.	Στίχ.		Α'. Σελ.	Β'. Σελ.
	8	Συνίστησι δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην		—
Ε'.	10	Εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες	18, 102	27
	11	Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι	102	
	12	Δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία		79
	19	Ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς		208, 332
	20	Οὗ δὲ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία	128	
	3	Ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν		341
ΣΤ'	5	Εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν		—.
	6	Παλαιὸς ἄνθρωπος		238
	23	Τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας	143	
	16	Ὅτι ἐσμὲν τέκνα θεοῦ	153	
Η'.	17	Εἰ δὲ τέκνα· καὶ κληρονόμοι	13	
	18	Οὐκ ἄξια τὰ παθήματα.		233, 361
	21	Ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις	134	
	29	Ὅτι οὓς προέγνω καὶ προώρισε	74	
	30	Οὓς προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε	73	
	34	Χριστὸς ὁ ἀποθανών.	69	
	35	Τίς ἡμᾶς χωρίσει;	293	
	37	Ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν	294	
	2	Ὅτι λύπη μοι ἐστὶ μεγάλη		154
Θ'.	4	Ηὐχόμην γὰρ αὐτὸς ἐγὼ		—
	5	Ἡ υἱοθεσία καὶ ἡ δόξα	176, 267	
	5	Ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς κατὰ σάρκα	11, 174	
	18	Ἄρα οὖν, ὃν θέλει, ἐλεεῖ	73	
	19	Τῷ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκε;	74	
	4	Τέλος δὲ νόμου Χριστός	62	
Ι'.	9	Ὅτι, ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου	131	
	10	Καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται	130	
	17	Ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς	195	
	11	Τῷ αὐτῶν παραπτώματι.	174	
ΙΑ'.	20	Τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν	174	
	33	Ὦ βάθος πλούτου	77, 92	68
	34	Τίς ἔγνω νοῦν Κυρίου	——	175
	36	Ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ		262
	10	Τῇ τιμῇ ἀλλήλους ἡγούμενοι		
ΙΒ'.	19	Ἐμοὶ ἐκδίκησις	234, 255	
	20	Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου	—	333
	2	Ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ.		140
ΙΓ'.	10	Πλήρωμα γὰρ νόμου	55, 167	118, 123, 255
	12	Ἀποθώμεθα	7, 216	103
	13	Μὴ κώμοις καὶ μέθαις	20	123, 199
	14	Ἐνδύσασθε τὸν Κύριον Ἰησοῦν		61, 137
	4	Ὅσα γὰρ προεγράφη	287	
ΙΕ'.	19	Ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ		265
	17	Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί		358
ΙΣΤ'.				

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α'.

Κεφ.	Στίχ.		Α'. Σελ.	Β'. Σελ.
	9	Πιστὸς ὁ θεός, δι' οὗ ἐκλήθημεν	6	123
Α'	23	Ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν		260
	24	Θεοῦ δύναμις καὶ θεοῦ σοφία		281
	27	Τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεός	146	
	28	Καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου	—	122
	9	Ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς		46, 127, 305

Κεφ.	Στίχ.		Α΄. Σελ.	Β΄. Σελ.
Ε΄.	14	Ἔγειραι ὁ καθεύδων	153, 184	
	15	Βλέπετε οὖν πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε		251
	16	Ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρόν		—
	19	Λαλοῦντες ἑαυτοῖς ψαλμοῖς	21	
	21	Πάντες ὑποτάγητε ἀλλήλοις		213
	29	Οὐδεὶς γάρ ποτε		293
ΣΤ΄.	11	Πρὸς τὰς μεθοδείας	243	
	12	Ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς	143, 290	
	16	Θυρεόν	46, 243	

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ.

Κεφ.	Στίχ.		Α΄. Σελ.	Β΄. Σελ.
Β΄.	6	Ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων		
	7	Ἐκένωσεν ἑαυτόν		264
	8	Καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος.		319 —
	9	Ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα		80, 195, 264
	10	Ἐν γὰρ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ	187	321
	13	Ὁ θεός ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ἡμῖν	75, 129, 214	169.175,232,321
Γ΄.	8	Καὶ ἡγοῦμαι πάντα σκύβαλα		9
	18	Τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ		289
	19	Ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια		—
	21	Τῷ σώματι τῆς δόξης	135	
Δ΄.	3	Ἐν βίϐλῳ ζωῆς		45
	8	Ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ	33	
	9	Ἃ καὶ ἐμάθετε, καὶ παρελάβετε	—	

ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ.

Κεφ.	Στίχ.		Α΄. Σελ.	Β΄. Σελ.
Α΄.	15	Πρωτότοκος πάσης κτίσεως		317
	24	Νῦν χαίρω	296	9, 68
Β΄.	9	Ἐν αὐτῷ κατοικεῖ		228
	11	Καὶ περιετμήθητε περιτομῇ		209
	12	Συνταφέντες αὐτῷ		—
Γ΄.	9	Μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους	202	
	12	Ἐνδύσασθε οὖν ὡς ἐκλεκτοὶ θεοῦ	282	

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α΄.

Κεφ.	Στίχ.		Α΄. Σελ.	Β΄. Σελ.
Δ΄.	13	Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν		27, 28
	16	Ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν κελεύσματι.		30
	17	Ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες	312	—
Ε΄.	17	Ἀδιαλείπτως	109	
	18	Ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε		136, 139

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ. Β΄.

Κεφ.	Στίχ.		Α΄. Σελ.	Β΄. Σελ.
Γ΄.	10	Εἴτις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι	160	

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α΄.

Κεφ.	Στίχ.		Α΄. Σελ.	Β΄. Σελ.
Α΄.	15	Ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν		160, 319
Β΄.	4	Πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι	78	219
Γ΄.	7	Παγίδα τοῦ διαβόλου	243	
	16	Ὁμολογουμένως μέγα ἐστί		219

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β΄.

ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ.

ΙΑΚΩΒΟΣ.

ΠΕΤΡΟΥ Α΄.

ΠΕΤΡΟΥ Β΄.

ΙΩΑΝΝΟΥ Α΄.

Τέλος τοῦ πίνακος τῶν ῥητῶν.

ΠΙΝΑΞ

Ο ΠΡΑΓΜΑΤΙΩΔΗΣ,

Ἐν ᾧ τὸ μὲν Α΄. σημαίνει τὸν πρῶτον τόμον, τὸ δὲ Β΄. τὸν δεύτερον· οἱ δὲ ἀραβικοὶ χαρακτῆρες, τὴν σελίδα· καὶ τὸ μὲν α, τὸν ἐν τοῖς ἀριστεροῖς τῆς σελίδος στύλον, τὸ δὲ ϐ, τὸν ἐν τοῖς δεξιοῖς.

Α.

Ἁμαρτωλοί.

Ἁμαρτωλός

Ἀμήν.

Ἀναβάσεις

Ἀνάστασις νεκρῶν

Ἀνδρεία

Ἄνθρωπος

Ἀνοησία

Ἀπηλπισμένος

Ἄπιστος

Ἀπίστων

Ἁπλότης

Γενηθήτω

Γεννησαρὲτ

Γέργεσα

Γεωργὸς

Γῆρας

Γῆς

Γραμματέων

Γραφαὶ

Γραφὴ ἡ Παλαιὰ

Γυναῖκες

Δ

Δαβὶδ

Δαίμονες

Δαιμονιζόμενοι

Δακρύων

Δανιὴλ

Δέησις

Δειλίας

Δηνάριον

Διὰ

Πτωχείας

Πτωχοὶ

Ρ

Ῥαμὰ

Ῥαχὴλ

Σ

Σάββατον

Σαβέλλιος

Σαλώμη

Σαμάρεια

Σαμαρεῖται

Σαμαρεῖτις

Σαμουὴλ

Σαρεπτία

Σεληνιαζόμενοι

Σεληνιασμὸς

Σιχὰρ

Σκάνδαλον

Τελειότης

Τελῶναι

Τέχνη

Τιμωρίαν θεοῦ

Τραπεζῖται

Τριάδος

Τρόπος

Τυφλὸς

Τυφλῶν

Τύχη

Υ

Ὕδωρ ζῶν

Υἱὸς ὁ τοῦ θεοῦ

Υἱοθεσίας

Ὑπακοὴ

Ὑπερηφάνεια

Ὑπερήφανος

Ὑπόκρισις

Ὑποκριτὴς

Ὑπομονῆς

Φ

Φάντασμα

Φαραὼ

Φαρισαῖοι

Φαρισαῖος

Φθόνος

Φιλαργυρία

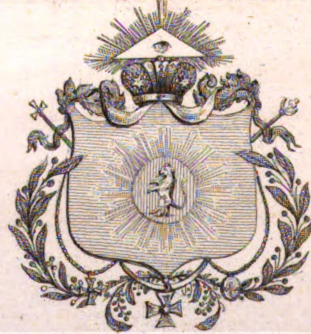
Φιλάργυροι

Φιλάργυρος

Φιλαρέτων

Τέλος τοῦ Πραγματιώδους Πίνακος.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ πᾶς λόγος τὴν
νίκην φέρει,
ΝΙΚΗΦΟΡΩΣ γὰρ ῥητρεύει
Θεοῦ ῥῆμα.

Χριστοῦ προβάτων ποιμὴν καλὸς
ἦν, κ' ἀπίστων βέλος.
Σοφίας πλήρης, μουσῶν ἡγέτης,
Κερκύρας κλέος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ.

Πρεπόντως καὶ εὐλογοφανῶς οἱ τὰς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναγνώσεις διαταξάμενοι ἅγιοι ἄνδρες ὥρισαν, ἵνα κατὰ πᾶσαν δεσποτικὴν ἑορτὴν ἀναγινώσκωνται τὰ περὶ τῆς ἑορτῆς διαλαμβάνοντα ἱερὰ εὐαγγέλια. Διὰ τί λοιπὸν σήμερον ἡ ἐκκλησία ἀντὶ τῆς ἀναγνώσεως τῶν εὐαγγελίων, τῶν καθιστορούντων τοῦ Χριστοῦ τὴν ἀνάστασιν, ἀναγινώσκει τὴν ἀρχὴν τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου, ἥτις οὐδὲν περὶ ταύτης τῆς λαμπροφόρου ἑορτῆς διαλαμβάνει; Λόγον ἔχει τὸ πρᾶγμα, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, πολλὰ ὑψηλὸν, καὶ θεοπρεπῆ, καὶ ἀξιάκουστον. Ἡ σημερινὴ ἡμέρα ὑπὸ τῶν ἁγίων γραφῶν, ὡς πρώτη ἡμέρα, καὶ ἀρχὴ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἡμερῶν, ὠνομάσθη μία, ὑπὸ δὲ τῶν χριστιανῶν, Κυριακὴ, ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου, τοῦ ἐν αὐτῇ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντος. Αὐτή ἐστι πρώτη τῶν ἄλλων ἡμερῶν καὶ κατὰ τὸν λόγον τῆς δημιουργίας, καὶ κατὰ τὸν λόγον τῆς ἀναπλάσεως· διότι ἐν αὐτῇ ὁ θεὸς διὰ τῆς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος παραγωγῆς ἤρξατο τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου· « Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ » ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα μία »· ἐν αὐτῇ καὶ ὁ μονογενὴς αὐτοῦ υἱὸς διὰ τῆς ἐκ

Γεν. 1, 5.

νεκρῶν ἀναστάσεως ἐτελείωσε τὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀνάπλασιν· « Τῇ μιᾷ » τῶν σαββάτων » (ἡ κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν Μάρκον) « ἀναστὰς πρώτῃ σαββάτου, » ἐφάνη πρῶτον Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ ». Θαυμαστὰ ἀληθῶς τῆς ἀπείρου σοφίας τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ τὰ οἰκονομήματα! κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, ἤγουν κατὰ τὴν Κυριακὴν, ἐγένετο καὶ ἡ πλάσις πάσης τῆς κτίσεως, καὶ ἡ ἀνάπλασις ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος· ἡ πλάσις ἔργον τοῦ ἀσάρκου λόγου « Δεξιὰ Κυρίου ἐποίησε δύναμιν »· ἡ ἀνάπλασις, ἔργον τοῦ σεσαρκωμένου λόγου « Δεξιὰ Κυρίου ὕψωσέ με ». Ἐπειδὴ λοιπὸν σήμερον ἐγένετο ὑπὸ τοῦ υἱοῦ καὶ λόγου τοῦ θεοῦ καὶ ἡ πλάσις καὶ ἡ ἀνάπλασις, διὰ τοῦτο σήμερον ἐδιωρίσθη ἡ ἀνάγνωσις τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τῆς βροντῆς, ἥτις θεολογεῖ τὸ « ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος », ἤγουν τὴν αἰώνιον ὕπαρξιν τοῦ λόγου, ἐξ οὗ ἡ δημιουργία· καὶ τὸ « ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο », ἤγουν τὴν ἔγχρονον ἐνανθρώπισιν, ἐξ ἧς ἡ ἀνάπλασις. Ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐκτίσθη ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, καὶ ἠκούσθη ἡ πρώτη δημιουργικὴ φωνὴ τοῦ θεοῦ, « Καὶ εἶπεν » ὁ θεός· γενηθήτω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς »· Ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀνήγγειλεν εἰς τὰς μυροφόρους ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ θεοῦ τὸ πρῶτον χαροποιὸν μήνυμα τῆς ἀναπλάσεως « Καὶ ἰδοὺ ὁ Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς, » λέγων, χαίρετε ». Ἐν αὐτῇ λοιπὸν τῇ ἡμέρᾳ ἔπρεπε καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῶν πρώτων δογμάτων τῆς σωτηρίας « Αὕτη ἐςὶν » ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος ». Πρώτη κατὰ τὴν τάξιν, πρώτη κατὰ τὴν ἀξίαν, πρώτη κατὰ τὰ χαρίσματα, πρώτη ἡμέρα τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτοῦ εἰς τὴν αἰώνιον δόξαν καὶ βασιλείαν. Ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἀναγινώσκονται καὶ τὰ πρώτιστα καὶ ὑψηλότερα καὶ θεμελιώδη εὐαγγελικὰ ῥήματα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Καὶ ἀληθῶς ἡ σήμερον ἀναγνωσθεῖσα εὐαγγελικὴ περικοπὴ περιέχει ὅλον τὸ μέγα μυστήριον τῆς ἐκ πατρὸς ἀχρόνου γεννήσεως τοῦ υἱοῦ καὶ λόγου τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν θεοπρεπῆ καὶ ἄφατον αὐτοῦ οἰκονομίαν τῆς ἐν χρόνῳ γενομένης ἐκ παρθένου μητρὸς ἐνανθρωπίσεως αὐτοῦ. Ἐπομένως ὁ μὲν ἑρμηνευτὴς τούτων χρείαν ἔχει νοὸς ὑψηλοῦ καὶ ἁγίου, οἱ δὲ ἀκροαταὶ, ἀκοῆς καθαρᾶς καὶ προσεκτικῆς· καὶ ἡμεῖς μὲν, κἂν εὐτελεῖς ἐσμὲν καὶ ἁμαρτωλοὶ, τὸν ἄναρχον ἐπικαλούμεθα φωτοδότην θεὸν, τὸν πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα ἄνωθεν τὸν φωτισμὸν αὐτοῦ ἡμῖν ἐπικαταπέμψῃ πρὸς ἑρμηνείαν τῶν προκειμένων εὐαγγελικῶν λόγων· ὑμεῖς δὲ, καθάραντες ἑαυτοὺς πάσης γηΐνης προσπαθείας, καὶ διὰ τῆς προσοχῆς καὶ εὐλαβείας ὑψώσαντες τὸν νοῦν, προσηλώσατε αὐτὸν εἰς τὴν ἀκρόασιν τοῦ ὑψηλοῦ τούτου καὶ ψυχοσωτηρίου τῆς πίστεως μαθήματος.

Λουκ. 24, 1. Μάρ. 16, 9. Ψαλμ. 117, 16. Ἰωάν 1, 1. αὐτ. 14. Γεν. 1, 3. Ματθ. 28, 9. Ψαλ. 117, 24.

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος.

Ἰωάν. 1, 1.

Πρώτη λέξις τῆς παλαιᾶς διαθήκης τὸ « ἐν ἀρχῇ »· πρῶτος λόγος τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου τὸ « ἐν ἀρχῇ ». Σύμφωνος τῷ εὐαγγελίῳ ἡ παλαιὰ γραφὴ, ἐπειδὴ καὶ τῶν δύο εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ποιητής ἐστιν, ὁ θεός· πλὴν, ἐπειδὴ ἡ μὲν παλαιὰ γραφὴ τὴν δημιουργίαν τῶν κτισμάτων καθιςρεῖ,

Γεν. 1, 1.

τὸ δὲ εὐαγγέλιον τὴν ἀΐδιον γέννησιν τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ διδάσκει, διὰ τοῦτο ἄλλο σημαίνει τὸ « ἐν ἀρχῇ » τῆς Μωσαϊκῆς βίβλου, καὶ ἄλλο τὸ « ἐν ἀρχῇ » τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου. Ὁ μὲν Μωϋσῆς διὰ τοῦ « ἐν ἀρχῇ » ἐφανέρωσε τὸ ἐν πρώτοις, ἤγουν πρῶτον ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, εἶτα τὰ ἄλλα ποιήματα. ὁ δὲ Ἰωάννης διὰ τοῦ « ἐν ἀρχῇ » ἐδήλωσε τὴν ἄναρχον καὶ πρωτίστην ἀρχὴν τῶν ἁπάντων, τουτέστι τὸν θεὸν καὶ πατέρα· Ἦν δὲ εἶπε, πρῶτον μὲν ἵνα φανερώσῃ, ὅτι οὐδέποτε εὑρέθη καιρὸς, ἐν ᾧ οὐχ ὑπῆρχεν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἀπ' αἰῶνος ἐγεννήθη ἐκ τοῦ πατρὸς, καὶ συναϊδίως· διότι, καθὼς οὐδέποτε ἐφάνη ἡ ἀκτὶς τοῦ ἡλίου χωρὶς φωτὸς, οὕτως οὐδέποτε ἦν ὁ πατὴρ ἄνευ τοῦ υἱοῦ, ἀλλ' ἅμα, ἤγουν κατὰ τὸν αὐτότατον καιρὸν πατὴρ καὶ ἅμα υἱὸς, καθὼς ἅμα ἀκτὶς καὶ ἅμα φῶς· ψεῦδός ἐστιν, ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι πρῶτον βλέπομεν τὴν ἀκτῖνα καὶ ἔπειτα τὸ φῶς· βλάσφημόν ἐστιν, ἐὰν πιστεύσωμεν, ὅτι πρῶτον ὑπῆρχεν ὁ πατὴρ, ἔπειτα μετά τινα καιρὸν ἐγεννήθη ὁ υἱός. Ὅθεν τὸ εὐαγγελικὸν τοῦτο « ἦν » ἐμφράττει τὰ βλάσφημα τῶν Ἀρειανῶν στόματα τῶν λεγόντων, ὅτι ἐστάθη καιρὸς, ἐν ᾧ οὐκ ἦν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ὅτι οὐκ ἔστι σύγχρονος οὐδὲ συναΐδιος τῷ πατρὶ, ἀλλ' ὑστερόχρονος καὶ μετά τινα καιρὸν γεγεννημένος· ἐπειδὴ εἰπὼν ὁ εὐαγγελιστὴς τὸ « ἦν », ἐπῆρε καὶ ἀφεῖλε πάντα ἄλλον προλαβόντα καιρόν· διότι ὁποῖον καιρὸν καὶ ἂν ἐννοήσῃς, τὸ ἦν πρότερόν ἐστι τοῦ ὑπὸ σοῦ νοηθέντος· δεύτερον δὲ « ἦν » εἶπε, καὶ οὐχὶ « ἐποίησεν » ὡς ὁ Μωϋσῆς, ἵνα μὴ κτίσμα, ἢ ποίημα, ἀλλὰ θεὸν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν πιστεύσωμεν· εἶπεν « ἦν », καὶ οὐχὶ, ἐγέννησεν, ἵνα μὴ τύχῃ καὶ ἡ λέξις ἐγέννησε παρασύρῃ τὸν νοῦν ἡμῶν, καὶ συλλογισθῶμεν πάθη ἀνθρώπινα εἰς τὴν θείαν καὶ ἀπαθῆ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ γέννησιν. Εἶπε λοιπὸν « ἐν ἀρχῇ » ὁ εὐαγγελιστὴς, ἀρχὴν ὀνομάσας τὸν θεὸν καὶ πατέρα, ὡς ἀρχὴν καὶ αἴτιον τῶν ἁπάντων, τῶν μὲν κτισμάτων, δημιουργικὸν, τοῦ δὲ υἱοῦ αὐτοῦ, φυσικόν· εἶπε δὲ « ἦν », ἵνα φανερώσῃ, ὅτι μετ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς, ἤγουν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἦν ὁ υἱός. Καὶ ὅτι μὲν ταύτην τὴν ἔννοιαν ἔχει τὸ « ἐν ἀρχῇ ἦν », ἐπιβεβαιοῖ τοῦτο καὶ τὸ ἑξῆς ῥητὸν « Καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεὸν », καὶ τὸ κατώτερον ὁμοίως « Ὁ μονογενὴς υἱὸς, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρός »· κεῖται δὲ ἀντὶ τοῦ « ἦν » τὸ « ὁ ὤν »· καὶ ἀντὶ τοῦ « ἐν ἀρχῇ » τὸ « εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρός »· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ῥητὸν « Ἵνα γνῶτε, καὶ πιστεύσητε, ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατὴρ, κἀγὼ ἐν αὐτῷ »· καὶ ὁ προφήτης Δαβὶδ τὸ αὐτὸ νόημα περὶ τοῦ υἱοῦ ψαλμῳδεῖ, λέγων « Μετὰ σοῦ ἡ ἀρχὴ ἐν ἡμέρᾳ τῆς δυνάμεώς σου, ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἁγίων σου ».

Ὅρ. τὴν Ἑλλ. σειρ. εἰς τὴν κατ. Κύριλλ. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάν. ὑπόμνημ.

Ἰωάν. 1, 1. αὐτ. 18.

Αὐτ. 10, 38.

Ψαλ 110, 3.

Διὰ τί δὲ λόγον, καὶ οὐχὶ υἱὸν ὠνόμασεν ὁ εὐαγγελιστὴς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, εἰπὼν, « ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος »; Πολλά εἰσι τὰ αἴτια· ἓν μὲν ἐκεῖνο, ὃ καὶ διὰ τὸ ἐγέννησεν εἴπομεν· ἤγουν εἶπε « λόγος » καὶ οὐχὶ υἱὸς, ἵνα μήτις ἀκούσας υἱὸν, χρόνον νοήσῃ καὶ πάθος, καὶ ὅσα συμβαίνουσιν εἰς τὴν γέννησιν τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων·

ἄλλο δὲ ἡ κατά τινα τρόπον ὁμοιότης, ἣν ἔχει ὁ υἱός τοῦ θεοῦ καὶ ὁ τοῦ ἀνθρωπίνου νοὸς λόγος. Βλέπε δὲ τὴν ὁμοιότητα· ἐκ τοῦ νοός ἡμῶν χωρὶς πάθους καὶ καιροῦ διαςήματος προέρχεται ὁ λόγος· ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἀπαθῶς καὶ ἀχρόνως γεννᾶται ὁ υἱός· ὅλην τὴν ἔννοιαν εἰκονίζει, καὶ ἐμφαίνει ὁ τοῦ νοὸς ἡμῶν λόγος, τέλειος ὢν καθ' ἑαυτόν· ὅλον τὸν γεννήσαντα πατέρα ἐν ἑαυτῷ φέρει καὶ δείκνυσιν ὁ υἱός, εἰκὼν τοῦ γεννήσαντος πατρὸς ὤν, καὶ ὑπερτέλειος καθ' ἑαυτόν· ὁ λόγος τοῦ νοὸς ἐν τῷ στόματι ἡμῶν προφορικὸς γίνεται· ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς παρθένου μητρὸς σὰρξ ἐγένετο· ἀκούεται ὁ προφορικὸς λόγος καὶ γράφεται· ἠκούσθη, καὶ ὠράθη, καὶ αἰσθητὸς ἐγένετο ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, γενόμενος ἄνθρωπος. Λόγον λοιπὸν εἶπε τὸν υἱὸν ὁ εὐαγγελιστής, ἵνα τὴν ἀληθῆ ἐκ τοῦ πατρὸς γέννησιν παραστήσῃ, καὶ θεολογήσῃ τοῦ υἱοῦ τὴν ὕπαρξιν, καὶ δείξῃ τὴν ἄχρονον συνάφειαν τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα, καὶ προδιαθέσῃ τῶν ἀκροατῶν τὰς ψυχὰς εἰς τὴν θεοπρεπῆ διδασκαλίαν τῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ σαρκώσεως. Ἄκουσον δὲ καὶ ἄλλο αἴτιον· λόγος ὠνομάσθη ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ἵνα ἡ νέα διαθήκη συμφωνῇ, καὶ ἐξηγῇ τὴν παλαιάν· « Καὶ εἶπεν ὁ θεὸς (ἀναγινώσκομεν εἰς » τὴν κοσμογένεσιν) γενηθήτω φῶς· καὶ εἶπεν » ὁ θεός· γενηθήτω στερέωμα »· καὶ ἐφεξῆς ὁμοίως ἐπὶ τῆς δημιουργίας ἑνὸς ἑκάστου τῶν κτισμάτων τὸ « εἶπεν ὁ θεὸς », λέγει ὁ Μωϋσῆς· τὸ δὲ « εἶπε » φανερόν ἐςιν, ὅτι λόγον σημαίνει, καθὼς καὶ ὁ προφητάναξ Δαβὶδ ἑρμηνεύει, λέγων « Τῷ λόγῳ Κυρίου » οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν ». Λόγον λοιπὸν ὀνομάσας ὁ Ἰωάννης τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, καὶ εἰπὼν « Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο », καὶ τὰ ῥητὰ ταῦτα τῆς παλαιᾶς γραφῆς ἐξήγησε, καὶ τὰς δύο διαθήκας συμφώνους ἐναπέδειξεν. Ἐκ τούτου δὲ φανερόν ἐστι τὸ ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου λεγόμενον « Ἀλλ' ἕως » σήμερον, ἡνίκα ἀναγινώσκεται Μωσῆς, » κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν κεῖται· » ἡνίκα δ' ἂν ἐπιστρέψῃ πρὸς Κύριον, πε» ριαιρεῖται τὸ κάλυμμα ». Ὅταν ἀναγινώσκωμεν μόνην τὴν παλαιὰν γραφήν, ἀσαφῆ καὶ κεκαλυμμένα εὑρίσκομεν τὰ προειρημένα ῥητά, μὴ δυνάμενοι δὲ νοῆσαι πῶς ὁ θεὸς ἀσώματος ὤν, στόμα ἔχει καὶ προφορικὸν λόγον, ἀποροῦμεν· ὅταν δὲ ταῦτα τὰ τῆς παλαιᾶς ῥήματα τοῖς εὐαγγελικοῖς ῥόγοις παραβάλλωμεν, καὶ ἐφαρμόζωμεν αὐτὰ ἐπὶ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριςόν, ἀφαιρεῖται εὐθὺς ἐκ τῶν ὀμμάτων τοῦ νοὸς ἡμῶν τὸ κάλυμμα, φεύγει ἡ ἀπορία, καὶ βλέπομεν καθαρῶς, ὅτι καὶ τὸ « εἶπε » τοῦ Μωϋσέως, καὶ τὸ « τῷ λόγῳ Κυρίου » τοῦ Δαβίδ, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ φανεροῦσιν, ὃν ὁ θεολόγος ὠνόμασε λόγον. Διὰ τούτων οὖν τῶν συντόμων ῥημάτων « ἐν ἀρχῇ » ἦν ὁ λόγος » τὰ σωτηριώδη ταῦτα μαθήματα διδάξας ἡμᾶς ὁ θεόσοφος διδάσκαλος, περαιτέρω προάγει τῆς ὑψηλοτάτης αὐτοῦ θεολογίας τὸ δόγμα, λέγων·

Γεν. 1, 3. 6. — Ψαλ. 32, 6. — Ἰωάν. 1, 3. — 2. Κορ. 3, 15, 16.

Καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν. (Ἰωάν. 1, 1.)

Τοῦτο ὡς ἐξήγησις τοῦ προλαβόντος ἐστί, καθὼς ἀνωτέρω εἴπομεν. Βλέπε δὲ τοῦ θείου πνεύματος τὴν ἀκρίβειαν· πάλιν καὶ πολλάκις τὸ ἦν ἐπαναλαμβάνει, ἵνα τῆς συναϊδιότητος τοῦ υἱοῦ στηρίξῃ τὸ δόγ-

μα, καὶ ἐμποδίσῃ πάντα νοῦν ἀπὸ τῆς ἐννοίας, τῆς περὶ τοῦ ὅτι ἐστάθη ποτὲ καιρὸς, ὅτε οὐχ ὑπῆρχεν ὁ τοῦ θεοῦ υἱός· λέγει δὲ Πρὸς τὸν θεὸν, καὶ οὐχὶ ἐν τῷ θεῷ, ἐμ Ἰναφαντικώτερον διδάξῃ τὸ ἰδιάζον τοῦ προσώπου τοῦ υἱοῦ, καὶ διακρίνῃ ἀπ' αὐτοῦ ἀκριβῶς τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς, καὶ δείξῃ, ὅτι ἄλλος ὁ πατὴρ, καὶ ἄλλος ὁ υἱὸς κατὰ τὴν ὑπόστασιν, ἓν δὲ κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν. Αἰσχυνέσθω λοιπὸν ὁ αἱρετικὸς Σαβέλλιος, ὁ τὰ τρία πρόσωπα τῆς παναγίας τριάδος ἀρνούμενος καὶ λέγων, ὅτι ἓν μόνον ἐστὶ τὸ τῆς θεότητος πρόσωπον, ἄλλοτε μὲν ὡς πατὴρ φανερωθὲν, ἄλλοτε δὲ ὡς υἱὸς, καὶ ἄλλοτε ὡς πνεῦμα ἅγιον· διότι, εἰπὼν ὁ εὐαγγελιστὴς τὸ « Ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεὸν », ἔδειξε φανερὰ τὰ δύο πρόσωπα, τὸ μὲν τοῦ υἱοῦ διὰ τοῦ « ὁ λόγος ἦν », τὸ δὲ τοῦ πατρὸς διὰ τοῦ « ἦν πρὸς τὸν θεὸν »· ἐπειδὴ δὲ δὲ εἶπεν « ὁ λόγος », μὴ φανερώσας τίς ἐστιν οὗτος ὁ λόγος, προστίθησιν εὐθὺς τὸ

Ἰωάν. 1, 1.

Καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος.

Ἀνακηρύττει φανερώτατα, ὅτι ὁ λόγος περὶ οὗ αὐτὸς λαλεῖ, ἐστὶ θεός· διὰ τούτου δὲ τοῦ ῥήματος « καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος », ἔθηκεν ἐν ταῖς καρδίαις τῶν πιστευόντων τὸ πρῶτον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως θεμέλιον, καὶ ἀπεστόμισε πᾶν βλάσφημον στόμα τὸ λέγον, ὅτι ὁ υἱὸς καὶ λόγος τοῦ θεοῦ οὐκ ἔστι θεός· διότι πολλὰ ἀληθῶς παρὰ τοῖς Ἕλλησι τὰ σημαινόμενα τοῦ λόγου· καὶ ὁ Πλάτων δὲ, καὶ οἱ Στωϊκοὶ φιλόσοφοι, καὶ Φίλων ὁ Ἑβραῖος, λέγοντες, ὅτι μετὰ λόγου ὁ θεὸς τὰ πάντα ἐδημιούργησεν, ὡς θεῖον μὲν πρᾶγμα ἐπίστευον τὸν λόγον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς θεοῦ υἱὸν, καὶ θεὸν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ καὶ ἐνυπόστατον. Ἐξόχου ὁ θεηγόρος Ἰωάννης δι' ἀποκαλύψεως θείας ἐθεολόγησε, καὶ ἐμφανέστατα ἐδογμάτισεν, ὅτι « θεὸς ἦν ὁ λόγος », τίς τῶν πιστευόντων ἀμφιβάλλει, ὅτι ὁ λόγος, περὶ οὗ αὐτὸς λαλεῖ, ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ καὶ θεός; Ἵνα δὲ τὸ οὐράνιον τοῦτο μάθημα ἐν ταῖς διανοίαις ἡμῶν ἀκριβῶς ἐντυπώσῃ, καὶ ἐμφυτεύσῃ τὸ θειότατον τοῦτο δόγμα ἐν τῷ βάθει τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ἐπαναλαμβάνων πάλιν, λέγει·

Πλάτ. ἐν τῷ Τίμ. στωϊκ. παρὰ Λαερ. ἐν 2. 7. Φίλ. περὶ κατασκευ. κόσμ. καὶ ἀλληγορ. καὶ ἐνοπν.

Οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν.

Ἰωάν. 1, 2.

« Οὗτος »· Ποῖος; ὁ λόγος, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ καὶ θεὸς, αὐτὸς « ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς » τὸν θεὸν ». Τὸ ἐν ἀρχῇ δὲ ἐνταῦθα ἄλλην σημασίαν ἔχει τῆς προειρημένης ἐν τῷ « ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος »· διότι ὧδε σημαίνει τὸ ἀπ' ἀρχῆς, ἤγουν ἀπ' αἰῶνος καὶ συναϊδίως, καθὼς καὶ τὸ « ὃ ἦν ἀπ' ἀρ» χῆς »· ἢ τὴν ἀρχὴν σημαίνει καὶ ἐξουσίαν, ἣν εἶχεν ὁ υἱὸς, ὢν ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ θεοῦ καὶ πατρός. Ὁ λόγος οὗτος, λέγει, « ἦν » πρὸς τὸν θεὸν », οὐχὶ δουλοπρεπῶς, καθὼς καὶ τὰ ἄλλα κτίσματα, ἀλλ' ἀρχικῶς, καὶ ὡς ἐξουσίαν ἔχων κατὰ πάσης τῆς κτίσεως· « ἦν πρὸς τὸν θεὸν » οὐχ ὡς ἅγιος, ἢ ὡς ἄγγελος, παρὰ θεοῦ κατὰ χάριν λαμβάνων τὴν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν, ἀλλ' ὡς θεοῦ υἱὸς, καὶ θεὸς κατὰ φύσιν, ἔχων τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν παντοδυναμίαν, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. Ἐπιβεβαιοῦσι δὲ τὴν ἔννοιαν ταύτην καὶ τὰ ἑξῆς·

1. Ἰωάν. 1, 1.

Ἰωάν. 1, 3. Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν, ὃ γέγονεν.

Ἀκούεις πόση ἡ ἐξουσία καὶ δύναμις τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ; « Πάντα », ὁ οὐρανὸς δηλαδὴ καὶ ἡ γῆ, καὶ ἡ θάλασσα· « πάντα », ὅσα ὑπὲρ τὸν οὐρανὸν ἀγγελικὰ τάγματα, θρόνοι, Χερουβὶμ καὶ Σεραφὶμ, κυριότητες, δυνάμεις καὶ ἐξουσίαι, ἀρχαὶ, ἀρχάγγελοι καὶ ἄγγελοι· « πάντα », ὅσα ὁρατὰ καὶ ὅσα ἀόρατα, δι' αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ ἐδημιουργήθησαν. Ἀκούων δὲ τὸ δι' αὐτοῦ, μὴ νομίσῃς, ὅτι ὁ θεὸς καὶ πατὴρ μετῆλθε τὸν υἱὸν αὐτοῦ πρὸς τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου, καθὼς ὁ δεσπότης τὸν δοῦλον, ἢ ὁ τεχνίτης τὸ ὄργανον. Ἄπαγε! ἀρειανικόν ἐστι τὸ νόημα τοῦτο καὶ βλάσφημον· ἡ διὰ πρόθεσις σημαίνει τὴν συνένωσιν καὶ συνέργειαν, ἤγουν, ὅτι συνεργοῦντος τοῦ υἱοῦ, καὶ σὺν αὐτῷ τῷ υἱῷ ὁ πατὴρ ἐδημιούργησε τὰ πάντα· ταύτην δὲ τὴν ἔννοιαν ἐφανέρωσεν ὁ εὐαγγελιστὴς διὰ τῶν ἑξῆς λόγων· διότι εἰπὼν « πάντα δι' αὐτοῦ » ἐγένετο », προσέθηκεν εὐθὺς τὸ « καὶ » χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν ». Ἐπειδὴ λοιπὸν χωρὶς αὐτοῦ οὐδὲ ἓν ἐγένετο, μετ' αὐτοῦ λοιπὸν καὶ διὰ τῆς συνεργείας αὐτοῦ τὰ πάντα ἐγένετο. Μὴ σκανδαλιζέτω σε δὲ ἡ διὰ πρόθεσις· διότι αὐτὴ καὶ ἐπὶ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς λέγεται, καὶ ὅμως οὐδὲ ὀργανικὴν, οὐδὲ δουλικὴν σημαίνει ὑπηρεσίαν· « πιστὸς ὁ θεὸς » λέγει ὁ Παῦλος, (1. Κορ. 1, 9.) » δι' οὗ ἐκλήθημεν εἰς κοινωνίαν τοῦ υἱοῦ » αὐτοῦ »· ὁ δε πατριάρχης Ἰωσὴφ εἶπεν· (Γεν. 40, 8.) « οὐχὶ διὰ τοῦ θεοῦ ἡ διασάφησις αὐτῶν ἐ» στι· » τὸ δὲ « ὃ γέγονε » φαίνεται μὲν περιττὸν, ἐπειδὴ εἶπεν, ὅτι χωρὶς τοῦ υἱοῦ οὐδὲν ἐγένετο· ἀλλ' εἰς τὴν θείαν γραφὴν οὐδέν ἐστι περιττὸν, οὐδὲ ἀργόν· πάντα τὰ ἐν αὐτῇ λόγια ἐννοίας ἔχουσι θείας, καὶ σκοπὸν θεοπρεπῆ· προσετέθη δὲ τὸ « ὃ γέ» γονεν », ἵνα μὴ ἀκούσαντες τὸ « πάντα » δι' αὐτοῦ ἐγένετο », πλανηθέντες νοήσωμεν, ὅτι καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τοῦ υἱοῦ ἐγένετο, καὶ ἐστὶ γεννητὸν καὶ κτιστὸν, καθὼς καὶ τὰ ἄλλα κτίσματα· διότι τὸ πανάγιον πνεῦμα ἄκτιστόν ἐστι καὶ ἀγέννητον, καὶ θεὸς κατὰ φύσιν, παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, (Ἰωάν. 15, 26.) καὶ συνδημιουργὸν τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ· « Τῷ λόγῳ γὰρ Κυρίου, (Ψαλ. 32, 6.) » λέγει ὁ προφήτης, οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθη» σαν, καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐ» τοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν ». Γίνεται δὲ σαφεστέρα ἡ ἔννοια, ἐὰν τὸ ῥητὸν ἀναγνωσθῇ οὕτω· καὶ οὐδὲ ἕν, ὃ γέγονε, χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο· ἤγουν οὐδὲν πρᾶγμα κτιςὸν καὶ γεγενημένον ἐδημιουργήθη χωρὶς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. Διὰ τούτων οὖν τῶν λόγων παραστήσας ἡμῖν ὁ θεῖος εὐαγγελιστὴς τὸν υἱὸν καὶ λόγον τοῦ θεοῦ παντοδύναμον, καὶ ποιητὴν πάντων τῶν κτισμάτων, τοὺς λοιποὺς τῆς θεότητος αὐτοῦ χαρακτῆρας διὰ τῶν ἑξῆς περιγράφει, λέγων·

Ἰωάν. 1, 4. Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων.

Ἐν αὐτῷ τῷ υἱῷ καὶ λόγῳ τοῦ θεοῦ ἦν ζωή. Πάλιν δὲ τὸ ἦν λέγει, ἵνα διδάξῃ, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ζωοποιὸς κατὰ φύσιν, καὶ πηγὴ τῆς ζωῆς, καὶ αὐτοζωὴ ἦν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. « Ἐν αὐτῷ ζωὴ », ἐπειδὴ δοτὴρ ἐςὶ τῆς

ζωῆς πάντων τῶν ζώων· ἐν αὐτῷ ζωή, διότι αὐτὸς διατηρεῖ καὶ σώζει τὴν ζωὴν πάντων τῶν ζώντων. Τὸ δὲ ἑξῆς τοῦ λόγου, ἤγουν τὸ « καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων » καὶ εἰς ἄλλα νοήματα ἐμβιβάζει τὸν νοῦν, ἐπίσης ὑψηλὰ καὶ θαυμασιώτατα. Ὁ θεηγόρος Ἰωάννης οὐχὶ μόνον συμφώνως ἐλάλησεν, ἀλλὰ καὶ σαφῶς ἐξήγησε τοῦ θεόπτου Μωϋσέως τὴν βίβλον· δια τοῦ « ἐν » ἀρχῇ » ἤρξατο ὁ Μωϋσῆς τὴν κοσμογένεσιν· διὰ τοῦ ἐν ἀρχῇ καὶ ὁ Ἰωάννης τὸ εὐαγγέλιον. « Εἶπεν ὁ θεὸς » λέγει ὁ Μωϋσῆς· « Ἦν ὁ λόγος » διδάσκει ὁ Ἰωάννης. « Ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν » κηρύττει ὁ Μωϋσῆς· « Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγέ» νετο » δογματίζει ὁ Ἰωάννης. Ἡ αὐτὴ συμφωνία ἀκολουθεῖ καὶ εἰς τὰ ἑξῆς· ὁ Μωϋσῆς περιγράψας πρῶτον τὴν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος πλάσιν, λέγει ἔπειτα· « Καὶ ἐνεφύσησεν ὁ θεὸς εἰς τὸ πρόσωπον » αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος » εἰς ψυχὴν ζῶσαν »· (Γεν. 2, 7.) ὁ Ἰωάννης φανερώσας τὸν δημιουργὸν πάντων τῶν κτισμάτων, γράφει « Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ » ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων ». Βλέπε τὴν συμφωνίαν « Ἐνεφύσησε πνοὴν ζωῆς » εἶπεν ὁ Μωϋσῆς· φανερὸν δέ ἐστιν, ὅτι ὁ ἐμφυσήσας πνοὴν ζωῆς εἶχεν ἐν ἑαυτῷ τὴν ζωήν· τοῦτο οὖν λέγει ὁ Ἰωάννης « ἐν » αὐτῷ ζωὴ ἦν »· πάλιν ὁ Μωϋσῆς λέγει « καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν », δηλονότι ζῶν καὶ ἐμψυχωμένος, ὅπερ ἐστὶ, διὰ τοῦ ἐμφυσήματος τοῦ θεοῦ ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος ψυχὴν λογικὴν, παρεκτικὴν καὶ τοῦ λόγου καὶ τῆς ζωῆς· τοῦτο δὲ ὁ Ἰωάννης διερμηνεύει, λέγων ὅτι « ἡ ζωὴ ἦν τὸ » φῶς τῶν ἀνθρώπων ». Ἄκουσον δὲ πῶς ἡ ζωή ἐστι τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων· ἡ ψυχὴ ἔχει λόγον· ὁ δὲ λόγος ἐστὶ φῶς, ὅπερ φωτίζει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ. Ἰδοὺ λοιπὸν πῶς ἡ ζωή ἐστι τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων· ἀλλὰ καὶ ἄλλην ἑρμηνείαν τὸ ῥητὸν τοῦτο ἐπιδέχεται, πολλὰ ἁρμοδίαν εἰς τὰ ἑξῆς τοῦ εὐαγγελίου λόγια· ζωή ἐστιν αὐτὸς ὁ υἱὸς καὶ λόγος τοῦ θεοῦ· « Ἐγὼ γάρ εἰμι, λέγει, ἡ ἀνάσα» σις καὶ ἡ ζωή »· (Ἰωάν. 11, 25.) ἀνάστασις, καθότι, ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, ἀνέστησε τὴν πεπτωκυῖαν φύσιν τῶν ἀνθρώπων· ζωή, καθότι αὐτὸς ἐδωρήσατο τοῖς ἀνθρώποις τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον· ὁ αὐτὸς δὲ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἐστι καὶ τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὸ « Ἐγὼ » εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· (Ἰωάν. 8, 12.) καὶ τὸ « Ἦν τὸ » φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρω» πον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον ». (Αὐτ. 1, 9.) Φῶς λοιπὸν ἀνακηρύξας ὁ ἐπιστήθειος μαθητὴς τὸν τοῦ θεοῦ υἱὸν, περιγράφει ἔπειτα τί ἐργάζεται τοῦτο τὸ φῶς.

Καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβε. (Ἰωάν. 1, 5.)

Καὶ ὅτι μὲν ἰδίωμα τοῦ φωτός ἐστιν ἡ φεγγοβολία ἐν τῷ σκοτεινῷ τόπῳ, φανερὸν τοῖς πᾶσι καὶ γνωστόν· ἀλλὰ τίς αὕτη ἡ σκοτία; καὶ πῶς αὐτὴ οὐ κατέλαβε τὸ φῶς; Σκοτία ἐστὶν ἡ ἁμαρτία· ἄκουσον τὸν Παῦλον τοῦτο ἐπιβεβαιοῦντα· « Ἀπο» θώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους· (Ῥωμ. 13, 12.) Μὴ » συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις » τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε ». (Ἐφεσ. 5, 11.) Ἡ ἁμαρτία λέγεται σκοτία, ὡς σκοτίζουσα τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἁρπάζουσα ἀ-

π' αὐτοῦ τῆς διακρίσεως τὸ φῶς· ἐν αὐτῇ τῇ σκοτίᾳ τῆς ἁμαρτίας, πρὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, ἦσαν καθήμενοι οἱ ἄνθρωποι· « Ἦτε γάρ ποτε, λέγει ὁ » αὐτὸς ἀπόστολος, σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν » Κυρίῳ »· ὅτε δὲ εὐδόκησεν ὁ θεὸς ἀποστεῖλαι τὸν μονογενῆ αὐτοῦ υἱὸν εἰς τὸν κόσμον, τότε τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις φῶς ἐπέλαμψεν· « Ὁ λαὸς, » ὁ πορευόμενος ἐν σκότει, ἴδετε φῶς μέγα », φῶς ἀληθοῦς θεογνωσίας, φῶς ὀρθῆς πίστεως, φῶς ἀνυποκρίτου ἀρετῆς. Τοῦτο δὲ τὸ φῶς ἄχρι τῆς σήμερον διὰ τῶν εὐαγγελικῶν λόγων λάμπει ἐν τῷ σκότει τῶν καρδιῶν ἡμῶν· « Ἰησοῦς γὰρ Χριστὸς χθὲς καὶ » σήμερον, ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας »· τοῦτο δέ ἐστι τὸ « Καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκο» τίᾳ φαίνει »· διότι οὐ μόνον τότε ἔφανεν, ἀλλ' ἄχρι τῆς σήμερον φαίνει, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος λάμψει. Πῶς δὲ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν, ἄκουσον· σαρκωθεὶς ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς, ἀνέλαβε μὲν τὰς ἀσθενείας ἡμῶν, καὶ ἐγένετο κατὰ πάντα ὅμοιος ἡμῖν, ὡς γράφει ὁ θεσπέσιος Παῦλος· « Πεπειρασμένον » κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρ» τίας »· ἀλλ' ἡ ἁμαρτία οὐ κατέλαβεν αὐτὸν, οὐδὲ ἥψατο, οὐδὲ ἐπλησίασεν ὅλως πρὸς αὐτόν· « Πεπειρασμένον κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας »· ἡ σκοτία, ἤγουν ἡ ἁμαρτία, οὐ κατέλαβε, τουτέστιν οὐκ ἐδυνήθη ἐγγίξαι τὸ φῶς, δηλαδὴ τὸν Χριστόν· « Ἁμαρτίαν γὰρ οὐκ ἐποίησεν, » οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ». Ταῦτα λοιπὸν πρῶτον περὶ τῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ θεότητος διδάξας ὁ θεολόγος, ἄρχεται ἔπειτα καὶ ξτῶν περὶ τῆς ἐνσάρκου αὐτοῦ οἰκονομίας προοιμίων οὕτως·

Ἐφεσ. 5, 8. — Ἡσ. 9, 2. — Ἑβρ. 13, 8. — Ἑβρ. 4, 15. — Ἡσ. 53, 9.

Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης. (Ἰωάν. 1, 6.)

Τοῦτο καὶ ὁ προφήτης Μαλαχίας προκατήγγειλε, λέγων· « Ἰδοὺ ἐγὼ ἀ» ποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προ» σώπου σου ». (Μαλ. 3, 1.) Καὶ ὁ μὲν εὐαγγελιστὴς ἄνθρωπον αὐτὸν ὠνόμασεν ἀπὸ τῆς φύσεως· ὁ δὲ προφήτης, ἄγγελον, ἢ ἀπὸ τοῦ ἀγγελικοῦ αὐτοῦ βίου, ἢ ὡς ἀναγγέλλοντα τὰ περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ σωτήρια μηνύματα. « Ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος πα» ρὰ θεοῦ »· μέγα τὸ ἀξίωμα τοῦτο, μεγάλη ἡ τιμὴ καὶ ἡ χάρις! « ἄνθρωπος ἀπεσταλ» μένος παρὰ θεοῦ »· ἀξιόπιστος λοιπὸν ὁ λόγος αὐτοῦ, ἀληθὴς ἡ τούτου διδασκαλία, καὶ ὁ βίος αὐτοῦ ἅγιος· « ἄνθρωπος ἀπε» σταλμένος παρὰ θεοῦ »· καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ δηλοποιεῖ τὴν χάριν, ἣν παρὰ θεοῦ ἔλαβε· διότι τὸ « Ἰωάννης » κεχαριτωμένος σημαίνει κατὰ τὴν ἑβραϊκὴν διάλεκτον. Διὰ τί δὲ ἀπεστάλη ὁ Ἰωάννης;

Οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτὸς, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ. (Ἰωάν. 1, 7.)

Ἦλθεν ὁ Ἰωάννης ἀπὸ τῆς ἐρήμου εἰς τὰς πόλεις καὶ χώρας πρὸς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτὸς, ἤγουν περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ· ἀλλὰ ποίαν χρείαν ἔχει τῆς τοῦ δούλου μαρτυρίας ὁ τῶν ἁπάντων δεσπότης καὶ ποιητής; ἐπειδὴ « ὁ λόγος σὰρξ » ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν ». Θεὸς δὲ καὶ ἄνθρωπος ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, οὐράνιος ἅμα καὶ ἐπίγειος, διὰ τοῦτο τὸ μέγα καὶ ἀκατανόητον μυστήριον τῆς ἐνανθρωπι-

(Λουκ. 3, 2, 3. — Ἰωάν. 1, 14.)

σεως αὐτοῦ χρείαν εἶχε μαρτυρίας οὐ μόνον ἐπουρανίου, ἀλλὰ καὶ ἐπιγείου. Καὶ ἐμαρτύρησαν μὲν τὴν τούτου θεότητα οὐρανόθεν οἱ ἄγγελοι, φέροντες εἰς τὴν ἁγίαν παρθένον τῆς συλλήψεως τὰ εὐαγγέλια, φανέντες καὶ λαλήσαντες μετὰ τοῦ Ἰωσήφ, καταβάντες ὡς στρατιὰ πολυάριθμος εἰς τὸ ἐν Βηθλεὲμ σπήλαιον, προστάξαντες τοὺς ποιμένας, ὁδηγήσαντες δι' ἀστέρος τοὺς μάγους, διακονήσαντες τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ, εὐαγγελισάμενοι τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ ταῖς μυροφόροις· ἐμαρτύρησεν οὐρανόθεν τὴν τούτου θεότητα ὁ πατὴρ καὶ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, εἰπών « Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπη- » τός »· καὶ ἐν τῷ ὄρει τῷ Θαβώρ, βοήσας λαμπρᾷ τῇ φωνῇ· « Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός » μου ὁ ἀγαπητός αὐτοῦ ἀκούετε »· ἐμαρτύρησαν τὸ κράτος τῆς θεότητος αὐτοῦ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, ἡ γῆ σειομένη καὶ σχιζομένη· ἡ θάλασσα ὡς ξηρὰ περιπατουμένη· ὁ ἀὴρ διὰ τῆς ὑποταγῆς τῶν ἀνέμων· τὸ πῦρ διὰ τοῦ σκότους τοῦ ἡλίου· καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ δαίμονες ἐμαρτύρησαν τὴν τοῦ Ἰησοῦ θεότητα, βοῶντες καὶ λέγοντες· « Τί » ἡμῖν καὶ σοί, υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; » Χρεία δὲ ἦν καὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων μαρτυρίας· ἐπειδὴ οὐ μόνον θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος ἦν ὁ Ἰησοῦς· ὅθεν ἐμαρτύρησαν περὶ αὐτοῦ πάντες οἱ προφῆται διὰ τῶν προφητικῶν αὐτῶν λόγων· ἐμαρτύρησαν οἱ ἀσθενεῖς διὰ τῆς ἰατρείας, οἱ δαιμονιζόμενοι διὰ τῆς ἀπαλλαγῆς, οἱ νεκροὶ διὰ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως· ἀλλ' ὁ Ἰωάννης, ὁ πρόδρομος αὐτοῦ, πλέον πάντων τῶν ἀνθρώπων περὶ αὐτοῦ ἐμαρτύρησε· συλληφθεὶς ἐκ γηραλέας καὶ στείρας μητρός, ἐσκίρτησε,

Ματθ. 3, 17.

Λουκ. 9, 35.

Λουκ. 8, 28.

καὶ προσεκύνησεν αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρὸς αὐτοῦ· ἔδειξεν αὐτὸν δακτυλικῶς, εἰπών· « Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ! »· ἐβάπτισε βάπτισμα μετανοίας καὶ ἑτοιμασίας, καὶ πίστεως εἰς τὸν ἐρχόμενον μετ' αὐτόν, τουτέστιν εἰς τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν· ἐκήρυξεν, ὅτι εἶδε τοὺς οὐρανοὺς ἀνεῳγμένους καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καταβαῖνον ἐπ' αὐτόν· ἐμαρτύρησε καὶ διὰ λόγου, καὶ διὰ τῶν ἔργων, καὶ διὰ παντὸς τρόπου περὶ τῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ θεότητος· διὰ τοῦτο δὲ ἐμαρτύρησεν, ἵνα πάντες διὰ τῆς μαρτυρίας αὐτοῦ πιστεύσωσιν, ὅτι ὁ Χριστός ἐστιν ὁ τοῦ θεοῦ υἱός. Ταῦτα οὖν διδάξας ἡμᾶς ὁ θεηγόρος εὐαγγελιστής, προκαταλαμβάνει τὴν ὑπόληψιν, ἣν τινες εἶχον περὶ τοῦ Ἰωάννου, λέγων·

Ἰωάν. 1, 26. Πράξ. 19, 4.

Ματθ. 3, 14.

Οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός.

Ἰωάν. 1. 8.

Πολλοὶ ἦσαν, οἵτινες καὶ τὰ θαύματα τῆς συλλήψεως καὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰωάννου γινώσκοντες, καὶ τὸν ἀγγελικὸν αὐτοῦ βίον θαυμάζοντες, ἐνόμιζον, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ προσδοκώμενος Μεσίας· « Προσδο- » κῶντος δὲ τοῦ λαοῦ (λέγει ὁ ἱερὸς Λου- » κᾶς), καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν μήποτε αὐτὸς εἴη ὁ Χριςός ». Ὅθεν τὴν ὑπόληψιν ταύτην ὁλόρριζον ἀνασπᾷ ὁ εὐαγγελιστής, διδάσκων μεγαλοφώνως· « Οὐκ ἦν ἐκεῖνος (ἤγουν ὁ Ἰωάννης) τὸ φῶς » (τουτέστιν ὁ προσδοκώμενος Χριστός). Σημείωσαι δέ, ὅτι οὐκ εἶπε φῶς χωρὶς ἄρθρου, ἀλλὰ τὸ φῶς μετὰ ἄρθρου· διότι φῶς εἶχεν ὁ Ἰωάννης, καθὼς καὶ πάντες οἱ ἅγιοι, λάμπων καὶ φεγγοβολῶν διὰ

Λουκ. 3, 15.

Ματθ. 5, 14.

τῶν καλῶν αὐτοῦ ἔργων, κατὰ τὸ « Ὑμεῖς » ἐστὲ τὸ φῶς τοῦ κόσμου· » ἀλλ' οὐκ ἦν τὸ φῶς, ἤγουν ὁ τοῦ θεοῦ υἱός· εἶχε φῶς ὁ Ἰωάννης, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ φύσιν, ὡς θεὸς, ἀλλὰ κατὰ χάριν καὶ μετοχὴν, καθὼς πάντες οἱ δίκαιοι· οὐκ ἦν ὁ Ἰωάννης τὸ φῶς, ἤγουν ὁ Χριστὸς, ἀλλ' ἐπέμφθη, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ αὐτοῦ τοῦ φωτός. Ἐξηγεῖ δὲ ὁ εὐαγγελιστὴς ποῖον ἦν τοῦτο τὸ φῶς, λέγων·

Ἰωάν. 1, 9.

Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον.

Τοῦτο τὸ φῶς, λέγει, ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ἤγουν τὸ κατὰ φύσιν, τὸ κατ' ἐξοχήν, τὸ αἰώνιον, τὸ ἀκένωτον, τὸ ἀναλλοίωτον, τὸ μὴ παρ' ἄλλου τινὸς λαβὸν τὸ εἶναι, τὸ ὑπεράρχιον, τὸ ἀεννάως ἐκχεόμενον καὶ φωτίζον πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. Πῶς δὲ τὸ φῶς τοῦτο φωτίζει; φυτεῦον εἰς τὴν ψυχὴν ἑκάςου τὴν δύναμιν τοῦ λόγου, τὰς ἀρχὰς τῆς φρονήσεως καὶ γνώσεως, καὶ τῆς θεογνωσίας τὰ σπέρματα. Καὶ φωτίζουσι μὲν καὶ οἱ ἄγγελοι τοὺς ἀνθρώπους· ἔχομεν παράδειγμα τὸν Μανωὲ, τὸν πατέρα τοῦ Σαμψὼν, τὸν Δανιὴλ τὸν προφήτην, τὸν Ζαχαρίαν τὸν τοῦ προδρόμου γενέτην, τὸν Ἰωσὴφ τὸν τῆς παρθένου μνήστορα, καὶ ἄλλους πολλοὺς ὑπὸ τῶν ἀγγέλων φωτισθέντας· φωτίζουσι δὲ καὶ οἱ ἄνθρωποι τοὺς ἀνθρώπους, καθὼς ὁ Φίλιππος τὸν εὐνοῦχον, καὶ ὁ Πέτρος τὸν Κορνήλιον, καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ κήρυκες τοῦ εὐαγγελίου πάντας τοὺς πιστεύσαντας· ἀλλὰ καὶ οἱ ἄγγελοι, καὶ οἱ ἄνθρωποι διδασκαλικῶς φωτίζουσι, καὶ λαμβάνοντες τοὺς φωτισμοὺς παρὰ θεοῦ, μεταδίδουσιν αὐτοὺς εἰς τοὺς ἄλλους· « Τὸ » δὲ φῶς τὸ ἀληθινόν », ἤγουν ὁ υἱὸς καὶ λόγος τοῦ θεοῦ, παρ' οὐδενὸς λαμβάνων, ἀλλ' ἀφ' ἑαυτοῦ φυσικῶς ἔχων τὸ φῶς, δημιουργικῶς φωτίζει, σπείρων ἐν ἡμῖν τὰς δυνάμεις, δι' ὧν καὶ λογικοὶ καὶ φρόνιμοι καὶ θεοσεβεῖς γινόμεθα. Ἀλλ' ἐὰν φωτίζῃ ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, πῶς λοιπὸν τοσοῦτον ἄμετρον πλῆθος ἀνθρώπων ἔμειναν ἀφώτιστοι; Καθὼς ὁ ἥλιος ἐπὶ πάντας ἐφαπλοῖ τὰς φωτοβόλους αὐτοῦ ἀκτῖνας· οὐ πάντες δὲ φωτίζονται· διότι οἱ τυφλοὶ μένουσιν ἀφώτιστοι, μὴ δυνάμενοι βλέπειν τὸ φῶς· οὕτω καὶ ὁ θεὸς ἐπὶ πάντας μὲν ἐκχέει τὴν σωτηριώδη αὐτοῦ χάριν, οὐ πάντες δὲ εὐσεβεῖς γίνονται, διότι οἱ πονηροὶ ἀποστρέφονται τὸν φωτισμὸν αὐτῆς· καὶ καθὼς ὁ γεωργὸς εἰς πάντα μὲν τὰ μέρη τοῦ ἀγροῦ ῥίπτει τὸν σπόρον, ἐκεῖ δὲ μόνον καρποφορεῖ, ὅπου ἡ γῆ ἐστι καλὴ, οὕτω καὶ ὁ θεὸς εἰς πάντα ἄνθρωπον σπείρει τῆς γνώσεως καὶ ἀληθείας τὰ σπέρματα, ἀλλ' εἰς ἐκείνους μόνον ἀποδίδωσι τὸν καρπὸν αὐτῶν, ὅσοι ἔχουσι προαίρεσιν ἀγαθήν. Ἐπιβεβαιοῖ ταῦτα διὰ τῶν ἑξῆς λόγων ὁ θεοκήρυξ, λέγων·

Ἰωάν. 1, 10. 11.

Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. Εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον.

Ἀκούεις; « Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ » κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω »· καθὼς καὶ τοῦ

ἡλίου τὸ φῶς ἡπλωμένον μέν ἐστιν ἐπάνω εἰς ὅλον τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ἀλλ' οἱ τυφλοὶ οὐ βλέπουσιν αὐτό. Ἀνόητος ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις, τυφλὸς ὢν καὶ μὴ δυνάμενος βλέπειν, κατηγορεῖ τὸ φῶς· διότι τὸ πάθος τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ οὐχὶ τὸ φῶς, αἴτιόν ἐστι τῆς ἀβλεψίας αὐτοῦ· ὁμοίως μωρὸς καὶ ἀσύνετός ἐστιν ὁ ἄπιστος ἄνθρωπος, ὅταν κατακρίνῃ τὸν θεόν· διότι ἡ πονηρὰ αὐτοῦ προαίρεσις, καὶ οὐχὶ ὁ θεός, αἴτιός ἐστι τῆς ἀμετανοησίας αὐτοῦ καὶ ἀπιστίας· ἡ κακὴ διάθεσις τῆς καρδίας αὐτοῦ ποιεῖ αὐτὸν ἀνεπίδεκτον τοῦ φωτὸς τῆς θείας χάριτος, καθὼς καὶ τὸν τυφλὸν ἀνεπίδεκτον τοῦ φωτὸς ἡ ἀσθένεια τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Πῶς δὲ συμφωνοῦσι τὰ δύο ταῦτα « Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ εἰς » τὰ ἴδια ἦλθεν »; αὐτὰ φαίνονται ἀλλήλοις ἐναντία· διότι εἰ ἦν, οὐκ ἦλθεν· εἰδὲ ἦλθεν, οὐκ ἦν. Τὸ μὲν « ἦν » λαμβάνεται κατὰ τὴν θεότητα, τὸ δὲ « ἦλθε » κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· ἦν μὲν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῷ κόσμῳ ἀπ' αἰῶνος, ὡς θεὸς δηλαδὴ ἄπειρος καὶ πανταχοῦ παρὼν καὶ τὰ πάντα πληρῶν· ἦν ὁ Χριστός, ὡς θεός, ἐν τῷ κόσμῳ ἀπ' ἀρχῆς, διότι δι' αὐτοῦ ἐγένετο ὁ κόσμος· ἦλθε δὲ ὡς ἄνθρωπος, ὅτε, σαρκωθεὶς ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου, ὤφθη ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη. (Βαρούχ. 3, 37.) Σημείωσαι δέ, ὅτι ἡ λέξις αὕτη « κόσμος » ἐν τῷδε τῷ ῥητῷ δύο πράγματα σημαίνει, τὴν κτίσιν καὶ τῶν ἀνθρώπων τὰ πλήθη· ὅταν λέγῃ « ἐν τῷ » κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένε» το », τὴν σύμπασαν κτίσιν τότε σημαίνει, καθὼς καὶ εἰς ταῦτα τῆς γραφῆς τὰ λόγια· « Αὐτὸς γάρ μοι ἔδωκε τῶν ὄντων » γνῶσιν ἀψευδῆ, εἰδέναι σύστασιν κόσμου, » καὶ ἐνέργειαν στοιχείων »· (Σοφ. 7, 17.) ὁμοίως καὶ εἰς ταῦτα « Οὐ γὰρ ἠπόρει ἡ παντοδύναμός » σου χείρ, καὶ κτίσασα τὸν κόσμον ἐξ » ἀμόρφου ὕλης »· (Σοφ. 11, 17.) ὅταν δὲ λέγῃ « καὶ ὁ » κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω », τοὺς ἀνθρώπους ἐμφαίνει, πλὴν οὐχὶ πάντας, ἀλλά τινας μόνον, καθὼς καὶ ὅταν εἶπε τὸ « Ἴδε, ὁ » κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθε »· (Ἰωάν. 12, 19.) διότι καὶ πρὶν ἢ σαρκωθῇ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, οἱ δίκαιοι καὶ ἅγιοι ἄνδρες ἐγνώρισαν τῆς ἐνσάρκου αὐτοῦ οἰκονομίας τὸ μυστήριον. Ὅθεν ὁ Κύριος ἡμῶν περὶ μὲν τοῦ Ἀβραὰμ ἔλεγεν· « Ἀβραάμ, ὁ πατὴρ ὑμῶν, ἠγαλλιάσατο, » ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν, καὶ εἶδε, καὶ » ἐχάρη »· (Ἰωάν. 8, 56.) περὶ δὲ τοῦ Δαβὶδ « Πῶς οὖν » Δαβὶδ ἐν πνεύματι Κύριον αὐτὸν καλεῖ, » λέγων· Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, » κάθου ἐκ δεξιῶν μου; » (Ματθ. 22, 43, 44.) καὶ ὁ προφήτης δὲ Μωϋσῆς τὴν ἐν σαρκὶ αὐτοῦ ἔλευσιν προεγνωκώς, καὶ πιστεύσας, εἶπε « Προ» φήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος ὁ θεὸς ἡ» μῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ »· (Δευτ. 18, 15.) ὁμοίως καὶ πάντες οἱ προφῆται ἀπὸ Σαμουὴλ καὶ τῶν καθεξῆς ἐλάλησαν, καὶ προκατήγγειλαν τὴν τοῦ Κυρίου ἐνανθρώπισιν. (Πράξ. 3, 24.) Καὶ ἴδια μὲν ὠνόμασεν ὁ εὐαγγελιστὴς τὴν γῆν, ὡς ἴδιον τοῦ θεοῦ κτίσμα, ἰδίους δὲ πάντας τοὺς ἀνθρώπους, καθότι πάντες θεοῦ πλάσματά εἰσιν, ἐξόχως τοὺς Ἰουδαίους, « ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ » κατὰ σάρκα »· (Ῥωμ. 9, 5.) ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ καὶ ἐκ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν παρέλαβον αὐτόν, ἤγουν ἐπίστευσαν ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, εἶπεν ὅτι « οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέ-

λαβον ». Ἵνα δὲ μή τις νομίσῃ, ὅτι πάντες οὐκ ἐπίστευσαν, ἐπιφέρει εὐθύς·

Ἰωάν. 1, 12. Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

Διὰ τοῦ « ὅσοι » καταργεῖ τὴν τῶν Ἰουδαίων ὑψηλοφροσύνην, οἵτινες ἐνόμιζον, ὅτι μόνον τὸ γένος αὐτῶν ἐςι τὸ ἐκλεκτὸν καὶ ἠγαπημένον τοῦ θεοῦ, προσωπολήπτην ποιοῦντες τὸν θεόν· « ὅσοι », λέγει, εἴτε Ἰσραηλῖται, εἴτε ἐθνικοί, εἴτε Ἕλληνες, εἴτε βάρβαροι, εἴτε δοῦλοι, εἴτε ἐλεύθεροι, παντὸς γένους, πάσης ἡλικίας, καὶ ἐπαγγέλματος, καὶ καταστάσεως ἄνθρωποι, « ὅσοι ἔλαβον αὐτὸν », ἤγουν ἐδέχθησαν αὐτὸν ὡς θεόν, καὶ ἐπίστευσαν ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, ἐπίστευσαν δηλαδή, ὅτι ἐστὶν ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι· ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἐν νόμῳ Ἰσραηλιτῶν ὁ μὲν Ἡσαΐας λέγει « Υἱοὺς ἐγέννησα, καὶ ὕψωσα· αὐτοὶ » δέ με ἠθέτησαν »· ὁ δὲ Παῦλος « Οἵτινές » εἰσιν Ἰσραηλῖται, ὧν ἡ υἱοθεσία, καὶ ἡ » δόξα, καὶ αἱ διαθῆκαι, καὶ ἡ νομοθεσία, » καὶ ἡ λατρεία, καὶ αἱ ἐπαγγελίαι ». Ἐὰν λοιπὸν καὶ ἐκεῖνοι υἱοὶ θεοῦ ἦσαν, ἔχοντες τῆς υἱοθεσίας τὸ χάρισμα, διὰ τί ὁ εὐαγγελιστὴς λέγει, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ « ἔδωκεν ἐξουσίαν τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ τέκνα θεοῦ γενέσθαι »; οἱ ἐν νόμῳ, ἐπειδὴ ἐπίστευον εἰς τὸν ἀληθινὸν θεόν, καὶ εἰς τὰς ἐπαγγελίας αὐτοῦ, εἶχον τὸ τυπικὸν καὶ σκιῶδες τῆς υἱοθεσίας χάρισμα· ἡ περιτομὴ καὶ ἡ διάβασις διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης τύπος ἦσαν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, δι' οὗ οἱ εἰς Χριστὸν πιστεύοντες γίνονται υἱοὶ θεοῦ· ἀλλ' οὐδὲ ἡ περιτομή, οὐδὲ ἡ διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης διάβασις, οὐδὲ αἱ λοιπαὶ διαταγαὶ καὶ τελεταὶ τοῦ νόμου ἠδύναντο ποιῆσαι τὸν ἄνθρωπον υἱὸν θεοῦ· « Σκιὰν γὰρ εἶχεν ὁ νόμος τῶν μελλόν- » των ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν » πραγμάτων· οὐδέποτε δὲ ἠδύνατο τοὺς » προσερχομένους τελειῶσαι ». Πᾶς ἄνθρωπος, μετὰ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Ἀδάμ, ἐγένετο ἁμαρτωλὸς καὶ τοῦ θεοῦ ἐχθρός· μόνος δὲ ὁ θάνατος τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ αὐτοῦ κατήλλαξε τὸν ἄνθρωπον μετὰ τοῦ θεοῦ· τὸ δὲ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ, τὸ ἐκ τῆς λογχευθείσης πλευρᾶς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἐξελθόν, ἡγίασε τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν τέκνον καὶ υἱὸν θεοῦ. Διὰ τί δὲ οὐκ εἶπεν, ὅτι ἐποίησεν αὐτοὺς τέκνα θεοῦ, ἀλλ' ὅτι « ἔδω- » κεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι »; Ὅσοι ἐπίςευσαν μὲν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' οὐκ ἔλαβον τὸ θεῖον βάπτισμα, ἐκεῖνοι οὐκ εἰσὶ τέκνα θεοῦ, ἔχουσιν ὅμως διὰ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν αὐτῶν δύναμιν καὶ ἐξουσίαν γενέσθαι θεοῦ τέκνα· τότε δὲ γίνονται, ὅταν, διὰ τοῦ θείου βαπτίσματος τὴν προπατορικὴν ἀπονίψαντες ἁμαρτίαν, καταξιωθῶσι συνενωθῆναι μετὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριςοῦ, τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ καὶ πατρός· « Ὅσοι γὰρ » εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε (διδάσκει ὁ » θεηγόρος Παῦλος), Χριστὸν ἐνεδύσασθε »· ὥστε ὁ μὲν ἄπιστος ἀπροευτρέπιστός ἐστι, καὶ οὐδεμίαν παῤῥησίαν ἢ ἐξουσίαν ἔχει πρὸς τὸ γενέσθαι υἱὸς θεοῦ, ὁ δὲ εἰς Χριςὸν πιστεύσας προευτρεπισμένος ἐστὶ καὶ ἐ-

Ἡσ. 1, 2. Ῥωμ. 9, 5. Ἑβρ. 10, 1. Ῥωμ. 5, 10. Γαλ. 3, 27.

τοιμος πρὸς τὴν υἱοθεσίαν, ἔχων τὴν παῤῥησίαν καὶ δύναμιν τῆς πίστεως, ὁ δὲ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς, ἐκεῖνός ἐστιν ἀληθῶς τέκνον θεοῦ καὶ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ κληρονόμος τῆς αἰωνίου βασιλείας· « Πᾶς » γὰρ ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθή- » σεται ». Ἀλλὰ καὶ ἄλλην ἑρμηνείαν τούτων τῶν λόγων ἀκούσατε· πότε ὁ υἱὸς λαμβάνει τὸ τῆς υἱότητος δικαίωμα; ὅταν εἰσέλθῃ εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· ἡμεῖς, ἐπειδὴ ἐσμὲν τέκνα θεοῦ διὰ τῆς πίστεως καὶ τοῦ βαπτίσματος, καὶ κληρονόμοι αὐτοῦ ἐσμεν· « Εἰ δὲ τέκνα, καὶ » κληρονόμοι μὲν θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ » Χριστοῦ »· ἐπειδὴ δὲ τὴν κληρονομίαν ταύτην οὐκ ἐν τῷ παρόντι βίῳ, ἀλλ' ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἀπολαμβάνομεν, διὰ τοῦτο εἶπεν· « Ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέ- » κνα θεοῦ γενέσθαι », ἵνα φανερώσῃ, ὅτι εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν τὸ τελειότατον λαμβάνομεν καὶ ἀσφαλέστατον τῆς υἱοθεσίας δικαίωμα καὶ χάρισμα, εἰσερχόμενοι εἰς τὴν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν κληρονομίαν· ὅταν δὲ ἀκούῃς « τέκνα », μὴ νοήσῃς γέννησιν σαρκικὴν καὶ ἐμπαθῆ· διότι λέγει·

(Μάρκ. 16, 16.) (Ῥωμ. 8, 17.)

(Ἰωάν. 1, 13.) Οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν.

Αὐτὰ, λέγει, τὰ τέκνα οὐκ ἐγεννήθησαν σαρκικῶς, ὡς γεννῶνται οἱ ἄνθρωποι ἐκ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ θεοῦ διὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς χάριτος τοῦ θείου βαπτίσματος· ἡ γέννησις τούτων τῶν τέκνων οὐκ ἔστι σαρκικὴ καὶ ἀνθρώπινος, ἀλλὰ πνευματικὴ καὶ θεία· ὅτε δὲ ὁ Πέτρος ἐπίστευσε, τὰ αὐτὰ σχεδὸν ἤκουσε παρὰ τοῦ Κυρίου· « Μακάριος εἶ, Σίμων βὰρ Ἰωνᾶ, » ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, » ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ». Ἀλλὰ καὶ ἄλλο μυστικώτερον νόημα ἔχουσι ταῦτα τὰ λόγια· βλέπομεν, ὅτι οἱ μὲν πρὸ νόμου θυσίας αἱμάτων προσφέροντες τῷ θεῷ, δι' αὐτῶν ἤλπιζον, ὅτι εὐάρεστοι γίνονται ἐνώπιον αὐτοῦ· οἱ δὲ ἐν νόμῳ ζῶντες περιέτεμον τὴν σάρκα, νομίζοντες, ὅτι διὰ τῆς περιτομῆς γίνονται τέκνα θεοῦ· ἀκούομεν δὲ καὶ τὸν Ἀπόστολον γράφοντα πρὸς ἐκείνους, οὓς αὐτὸς τέκνα θεοῦ ἀνέδειξεν, ὅτι « οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ, ἀλλ' ἐν » χάριτι θεοῦ ἀνεστράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ ». Τοῦτο οὖν σημαίνει τὸ ῥητὸν, ὅτι οὔτε διὰ τῶν ἐναίμων θυσιῶν, οὔτε διὰ τῆς σαρκικῆς περιτομῆς, οὔτε διὰ τῆς κοσμικῆς φιλοσοφίας, ἀλλὰ διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως γίνονται οἱ ἄνθρωποι τέκνα θεοῦ· ὅπερ ἐςὶν, ὅτι οὐδὲ αἱ θυσίαι τῶν πρὸ νόμου, οὐδὲ ἡ περιτομὴ τῶν ἐν νόμῳ, οὐδὲ ἡ κοσμικὴ φιλοσοφία τῶν κατὰ διαφόρους καιροὺς φιλοσοφησάντων ἀνδρῶν, ἀλλὰ μόνη ἡ εἰς Χριστὸν τὸν θεὸν πίστις τέκνον θεοῦ ἀπεργάζεται τὸν ἄνθρωπον. Ταύτης δὲ τῆς πνευματικῆς υἱοθεσίας ἐπιφέρει τὸ αἴτιον ὁ εὐαγγελιστής, λέγων·

(Ματθ. 16, 17.) (2. Κορ. 1, 12.)

(Ἰωάν. 1, 14.) Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, (καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρὸς), πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας.

Ἡ σειρὰ τοῦ λόγου ἀναγκάζει, ἵνα νοήσωμεν τὸν Καὶ ὡς αἰτιολογικόν· ἐὰν δὲ τοῦτο νοήσῃς, εὐοδοῦται ἡ ἀκολουθία τοῦ νοήματος τοιουτοτρόπως· ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν οἱ εἰς τὸν Χριστὸν πιστεύοντες, διότι ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο· τουτέστιν, ἐπειδὴ ὁ μονογενὴς υἱὸς καὶ λόγος τοῦ θεοῦ ἐσαρκώθη, διὰ τοῦτο οἱ εἰς αὐτὸν πιςεύσαντες κατηξιώθησαν γενέσθαι τέκνα θεοῦ. Διατί δὲ οὐχ εἶπεν, ὁ λόγος ἐγένετο ἄνθρωπος, ἀλλὰ σὰρξ ἐγένετο; ἵνα μήτις φαντασθῇ, ὅτι ἀνέλαβεν ἕνα τινὰ τῶν ἀνθρώπων, ἢ μόνον τὸν ἔσω ἄνθρωπον, ἤγουν μόνην τὴν ἀνθρωπίνην ψυχήν, καὶ ἵνα φανερώσῃ, ὅτι οὐ μόνον τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ, ἀλλὰ καὶ τῇ σαρκὶ ἡνώθη ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, καὶ δείξῃ τὴν ἄμετρον αὐτοῦ ταπείνωσιν, καὶ ἀποφράξῃ τὸ στόμα τοῦ αἱρετικοῦ Μάνεντος, ὅστις ἔλεγεν, ὅτι κατὰ φαντασίαν ἐσαρκώθη ὁ τοῦ θεοῦ υἱός, καὶ ἀναδράμῃ ἐπὶ τὴν πρώτην καταβολὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· διότι πρῶτον ἔπλασεν ὁ θεὸς τὸ σῶμα, « εἶτα ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσω» πον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς », ἤγουν ψυχήν· (Γεν. 2, 7.) Σὰρξ δὲ εἶπε, διότι ἰδίωμα ἔχει ἡ ἁγία γραφὴ ἀπὸ τῆς σαρκὸς ὀνομάζειν ὅλον τὸν ἄνθρωπον· « Πρὸς σὲ, λέγει, πᾶσα σὰρξ » ἥξει· (Ψαλ. 64, 2.) καὶ Ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου » ἐπὶ πᾶσαν σάρκα· (Ἰωήλ. 2, 28.) καὶ, Εὐλογείτω πᾶσα » σὰρξ τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ· (Ψαλ. 144, 21.) καὶ, Ὄψε» ται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ ». (Ἠσ. 40, 5.) Τὰ ῥητὰ ταῦτα, ὡς φαίνεται, οὐκ ἐσυλλογίσθη ὁ ἄφρων Ἀπολινάριος, καὶ διὰ τοῦτο ἔλεγεν ἄνουν καὶ ἄψυχον τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ τὸ σῶμα· διότι ἐξ αὐτῶν φανερόν ἐστιν, ὅτι ἡ σὰρξ σημαίνει ὅλον τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὴν ψυχὴν δηλαδὴ καὶ τὸ σῶμα. « Ὁ λόγος » λοιπὸν σὰρξ ἐγένετο »· οὐ μετετράπη εἰς σάρκα, ἄπαγε! ἀλλὰ μείνας ἄτρεπτος καὶ ἀναλλοίωτος, ἡνώθη τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, καὶ θεὸς ὢν τέλειος, ἐγένετο τέλειος ἄνθρωπος, ἐν μιᾷ τῇ ὑποστάσει δύο ἔχων τὰς φύσεις, τὴν τῆς θεότητος καὶ τὴν τῆς ἀνθρωπότητος, ἀτρέπτους καὶ ἀναλλοιώτους καὶ ἀσυγχύτους· διότι οὐδὲ ἡ θεότης μετεβλήθη εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, οὐδὲ ἡ ἀνθρωπότης εἰς τὴν θεότητα· καθαρῶς δὲ παρίστησι τὸ νόημα τοῦτο, λέγων· « Καὶ ὁ » λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν » ἡμῖν ». Ἀκούεις; « Ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν »· ἄλλος λοιπὸν ὁ σκηνώσας, ὅστις ἐστὶν ἡ θεότης, καὶ ἄλλο τὸ σκήνωμα, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἀνθρώπινος φύσις· « Ἐν ἡμῖν » δὲ λέγει, διότι πάντες ἐν τῷ Χριστῷ θεωρούμεθα, καὶ αὐτὸς παρίστησι πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα, καθὼς καὶ ὁ πρῶτος προπάτωρ ὁ Ἀδάμ· διὰ τοῦτο καὶ δεύτερος ἄνθρωπος ὀνομάζεται· « Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς, » χοϊκός· ὁ δεύτερος ἄνθρωπος, ὁ Κύριος ἐξ » οὐρανοῦ ». (1. Κορ. 15, 47.)

Σημείωσαι δὲ, ὅτι τὸ « πλήρης χάρι» τος καὶ ἀληθείας » τινὲς μὲν ἀποδίδουσιν εἰς τὸ « ὁ λόγος », ἀναγινώσκοντες οὕτως· « Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν » ἐν ἡμῖν πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας »· (Ἀμμων. κ. Ὠριγ. ἐν τῇ εἰς τὸ κατὰ Ἰωάν. σειρ.) τὰ δὲ ἐν τῷ μεταξὺ λόγια ὡς διὰ μέσου ἐκλαμβάνουσι· τινὲς δὲ ἀναφέρουσι τοῦτο εἰς τὸ « δόξαν », ὀρθοῦντες τὴν σύνταξιν, καὶ λέγοντες· πλήρης γὰρ ἦν (ἡ δόξα δηλαδὴ) χάριτος καὶ ἀληθείας. (Κύριλλ. Χρυσ. καὶ Θεοφύλ.) Εὐσεβεῖς μὲν καὶ αἱ δύο ἀναγνώσεις αὗται· ἡ πρώτη ὅμως φαίνεται ἁρμοδιωτέρα καὶ σύμφωνος εἰς τὰ ἑξῆς λόγια τοῦ εὐαγγελιστοῦ· κατὰ

γὰρ τὴν πρώτην πλήρης λέγεται ὁ υἱὸς χάριτος, ἐπειδὴ, οὐχ ὡς οἱ ἅγιοι, οὐδὲ ὡς οἱ ἄγγελοι, παρὰ θεοῦ λαμβάνει τὴν χάριν, ἔχει δὲ αὐτὴν ἀφ' ἑαυτοῦ κατὰ φύσιν ὡς θεός. Πλήρης μὲν χάριτος, ἐπειδὴ πᾶσα χάρις ἀεννάως καὶ ἀκενώτως ἐξ αὐτοῦ πηγάζει· ἐξ αὐτοῦ τῶν ἁμαρτιῶν ἡ ἄφεσις· « Δεῦτε » πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορ- » τισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς »· ἐξ αὐτοῦ ἡ υἱοθεσία· « Ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν » τέκνα θεοῦ γενέσθαι »· ἐξ αὐτοῦ ἡ ζωὴ ἡ αἰώνιος· « Ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν » μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον »· ἐξ αὐτοῦ πάντα τὰ χαρίσματα· « Καὶ ὅ,τι » ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο » ποιήσω »· πλήρης δὲ ἀληθείας, ἐπειδὴ ἐστιν ἡ αὐτοαλήθεια, θεὸς ἀληθινός· « Ἐγώ » εἰμι, λέγει, ἡ ἀλήθεια »· πλήρης ἀληθείας, ἐπειδὴ ἔπαυσε μὲν τὴν σκιὰν τοῦ νόμου καὶ τοὺς τύπους, ἐδίδαξε δὲ τὰ ἀληθέστατα τῆς παναγίας τριάδος δόγματα, παρέδωκε δὲ τὰ ἄπταιστα τῆς ἠθικῆς μαθήματα, ἐπλήρωσε καὶ ἀναπληροῖ, ὅσα ὑπόσχεται· « Πλήρης » χάριτος καὶ ἀληθείας ». Μαρτυρεῖ τοῦτο αὐτὸς ὁ εὐαγγελιστής, ὁ θεασάμενος τὴν δόξαν αὐτοῦ, λέγων· « Καὶ ἐθεασάμεθα τὴν » δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ » πατρός ». Ἀλλὰ πότε εἶδεν ὁ Ἰωάννης τὴν δόξαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐγνώρισεν, ὅτι ἡ δόξα αὐτοῦ οὐκ ἦν ὥσπερ δόξα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ « δόξα ὡς μονογε- » νοῦς », ἤγουν ἀναμφιβόλως τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ, τοῦ ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς αὐτοῦ γεννηθέντος; Ἄκουσον τί περὶ τούτου λέγει ὁ μακάριος Πέτρος· « Οὐ γὰρ σεσοφισμένοις » μύθοις ἐξακολουθήσαντες, ἐγνωρίσαμεν » ὑμῖν τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ » δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ' ἐπόπται » γενηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος· » Λαβὼν γὰρ παρὰ θεοῦ πατρὸς τιμὴν καὶ » δόξαν, φωνῆς ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιᾶσδε » ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης· Οὗτός ἐστιν » ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, εἰς ὃν ἐγὼ εὐδό- » κησα· καὶ ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς » ἠκούσαμεν, σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ὄρει » τῷ ἁγίῳ ». Τότε λοιπὸν, ὅτε ὁ Κύριος μετεμορφώθη ἐν τῷ ὄρει τῷ Θαβὼρ, ὅτε ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, ὅτε ἐγένοντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λευκὰ ὡς τὸ φῶς, ὅτε ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἠλίας ὡς δοῦλοι ἐνώπιον αὐτοῦ παρίσταντο, ὅτε ὁ πατὴρ οὐρανόθεν ἐμαρτύρησεν, « Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός » μου ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ εὐδόκησα », τότε ὁ Ἰωάννης παρών· εἶδε τὴν δόξαν αὐτοῦ. Οὐχὶ δὲ τότε μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτε ἠκολούθει αὐτῷ, εἶδε τὴν δόξαν αὐτοῦ, εἶδε τὰ στοιχεῖα ὑποτασσόμενα, τὰ δαιμόνια φεύγοντα, τοὺς ἀγγέλους διακονοῦντας, τοὺς ἀσθενεῖς θεραπευομένους, τοὺς νεκροὺς ἐγειρομένους· καὶ εἰς τὸν καιρὸν δὲ τοῦ πάθους, ὅτε παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου παρίστατο, εἶδε τὴν δόξαν αὐτοῦ, τουτέστι τὴν κτίσιν πᾶσαν συμπάσχουσαν, τὸν ἥλιον σκοτισθέντα, τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ διαῤῥαγὲν, τὴν γῆν σειομένην, τὰ μνημεῖα ἀνοιγόμενα, τοὺς νεκροὺς ἀνισταμένους. Εἶδε τὴν δόξαν αὐτοῦ, ὅτε « προδραμὼν τάχιον τοῦ Πέτρου, » ἦλθε πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον », καὶ ὅτε εἶδεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα, καὶ ὑπὸ τοῦ Θωμᾶ ψηλαφηθέντα, καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ τῶν μαθητῶν συναριστήσαντα. Ἐγνώρισε δὲ, ὅτι τοιαύτη δόξα οὐκ ἦν δόξα ἀν-

Ματθ. 11, 28. Ἰωάν. 1, 12. Ἰωάν. 3, 16. Ἰωάν. 14, 13. Ἰωάν. 14, 6. Χρυσ. τὴν αὐτ. 2. Πέτρ. 1, 16–18. Ἰωάν. 20, 4.

θρώπου, ἀλλὰ δόξα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ· ἐπειδὴ οὐδὲ ὁ Μωϋσῆς, οὗ τινος ἐδοξάσθη τὸ πρόσωπον, οὐδὲ ὁ Ἠλίας, ὁ κλείσας καὶ ἀνοίξας τὸν οὐρανὸν, καὶ οὐρανόθεν πῦρ καταγαγὼν, οὐδὲ ὁ Ἐλισσαῖος, ὁ καὶ ζῶν καὶ θανὼν ἀναστήσας τοὺς νεκροὺς, οὐδὲ ὁ Δανιὴλ, ὁ ἐμφράξας τὰ στόματα τῶν λεόντων, οὐδὲ οἱ τρεῖς παῖδες, οἱ σβέσαντες τὴν δύναμιν τοῦ πυρός, οὐδὲ ἄλλος τις ἄνθρωπος τόσα θαυμάσια ἐποίησεν, οὐδὲ ἐκ νεκρῶν ἀνέστη, οὐδὲ φωνὴ περὶ αὐτοῦ ἀπ' οὐρανοῦ ἠκούσθη, λέγουσα· « Οὗτός » ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδό» κησα· αὐτοῦ ἀκούετε ». (Ματθ. 17, 5.) Δικαίως λοιπὸν καὶ εὐλογοφανῶς ἐμαρτύρησε λέγων· « Καὶ » ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς » μονογενοῦς παρὰ πατρός ». Κἂν δὲ ὑπερίκανος ἡ μαρτυρία, οὐκ ἀρκεῖται ὅμως ἐπ' αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ ἄλλην ἐπιφέρει τὴν τοῦ Ἰωάννου, λέγων.

(Ἰωάν. 1, 15.) Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ, καὶ κέκραγε, λέγων· οὗτος ἦν, ὃν εἶπον, ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν.

Οὐ μόνον δὲ ἐγὼ, λέγει, μαρτυρῶ, ἀλλὰ καὶ ὁ πρόδρομος Ἰωάννης μεγαλοφώνως καὶ μετὰ πολλῆς παῤῥησίας περὶ αὐτοῦ μαρτυρεῖ· Ποία δὲ τοῦ Ἰωάννου ἡ μαρτυρία; « Ὁ » ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέ» γονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν ». Ἡ μαρτυρία αὕτη φαίνεται, ὅτι περιέχει ἀντιλογίαν· ὁ αὐτὸς Χριστὸς καὶ ὀπίσω καὶ ἔμπροσθεν καὶ πρῶτος καὶ ὕστερος τοῦ Ἰωάννου; Ναὶ, ἀληθῶς ἀντιλογία φαίνεται· διότι ὁ Χριστὸς, καθὼς εἶπεν ὁ μακάριος Συμεὼν, ὅτε ἐδέξατο αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ, « ἔστι σημεῖον ἀντιλεγόμενον », (Λουκ. 2, 34.) ἤγουν θεὸς καὶ ἄνθρωπος· καὶ καθ' ὃ μὲν θεὸς, καὶ ἔμπροσθεν καὶ πρῶτος τοῦ Ἰωάννου ἐστί· καθ' ὃ δὲ ἄνθρωπος, ὀπίσω καὶ ὕστερος αὐτοῦ ἐστιν, ἓξ μῆνας μετ' αὐτὸν γεννηθείς· διότι ἓξ μῆνας μετὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Ἰωάννου ἐλθὼν ὁ ἄγγελος πρὸς τὴν ἁγίαν παρθένον, εὐηγγελίσατο αὐτῇ τὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ σύλληψιν· « Καὶ ἰδοὺ, (Λουκ. 1, 36.) » εἶπεν ὁ ἄγγελος πρὸς τὴν παρθένον, Ἐλι» σάβετ ἡ συγγενής σου, καὶ αὐτὴ συνει» ληφυῖα υἱὸν ἐν γήρᾳ αὐτῆς· καὶ οὗτος » μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ » στείρᾳ ». Θαυμαστὴ λοιπὸν τοῦ προδρόμου ἡ μαρτυρία καὶ σύμφωνος τῇ τοῦ εὐαγγελιστοῦ, ὡς ἐπιβεβαιοῦσα, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐστι θεὸς καὶ ἄνθρωπος. Καὶ μὴ θαυμάσῃς ἀκούων, ὅτι οὕτως αἰνιγματωδῶς ἐλάλησεν ὁ Ἰωάννης· διότι οὗτός ἐστιν ὁ συνήθης τρόπος, δι' οὗ καὶ οἱ προφῆται ἐλάλουν, καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἤκουον. Προτείνας δὲ ὁ εὐαγγελιστὴς περὶ τῶν λεγομένων τὰς δύο μαρτυρίας, τὴν ἰδίαν δηλαδὴ καὶ τὴν τοῦ Ἰωάννου, ἐπαναλαμβάνει πάλιν τὴν σειρὰν τοῦ λόγου, λέγων·

(Ἰωάν. 1, 16.) Καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος.

Βλέπε τοῦ λόγου τὴν ἀκολουθίαν· « Ὁ » λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡ» μῖν, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας· καὶ ἐκ » τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ὑμεῖς πάντες ἐ» λάβομεν ». Αὐτὸς, λέγει, ὁ σαρκωθεὶς καὶ

ἐνανθρωπίσας λόγος, τουτέστιν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, εἶχε τὸ πλήρωμα τῆς χάριτος καὶ ἀληθείας· ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ πληρώματος, ἤγουν ἐξ αὐτῆς τῆς ὑπερτελειοτάτης καὶ ἀενάου τῶν θείων χαρισμάτων πηγῆς, ἐλάβομεν πάντες ἡμεῖς οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύσαντες τὰ θεῖα χαρίσματα· ἔλαβεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος τὸ χάρισμα τῆς υἱοθεσίας, τῆς ἱερωσύνης, τῆς προφητείας, τῆς θαυματουργίας, τῶν ἰαμάτων, τῶν γλωσσῶν, τῆς γνώσεως τῶν μυστηρίων· « Ὑμῖν γὰρ δέδοται, εἶπεν ὁ Κύριος, γνῶναι τὰ » μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν »· τὸ χάρισμα τῆς κατανοήσεως τῶν θείων γραφῶν· « Τότε γὰρ διήνοιξεν αὐτοῖς τὸν νοῦν » τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς »· τὸ ὑπερφυὲς χάρισμα τῆς μεταλήψεως τοῦ σώματος καὶ αἵματος αὐτοῦ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ· « Λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά » μου. Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ » ἐστι τὸ αἷμά μου »· προσέτι δὲ « καὶ χάριν » ἐλάβομεν ἀντὶ χάριτος ». Νόησον δὲ, ὅτι ἀντὶ τῆς χάριτος, ἣν ἀπωλέσαμεν διὰ τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν, ἐλάβομεν τὴν χάριν τοῦ σωτῆρος τὴν ἡμᾶς υἱοθετήσασαν. Τὸ δὲ καθ' αὐτὸ νόημα τούτων τῶν λόγων ἐστὶ τοῦτο, ὅτι ἐλάβομεν τὴν χάριν τὴν εὐαγγελικὴν ἀντὶ τῆς χάριτος τῆς νομικῆς, τὴν μεγάλην ἀντὶ τῆς μικρᾶς, καὶ τὴν μείζονα καὶ ὑπερτέραν ἀντὶ τῆς ἐλάττονος καὶ ὑποδεεστέρας. Ἰδοὺ δὲ καὶ τὸν λόγον προστίθησιν ὁ εὐαγγελιστὴς, δι' ὃν ἡ εὐαγγελικὴ χάρις ὑπερτερεῖ ἀσυγκρίτως τὴν νομικήν·

(Ματθ. 13, 11.) (Λουκ. 24, 45.) (Ματθ. 26, 27, 28.)

Ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως ἐδόθη· ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο.

(Ἰωάν. 1, 16.)

Χάρις ἐςὶ καὶ ὁ Μωσαϊκὸς νόμος, ἐπειδὴ οὐ κατὰ χρέος, ἀλλὰ διὰ τὴν φιλανθρωπίαν αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτὸν ὁ θεὸς τοῖς ἀνθρώποις πρὸς ὁδηγίαν ἀρετῆς καὶ προετοιμασίαν τῆς ὑποδοχῆς τοῦ εὐαγγελίου· ἀλλὰ χάρις τυπικὴ καὶ πρόσκαιρος. « Χάρις » τὸ εὐαγγέλιον, ἐπειδὴ κατὰ τὸ πολὺ ἔλεος αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτὸ ὁ τοῦ κόσμου σωτήρ· ἀλλὰ χάρις ἀληθὴς καὶ αἰώνιος. « Χάρις » ὁ νόμος, ἀλλ' ἀτελὴς καὶ μὴ δυναμένη σῶσαι τοὺς προσερχομένους· « χάρις » τὸ εὐαγγέλιον, ἀλλ' ὑπερτελεία καὶ σώζουσα τοὺς πιστεύοντας· « Πᾶς ὁ πιστεύσας καὶ » βαπτισθεὶς σωθήσεται ». « Χάρις » ὁ νόμος, ἥτις ἐδόθη διὰ τοῦ δούλου, ἤγουν τοῦ Μωϋσέως· « χάρις » τὸ εὐαγγέλιον, ὅπερ δι' αὐτοῦ τοῦ δεσπότου τῶν ἁπάντων, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. Ὅσον οὖν διαφέρει ὁ δεσπότης τοῦ δούλου, καὶ ὁ θεὸς τοῦ ἀνθρώπου, τοσοῦτον καὶ ὁ εὐαγγελικὸς νόμος τοῦ Μωσαϊκοῦ· ὥστε ἀντὶ τῆς χάριτος τῆς τυπικῆς, τῆς μὴ δυναμένης σῶσαι, τῆς διὰ τοῦ δούλου δοθείσης, ἐλάβομεν χάριν ἀληθινὴν, ὑπερτελείαν, σώζουσαν καὶ δωρηθεῖσαν ἡμῖν δι' αὐτοῦ τοῦ τῶν ἁπάντων δεσπότου καὶ θεοῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

(Ἑβρ. 10, 11.) (Μάρκ. 16, 16.)

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ.

Ἡ πρώτη χάρις καὶ πηγὴ πάντων τῶν ἄλλων χαρισμάτων, ὅσα τὸ ἀνθρώπινον γένος ἔλαβεν ἐκ τοῦ πληρώματος τοῦ σαρκωθέντος υἱοῦ τοῦ θεοῦ, ἐστὶ τῆς υἱοθεσίας τὸ χάρισμα. Ἡμεῖς διὰ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ προπάτορος ἡμῶν ἤμεθα πάντες ἐχθροὶ τοῦ θεοῦ, καὶ ἐστερημένοι τῆς ἐπουρανίου αὐτοῦ βασιλείας. Ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, γενόμενος ἄνθρωπος, ἔλυσε διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν, καὶ εἰρήνευσε τὴν ἔχθραν τὴν μεταξὺ θεοῦ καὶ ἀνθρώπου· καταλλάξας δὲ τὸν ἄνθρωπον τῷ θεῷ, κατέστησεν αὐτὸν υἱὸν καὶ κληρονόμον τῆς αἰωνίου βασιλείας αὐτοῦ· « Εἰ γὰρ ἐχθροὶ » ὄντες, κατηλλάγημεν τῷ θεῷ διὰ τοῦ » θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον » καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ » αὐτοῦ ». (Ῥωμ. 5, 10.) Καταδυόμενοι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, θάπτομεν ἐκεῖ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἀνακαινιζόμενοι ἐνδυόμεθα τὸν νέον, τὸν ἀναμάρτητον Ἰησοῦν Χριστόν· « Ὅσοι » γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν » ἐνεδύσασθε ». (Γαλ. 3, 27.) Τοῦτο δέ ἐστι χάρις· διότι δίδοται ἡμῖν οὐ διὰ τὰ καλὰ ἡμῶν ἔργα, ἀλλὰ διὰ τὸ ἔλεος αὐτοῦ· « Οὐκ ἐξ ἔργων » τῶν ἐν δικαιοσύνῃ, ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, » ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν ἡμᾶς » διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώ» σεως πνεύματος ἁγίου ». (Τίτ. 3, 5.) Μεγάλη ἀληθῶς αὐτὴ ἡ χάρις! χωρὶς αὐτῆς οὐδὲν θεῖον χάρισμα λαμβάνομεν· μετ' αὐτῆς δὲ δίδονται ἡμῖν πάντα τὰ λοιπὰ τοῦ θεοῦ χαρίσματα. Ἀλλ' ἐξαρκεῖ ἆρά γε αὐτὴ μόνη ἡ χάρις πρὸς τὴν ἡμῶν σωτηρίαν; ναί, ἐκ τοῦ μέρους τῆς χάριτος ἀρκεῖ· « Τῇ γὰρ χάριτι » ἐστὲ σεσωσμένοι » διδάσκει ὁ θεσπέσιος Παῦλος (Ἐφεσ. 2, 8)· ἀλλ' ἐὰν μὴ συντρέξῃ καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἡ θέλησις, οὐδὲν δύναται μόνη ἡ χάρις· διότι ὁ θεός, ὅστις δίδωσι τὴν χάριν, αὐτὸς λέγει « Ἐὰν θέλητε, καὶ » εἰσακούσητέ μου, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φά» γεσθε· ἐὰν δὲ μὴ θέλητε, μηδὲ εἰσακού» σητέ μου, μάχαιρα ὑμᾶς κατέδεται· τὸ » γὰρ στόμα Κυρίου ἐλάλησε ταῦτα »· (Ἡσ. 1, 19, 20.) καὶ ὁ αὐτὸς δὲ Παῦλος, ὁ διδάσκων τὸ « τῇ » γὰρ χάριτι ἐστὲ σεσωσμένοι » λέγει, ὅτι ὁ θεὸς « ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα » αὐτοῦ ». (Ῥωμ. 2, 6.) Ἡ χάρις ἐδόθη ἡμῖν· ἐὰν καὶ ἡ θέλησις ἡμῶν συντρέξῃ πρὸς τὴν ἐργα-

σίαν τῶν καλῶν ἔργων, ἡμεῖς ἐσμεν σεσωσμένοι. Περὶ τῆς χάριτος καὶ τῶν καλῶν ἔργων ὁ αὐτὸς ἀπόστολος γράφει οὕτως « Ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σωτήριος » πᾶσιν ἀνθρώποις, παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα » ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κο» σμικὰς ἐπιθυμίας, σωφρόνως καὶ εὐσεβῶς » ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι ». Διὰ τούτων μανθάνομεν οὐχὶ μόνον, ὅτι τὰ καλὰ ἔργα ἀναγκαῖά εἰσι πρὸς τὴν ἡμῶν σωτηρίαν, ἀλλ' ὅτι πρέπει καὶ νὰ ἐργαζώμεθα αὐτὰ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν.

Τίτ. 2, 11, 12.

Ἡμεῖς κατά τινας μὲν καιροὺς πρόθυμοι φαινόμεθα εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν τοῦ θεοῦ θελημάτων, κατά τινας δὲ πάλιν ὁλοτελῶς ἀμελοῦντες, πίπτομεν εἰς τὰ τῆς ἁμαρτίας βάραθρα. Τὰς παρελθούσας τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς ἡμέρας οἱ χριστιανοὶ, ἐγκρατευσάμενοι ὁπωσοῦν τῶν πονηρῶν ἔργων, νηστείαν, προσευχὴν, ἀγρυπνίαν καὶ ἄλλα ἐτέλεσαν θεάρεστα κατορθώματα· ἀπὸ δὲ τῆς σήμερόν τινες σὺν τῇ νηστείᾳ καὶ τὸν χαλινὸν λύουσι τῆς κακίας, ἐκδίδονται εἰς τὴν ἀδδηφαγίαν καὶ μέθην, εἰς τοὺς χοροὺς καὶ τὰ ἄτακτα παιγνίδια, εἰς τὰς αἰσχρολογίας καὶ κατακρίσεις, καὶ εἰς ἄλλα ἄθεσμα καὶ παράνομα ἔργα. Ὢ ἀδικία μεγάλη καὶ ἁμαρτία φρικτή! τὴν ἑορτὴν, ἥτις ἐστὶν ἀφορμὴ ἀρετῆς, ποιοῦσιν ὑπόθεσιν ἁμαρτίας! Ὁ θεὸς, ἀδελφοί μου, ὥρισε τὰς ἑορτὰς, ἵνα, παραιτοῦντες τὰ ἔργα τῶν χειρῶν, ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τῆς ψυχῆς· « Πᾶν ἔργον λατρευτὸν (ἤγουν σω» ματικὸν) οὐ ποιήσετε ἐν αὐταῖς, πλὴν » ὅσα ποιηθήσεται πάσῃ ψυχῇ, τοῦτο » μόνον ποιηθήσεται ὑμῖν »· οὗτός ἐστιν ὁ νόμος τοῦ θεοῦ ὁ περὶ τῶν ἑορτῶν· παραίτησις παντὸς σωματικοῦ ἔργου, καὶ ἐργασία τῆς ἀρετῆς· ἡμεῖς δὲ τὰ μὲν ἐργόχειρα παύομεν· ἀμελοῦντες δὲ τῆς ψυχῆς τὰ ἔργα, ποιοῦμεν τῆς σαρκὸς ἡμῶν τὰ θελήματα· ἡμεῖς περιμένομεν τὰς ἑορτὰς, ἵνα παύσωμεν τὰ ἐργόχειρα, καὶ ἀφιερώσωμεν ἑαυτοὺς οὐχὶ εἰς τὰ ἔργα τῆς ψυχῆς, ἀλλ' εἰς τὰ ἔργα τῆς ἀνομίας. Χριστιανοὶ, πλανώμεθα! τοιαύτας ἑορτὰς μισεῖ ὁ θεὸς καὶ ἀποστρέφεται· « Τὰς ἑορτὰς ὑμῶν, λέγει διὰ τοῦ » Ἠσαΐου, μισεῖ ἡ ψυχή μου »· διὰ δὲ τοῦ προφήτου Ἀμμὼς κηρύττει « Μεμίσηκα, » ἀπῶσμαι ἑορτὰς ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ ὀσφραν» θῶ θυσίας ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὑμῶν ».

Ἐξόδ. 12, 16.

Ἠσ. 1, 14.

Ἀμ. 5, 21.

Ὅτε ὁ θεὸς ὥρισεν εἰς τοὺς Ἑβραίους τὴν τελετὴν τῆς πρώτης καὶ μεγάλης ἑορτῆς τοῦ πάσχα, ἠθέλησε πρῶτον νὰ φύγωσιν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου· « Καὶ ἐξάξεις » τὸν λαόν μου, τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, ἐκ γῆς » Αἰγύπτου »· εἶτα ἐλθόντες εἰς τὴν ἔρημον, ἐκεῖ νὰ ἑορτάσωσιν· « Ἐξαπόστειλον τὸν » λαόν μου, ἵνα ἑορτάσωσί μοι ἐν τῇ ἐρή» μῳ ». Διὰ τί εἰς τὴν ἔρημον ἡ ἑορτὴ, καὶ οὐχὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον; χωρὶς λόγου οὐδὲν προστάζει ὁ θεός. Τί λοιπὸν σημαίνει ἡ φυγὴ τῆς Αἰγύπτου; εἰς τὴν Αἴγυπτον ταραχὴ καὶ σύγχυσις· εἰς τὴν Αἴγυπτον ἡ δουλεία τοῦ Φαραώ. Προστάζει λοιπὸν ὁ θεὸς, ἵνα φύγωσι τὴν Αἴγυπτον ἐν τῇ τελετῇ τῆς ἑορτῆς, ἵνα μάθῃς, ὦ χριστιανὲ, ὅτι, ὅταν ἑορτάζῃς, πρέπει νὰ φύγῃς τὴν ζάλην τῶν παθῶν σου, νὰ ἀπομακρύνῃς τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν, καὶ νὰ ἀποτινάξῃς τοῦ σατανᾶ τὴν δουλείαν. Οἱ Ἑβραῖοι, ἐλθόντες διὰ τὴν ἑορτὴν εἰς τὴν

Ἐξόδ. 3, 10.

Αὐτ. 5, 1.

ἔρημον, πρῶτον λυτροῦνται τῆς αἰχμαλωσίας, πίνουσι τὸ ὕδωρ τὸ ἐκ πέτρας, τρώγουσι τὸ μάννα τὸ οὐράνιον, περιτέμνονται τὴν σάρκα, καὶ ἔπειτα ἑορτάζουσι τοῦ πάσχα τὴν ἑορτήν. Χριστιανὲ, ἐλθὲ καὶ σὺ, ὅταν ἑορτάζῃς, εἰς τὴν ἐκκλησίαν· αὕτη ὠνομάσθη ἔρημος ὑπὸ τοῦ προφήτου, λέγοντος « Πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου » (Ἡσ. 54, 1.) καθότι ἔρημος ἦν πάσης χάριτος πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ· λῦσον τὸν δεσμὸν τῆς ἁμαρτίας σου· πίε, ὡς ἡ Σαμαρεῖτις, τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν, τὸ ἁλλόμενον, ἤγουν τοῦ λόγου τὴν διδασκαλίαν, « τὴν » πηγάζουσαν ἐκ τῆς πέτρας, ἥτις ἐστὶν » ὁ Χριστός » (1. Κορ. 10, 4.)· περίτεμε πᾶσαν κακὴν ἐπιθυμίαν σου· μετάλαβε τὸ μάννα τὸ ἀληθινὸν, ἤγουν τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, καὶ οὕτως ἑορτάζεις ἑορτὴν ἁγίαν, ἀληθινὴν καὶ θεοπρεπῆ.

Οἱ εἰδωλολάτραι οἱ τυφλοὶ καὶ τρισάθλιοι διὰ τῶν ἁμαρτημάτων ἐτέλουν τὰς ἑορτὰς αὐτῶν· ἀσέλγεια καὶ ἀκολασία ὑπῆρχεν ἡ ἑορτὴ τῆς Ἀφροδίτης· μέθη καὶ κραιπάλη καὶ ἀσωτία ἡ ἑορτὴ τοῦ Διονύσου· πολυφαγία καὶ φωναὶ καὶ ἀταξία ἡ ἑορτὴ τοῦ Κρόνου· πονηροὶ οἱ θεοὶ, πονηραὶ καὶ αἱ ἑορταὶ αὐτῶν· ἡμεῖς δὲ οἱ χριστιανοὶ ἑορτάζομεν « οὐκ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, οὐκ ἐν » ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύ» μοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας » (1. Κορ. 5, 8.)· ἅγιος ὁ θεὸς ἡμῶν, ἅγιαι καὶ αἱ ἑορταὶ αὐτοῦ.

Ἑορτὴ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἐστιν οὐχὶ μόνον ἡ ἀργία τῶν ἐργοχείρων, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπραξία πάσης ἁμαρτίας· « Πᾶν ἔργον » λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐταῖς » (Ἐξόδ. 12, 16.). Οὐχὶ μόνον ἡ ἀργία παντὸς ἔργου σωματικοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐργασία τῶν ἔργων τῆς ψυχῆς ποιεῖ τὴν ἑορτήν· « Πλὴν ὅσα ποιηθήσεται » πάσῃ ψυχῇ, τοῦτο μόνον ποιηθήσεται » ὑμῖν ». Παύετε τὰ ἐργόχειρα, παύσατε καὶ τὰς κακίας· ὡς ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς « εὐ» σχημόνως περιπατήσατε, μὴ κώμοις καὶ » μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελγείαις, μὴ » ἔριδι καὶ ζήλῳ » (Ρωμ. 13, 13.)· ἀργεῖτε τῶν σωματικῶν ἔργων, ἀλλὰ ποιήσατε τὰ ἔργα τῆς ψυχῆς. Ὁποῖα δέ εἰσι ταῦτα, διδάσκει ἡμᾶς ὁ θεῖος ἀπόστολος, λέγων « Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ « πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, » μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πί» στις, πραότης, ἐγκράτεια » (Γαλ. 5, 22.). Θέλει, ναὶ, ὁ θεὸς, ἵνα εὐφραινώμεθα ἐν ταῖς ἑορταῖς· » Καὶ εὐφρανθήσῃ, λέγει, ἐν τῇ ἑορτῇ σου » σὺ καὶ ὁ υἱός σου καὶ ἡ θυγάτηρ σου, » ὁ παῖς σου καὶ ἡ παιδίσκη σου, καὶ ὁ » Λευίτης, καὶ ὁ προσήλυτος, καὶ ὁ ὀρφανὸς, » καὶ ἡ χήρα, ἡ οὖσα ἐν ταῖς πόλεσί σου » (Δευτ. 16, 14.)· ἀλλὰ ποίαν εὐφροσύνην λέγει; τὴν ἀναμάρτητον, τὴν ἀληθινὴν, τὴν πνευματικὴν, τὴν χαρὰν καὶ εὐφροσύνην, ἣν προξενοῦσι τὰ καλὰ ἔργα· αἱ προσευχαὶ, αἱ δοξολογίαι, τὰ ψάλματα, ἡ ἐξήγησις τῶν θείων γραφῶν, ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων, ἡ πνευματικὴ νουθεσία, ἡ περιποίησις τῶν πτωχῶν, καὶ ἡ λοιπὴ τῆς ἀρετῆς ἐργασία, ταῦτά εἰσιν ἡ ἀληθὴς εὐφροσύνη· ταῦτα συνιστῶσι τὴν ἀληθῆ καὶ τῷ θεῷ εὐπρόσδεκτον ἑορτήν· ταῦτά εἰσιν ἡ ὀσμὴ τῆς εὐωδίας τῶν ἑορτῶν, περὶ ἧς ὁ θεὸς εἶπεν « Ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑμῶν » ποιῆσαι ὀσμὴν εὐωδίας » (Ἀριθ. 15, 3.). Διὰ τούτων λοιπὸν σπουδάσωμεν, ἀδελφοὶ, ἑορτάσαι τὴν λαμπροφόρον ταύτην ἡμέραν, καὶ τὰς

Ἐφεσ. ε, 19. λοιπὰς ἁγίας ἑορτάς, « λαλοῦντες ἑαυτοῖς » ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις, καὶ ᾠδαῖς πνευματι- » καῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες ἐν τῇ καρ- » δίᾳ ἡμῶν τῷ Κυρίῳ. » ἵνα ἐκ τῶν προσ- καίρων τούτων ἑορτῶν καταντήσωμεν εἰς τὴν πανευφρόσυνον καὶ αἰώνιον ἑορτὴν τῆς βασιλείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΑΣΧΑ.

Ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἄνδρες ἀδελφοί, περισσότερον πάσης ἄλλης ἀποδείξεως πληροφορεῖ, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ λυτρωτὴς παντὸς τοῦ κόσμου. Διαςρέφουσιν οἱ Ἰουδαῖοι, ὡς ἄσπονδοι τοῦ Χριστοῦ ἐχθροί, τὰς περὶ αὐτοῦ προφητείας, τινὰς μὲν ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ, τινὰς δὲ ἐπὶ τὸν Σολομῶντα, καὶ ἄλλας ἐπὶ ἄλλους παραλόγως ἐφαρμόζοντες οἱ ἀνόητοι· καὶ τὰ ἐξαίσια δὲ θαύματα, τὰ ἀπὸ συλλήψεως Χριστοῦ ἕως τοῦ θανάτου καὶ τῆς ταφῆς αὐτοῦ, ὅμοια στοχάζονται τοῖς ὑπὸ Μωϋσέως καὶ Ἠλιοὺ καὶ Ἐλισσαίου γεγενημένοις· περὶ δὲ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ μηδὲ λόγον ἐναντίον ἔχοντες, μηδὲ παράδειγμα ὅμοιον εὑρίσκοντες, ἐπὶ τὴν ἄρνησιν καταφεύγουσιν οἱ τῶν λίθων ἀναισθητότεροι· ὅθεν καὶ ἀργύρια ἀρκετὰ ἔδωκαν εἰς τοὺς στρατιώτας, τοὺς τὸν τάφον αὐτοῦ φυλάττοντας, ἵνα καταψευσθῶσι καὶ κηρύξωσιν, ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔκλεψαν αὐτόν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὁ τῶν ἁπάντων δεσπότης καὶ Κύριος, τὴν ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ ἀνάστασιν πιστῶσαι θέλων, πολλὰς περὶ αὐτῆς καὶ θείας καὶ ανθρωπίνους ἔδωκεν ἀποδείξεις· τούτων δὲ τὰς ἐπισημοτέρας περιέχει τὸ σήμερον ἀναγνωσθὲν εὐαγγέλιον. Αὐτὰς λοιπόν, ἀγαπητοί μου χριςιανοί, μετὰ προσοχῆς καὶ εὐλαβείας ἀκούσατε, ἵνα καὶ τὴν ἀσφάλειαν ἔχετε τῶν λόγων, ὧν ἐδιδάχθητε, καὶ τοῦ μακαρισμοῦ ἀξιωθῆτε, ὡς μὴ ἰδόντες τοῦ Κυρίου τὴν ἀνάστασιν, ἀλλ' ἀκούσαντες καὶ πιστεύσαντες.

Ὀύσης ὀψίας, τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι, διὰ τῶν φόβον Ἰωάν. 20, 19.

τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς· εἰρήνη ὑμῖν.

Μία μέν ἐστιν ἡ πρώτη, σάββατα δὲ ἡ σάββατον ὀνομάζουσιν οἱ Ἑβραῖοι τὴν ἑβδομάδα, κατὰ τὸ « Νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου », ἤγουν δὶς τῆς ἑβδομάδος· ὥστε μία τῶν σαββάτων ἐστὶν ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος, ἤγουν ἡ κυριακή. Κατ' ἐκείνην λοιπὸν τὴν ἡμέραν, τὴν κυριακὴν, ἐν ᾗ ἐγένετο ἡ ἀνάστασις, « οὔσης ὀψίας », ἤγουν τὸ ἑσπέρας πολλὰ ἀργὰ, ἦλθεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς, καὶ εἰσέβη εἰς τὴν οἰκίαν, ἧς αἱ θύραι ἦσαν κεκλεισμέναι, καὶ ἐν ᾗ συνηθροισμένοι ἦσαν οἱ μαθηταὶ, φοβούμενοι τοὺς καταδιώκοντας αὐτοὺς Ἰουδαίους. Διὰ τί δὲ « οὔσης ὀψίας » ἦλθε; καὶ διὰ τί εἰσέβη, « τῶν θυρῶν κεκλεισμένων »; καὶ διὰ τί « ἔστη εἰς τὸ μέσον »; καὶ διὰ τί εἶπεν « εἰρήνη ὑμῖν »; ἦλθεν, « ὀψίας οὔσης », ἐπειδὴ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων τὸ ἑσπέρας ἐξόχως συνηθροίζοντο εἰς τὸ κατάλυμα αὐτῶν οἱ ἀπόστολοι. Διὰ τοῦτο οὖν ἦλθε τὸ ἑσπέρας, ἵνα εὕρῃ πάντας συνηθροισμένους· ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλον μυστικώτερον λόγον τοῦτο ᾠκονόμησεν ὁ Κύριος· πᾶσα ἀνθρώπινος φύσις πρὶν τῆς ἀναστάσεως τοῦ σωτῆρος ἐν τῷ σκότει τῆς ἁμαρτίας ἔκειτο, καὶ ἐν τῇ σκιᾷ τοῦ θανάτου ἦν καθημένη· ὅθεν ὁ μὲν Δαβὶδ περὶ τοῦ φωτισμοῦ αὐτῆς προφητεύων, ἔλεγεν « Ἐξανέτειλεν ἐν σκότει φῶς τοῖς εὐθέσιν »· ὁ δὲ Ἠσαΐας « Ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα· καὶ τότε ἀνατελεῖ ἐν τῷ σκότει τὸ φῶς σου »· ὁ δὲ Ζαχαρίας « Ἐν οἷς ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους· ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις ». Καὶ ἀνέστη λοιπὸν τὴν νύκτα, καὶ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἦλθε περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἑξῆς νυκτὸς, ἵνα, ταύτας τὰς περὶ αὐτοῦ προφητείας καὶ κατὰ τὸ γράμμα πληρώσας, δείξῃ, ὅτι τοῖς ἐν τῷ σκότει τῆς ἁμαρτίας ἐφάνη, καὶ ἐφώτισε τοὺς ἐν τῇ νυκτὶ τῆς ἀγνωσίας καθεύδοντας· εἰσῆλθε δὲ, « τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, » πρῶτον μὲν, ἵνα μὴ τὰς θύρας κτυπήσας ταράξῃ καὶ φοβίσῃ τοὺς μαθητάς· δεύτερον δὲ, ἵνα, ἰδόντες τὸ θαῦμα, πιστεύσωσι τὴν ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ ἀνάστασιν· τρίτον, ἵνα διδάξῃ, ὅτι πρὸς ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους ἔρχεται, οἵτινες κρατοῦσι κεκλεισμένας τὰς θύρας τοῦ οἴκου τῆς ψυχῆς αὐτῶν, ἤγουν τοῦ σώματος τὰς αἰσθήσεις, ἵνα μὴ ἐμβαίνῃ ἡ ἁμαρτία. Πῶς δὲ, σῶμα ἀνθρώπινον φορῶν ὁ Κύριος ἡμῶν, διεπέρασε διὰ τῶν κεκλεισμένων θυρῶν; καθὼς διῆλθε τὴν μήτραν τῆς ἁγίας παρθένου, τὴν παρθενίαν αὐτῆς μὴ λύσας· καθὼς περιπατῶν διέβη τὴν θάλασσαν, μὴ καταποντισθεὶς εἰς τὸ βάθος· καθὼς ἔπραξε τόσα ἄλλα ἀναρίθμητα θαυμάσια, ἤγουν τῇ παντοδυναμίᾳ τῆς αὐτοῦ θεότητος. « Ἔστη δὲ εἰς τὸ μέσον », ἵνα πάντες οἱ παρεστῶτες ἀπαρεμποδίστως βλέπωσιν αὐτόν τε καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ· « ἔστη εἰς τὸ μέσον », ἵνα φανερώσῃ, ὅτι πάντας ἐπίσης ἀγαπᾷ, περὶ πάντων ἐπίσης προνοεῖ καὶ πάντων ἐπίσης θέλει τὴν σωτηρίαν· εἶπε δὲ « εἰρήνη ὑμῖν », διότι τοῦτο κατώρθωσεν, ἐλθὼν εἰς τὸν κόσμον· ἔλυσε τοῦ φραγμοῦ τὸ μεσότοιχον, ἥνωσε

Λουκ. 18, 12.

Ψαλ. 112, 4.
Ἡσ. 9, 2.
Αὐτ. 58, 10.

Λουκ. 1, 78. 79.

τὰ διεστῶτα, εἰρήνευσε τὸν θεὸν καὶ τὸν ἄνθρωπον· « Αὐτὸς γάρ ἐςιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, » ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἕν, καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας ». Ὅθεν καθὼς, ὅτε εἰς τὸν κόσμον ἐγεννήθη, « δόξα » ἐν ὑψίςοις θεῷ, ἔψαλλον οἱ ἄγγελοι, καὶ ἐπὶ » γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία », καὶ πάλιν, ὅτε ἐκ τοῦ κόσμου ἀπεδήμει « εἰρήνην, » ἔλεγεν, ἀφίημι ὑμῖν », οὕτω καὶ ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς, « εἰρήνη ὑμῖν » εἶπε πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς.

(Ἐφ. 2, 14. Λουκ. 2, 14. Ἰωάν. 14, 27.)

Καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ· ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον. (αὐτ. 20, 20)

« Ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας », ἵνα ἴδωσι τῶν ἥλων τὰ τυπώματα· ἔδειξε « τὴν » πλευρὰν », ἵνα γνωρίσωσι τῆς λόγχης τὸ κέντημα, καὶ οὕτω πιστωθῶσιν, ὅτι αὐτὸς ὁ ἐν μέσῳ αὐτῶν ἑστὼς καὶ ὑπ' αὐτῶν βλεπόμενος, αὐτός ἐςιν ὁ καὶ παθὼν, καὶ καθηλωθεὶς, καὶ λογχευθείς. Ἀκούσατε δὲ καὶ ἄλλον λόγον πνευματικώτερον· τὰς μὲν χεῖρας ἔδειξεν, ὡς ὄργανα τῆς πλάσεως, τὴν δὲ πλευράν, ὡς πηγὴν τῆς σωτηρίας· ὥστε ἡ δεῖξις τῶν μελῶν τούτων ὡς φωνὴ ἦν, ἥτις ἔλεγε Βλέπετε, ὦ μαθηταί, ταύτας τὰς καθηλωμένας χεῖρας; αὗταί εἰσιν αἱ πλάσασαι τὸν ἄνθρωπον· βλέπετε ταύτην τὴν τετραυματισμένην πλευράν; ἐξ αὐτῆς ἔρρευσε τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ, τὰ σωτηριώδη τῆς ἀνθρωπότητος θεραπευτήρια. Αἱ χεῖρες τοῦ Ἀδὰμ ἐξετάθησαν ἐπὶ τῇ τοῦ ἀπηγορευμένου καρποῦ βρώσει· αἱ χεῖρες αὗται ἡπλώθησαν ἐπάνω εἰς τὸ σταυρικὸν τῆς καταδίκης ξύλον· ἡ ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἀδὰμ πλασθεῖσα γυνὴ, ὑπὸ τοῦ ὄφεως ἀπατηθεῖσα, ἥμαρτεν· ἡ πλευρὰ αὕτη διὰ τῆς λόγχης κεντηθεῖσα, τὴν ἁμαρτίαν ἐθεράπευσεν. Ἐπειδὴ δὲ εἶδον, καὶ ἐγνώρισαν οἱ μαθηταὶ τὸν Κύριον, χαρᾶς μεγάλης ἡ καρδία αὐτῶν ἐπληρώθη, καθὼς ἐν τῷ καιρῷ τοῦ σωτηρίου πάθους προεῖπεν αὐτοῖς ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς « Πάλιν δὲ ὄψομαι » ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, » καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ' ὑ» μῶν ».

(Ἰωάν. 16, 22.)

Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἰρήνη ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς. (αὐτ. 20, 21.)

Διὰ τί καὶ πρὸ τοῦ πάθους δὶς ἔδωκε τὴν εἰρήνην, λέγων « Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, » εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν », καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ὁμοίως « εἰρήνη ὑμῖν », καὶ πάλιν « εἰρήνη ὑμῖν »; διότι διπλοῦς ἐςιν ὁ ἄνθρωπος, ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συγκείμενος· πάσχει δὲ καὶ ἡ ψυχὴ ταραχὰς καὶ συγχύσεις, καθὼς καὶ τὸ σῶμα· ἔδωκε λοιπὸν ὁ ἄρχων τῆς εἰρήνης τὴν εἰρήνην καὶ τῷ πνεύματι καὶ τῷ σώματι. Στοχασθῆτε δὲ καὶ ἄλλον λόγον· ἡμεῖς πολλάκις εἰρήνην ἔχομεν μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, πόλεμον δὲ μεθ' ἡμῶν, τὸν ἐκ τῶν παθῶν ἡμῶν· ἐδιπλασίασε λοιπὸν τὴν τῆς εἰρήνης μετάδοσιν, ἵνα οὐ μόνον μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῆς ἰδίας ψυχῆς καὶ τῆς σαρκὸς καὶ τῆς συνειδήσεως εἰρηνεύωσι πάντες οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύοντες. Ὅτε δὲ διὰ τοῦ κραταιοῦ τῆς εἰρήνης ὅπλου ἐναντίον παντὸς πολέμου καθώπλισε τοὺς ἰδίους μαθητάς, τότε ἐπὶ τὸ παγκόσμιον

(αὐτ. 14, 27.)

κήρυγμα αὐτοὺς ἀπέστειλεν, εἰπὼν « Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατὴρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς ». Μέγα ἀληθῶς, ἔνδοξον, θεῖόν τε καὶ οὐράνιον τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα! Καθὼς ὁ προαιώνιος πατὴρ τὸν μονογενῆ αὐτοῦ υἱὸν ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον, οὕτω καὶ ὁ μονογενὴς αὐτοῦ υἱὸς καὶ θεὸς εἰς τὴν οἰκουμένην ἔπεμψε τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς. Πῶς ἀπέστειλεν ὁ πατὴρ τὸν υἱόν; ἐν πάσῃ ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει, ὡς αὐτὸς ὁ υἱὸς ἐμαρτύρησε, λέγων « Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου »· ἐν δυνάμει καὶ ἐξουσίᾳ ἐπέμφθησαν καὶ οἱ θεοφόροι ἀπόστολοι· ὅθεν ἀσθενεῖς ἐθεράπευον, δαιμόνια ἐδίωκον, νεκροὺς ἐξήγειρον, θαύματα ἐξαίσια εἰργάζοντο, καὶ διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν τὸν κόσμον ὅλον ὑπέταξαν· « Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατὴρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς »· μέγα τὸ χάρισμα, ὑπέρτιμον τὸ δῶρον· θεόπεμπτος ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· θεόπεμπτοι καὶ οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι. Διὰ τί δὲ ἀπέστειλεν ὁ πατὴρ τὸν υἱόν; « Εὐαγγελίσασθαι, » λέγει, πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ἰάσασθαι » τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν » ἀφέσει, καλέσαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτὸν » καὶ ἡμέραν ἀνταποδόσεως, παρακαλέσαι » πάντας τοὺς πενθοῦντας »· καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν « Οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν » αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ »· διὰ τοῦτο αὐτὸ λοιπὸν ἐπέμφθησαν καὶ οἱ σημειοφόροι ἀπόστολοι, τουτέστιν, ἵνα κηρύξωσι τῆς σωτηρίας τὰ εὐαγγέλια, καὶ ἐπιστρέψωσιν ἐκ τῆς πλάνης τὸν κόσμον, καὶ συγχωρήσωσι τῶν ἀνθρώπων τὰς ἁμαρτίας. Ἐπειδὴ δὲ μόνη τοῦ παναγίου πνεύματος ἡ δύναμις λύει τῶν ἁμαρτημάτων τοὺς δεσμούς, διὰ τοῦτο ἐπάγει ὁ εὐαγγελιστὴς τὰ ἑξῆς τοῦ σωτῆρος λόγια·

(Ματθ. 11, 27.) (Ἡσ. 61, 1, 2.) (Ἰωάν. 3, 17.)

Καὶ τοῦτο εἰπών, ἐνεφύσησε καὶ λέγει αὐτοῖς· Λάβετε πνεῦμα ἅγιον· ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται. (Ἰω. 20, 22, 23.)

Τὴν χάριν καὶ δύναμιν τοῦ παναγίου πνεύματος λέγει πνεῦμα ἅγιον, καθὼς καὶ ἀλλαχοῦ « Τὰ ῥήματα, ἃ ἐγὼ λαλῶ, πνεῦ» μά εἰσιν », ἤγουν ἔχουσι χάριν καὶ δύναμιν πνευματικήν. Ποίαν δὲ χάριν ἔλαβον οἱ ἀπόστολοι; τὴν ἐξουσίαν τοῦ λύειν καὶ δεσμεῖν τὰ ἁμαρτήματα· τὴν χάριν ταύτην πρῶτον μὲν τῷ Πέτρῳ ὑπεσχέθη ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, εἰπὼν πρὸς αὐτόν, « Καὶ » δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν » οὐρανῶν· καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, » ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὃ » ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον » ἐν τοῖς οὐρανοῖς »· ἔπειτα ἐπηγγείλατο αὐτὴν ὁμοίως καὶ πᾶσι τοῖς μαθηταῖς, λέγων « Ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ὅσα ἐὰν δήσητε » ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐ» ρανῷ· καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, » ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ ». Ταύτην τὴν ἐπαγγελθεῖσαν χάριν ἔδωκεν ὁ Κύριος μετὰ τὴν αὐτοῦ ἀνάστασιν ἐπίσης πᾶσι τοῖς ἀποστόλοις εἰπὼν τὸ « Λάβετε » πνεῦμα ἅγιον » καὶ τὰ ἑξῆς. Διὰ δὲ τῶν ἀποστόλων, καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ καιρὸν

(Αὐτ. 6, 63.) (Ματθ. 16, 19.) (Ματθ. 18, 18.)

γνησίοις αὐτῶν διαδόχοις, ἤγουν τοῖς ὀρθοδόξοις ἀρχιερεῦσι, τὴν αὐτὴν χάριν δίδωσιν ὁ Χριστός. Ἔδειξε δὲ τὴν διπλῆν ταύτην ἐξουσίαν ὁ θεηγόρος Παῦλος, γράψας πρὸς τοὺς Κορινθίους « Ἐν τῷ ὀνόματι » τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, συναχθέντων ὑμῶν καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος, » σὺν τῇ δυνάμει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ » Χριστοῦ, παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός »· ἰδοὺ ἡ ἐξουσία τοῦ δεσμεῖν· « ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ » ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ »· ἰδοὺ ἡ δύναμις τοῦ λύειν τὰ ἁμαρτήματα. Μεγάλη ἡ χάρις! οὐράνιον καὶ ψυχοσωτήριον δῶρον ἀληθῶς ἔλαβεν ἡ ἀνθρωπότης! Διὰ τί δὲ πρῶτον ἐνεφύσησεν ὁ δωροδότης, ἔπειτα τὴν χάριν μετέδωκε; διὰ τοῦ θείου ἐμφυσήματος ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος τὴν ψυχήν· « Ἐνεφύσησε, » λέγει, εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, » καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν ». Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐνεκρώθη διὰ τὴν ἁμαρτίαν κατὰ τὴν θείαν ἀπόφασιν « Ἧι » δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ » ἀποθανεῖσθε »· Ἐνεφύσησε λοιπὸν ὁ ζωοδότης, ἵνα τὴν νενεκρωμένην τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴν ἀναζωοποιήσῃ, καὶ ἐπιδεκτικὴν κατασκευάσῃ τῆς τοῦ παναγίου πνεύματος χάριτος, καὶ δείξῃ, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ δημιουργός, ὁ ἐμφυσήσας εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ δοὺς αὐτῷ πνοὴν ζωῆς, καὶ παραστήσῃ, ὅτι ὁ τότε πλάσας τὸν ἄνθρωπον, ὁ αὐτός ἐστιν ὁ καὶ νῦν ἀναπλάττων τὴν τοῦ ἀνθρώπου ψυχήν.

1. Κορ. 4, 5. — Γεν. 2, 7. — Αὐτ. 2, 17.

Θωμᾶς δέ, εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν, ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς.

Ἰωάν. 20, 24.

Δώδεκα ἀποστόλους ἐποίησεν ὁ Κύριος· ἀλλ' ὁ Ἰούδας, μετὰ τὴν προδοσίαν, ἐξέπεσε τοῦ ἀποστολικοῦ ἀξιώματος· ὅθεν ἕνδεκα μόνον ἦσαν οἱ ἀπόστολοι, ὅτε ὁ Χριστὸς ἐκ νεκρῶν ἀνέστη· ἀλλ' ὁ εὐαγγελιστὴς εἶπεν εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν ἕνδεκα, τὸν πρῶτον ἀριθμὸν τῶν ἀποστόλων μνημονεύσας, ὃν ὕστερον διὰ τοῦ Ματθίου ἀνεπλήρωσαν οἱ ἀπόστολοι. Τὸ δὲ ὁ λεγόμενος ἀντὶ τοῦ ὁ μεθερμηνευόμενος εἶπε· διότι τὸ ὄνομα Θωμᾶς Χαλδαϊκόν ἐστιν ἀπὸ τοῦ Ἑβραϊκοῦ θεόμ γενόμενον· εἰς δὲ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν Δίδυμος ἑρμηνεύεται. Εὐλόγως δὲ τὴν λέξιν μεθηρμήνευσεν ὁ θεόπνευστος διδάσκαλος, ἵνα διδάξῃ, ὅτι καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀποστόλου, ἤγουν τὸ Θωμᾶς ἐμφαίνει, ὅτι διςακτικὸς ἦν κατὰ τὴν γνώμην, καὶ δυσκολόπιστος. Διὰ τί δὲ οὐχ εὑρέθη ὁ Θωμᾶς, ὅτε πρὸς τοὺς μαθητὰς ἦλθεν ὁ θεάνθρωπος; οἰκονομικῶς, πρὸς περισσοτέραν πίστωσιν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Καὶ σιωπᾷ μὲν ὁ εὐαγγελιστὴς τὸ ποῦ τότε διέτριβεν ὁ Θωμᾶς· ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ σωτηρίου πάθους πάντες οἱ μαθηταὶ ἔφυγον καὶ διεσκορπίσθησαν, πολλὰ πιθανὸν φαίνεται, ὅτι αὐτός, χωρισθεὶς τότε τῶν ἀποστόλων, εὑρίσκετο ἔτι ἐν τῷ τόπῳ, ὅπου ἐκρύβη. Ἄλλη δὲ ἀπορία γεννᾶται ἐκ τῆς τοῦ Θωμᾶ ἀπουσίας· πῶς δηλαδὴ αὐτὸς μετέλαβε τῆς χάριτος τοῦ παναγίου πνεύματος, μὴ εὑρεθεὶς μετὰ τῶν ἄλλων μαθητῶν, ὅτε ὁ Κύριος ἐνεφύσησε καὶ εἶπε « Λάβετε πνεῦ-

Μαρκ. 3, 14. — Ὅρα τὸν Ζεγερ. ἐν τῷ 6. Τόμ. τῶν καλουμ. Ἱερ. Κριτικ. — Ματθ. 26, 56.

» μα ἅγιον »; λύει τὴν ἀπορίαν ταύτην ὁ τύπος τοῦ πράγματος. Ἐκλέγει ὁ Μωϋσῆς διὰ προσταγῆς θεοῦ ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρους, καὶ γράφει τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ἵνα λάβωσι χάριν παρὰ θεοῦ· αὐτοὶ πάντες περιμένουσι τὴν χάριν, κύκλῳ τῆς σκηνῆς ἱστάμενοι· δύο μόνοι, ὁ Ἐλδὰδ καὶ ὁ Μωδὰδ, οὐκ ἦλθον ἐν τῇ σκηνῇ, ἀλλ' ἔμειναν ἐν τῇ παρεμβολῇ· καταβαίνει ὁ θεὸς ἐν νεφέλῃ εἰς τὴν σκηνὴν, καὶ δίδωσι τὴν χάριν οὐχὶ μόνον εἰς τοὺς παρεστηκότας ἐν τῇ σκηνῇ ἑξηκονταοκτὼ πρεσβυτέρους, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς δύο ἀπόντας, εἰς τὸν Ἐλδὰδ δηλαδὴ καὶ τὸν Μωδάδ· λαμβάνουσι τὴν χάριν ἐπίσης καὶ οἱ παρόντες καὶ οἱ ἀπόντες· ἐπαναπαύεται τὸ πνεῦμα καὶ εἰς τοὺς ἑξηκονταοκτὼ τοὺς ἐν τῇ σκηνῇ, καὶ εἰς τοὺς δύο τοὺς ἐν τῇ παρεμβολῇ· καὶ οἱ εὑρεθέντες ἐν τῇ σκηνῇ καὶ οἱ καταλειφθέντες ἐν τῇ παρεμβολῇ ἐπίσης προφητεύουσιν· οἱ μὲν, διότι παρίσταντο· οἱ δὲ, καθότι ἐκλελεγμένοι ἦσαν καὶ καταγεγραμμένοι· « Καὶ κατελείφθησαν δύο ἄν» δρες, λέγει ἡ θεία γραφὴ, ἐν τῇ παρεμβο» λῇ, ὄνομα τῷ ἑνὶ Ἐλδάδ, καὶ ὄνομα τῷ » δευτέρῳ Μωδάδ, καὶ ἐπανεπαύσατο ἐ» π' αὐτοὺς τὸ πνεῦμα, καὶ οὗτοι ἦσαν τῶν » καταγεγραμμένων, καὶ οὐκ ἦλθον πρὸς » τὴν σκηνήν, καὶ ἐπροφήτευσαν ἐν τῇ » παρεμβολῇ ». Τὰ τῆς παλαιᾶς διαθήκης τύπος εἰσὶ τῶν τῆς νέας· ὅθεν ἡ χάρις, ἡ τότε δοθεῖσα τοῖς πρεσβυτέροις, τὴν πνευματικὴν δωρεὰν ἐσήμαινεν, ἣν ὕστερον ἔλαβον οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι, ὡς αὐτὸς ὁ μέγας Μωϋσῆς μαρτυρεῖ, λέγων· « Καὶ τίς δώῃ » πάντα τὸν λαὸν Κυρίου προφήτας, ὅταν » δῷ Κύριος τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτούς; » Καθὼς λοιπὸν ἐκεῖ ὁ Ἐλδὰδ καὶ ὁ Μωδὰδ ἀπόντες, προφητικοῦ χαρίσματος ἠξιώθησαν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ὁ Θωμᾶς, μὴ παρὼν, ἔλαβε τοῦ λύειν καὶ δεσμεῖν τὴν ἐξουσίαν. Ὁ Ἐλδὰδ καὶ ὁ Μωδὰδ ἔλαβον τὸ χάρισμα, ἐπειδὴ ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων· τῷ Θωμᾷ ἐδόθη ἡ χάρις τοῦ παναγίου πνεύματος, ἐπειδὴ ἦν συγκατηριθμημένος ὑπὸ Χριστοῦ εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν δώδεκα ἀποστόλων. Ἐπειδὴ δὲ οὐχ εὑρέθη ὁ Θωμᾶς, ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς,

(Ἀριθ. 11, 26.) (Ἀριθ. 11, 29.)

Ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί· ἑωράκαμεν τὸν Κύριον· ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω. (Ἰωάν. 20, 25.)

Πάντα, ὡς φαίνεται, διηγήθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ, ἤγουν, ὅτι εἶδον τὸν Κύριον, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ καὶ τὰ τῶν ἥλων τυπώματα. Ἀλλὰ διὰ τί τοσαύτη καὶ τοιαύτη ἀπιστία; μέγα ἀληθῶς καὶ δυσπαράδεκτον πρᾶγμα ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν· ἀλλ' ὁ Θωμᾶς καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰαείρου, καὶ τῆς χήρας τὸν υἱὸν, καὶ τὸν τεταρταῖον Λάζαρον εἶδεν ἀναστάντα ἐκ τῶν νεκρῶν· διὰ τί λοιπὸν τοσαύτη ἀπιστία; μήπως ἡ ὑπερβολικὴ λύπη, καθότι οὐκ ἠξιώθη ἰδεῖν τὸν Κύριον, κατετάραξε τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, ὅθεν εἰς τοσαύτην ἀπιστίαν περιέπεσε; μήπως ἡ φι-

λοτιμία ἐγέννα τὴν ἀπιστίαν; ἤθελε δηλαδὴ καὶ αὐτὸς ἰδεῖν, ὅσα οἱ ἄλλοι μαθηταὶ εἶδον, ἵνα μὴ κατώτερος νομίζηται κατὰ τὴν ἀποστολικὴν χάριν καὶ ἀξίαν; μήπως ὁ ζῆλος τοῦ κηρύγματος προεξένει τὴν ἀπιστίαν; τουτέστιν ἐζήτει ἰδεῖν καὶ ψηλαφῆσαι, ἵνα τὸ κήρυγμα αὐτοῦ ἔχῃ πᾶσαν τὴν ἀξιοπιστίαν, καὶ ἵνα μαρτυρῇ καὶ κηρύττῃ εἰς τὸν κόσμον οὐ μόνον, ὅτι ἤκουσεν, ἀλλ' ὅτι καὶ εἶδε καὶ ἐψηλάφησε τὸν Χριςὸν ἀναστάντα, καὶ οὕτως ἐπιβεβαιοῖ ὅσα περὶ τοῦ σωτῆρος ἔμελλε διδάσκειν καὶ ὡς ἀκροατὴς καὶ ὡς αὐτόπτης καὶ μάρτυς; Τοιοῦτον βέβαια σκοπὸν εἶχεν ὁ τοῦ Κυρίου ἀπόστολος· κακὴ ἡ ἀπιστία, ἀλλὰ καλὸς τῆς ἀπιςίας ὁ σκοπός. Ὅθεν ὁ φιλάνθρωπος, ὁ τὰς καρδίας ἐτάζων καὶ τοὺς νεφρούς, γνωρίσας τὸν ἁγιώτατον τοῦ Θωμᾶ σκοπόν, ἰδιάζουσαν φροντίδα λαμβάνει, ἵνα πληροφορήσῃ αὐτόν, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ἅπασαν τὴν οἰκουμένην· διότι λέγει ἡ εὐαγγελικὴ ἱςορία.

Ἰωάν. 20, 26. **Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν· ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ εἶπεν, εἰρήνη ὑμῖν.**

Διὰ τί οὐχὶ εὐθύς, ἀλλὰ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἐφάνη ὁ θεάνθρωπος; ἵνα ἔχῃ ἡ ὀπτασία, ἡ ἐνώπιον τοῦ Θωμᾶ γενομένη, πάντα, ὅσα εἶχε καὶ ἡ πρώτη, ὅτε οὐχ εὑρέθη ὁ Θωμᾶς. Θύραι κεκλεισμέναι, μαθηταὶ συνηγμένοι, ἡ αὐτὴ στάσις εἰς τὸ μέσον, ὁ αὐτὸς ἀσπασμὸς «Εἰρήνη ὑμῖν», τὰ αὐτὰ καὶ εἰς τὰς δύο ὀπτασίας. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ πρώτη ἐγένετο ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ, ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ γέγονε καὶ ἡ δευτέρα, ἵνα ἔχῃ τὸ ἀπαράλλακτον μετὰ τῆς πρώτης· καὶ οὕτω βλέπων ὁ Θωμᾶς τῶν δύο ὀπτασιῶν τὴν συμφωνίαν καὶ ὁμοιότητα, μηδεμίαν εἰς τὸ ἑξῆς ἀφορμὴν ἔχῃ ἀπιστίας. Μήπως δὲ καὶ ἄλλον μυστικώτερον λόγον ἔχει ἡ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ ὀπτασία, καὶ τὸ μὲν ὀκτὼ τὸν ὄγδοον καὶ ἔσχατον αἰῶνα σημαίνει, ὁ δὲ Θωμᾶς τὸ μέρος τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες οὐχ ὑπετάγησαν τῷ Χριστῷ διὰ τῆς πίστεως; «Νῦν γάρ, λέγει ὁ θεῖος ἀπόστολος, οὔπω ὁρῶμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑποτεταγμένα·» (Ἑβρ. 2, 8.) ἕως τότε δὲ πάντες πιστεύσουσι, καὶ γενήσεται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν. (Ἰωάν. 10, 16.) Μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ λοιπὸν πάλιν φανεὶς ὁ τοῦ κόσμου σωτὴρ καὶ εἰπὼν τὸ Εἰρήνη ὑμῖν,

Εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ· φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός. (αὐτ. 20, 27.)

Ὢ τῆς ἀφάτου φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ! ἀπαντᾷ ὁ Κύριος εἰς ὅσα εἶπεν ὁ Θωμᾶς, δεικνύων, ὅτι τὰ πάντα ὡς καρδιογνώστης θεὸς γινώσκει· εἶτα προσκαλεῖ αὐτὸν πρὸς τὴν ψηλάφησιν, ἵνα φανερώσῃ, ὅτι καὶ διὰ μιᾶς μόνης ψυχῆς τὴν σωτηρίαν ἕτοιμός ἐστι πάντα ὑπομεῖναι· καὶ τῇ μὲν Μαγδαληνῇ Μαρίᾳ οὐ συνεχώρησε τὴν ψηλάφησιν, εἴτε διότι περιεργείᾳ κινουμένη, τοῦτο ἐζήτησεν, εἴτε διότι ἀπερισκέπτως καὶ τολμηρῶς ὥρμησεν, εἴτε διότι οὐκ ἦν ἀ-

ξία, ὡς μήπω καθαρθεῖσα διὰ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἣν ἔλαβον οἱ πιστεύσαντες μετὰ τὴν ἀνάβασιν τοῦ σωτῆρος πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ· ὅθεν καὶ ἔλεγε πρὸς αὐτήν, « οὔπω γὰρ ἀναβέβη-» κα πρὸς τὸν πατέρα μου· » τὸν δὲ Θωμᾶν, ἐπειδὴ πληροφορίαν ἐζήτει τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως, καὶ ἠξιώθη πρότετερον τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου πνεύματος διὰ τῆς δεσποτικῆς φωνῆς « Λάβετε πνεῦ-» μα ἅγιον », καὶ προσκαλεῖ αὐτὸν καὶ παρακινεῖ πρὸς τὴν ψηλάφησιν, λέγων, « Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς » χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου. » Πρῶτον οὖν ἔπεισεν αὐτὸν ὁ φιλάνθρωπος διὰ τῆς ἀποδείξεως, ἣν ἐζήτησεν, ἔπειτα ἐνουθέτησεν αὐτόν, λέγων « Μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ » πιστός· »

Ἰωάν. 20, 17.

Αὐτ. 20, 26.

Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Θωμᾶς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὁ Κύριός μου καὶ ὁ θεός μου.

Ταχὺς εἰς ὁμολογίαν ὁ περὶ τὴν πίστιν βραδύς! Βλέπε δὲ πόσην ἀκρίβειαν καὶ τελειότητα ἔχει ἡ ὁμολογία, ἅμα δὲ καὶ ὁμοιότητα τῇ ὁμολογίᾳ τοῦ Πέτρου· « Σὺ » εἶ ὁ Χρισός, εἶπεν ὁ Πέτρος, ὁ υἱὸς τοῦ » θεοῦ τοῦ ζῶντος· ὁ Κύριός μου, λέγει ὁ » Θωμᾶς, καὶ ὁ θεός μου. » καὶ οἱ δύο ἐπίσης τὴν ἀνθρωπότητα κηρύττουσι, καὶ θεολογοῦσι τοῦ Χριστοῦ τὴν θεότητα· καὶ οἱ δύο ὁμολογοῦσι τὰς δύο φύσεις καὶ τὴν μίαν ὑπόστασιν τοῦ θεανθρώπου σωτῆρος, τὴν μὲν φύσιν τὴν ἀνθρώπινον ὁ Πέτρος διὰ τοῦ « σὺ εἶ ὁ Χριστός », ὁ Θωμᾶς διὰ τοῦ « ὁ Κύριός μου »· τὴν δὲ φύσιν τῆς θεότητος, ὁ μὲν Πέτρος διὰ τοῦ « ὁ υἱὸς » τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος », ὁ δὲ Θωμᾶς διὰ τοῦ « ὁ θεός μου »· τὴν δὲ μίαν ὑπόστασιν, ὅτε Πέτρος καὶ ὁ Θωμᾶς συνάψαντες εἰς ἓν τὰ δύο, ὁ μὲν εἰπὼν « Σὺ εἶ ὁ Χριστός, » ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος· ὁ δὲ, ὁ Κύ-» ριός μου καὶ ὁ θεός μου »· ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν θεὸν καὶ ἄνθρωπον, τὸν Χριστόν, συμφώνως τῷ Πέτρῳ ὁ Θωμᾶς καὶ ὁμολογεῖ καὶ κηρύττει. Ἐπειδὴ δὲ τόσην πρόνοιαν ὁ σωτὴρ ἡμῶν ἔδειξεν, ἵνα τὸν Θωμᾶν πιστώσῃ, παρατείνει τῆς θείας αὐτοῦ προνοίας τὴν εὐεργεσίαν καὶ ἐπὶ τοὺς ἄλλους, ὅσοι οὐδὲ εἶδον, οὐδὲ ἐψηλάφησαν, καὶ ὅμως ἐπίστευσαν τὴν ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ ἀνάστασιν. Λέγει οὖν πρὸς τὸν Θωμᾶν·

Ματθ. 16, 16.

Ἰωάν. 20, 29.

Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὅτι ἑώρακάς με, πεπίστευκας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες, καὶ πιστεύσαντες.

Σὺ, λέγει, ὦ Θωμᾶ, ἐπίστευσας, διότι ἑώρακάς με· παρέστην ἐγὼ ἐνώπιόν σου, ἔδειξά σοι τὰς χεῖράς μου καὶ τὴν πλευράν μου· ὅθεν εἶδες, ἐψηλάφησας, ἐπίστευσας. Ὅσοι βλέπουσι καὶ ψηλαφῶσιν, ἐκεῖνοι ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων ἀναγκάζονται πιστεῦσαι· οἱ δὲ μὴ ἰδόντες, μηδὲ ψηλαφήσαντες, ἀλλ' ἀκούσαντες τὸ κήρυγμα καὶ πιστεύσαντες, ὑπὸ οὐδεμιᾶς ἀνάγκης τὴν πίστιν δέχονται· διὸ μακάριοί εἰσι καὶ τρισευδαίμονες. Τί δέ; ὁ Θωμᾶς καὶ οἱ λοιποὶ θεῖοι ἀπόστολοι, οἱ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες, οὐκ εἰσὶν ἄρα ἄξιοι τοῦ τοιούτου μακαρισμοῦ; Κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, εἶδον τὸν Κύριον εἰσελθόντα εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπου ἠ-

σαν συνηγμένοι· ἐκ τοῦ φόβου αὐτῶν οὐκ ἐπίστευσαν, ὅτι ἔβλεπον τὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα Κύριον, ἀλλ' ἐνόμιζον, ὅτι βλέπουσι πνεῦμα « Πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφο» βοι γενόμενοι, ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν· » καὶ αὐτοὶ δὲ, προσκαλεσθέντες ὑπὸ τοῦ Κυρίου, εἶδον τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ· « Ἴδετε, εἶπε πρὸς αὐτούς, τὰς χεῖ» ράς μου καὶ τοὺς πόδας μου, ὅτι πνεῦμα » σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐ» μὲ θεωρεῖτε ἔχοντα· καὶ τοῦτο εἰπὼν, » ἐπέδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς » πόδας. » Ἀλλὰ τί διὰ τοῦτο; οὐκ εἰσὶν ἆρά γε αὐτοὶ μακάριοι; μὴ γένοιτο! ὁ Κύριος εἰπὼν « Μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ » πιστεύσαντες », οὐκ ἀπέκλεισε τούτου τοῦ μακαρισμοῦ τοὺς ἰδόντας καὶ πιστεύσαντας, οὐδὲ κἂν εἶπεν, ὅτι ἐκεῖνοί εἰσι μακαριώτεροι τούτων. Ἐπειδὴ δὲ πρὸ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως αὐτοῦ ἐμακάρισε τοὺς ἀποστόλους, ὡς ἰδόντας αὐτόν τε καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, « ὑμῶν » δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοί, ὅτι βλέπουσι, » καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν, ὅτι ἀκούει. Ἀμὴν γὰρ » λέγω ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δί» καιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ » οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν »· ἵνα μὴ νομίσωμεν, ὅτι μόνοι οἱ ἰδόντες αὐτὸν καὶ πιστεύσαντες, ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ μακάριοι, καὶ ἵνα πληροφορήσῃ πάντας τοὺς μετὰ ταῦτα μὴ ἰδόντας καὶ πιστεύσαντας, ὅτι καὶ αὐτοί εἰσι τοῦ αὐτοῦ μακαρισμοῦ ἄξιοι, εἶπε τὸ « Μακάριοι οἱ » μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες ». Πῶς δὲ ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ Κυρίου σώματι ἐφαίνοντο οἱ τύποι τῶν ἥλων καὶ τῆς λόγχης; πῶς τὸ ἄφθαρτον σῶμα ὑπὸ τοῦ Θωμᾶ ἐψηλαφήθη; Ταῦτα θεοῦ συγκαταβάσει καὶ δυνάμει ἐγένοντο πρὸς πίστωσιν τῆς αὐτοῦ ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως· καὶ καθὼς οἱ ἄγγελοι, ὅτε ἐκ γῆς ὁ Κύριος ἀνελήφθη, εἶδον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ αἵματι πεφοινιγμένα καὶ ἐβόων « Διὰ τί σου ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια » καὶ τὰ ἐνδύματά σου ὡς ἀπὸ πατητοῦ » ληνοῦ; », οὕτω καὶ οἱ ἀπόστολοι εἶδον τῶν ἥλων καὶ τῆς λόγχης τὰ ἐκτυπώματα, καὶ ὁ Θωμᾶς τὴν πλευρὰν ἐψηλάφησε τὴν ἀκήρατον. Μήπως δὲ τὴν ψηλάφησιν ταύτην προεφήτευεν ὁ προφητάναξ, ὅτε ἔλεγε « Τὸν θεὸν ἐξεζήτησα ταῖς χερσί μου » νυκτὸς ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠπατή» θην; » Ἐπειδὴ δὲ παντοδυνάμῳ ἐνεργείᾳ ταῦτα ἐγένοντο, διὰ τοῦτο θεοπνεύστως ὁ εὐαγγελιστὴς συγκαταλέγει αὐτὰ τοῖς ἄλλοις σημείοις καὶ θαύμασι, λέγων·

Λουκ. 24, 37. — Λουκ. 24, 39, 40. — Ματθ. 13, 16, 17. — Ησ. 63, 2. — Ψαλ. 76, 2.

Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. (Ἰωάν. 20, 30.)

Σημεῖα ὀνομάζει τὰ παράδοξα ἔργα, τὰ τεράστια, τὰ θαύματα· ἀλλὰ περὶ ποίων λαλεῖ σημείων; περὶ τῶν πρὸ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἢ περὶ τῶν μετὰ τὴν ἀνάστασιν γεγενημένων; πολλὰ πιθανὸν φαίνεται, ὅτι λαλεῖ περὶ τῶν μετὰ τὴν ἀνάστασιν· διότι τὰ πρὸ τῆς ἀναστάσεως θαύματα οὐ μόνον ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἔμπροσθεν πολλῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐποίησε. Ποῖα δέ εἰσι τὰ μὴ γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, ἤγουν ἐν τῷ αὐτοῦ εὐαγγε-

λίῳ; ἴσως ὅσα ὁ Ἰωάννης παρέλιπε καὶ οἱ ἄλλοι εὐαγγελισταὶ πρὸ αὐτοῦ ἔγραψαν· διότι ὁ μὲν Ματθαῖος ἱστόρησε τὸν μέγαν σεισμόν, καὶ τὸν ἀστραπηφόρον ἄγγελον, ὅςτις ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου· ὁ δὲ Λουκᾶς τὴν συνοδοιπορίαν καὶ συνομιλίαν τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ μετὰ τῶν δύο μαθητῶν, τῶν πορευομένων εἰς Ἐμμαούς, διηγηθείς, ὅτι πρῶτον μὲν ἐκράτει τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, ἵνα μὴ γνωρίσωσιν αὐτόν, ἔπειτα δὲ ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν· πρὸς τούτοις δέ, ὅτι διήνοιξε τὸν νοῦν τῶν ἀποστόλων πρὸς κατανόησιν τῶν θείων γραφῶν· καὶ ὅτι ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανὸν ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν· ταῦτα δὲ ἐσιώπησεν ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης. Ἢ πολλὰ καὶ ἄλλα, λέγει τὰ ὑπὸ οὐδενὸς τῶν εὐαγγελιστῶν γραφέντα· διότι μυριάριθμά εἰσι τὰ τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ θαυμάσια, καθὼς ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς Ἰωάννης ἐφανέρωσε διὰ τούτων τῶν λόγων « Ἔστι δὲ καὶ καὶ ἄλλα πολ» λά, ὅσα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα, ἐὰν » γράφηται καθ' ἕν, οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν » κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία. » Διὰ τί δὲ τὰ σημεῖα ταῦτα ἔγραψε;

Ματθ. 28, 2.

Λουκ. 24, 13. κτ.

Ἰωάν. 21, 25.

Ταῦτα δὲ γέγραπται, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

αὐτ. 20, 31.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἐγράφησαν, ἵνα πιστεύσωμεν, « ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριςὸς » ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. » Βλέπε δὲ τὴν ἄπειρον τοῦ θεοῦ ἀγαθότητα· ζητεῖ ὁ θεὸς τὴν πίστιν ὑμῶν, οὐχὶ ἵνα αὐτὸς ὠφεληθῇ, ἢ κερδήσῃ τι· διότι οὐδεμίαν ἔχει χρείαν τῶν ἀγαθῶν ἡμῶν· ἀλλ' ἵνα ἡμεῖς οἱ πιστεύσαντες κερδήσωμεν τὴν ζωὴν τὴν τρισμακαρίαν καὶ ἀθάνατον. Τί δὲ σημαίνει τὸ « ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ »; τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐστιν Ἰησοῦς· τὸ δὲ Ἰησοῦς σημαίνει σωτὴρ κατὰ τὴν Ἑβραϊκὴν διάλεκτον, ὥστε « ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ » δηλοῖ τὸ σωθέντες δι' αὐτοῦ.

Ψαλ. 15. 1.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΑΣΧΑ.

Μεγάλη λοιπὸν τῆς πίστεως ἡ δύναμις! θαυμάσια τὰ αὐτῆς ἀποτελέσματα! ἄπειρον τὸ ἐξ αὐτῆς κέρδος! ζωὴν χαρίζει ἀθάνατον, βασιλείαν ἡμεῖν δωρεῖται τὴν αἰώνιον· «Ἵνα πιστεύοντες, λέγει, ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ· » καὶ ἀλλαχοῦ· «Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται· », καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ πάλιν· «Πίστευσον ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου. » Ὥστε ἡ πίστις σώζει· ἀρκεῖ λοιπὸν τὸ νὰ πιστεύσῃ μόνον ὁ ἄνθρωπος, ἵνα σωθῇ. Ἀλλὰ πῶς ἡ αὐτὴ θεία γραφὴ λέγει «Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ· καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ; » καὶ ἐν ἄλλοις, «Ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως »; τί τοῦτο; ἄλλοτε μὲν λέγει ἡ θεία γραφή, ὅτι ἡ πίστις σώζει τὸν ἄνθρωπον· ἄλλοτε δὲ διδάσκει, ὅτι τὰ καλὰ ἔργα προξενοῦσι τὴν σωτηρίαν; Ἐναντία λοιπὸν φαίνονται ἀλλήλοις τῶν θεοσδότων γραφῶν τὰ λόγια. Ἀδελφοί, μὴ πλανᾶθε! σύμφωνά εἰσι τοῦ θεοῦ τὰ διδάγματα· οὐδὲ ἡ πίστις μόνη, οὐδὲ τὰ καλὰ ἔργα μόνα, ἀλλ' ἡ πίστις ὁμοῦ καὶ τὰ καλὰ ἔργα σώζουσι τὸν ἄνθρωπον.

Ἰωάν. 20, 31. — Μάρκ. 16, 16. — Πράξ. 16, 31. — Ματθ. 16, 27. — Ῥωμ. 2, 6. — Ἰωάν. 5, 29.

Διαιρεῖται ἡ πίστις εἰς θεωρητικὴν καὶ πρακτικήν. Πίστις θεωρητικὴ λέγεται, ὅταν διὰ μόνου τοῦ νοὸς ἡμῶν πιστεύωμεν ὅσα διδάσκει ἡ πίστις, οὐδὲν δὲ τῶν καλῶν ἔργων πράττομεν· αὐτὴ δὲ ἡ πίστις ἐστὶ νεκρὰ καὶ ἀνωφελής, καὶ μὴ δυναμένη σῶσαι τὸν ἄνθρωπον· «Ἡ πίστις, λέγει ὁ θεῖος Ἰάκωβος, ἐὰν μὴ ἔργα ἔχῃ, νεκρά ἐστι καθ' ἑαυτήν. Τί τὸ ὄφελος, ἀδελφοί μου, ἐὰν πίστιν λέγῃ τις ἔχειν, ἔργα δὲ μὴ ἔχῃ; Μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν; » Πίστις δὲ πρακτική ἐστιν, ὅταν καὶ πιστεύωμεν ὅσα ἡ πίστις διδάσκει, καὶ πράττωμεν ὅσα αὐτὴ νομοθετεῖ· αὐτὴ δέ ἐστιν ἡ πίστις, περὶ ἧς ὁ οὐρανοβάμων ἀπόστολος λέγει «Πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη. » Ὥστε, ὅταν ἡ θεία γραφὴ λέγῃ· «Ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε καί, Πᾶς ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται », καὶ ἄλλα ὅμοια, περὶ τῆς πίστεως λαλεῖ τῆς πρακτικῆς, τῆς δι' ἀγάπης ἐνεργουμένης, τῆς συνηνωμένης μετὰ τῶν καλῶν ἔργων· καὶ πάλιν ὅταν ἡ γραφὴ διδάσκῃ τὸ «ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ

Ἰάκ. 2, 17, 14. — Γαλ. 5, 6. — Μάρκ. 16, 16. — Ῥωμ. 2, 6.

« ἔργα αὐτοῦ », καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, ἑκάστῳ πιστεύοντι ἐννοεῖ, ἔργα δὲ λέγει τὰ ἐκ πίστεως γεγενημένα. Στοχασθῆτε δὲ πῶς τὴν ἔννοιαν ταύτην μετὰ μεγίστης ἀκριβείας διὰ τῶν παραδειγμάτων σαφηνίζει ὁ θεηγόρος ἀπόστολος. Ἐπαινεῖ τοῦ Ἄβελ τὴν πίστιν, ἀλλ' ἐγκωμιάζει καὶ τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ ἔργα, ἤγουν τὴν δεκτὴν θυσίαν, ἣν προσέφερε τῷ θεῷ· ἐπαινεῖ τοῦ Ἐνὼχ τὴν πίστιν, ἀλλ' ὑμνολογεῖ καὶ τὰ εὐάρεστα αὐτοῦ ἔργα· ἐπαινεῖ τοῦ Νῶε τὴν πίστιν, ἀλλὰ συνεπαινεῖ καὶ τὸν ἀγῶνα αὐτοῦ διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς κιβωτοῦ· ἐπαινεῖ τὴν πίστιν τοῦ Ἀβραάμ, ἀλλὰ θαυμάζει καὶ τὴν πρὸς τὸν θεὸν αὐτοῦ ὑπακοήν· καὶ ἐφεξῆς πολλῶν ἄλλων ἁγίων ἐπαινεῖ τὴν πίστιν, καὶ μεγαλύνει τὰ θαύματα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἡρωϊκὰ αὐτῶν ἔργα διηγεῖται, καὶ εὐφημεῖ τὰ θαυμαστὰ αὐτῶν ἆθλα· « Ἄλλοι δέ, λέγει, ἐτυμπανίσθησαν· ἕτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστί» γων πεῖραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ » φυλακῆς· ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐπει» ράσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον, » περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρ» μασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακου» χούμενοι, ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ » ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς » γῆς ». Ἐκ τούτων λοιπὸν βλέπετε φανερά, ὅτι ἡ σωτηριώδης πίστις ἐστὶν ἡ συνηνωμένη μετὰ τῶν καλῶν ἔργων· ἡ πίστις μόνη χωρὶς τῶν ἔργων ἐστὶ νεκρὰ καὶ ἀνενέργητος· « Ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα, λέ» γει ὁ Ἀδελφόθεος, χωρὶς πνεύματος νεκρόν » ἐστιν, οὕτω καὶ ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔρ» γων νεκρά ἐστι ».

Ἑβρ. 11, 35, 38,

Ἰακ. 2, 26.

Χριστιανέ, σὺ καυχᾶσαι, ὅτι πιστεύεις· ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος, ὅταν πράττῃς ἔργα παράνομα; καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι καὶ φρίττουσιν· ἀλλ' οὐδὲν ὠφελοῦνται. Σὺ πιστεύεις, ὅτι ὁ θεὸς ἔδωκε τὰς δέκα ἐντολάς, καὶ ὅτι ὁ ἀθετήσας μίαν ἐξ αὐτῶν ἀναμφιβόλως κολάζεται· ἔπειτα πᾶσαν σχεδὸν ἡμέραν ἀφόβως καὶ ἀνυποστάλως περιφρονεῖς πᾶσαν ἐντολήν· τί σε ὠφελεῖ λοιπὸν ἡ πίστις σου; Σὺ πιστεύεις, ὅτι ὁ θεὸς ἐνομοθέτησεν, ἵνα ἀγαπᾷς αὐτὸν ἐξ ὅλης καρδίας καὶ ψυχῆς καὶ διανοίας, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν· ἔπειτα τὸν μὲν θεὸν περιφρονεῖς διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου, τὸν δὲ πλησίον σου ἀδικεῖς καὶ βλάπτεις παντὶ τρόπῳ· ποῖον τὸ ὄφελος λοιπὸν ἐκ τῆς πίστεώς σου; Σὺ πιστεύεις, ὅτι, ἐὰν μὴ συγχωρήσῃς τὰ παραπτώματα τοῖς ἀνθρώποις, ἀδύνατόν ἐστι νὰ συγχωρήσῃ ὁ θεὸς τὰς ἁμαρτίας σου· ἔπειτα διὰ τὸ μικρότατον σφάλμα τοῦ ἀδελφοῦ σου ζητεῖς ἀμοιβὴν καὶ ἐκδίκησιν; Πιστεύεις, ὅτι ὁ θεὸς σὲ προστάττει, ἵνα ἀγαπᾷς τοὺς ἐχθρούς σου, ἔπειτα μισεῖς αὐτοὺς καὶ καταδιώκεις ἕως θανάτου· τί σε ὠφελεῖ λοιπὸν ἡ πίστις σου; Σὺ πιστεύεις, ὅτι ὁ θεὸς προστάσσει, λέγων « Μάθετε ἀ» π' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ » καρδίᾳ· » σὺ δὲ γίνεσαι θυμώδης καὶ ὑπερήφανος· τί σε ὠφελεῖ λοιπὸν ἡ πίστις σου; Ὁ πτωχὸς παρίστησι τοῦ Χριστοῦ τὸ πρόσωπον· εἴτι ἂν ποιήσῃς τῷ πτωχῷ, ποιεῖς αὐτῷ τῷ θεῷ· « Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ » τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, » ἐμοὶ ἐποιήσατε. » Πιστεύεις τοῦτο; ναί· καὶ ὅμως βλέπεις τὸν πτωχὸν καὶ ἀπο-

Ματ. 22, 37.

αὐτ. 6, 15.

αὐτ. 5, 44.

αὐτ. 11, 29.

αὐτ. 40.

στρέφεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' αὐτοῦ· βλέπεις τὸν πτωχόν, καὶ ἀντὶ ἐλεημοσύνης φορτίζεις αὐτὸν ὕβρεις· τί σε ὠφελεῖ λοιπὸν ἡ πίστις σου; Πιστεύεις, ὅτι σὲ περιμένει ἄλλη ζωὴ αἰώνιος· καὶ ὅμως ζῇς ὡς Ἐπικούρειος καὶ θνητόψυχος· ποῖον λοιπὸν τὸ ὄφελος τῆς πίστεώς σου; Σὺ πιστεύεις, ὅτι « ἔρχεται ἡμέρα, ἐν ᾗ θεὸς καθίσει » ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ κρῖναι τὴν γῆν, » κρῖναι τὴν οἰκουμένην, » καὶ ὅτι οἱ ἐργάται τῶν καλῶν ἔργων ἀπελεύσονται εἰς ζωὴν αἰώνιον, οἱ δὲ τὰς ἁμαρτίας πράξαντες εἰς κόλασιν αἰώνιον· καὶ ὅμως τὴν μὲν ἐργασίαν τῆς ἀρετῆς ὁλοτελῶς ἀμελεῖς, πᾶσαν δὲ ἁμαρτίαν προθύμως ἐργάζεσαι· τί σε ὠφελεῖ λοιπὸν ἡ πίστις σου; Αὐτὴ ἡ πίστις οὐ σώζει τὸν ἄνθρωπον· « μὴ δύναται ἡ πίστις, λέγει ὁ Ἰάκωβος, σῶσαι » αὐτόν »; Ἡ τοιαύτη πίστις ἐστὶ νεκρὰ καὶ ἀτελής· διότι ἡ πίστις ἐκ τῶν καλῶν ἔργων λαμβάνει τὴν δύναμιν καὶ τὴν τελειότητα. « Βλέπεις, λέγει ὁ αὐτὸς ἀπόστο» λος περὶ τοῦ Ἀβραάμ, ὅτι ἡ πίστις συ» νήργει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν » ἔργων ἡ πίστις ἐτελειώθη· » Θεόπνευστον ὄντως καὶ σαφέστατον μάθημα! ἡ πίστις συμβοηθεῖ ἡμᾶς εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν καλῶν ἔργων, καὶ τὰ καλὰ ἔργα δίδουσι τὴν τελειότητα εἰς τὴν πίστιν.

(αὐτ. 46. — αὐτ. 31. — Ἰάκωβ. 2, 14. — αὐτ. 2, 21.)

Ἀδελφοί, ἡμεῖς οὐδὲ ὡς οἱ ἀπόστολοι εἴδομεν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, οὐδὲ ὡς ὁ Θωμᾶς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ ἐψηλαφήσαμεν· ἠκούσαμεν μόνον τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν, καὶ ἐπιστεύσαμεν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ καὶ ὁ λυτρωτὴς τοῦ κόσμου. Ὁ Κύριος μακαρίζει τοὺς μὴ ἰδόντας καὶ πιστεύσαντας, « Μακάριοι, λέ» γει, οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες. » Ἀλλ' ἐσόμεθα ἡμεῖς ἆρά γε ἄξιοι τοῦ τοιούτου μακαρισμοῦ; ἐσμὲν ἆρά γε ἡμεῖς μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες; Ναί, ἐὰν ἡ πίστις ἡμῶν πίστις ὑπάρχῃ πρακτική, πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη, πίστις συμβοηθοῦσα τὴν ἐργασίαν τῶν καλῶν ἔργων καὶ πίστις διὰ τῶν καλῶν ἔργων τελειομένη. Πίστιν ἔχετε χάριτι θεοῦ καὶ ἐλέει ὀρθόδοξον καὶ ἀληθινήν· συνενώσατε αὐτῇ καὶ τὰς θεοφιλεῖς ἀρετάς, καὶ οὕτως ἔσεσθε μακάριοι. « Τὸ λοιπόν, ἀγαπητοί μου ἀδελ» φοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, παραγγέλλει ὑμῖν ὁ » θεηγόρος ἀπόστολος, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, » ὅσα ἁγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὔφημα, εἴ» τις ἀρετὴ καὶ εἴτις ἔπαινος, ταῦτα λογίζε» σθε· ἃ καὶ ἐμάθατε, καὶ παρελάβετε, καὶ ἠ» κούσατε, καὶ οἴδατε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσ» σετε· καὶ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται με» θ' ὑμῶν. » Ἀμήν.

(Ἰωάν. 20, 29. — Φιλιπ. 4, 8, 9.)

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΡΚΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΜΥΡΟΦΟΡΩΝ.

Ἡ ὁλόσωμος ταφὴ καὶ ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύο ἄρθρα εἰσὶ τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως· αὐτὰ καὶ τὰ δύο οἱ μὲν ἄλλοι προφῆται διὰ λόγου προκατήγγειλαν, τὸ δὲ σημεῖον τοῦ Ἰωνᾶ πρακτικῶς αὐτὰ προεφανέρωσε. Τὸ μὲν κῆτος τὸ μέγα, ὃ κατέπιε τὸν Ἰωνᾶν, τὸν ἀκόρεστον θάνατον ἐσήμαινεν, ὅστις καὶ τοῦ ἀναμαρτήτου ἐγεύσατο· ἡ δὲ κοιλία τοῦ κήτους τὸν τάφον, ἐν ᾧ ἐτάφη τὸ ζωηφόρον τοῦ Κυρίου ἡμῶν σῶμα· ὁ δὲ καταποντισμὸς εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης τὴν εἰς τὸν ᾅδην τοῦ σωτῆρος ἡμῶν κατάβασιν· ἐξῆλθε δὲ ὁ Ἰωνᾶς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐκ τῆς κοιλίας τοῦ κήτους, ἵνα φανερώσῃ, ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ὁ μονογενὴς τοῦ θεοῦ υἱὸς ἐκ τῶν νεκρῶν ἀναστήσεται· καὶ ὅτε μὲν τὸ σημεῖον τοῦτο διὰ τοῦ Ἰωνᾶ ἐγένετο, ἄδηλον ἦν καὶ ἀνερμήνευτον· ὅτε δὲ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, τότε ἐφανέρωσεν αὐτό, καὶ ἐξήγησε, λέγων « Ὥσπερ γὰρ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ » κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕ» τως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρ» δίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύ» κτας ». Περὶ τῆς αὐτῆς ταφῆς καὶ ἀναστάσεως ὁ μὲν θεοφάντωρ ἀπόστολος γράφει ἐν τῇ πρὸς τοὺς Κορινθίους ἐπιστολῇ. « Παρέδωκα » γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι » Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡ» μῶν κατὰ τὰς γραφάς, καὶ ὅτι ἐτάφη, » καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ » τὰς γραφάς »· ἡ δὲ τοῦ Χριστοῦ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία ἐν τῷ τετάρτῳ ἄρθρῳ τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως διδάσκει οὕτω « Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ὑμῶν » ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα, καὶ » ταφέντα »· ἔπειτα ἐν τῷ ἑξῆς ἄρθρῳ τῷ » πέμπτῳ « καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέ» ρᾳ κατὰ τὰς γραφάς ». Αὐτῆς τῆς ταφῆς καὶ ἀναστάσεως τὴν ἱστορίαν μετὰ πασῶν τῶν περιστάσεων περιγράφει τὸ σημερινὸν εὐαγγέλιον, καθιστοροῦν ἅμα καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ θαυμαστοῦ Ἰωσὴφ καὶ τῶν ἁγίων μυροφόρων γυναικῶν. Δύο ἄρθρα λοιπὸν τῆς πίστεως καὶ δύο ἀρετῆς παραδείγματα διαλαμβάνει ἡ σήμερον ἀναγνωσθεῖσα εὐαγγελικὴ ἱστορία. Τὸ μὲν μάθημα τῶν ἄρθρων τῆς πίστεως ἀναγκαῖόν ἐστι πρὸς τὴν αἰώνιον σωτηρίαν· τὸ δὲ τῆς ἀρετῆς

Ματθ. 12, 40.

Α'. Κορινθ. 15, 3, 4.

παράδειγμα πολλὰ ὠφέλιμον εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ μάθημα, διδάσκον τὸ πότε καὶ πῶς καὶ ποῦ καὶ ὑπὸ τίνος ὁ Κύριος ὑμῶν ἐτάφη, καὶ πῶς καὶ ὑπὸ τίνων ἡ ἀνάστασις αὐτοῦ ἐγνωρίσθη καὶ ἐμαρτυρήθη, στηρίζει εἰς τὴν ἀλήθειαν τῆς πίστεως· ἡ δὲ ἀκρόασις τῶν ἐναρέτων κατορθωμάτων τῶν εἰρημένων ἁγίων ἀνθρώπων προτρέπει εἰς τῆς ἀρετῆς τὴν κατόρθωσιν.

[Μαρκ. 15, 43.]

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐλθὼν Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, εὐσχήμων βουλευτής, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθε πρὸς Πιλάτον, καὶ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.

Ἐπειδὴ ὁ τρισμακάριος Ἰωσὴφ ἠξιώθη ἐνταφιάσαι τοῦ Κυρίου τὸ σῶμα, περὶ αὐτοῦ δὲ εἰς οὐδένα ἄλλον τόπον ἔγραψαν οἱ εὐαγγελισταί, διὰ τοῦτο ὧδε πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ λεπτομερῶς ἡμῖν ἐφανέρωσαν· πρῶτον μὲν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Ἰωσήφ· εἶτα τὴν πατρίδα, ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ἤγουν ὁ ἀπὸ τῆς Ἀριμαθέμ, ἥτις ἦν ἡ πατρὶς τοῦ προφήτου Σαμουήλ· [Εὐσέβ. εἰς τὸ περὶ τοπικ. ὀνομ.] ἔπειτα τὸ ἦθος, εὐσχήμων, ἤγουν σεμνὸς καὶ εὐλαβής· ἀντὶ δὲ τοῦ εὐσχήμων ὁ θεηγόρος Λουκᾶς λέγει Ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος· [Λουκ. 23, 50.] εἶτα τὸ ἀξίωμα, βουλευτής, τουτέστι σύμβουλος, εἷς τῆς γερουσίας· ὁ δὲ ἔχων τὸ ἀξίωμα τοῦτο παρετήρει καὶ ᾠκονόμει τὰ τῆς ἀγορᾶς πράγματα· [Θεοφύλ. Βουλγ.] καὶ τὴν τύχην δὲ τοῦ ἀνδρὸς ἐφανέρωσεν ὁ ἱερὸς Ματθαῖος, εἰπὼν « Ἦλθεν ἄνθρωπος » πλούσιος ἀπὸ Ἀριμαθαίας, τοὔνομα Ἰωσήφ »· [Ματθ. 27, 57.] μετὰ ταῦτα καὶ ποία ἦν ἡ πίστις αὐτοῦ ἐφανέρωσεν. ὁ μὲν Μάρκος, λέγων « Ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βα» σιλείαν τοῦ θεοῦ, » ἤγουν ἦν ἀληθινὸς καὶ ἄδολος Ἰσραηλίτης, περιμένων τὴν ἔλευσιν τοῦ Μεσίου· ὁ δὲ Ματθαῖος μαθητὴν αὐτὸν λέγει τοῦ Κυρίου « Ὃς καὶ αὐτὸς ἐ» μαθήτευσε τῷ Ἰησοῦ »· [Ματθ. 27, 57.] ὁμοίως καὶ ὁ Ἰωάννης « Ὁ Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, » ὢν μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ, κεκρυμμένος δὲ » διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων ». [Ἰωάν. 19, 38.] Ἅπαντα δὲ τὰ κατὰ τὸν Ἰωσὴφ ἐφανέρωσαν οἱ θεόπνευστοι εὐαγγελισταὶ πρὸς πίστωσιν καὶ βεβαίωσιν τῆς ὑπ' αὐτῶν ἱστορουμένης ἀληθείας. Οὗτος λοιπὸν ὁ Ἰωσὴφ ἐτόλμησε, καὶ παρασταθεὶς ἔμπροσθεν τοῦ Πιλάτου ἐζήτησε τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα αὐτὸ ἐνταφιάσῃ. Διὰ τί δὲ λέγει, ὅτι ἐτόλμησε; διότι τόλμη ἀληθῶς ἦν ἡ ἀναζήτησις τοῦ νεκροῦ σώματος ἑνὸς ἐσταυρωμένου καταδίκου, ἵνα θάψῃ αὐτὸ μετὰ πολυτελείας καὶ τιμῆς· τόλμη, ἐπειδὴ ἠθέλησεν, ἵνα τιμήσῃ ἐκεῖνον, ὃν πάντες οἱ Ἰουδαῖοι ἐνέπαιξαν, καὶ περιεφρόνησαν, καὶ κατεδίκασαν θανάτῳ σαυρικῷ· ἀλλ' αὐτός, μαθητὴς ὢν τοῦ Χρισοῦ, κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἔῤῥιψε τότε ὁ γενναιόφρων τὴν δειλίαν, καὶ ἀποτινάξας πάντα φόβον, ἐπαῤῥησίασεν ἑαυτὸν μαθητὴν τοῦ Ἰησοῦ Χρισοῦ, καὶ τολμήσας ἐζήτησε παρὰ τοῦ Πιλάτου τὸ σῶμα τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ.

[Μάρκ. 15, 44.]

Ὁ δὲ Πιλάτος ἐθαύμασεν, εἰ ἤδη τέθνηκε· καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα, ἐπηρώτησεν αὐτόν, εἰ πάλαι ἀπέθανε.

Ἐθαύμασεν ὁ Πιλάτος ἀκούσας παρὰ τοῦ Ἰωσήφ, ὅτι ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν· ἠπίστησεν εἰς τὰ λόγια τοῦ Ἰωσήφ. Ὅθεν προσκαλεῖ τὸν κεντυρίωνα, ἤγουν τὸν ἑκατόνταρχον, καὶ ἐρωτᾷ αὐτόν, εἰ πάλαι, τουτέστιν ἐὰν πρὸ πολλοῦ ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν. Εὐλογοφανῶς δὲ ἐθαύμασεν ὁ Πιλάτος καὶ δικαίως· διότι περὶ τὴν ἕκτην ὥραν ὁ Χριςὸς ἐςαυρώθη· «Ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ » Πάσχα, λέγει ὁ Ἰωάννης, ὥρα δὲ ὡσεὶ » ἕκτη· Τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς, » ἵνα σταυρωθῇ »· τῇ δὲ ὥρᾳ τῇ ἐννάτῃ ἀπέθανεν. Ἐκεῖνο δέ, ὃ λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς Μάρκος «Ἦν δὲ ὥρα τρίτη, καὶ ἐ» σταύρωσαν αὐτόν », οὐδόλως ἐναντιοῦται εἰς τὰ λόγια τοῦ Ἰωάννου· σύμφωνοί εἰσιν οἱ θεόπνευστοι εὐαγγελισταί· ἀλλ' ὁ μὲν Μάρκος τὴν ὥραν ἔγραψε, καθ' ἣν ὁ Πιλάτος ἀπεφάσισεν, ἵνα σταυρωθῇ ὁ Χριστός· ὁ δὲ Ἰωάννης τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ἐσταυρώθη. Οὕτω μαρτυρεῖ ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος, λέγων « Τῇ οὖν παρασκευῇ τρίτῃ ὥρᾳ ἀπόφασιν » ἐδέξατο παρὰ τοῦ Πιλάτου, συγχωρήσαν» σαντος τοῦ πατρός· ἕκτῃ ὥρᾳ ἐσταυρώθη, » ἐννάτῃ ἀπέπνευσεν ». Ἐθαύμασε λοιπὸν ὁ Πιλάτος, ἀκούσας ὅτι μετὰ τρεῖς ὥρας ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν ἐπάνω εἰς τὸν σταυρόν· ἄνθρωπος νέος καὶ ὑγιὴς ἠδύνατο διαρκέσαι ζῶν ἐπάνω εἰς τὸ ξύλον τοῦ ςαυροῦ πολὺ περισσότερον, καθὼς καὶ οἱ δύο λῃςαὶ οἱ συςαυρωθέντες αὐτῷ· ἐθαύμασεν, ἐπειδὴ οὐκ ἐπίστευεν, ὅτι αὐτός, ὡς θεοῦ υἱός, ἰδίᾳ δυνάμει καὶ ἐξουσίᾳ, ὅταν ἠθέλησε, παρέδωκε τῷ θεῷ καὶ πατρὶ τὴν θείαν αὐτοῦ ψυχήν, φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εἰπὼν « Πάτερ εἰς χεῖράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου ».

(Ἰωάν. 19, 14, 16. — Ματ. 27, 46, 50. — Λουκ. 23, 44, 46. — Μάρκ. 15, 25. — Ἐν τῇ πρὸς Τραλλησ. ἐπιστ. — Λουκ. 23, 46.)

Καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος, ἐδωρήσατο τὸ σῶμα τῷ Ἰωσήφ· καὶ ἀγοράσας σινδόνα, καὶ καθελὼν αὐτόν, ἐνείλησε τῇ σινδόνι· καὶ κατέθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ, ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισε λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου.

(Μάρκ. 15, 45, 46.)

Πληροφορηθεὶς ὁ Πιλάτος ὑπὸ τοῦ κεντυρίωνος, ὅτι ἀπέθανεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός, τότε ἐδωρήσατο τὸ νεκρόζωον αὐτοῦ σῶμα τῷ Ἰωσήφ· ὁ δὲ Ἰωσὴφ ἠγόρασε σινδόνα, κατεβίβασε τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἐνετύλιξεν αὐτὸ ἐν τῇ σινδόνι, ἔθηκεν αὐτὸ εἰς μνημεῖον πέτρινον καὶ κυλίσας πέτραν, ἐκάλυψε τὴν θύραν τοῦ μνημείου. Καὶ ταῦτα μὲν λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς Μάρκος· ὁ δὲ Ἰωάννης καὶ ἄλλας ἀξιολόγους περιςάσεις καθιστορεῖ, ὅσας ὁ Μάρκος ἐσιώπησε· πρώτην, ὅτι εἰς τὸν ἐνταφιασμὸν τοῦ Κυρίου ἦλθε καὶ ὁ Νικόδημος καὶ ἔφερε μίγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡσεὶ λίτρας ἑκατόν· δευτέραν, ὅτι μετὰ τῶν ἀρωμάτων ἤλειψαν, καὶ μετὰ τῶν ὀθονίων, ἤγουν τῶν λινῶν ὑφασμάτων, ἔδησαν τοῦ σῶμα τοῦ Κυρίου κατὰ τὴν συνήθειαν, ἣν ἔχουσιν οἱ Ἰουδαῖοι ἐνταφιάζειν τοὺς νεκρούς· τρίτην, ὅτι εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Κύριος, ἦν κῆπος, καὶ εἰς τὸν κῆπον μνημεῖον, ἐν ᾧ οὐδεὶς ἄλλος νεκρὸς οὐδέποτε ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐν αὐτῷ τῷ μνημείῳ ἔθαψαν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὁ δὲ Ματθαῖος ἐσημείωσε καὶ ἄλλην πολλὰ ἀξειοσημείωτον περίστασιν· ἤγουν, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι, ὑποπτευόμενοι κλοπήν, ἐσφράγι-

(Ἰωάν. 19, 39. κτ.)

σαν κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Πιλάτου τὸν τάφον τοῦ Κυρίου, καὶ ἔστησαν τοὺς βασιλικοὺς στρατιώτας, ἵνα φυλάττωσιν αὐτόν. Ταῦτα πάντα κατ' οἰκονομίαν μὲν θεοῦ ἐγένοντο, πρὸς πίστωσιν δὲ καὶ βεβαιότητα τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ὑπὸ τῶν πνευματοφόρων εὐαγγελιστῶν λεπτομερῶς περιεγράφησαν· διότι ὁ μὲν λίθος ὁ μέγας, ὁ τεθεὶς ἐπάνω εἰς τὴν θύραν τοῦ μνημείου, δυσκολίαν ἀνίκητον ἔφερεν εἰς τοὺς κλέπτας· ἡ δὲ ἀγρυπνία τῶν βασιλικῶν στρατιωτῶν φόβον μέγαν καὶ ἀνείκαστον· τὸ δὲ « καινὸν μνημεῖον, ἐν ᾧ » οὐδέπω οὐδεὶς ἐτέθη· » ἔκλεισε τὰ στόματα τῶν συκοφαντῶν· ἡ δὲ σμύρνα καὶ ἡ ἀλόη, κολλήσασα τὰ ὀθόνια καὶ τὸ σουδάριον ἐν τῷ παναχράντῳ σώματι τοῦ σωτῆρος, ἀφεῖλε πᾶσαν κλοπῆς ὑποψίαν· διότι τίς δύναται πιστεῦσαι, ὅτι κλέπται ἠπάτησαν μὲν τοὺς ἐπιμελῶς ἀγρυπνοῦντας καὶ φυλάττοντας στρατιώτας, ἀπεκύλισαν δὲ τὸν μέγαν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου εἰσελθόντες ἐν αὐτῷ, καὶ ἔλαβον καιρὸν ἐκχωρῆσαι ἀπὸ τοῦ σώματος τὰ κεκολλημένα ὀθόνια καὶ τὸ σουδάριον, καθὼς εὗρεν αὐτὰ ὁ Πέτρος, ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον; Κατὰ θείαν λοιπὸν οἰκονομίαν μετὰ τοσαύτης ἀσφαλείας ἐτάφη τὸ ζωηφόρον σῶμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

(Ἰωάν. 19, 41.) (αὐτ. 20, 6, 7.)

Ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία Ἰωσῆ ἐθεώρουν ποῦ τίθεται.

(Μάρ. 15, 47.)

Μαρία Μαγδαληνὴ ἐκείνη ἐστίν, ἀφ' ἧς ὁ Κύριος ἐξέβαλε τὰ ἑπτὰ δαιμόνια· Μαγδαληνὴ δὲ ὠνομάζετο ἴσως, καθότι ἐκατάγετο ἐκ τῆς κώμης τῆς καλουμένης Μαγδαλά· Μαρίαν δὲ Ἰωσῆ τινες μὲν νομίζουσι τὴν ὑπεραγίαν θεοτόκον, ἣν καὶ Μαρίαν Ἰακώβου ὁ αὐτὸς εὐαγγελιστὴς Μάρκος κατωτέρω ὀνομάζει· διότι ὁ Ἰωσὴφ ὁ μνήστωρ μετὰ τῆς προτέρας γυναικὸς αὐτοῦ δύο υἱοὺς εἶχε, τὸν Ἰωσῆ καὶ τὸν Ἰάκωβον. Ὅθεν ἡ ἁγία θεοτόκος, καθὼς ἐλέγετο γυνὴ τοῦ Ἰωσὴφ διὰ τὴν μνηστείαν, οὕτω καὶ μήτηρ τῶν τέκνων αὐτοῦ ὠνομάζετο. Γνωστοὶ δὲ καὶ ἐπίσημοι, ὡς φαίνεται, ἦσαν ὁ Ἰωσῆς καὶ ὁ Ἰάκωβος τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου, ἤγουν Μαρία Ἰωσῆ καὶ Ἰακώβου, ἐγνωρίζετο παρ' αὐτοῖς ἡ ἁγία θεοτόκος· ὅθεν διὰ τοῦτο οὕτως αὐτὴν ὠνόμασαν ὁ εὐαγγελιστὴς Μάρκος καὶ ὁ Ματθαῖος. Ἄλλοι δὲ Μαρίαν Ἰωσῆ νομίζουσι τὴν ἀδελφὴν τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου καὶ γυναῖκα τοῦ Κλωπᾶ, λαμβάνοντες ἀφορμὴν ἐκ τῶν λόγων τοῦ ἐπιστηθίου Ἰωάννου, λέγοντος « Εἱστήκεισαν δὲ παρὰ » τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, » καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαρία » ἡ τοῦ Κλωπᾶ ». Αὗται λοιπὸν αἱ δύο Μαρίαι μετὰ καὶ ἄλλων γυναικῶν, ὡς λέγει ὁ ἱερὸς Λουκᾶς « αἵτινες ἦσαν συνεληλυ» θυῖαι αὐτῷ ἐκ τῆς Γαλιλαίας », παρετήρουν τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἐτάφη ὁ Κύριος, σκοπὸν ἔχουσαι, ἵνα φέρωσι μύρα, καὶ ἀλείψωσιν αὐτόν.

(αὐτ. 16, 9.) (ὁ Χρυσ. καὶ ὁ Θεοφύλ.) (Ματθ. 26, 56.) (Καλμ. εἰς τὸ 27. κεφ. τοῦ κατὰ Ματθ.) (Ἰωάν. 19, 25.) (Λουκ. 23, 55.)

Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου, Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν.

(Μάρκ 16, 1.)

Παρελθούσης τῆς ἡμέρας τοῦ σαββάτου, ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ ἡ Μαρία τοῦ Ἰα-

κώβου καὶ ἡ Σαλώμη, ἤγουν ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν τοῦ Ζεβεδαίου, ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἔλθωσιν εἰς τὸν τάφον καὶ ἀλείψωσι τοῦ Κυρίου τὸ σῶμα. Ἀλλ' ὁ Λουκᾶς λέγει. « Καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευὴ, καὶ σάββατον » ἐπέφωσκε· κατακολουθήσασαι δὲ καὶ γυ» ναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνεληλυθυῖαι αὐτῷ » ἐκ τῆς Γαλιλαίας, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον, » καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ· ὑποστρέ» ψασαι δὲ ἡτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα· » καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν » ἐντολήν· τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων καὶ » τὰ ἑξῆς· » ὥστε κατὰ τὸν Λουκᾶν φαίνεται, ὅτι τὴν παρασκευὴν καὶ οὐχὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ σαββάτου αἱ Μυροφόροι γυναῖκες ἠγόρασαν τὰ ἀρώματα· ἀλλὰ σημείωσον, ὅτι ὁ Λουκᾶς λέγει σάββατον ἐπέφωσκεν, ἤγουν ἐφάνη τὸ αὐγερινὸν φῶς τοῦ σαββάτου, ὅτε αἱ γυναῖκες ἠκολούθησαν τὸν Ἰωσήφ, ἵνα ἴδωσι τὸ μνημεῖον, ἐν ᾧ ἐτάφη ὁ Χριστός· ἔπειτα ἐπιστρέψασαι ἐκεῖθεν, ἡτοίμασαν τὰ ἀρώματα καὶ τὰ μύρα. Ὅθεν, ἕως ἂν ἔλθωσιν εἰς τὸν κῆπον, ὅπου ἦν τὸ μνημεῖον, καὶ ἕως ἂν θάψωσι τοῦ Κυρίου τὸ σῶμα, καὶ πάλιν ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ φθάσωσιν εἰς τὰ μυροπωλεῖα, παρῆλθε σχεδὸν ὅλη ἡ ἡμέρα τοῦ σαββάτου. Πρὸς τούτοις ὁ μὲν Λουκᾶς λέγει ἡτοίμασαν, ὁ δὲ Μάρκος ἠγόρασαν· ὅθεν ἴσως τὴν παρασκευὴν τὴν νύκτα, πλησιαζούσης τῆς ἡμέρας τοῦ σαββάτου, καὶ φαινομένου τοῦ φωτός, « Καὶ σάβ» βατον ἐπέφωσκεν· » ἦλθον αἱ ἅγιαι γυναῖκες πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἡτοίμασαν, ἤγουν συνεφώνησαν τὴν τιμὴν τῶν μύρων, πλὴν οὐκ ἠγόρασαν αὐτά, εἴτε διότι οὐκ εἶχον ἕτοιμα τὰ χρήματα, εἴτε διότι ἤρξατο ἡ ἡμέρα τοῦ σαββάτου, καθ' ἣν ὁ νόμος ἀπηγόρευε πᾶσαν πρᾶξιν. Ὅθεν, παρελθούσης τῆς ἡμέρας τοῦ σαββάτου, ἦλθον, ὅπου εἶχον ἕτοιμα τὰ ἀρώματα, καὶ ἠγόρασαν αὐτά, ὡς λέγει ὁ ἱερὸς Μάρκος. Ἀγνοοῦσαι δὲ αἱ ἅγιαι γυναῖκες, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐκ νεκρῶν ἀναστήσεται, ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης καὶ εὐλαβείας ἤθελον ἀλεῖψαι τὸ σῶμα αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀρωμάτων καὶ τῶν μύρων, ἵνα καὶ τὴν τότε συνήθειαν ἐκπληρώσωσι, καὶ διαφυλάξωσι δὲ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου οὐ μόνον εὐῶδες, ἀλλὰ καὶ ἀδιάφθορον.

(Λουκ. 23, 55, 56.) (Λουκ. 24, 1.)

Καὶ λίαν πρωῒ τῆς μιᾶς σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. (Μάρκ. 16, 2.)

Τὸ « Λίαν πρωῒ τῆς μιᾶς σαββάτων », καὶ τὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου « Ὀψὲ » δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων », καὶ τὸ τοῦ Λουκᾶ « Τῇ δὲ » μιᾷ τῶν σαββάτων, ὄρθρου βαθέος », ἔτι δὲ καὶ τὸ τοῦ Ἰωάννου « Τῇ δὲ μιᾷ τῶν » σαββάτων, σκοτίας ἔτι οὔσης », σύμφωνά εἰσιν ἅπαντα· διότι σάββατα ἢ σάββατον τὴν ἑβδομάδα ὠνόμαζον οἱ Ἑβραῖοι. Ὅθεν διδάσκουσιν ἡμᾶς οἱ εὐαγγελισταὶ συμφώνως, ὅτι τῆς μιᾶς σαββάτων, ἤγουν τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος, τουτέστι τὴν κυριακήν, πρωῒ ἦλθον αἱ Μυροφόροι γυναῖκες ἐπὶ τὸ μνῆμα τοῦ Κυρίου. Ἀλλὰ τὸ ἑξῆς, ἤγουν τὸ « ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου », ὅπερ σημαίνει μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, φαίνεται ἐναντίον εἰς τὰ λόγια τῶν λοιπῶν εὐαγγελιστῶν· διότι ὁ μὲν Ματθαῖος λέγει· « Ὀψὲ σαββάτων τῇ ἐπιφωσκούσῃ, »

(Ματθ. 28, 1.) (Λουκ. 24, 1.) (Ἰωάν. 20, 1.) (Εὐθύμ. εἰς τὴν κατὰ Ἰωάν. Ἑρμ. κεφ. 20. καὶ Θεοφύλ. εἰς τὸ 16. κεφ. τοῦ κατὰ Μάρκον.) (Ματ. 28, 1.)

ἤγουν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ αὐγερινοῦ φωτὸς τῆς κυριακῆς ἡμέρας, ὁ δὲ Λουκᾶς « Ὄρ-» θρου βαθέος », ὁ δὲ Ἰωάννης « Σκοτίας ἔ-» τι οὔσης »· ἐναντίον δὲ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ προλαβόντα λόγια τοῦ Μάρκου· διότι αὐτὸς πρῶτον μὲν εἶπε « λίαν πρωΐ », ἔπειτα δὲ « ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου ». Μήπως οὖν οἱ τρεῖς εὐαγγελισταὶ λαλοῦσι περὶ ἄλλων γυναικῶν, αἵτινες κατὰ ἄλλον καιρὸν ἦλθον εἰς τὸ μνημεῖον; ἢ μήπως οἱ τρεῖς εὐαγγελισταὶ ἐσημείωσαν μόνον τὸν καιρόν, καθ' ὃν αἱ γυναῖκες ἤρχισαν τὴν πρὸς τὸν τάφον ὁδοιπορίαν, ὁ δὲ Μάρκος καὶ τοὺς δύο καιροὺς ἐσημείωσε, καὶ τὸν καιρὸν δηλαδή, καθ' ὃν ἤρχισαν τὴν ὁδοιπορίαν, διὰ τοῦ « λίαν » πρωΐ » καὶ τὸν καιρόν, καθ' ὃν ἔφθασαν εἰς τὸ μνημεῖον, ἤγουν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου; Ἐὰν προστρέξῃς εἰς τὴν ἀλληγορίαν, ἔχεις στερεωτέραν λύσιν ταύτης τῆς ἀπορίας, ἥτις συμφωνεῖ τὸν Μάρκον μεθ' ἑαυτοῦ καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν εὐαγγελιςῶν. ἥλιον μὲν ὀνομάζουσιν αἱ θεῖαι γραφαὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν· « Μὴ βλέψετέ με, λέγει » τοῦ ᾄσματος ἡ νύμφη, ἤγουν ἡ εὐσεβὴς ψυ-» χή, ὅτι ἐγώ εἰμι μεμελανωμένη, ὅτι παρέ-» βλεψέ με ὁ ἥλιος. Ἀνατελεῖ, εἶπεν ὁ προφή-» της Μαλαχίας, ὑμῖν τοῖς φοβουμένοις τὸ » ὄνομά μου, ἥλιος δικαιοσύνης· « Καὶ σημεῖ-» ον μέγα, λέγει ὁ ἐπιςήθιος Ἰωάννης, ὤφθη » ἐν τῷ οὐρανῷ· γυνή, ἤγουν ἡ ἐκκλησία, » περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, ἤγουν τὸν Χριςόν ». Αἱ δὲ μυροφόροι ἦλθον εἰς τὸ μνημεῖον μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Ἰησοῦ Χριςοῦ· διότι ὁ ἄγγελος εἶπε πρὸς αὐτὰς « Ἠγέρθη, » οὐκ ἔστιν ὧδε ». Ἰδοὺ οὖν ὅλον τὸ νόημα τῶν προκειμένων εὐαγγελικῶν λόγων· τὴν κυριακὴν ἡμέραν πολλὰ πρωΐ, ὅτε ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος Ἰησοῦς Χριστός, ἐκ νεκρῶν ἀναστάς, καὶ ἐκ τοῦ μνήματος ἐξελθών, ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ, τότε ἦλθον αἱ μυροφόροι γυναῖκες εἰς τὸ μνημεῖον·

Ἰωάν. 20, 1. — Ἀσμ. 1, 6. — Μαλ. 4, 2. — Ἀποκ. 12, 1. — Ματ. 28, 6.

Καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς· τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; (Μάρκ. 16, 3.)

Εἰς τὸ μνημεῖον ἤρχοντο αἱ τίμιαι γυναῖκες, ἵνα ἀλείψωσι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ· ἐπειδὴ δὲ ὁ λίθος, ὁ καλύπτων τὴν θύραν τοῦ μνημείου, ἦν μέγας σφόδρα, ὡς κατωτέρω λέγει ὁ εὐαγγελιστής, αὗται δέ, γυναῖκες, ἦσαν ἀσθενεῖς καὶ ἀδύνατοι, διὰ τοῦτο πρεπόντως ἐξηπόρουν, καὶ εὐλογοφανῶς ἡ μία πρὸς τὴν ἄλλην ἔλεγεν ἐν τῇ ὁδῷ τό· τίς ἄρα δύναται ἀποκυλίσαι τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου, ἵνα εἰσελθοῦσαι ἐν αὐτῷ ἀλείψωμεν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ τὸ σῶμα; « Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον » ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; »

Καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν, ὅτι ἀποκεκύλισται ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. (Μάρκ. 16, 4.)

Ὁ μὲν εὐαγγελιστὴς Μάρκος λέγει « ὅτι ἀποκεκύλισται ὁ λίθος », τὸ δὲ πῶς ἐκυλίσθη σιωπᾷ· ἐπειδὴ πρὸ αὐτοῦ ἔγραψε τὸ πῶς ὁ θεηγόρος Ματθαῖος, λέγων « Καὶ » ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ » Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ, προσελθών, » ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας. » (Ματθ. 28, 2.)

Καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον, εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς (Μάρκ. 16, 5.)

δεξιοῖς, περιβεβλημένον στολὴν λευκήν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν.

Καὶ εἰς τοῦτο πάλιν ἀσύμφωνοι φαίνονται οἱ θεῖοι εὐαγγελισταί· διότι ὁ μὲν Μάρκος λέγει, ὅτι « εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνη- » μεῖον εἶδον τὸν νεανίσκον », ἤγουν τὸν ἄγγελον ἐν μορφῇ νέου, καθήμενον εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ μνήματος· ὁ δὲ Ματθαῖος λέγει, ὅτι ἐκάθητο ἐπάνω τοῦ λίθου « Ἀ- » πεκύλισε, λέγει, τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας, » καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. » Ἐκ τούτου τινὲς εἶπον, ὅτι ἄλλαι μὲν ἦσαν αἱ γυναῖκες, περὶ ὧν λαλεῖ ὁ Ματθαῖος, ἄλλαι δὲ ἐκεῖναι, περὶ ὧν διαλαμβάνει ὁ Μάρκος, καὶ αἱ ὀπτασίαι δύο, καὶ κατὰ ἄλλον καιρὸν γεγενημέναι, καὶ ὅτι ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ εἰς τὰς δύο ὀπτασίας εὑρέθη. Ἀλλ' ἴσως περὶ τῶν αὐτῶν γυναικῶν ὁμιλεῖ ἑκάτερος τῶν εὐαγγελιστῶν, καὶ περὶ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ὀπτασίας· αἱ αὐταὶ δὲ γυναῖκες πρῶτον μὲν εἶδον τὸν ἄγγελον ἐπάνω τοῦ λίθου καθήμενον, καὶ τοῦτο ἱστορεῖ ὁ Ματθαῖος· ἔπειτα δὲ ὁ αὐτὸς ἄγγελος, ὡς ὁδηγῶν αὐτάς, εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον, ὅπου καὶ αἱ γυναῖκες εἰσελθοῦσαι εἶδον αὐτὸν ἐν τοῖς δεξιοῖς τοῦ μνημείου καθήμενον· τοῦτο δὲ διηγεῖται ὁ Μάρκος ὡς σιωπηθὲν ὑπὸ τοῦ Ματθαίου. Ὁμοίως δὲ περὶ τῶν αὐτῶν γυναικῶν φαίνεται ὅτι διαλαμβάνει καὶ ὁ Λουκᾶς, κἂν λέγῃ, ὅτι δύο ἄνδρες ἐφάνησαν ταῖς γυναιξί, καὶ ὅτι εἷς ἐξ αὐτῶν εἶπε « Μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν, ἔτι » ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, καὶ τὰ ἑξῆς »· διότι δύο μὲν ἐφάνησαν ἄγγελοι· ἀλλ' ὁ Ματθαῖος καὶ ὁ Μάρκος ἕνα μόνον ἀναφέρουσι, δηλονότι τὸν λαλήσαντα μετὰ τῶν γυναικῶν, ὁ δὲ Λουκᾶς καὶ τὸν ἕτερον τὸ μὴ λαλήσαντα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Λουκᾶς μετὰ τὸν Ματθαῖον καὶ τὸν Μάρκον ἔγραψε τὸν εὐαγγέλιον, διὰ τοῦτο, ὅσα τοῦ ἀγγέλου λόγια αὐτοὶ ἐσιώπησαν, αὐτὸς προσέθηκε καὶ ἀνεπλήρωσεν. Εὐλόγως δὲ ὑπερεθαύμασαν καὶ ἐξέστησαν αἱ τρισμακάριαι ἐκεῖναι γυναῖκες· εἶδον τὸν μέγαν λίθον ἀποκυλισθέντα τοῦ μνήματος· εἶδον τοῦ ἀγγέλου τὸ πρόσωπον ὡς ἀστραπὴν λάμπον, καὶ τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ λευκὰ ὡς χιόνα· εἶδον τὸν τάφον κενόν, χωρὶς τοῦ σώματος δηλαδὴ τοῦ Κυρίου· εἶδον πράγματα ἀνέλπιστα· ἤκουσαν εὐαγγέλια θαυμάσια· ὅθεν θάμβος αὐτὰς περιέσχε καὶ ἔκστασις.

Ματθ. 28, 2.

Νικηφόρ. καὶ Βίκτωρ Ἀντιοχ. ἐν τῇ εἰς τὸ κατὰ Μάρ. Σειρ.

Λουκ. 24, 4, 6.

Ματθ. 28, 2, 3.

Ὁ δὲ λέγει αὐταῖς· μὴ ἐκθαμβεῖσθε. Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνόν, τὸν ἐσταυρωμένον· ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ τόπος, ὅπου ἔθηκαν αὐτόν.

Μάρκ. 16, 6.

Ἡσυχάζει ὁ ἄγγελος τὸν θόρυβον τῆς ψυχῆς αὐτῶν· μὴ θορυβεῖσθε, λέγει, μὴ ταράττεσθε, μὴ ἐξίστασθε. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ θάμβους καὶ τῆς ἐκστάσεως καὶ ἡ μνήμη πάσχει, ἀστοχεῖ τὰ μνημονευόμενα καὶ νεκροῦται, διὰ τοῦτο πρῶτον μὲν ἀναμιμνήσκει αὐταῖς τὸ ζητούμενον· » Ὑμεῖς, λέγει, ζητεῖτε τὸν Ἰησοῦν τὸν » Ναζαρηνόν, τὸν ἐσταυρωμένον· ἀλλ' αὐτὸς οὐκ ἔστιν ὧδε· ἀνέστη »· ἔπειτα, ἵνα μὴ φαντάσματα νομίσωσι τὰ βλεπόμενα, βλέπε λέγει, τὸν τύπον, ὅπου ἔθαψαν αὐτόν· ὁ τόπος κενός ἐστιν· ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστι τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, διότι αὐτὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν.

Μάρκ. 16, 7.

Ἀλλ' ὑπάγετε, εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ, ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν.

Κήρυκας τῆς ἀναστάσεως στέλλει ὁ ἄγγελος τὰς ἁγίας γυναῖκας « Ὑπάγετε, » λέγει, εἴπατε τοῖς μαθηταῖς καὶ τῷ Πέ-» τρῳ. » Διὰ τί δὲ κατ' ὄνομα ἀναφέρει τὸν Πέτρον; ἐπειδὴ ὁ Πέτρος, τρὶς ἀρνηθεὶς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἐξέπεσε τῆς τῶν μαθητῶν χορείας καὶ τάξεως· ἐὰν ὁ μὲν ἄγγελος οὐκ ἐμνημόνευε κατ' ὄνομα τοῦ Πέτρου, ἀλλ' ἔλεγε μόνον τὸ « εἴπατε τοῖς μαθη-» ταῖς », αἱ δὲ γυναῖκες ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους τοῦ ἀγγέλου τὰ λόγια, ὁ Πέτρος, γινώσκων ὅτι ἐστερημένος ἦν τῆς ἀποστολικῆς χάριτος, ἐνόμιζεν, ὅτι οὐκ ἔςι περὶ αὐτοῦ ὁ λόγος· ὅθεν οὐδὲ ἤρχετο εἰς τὴν Γαλιλαίαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἀποστόλων. Διὰ τοῦτο οὖν ὁ ἄγγελος ἐμνήσθη ὀνομαστὶ τοῦ Πέτρου, ἵνα, τοῦτο ἀκούσας ἐκεῖνος ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν μυροφόρων, λάβῃ θάῤῥος καὶ πληροφορηθῇ, ὅτι διὰ τὰ πικρὰ αὐτοῦ δάκρυα προσκαλεῖ αὐτὸν ὁ Κύριος, ἵνα ἀξιώσῃ πάλιν τοῦ ἀποστολικοῦ ἀξιώματος· τοῦτο δὲ καὶ ἐγένετο, ὅτε διὰ τῆς τριττῆς ἐρωτήσεως ἐδιώρθωσεν ὁ θεάνθρωπος τὸ τριττὸν τῆς αὐτοῦ ἀρνήσεως. Διὰ τί δὲ ὁ ἄγγελος διὰ τῶν γυναικῶν πέμπει τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν Γαλιλαίαν καὶ ὑπόσχεται, ὅτι ἐκεῖ ὄψονται τὸν Κύριον; ὁμοίως δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς Χριστὸς παρήγγειλεν αὐταῖς, λέγων, « Ὑ-» πάγετε, ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου, » ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κἀκεῖ με » ὄψονται »; ὁ Κύριος ἐφάνη τοῖς μαθηταῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ ἀνέςη· « Οὔσης ὀψίας, τῇ ἡμέρᾳ » ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, καὶ τῶν » θυρῶν κεκλεισμένων, ὅπου ἦσαν οἱ μαθη-» ταὶ συνηγμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰου-» δαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔστη εἰς τὸ » μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἰρήνη ὑμῖν· » καὶ πάλιν μεθ' ἡμέρας ὀκτώ, παρόντος καὶ τοῦ Θωμᾶ, ἐφάνη τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἐκεῖ. Διὰ τί λοιπὸν τὴν ἐν Γαλιλαίᾳ ὀπτασίαν καὶ ὁ ἄγγελος καὶ ὁ Κύριος προεῖπον; διότι αὐτὴ ἦν ἐπιφανεστέρα, καὶ ἐπισημοτέρα τῶν ἄλλων ὀπτασιῶν· ἐκεῖ ἐφάνη ὁ ἀναστὰς Χριστὸς οὐχὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, ἀλλ' ἐν τῷ ὄρει πεπαῤῥησιασμένως καὶ φανερῶς· ἐκεῖ οἱ μαθηταὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν· ἐκεῖ ὁ Κύριος μετὰ παῤῥησίας μεγάλης ἐφανέρωσεν αὐτοῖς τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐξουσίαν, « Ἐδόθη μοι, λέγων, πᾶσα ἐ-» ξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς »· ἐκεῖθεν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα, ἵνα κηρύξωσι τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει, καὶ ἀπὸ τότε ἔμεινεν « ὀπτανόμενος » αὐτοῖς, καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας » τοῦ θεοῦ, καὶ συναυλιζόμενος αὐτοῖς »· Σημείωσον δέ, ὅτι οὐδὲ ὁ ἄγγελος εἶπεν, ὅτι ἐκεῖ μόνον αὐτὸν ὄψονται· οὐδὲ ὁ Κύριος, κἀκεῖ με, μόνον, ὄψονται. Ἐφάνη οὖν ὁ Χριστὸς πρὸ τῆς ἐν Γαλιλαίᾳ ὀπτασίας τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ, ὅπου ἦσαν συνηθροισμένοι, ἵνα ταχύτερον παρηγορήσῃ τὴν λελυπημένην αὐτῶν καρδίαν, καὶ πιςώσῃ εὐθὺς τὴν ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ ἀνάστασιν.

Ματθ. 28, 10. — Ἰωάν. 20, 19, 26. — Ματθ. 28, 17. — Μάρκ. 16, 15. — Πράξ. 1, 3, 4.

Μάρκ. 16, 8. Καὶ ἐξελθοῦσαι ταχὺ, ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου· εἶχε δὲ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις, καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον· ἐφοβοῦντο γάρ.

Τίνας ἐφοβοῦντο αἱ γυναῖκες; τοὺς Ἰουδαίους; ἢ ἡ ὀπτασία τοσοῦτον ἐφόβισε τὴν καρδίαν αὐτῶν, ὥστε ἔμειναν πεφοβισμέναι καὶ ἐξεστηκυῖαι; πῶς δὲ ὁ μὲν Μάρκος λέγει, « ὅτι οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον », ὁ δὲ Λουκᾶς, ὅτι, ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου, ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἕνδεκα καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς; » (Λουκ. 24, 9.) Τινὲς μὲν λέγουσιν, ὅτι περὶ ἄλλης ὀπτασίας λαλεῖ ὁ Λουκᾶς· πιθανὸν ὅμως φαίνεται, ὅτι καὶ οἱ δύο τὴν αὐτὴν ὀπτασίαν ἱστοροῦσι· καὶ (Θεοφύλ.) ὁ μὲν Μάρκος, λέγων « οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον » αἱ γυναῖκες διὰ τὸν φόβον, νοεῖ οὐδενὶ τῶν μὴ ὄντων μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ· « οὐδενὶ » οὐδὲν εἶπον εἰς τὸν δρόμον, » ἐν ᾧ περιεπάτουν· « ἔφυγον, λέγει, ἀπὸ τοῦ μνη» μείου· » ὥστε, ὅτε ἔφευγον, καὶ πρὶν ἢ φθάσωσι, τῷ τρόμῳ ἔτι καὶ τῇ ἐκςάσει κρατούμεναι « οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον »· ὁ δὲ Λουκᾶς, λέγων « ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνη» μείου, ἐννοεῖ, » ὅτι μετὰ τὴν ἐπιστοφὴν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ μνημείου, ὅτε ἔφθασαν, ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηθροισμένοι, τότε ἀπήγγειλαν ὅσα εἶδον καὶ ἤκουσαν τοῖς ἕνδεκα ἀποστόλοις, καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς μαθηταῖς τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΡΚΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΜΥΡΟΦΟΡΩΝ,

Ηκούσατε, ἀγαπητοί μου Χριστιανοί, πάντα τὰ περὶ τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἠκούσατε δὲ καὶ τὸ ὅτι ὁ μὲν Ἰωσὴφ ἐγένετο ὑπηρέτης τῆς ταφῆς, αἱ δὲ μυροφόροι πρῶτοι κήρυκες τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ. Καλὸν δὲ καὶ ὠφέλιμον τὸ νὰ ἐξετάσωμεν διὰ ποίαν ἀρετὴν οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἠξιώθησαν τοιαύτης μεγάλης χάριτος. Βλέπω, ὅτι διὰ τὸ τοιοῦτον κατόρθωμα ἡ ἀνδρεία ἦν τοσοῦτον ἀναγκαία, ὥστε χωρὶς αὐτῆς τοιοῦτον ἔργον οὐδόλως ἠδύναντο ἐκτελέσαι· ἐὰν ἦσαν δειλοί, ἡ δειλία ἐμπόδιζε πάντα, ὅσα ἀναγκαῖα ἦσαν εἰς τελείωσιν τούτου τοῦ ἔργου· ἀληθῶς δὲ ἡ ἀνδρεία μήτηρ ἐςὶ πολλῶν ἀρετῆς κατορθωμάτων· περὶ τῆς

ἀνδρείας λαλῶ οὐχὶ τῆς σωματικῆς, ἀλλὰ τῆς ψυχικῆς, ἥτις καὶ μεγαλοψυχία λέγεται· τὴν σωματικὴν ἀνδρείαν γεννᾷ ἡ φύσις, τὴν δὲ ψυχικὴν ἡ προαίρεσις· ὅθεν οὐδεὶς δύναται γενέσθαι ἀνδρεῖος κατὰ φύσιν κἂν θέλῃ, γίνεται δέ, ὅστις θέλῃ, μεγαλόψυχος. Τῆς μεγαλοψυχίας τὴν ἀρετὴν εἶχεν ὁ εὐσχήμων Ἰωσὴφ καὶ αἱ ἅγιαι Μυροφόροι· τὸ τῶν Ἰουδαίων γένος ἐξεμάνη καὶ ἐλύττησε κατὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· Γραμματεῖς, Φαρισαῖοι, Νομοδιδάσκαλοι, Πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ, Ἀρχιερεῖς, τὸ συνέδριον ὅλον, ὡς στασιαστὴν καὶ βλάσφημον παρέδωκαν αὐτὸν τῷ θανάτῳ, ἅπαντες μεγάλαις φωναῖς κραυγάζοντες· « Ἆρον, ἆρον, σταύρωσον αὐτόν. » Οἱ Ἰουδαῖοι διὰ τὸν ἄμετρον φθόνον καὶ τὴν ὑπερβολικὴν αὐτῶν κακίαν καὶ τοὺς μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ ἐζήτουν ἀποκτεῖναι· ὅθεν διὰ τὸν φόβον πάντες ἔφυγον, διεσκορπίσθησαν, καὶ μόνον ἀφῆκαν τὸν διδάσκαλον· δύο μόνοι, ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Πέτρος, ἠκολούθησαν αὐτῷ· ἀλλὰ τὸν μὲν Ἰωάννην ἐσκέπαζεν ἡ ἀρχιερατικὴ φιλία· ὁ δὲ Πέτρος, κἂν μετὰ προθυμίας πρῶτον ἠκολούθησεν, ἔπειτα ὅμως τοσοῦτον ἐφοβήθη, ὥστε μετὰ ἀναθέματος καὶ ὅρκου τρὶς αὐτὸν ἠρνήσατο. Ὁ Ἰωσήφ, ἵνα ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, ἔπρεπε νὰ παῤῥησιασθῇ εἰς τὴν ἡγεμονικὴν αὐλήν, ὅπου πάντοτε συνέτρεχε τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων, καὶ νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ Πιλάτου τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ· τοῦτο δὲ τὸ ἔργον ἐφανέρωνεν αὐτὸν μαθητὴν τοῦ Χριστοῦ, ζηλωτὴν καὶ ἀγαπῶντα τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους μαθητὰς αὐτοῦ· τοῦτο δὲ ἀρκετὸν ἦν, ἵνα διεγείρῃ κατ' αὐτοῦ τὴν καταδρομήν, καὶ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν Ἰουδαίων. Ἡ μετὰ τοσαύτης εὐλαβείας ἀποκαθήλωσις τοῦ σώματος τοῦ ζωοδότου, ἡ καθαρὰ σινδών, τὸ πεπελεκημένον πέτρινον μνημεῖον, ὁ λίθος ὁ μέγας ὁ ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ μνημείου, ἦσαν πληγαὶ εἰς τὴν καρδίαν τῶν φθονερῶν Ἰουδαίων· ἐντεῦθεν οὐδὲν ἕτερον περιέμενεν ὁ Ἰωσὴφ εἰμὴ διωγμοὺς καὶ κίνδυνον τῆς ἰδίας ζωῆς· αὐτὸς δὲ μεγαλοψυχεῖ, τολμᾷ, ἔρχεται πρὸς τὸν Πιλάτον, παῤῥησιάζεται μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ, ζητεῖ καὶ λαμβάνει τὸ σῶμα αὐτοῦ· ἡ δὲ μεγαλοψυχία κατέστησεν αὐτὸν ὑπηρέτην τοῦ μεγάλου μυστηρίου τῆς ταφῆς τοῦ δεσπότου τῶν ἁπάντων· αὐτὸς ἠλέησε τὸν ἐλεήσαντα τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων· ἐνετύλιξε σινδόνι τὸν περιβάλλοντα τὸν οὐρανὸν ἐν νεφέλαις· ἐχάρισε μνημεῖον τῷ ἐγείραντι ἐκ μνημάτων τοὺς νεκρούς· ἔθαψε τὸν θάψαντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. Ἰωσὴφ τρισμακάριε, σεβάσμιαι αἱ χεῖρές σου, αἱ ψηλαφήσασαι τοῦ Κυρίου τὸ σῶμα, σεπτά σου τὰ ὄμματα, τὰ ἰδόντα νεκρόν, γυμνόν, ἡπλωμένον τὸν μονογενῆ τοῦ θεοῦ υἱόν, ἅγιον τὸ στόμα σου τὸ ἀσπασάμενον τοῦ ζωοδότου τοὺς πόδας! Ὢ ἀρετὴ ἔνδοξος, ὢ χάρις ἐξαισία, ἧς ἠξίωται ὁ γενναιόφρων Ἰωσήφ.

Ἰωάν. 19, 15.

Καὶ τῶν μυροφόρων δὲ ἡ μεγαλοψυχία θαυμαστὴ καὶ μεγάλη. Αἱ γυναῖκες φύσει ἀσθενεῖς εἶσι καὶ δειλαί· φοβοῦνται πολλάκις, ὅπου οὐκ ἔστι φόβος· αἱ μυροφόροι γυναῖκες ὑπὲρ τὴν γυναικεῖαν φύσιν μεγαλόψυχοι καὶ τῶν ἀνδρῶν ἀνδρειότεραι οὐδὲ διὰ τὸν διωγμὸν τῶν Ἰουδαίων δειλιάζουσιν, οὐδὲ ἡ αὐθάδεια τῶν στρατιωτῶν αὐτὰς φο-

βίζει, οὐδὲ ἡ κουςωδία ταράττει τὴν καρδίαν αὐτῶν· οἱ μαθηταὶ, ἄνδρες ὄντες, φοβοῦνται· αἱ μυροφόροι, γυναῖκες οὖσαι, τολμῶσιν· οὗτοι φεύγουσιν, ἐκεῖναι ἔρχονται· οὗτοι σκορπίζονται, ἐκεῖναι συνάγονται· οὗτοι κρύπτονται, ἐκεῖναι παῤῥησιάζονται, ἔρχονται εἰς τὸ μυροπωλεῖον, ἀγοράζουσι παρὰ τοῦ μυρεψοῦ ἀρώματα καὶ μύρα, εἶτα, βαστάζουσαι αὐτά, τρέχουσιν αἱ τρισμακάριαι προθύμως, ἵνα ἀλείψωσι τὸ ζωηφόρον σῶμα. Ὦ γυναῖκες πανσεβάσμιοι! καὶ πῶς οὐ φοβεῖσθε μόναι νὰ περιπατῆτε τὴν νύκτα; καὶ πῶς τολμᾶτε νὰ πλησιάσητε εἰς τὸν τόπον, ὃν βασιλικοὶ φυλάττουσι στρατιῶται; καὶ πῶς οὐ τρομάζετε; ἀλλὰ ζητεῖτε ἀποκυλίσαι τὸν λίθον, καὶ λῦσαι τὰς σφραγίδας, καὶ ἀνοῖξαι τὸν τάφον, καὶ ἀλεῖψαι τὸ τεθαμμένον τοῦ Κυρίου σῶμα; Μεγάλων ἀληθῶς χαρισμάτων ἠξιώθητε διὰ τὴν ἀνδρείαν τῆς ψυχῆς ὑμῶν! Αὗται, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, ἐπειδὴ ἀποῤῥίψασαι πᾶσαν δειλίαν καὶ φόβον, ἐγένοντο ἀνδρεῖαι καὶ μεγαλόψυχοι, εἶδον τοὺς ἁγίους ἀγγέλους καὶ ὡμίλησαν μετ' αὐτῶν· πρῶται ἤκουσαν τῆς ἀναστάσεως τὰ εὐαγγέλια, πρῶται συνήντησαν τὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα σωτῆρα, πρῶται εὐηγγελίσαντο τοῖς μαθηταῖς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου.

Ἡ ἀνδρεία τῆς ψυχῆς, Χριστιανοί, πολλῶν ἀρετῶν πρόξενος γίνεται, καθὼς ἐκ τοῦ ἐναντίου ἡ μικροψυχία καὶ ὁ φόβος ἐμποδίζει τῆς ἀρετῆς τὴν κατόρθωσιν· διὰ τοῦτο ἀκούομεν τὸν μὲν Μωϋσῆν παραγγέλλοντα τῷ μαθητῇ αὐτοῦ, τῷ Ἰησοῦ, « Ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε· » τὸν δὲ Δαβὶδ τῷ υἱῷ αὐτοῦ, τῷ Σολομῶντι, « Ἴσχυε καὶ » ἀνδρίζου καὶ ποίει, μὴ φοβοῦ ». Καὶ ὁ Κύριος δὲ τῶν ἁπάντων καὶ δεσπότης θεὸς τὸ αὐτὸ παράγγελμα ἔδωκε πρῶτον μὲν εἰς τὸν αὐτὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυή, λέγων « Ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου· μὴ φοβηθῇς, μηδὲ » δειλιάσῃς »· ἔπειτα καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριςὸς εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ὅτε ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ μέγα καὶ ἐξαίσιον τῆς ἀρετῆς κατόρθωμα, ἤγουν ἐπὶ τὴν ἐπιστροφὴν πάσης τῆς οἰκουμένης « Μὴ οὖν φοβηθῆτε » αὐτούς, εἶπε, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀ» ποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν » μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι »· ὅθεν καὶ ὁ ἀπόστολος αὐτοῦ ἐδίδασκε τοὺς πιστεύσαντας, γράφων « Ἀνδρίζεσθε, κραται» οῦσθε ».

(Δευτ. 31. 7. Α΄. Παραλ. 28, 20.) (Ἰησ. 1, 7. αὐτ. 8, 1.) (Ματθ. 10, 26, 28.) (1. Κορ. 16, 13.)

Βλέπετε τὸν Μωϋσῆν; αὐτός, ὅτε ἐφοβήθη τὸν Φαραώ, ἔφυγεν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, ἦλθεν εἰς τὴν γῆν Μαδιάμ, ἐκρύβη παρὰ τῷ Ἰωθώρ, καὶ ἐκεῖ οὐδὲν ἔργον θαυμαστὸν κατώρθωσεν· ὅτε δὲ ἀνδρείαν ἀνέλαβε, καὶ ἐνεδύθη τὴν μεγαλοψυχίαν, τότε καταβὰς εἰς τὴν Αἴγυπτον, παρέστη τῷ Φαραώ, ἐποίησε τὰ μεγάλα θαύματα, ἐλύτρωσε τῆς δουλείας τὸ γένος τοῦ Ἰσραήλ, ἔσχισε τὴν θάλασσαν, καὶ διεπέρασε τὸν λαόν· ἐπάταξε τὴν πέτραν, καὶ ἐξήγαγεν ὕδωρ· ἠνέῳξε τοῦ οὐρανοῦ τὰς θύρας, καὶ κατέβασε τὸ Μάννα· ἔφερε τὴν ὀρτυγομήτραν, ἐνήστευσε τεσσαράκοντα ἡμερονύκτια, ἔλαβε τοῦ νόμου τὰς πλάκας, ὑπέμεινε τὴν αὐθάδειαν τοῦ λαοῦ, ἐποίμανε τοσοῦτον σκληροτράχηλον πλῆθος, κατώρθωσε τόσας μεγάλας καὶ πολλὰς ἀρετάς, ἐτέλεσε τόσα φοβερὰ καὶ ἐξαίσια θαύματα.

Ἰδὲ τὸν Ἠλίαν· ὅταν μεγαλοψυχῇ, ἐ-

λέγχει τοῦ Ἀχαάβ τὴν ἀσέβειαν, καὶ στηλιτεύει τοῦ ψευδωνύμου θεοῦ τὴν ἀδυναμίαν· ἐκπομπεύει τὴν ἀπάτην τῶν ψευδοϊερέων, καὶ κηρύττει τὴν ἀλήθειαν τῆς πίστεως· ἀποδεικνύει ἐμπράκτως τίς ὁ ἀληθινὸς θεός, καὶ ἐπιστρέφει τὸν Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς πλάνης τοῦ Βάαλ. Ἀκούετε κατορθώματα ἀρετῆς θαυμαστὰ καὶ ἔνδοξα; ἀλλ' ὅτε ὁ φόβος τῶν ἀπειλῶν τῆς πονηρᾶς Ἰεζάβελ τὴν καρδίαν αὐτοῦ κατεκυρίευσε, τότε ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ἐκρύβη εἰς τὰ σπήλαια, ἐπεκαλέσθη τὸν θάνατον, καὶ ἔπαυσε τῶν μεγάλων ἀρετῶν τὰ κατορθώματα.

Ἐὰν δὲ καὶ τῶν θείων ἀποστόλων τὰ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἀγωνίσματα, καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων τὰ ὑπὲρ φύσιν ἄθλα, καὶ τῶν ὁσίων ἀσκητῶν τὰ ἀνεκδιήγητα παλαίσματα, καὶ πάντων τῶν ἁγίων τὰ ἐξαίσια κατορθώματα στοχασθῶμεν, καθαρὰ βλέπομεν, ὅτι ἅπαντα καρπός εἰσι τῆς ἀνδρείας καὶ γενναιότητος· ὅσοι ἐδειλίασαν ἢ ἐφοβήθησαν, τούτων ἄλλοι μὲν οὐδὲν ἔργον θεοφιλὲς ἐτελείωσαν, ἄλλοι δὲ ἔπεσον πτῶμα ἐλεεινὸν καὶ ἐξαίσιον.

Βλέπει τοῦτο, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, ἐνίοτε πᾶς ἄνθρωπος ἐν ἑαυτῷ, καὶ ψηλαφεῖ. Κατάκεισαι ἐνίοτε εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ὁ θεὸς διὰ τὸ ἄπειρον αὐτοῦ ἔλεος ἐξαποστέλλει σοι φωτισμόν, γνωρίζεις τὴν ἁμαρτίαν σου καὶ τὴν βλάβην τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἀποφασίζεις νὰ προσδράμῃς εἰς τὴν μετάνοιαν· ἀλλ' ἰδοὺ ἔρχεται εὐθὺς εἰς τὴν καρδίαν σου ἡ δειλία· καὶ πῶς δύναμαι, λέγεις, νὰ ἀποστραφῶ ἐκεῖνο τὸ ἠγαπημένον πρόσωπον; καὶ πῶς νὰ ἀντισταθῶ ἐναντίον εἰς τῆς σαρκὸς τὸν πόλεμον; καὶ πῶς νὰ ἀφήσω τὴν πολυχρόνιον συνήθειαν; ἐν τούτοις, ἐὰν μεγαλοψυχήσῃς, νικᾷς, φεύγεις τὴν ἁμαρτίαν, κερδαίνεις τὸν παράδεισον· ἐὰν δειλιάσῃς καὶ φοβηθῇς, νικᾶσαι, μένεις ἀμετανόητος, κληρονομεῖς τὴν κόλασιν. Ἀκούεις τὴν φωνὴν τοῦ εὐαγγελίου « Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχ-» θροὺς ὑμῶν· » θέλεις, ὡς Χριστοῦ μαθητής, ἵνα συγχωρήσῃς τὸν ἐχθρόν σου· ἀλλ' ἰδοὺ εὐθὺς ὁ πόλεμος τοῦ κόσμου· αὐτό, λέγεις, ἐστὶν ἀτιμία σου· ἐὰν μὴ ἐκδικηθῇς σήμερον, αὔριον καὶ ἄλλοι ἐπιβουλεύονταί σε, καὶ γίνεσαι παίγνιον τῶν ἀνθρώπων καὶ ὄνειδος τοῦ κόσμου· ἐὰν εἰς αὐτὸν τὸν πόλεμον μεγαλοψυχήσῃς, συγχωρεῖς τὸν ἐχθρόν, μένεις εἰρηνικὸς καὶ ἥσυχος, καὶ λαμβάνεις παρὰ θεοῦ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν σου· ἐὰν μικροψυχήσῃς, μένει τὸ μῖσος καὶ ἡ ταραχὴ εἰς τὴν καρδίαν σου, κατακρίνεται δὲ ἡ ψυχή σου. Οὗτος, δειλός, φοβεῖται μὴ πτωχεύσῃ, ὅθεν οὐκ ἐκτείνει τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς βοήθειαν τοῦ πτωχοῦ· ἐκεῖνος, μεγαλόψυχος, ἐλεεῖ καὶ δανείζει ὅλην τὴν ἡμέραν· ἐκεῖνος κρεωφαγεῖ ἐν ταῖς νηστησίμοις ἡμέραις, φοβούμενος μὴ βλάψῃ τὴν ὑγείαν αὐτοῦ ἡ ἐγκράτεια· οὗτος ἔξω βάλλει τὸν φόβον, καὶ ἐγκρατεύεται μεγαλοψύχως. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἀρετάς.

Ματθ. ε, 44.

Ὁ θεηγόρος Παῦλος κηρύττει, ὅτι πάντες οἱ Χριστιανοὶ εἰσὶ στρατιῶται τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· διότι πρὸς μὲν τὸν Τιμόθεον γράφει· « Σὺ οὖν κακοπάθησον, ὡς καλὸς » στρατιώτης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· » πρὸς δὲ τοὺς Ἐφεσίους παραγγέλλει, ἵνα ἀναλά-

β. Τιμ. 2, 3. Ἐφ. 6, 16, 17.

βωσι θυρεὸν καὶ περικεφαλαίαν καὶ μάχαιραν κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς ψυχῆς, οἵτινές εἰσι τρεῖς, ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκός, ἡ ματαιότης τοῦ κόσμου, οἱ πειρασμοὶ τοῦ διαβόλου, καὶ πολεμοῦσιν ἡμᾶς πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν· « Ἰδοὺ παλαιστὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου. » Καθὼς οὖν εἰς τοὺς κοσμικοὺς πολέμους, οὕτω καὶ εἰς τοὺς πνευματικοὺς ἀγῶνας, χωρὶς τῆς ἀνδρείας οὐδὲν κατορθοῦται· ὁ στρατιώτης ὁ δειλὸς οὐδέποτε νικᾷ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ· ὁ χριστιανὸς ὁ μικρόψυχος οὐδέποτε θριαμβεύει κατὰ τῶν πολεμούντων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· ὁ στρατιώτης ὁ ἀνδρεῖος αἴρει τῆς νίκης τὰ τρόπαια· ὁ χριστιανὸς ὁ μεγαλόψυχος ἐκτελεῖ τὰ μεγάλα τῆς ἀρετῆς κατορθώματα.

Ψαλ. 38, 7.

Ἀλλὰ διὰ τί ἐσμεν δειλοὶ εἰς τὴν ἐργασίαν τῆς ἀρετῆς; τί δειλιάζεις, ἀδελφέ; γίνου δειλός, ὅταν βουλεύησαι ἵνα πράξῃς τὴν ἁμαρτίαν· διότι ἡ ἁμαρτία ἐστὶν αἰσχύνη καὶ ὄνειδος· « Αἰσχυνθήτωσαν, λέγει ὁ προ» φήτης, οἱ ἀνομοῦντες διακενῆς »· διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐλέγχει ὁ θεὸς καὶ παιδεύει αὐστηρότατα « Ἐν ἐλεγμοῖς ὑπὲρ ἀνομίας » ἐπαίδευσας ἄνθρωπον, καὶ ἐξέτηξας ὡς » ἀράχνην τὴν ψυχὴν αὐτοῦ »· διὰ τὴν ἁμαρτίαν παιδεύουσι καὶ οἱ πολιτικοὶ νόμοι. Διὰ τί ἐντρέπεσαι, ἢ βοβεῖσαι νὰ πράξῃς τοῦ θεοῦ τὸ ἔργον; ἡ ἀρετή ἐστι δόξα καὶ τιμὴ καὶ ἔπαινος· τίνα φοβεῖσαι, ὅταν πράττῃς τὰ καλὰ ἔργα; τότε « Κύριος » φωτισμός σου καὶ σωτήρ σου· τίνα φοβη» θήσῃ; Κύριος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς » σου, ἀπὸ τίνος δειλιάσεις; » Τί φοβεῖσαι; τὸν κόσμον; ἀλλ' ἡ ἀρετή ἐστι πρᾶγμα καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κόσμου ἐπαινούμενον καὶ θαυμαζόμενον· τὴν ἀρετὴν καὶ οἱ ἐχθροὶ ἐπαινοῦσι καὶ εὐλαβοῦνται· τί φοβεῖσαι; τῆς σαρκὸς τὸν πόλεμον; ἀλλ' οἱ δοῦλοι του Ἰησοῦ Χριστοῦ, λέγει ὁ θεηγόρος ἀπόστολος, τόσην ἰσχὺν ἔχουσιν, ὥςε σαυροῦσι « τὴν σάρκα σὺν τοῖς παθήμασι καὶ » ταῖς ἐπιθυμίαις »· φοβεῖσαι ἴσως τῶν δαιμόνων τὰς παγίδας; μὴ φοβηθῇς ὁλοτελῶς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν· « Οὐ φοβηθήσῃ ἀπὸ φό» βου νυκτερινοῦ, ἀπὸ βέλους πετομένου » ἡμέρας, ἀπὸ πράγματος ἐν σκότει διαπο» ρευομένου, ἀπὸ συμπτώματος δαιμονίου » μεσημβρινοῦ »· κἂν χιλιάδες, κἂν μυριάδες δαιμόνων συνέλθωσιν, ἐκ πλαγίου ἔρχονται, καὶ μὴ δυνάμενοι στῆναι πλησίον σου, πίπτουσι « Πεσεῖται ἐκ τοῦ κλίτους » σου χιλιάς, καὶ μυριὰς ἐκ δεξιῶν σου, » πρὸς σὲ δὲ οὐκ ἐγγιεῖ »· ἐξαποστέλλει ὁ θεὸς τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, ἵνα διαφυλάττωσί σε ἀπὸ παντὸς κακοῦ συναντήματος καὶ ἀπὸ πάσης ἐπηρείας καὶ βλάβης· « Ὅ» τι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ » σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε ἐν πάσαις ταῖς ὁ» δοῖς σου· ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, μή ποτε » προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου »· Ὅστις ἐργάζεται τὰ καλὰ ἔργα, ἐκεῖνός ἐστιν ἔνδοξος, τίμιος, πανευτυχής, εἰρηνικὸς καὶ μακάριος· « Δόξα γάρ, λέγει ὁ » θεοφάντωρ ἀπόστολος, καὶ τιμὴ καὶ εἰ» ρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν ».

Αὐτ. 24, 2. — Αὐτ. 38, 14, 15. — Ψαλ. 26, 1, 2. — Γαλ. 5, 24. — Ψαλ. 90, 5, 6. — Αὐτ. 7. — Αὐτ. 11, 12. — Ρωμ. 2, 10.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΛΥΤΟΥ.

Κολυμβήθρα ἦν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, κύκλῳ δὲ αὐτῆς ἦσαν πέντε στοαί· ἐν αὐταῖς δὲ ἐκοιτάζετο πλῆθος πολὺ ἀσθενῶν ἀνθρώπων· διότι ἄγγελος Κυρίου, κατά τινα καιρὸν καταβαίνων εἰς τὸ ὕδωρ τῆς κολυμβήθρας, ἐτάραττεν αὐτό· ὅστις δὲ τῶν ἀσθενῶν μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος ἔμβαινε πρῶτος εἰς τὸ ὕδωρ, ἐκεῖνος ἰατρεύετο. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ἀνέβη ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ διὰ τὴν ἑορτήν· εὑρὼν δὲ εἰς τὴν στοὰν ἄνθρωπον, ὅς τις ἦν παράλυτος τριακονταοκτὼ ἔτη, ἠρώτησεν αὐτόν, ἐὰν θέλῃ τὴν ὑγείαν· ὁ δὲ ἀσθενὴς ἀπεκρίθη· οὐκ ἔχω ἄνθρωπον, ἵνα βάλῃ με εἰς τὸ ὕδωρ· ὅθεν, πρὶν ἢ φθάσω, προφθάνει ἄλλος, καὶ ἐμβαίνων πρῶτος εἰς τὸ ὕδωρ λαμβάνει τὴν ἴασιν. Τότε οὖν ὁ Κύριος Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτὸν « Ἔγειραι, ἆρον τὸν » κράββατόν σου καὶ περιπάτει »· καὶ ὁ μὲν Παράλυτος ἐγείρεται εὐθύς, αἴρει τὸν κράββατον εἰς τοὺς ὤμους αὐτοῦ καὶ περιπατεῖ· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, ἐπειδὴ ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦν ἡμέρα σαββάτου, σκανδαλίζονται, ἐλέγχουσι τὸν Παράλυτον· Οὐκ ἔχεις ἐξουσίαν, λέγουσιν, ἆραι σήμερον τὸν κράββατον· ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἀποκρίνεται ὅστις ἰάτρευσέ με, ἐκεῖνός μοι εἶπεν, ἵνα ἄρω τὸν κράββατόν μου. Καὶ ζητοῦσι μὲν οἱ Ἰουδαῖοι μαθεῖν, τίς ἐστιν ὁ ἰατρός· ἀλλ' ὁ Παράλυτος τοῦτον οὐκ ἐγνώρισεν· ἐπειδὴ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τὸ θαῦμα, συμμιχθεὶς τῷ ἐκεῖ πλήθει τῶν ἀνθρώπων, εὐθὺς ἀνεχώρησε. Μετὰ δὲ ταῦτα εὑρὼν τὸν πρὸ ὀλίγου παράλυτον ἐν τῷ ἱερῷ, λέγει πρὸς αὐτόν· Βλέπεις, ὅτι γέγονας ὑγιής· εἰς τὸ ἑξῆς λοιπὸν μὴ ἁμαρτήσῃς, ἵνα μὴ βαρυτέραν πάθῃς συμφοράν. Ταῦτά εἰσιν ἐν συντομίᾳ τὰ ὑπὸ τοῦ σημερινοῦ εὐαγγελίου ἱστορούμενα· κἂν δὲ φαίνωνται ἁπλᾶ καὶ ἀπερίεργα, ἔχουσιν ὅμως νοήματα ὑψηλὰ καὶ ψυχοσωτήρια. Ὅθεν, ὅστις μετ' εὐλαβείας ἀκούσῃ ταῦτα, ἐκεῖνος τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι δύναται λῦσαι τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τὴν παράλυσιν.

Ἰωάν. 5, 8.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα.

Ἰωάν. 5, 1.

Εἰς τὴν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας εὑρισκόμενος ὁ Κύριος Ἰησοῦς, ὅπου τὸν υἱὸν τοῦ Βασιλικοῦ ἐθεράπευσεν ἀπὸ τῆς θανατηφόρου αὐτοῦ ἀσθενείας, ἐπειδὴ ἐπλησίαζεν ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, ἀνέβη εἰς τὰ Ἱεροσό-

Χρυσ. Κυριλλ. Ἀλεξ. ἐν τῇ εἰς τὸ κατὰ Ἰωάν Σειρ. Εἰρην. Λουγδ. 2, 20. 39.

λυμα. Καί τινες μὲν λέγουσιν, ὅτι αὐτὴ ἡ ἑορτὴ ἦν τῆς Πεντηκοστῆς, τινὲς δέ, ἡ ἑορτὴ τοῦ πάσχα. Ἤρχετο δὲ εἰς τὰς ἑορτὰς ὁ Ἰησοῦς, ἐπειδὴ τότε συνηθροίζετο τῶν ἀνθρώπων τὸ πλῆθος, μάλιστα ὅσοι ἦσαν εὐλαβεῖς καὶ φιλέορτοι· ὅθεν, διδάσκων καὶ θαυματουργῶν, ἐπέστρεφε πολλοὺς εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν πίστιν. Διὰ τὴν ἑορτὴν λοιπὸν ἀνέβη εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.

Ἰωάν. 5, 2.

Ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ἐπὶ τῇ Προβατικῇ, κολυμβήθρα, ἡ ἐπιλεγομένη ἑβραϊστὶ Βηθεσδά, πέντε στοὰς ἔχουσα.

Εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, λέγει, κολυμβήθρα ἐστὶν ἐπὶ τῇ Προβατικῇ, ἤγουν ἐπὶ τῇ Προβατικῇ πύλῃ. Καὶ ἡ μὲν κολυμβήθρα ἐλέγετο Προβατική, καθότι ἐκεῖ ἔφερον τὰ θυσιαζόμενα πρόβατα, καὶ ἐν αὐτῇ ἔπλυνον τὰ τούτων ἐντόσθια· ἡ δὲ πύλη ἡ [Προβατική, περὶ ἧς λαλεῖ ὁ Νεεμίας, ἴσως ἐκ τῆς Προβατικῆς κολυμβήθρας ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν. Ἡ αὐτὴ δὲ κολυμβήθρα ἐλέγετο κατὰ τὴν ἑβραϊκὴν διάλεκτον Βηθεσδά· τοῦτο δὲ σημαίνει οἶκον εὐεργεσίας. Εἶχε δὲ ἡ κολυμβήθρα, ὅπερ ἐστί, κύκλῳ τῆς κολυμβήθρας ἦσαν πέντε στοαί· ὀνομάζονται δὲ αἱ στοαὶ καὶ περίστυλα, ἐπειδή εἰσι δύο σειραὶ στύλων παραλλήλων, στέγην βασταζόντων.

Ἀμμών. καὶ Θεόδ. Μοψ. εἰς τὴν Σειρ. Νεεμ. γ'. 1. καὶ 12, 39.

Ἰωάν. 5, 3.

Ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος πολὺ τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν, ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν.

Ἐν αὐταῖς ταῖς περὶ τὴν κολυμβήθραν στοαῖς ἐκοιτάζοντο πολυάριθμα πλήθη ἀρρώστων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν ἤγουν παραλυτικῶν, καὶ ἄλλων παντοίαις νόσοις βασανιζομένων· αὐτοὶ πάντες εἰς τὰς στοὰς κοιτώμενοι περιέμενον τὴν κίνησιν τοῦ ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ ὕδατος, ἵνα τὰς ἀσθενείας αὐτῶν θεραπεύσωσιν.

Ἰωάν. 5, 4.

Ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ. Ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος, ὑγιὴς ἐγίνετο, ᾧ δήποτε κατείχετο νοσήματι.

Κατὰ καιρόν, λέγει, κατέβαινεν ὁ ἄγγελος εἰς τὴν κολυμβήθραν, καὶ ἐτάραττε τὸ ὕδωρ. Ἀλλὰ τίς οὗτος ὁ καιρός; διωρισμένος ἆρά γε καὶ ἐγνωρισμένος, ἢ ἀπροσδιόριστος καὶ μόνῳ τῷ θεῷ γνωστός; κατὰ τὸν καιρὸν ἆρά γε τῆς πεντηκοστῆς, ἢ ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα, ἢ κατὰ πᾶσαν ἑορτήν; Τινὲς μὲν λέγουσιν, ὅτι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς κατέβαινεν ὁ ἄγγελος· ἀλλ' ἐκ τῶν λόγων τοῦ παραλύτου πιθανὸν φαίνεται, ὅτι ὁ καιρὸς ἦν ἀδιόριστος· αὐτὸς ἔλεγε « Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω, » ἵνα, ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ, βάλῃ με εἰς » τὴν κολυμβήθραν ». Ἐὰν ὁ καιρὸς γνωστὸς ἦν καὶ διωρισμένος, κἂν πτωχὸς καὶ ἄπορος ὁ παράλυτος, μετὰ τοσοῦτον καιρόν, ἤγουν μετὰ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη, εὕρισκεν ἄνθρωπον, ὅστις διὰ ἔλεος ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἀλλὰ τοῦ καιροῦ τὸ ἀδιόριστον τὴν τοσαύτην προξένησεν ἀπορίαν. Κατέβαινε δὲ ὁ ἄγγελος

ὁ Ἀλεξ. Κυριλλ. σ. 207. τοῦ ἁ. τ. καὶ ὁ Ἀμμών. εἰς τὴν Σειρ.

Ἰωάν. 5, 7.

ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, ἵνα μὴ νομίσωσιν οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι τὰ ὕδατα ἐκεῖνα ἔχουσι φυσικῶς θεραπευτικὴν δύναμιν, ἀλλὰ πιστεύσωσιν, ὅτι ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἰάτρευε τὰς ἀσθενείας. Ἐτάραττε δὲ τὸ ὕδωρ, ἵνα γνωρίσωσιν οἱ παρεστῶτες τὴν κατάβασιν αὐτοῦ, καὶ βάλωσι τοὺς ἀσθενεῖς εἰς τὴν κολυμβήθραν. Διὰ τί δέ, ὁσάκις κατέβαινεν ὁ ἄγγελος, ἕνα καὶ μόνον ἐθεράπευεν; Ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ ἄπειρος, ἡ χάρις αὐτοῦ πλουσιωτάτη, τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀνεξάντλητον· διὰ τί λοιπὸν οὐχὶ πάντες, ἀλλ' εἷς καὶ μόνος ἰατρεύετο, ὅτε ὁ ἄγγελος κατέβαινε; Τοῦτο ἀληθῶς ἀνερμήνευτον, ἐὰν μὴ ἀναβιβάσωμεν τὸν νοῦν ἡμῶν εἰς τὰ μυστικώτερα τοῦ πράγματος νοήματα. Ἡ μὲν ἐν τῇ Προβατικῇ πύλῃ κολυμβήθρα τὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μυστηριώδη τοῦ ἁγίου βαπτίσματος κολυμβήθραν ἐσήμαινε· τὰ δὲ ἐν αὐτῇ πλυνόμενα καὶ καθαριζόμενα πρόβατα τοὺς ἐν τῇ μυστηριώδει κολυμβήθρᾳ βαπτιζομένους καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν καθαίροντας· ἡ δὲ τοῦ ἀγγέλου κατάβασις ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ τὴν ἐπιφοίτησιν τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐν τῷ ὕδατι τοῦ βαπτίσματος· ἡ δὲ ταραχὴ τοῦ ἐν αὐτῇ ὕδατος τὴν συντριβὴν τῶν ἀοράτων δρακόντων τὴν γινομένην ὑπὸ τῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος δυνάμεως. Οὐχὶ τῆς Προβατικῆς κολυμβήθρας τὸ ὕδωρ, ἀλλ' ἡ θεία δύναμις ἐθεράπευε τῆς σαρκὸς τὰ ἀῤῥωστήματα· οὐχὶ τὸ ὕδωρ ἁπλῶς, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ ἐν τῷ ὕδατι τοῦ βαπτίσματος θεραπεύει τῆς ψυχῆς τὰ πταίσματα· διὰ τῆς παρουσίας τοῦ ἀγγέλου τὸ ὕδωρ τῆς κολυμβήθρας ἐλάμβανε τὴν θεραπευτικὴν δύναμιν· διὰ τῆς ἐπελεύσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος τὸ ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος λαμβάνει τὴν καθαρτικὴν χάριν· ἐν τῇ προβατικῇ κολυμβήθρᾳ ὁ ἄγγελος ἦν ὑπηρέτης τῆς σωματικῆς ἰατρείας· ἐν τῇ Πνευματικῇ κολυμβήθρᾳ ὁ δεσπότης τῶν ἁπάντων χαρίζει τὴν πνευματικὴν υἱοθεσίαν· ἕνα δὲ μόνον ἐθεράπευεν ἡ Προβατικὴ κολυμβήθρα, ἐπειδὴ εἰς ἓν μόνον τὸ Ἰουδαϊκὸν γένος ὁ νόμος ἐδόθη· ἄπειρα πλήθη σώζει τοῦ βαπτίσματος ἡ κολυμβήθρα, ἐπειδὴ εἰς πάντα τὰ ἔθνη ἐπέμφθη τὸ εὐαγγέλιον· « Πορευθέντες » εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα, κηρύξατε τὸ εὐ» αγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. Ὁ πιστεύσας » καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται· ὁ δὲ ἀπιστή» σας κατακριθήσεται ». Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τὴν σειρὰν τῆς ἱστορίας. (Μάρκ. 16, 15, 16.)

Ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ, τριάκοντα ὀκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ. (Ἰωάν. 5, 5.)

Τίς μὲν ἦν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, τουτέστι ποίας πατρίδος, καταστάσεως καὶ τύχης, ἐσιώπησεν ὁ εὐαγγελιστής· φανερὸν δέ, ὅτι πτωχὸς ἦν καὶ ἄπορος, ἴσως δὲ καὶ ξένος· ἐπειδὴ οὐδὲ ὑπηρέτην εἶχεν, οὐδὲ συγγενῆ, οὐδὲ φίλον, ἵνα ἐμβάλῃ αὐτὸν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ· τὸν καιρὸν δὲ ἀκριβῶς ἐσημείωσεν, εἰπών, ὅτι τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ὑπὸ τῆς ἀσθενείας ἐβασανίζετο, ἵνα καὶ τὸ βάρος τῆς ἀῤῥωστίας τοῦ ἀσθενοῦς καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς δυνάμεως τοῦ ἰατροῦ κατανοήσωμεν.

Τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνούς, ὅτι πολὺν ἤδη χρό- (Αὐτ. 5, 6.)

νον ἔχει, λέγει αὐτῷ· θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι;

Τοῦτο ἀληθῶς εὐσπλαγχνία, τοῦτο ἔλεος θεοπρεπές, τοῦτο φιλανθρωπία ἄμετρος· οὐδὲ δέεται ὁ παράλυτος ὑπὲρ τῆς ὑγείας αὐτοῦ, οὐδὲ κἂν φιλὸν λόγον παρακαλεστικὸν λέγει πρὸς τὸν Ἰησοῦν· αὐτὸς δέ, ἰδὼν αὐτὸν ἐπὶ τὸν κράββατον κατακείμενον, καὶ γνωρίσας ὡς θεὸς τὴν πολυχρόνιον αὐτοῦ ἀσθένειαν, εὐθὺς χαρίζεται αὐτῷ τὴν ὑγείαν. Τίνα δὲ ἄρά γε σκοπὸν ἔχει τοῦ Κυρίου τὸ ἐρώτημα «Θέλεις »ὑγιὴς γενέσθαι»; τίς ποτε ἐρωτᾷ τὸν ἀσθενῆ, ἐὰν θέλῃ τὴν ὑγείαν αὐτοῦ; πρὸς τούτοις ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὡς θεὸς καρδιογνώστης, ἐγνώριζεν ἀκριβέστατα τοῦ παραλύτου τὴν θέλησιν· διὰ τί λοιπὸν ἐρωτᾷ; Παρ' ἄλλων μὲν ἀσθενῶν πίστιν ἐζήτει ὁ θεάνθρωπος· «Πιστεύετε, ἔλεγεν, »ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι»; παρὰ δὲ τοῦ παραλύτου ζητεῖ θέλησιν «Θέλεις ὑγιὴς »γενέσθαι;» Ἐκεῖνοι οὐκ ἐξ ἁμαρτιῶν ἔπασχον· «Οὔτε οὗτος ἥμαρτεν, οὔτε »οἱ γονεῖς αὐτοῦ». Ὅθεν ἡ εἰς Χριστὸν πίστις ἀρκετὴ ἦν πρὸς τὴν θεραπείαν αὐτῶν· οὗτος δὲ διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ ἐβασανίζετο· «Μηκέτι ἁμάρτανε»· ὅθεν πρὸς τὴν ἰατρείαν αὐτοῦ ἀναγκαία ἦν ἡ συνδρομὴ τῆς αὐτοῦ θελήσεως. Διὰ τούτου λοιπὸν τοῦ ἐρωτήματος ἐφανέρωσεν ἡμῖν ὁ Κύριος, ὅτι διὰ τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν ἀναγκαία ἐστὶν ἡ συνδρομὴ τῆς θελήσεως τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Σημείωσαι δέ, ὅτι ἡ μὲν ἐρώτησις τοῦ Κυρίου ἔφερε τὴν ἀπόκρισιν τοῦ παραλύτου, ἡ δὲ ἀπόκρισις ἐφανέρωσε καὶ τὴν ἀπορίαν, καὶ τὴν ὑπομονὴν τοῦ παραλύτου, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἀπάνθρωπον προαίρεσιν ἐκείνου τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ.

Ματθ. 9, 28. Ἰωάν. 9, 3. αὐτ. 5, 14.

Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν· Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω, ἵνα, ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ, βάλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει.

αὐτ. 5, 7.

Οὐδὲ προσκλαίεται διὰ τὴν συμφορὰν αὐτοῦ, οὐδὲ ἀδημονεῖ διὰ τὰς ἐκ τῆς ἀσθενείας ὀδύνας, ὡς ποιοῦσιν οἱ μικρόψυχοι ἄνθρωποι ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀσθενείας αὐτῶν, ἀλλὰ μετὰ πρᾳότητος καὶ ἡσυχίας ψυχῆς ἀποκρίνεται πρὸς τὸν δεσπότην Χριστόν· Κύριε, λέγει, οὐκ ἔχω ἄνθρωπον, ἵνα βάλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν] ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ· κατὰ τὸν καιρὸν δέ, ἐν ᾧ ἐγὼ ἔρχομαι εἰς τὴν κολυμβήθραν, ἄλλος προφθάνει πρὸ ἐμοῦ, καὶ καταβαίνει πρῶτος. Ἐκ τούτου φαίνεται, ὅτι ὁ παράλυτος οὗτος οὐκ ἦν παντελῶς ἀκίνητος, διότι λέγει «Ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγώ·» περιεπάτει ἴσως, ἀλλὰ μετὰ βίας μεγάλης καὶ ἀργοπορίας, ὥστε πάντοτε ταχύτερον ἔφθαναν οἱ ἄλλοι ἀσθενεῖς, ἢ περιπατοῦντες, ἢ ὑπὸ ἄλλων φερόμενοι. Παράδοξον δὲ πρᾶγμα ἀληθῶς, τὸ ὅτι εἰς ἕνα τόπον, εἰς ὃν τόσον πλῆθος ἀνθρώπων συνηθροίζετο, μετὰ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη οὐδέποτε εὑρέθη ἄνθρωπος βοηθὸς τούτου τοῦ παραλύτου· τοῦτο παρίστησι μὲν ἀληθῶς σκληροὺς τοὺς ἐκεῖ Ἰουδαίους καὶ ἀπανθρώπους, δείκνυσι δὲ ὅμως καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς φοβερὰν τοῦ θεοῦ παίδευσιν· διότι

τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἐβασανίσθη ὁ παράλυτος διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ· ὅτε δὲ ἐπληρώθη τῆς ποινῆς αὐτοῦ ἡ διορία, τότε

Ἰωάν. 5, 8. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἔγειραι, ἆρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει. αὐτ. 9. Καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος· καὶ ἦρε τὸν κράββατον αὐτοῦ, καὶ περιεπάτει· ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.

Θεοπρεπὲς τὸ πρόσταγμα, παραστατικὸν τῆς ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐξουσίας, καὶ ἀποδεικτικὸν τῆς τοῦ θεανθρώπου Ἰησοῦ ἀπείρου δυνάμεως! οὐδὲ παρακαλεῖ, οὐδὲ προσεύχεται πρὸς τὸν θεὸν καὶ πατέρα αὐτοῦ, ὡς ἐποίησεν, ὅτε ἀνέστησε τὸν Λάζαρον, ἵνα μὴ νομίσωσιν οἱ περιεστῶτες, ὅτι ἄνθρωπος ἁπλοῦς ἐστιν ὡς εἷς τῶν θαυματουργησάντων προφητῶν, ἀλλὰ προστάσσει ὡς δεσπότης τῶν ἁπάντων καὶ θεὸς « Ἔγειραι »· εὐθὺς δὲ τὰ μὲν νεῦρα ἀνέλαβον τὴν φυσικὴν αὐτῶν ἐλαστικὴν δύναμιν, τὸ δὲ ζωτικὸν πνεῦμα κατὰ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως, διακριθὲν ἀπὸ τοῦ αἵματος, συνέῤῥευσεν ἀπαρεμποδίστως εἰς πάντα τὰ μέλη, καὶ πᾶσα δὲ ἡ ἀταξία τῆς οἰκονομίας τοῦ σώματος ἀντικατέστη εἰς τὴν κατὰ φύσιν κατάστασιν αὐτῆς καὶ τάξιν. Γεν. 1, 3, 6, 9. Ἐκεῖνος ὁ θεός, ὅστις εἶπε « Γενηθήτω φῶς, γεννηθήτω στερέωμα, συναχθήτω τὸ ὕδωρ, καὶ ἐγένετο οὕτως· » ὁ αὐτὸς εἶπε τὸ ἔγειραι· καὶ τότε μὲν τὸ γεννηθήτω ἐξήγαγεν εὐθὺς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τὰ σύμπαντα· νῦν δὲ τὸ ἔγειραι ἐπανώρθωσεν εὐθὺς πᾶσαν τὴν ἀταξίαν καὶ ἀνωμαλίαν τοῦ παραλυτικοῦ σώματος. Πρὸς περισσοτέραν δὲ τοῦ θαύματος βεβαιότητα αἴρει ὁ παράλυτος ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ τὸν κράββατον καὶ περιπατεῖ. Τῇ δὲ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου ἐποίησε τὸ θαῦμα, ἵνα φανερώσῃ, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Κύριος τοῦ σαββάτου, θεραπεύσῃ δὲ ἅμα καὶ τὰς τῶν Ἰουδαίων δεισιδαιμονίας καὶ παραλόγους περὶ τοῦ σαββάτου παρατηρήσεις. Βλέπε δὲ τὴν Ἰουδαϊκὴν κακίαν· τὸ μὲν θαῦμα κατακρῖναι μὴ δυνάμενοι σιωπῶσι, τὸν δὲ παράλυτον ἐλέγχουσι, λέγοντες

Ἰωάν. 5, 10. Ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ· Σάββατόν ἐστιν, οὐκ ἔξεστί σοι ἆραι τὸν κράββατον.

Ἀληθῶς ὁ μὲν νόμος ἔλεγε « Τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα Κυρίῳ τῷ θεῷ σου· οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον· » Ἐξοδ. 20, 10. ὁ δὲ προφήτης Ἱερεμίας « Μὴ αἴρετε βαστάγματα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων· » Ἱερεμ. 17, 21. Ἀλλ' ἐὰν ὁ φθόνος οὐ κατεσκότιζε τὸν νοῦν αὐτῶν, ἐσυλλογίζοντο τοῦ θαύματος τὸ μέγεθος· τοῦτο δὲ συλλογιζόμενοι, ἐπείθοντο, ὅτι δι' ἑνὸς μόνου λόγου τοῦ « ἔγειραι » οὐδεὶς ἄλλος, εἰμὴ εἷς μόνος, ὁ θεός, ἠδύνατο συσφίγξαι τὰ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη παραλελυμένα μέλη· ἐπείθοντο, λέγω, ὅτι ἐκεῖνος, ὅστις ὑπέταξε τὰς σωματικὰς δυνάμεις τοῦ παραλύτου εἰς τοὺς φυσικοὺς νόμους, ἵνα θεραπεύσῃ τὴν παραλυσίαν αὐτοῦ, αὐτὸς εἶχεν ἐξουσίαν, ἵνα λύσῃ καὶ τὴν τοῦ σαββάτου παρατήρησιν, κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ πρὸς θεραπείαν τοῦ ἀνθρώπου, ὑπὲρ οὗ γέγονε τὸ σάββα-

τον. Τοιουτοτρόπως οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, τυφλώττοντες, ἔλεγον τῷ παραλυτικῷ· Οὐκ ἔστι σοι συγκεχωρημένον ἆραι τὸν κράββατον. Σημείωσον δὲ, ὅτι καὶ ἡμεῖς πολλάκις, ὅμοιοι τοῖς Ἰουδαίοις γινόμενοι, κατακρίνομεν ὅσα φαίνονται εἰς τὸν φθόνον τῆς καρδίας ἡμῶν ἐλαττώματα καὶ ἁμαρτήματα, τὰς δὲ ἀρετὰς καὶ τὰ καλὰ ἔργα ὡς τυφλοὶ οὐδόλως βλέπομεν, καὶ ὡς ἄλαλοι οὐδόλως περὶ αὐτῶν λαλοῦμεν· ὁ παράλυτος ὅμως μετὰ παῤῥησίας μεγάλης ἀποκριθεὶς πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, εἶπεν·

Ἰωάν. 5, 11. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς· ὁ ποιήσας με ὑγιῆ, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἆρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει.

Οὐχὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ, λέγει, τοῦτο ἐτόλμησα, ἀλλ' ὁ ἰατρός μου, ἐκεῖνός μοι εἶπεν «Ἆρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει»· ταῦτα δὲ ἦσαν σφοδρὸς ἔλεγχος τῶν Ἰουδαίων, ἐπειδὴ διὰ τούτων ἔλεγε πρὸς αὐτούς· αὐτός, ὅστις ἔχει τόσην ἐξουσίαν, ὥστε δι' ἑνὸς μόνου λόγου ἐθεράπευσε τὸ πολυχρόνιον καὶ ἀνίατόν μου πάθος, ἔχει βέβαια ἐξουσίαν ἵνα λύσῃ καὶ τοῦ σαββάτου τὰ παρατηρήματα· αὐτὸς ὁ θεῖος καὶ παντεξούσιος ἄνθρωπος οὐδέποτε προσέταττέ μοι, ἵνα ἄρω τὸν κράββατόν μου, ἐὰν ἐγνώριζεν, ὅτι τὸ ἔργον τοῦτό ἐστιν ἁμαρτία.

Ἰωάν. 5, 12. Ἠρώτησαν οὖν αὐτόν· Τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπών σοι ἆρον τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει;

Βλέπε πονουργίαν ἰουδαϊκήν! ὁ παράλυτος ἀπεκρίθη, ὅτι ὁ ἰατρός μου, ἐκεῖνος προσέταξέ μοι τοῦτο· αὐτοὶ δὲ παρασιωπῶσι τὴν ἰατρείαν, καὶ πάλιν ἐπαναλαμβάνουσι τὴν ὑπόθεσιν τοῦ κραββάτου· οὐ λέγουσι τίς ἐστιν ὁ ποιήσας σε ὑγιῆ, τίς ἐστιν ὁ ἰατρός σου, ἀλλὰ τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπών σοι «Ἆρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει». Τὸ μέγα καὶ ἐξαίσιον θαῦμα ἀποσιωπῶσι, τὴν νομιζομένην τοῦ νόμου παράβασιν κωδωνίζουσι· θέλουσιν, ἵνα κρυφθῇ τὸ θαῦμα, καὶ κηρυχθῇ ἡ φαινομένη τοῦ νόμου ἀθέτησις.

αὐτ. 5, 13. Ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν, ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ.

Οὐκ ἐγνώρισεν ὁ θεραπευθεὶς παράλυτος τίς ἦν ὁ ἰατρὸς αὐτοῦ· ἐπειδὴ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εὐθὺς μετὰ τὸ θαῦμα ἐξένευσεν, ἤγουν ἀνεχώρησε, καὶ ἀπηλλάγη ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ εὑρισκομένου πλήθους τῶν ἀνθρώπων· τοῦτο δὲ ἐποίησεν ὁ πανάγαθος, πρῶτον μὲν φεύγων τῶν ἀνθρώπων τὸν ἔπαινον· δεύτερον δέ, ἵνα μή, παρόντος αὐτοῦ, ἡ μαρτυρία τοῦ παραλύτου ἔχῃ τὸ ἀνύποπτον καὶ ἀξιόπιστον· τρίτον, ἵνα μὴ ἡ παρουσία αὐτοῦ ἀνάψῃ περισσότερον τὸν φθόνον τῶν Ἰουδαίων· διότι ἡ ὄψις τῶν φθονουμένων φλογίζει τὰς καρδίας τῶν φθονούντων· τέταρτον, ἵνα φανερώσῃ εἰς ἡμᾶς τὸ παράδειγμα τῆς ἀληθινῆς καὶ τελείας εὐεργεσίας. Διὰ τούτου τοῦ παραδείγματος διδάσκει ἡμᾶς ὁ σωτὴρ ἡμῶν, λέγων, ἄνθρωποι μὴ περιμένετε δέησιν καὶ παράκλησιν, ὅταν βλέπητε τοὺς χρείαν ἔχοντας τῆς ἡμῶν βοηθείας, ἀλλ' αὐτόκλητοι εὐεργετεῖτε αὐτοπροαιρέτως, ὅσους

εὐεργετῆσαι δύνασθε, ὡς ἐγὼ ἠλέησα τὸν παράλυτον· μὴ ζητεῖτε δὲ παρὰ τῶν εὐεργετηθέντων ἀμοιβὰς καὶ εὐχαριστίας, ἀλλὰ φεύγετε τὴν κενοδοξίαν καὶ τὴν ὑποδοχὴν τῆς εὐχαριστίας καὶ τῆς ἀνταποδόσεως, ὡς ἐγὼ ἐξένευσα, ὅτε τὸν παράλυτον ἐθεράπευσα, καὶ ἔμεινα ἀγνώριστος· τότε δὲ τὴν εὐεργεσίαν ὑμῶν ἀνταμείβει ὁ δίκαιος τῶν καλῶν ἔργων μισθαποδότης θεός. Ἀκούσατε δὲ καὶ ἄλλην ὁμοίαν εὐεργεσίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἰωάν. ε, 14. Μετὰ ταῦτα εὑρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἴδε ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν τί σοι γένηται.

Μετὰ ταῦτα, ἤγουν μετὰ τὴν ἰατρείαν, μετὰ τὸ βάσταγμα τοῦ κραββάτου, μετὰ τὴν ἐρώτησιν τῶν Ἰουδαίων, μετὰ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ παραλύτου, τότε εὑρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ διὰ τῆς θεοπρεποῦς αὐτοῦ νουθεσίας πάλιν εὐεργετεῖ αὐτόν, λέγων « Μηκέτι ἁμάρτανε, » εἰς τὸ ἑξῆς μὴ ἁμαρτήσῃς. Ζητεῖ ὁ θεὸς παρ' ἡμῶν τὴν τῆς ἁμαρτίας ἀποχήν, ἥτις ἐστὶν ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς ἡμῶν, καὶ τοῦτο λογίζεται ἀντάμειψιν τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ. Μεγάλη ἀληθῶς τοῦ θεοῦ ἡ φιλανθρωπία! Οἱ μὲν ἄνθρωποι ζητοῦσιν ἀμοιβὰς διὰ τὴν εὐεργεσίαν, ὁ δὲ θεὸς ἀντὶ ἀμοιβῆς ζητεῖ τῆς ψυχῆς ἡμῶν τὴν σωτηρίαν « Μηκέτι ἁμάρτανε », λέγει, εἶτα προστίθησι καὶ τὴν ἀπειλήν· « ἵνα μὴ » χεῖρόν τί σοι γένηται »· βλέπε, λέγει, ἰατρεύθης ἀπὸ τῆς παραλύσεώς σου, μὴ ἁμαρτήσῃς πάλιν, ἵνα μὴ παιδευθῇς αὐστηρότερα. Ἐκ τούτου μανθάνομεν, ὅτι ἡ ἁμαρτία γεννᾷ τὴν ἀσθένειαν· ἐὰν δὲ ὁ θεὸς διὰ τὴν εὐσπλαγχνίαν αὐτοῦ ἰατρεύσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἀσθενείας, ἡμεῖς δὲ πάλιν καὶ μετὰ τὴν ἰατρείαν ἁμαρτάνωμεν, τότε αὐτὸς παιδεύει ἡμᾶς βαρύτερα.

Ἰωάν. ε, 15. Ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀπήγγειλε τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ.

Βλέπε τοῦ παραλύτου τὴν φρόνησιν! Αὐτός, ἐλθὼν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, περὶ μὲν τῆς ὑποθέσεως τοῦ κραββάτου, ἥτις αὐτοὺς ἐσκανδάλισεν, οὐδὲν ὁλοτελῶς εἶπεν, ἐφανέρωσε δὲ μόνον κατ' ὄνομα τίς ἐστιν ὁ ἰατρεύσας αὐτόν· ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν, ἐστὶν ὁ ἰατρός μου, ὁ Ἰησοῦς ἐθεράπευσε τὸ ἀνίατον πάθος μου, ἔλυσε τὴν πολυχρόνιόν μου παράλυσιν, καὶ κατέστησέ με εὔρωστον καὶ ὑγιῆ.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΛΥΤΟΥ.

Μία ἀρά γε μόνη ἦν ἡ ἁμαρτία τοῦ παραλύτου, ἢ πολλαί; καὶ ἐὰν μία, ποία ἀρά γε ἡ τοιαύτη ἁμαρτία; Περιττὴ καὶ ἀνωφελής ἐστιν ἡ ἐξέτασις περὶ ἐκείνων τῶν πραγμάτων, ὅσα ἡ θεία γραφὴ παντελῶς ἐσιώπησε. Τὸ « ἴδε ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι » ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν τί σοι γένηται » οὐδὲν ἄλλο σημαίνει, εἰμὴ ὅτι διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ ὁ παράλυτος τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἐβασανίζετο· τὸ δὲ ποία ἦν ἡ ἁμαρτία αὐτοῦ ἐπίτηδες ἐσιώπησεν ὁ εὐαγγελιστής, ἵνα κατανοήσωμεν, ὅτι οὐχὶ μόνον δι' ἐκείνην τὴν ἁμαρτίαν, ἣν ἔπραξεν ὁ παράλυτος, ἀλλὰ καὶ διὰ πᾶσαν ἄλλην παιδεύει ὁ θεὸς τὸν ἀμετανόητον ἁμαρτωλόν.

Ὅταν ἡμεῖς στοχασθῶμεν, ὅτι οὐδὲ ἄγγελος, οὐδὲ ἄνθρωπος ἐδυνήθη νὰ θεραπεύσῃ τὴν πληγὴν τῆς πρώτης ἁμαρτίας τῶν δύο προπατόρων· ὅταν στοχασθῶμεν, ὅτι διὰ τῆς ἁμαρτίας τὴν συγχώρησιν ἀναγκαία ἦν συγκατάβασις ἄνωθεν θεϊκή, καὶ σάρκωσις τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ πάθος, καὶ σταυρός, καὶ αἷμα, καὶ θάνατος, τότε γνωρίζομεν καθαρὰ πόσον ἐστὶ τῆς ἁμαρτίας τὸ βάρος· τοῦτο μόνον τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ τὸ αἷμα ἐδυνήθη νὰ συνενώσῃ πάλιν τὸν θεὸν μετὰ τοῦ ἀνθρώπου· ἡ δύναμις δὲ καὶ ἡ χάρις τούτου τοῦ ἀτιμήτου αἵματος, τοῦ ἄχρι τῆς σήμερον ἐκχυνομένου εἰς τὰ τῶν ὀρθοδόξων θυσιαστήρια, καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας· « καὶ τὸ » αἷμα, λέγει ὁ ἐπιστήθιος Ἰωάννης, Ἰησοῦ » Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς » ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας ». (1. Ἰωάν. 1, 7.)

Ἡ ἁμαρτία ἐστὶ παράβασις νόμου. Τρία δὲ πράγματα βλέπομεν εἰς τὴν παράβασιν τοῦ νόμου, νομοδότην, νόμον καὶ νόμου παραβάτην. Ὅσον ἐξετάζεις τὸ καθ' ἓν τούτων, τόσον περισσότερον διακρίνεις πόσον κακόν ἐστιν ἡ ἁμαρτία.

Ὁ νομοδότης ἐστὶν ἐκεῖνος, ὅστις ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἐποίησε τὸν οὐρανόν, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς· αὐτός, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον, ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, ἐποίησεν αὐτὸν κατ' εἰκόνα αὐτοῦ, ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὸν παράδεισον τῆς τρυφῆς, κατέστησεν αὐτὸν κύριον καὶ βασιλέα πάσης τῆς γῆς, καὶ ὑπέταξε πάντα ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ· (Ψαλ. 8, 6.) αὐτὸς διὰ τὴν ἀπάτην τοῦ ἁμαρτήσαντος ἀνθρώπου καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ

κατῆλθεν εἰς τὴν γῆν, ἐσαρκώθη ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου, γέγονεν ἄνθρωπος, ἔπαθεν ὡς κατάδικος, ἀπέθανεν ἐπάνω εἰς τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ· ὁ νομοδότης, λέγω, ἐστὶν ἐκεῖνος, ᾧ λατρεύουσιν ἄγγελοι, ὑπακούει ἡ κτίσις, φρίττουσι τὰ στοιχεῖα, τρέμουσιν οἱ δαίμονες· ἐκεῖνός ἐστιν ὁ νομοδότης, ὅστις διὰ νεύματος μόνου μεταβάλλει τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ καταχθόνια καὶ πάντα τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα· ὁ νομοδότης ἐστὶν ὁ δικαιότατος κριτὴς ἅμα καὶ συμπαθέστατος θεός, ὅστις βασιλείαν αἰώνιον ὑπόσχεται εἰς τοὺς φυλάττοντας τὸν νόμον αὐτοῦ, κόλασιν δὲ ἀτελεύτητον εἰς τοὺς παραβαίνοντας αὐτόν. Τοῦ νομοδότου λοιπὸν τὸ πρόσωπον πανυπέρτιμον, ἡ δύναμις ἄπειρος, ἡ δόξα ἀνέκφραστος, τὸ ἀξίωμα ὑπερσέβαστον, ἡ ἐξουσία ἀπεριόριστος, ἡ ἀγαθότης ἄμετρος, ἡ δικαιοσύνη ἀσύγκριτος, ἡ εὐεργεσία ἀτελεύτητος, ἡ κρίσις ἀδυσώπητος.

Ὁ δὲ νόμος, ὃν ὁ θεός, ὁ νομοδότης, ἔδωκε τοῖς ἀνθρώποις, ὅλος ἀποβλέπει πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων ὠφέλειαν· αὐτός ἐστι λύχνος καὶ φῶς· « Λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ » νόμος σου, καὶ φῶς ταῖς τρίβοις μου· » (Ψαλ. ριή, 105.) ὡς λύχνος φωτίζει τὸν νοῦν σου, ἵνα πολιτεύησαι καλῶς, ὡς δὲ φῶς ὁδηγεῖ σε πρὸς τὸν δρόμον τῆς σωτηρίας. Βλέπε δὲ τί κερδαίνουσιν εἰς τοῦτον τὸν πρόσκαιρον κόσμον ὅσοι φυλάττουσι τὸν νόμον τοῦ θεοῦ, καὶ πόσον ζημιοῦνται ὅσοι αὐτὸν καταφρονοῦσι. Ποίους εὐλαβεῖται ὁ κόσμος; τοὺς κλέπτας καὶ ἅρπαγας, ἢ τοὺς δικαιοπραγοῦντας καὶ μὴ ἀγαπῶντας τὰ ξένα πράγματα; τίνας σέβεται ὁ κόσμος, τοὺς μοιχοὺς καὶ ἀσελγεῖς ἢ τοὺς ἐγκρατεῖς καὶ σώφρονας; εἰς ποῖον ἐμπιστεύεσαι τὸ ἀργύριόν σου; εἰς τοὺς λῃστάς, εἰς τοὺς φονεῖς, εἰς τοὺς ψευδομάρτυρας, ἢ εἰς τοὺς μηδένα βλάπτοντας, καὶ εἰς τοὺς εὐεργετοῦντας τὸν πλησίον αὐτῶν καὶ μισοῦντας τὸ ψεῦδος; τίνα ἐπαινοῦμεν; τὸν ἄνθρωπον, ὅστις τιμᾷ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, ἢ ἐκεῖνον, ὅστις καταφρονεῖ καὶ ὑβρίζει τοὺς γονεῖς αὐτοῦ; Ὅλος ὁ κόσμος, ἀδελφοί, τοὺς μὲν φύλακας τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ τιμᾷ καὶ ἐπαινεῖ, αὐτοὺς ἐμπιστεύεται, αὐτοῖς δανείζει, καὶ παντὶ τρόπῳ βοηθεῖ· τοὺς δὲ παραβάτας τοῦ νόμου κατηγορεῖ, καὶ ὑποπτεύεται, καὶ φεύγει. Ἔχουσι λοιπὸν οἱ ἐνάρετοι ἄνθρωποι ὡς ἀῤῥαβῶνα τῆς μελλούσης ἀνταποδόσεως τὰς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τιμὰς καὶ περιποιήσεις τῶν ἀνθρώπων, μετὰ δὲ ταύτην τὴν πρόσκαιρον ζωὴν περιμένει αὐτοὺς χαρὰ ἀνεκλάλητος, καὶ φῶς ἀνέσπερον, καὶ βασιλεία οὐρανῶν, καὶ ζωὴ αἰώνιος· « Εἰ δὲ θέλεις » εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωήν, τήρησον τὰς ἐντολάς». (Ματ. 19, 17.)

Παρατήρησον δὲ τὴν ἄπειρον τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίαν· περιέκλεισε πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ εἰς μίαν ἀρετήν, τὴν ἀγάπην «Πλήρωμα γὰρ νόμου ἡ ἀγάπη»· (Ῥωμ. 13, 10.) καὶ οὕτω κατέστησε τὸν νόμον αὐτοῦ οὐ μόνον ὠφελιμώτατον, ἀλλὰ καὶ ἐλαφρόν, καὶ εὔκολον· διὸ καὶ εἶπεν « ὁ γὰρ σύζυ- » γός μου χρηστός, καὶ τὸ φορτίον μου » ἐλαφρόν ἐστιν ». (Ματ. 11, 30.) Ἀληθῶς δὲ ποίαν δυσκολίαν, ἢ ποῖον βάρος ἔχει ἡ γλυ-

κυτάτη ἀρετὴ τῆς ἀγάπης; δι᾽ αὐτὴν οὐδὲ κόποι ζητοῦνται, οὐδὲ ἱδρῶτες ἐκχέονται· ἠθέλησας μόνον, καὶ εὐθὺς ἠγάπησας· ὅταν δὲ τὸ θεόσδοτον τοῦτο φυτὸν τῆς ἀγάπης φυτευθῇ καὶ ῥιζώσῃ εἰς τὴν καρδίαν σου, καρποφορεῖ εἰς τὴν ψυχήν σου τὴν χαράν, τὴν εἰρήνην, τὴν μακροθυμίαν, τὴν χρηστότητα, καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀρετήν. Λοιπὸν ὁ νόμος τοῦ θεοῦ ἐστιν ὠφέλιμος εἰς τὴν παροῦσαν ζωήν, σωτήριος εἰς τὴν μέλλουσαν, ἐλαφρὸς καὶ εὔκολος εἰς τὴν πρᾶξιν, γλυκὺς καὶ καρποφόρος εἰς τὴν καρδίαν. Τοῦτό ἐστιν ὁ νομοδότης καὶ ὁ νόμος· Ἀκούσατε δὲ καὶ τὸ τίς ἐστιν ὁ τοῦ νόμου παραβάτης.

Παραβάτης ἐστὶν ὁ περιφρονητὴς τοῦ νόμου, ὅστις καὶ λέγεται ἁμαρτωλός· καὶ ἐπειδὴ ἡ περιφρόνησις τοῦ νόμου ἀναφέρεται εἰς τοῦ νομοδότου τὸ πρόσωπον, φανερόν ἐστιν, ὅτι ὁ ἁμαρτάνων συγκατατίθεται νὰ περιφρονήσῃ τὸν θεόν. Ἁμαρτωλὲ λοιπὸν ἄθλιε, σὺ τὸ πλάσμα τολμᾷς κατὰ τοῦ πλάστου σου; σὺ κατὰ τοῦ σωτῆρός σου; σὺ κατὰ τοῦ κριτοῦ σου; ἐὰν ὁ νόμος δύσκολος, εἶχες πρόφασιν τὴν ἀδυναμίαν σου· ἐὰν ὁ νόμος βλαβερός, εἶχες ἀπολογίαν τὸν φόβον σου· ἀλλ᾽ ὁ νόμος εὔκολος, ὁ νόμος ὠφέλιμος καὶ σωτήριος· οὐδεμίαν οὖν ἔχεις πρόφασιν ἢ ἀπολογίαν· δικαίως λοιπὸν ὁ θεὸς τοσοῦτον ἀγανακτεῖ κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ τοσοῦτον αὐστηρῶς παιδεύει τοὺς ἁμαρτάνοντας.

Ἀνοίγουσιν οἱ καταράκται τοῦ οὐρανοῦ, καὶ καταποντίζεται ὑπὸ τοῦ ὕδατος πᾶσα ἡ γῆ· βρέχουσι πῦρ τὰ νέφη, καὶ κατακαίουσι τὴν Πεντάπολιν· δέκα φοβεραὶ πληγαὶ μαστίζουσι τὴν Αἴγυπτον· πανστρατιᾷ καταποντίζεται ὁ Φαραὼ εἰς τῆς θαλάσσης τὰ βάθη· σχίζεται ἡ γῆ καὶ καταπίνει τὸν Δαθὰν καὶ τὸν Ἀβειρών· λεπροῦται ἡ Μαρία καὶ ὁ Ὀζίας καὶ ὁ Γιεζὴ ἀπὸ κεφαλῆν ἕως ποδῶν· παραλύεται ἡ χεὶρ τοῦ Ὀζά· νεκροὶ πίπτουσιν ὁ Ἀνανίας καὶ ἡ Σαπφεῖρα· τυφλοῦται τὰ ὄμματα ὁ Ἐλύμας ὁ μάγος· καὶ καθεξῆς δὲ ἄλλα πάμπολλα παραδείγματα τῆς ὀργῆς τοῦ θεοῦ κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν εὑρίσκομεν εἰς τὰς θείας γραφάς· βλέπομεν δὲ καὶ ἄχρι τῆς σήμερον τοὺς παραβάτας τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ παιδευομένους, καὶ τὸν προφητικὸν λόγον πληρούμενον «Ὑπὲρ ἀνομίας ἐπαίδευσας ἄνθρωπον, καὶ » ἐξέτηξας ὡς ἀράχνην τὴν ψυχὴν αὐτοῦ »· (Ψαλ. 38, 14, 15.) Τούτου ἡ γῆ, κἂν γεωργῆται, οὐκ ἀποδίδωσι τὸν καρπὸν αὐτῆς· ἐκείνου τὸ ἔργον καὶ μετὰ τοὺς πολλοὺς κόπους μένει ἄπρακτον· ἐκεῖνος ἀσθενεῖ ἀσθένειαν ὀδυνηρὰν καὶ πολυχρόνιον· οὗτος ἀποθνήσκει θάνατον ἐξαιφνίδιον καὶ ἄωρον· ὁ ἄλλος πίπτει εἰς δυστυχίας θλιβερὰς καὶ ἀπαραμυθήτους.

Ἀλλὰ διὰ τί, λέγουσί τινες, βλέπομεν πολλοὺς ἁμαρτωλούς, οἵτινες οὐ μόνον οὐδεμίαν παίδευσιν λαμβάνουσιν, ἀλλὰ καὶ ζῶσιν εὐτυχῶς, καὶ εὐοδοῦνται κατὰ πάντα εἰς τὴν παροῦσαν ζωήν; περὶ τούτου καὶ ὁ μέγας προφήτης Ἱερεμίας ἐξηπόρησε· «Τί ὅτι, ἔλεγεν, ὁδὸς ἀσεβῶν εὐοδοῦται, » εὐθήνησαν πάντες οἱ ἀθετοῦντες ἀθετή» ματα »; (Ἱερμ. 12, 1.) ἀλλ᾽ ὁ αὐτὸς ἔλυσεν εὐθὺς τὴν ἀπορίαν αὐτοῦ, λέγων «ἐγγὺς εἶ τοῦ στό- (αὐτ. 12, 2.)

» ματος αὐτῶν, καὶ πόῤῥω ἀπὸ τῶν νεφρῶν » αὐτῶν »· διὰ μὲν τοῦ στόματος σημαίνων τὰ ἔξω καὶ πρόσκαιρα ἀγαθά, ἅπερ συγχωρεῖ αὐτοῖς ὁ θεός· διὰ δὲ τῶν νεφρῶν τὰ ἔσω καὶ αἰώνια, ἀφ' ὧν μακρὰν ἀπέχουσι διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν· ἔπειτα καὶ τὴν παίδευσιν δηλοποιεῖ, εἰς ἣν οἱ δείλαιοι ἑτοιμάζονται «ἅγνισον, λέγει, αὐτοὺς εἰς » ἡμέραν σφαγῆς ». Ὁ δὲ θεηγόρος ἀπόστολος ἐλέγχει αὐστηρῶς τὸν ἁμαρτωλόν, τὸν μὴ παρὰ θεοῦ παιδευόμενον, ὡς καταφρονητὴν τῆς ἀγαθότητος, τῆς ὑπομονῆς, καὶ τῆς μακροθυμίας τοῦ θεοῦ, καὶ ὡς μὴ γνωρίζοντα, ὅτι δι' αὐτῆς τῆς χρηστότητος καλεῖ αὐτὸν ὁ θεὸς εἰς μετάνοιαν· ἀμετανόητε, λέγει, τί συλλογίζεσαι περὶ τοῦ θεοῦ; « Ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, » καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς μακροθυμίας » καταφρονεῖς, ἀγνοῶν, ὅτι τὸ χρηστὸν » τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; » Ὥστε, ἐάν τινες τῶν ἁμαρτωλῶν μένωσιν ἀτιμώρητοι εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, τοῦτό ἐστιν ἀγαθωσύνη τοῦ θεοῦ, ἥτις αὐτοὺς προσκαλεῖ εἰς τὴν μετάνοιαν. Οὐαὶ δὲ εἰς αὐτούς, ἐὰν σκληρυνθῇ ἡ καρδία αὐτῶν, καὶ μὴ μετανοήσωσι· διότι τότε θησαυρίζουσιν οἱ ταλαίπωροι πᾶσαν τὴν θείαν ἀγανάκτησιν ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως· « Κατὰ » δὲ τὴν κληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον » καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν » ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως δικαιοκρι» σίας τοῦ θεοῦ ».

αὐτ. 12, 3.

Ῥωμ. 2, 4.

Ῥωμ. 2, 5.

Ἐπειδὴ ὁ θεός ἐστι δικαιότατος καὶ ἀπροσωπόληπτος, ἀναμφιβόλως παιδεύει ἐπίσης πάντας τοὺς παραβάτας τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ· ἀλλ' ἐπειδὴ οὐκ ἔστι μία ἡ ζωὴ ἡμῶν, ἀλλὰ δύο, ἡ μὲν πρόσκαιρος, ἡ δὲ αἰώνιος, διὰ τοῦτο ἄλλους μέν, ἐκείνους δηλονότι, τῶν ὁποίων τὰ ἁμαρτήματά εἰσιν ἐλαφρότερα, παιδεύει εἰς τὴν παροῦσαν ζωήν, ἵνα, βλέποντες τὴν παίδευσιν, καὶ φοβούμενοι τὴν δικαίαν αὐτοῦ ὀργὴν καὶ ἀγανάκτησιν, φεύγωμεν τὴν ἁμαρτίαν· ἄλλους δέ, ἤγουν τοὺς βαρύτερα ἁμαρτάνοντας, ἐγκαταλείπει ἀτιμωρήτους, ἵνα πληροφορίαν ἔχωμεν, ὅτι ἐστὶ μέλλουσα ζωὴ καὶ κρίσις καὶ ἀνταπόδοσις. Ἐὰν πιστεύωμεν ὅτι ὁ θεός ἐστι δίκαιος, ἐπειδὴ βλέπομεν ἄλλους μὲν ἁμαρτωλοὺς τιμωρουμένους, ἄλλους δὲ οὐ μόνον ἀτιμωρήτους, ἀλλὰ καὶ εὐτυχεῖς, ἐξ ἀνάγκης πειθόμεθα, ὅτι ἔρχεται ἡμέρα, καθ' ἣν, ὅσοι ἁμαρτωλοὶ ἔμειναν ἀτιμώρητοι, λαμβάνουσι τότε τὴν πρέπουσαν παίδευσιν.

Ὅταν λοιπόν, ὦ χριστιανέ, βλέπῃς εὐτυχοῦντα τὸν πονηρὸν καὶ παράνομον ἄνθρωπον, μὴ ἐπιθυμήσῃς τὴν εὐτυχίαν αὐτοῦ, μηδὲ θελήσῃς μιμητὴς αὐτοῦ γενέσθαι· « Μὴ παραζήλου ἐν πονηρευομένοις, » μηδὲ ζήλου τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν »· Διὰ τί; « ὅτι ὡσεὶ χόρτος ταχὺ ἀποξηραν» θήσονται, καὶ ὡσεὶ λάχανα χλόης ταχὺ » ἀποπεσοῦνται ». Ὅταν βλέπῃς τῶν ἁμαρτωλῶν τὴν δόξαν καὶ τὸ ὕψωμα, ὁλοτελῶς μὴ θαυμάζῃς· διότι οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπολοῦνται· « Οἱ δὲ ἐχθροὶ τοῦ Κυρίου, ἅμα » τῷ δοξασθῆναι αὐτοὺς καὶ ὑψωθῆναι, ἐκ» λείποντες ὡσεὶ καπνὸς ἐξέλιπον ». Μὴ σκανδαλίζεσαι, ὅταν βλέπῃς τὸν ἀσεβῆ ὑπερυψούμενον ὡς τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου· διότι, « παρῆλθον, λέγει ὁ προφήτης, καὶ » ἰδοὺ οὐκ ἦν, καὶ ἐζήτησα αὐτόν, καὶ

Ψαλ. 36, 1, 2.

αὐτ. 21.

Ψαλ. 36, 38.

» οὐχ εὑρέθη ὁ τόπος αὐτοῦ »· μηδόλως ἀπορήσῃς, ὅταν βλέπῃς τὸν ἁμαρτωλὸν μὴ παιδευόμενον· διότι αὐτὸς φυλάττεται εἰς τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως· « Φυλάσσεται » ὁ ἀσεβὴς εἰς ἡμέραν κακήν. » Ἐὰν δὲ σὺ αὐτὸς ἁμαρτάνῃς καὶ οὐδεμίαν παίδευσιν λαμβάνῃς παρὰ θεοῦ, γίνωσκε, ὅτι τοῦτό ἐστι χρηστότης θεία καὶ ὑπομονὴ καὶ μακροθυμία, ἥτις σὲ προσκαλεῖ· ἐλθέ, λέγει σοι, μετανόησον· ἐὰν δὲ μείνῃ ἡ καρδία σου σκληρὰ καὶ ἀμετανόητος, οὐαί σοι! « ὀργὴν θησαυρίζεις ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς » καὶ ἀποκαλύψεως δικαιοκρισίας τοῦ » θεοῦ ». Ἐὰν μένῃς ἐν τῇ ἀνομίᾳ, καὶ ἀντὶ τιμωρίας λαμβάνῃς εὐτυχίαν, οὐαί σοι! διότι ἑτοιμάζεσαι εἰς ἡμέραν σφαγῆς, φυλάττεσαι εἰς ἡμέραν κακήν· διὰ τὴν ἀμετανοησίαν σου ὁ θεὸς σὲ ἐγκαταλείπει, καὶ οὐδόλως παιδεύει σε παιδείαν πρόσκαιρον, ἀλλ' ἑτοιμάζει σοι τὴν αἰώνιον.

Παροιμ. 16, 4.

Ῥωμ. 2, 5.

Ἀδελφοί, ἡ μὲν τιμωρία διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐστὶν ἄφευκτος· ἀναβάλλεται, ἀλλ' οὐκ ἀποβάλλεται· ἐὰν μὴ παιδευθῶμεν νῦν πρόσκαιρα, παιδευόμεθα ἔπειτα αἰώνια· ἡ δὲ ἁμαρτία ἐστὶν εὐπερίστατος· ὅπου ἂν σταθῇς, καὶ ὅπου ἂν στρέψῃς τὰ ὄμματα, ἐκεῖ πειρασμοὶ καὶ παγίδες καὶ ὁ κίνδυνος τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἡ διάνοια δὲ ἡμῶν ἔγκειται ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος ἡμῶν. Τί λοιπὸν τὸ ποιητέον; θαῤῥεῖτε, μὴ ἀπελπίζησθε· ἔχομεν μέγα καταφύγιον, ἔχομεν στερεὰν καὶ μεγάλην ἐλπίδα τὴν ἄπειρον τοῦ θεοῦ εὐσπλαγχνίαν πρὸς τοὺς μετανοοῦντας· διὰ τῆς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως οὐ μόνον φεύγομεν τὴν διὰ τὴν ἁμαρτίαν τιμωρίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν τελείαν συγχώρησιν τῆς ἁμαρτίας λαμβάνομεν· « Τὴν ἀνομίαν » μου ἐγνώρισα, λέγει ὁ προφήτης, καὶ » τὴν ἁμαρτίαν μου οὐκ ἐκάλυψα· Εἶπα, » ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου » τῷ Κυρίῳ, καὶ σὺ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν » τῆς καρδίας μου ».

Γεν. 8, 21.

Ψαλ. 31, 5, 6.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΕΙΤΙΔΟΣ.

Πολλὰ καὶ ἀξιάκουστα πράγματα περιέχει ἡ σήμερον ἀναγνωσθεῖσα εὐαγγελικὴ ἱστορία· αὐτὴ ἀποδεικνύει φανερὰ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν θεὸν καὶ ἄνθρωπον· περιγράφει τὴν ὑπερβάλλουσαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ φιλανθρωπίαν καὶ συγκατάβασιν,

καὶ τὴν πρόθυμον πίστιν, ἅμα δὲ καὶ τὸν ζῆλον τῆς Σαμαρείτιδος διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν συμπατριωτῶν αὐτῆς· διδάσκει πόσον πλούσιόν ἐστι τὸ νᾶμα τῆς θείας χάριτος, καὶ ποία ἐστὶν ἡ ἀληθινὴ προσκύνησις τοῦ θεοῦ, καὶ πόσην δύναμιν εἶχεν ὁ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ δεσποτικὸς λόγος. Ἀφιερώσατε λοιπόν, χριστιανοί, προσεκτικὴν ἀκρόασιν, ἵνα, ἀκούσαντες ταῦτα τὰ ψυχοσωτήρια μαθήματα, ποτισθῆτε καὶ ὑμεῖς, καθὼς καὶ ἡ Σαμαρεῖτις, τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν, ἤγουν ὁδηγηθῆτε εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας.

Ἰωάν. 4, 5. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας, λεγόμενην Σιχὰρ πλησίον τοῦ χωρίου, ὃ ἔδωκεν Ἰακὼβ Ἰωσὴφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ.

Ἰσραηλῖται ἦσαν οἱ παλαιοὶ τῆς Σαμαρείας κάτοικοι· κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τῶν βασιλέων Ἄχαζ καὶ Ὠσηέ, αἰχμαλωτίσας αὐτοὺς ὁ Σαλμανασσὰρ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀσσυρίων, μετῴκισεν ἅπαντας εἰς τὴν Βαβυλῶνα καὶ τὴν Μηδίαν· συνάξας δὲ ἐκεῖθεν διάφορα ἔθνη ἀπέστειλεν αὐτὰ εἰς τὴν Σαμάρειαν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἔθνη ταῦτα ἦσαν εἰδωλολάτραι, ἀπέστειλεν ὁ θεὸς λέοντας, οἵτινες ἀπέκτεινον πολλοὺς ἐξ αὐτῶν. Τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀσσυρίων ἀπέστειλεν εἰς τὴν Σαμάρειαν ἕνα τῶν αἰχμαλώτων ἱερέων τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἵνα διδάσκῃ τὰ ἐκεῖ ζῶντα ἔθνη τὴν Ἰουδαϊκὴν πίστιν. Ὅθεν ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἐκείνου διδαχθέντα, ἐπίστευον μὲν τὸν ἀληθινὸν θεόν, ἐλάτρευον ὅμως καὶ τοῖς γλυπτοῖς « Καὶ ἦσαν τὰ ἔθνη ταῦ-» τα, λέγει ἡ θεία γραφή, φοβούμενοι τὸν » Κύριον, καὶ τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν ἦσαν » δουλεύοντες ». (4. Βασιλ. 17', 41.) Ὕστερον δὲ ἐπιστρέψαντες ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας οἱ Ἰουδαῖοι, ὠνόμαζον μὲν τὰ ἔθνη ταῦτα Σαμαρείτας, ὡς κατοικοῦντας τὴν Σαμάρειαν, ἥτις ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ ὄρους Σομόρ· ἀπεστρέφοντο δὲ αὐτοὺς ὡς ἐθνικοὺς καὶ ἀλλοφύλους. Οὗτοι οἱ Σαμαρεῖται μόνην τὴν πεντάβιβλον τοῦ Μωϋσέως δεχόμενοι, τὰ δὲ λοιπὰ τῆς θείας γραφῆς βιβλία ἀποστρεφόμενοι, ἐνόμιζον ἑαυτοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἀβραὰμ καὶ τοῦ Ἰακώβ. Σημείωσαι δέ, ὅτι πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ὁ Κύριος ἡμῶν παρήγγειλεν, ἵνα μὴ ὑπάγωσιν εἰς τὰς πόλεις τῶν Σαμαρειτῶν (Ωριγ. ἐνχ. 4. τῆς εἰς τὸ κατὰ Ἰωάν. Σειρᾶς.) « Καὶ εἰς » πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε », ἀλλ' (Ματ. 10 5.) ἵνα προτιμήσωσι τοὺς Ἰσραηλίτας· « Πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ »· οὕτω δὲ κατέστησεν αὐτοὺς ἀναπολογήτους, ὡς προτιμηθέντας τῶν ἐθνῶν, καὶ ὅμως καταφρονήσαντας τῆς εὐσεβείας τὸ κήρυγμα. Αὐτὸς δὲ ὁ παγκόσμιος σωτήρ, ἵνα δείξῃ, ὅτι ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον σῶσαι πάντας ἐπίσης, καὶ Ἰσραηλίτας καὶ ἐθνικούς, ἔρχεται εἰς μίαν πόλιν τῆς Σαμαρείας, ὀνομαζομένην Σιχάρ. Αὐτὴ ἡ πόλις ἔκειτο πλησίον τοῦ τόπου ἐκείνου, ὃν οἱ μὲν υἱοὶ τοῦ πατριάρχου Ἰακὼβ ἐκληρονόμησαν, φονεύσαντες τοὺς Συχεμίτας διὰ τὴν παρθενοφθορίαν τῆς ἀδελφῆς αὐτῶν τῆς Δείνας· (Γεν. 34, 25, 29.) ὁ δὲ πατριάρχης Ἰακὼβ ἐδωρήσατο αὐτῶν τῷ υἱῷ αὐτοῦ τῷ Ἰωσήφ. (αὐτ. 48, 22.) Ἔρχεται λοιπὸν ὁ Κύριος ἡμῶν εἰς τὴν πόλιν Σιχάρ.

Ἰωάν. 4, 6. Ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ. Ὁ οὖν Ἰησοῦς, κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ὥρα ἦν ὡσεὶ ἕκτη.

Πηγὴν ὀνομάζει τὸ φρέαρ, καθὼς ἡ Σαμαρεῖτις κατωτέρω λέγει· « Κύριε, οὔτε » ἄντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶ βαθύ ». (αὐτ. 11.) Ἐκεῖ, ἤγουν εἰς τὴν Σιχάρ, ἦν τὸ φρέαρ τὸ λεγόμενον πηγὴ τοῦ Ἰακώβ, ἢ καθότι ὁ Ἰακὼβ ᾠκοδόμησεν αὐτό, ἢ καθότι ἔκειτο ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν ἠγόρασεν ἀπὸ τοῦ Ἐμμὼρ τοῦ πατρὸς Συχέμ, καὶ ἄρχοντος τῶν Σικίμων. (Γεν. 33, 19.) Ἐκεῖ οὖν ὁ Κύριος Ἰησοῦς, κεκοπιασμένος ὤν, ἐκάθισε. Δύο δέ εἰσι τοῦ κόπου τὰ αἴτια, ἡ ὁδοιπορία καὶ ἡ καῦσις· « Κεκοπιακώς, λέγει, ἐκ τῆς ὁδοι» πορίας, εἶτα προστίθησιν, ὥρα ἦν ὡσεὶ » ἕκτη », ἤγουν κατὰ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας. Ἡ δὲ ὁδοιπορία καὶ ὁ κόπος διδάσκουσιν ἡμᾶς πρῶτον, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἐστι τέλειος ἄνθρωπος· διότι πᾶς ἄνθρωπος μετὰ τὴν ὁδοιπορίαν καὶ καῦσιν αἰσθάνεται κόπον, καὶ ζητεῖ κάθισμα πρὸς ἀνάπαυσιν· δεύτερον δέ, ὅτι ὁ σωτὴρ ἡμῶν πεζὸς ἐν ὥρᾳ μεσημβρίας περιεπάτει, ζητῶν τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ καὶ τὸ « ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ » τὴν ἄκραν αὐτοῦ ταπείνωσιν σημαίνει· διότι ἐκάθισεν οὐχὶ εἰς εὐτρεπισμένον καὶ ἐστρωμένον, ἀλλ' εἰς ἀπέριττον καὶ τὸν τυχόντα ἐπὶ τῆς πηγῆς τόπον. Ταῦτα δὲ καταισχύνουσι τὴν ὑπερηφάνειαν ἡμῶν· διότι ὁ μὲν Κύριος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς πεζὸς περιεπάτει ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ τῆς καύσεως, καὶ ἐκαθέζετο ὅπως ἔτυχεν· ἡμεῖς δὲ ζητοῦμεν ἵππους καὶ ἁμάξας, καὶ παρατηροῦμεν τὰς ὥρας, καὶ περιβλέπομεν τὸν τόπον τοῦ καθίσματος· καὶ ὁ μὲν Κύριος καὶ κόπον καὶ ὁδοιπορίαν ὑπέμεινε διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν δούλων αὐτοῦ· ἡμεῖς δὲ οὐδὲ μικρὰν ἐνόχλησιν ὑποφέρομεν διὰ βοήθειαν καὶ ὠφέλειαν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. Ἐκεῖ οὖν ἐκάθισεν ὁ τῶν ἁπάντων δεσπότης, καὶ ἰδοὺ

Ἰωάν. 4, 7. Ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλῆσαι ὕδωρ. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· δός μοι πιεῖν.

Κατὰ τύχην ἄρα ἔρχεται ἡ γυνὴ ἐκείνην τὴν ὥραν, ἵνα ἀντλήσῃ τὸ ὕδωρ; οὐχί· ἀλλὰ κατὰ θείαν νεῦσιν καὶ οἰκονομίαν· διότι, ἐκεῖ ἐλθοῦσα, εὗρε τὴν σωτηρίαν· ἡ δὲ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων οὐδὲ κατὰ τύχην γίνεται οὐδὲ κατὰ συμβεβηκός, ἀλλὰ κατὰ θείαν πρόνοιαν καὶ ἀντίληψιν. Καθὼς δὲ ὁ μὲν Ζακχαῖος εὗρε τὴν σωτηρίαν, ἀναβὰς κατὰ θείαν οἰκονομίαν εἰς τὴν συκομωρέαν, ὁ δὲ Ματθαῖος καθήμενος ἐπὶ τὸ τελώνιον, ὁ δὲ Ναθαναὴλ ἱστάμενος ὑπὸ τὴν συκῆν, ὁ δὲ Ἀνδρέας καὶ ὁ Πέτρος βάλλοντες τὸ ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν, οὕτω καὶ ἡ Σαμαρεῖτις, ἐλθοῦσα τότε εἰς τὸ φρέαρ, ἵνα ἀντλήσῃ ὕδωρ, εὗρεν ἐκεῖ τῆς ψυχῆς αὐτῆς τὸν σωτῆρα. Ἆρά γε δὲ σωματικῶς ἐδίψα, καὶ διὰ τοῦτο ἐζήτησεν ὕδωρ ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος; Ἐδίψα ἴσως, ὡς ἄνθρωπος, μετὰ τὸν ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς καύσεως περίπατον, ἐδύνατο ὅμως, ὡς θεός, ἐὰν ἤθελε, καὶ ἐκ πέτρας ἐξάξαι ὕδωρ, καθὼς ἐξήγαγεν αὐτὸ ἐν Ῥαφιδείν, καὶ χορτάσαι τὴν (Ἐξόδ. 17, 1.)

δίψαν αὐτοῦ, καθὼς ἐχόρτασε τότε τοὺς διψῶντας Ἰσραηλίτας· ζητεῖ ὅμως ὕδωρ παρὰ τῆς Σαμαρείτιδος ὁ φιλανθρωπότατος, ἵνα διὰ τοῦ ζητήματος τοῦ φθαρτοῦ ὕδατος ποτίσῃ αὐτὴν τὸ ἄφθαρτον τῆς θεογνωσίας νᾶμα, καὶ διδάξῃ, ὅτι διψᾷ καὶ ζητεῖ ὡς πολυεύσπλαγχνος πάντων τῶν ἀνθρώπων τὴν σωτηρίαν. Καὶ ὅτι μὲν ἐζήτησε, φανερόν· ὅτι δὲ ἔπιεν, ἄδηλον· καθότι ἐσιωπήθη ὑπὸ τοῦ θείου εὐαγγελιστοῦ. Φαίνεται δέ, ὅτι μετὰ τοσαύτης προθυμίας ἤρχισε τὴν διδασκαλίαν τῆς πίστεως, ὥστε οὐδὲ φαγεῖν ἤθελεν, ὅτε, ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἔφερον τροφάς.

Ἰωάν. 4, 8. Οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσιν.

Ἐζήτησε, λέγει, ὕδωρ παρὰ τῆς Σαμαρείτιδος ὁ Ἰησοῦς· ἐπειδὴ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ οὐκ ἦσαν παρόντες, ἀλλ' ἐπορεύθησαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα ἀγοράσωσι τροφάς· Τίνα δὲ ἀνάγκην εἶχεν ἀγοράζειν τροφὰς ἐκεῖνος, ὅστις ἄλλοτε μὲν διὰ πέντε ἄρτων πεντακισχιλίους ἐχόρτασεν, ἄλλοτε δὲ δι' ἄρτων ἑπτὰ ἔθρεψε τετρακισχιλίους ἄνδρας χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων; Θέλων ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς πληροφορῆσαι πάντας, ὅτι ἦν τέλειος θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος, πότε μὲν ἐδείκνυε τὴν δύναμιν τῆς θεότητος αὐτοῦ, τελῶν τὰ παράδοξα καὶ ἐξαίσια θαύματα, πότε δὲ πάλιν ἔπραττε πάντα τὰ τῆς ἀνθρωπότητος, ἤγουν τροφὰς ἠγόραζε, καὶ συγκαθήμενος τοῖς ἄλλοις ἔτρωγε, καὶ κεκοπιακὼς ἐπὶ τῇ πηγῇ ἐκαθέζετο, καὶ διψῶν ἐζήτει ὕδωρ ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος, δός μοι, λέγων, πιεῖν.

(Ματ. 14, 17, 20, 21. αὐτ. 15, 6, 37, 38.)

Ἰωάν. 4, 9. Λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρεῖτις· πῶς σύ, Ἰουδαῖος ὤν, παρ' ἐμοῦ πιεῖν αἰτεῖς, οὔσης γυναικὸς Σαμαρείτιδος; οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις.

Πόθεν ἐγνώρισεν ἡ Σαμαρεῖτις, ὅτι Ἰουδαῖός ἐστιν ὁ Κύριος; ἐκ τῆς φωνῆς καὶ προφορᾶς, καθὼς καὶ οἱ ἄνδρες Γαλαὰδ ἐγνώρισαν τοὺς Εὐφραθίτας, καὶ οἱ ἑστῶτες ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἀρχιερέως τὸν Πέτρον. Τοῦτο δὲ γνωρίσασα, ἐθαύμασεν, ὅτε ἤκουσεν, ὅτι ζητεῖ παρ' αὐτῆς ὕδωρ. Πῶς, εἶπε, σύ, Ἰουδαῖος ὤν, » ζητεῖς πιεῖν ὕδωρ παρ' ἐμοῦ, ἥτις εἰμὶ » Σαμαρεῖτις; » Καὶ ταῦτα μὲν εἶπεν ἡ γυνή· ὁ δὲ εὐαγγελιστὴς προσέθηκε τὴν αἰτίαν τοῦ ἐρωτήματος αὐτῆς, λέγων· ταῦτα εἶπεν ἡ γυνή, διότι οἱ Ἰουδαῖοι οὐδὲ συναναμίγνυνται, οὐδὲ συναναστρέφονται τοῖς Σαμαρείταις. Κατὰ νόμον δ' ἆρά γε ἐποίουν τοῦτο οἱ Ἰουδαῖοι ἢ διὰ συνήθειαν καὶ δεισιδαιμονίαν; ἀπηγόρευεν ἀληθῶς ὁ νόμος τοῖς Ἰουδαίοις τὴν συναναστροφὴν μετὰ τῶν ἐθνικῶν, καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν γάμους. Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἐθνικοὺς νομίζοντες τοὺς Σαμαρείτας, ὡς ἐκ τῶν Ἀσσυρίων καταγομένους, καὶ τῶν εἰδώλων προσκυνητάς, ἀπεστρέφοντο αὐτούς, καὶ ἔφευγον τὴν συγκοινωνίαν αὐτῶν καὶ τὴν τούτων συναναστροφήν· Ἐπειδὴ οὖν ὁ νόμος ἀπηγόρευε τὴν συναναστροφὴν τῶν ἐθνῶν, πῶς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὡμίλησε μετὰ τῆς Σαμαρείτιδος, καὶ ἐζήτησε παρ' αὐτῆς ὕ-

(Κριτ. 12, 5. Ματ. 26, 73. Λευϊτ. 20, 24. Ἰησοῦς 23, 12, 13.)

δωρ; ὁ νόμος ἀπηγόρευε τοῦτο τοῖς Ἰουδαίοις, ἵνα μὴ μάθωσι τὰ ἔργα τῶν ἐθνικῶν, καὶ λατρεύσωσι τοῖς θεοῖς αὐτῶν, καθὼς πολλάκις συνέβη· « Ἐμίγησαν γάρ, » λέγει ὁ προφήτης, ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ » ἔμαθον τὰ ἔργα αὐτῶν, καὶ ἐδούλευσαν » τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν »· ὁ δὲ θεάνθρωπος, συναναστρεφόμενος μετὰ τῶν ἐθνικῶν, οὐκ ἐμάνθανε τὰ ἔργα αὐτῶν, ἀλλά, διδάσκων αὐτοὺς τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ, ἐπέστρεφεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀληθινὴν πίστιν· διὸ οὐ παρέβαινε τὸν νόμον, ἀλλ' ἐπλήρου τοῦ νόμου τὸν σκοπόν. Περὶ δὲ τούτου αὐτὸς ὁ Κύριος ἀπεκρίθη πρὸς τὴν γυναῖκα·

Ψαλ. 105, 34.

Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῇ· Εἰ ᾔδεις τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ καὶ τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι δός μοι πιεῖν, σὺ ἂν ᾔτησας αὐτόν, καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν.

Ἰωάν. 4, 10.

Ἐὰν ἐγνώριζες, λέγει, τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ καὶ τίς ἐστιν ἐκεῖνος, ὅστις ζητεῖ σοι ὕδωρ, ἐσιώπας τοῦ νόμου τὰ παρατηρήματα, καὶ παρ' αὐτοῦ ἐζήτεις, καὶ ἐλάμβανες ὕδωρ ζῶν. Ποία δέ ἐστιν ἡ δωρεὰ τοῦ θεοῦ, καὶ ποῖον τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; δωρεὰν τοῦ θεοῦ ὠνόμασεν ὁ θεηγόρος ἀπόστολος τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν καὶ ἐνανθρώπισιν καὶ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ παρουσίαν τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ αὐτοῦ· « Ἐπεφάνη, λέγει, ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις »· τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ζῶν ἐστιν ἐκεῖνο, περὶ οὗ ὁ Ἡσαΐας ἔλεγεν· « Ἀντλήσατε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης » ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου ». Τί δέ ἐστι τοῦτο τὸ ὕδωρ ἐξήγησεν ὁ αὐτὸς εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης· διότι, ὅταν ἔγραψεν, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν εἶπεν « Ὁ πιστεύων εἰς » ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς » κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος », τότε προσέθηκε τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ὕδατος τοῦ ζῶντος, λέγων « Τοῦτο δὲ εἶπε περὶ » τοῦ πνεύματος, οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ » πιστεύοντες εἰς αὐτόν ». Ἐπειδὴ δὲ « πάντες οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάν» νου προεφήτευσαν· τέλος δὲ νόμου Χρι» στός· ὁ δὲ νόμος παιδαγωγὸς γέγονεν » εἰς Χριστόν· ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως, » οὐκέτι ὑπὸ παιδαγωγόν ἐσμεν »· διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Κύριος τῇ Σαμαρείτιδι, ἐὰν ἐγνώριζες ποία ἡ χάρις τῆς ἐμῆς παρουσίας, ἔβλεπες, ὅτι αὐτὴ ἔπαυσε τοῦ παλαιοῦ νόμου τὰ παρατηρήματα, μεταδίδοται δὲ ἐπίσης καὶ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς Σαμαρείταις, καὶ εἰς πάντα τῆς γῆς τὰ ἔθνη· ἐὰν ἐγνώριζες, ὅτι ἐγὼ ὁ λέγων σοι δός μοι πιεῖν εἶμι ὁ σαρκωθεὶς υἱὸς τοῦ θεοῦ καὶ ὁ λυτρωτὴς τοῦ κόσμου, σὺ ἐζήτεις παρ' ἐμοῦ τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν, ἤγουν τὴν ζωοποιὸν χάριν τοῦ παναγίου πνεύματος, καὶ ἐλάμβανες αὐτὴν παρ' ἐμοῦ. Ἐλάλησε δὲ ἀλληγορικῶς πρὸς τὴν γυναῖκα ὁ κύριος, ἵνα μή, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰπὼν ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ Χριστὸς ὁ Μεσίας, σκανδαλισθῇ, καὶ νομίσῃ αὐτὸν ἄνθρωπον ὑπερήφανον καὶ καυχηματίαν· αὐτὴ δὲ ἀκούσασα, καὶ μὴ δυνηθεῖσα κατανοῆσαι τῶν λεγομένων τὸ νόημα, ἀποκρίνεται οὕτω·

Τίτ. 2, 11. Ἡ. 12, 3. Ἰωάν. 7, 38. αὐτ. 39. Ματθ. 11, 13. Ῥωμ. 10, 4. Γαλ. 3, 24, 25.

Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Κύριε, οὔτε ἄντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ

Ἰωάν. 4, 11.

ἐστὶ βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; (12.) Μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακὼβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιε, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ;

(Χρυσ. εἰς τὸ 26, κ. τῆς γεν. Γεν. 21, 19.) Ὕδωρ ζῶν ὠνόμασεν ὁ Μωϋσῆς τὸ κάτωθεν ἀναβλύζον· διότι περὶ μὲν τῆς Ἄγαρ εἶπε « Καὶ εἶδε φρέαρ ὕδατος ζῶντος », (αὐτ. 26, 19.) περὶ δὲ τῶν παίδων τοῦ Ἰσαὰκ « καὶ εὗ» ρον ἐκεῖ φρέαρ ὕδατος ζῶντος ». Ἐκ τούτων δὲ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν λόγων τῆς Σαμαρείτιδος φανερόν ἐςιν, ὅτι αὐτὴ, ζῶν ὕδωρ λέγουσα, τὸ ὕδωρ τοῦ φρέατος ἐνόει· πατέρα δὲ εἶπε τὸν Ἰακὼβ, ἢ ἐπειδὴ οἱ παλαιοὶ τῆς Σαμαρείας οἰκήτορες ἦσαν ἀπόγονοι τοῦ Ἰακὼβ, ἢ ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ οἱ Ἀσσύριοι, οἱ μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Σαμάρειαν κατοικήσαντες, τοῦ καιροῦ προϊόντος, ἐνόμιζον ἑαυτοὺς διὰ τὸ ὁμόπιστον ἀπογόνους τοῦ Ἰακώβ. Καὶ τὴν μὲν καθαρότητα τοῦ ὕδατος τοῦ ἐν τῷ φρέατι τοῦ Ἰακὼβ παρέστησεν, εἰποῦσα, ὅτι ὁ πατριάρχης Ἰακὼβ καὶ οἱ τούτου υἱοὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ, τὴν δὲ πλουσιότητα, εἰποῦσα, ὅτι καὶ τὰ ζῶα αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὕδατος ἐπότιζεν ὁ πατριάρχης. Βλέπε δὲ, ὅτι ἡ Σαμαρεῖτις ἔπαθεν ἐκεῖνο, ὅπερ καὶ ὁ Νικόδημος, ὅτε ἤκουσε τὸν (Ἰωάν. 3, 3.) Κύριον λέγοντα· « Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, » ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται » ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ »· καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ ἔπαθον οἱ θεῖοι ἀπόστολοι, (αὐτ. 11, 11.) ὅτε ἤκουσαν τὸ « Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν » κεκοίμηται »· καὶ τὸ « ἐγὼ βρῶσιν ἔχω (Ἰωάν. 4, 32.) » φαγεῖν »· ἤγουν οὐδόλως κατενόησε τὸ τί ἔλεγε πρὸς αὐτὴν ὁ Κύριος· διότι ὁ μὲν Κύριος Ἰησοῦς ἐλάλει πρὸς αὐτὴν περὶ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου πνεύματος· ἐκείνη δὲ, νομίζουσα ὅτι λαλεῖ περὶ ὑλικοῦ καὶ φθαρτοῦ ὕδατος, ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπε· Κύριε, σὺ ἄντλημα οὐκ ἔχεις, ἵνα ἀντλήσῃς ὕδωρ, τὸ δὲ φρέαρ τοῦτό ἐστι βαθύ· πόθεν λοιπὸν ἔχεις τὸ ἀναβλυστικὸν ὕδωρ; μήπως σὺ ὑπάρχεις ἰσχυρότερος καὶ ἐπιτηδειότερος τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακὼβ, ὅστις κατεσκεύασε, καὶ ἔδωκεν ἡμῖν τοῦτο τὸ φρέαρ, ἔπιε δὲ ἐκ τούτου καὶ αὐτός, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ τὰ ζῶα αὐτοῦ; Ἐπειδὴ λοιπὸν αὐτὴ οὐκ ἐδυνήθη κατανοῆσαι τὸ νόημα τῶν λόγων, ἄρχεται ὁ Κύριος τὴν ἐξήγησιν αὐτῶν οὕτως·

Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν (Ἰωάν. 4, 13.) αὐτῇ· πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· (14.) ὃς δ᾽ ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος, οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα· ἀλλὰ τὸ ὕδωρ, ὃ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Τὰ λόγια ταῦτα φαίνονται μὲν, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἀπόκρισις πρὸς τὸ ζήτημα τῆς γυναικός· διὰ τούτων ὅμως τῶν λόγων ἀπεκρίθη ὁ θεάνθρωπος θεοπρεπέστατα· ἐὰν ἔλεγε, ναὶ, μείζων εἰμὶ τοῦ Ἰακὼβ, αὐτὴ, διὰ τὴν μεγάλην περὶ τοῦ Ἰακὼβ ὑπόληψιν, ἐταράττετο εὐθὺς, καὶ ἀπεστρέφετο αὐτὸν, ὡς ὑπερήφανον· εἰπὼν δὲ ὅτι,

ὅστις πίνει ἀπὸ τούτου τοῦ ὕδατος τοῦ Ἰακώϐ, πάλιν διψᾷ, ἀλλ' ὅστις πίνει ἐκ τοῦ ὕδατος, ὃ ἐγὼ δώσω, οὐ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ἔδειξεν, ὅτι τὸ ὕδωρ, ὃ δίδωσιν αὐτός, πολλῷ τιμιώτερόν ἐστι τοῦ ὕδατος τοῦ Ἰακώϐ. Εἰπὼν οὖν, ὅτι τὰ ἑαυτοῦ χαρίσματά εἰσι πολλῷ ὑπέρτερα τῶν τοῦ Ἰακώϐ, ἀφῆκε τὴν γυναῖκα, ἵνα συμπεράνῃ, ὅτι αὐτός ἐστι μείζων ἐκείνου. Τὸ ὕδωρ δέ, περὶ οὗ λαλεῖ ὁ δεσπότης ἡμῶν, ἡ χάρις τοῦ παναγίου πνεύματός ἐστιν, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν· ὅστις δὲ ἀξιωθῇ ταύτης τῆς χάριτος, οὐδέποτε διψᾷ τὴν γνῶσιν τῶν θείων μαθημάτων, οὐδὲ ἔχει χρείαν, ἵνα ἄλλος αὐτὸν διδάξῃ, ἀλλὰ γίνεται πηγὴ διδασκαλίας, ἥτις, ἀναπηγάζουσα καὶ πηδῶσα ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ποτίζει καὶ ὁδηγεῖ τοὺς ἀκούοντας πρὸς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ θεηγόροι ἀπόστολοι, οἵτινες, λαβόντες τὴν χάριν τοῦ παναγίου πνεύματος, τοσοῦτον ἐφωτίσθησαν, ὥστε εἶχον πᾶσαν τὴν γνῶσιν τῆς ἀληθείας τῶν θείων μυστηρίων, καθὼς ὁ θεάνθρωπος ὑπεσχέθη αὐτοῖς, λέγων «Ὅταν δὲ ἔλθῃ » ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγή» σει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν»· ἐγένοντο δὲ καὶ πηγαὶ τῶν θείων διδαγμάτων, καὶ ποτίσαντες πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τῆς θεογνωσίας τὰ νάματα, ὡδήγησαν τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας. Ἀκούσασα δὲ ἡ Σαμαρεῖτις ταύτην τοῦ σωτῆρος ἡμῶν τὴν ἀπόκρισιν οὐδὲ ἐθαύμασεν, οὐδὲ ἠπίστησεν, ἀλλ' ἐζήτησεν εὐθὺς τοῦτο τὸ ὕδωρ.

(Ἰωάν. 16, 13.)

Λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή· Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ, μηδὲ ἔρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. (αὐτ. 4, 15.)

Πάλιν ἡ γυνὴ γήϊνα φρονεῖ! νομίζει φθαρτὸν καὶ γήϊνον, οὐχὶ δὲ ἄφθαρτον καὶ οὐράνιον τοῦ σωτῆρος τὸ ὕδωρ· ὅθεν, δός μοι, λέγει, Κύριε, τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ, καὶ ἔρχωμαι εἰς τοῦτον τὸν τόπον εἰς τὸ ἀντλεῖν ὕδωρ. Ἐπειδὴ λοιπὸν οὐδὲ ταῦτα τὰ λόγια ἴσχυσαν ἀναϐιϐάσαι τὸν νοῦν αὐτῆς εἰς τὰ ὑψηλότερα νοήματα, δι' ἄλλου τρόπου ὁ φιλανθρωπότατος ἐφέλκει αὐτὴν πρὸς τὴν πίστιν.

Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ὕπαγε, φώνησον τὸν ἄνδρα σου, καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε. (Ἰωάν. 4, 16.)

Ἰδοὺ ὁ ἄλλος τρόπος· κάλεσον, λέγει, τὸν ἄνδρα σου, καὶ ἐλθὲ μετ' αὐτοῦ ὧδε. Βλέπει ὡς καρδιογνώστης, ὅτι ἐκείνη, τοῦτο ἀκούσασα, ἀποκριθήσεται, ὅτι οὐκ ἔχει ἄνδρα· αὐτὸς δέ, ἐκ τούτου ἀφορμὴν λαϐών, καὶ δηλοποιήσας τὰ ἀπόκρυφα αὐτῆς ἔργα, καὶ δείξας ἑαυτὸν κρυφιογνώστην, διὰ τούτου ἐφελκύσει αὐτὴν εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν πίστιν· τοῦτο δὲ καὶ γέγονε· διότι

Ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν· οὐκ ἔχω ἄνδρα· Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· καλῶς εἶπας, ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω· πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες· καὶ νῦν ὃν ἔχεις, οὐκ ἔστι σου ἀνήρ· τοῦτο ἀληθὲς εἴρηκας. (Ἰωάν. 4, 17. 18.)

Ἄνθρωπον ἁπλοῦν ἐνόμισε τὸν θεάνθρωπον ἡ Σαμαρεῖτις· ὅθεν ἤλπισεν, ὅτι δύναται κρύψαι ἀπ' αὐτοῦ τὰ ἑαυτῆς παραπτώματα· ὁ δὲ φιλανθρωπότατος θεὸς διὰ γλυκυτάτου τρόπου ἐλέγχει καὶ τὸ ψεῦδος αὐτῆς καὶ τὴν ἀνομίαν, λέγων· ὀρθῶς ἀπεκρίθης, ὅτι οὐκ ἔχω ἄνδρα· ἀλήθειαν εἶπας· διότι πέντε ἄνδρας ἔλαβες, καὶ ἐκεῖνον δέ, ὃν ἔχεις κατὰ τὸ παρόν, οὐκ ἔστι σου ἀνήρ. Καὶ ὅτι μὲν ὁ ἔσχατος οὗτος ἀνὴρ τῆς Σαμαρείτιδος ἦν παράνομος, φανερόν ἐστιν, ἐπειδὴ εἶπεν ὁ Κύριος, καὶ νῦν ὃν ἔχεις, οὐκ ἔστι σου ἀνήρ· περὶ δὲ τῶν πέντε τῶν πρώτων ἀπορία ἐστί, νόμιμοι δηλαδὴ ἦσαν ἢ ἄνομοι. Ἀκούσασα δὲ ἡ Σαμαρεῖτις τὰ ἀπόκρυφα αὐτῆς, προφήτην ἐνόμισε τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

Ἰωάν. 4, 19, 20.

Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Κύριε θεωρῶ, ὅτι προφήτης εἶ σύ. Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τούτῳ τῷ ὄρει προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος, ὅπου δεῖ προσκυνεῖν.

Δύο ὄρη ἦσαν κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Ἱεριχῶ, τὸ Γαριζὶν καὶ τὸ Γαιβάλ· καὶ ἐπάνω μὲν τοῦ Γαριζὶν ἀνεγίνωσκον οἱ Ἰουδαῖοι τὰς εὐλογίας, ἐπάνω δὲ τοῦ Γαιβὰλ τὰς κατάρας· «Καὶ δώσεις, » λέγει ὁ θεός, τὴν εὐλογίαν ἐπ' ὄρος Γαριζίν, καὶ τὴν κατάραν ἐπ' ὄρος Γαιβάλ.» Ἐκ τούτου λαβόντες ἀφορμὴν οἱ Σαμαρεῖται προσεκύνουν εἰς τὸ ὄρος τὸ Γαριζίν, ἐπειδὴ ἦν ὄρος εὐλογίας· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι εὐλόγως ἔλεγον, ὅτι τόπος προσκυνήσεως εἰσὶ τὰ Ἱεροσόλυμα· διότι νόμος ἔλεγε· «Πρόσεχε σεαυτῷ, μὴ ἀνενέγκῃς τὰ ὁλοκαυτώματά σου ἐν παντὶ τόπῳ, οὗ ἐὰν » ἴδῃς, ἀλλ' ἢ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέ» ξηται Κύριος ὁ θεός σου αὐτόν, ἐν μιᾷ » τῶν φυλῶν σου, ἐκεῖ ποιήσεις πάντα, » ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον.» Βλέπε δὲ πῶς ἡ Σαμαρεῖτις, γνωρίσασα, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς Ἰουδαῖός ἐστι καὶ προφήτης, κἂν μὴ ἐρωτᾷ, ἐρώτημα ὅμως προβάλλει εἰς αὐτὸν περὶ τῆς διαφορᾶς τῆς μεταξὺ Ἰουδαίων καὶ Σαμαρειτῶν διὰ τὸν τόπον τῆς προσκυνήσεως· οἱ πατέρες ἡμῶν, λέγει, (πατέρας ὀνομάζουσα τοὺς προγενεστέρους Σαμαρείτας,) προσεκύνησαν, ἤγουν προσηύχοντο καὶ προσέφερον τὰς θυσίας αὐτῶν εἰς τοῦτο τὸ ὄρος· ὑμεῖς δὲ οἱ Ἰουδαῖοι λέγετε, ὅτι ὁ τόπος τῆς προσκυνήσεως εἰσὶ τὰ Ἱεροσόλυμα. Ταῦτα δὲ εἰποῦσα, περιέμενε τοῦ Κυρίου τὴν ἀπόκρισιν, ἵνα μάθῃ ποῖος ὁ ἀληθὴς καὶ ἁρμόδιος τόπος τῆς προσκυνήσεως. Ὅθεν

Δευτ. 11, 29. Ὅρα τὸ ὑπόμν. Προσκ. εἰς τὸ 11. τοῦ Δευτ. κ. τὸ εἰς τὴν Ἐλλ. Σαιράν.

Δευτ. 12, 13, 14.

Ἰωάν. 4, 21.

Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· γύναι, πίστευσόν μοι, ὅτι ἔρχεται ὥρα, ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ, οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρί.

Ποία ἐστὶν ἡ ἐρχομένη ὥρα; ὁ καιρός ἐστιν, ἐν ᾧ καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τὰ τῶν Σαμαρειτῶν προσκυνήματα ἔμελλον ἐρημωθῆναι· ἡ ὥρα ἐστὶν ὁ καιρὸς τῆς εἰς τὸν κόσμον παρουσίας αὐτοῦ καὶ θείας ἐπιφανείας, ἥτις κατήργησε τοῦ νόμου τὰ παρατηρήματα, καὶ ἔδειξεν, ὅτι πᾶς τόπος ἁρμόδιός ἐστι πρὸς τὴν τοῦ θεοῦ προσκύνησιν· διότι καὶ κατωτέρω λέγει «Ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστιν.»

Ἰωάν. 4, 23.

Ἀλλὰ διὰ τί εἶπεν, ὅτι εἰς τὸν καιρὸν τῆς παρουσίας αὐτοῦ οὔτε εἰς τὸ ὄρος τῶν Σαμαρειτῶν, οὔτε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα προσκυνήσουσιν οἱ ἄνθρωποι; Πάντες οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύοντες, καὶ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ εἰς τὴν Σαμάρειαν, καὶ εἰς πάντα τόπον προσκυνοῦσι καὶ προσεύχονται καὶ προσφέρουσι τὰς ἀναιμάκτους λατρείας τῷ θεῷ. Τίνα λοιπὸν ἔννοιαν ἔχουσι τοῦ Κυρίου τὰ λόγια; τὴν γνώμην τῶν Σαμαρειτῶν καὶ Ἰουδαίων καταργεῖ ὁ σωτήρ, καὶ καταγγέλλει τὴν παῦσιν τῶν νομικῶν καὶ σκιωδῶν θυσιῶν, καὶ διορίζει τὴν ἀληθινὴν τοῦ θεοῦ λατρείαν· Οὔτε εἰς τὸ ὄρος τοῦτο, λέγει, οὔτε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα προσκυνήσετε, στοχαζόμενοι, ὅτι μόνοι αὐτοὶ οἱ τόποι εἰσὶν ἁρμόδιοι πρὸς τὴν τοῦ θεοῦ προσκύνησιν· Ἐπειδὴ δὲ διὰ τῆς ἀποκρίσεως ταύτης περὶ τοῦ τόπου τῆς προσκυνήσεως ἐλάλησεν ὁ Κύριος, ἐφεξῆς καὶ περὶ τοῦ προσκυνουμένου ὁμιλεῖ, λέγων·

Ἰωάν. 4, 22. Ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε, ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν· ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν.

Πῶς; οἱ μὲν Σαμαρεῖται προσεκύνουν θεὸν ἀγνώριστον, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι θεὸν γνωστόν; οἱ Σαμαρεῖται ἐπίστευον τὸν θεὸν τοπικὸν καὶ μερικόν, καθὼς καὶ οἱ Ἀσσύριοι, οἵτινες ἔλεγον τῷ βασιλεῖ αὐτῶν· «Τὰ » ἔθνη, ἃ ἀπῴκισας καὶ ἀντεκάθισας ἐν πό» λεσι Σαμαρείας, οὐκ ἔγνωσαν τὸ κρίμα » τοῦ θεοῦ τῆς γῆς »· πρὸς τούτοις οἱ Σαμαρεῖται μετὰ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἐλάτρευον καὶ τοῖς εἰδώλοις· «Καὶ ἦσαν, » λέγει, τὰ ἔθνη ταῦτα φοβούμενοι τὸν » Κύριον, καὶ τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν ἦσαν » δουλεύοντες »· (4.Βασ.17, 26. αὐτ. 41.) διὰ τοῦτο λοιπὸν εἶπεν ὁ Κύριος, ὅτι οὐ γνωρίζουσι τί προσκυνοῦσιν. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἀπερίγραπτον, καὶ ἀπεριόριστον, καὶ Κύριον πάσης τῆς κτίσεως ἐγνώριζον τὸν θεόν, καὶ αὐτῷ μόνῳ τὰς λατρείας προσέφερον· προσέτι δὲ τὰ βιβλία τῶν προφητῶν δεχόμενοι, οὐ μόνον τὸν θεὸν καὶ πατέρα ἐγνώριζον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ ἐδιδάσκοντο· ταύτης δὲ τῆς γνώσεως ἐστερημένοι ἦσαν οἱ Σαμαρεῖται, ἐπειδὴ ἀπεστρέφοντο τῶν προφητῶν τὰ βιβλία. Καὶ μὴ θαυμάσῃς, ἐὰν ὁ Χριστός, ὁ ὑπὸ πάσης τῆς κτίσεως ὡς θεὸς ἀληθινὸς προσκυνούμενος καὶ λατρευόμενος, καὶ μηδένα αὐτὸς προσκυνῶν, συγκαταριθμῇ ἑαυτὸν τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ λέγει πληθυντικῶς· «Ἡμεῖς προσκυνοῦμεν »· ἐπειδὴ καλῶς ὡς Ἰουδαῖος κατὰ τὴν ὑπόληψιν τῆς Σαμαρείτιδος, ὁμιλεῖ ὡς ἄνθρωπος, καὶ οὐχὶ ὡς θεός· ὡς ἄνθρωπος δὲ καὶ προσεκύνει τῷ θεῷ καὶ πατρί, καὶ πρεσβεύει δὲ ὑπὲρ ἡμῶν· «Χριστός, » λέγει ὁ θεσπέσιος Παῦλος, ὁ ἀποθανών, » μᾶλλον δὲ καὶ ἐγερθείς, ὃς καὶ ἐντυγχάνει » ὑπὲρ ἡμῶν ». (Ῥωμ. 8, 34.) Ἐδίδαξε δέ, ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν, ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ σωτὴρ καὶ λυτρωτὴς παντὸς τοῦ κόσμου ἐκ τῆς φυλῆς ἀνέτειλε τοῦ Ἰούδα· διότι ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ἡ ἁγία παρθένος καὶ θεοτόκος Μαριάμ, ἐξ ἧς σάρκα λαβὼν ἐγεννήθη, ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Δαβὶδ κατήγετο. Λαλήσας οὖν ὁ Κύριος περὶ τοῦ τόπου τῆς προσκυνήσεως καὶ τοῦ προσκυνουμένου θεοῦ, διδάσκει καὶ περὶ τοῦ τρόπου, δι' οὗ προσκυνεῖται ὁ θεός, λέγων·

Ἰωάν. 4, 23.

Ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστιν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσι τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν.

Τὸ μὲν « ἔρχεται ὥρα » σημαίνει καιρὸν μέλλοντα· ἔρχεται, λέγει, καιρός, ὅταν καταργηθῶσι τὰ ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ ἐν Σαμαρείᾳ προσκυνήματα, καὶ ἁπλωθῇ τῆς πίστεως τὸ κήρυγμα· τὸ δὲ « καὶ νῦν ἐστι » δηλοῖ χρόνον ἐνεστῶτα· ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦτον, λέγει, τὸν καιρόν, ἐν ᾧ ἐγὼ λαλῶ καὶ διδάσκω, καιρὸς ἁρμόδιός ἐςιν, ἵνα προσκυνῶσιν οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ. Τίνες δὲ οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταί; οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύοντες· διότι τῶν μὲν Σαμαρειτῶν ἡ προσκύνησις ἠπατημένη ἦν καὶ σφαλερά, τῶν δὲ Ἰουδαίων τυπικὴ καὶ σκιώδης, τῶν χριστιανῶν δέ ἐστιν ἡ τελεία καὶ ἀληθής. Αὐτοὶ οἱ εἰς Χριστὸν πιστεύοντές εἰσιν οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταί, οἵτινες προσκυνοῦσι τῷ θεῷ καὶ πατρὶ « ἐν πνεύματι », ἤγουν διὰ τῆς ἀναβάσεως τοῦ νοὸς καὶ τῆς ψυχῆς εἰς τὸν θεόν, « καὶ ἀληθείᾳ », τουτέστιν οὐχὶ διὰ τῶν τύπων καὶ ζωοθυσιῶν, ἀλλὰ διὰ τῶν πραγμάτων, ἤγουν τῆς ἀληθοῦς τῶν θείων ἐντολῶν ἐργασίας, καὶ διὰ τῆς τῶν ἀληθινῶν μυστηρίων τελετῆς καὶ μεταλήψεως. Μήπως δὲ τὸ μὲν « ἐν πνεύματι » σημαίνει τὴν ἀφιέρωσιν τοῦ νοὸς ἡμῶν εἰς τὸν θεόν, τὸ δὲ « καὶ ἀληθείᾳ » τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ σώματος εἰς τὴν πρακτικὴν ἀρετήν; σύνθετός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος· σύνθεντος καὶ ἡ προσκύνησις ὑπ' αὐτοῦ γίνεται, ὅταν ὁ μὲν νοῦς ἀναβαίνῃ εἰς τὸν θεόν, τὸ δὲ σῶμα ὑπηρετῇ εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν. Διὰ τί δὲ τοιαύτην προσκύνησιν καὶ τοιούτους προσκυνητὰς ζητεῖ ὁ θεός; διότι

Ἰωάν. 4, 24.

Πνεῦμα ὁ θεός· καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν.

Ὁ θεός ἐστὶν ἄϋλος, ἀσώματος, ἀόρατος, ὁμοίως καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ τοῦ ὁμοίου λοιπὸν λατρεύεται τὸ ὅμοιον. Ἡ ψυχὴ δέχεται τὰ ὀρθὰ δόγματα τῆς πίστεως, καὶ διὰ τῶν ὀρθῶν φρονημάτων δοξάζει τὸν θεόν· ὁ νοῦς συλλογίζεται τοῦ θεοῦ τὰ ἀόρατα, τὴν παντοδυναμίαν, τὴν ἀγαθότητα, τὴν φιλανθρωπίαν, τὴν ἀγάπην, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὰ λοιπὰ αὐτῷ προσόντα, καὶ ὑμνολογεῖ τὴν ἄπειρον αὐτοῦ μεγαλειότητα· ὁ νοῦς στοχάζεται πόσον ἐστὶ τὸ πρὸς τὸν θεὸν χρέος ἡμῶν, καὶ ποίας ἀμοιβὰς παρ' αὐτοῦ προσμένομεν, καὶ προσφέρει αὐτῷ τὴν λατρείαν καθ' ὁμοιότητα τῶν ἁγίων ἀγγέλων, οἵτινες νοερῶς αὐτῷ λατρεύουσι, καὶ πνευματικῶς δοξολογοῦσι. Τοῦτο οὖν σημαίνει τὸ « ἐν πνεύματι », ἤγουν τὸ νοερῶς, ψυχικῶς καὶ πνευματικῶς· καὶ αὐτή ἐςιν ἡ ἀληθὴς λατρεία, ἥτις καὶ νοερὰ προσευχὴ λέγεται, καὶ μελέτη θεία, καὶ θεωρητικὴ ἀρετή, καὶ πνευματικὴ θεωρία. Ἵνα δὲ μή τις νομίσῃ, ὅτι μόνην τὴν νοερὰν λατρείαν ζητεῖ ὁ θεός, προσέθηκεν ὁ θεάνθρωπος τὸ « καὶ ἀληθείᾳ », ἵνα διδάξῃ, ὅτι ἡ πνευματικὴ λατρεία μετὰ τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς

καθίστησι τοὺς ἀνθρώπους τελείους καὶ ἀληθινοὺς προσκυνητὰς τῆς αὐτοῦ θεότητος· διότι ἀλήθειά ἐστι πᾶσα ἀρετὴ κατὰ τὸ « Πᾶσαι αἱ ἐντολαί σου ἀλήθεια », καὶ τὸ « ὁ νόμος σου ἀλήθεια ». Οὗτοι λοιπόν εἰσιν οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ τοῦ θεοῦ καὶ λάτραι, οἱ διὰ τῆς θεωρίας τὸν θεὸν λατρεύοντες, καὶ διὰ τῆς πράξεως αὐτὸν δοξάζοντες· οὗτοί εἰσιν οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταί, οἱ διὰ τῆς πρακτικῆς θεωρίας τῷ θεῷ δουλεύοντες. Ταῦτα ὡς ἤκουσεν ἡ Σαμαρεῖτις, ἐγνώρισεν, ὅτι εἰσὶ λόγια θεῖα καὶ οὐχὶ ἀνθρώπινα· ὅθεν ἀπεκρίθη οὕτω·

Ψαλ. 118, 86, 141.

Ἰωάν. 4, 25.

Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Οἶδα, ὅτι Μεσίας ἔρχεται, ὁ λεγόμενος Χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα.

Ἐπειδὴ οἱ Σαμαρεῖται ἐδέχοντο τοῦ Μωϋσέως τὴν πεντάβιβλον, ὁ δὲ Μωϋσῆς ἔγραψεν εἰς τὸ δευτερονόμιον· « Προφήτην ἐκ » τῶν ἀδελφῶν σου, ὡς ἐμέ, ἀναστήσει » σοι Κύριος ὁ θεός σου· αὐτοῦ ἀκούσεσθε »· διὰ τοῦτο περιέμενον καὶ οἱ Σαμαρεῖται τὴν ἔλευσιν τοῦ Μεσίου, πιστεύοντες, ὅτι αὐτὸς διδάξει αὐτοὺς πάντα τὰ πρὸς τὴν πίστιν καὶ λατρείαν τοῦ θεοῦ ἁρμόδια. Ἐπειδὴ δὲ περὶ θείων πραγμάτων ἐλάλει ὁ θεάνθρωπος, ἡ δὲ Σαμαρεῖτις οὐκ ἐγνώρισε ποῖός ἐστι, διὰ τοῦτο εἶπεν· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἤγουν ὁ Μεσίας, ὁ λεγόμενος Χριστός, αὐτὸς φανερώσει εἰς ἡμᾶς πάντα, ὅσα τῷ θεῷ πρέπουσι.

Δευτ. 18, 15.

Ἰωάν. 4, 26.

Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς. Ἐγώ εἰμι ὁ λαλῶν σοι.

Μεγάλου χαρίσματος ἠξιώθη ἡ Σαμαρεῖτις! πρὸς οὐδένα ἄλλον ἄνθρωπον ὁ Κύριος ἡμῶν τόσον φανερὰ περὶ ἑαυτοῦ ἐλάλησε· πρὸς οὐδένα ἄλλον εἶπεν, ἐγώ εἰμι ὁ Μεσίας, ὁ λεγόμενος Χριστός· προετιμήθη δὲ τῶν ἄλλων ἡ Σαμαρεῖτις διὰ τὸν ζῆλον καὶ τὴν προθυμίαν, ἣν ἔβλεπεν ὁ Κύριος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς· μήπως δὲ προετιμήθη, καὶ καθότι αὐτὴ πρώτη ἀπόστολος ἐκήρυξε τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ τὸ ὄνομα.

Ἰωάν. 4, 27.

Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμασαν, ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι εἶπε· Τί ζητεῖς; ἢ τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς;

Καὶ ἐπὶ τούτῳ, ἤγουν εἰς αὐτὸν τὸν καιρόν, καθ' ὃν ἐλάλει ὁ Ἰησοῦς, ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. Διὰ τί δὲ ἐθαύμασαν, ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει; ἐθαύμασαν οὐχὶ διότι ἐλάλει μετὰ γυναικός, ἀλλὰ μετὰ τοιαύτης γυναικός, ἤγουν Σαμαρείτιδος· διότι ἀποτρόπαιοι καὶ μισητοὶ ἦσαν οἱ Σαμαρεῖται τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς καὶ ἀνωτέρω ὁ εὐαγγελιστὴς ἐσημείωσε, λέγων « Οὐ » γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις »· ἴσως δὲ ἐθαύμασαν, ἐπειδὴ ὁ Ἰησοῦς οὐκ εἶχε συνήθειαν λαλεῖν κατὰ μόνας μετὰ γυναικός· φαίνεται δὲ τὸ νόημα τοῦτο ἁρμοδιώτερον· ἐπειδὴ ὁ εὐαγγελιστὴς οὐκ εἶπεν, ἐθαύμασαν, ὅτι μετὰ Σαμαρείτιδος ἢ μετὰ τῆς γυναικὸς ἐλάλει, ἀλλ' εἶπε « μετὰ γυναικὸς » χωρὶς ἄρθρου, ἵνα νοήσωμεν οὐχὶ τὴν Σαμαρείτιδα, ἀλλ' ἁπλῶς γυναῖκα. Οὐδεὶς δὲ τῶν μαθητῶν ἠρώτησε τὸν Κύριον, τί ζητεῖς ἢ τί λαλεῖς με-

Ἰωάν. 4, 9.

τ' αὐτῆς, τὴν πρέπουσαν εὐλάβειαν καὶ τὸ χρεωστούμενον σέβας φυλάττοντες πρὸς τὸν διδάσκαλον αὐτῶν, ἅμα δὲ καὶ διδάσκοντες ἡμᾶς, ἵνα φεύγωμεν τὴν ματαίαν περιέργειαν.

αὐτ. 28. Ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνή, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, 29. καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις· Δεῦτε ἴδετε ἄνθρωπον, ὃς εἶπέ μοι πάντα, ὅσα ἐποίησα· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός;

Βλέπε ζῆλον πίστεως καὶ προθυμίαν ψυχῆς! Αὐτὴ ἦλθεν εἰς τὸ φρέαρ, ἵνα ἀντλήσῃ ὕδωρ φθαρτόν· ἐπειδὴ δὲ ἔπιεν ἐκεῖ τὸ ὕδωρ τὸ ζωοποιόν, ἀφῆκε παρευθὺς τὸ ἀγγεῖον αὐτῆς ἐκεῖ, καθὼς καὶ οἱ θεῖοι ἀπόστολοι τὰ δίκτυα, καὶ ἔτρεξεν εἰς τὴν πόλιν κηρύττουσα καὶ εὐαγγελιζομένη, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους μεταδίδουσα τῆς σωτηρίας τὸ χάρισμα· ἔλθετε, λέγει πρὸς τοὺς συμπολίτας αὐτῆς, καὶ ἴδετε ἄνθρωπον, ὅστις ἐφανέρωσέ μοι πάντα, ὅσα ἔπραξα. Ἡ ταπείνωσις ἐνίκησε τὴν φυσικὴν αἰσχύνην· οὐκ εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἔλθετε ἵνα ἰδῆτε προφήτην ἢ καρδιογνώστην, ἀλλ' ἔλθετε, λέγει, ἴδετε ἄνθρωπον, ὅστις εἶπέ μοι πάντα, ὅσα ἐποίησα, ἤγουν καὶ αὐτὰ τὰ ἀπόκρυφα ἔργα μου. Κἂν δὲ αὐτὴ ἐπίστευσεν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Χριστός, πρὸς τοὺς Σαμαρείτας ὅμως οὐκ ἐλάλησεν ἀποφασιστικῶς, Οὗτος ἐστὶν ὁ Χριστός, ἀλλ' ὡς τάχα ἀποροῦσα εἶπε, μήπως οὗτος ἐστὶν ὁ Χριστός; Τοῦτο δὲ οὕτως εἶπεν, ἵνα πολλῷ περισσότερον κινήσῃ τὴν περιέργειαν αὐτῶν, ὅπως, ἐλθόντες πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ ἀκούσαντες τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, πιστεύσωσι, καθὼς καὶ αὐτὴ ἐπίστευσεν.

Ἐξῆλθον οὖν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἠρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταί, λέγοντες· Ῥαββί, φάγε. Ἰωάν. 4, 30, 31.

Ἐνεργετικὸς τῆς Σαμαρείτιδος ὁ λόγος· διότι ὡς ἤκουσαν οἱ Σαμαρεῖται τὰ ῥήματα αὐτῆς, ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἤρχοντο πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἐν δὲ τῷ μεταξύ, ἤγουν ἕως ἂν φθάσωσιν αὐτοὶ ἐκεῖ, ὅπου ὁ Χριστὸς ἐκάθητο, οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, γινώσκοντες, ὅτι ἦν νήστης, παρεκάλουν αὐτόν, ἵνα φάγῃ ἐκ τῶν τροφῶν, ἃς ἠγόρασαν. Διδάσκαλε, ἔλεγον, φάγε.

Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. Ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους· μήτις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; Ἰωάν. 4, 32. 33.

Ἀλληγορικῶς ἀπεκρίθη πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ὁ Κύριος. Ὅθεν μὴ νοήσαντες τὸν σκοπὸν τοῦ λόγου αὐτοῦ, καὶ νομίσαντες, ὅτι περὶ τροφῆς λαλεῖ σωματικῆς, ἔλεγεν ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον, μήπως προσέφερέ τις αὐτῷ τροφήν, ἵνα φάγῃ;

Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐμὸν βρῶμά ἐστιν, ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. αὐτ. 4, 34.

Ἐξηγεῖ λοιπὸν ὁ Κύριος τὴν ἀλληγο-

ρίαν, λέγων, ὅτι τροφὴ αὐτοῦ ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντος αὐτὸν θεοῦ καὶ πατρός, καὶ ἡ τελείωσις τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ἤγουν ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Τροφὴν δὲ ὠνόμασε τοῦ θεοῦ τὸ θέλημα, καθότι τρέφει τὴν ψυχὴν τοῦ φυλάσσοντος αὐτό, προσέτι δέ, ἵνα παραστήσῃ, ὅτι τόσην ἐπιθυμίαν ἔχει διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν, ὅσην οἱ πεινῶντες ὑπὲρ τῆς τροφῆς. Ἀκούων δέ, ὅτι πέμπεται ὁ Χριστὸς παρὰ τοῦ πατρός, καὶ ὅτι ποιεῖ τὸ θέλημα, καὶ τελειοῖ τὸ ἔργον αὐτοῦ, μὴ προσαρμόσῃς ταῦτα ἐπὶ τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ· διότι αὐτός, καθὸ θεὸς ἀληθινὸς ὁμοούσιος τῷ πατρί, οὐ πέμπεται παρ' αὐτοῦ, ἓν δὲ καὶ τὸ αὐτὸ θέλημα καὶ ἔργον ἔχει μετὰ τοῦ θεοῦ καὶ πατρός· διότι πάντα, ὅσα ἔχει ὁ πατήρ, ἔχει καὶ ὁ υἱός, κατὰ τὸ «πάντα, ὅσα ἔχει ὁ πατήρ, ἐμά ἐστι». (Ἰωάν. 16, 15.) Προσάρμοσον δὲ τὰ εἰρημένα λόγια ἐπὶ τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Χριστοῦ, καὶ νόησον, ὅτι τὸ πέμπεται παρὰ τοῦ πατρὸς σημαίνει, ὅτι εὐδοκίᾳ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἐσαρκώθη, καὶ γέγονεν ἄνθρωπος. Ὅθεν, καθὸ ἄνθρωπος, ποιεῖ διὰ παντὸς τοῦ θεοῦ τὸ θέλημα, καὶ τελειοῖ τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ ἔργον.

(αὐτ. 4, 35.) Οὐχ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἔτι τετράμηνόν ἐστι, καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; ἰδοὺ λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαί εἰσι πρὸς θερισμὸν ἤδη.

Ποίαν ἀκολουθίαν ἔχουσι τὰ λόγια ταῦτα μετὰ τῶν προειρημένων; Εἶπεν ἀνωτέρω, ὅτι τροφὴ αὐτοῦ ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντος αὐτὸν πατρὸς καὶ ἡ τελείωσις τοῦ ἔργου αὐτοῦ· θέλημα δὲ τοῦ θεοῦ καὶ τελείωσις τοῦ ἔργου αὐτοῦ ἐστὶν ἡ ἀπὸ τῆς πλάνης ἐπιστροφὴ τῶν ἀνθρώπων. Περὶ ταύτης δὲ τῆς ἐπιστροφῆς λαλεῖ καὶ διὰ τῶν προκειμένων λόγων, ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων καὶ αἰσθητῶν πραγμάτων λαμβάνων τὰς ἀφορμάς· οὐχ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι μετὰ τέσσαρας μῆνας ἔρχεται ὁ θερισμὸς τοῦ σίτου; ἰδοὺ ἐγὼ λέγω ὑμῖν, ὑψώσατε τὰ ὄμματα τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ γηΐνου τούτου καὶ ὑλικοῦ θερισμοῦ ἐπὶ τὸν πνευματικὸν θερισμόν, ἤγουν ἐπὶ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἀνθρώπων· ὑψώσατε τὰ ὄμματα τοῦ νοός, καὶ ἴδετε, ὅτι αἱ χῶραί εἰσι λευκαί, ἤγουν ἕτοιμοι πρὸς τὴν σύναξιν τῶν ἐν αὐταῖς ἀνθρώπων εἰς τὴν ἀποθήκην τῆς πίστεως. Λευκὰς δὲ εἶπε τὰς χώρας ἀντὶ τοῦ ἑτοίμους, καθότι καὶ ὁ σῖτος, ὅταν ὥριμος γένηται καὶ πρὸς θερισμὸν ἐπιτήδειος, τότε οἱ στάχυες αὐτοῦ φαίνονται ὡς λευκοί.

(Ἰωάν. 4, 36.) Καὶ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει, καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον· ἵνα καὶ ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων.

Βλέπε διαφορὰν μεταξὺ τοῦ σωματικοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ θερισμοῦ! Ὅστις θερίζει σῖτον ὑλικόν, συνάγει καρπὸν φθαρτὸν καὶ πρόσκαιρον· ὅστις θερίζει σῖτον πνευματικόν, ἤγουν ἐπιστρέφει ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς πλάνης αὐτῶν, συνάγει καρπὸν αἰώνιον, τουτέστιν εἰσάγει τὸν καρπὸν τοῦ θερισμοῦ αὐτοῦ, οἵτινές εἰσιν οἱ πιστεύοντες

εἰς τὴν μακαρίαν καὶ ἀτελεύτητον ζωήν· Πάλιν εἰς μὲν τὴν ὑλικὴν γεωργίαν οὐχ ὁ σπορεὺς χαίρει, ἀλλ' ὁ θεριστής, ἀπολαμβάνων τοῦ καρποῦ καὶ τοῦ μισθοῦ τοῦ κόπου αὐτοῦ· εἰς δὲ τὴν πνευματικὴν γεωργίαν ἐπίσης χαίρει καὶ ὁ σπείρων, ἤγουν ὁ διδάσκων, καὶ ὁ θερίζων, τουτέστιν ὁ ἐπιστρέφων καὶ τοὺς ἀδελφοὺς κερδαίνων. Οἱ προφῆται ἔσπειραν τὰ πρῶτα τῆς θεογνωσίας σπέρματα· οἱ δὲ ἀπόστολοι, διὰ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος γεωργήσαντες τὸν προφητικὸν σπόρον, ἐθέρισαν τοὺς στάχυας τῆς πίστεως ἐκ τῶν πιστευσάντων εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν· ἅμα δὲ καὶ ἐπίσης χαίρουσι τὴν χαρὰν τὴν ἀνεκλάλητον καὶ οἱ προφῆται οἱ σπείραντες, καὶ οἱ ἀπόστολοι οἱ θερίσαντες.

Ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀληθινός, ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων, καὶ ἄλλος ὁ θερίζων. (Ἰωάν. 4, 37.)

Ποῖός ἐστιν ὁ λόγος ὁ ἀληθινός; αὐτὸς ὁ λόγος, ὅτι ἄλλος σπείρει, καὶ ἄλλος θερίζει· τοῦτο ἀληθεύει εἰς τὰ ἀνθρώπινα· διότι πολλάκις ἄλλος σπείρει εἰς τὸν ἀγρὸν τὸν σπόρον, καὶ ἄλλος τὸν καρπὸν θερίζει. Λέγει οὖν ὁ σωτήρ, Ἐν τούτῳ, ἤγουν ἐν ταύτῃ τῇ ὑποθέσει, περὶ ἧς ἐγὼ λαλῶ, ἁρμόζει οὗτος ὁ ἀληθινὸς λόγος· διότι οἱ πατριάρχαι καὶ οἱ προφῆται ἔσπειραν εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων τῆς εὐσεβείας τὰ σπέρματα, διδάξαντες τὰ περὶ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ, καὶ τὰ περὶ τῆς ἐμῆς ἐνανθρωπίσεως· ὑμεῖς δὲ τὸν καρπὸν τῆς διδασκαλίας αὐτῶν, τέλειον γενόμενον διὰ τῆς γεωργίας τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, θερίζετε, εἰσάγοντες τοὺς πιστεύοντας εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν.

Ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασι, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε. (Ἰωάν. 4, 38.)

Εἰδὼς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅτι τὸ γένος τοῦ Ἰσραὴλ ἦν προητοιμασμένον εἰς τὴν ὑποδοχὴν τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος ὑπὲρ τὰ ἄλλα ἔθνη, ὅτε ἀπέστειλε τοὺς ἀποστόλους αὐτοῦ ἐπὶ τὸ κήρυγμα, παρήγγειλεν αὐτοῖς, ἵνα προτιμήσωσι τοὺς Ἰουδαίους « πορεύεσθε δὲ μᾶλλον, εἶπε, πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ ». (Ματ. 10, 6.) Εἰς ταύτην δὲ τὴν προετοιμασίαν, ἄλλοι, καὶ οὐχὶ οἱ ἀπόστολοι, προλαβόντες ἐκοπίασαν, ἤγουν ὁ Μωϋσῆς, ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυή, ὁ Ἡσαΐας, ὁ Ἰερεμίας, ὁ Δανιήλ, πάντες οἱ προφῆται καὶ οἱ ἐν νόμῳ δίκαιοι, « ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις τῆς γῆς ». (Ἑβρ. 11, 37, 38.) Ἐκοπίασαν δέ, ἵνα σπείρωσιν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων τὴν γνῶσιν τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς εἰς τὸν κόσμον ἐλεύσεως τοῦ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὁ σπόρος δέ, ὃν οὗτοι ἔσπειραν, ἦσαν τὰ προφητικὰ αὐτῶν βιβλία, καὶ ἡ προδιάθεσις, ἣν ἐποίησαν εἰς τὰς τῶν Ἰουδαίων καρδίας, εἰς ὑποδοχὴν τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως. Βλέπε δὲ πῶς οἱ ἀπόστολοι εἰσέβησαν εἰς τὸν κόπον αὐτῶν, καὶ ἐθέρισαν τοὺς στάχυας τῶν σωζομένων. Ποῦ ἐθεμελίωσεν ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος τὴν ὑπὲρ Χριστοῦ δημηγορίαν, ἣν ἐξεφώνησεν ἐνώπιον τοῦ (Πράξ. 7.)

συνεδρίου; εἰς τοὺς κόπους τῶν πατριαρχῶν καὶ προφητῶν. Πόθεν ἤρξατο ὁ Πέτρος τὴν περὶ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως διδασκαλίαν, δι' ἧς ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐπέστρεψεν ὡσεὶ πέντε χιλιάδας; ἀπὸ τοῦ κηρύγματος τῶν προφητῶν. Πόθεν ὁ Παῦλος ἔπειθεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς τοὺς Ἰουδαίους, ὅτι «τὸν Χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν», καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς αὐτός ἐστιν ὁ προσδοκώμενος Μεσίας καὶ θεός; ἀπὸ τῶν θείων γραφῶν. Πόθεν οἱ εὐαγγελισταὶ καὶ πάντες οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι εὐηγγελίζοντο τὸν Χριστὸν εἰς τοὺς Ἰουδαίους; ποῦ ἐστήριζον τὸ εὐαγγελικὸν αὐτῶν κήρυγμα; ἐπάνω εἰς τὰ θεμέλια τῶν σπερμάτων τῶν προφητῶν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστήριζε τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ ἐπάνω εἰς τὰ προφητικὰ κηρύγματα· διὸ καὶ ἔλεγεν· «εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωσῇ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί». (αὐτ. 4, 4. — αὐτ. 17, 3. — Ἰωάν. 5, 46.)

Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαρειτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικός, μαρτυρούσης, ὅτι εἶπέ μοι πάντα, ὅσα ἐποίησα. (αὐτ. 4, 39.)

Διηγηθεὶς ὁ θεῖος εὐαγγελιστής, ὅσα ὁ θεάνθρωπος ἐδίδαξε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἐπαναλαμβάνει τὴν σειρὰν τοῦ λόγου αὐτοῦ λέγων, Πολλοὶ ἐκ τῆς πόλεως ἐκείνης, ἤγουν ἐκ τῆς Σαμαρείας, ἀκούσαντες τὴν συμπολῖτιν αὐτῶν Σαμαρείτιδα μαρτυροῦσαν, ὅτι εὗρεν ἄνθρωπον, ὅστις εἶπεν αὐτῇ πάντα, ὅσα ἔπραξεν, ἐπίστευσαν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

Ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται, ἠρώτων αὐτὸν μεῖναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. (αὐτ. 4, 40.)

Οἱ οὖν Σαμαρεῖται, ἐξελθόντες ἐκ τῆς Σαμαρείας, ἔδραμον εἰς τὴν πόλιν Σιχάρ, καὶ προσελθόντες πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν παρεκάλουν αὐτόν, ἵνα μείνῃ παρ' αὐτοῖς· ὁ δὲ φιλάνθρωπος Ἰησοῦς ἔμεινεν ἐκεῖ μετ' αὐτῶν δύο ἡμέρας. Ἐνταῦθα δὲ σημείωσον τὴν προθυμίαν καὶ τὸν ζῆλον τῶν Σαμαρειτῶν καὶ τὴν ἄκραν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ· ἐκεῖνοι παρακαλοῦσι προθύμως, οὗτος δὲ συγκατανεύει φιλανθρώπως εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς αἰτήσεως αὐτῶν.

Καὶ πολλῷ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον· ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν καὶ οἴδαμεν, ὅτι αὐτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός. (Ἰωάν. 4, 41, 42.)

Ἐκ τούτου τοῦ λόγου «αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν», φανερόν ἐστιν, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν ἐν ταῖς δύο ἡμέραις, ἐν αἷς ἔμεινεν ἐκεῖ, ἐδίδασκε πάντας, ὅσοι ἦλθον πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ λόγος τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ ἐκαρποφόρησε πλείονα καρπὸν τῆς μαρτυρίας, ἣν ἡ Σαμαρεῖτις ἐμαρτύρησε· διότι πολλῷ περισσότεροι ἐπίστευσαν, ἀκούσαντες τὴν διδαχὴν αὐτοῦ, τῶν πιστευσάντων διὰ τῆς μαρτυρίας τῆς γυναικός· ὥστε καὶ ἔλεγον πρὸς αὐτήν· ἡμεῖς πιστεύομεν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ οὐχ ὡς πρότερον διὰ τὰ

λόγιά σου καὶ τὴν μαρτυρίαν σου, ἀλλὰ διότι ἠκούσαμεν τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ· καὶ γινώσκομεν δέ, ὅτι αὐτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προσδοκώμενος Χριστός, ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου. Πόθεν δὲ τοῦτο οἱ Σαμαρεῖται ἐγίνωσκον; ἐκ τῶν βιβλίων βέβαια τοῦ Μωϋσέως, ἅπερ ἀνεγίνωσκον καὶ εὐλαβοῦντο· ἔβλεπον ἐν αὐτοῖς τὸ « Ἀνατελεῖ » ἄστρον ἐξ Ἰακώβ », καὶ τὸ « Προφήτην » ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, ὡς ἐμέ, ἀναστήσει » σοι κύριος ὁ θεός σου· αὐτοῦ ἀκούσεσθε », καὶ τὸ « Καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν »· ἐκ τούτων καὶ ἡ Σαμαρεῖτις ἔλεγεν « Οἶδα, » ὅτι Μεσίας ἔρχεται, ὁ λεγόμενος Χριστός ». Ἡ δὲ οὐράνιος διδαχὴ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν εἰσελθοῦσα, ἔπεισεν αὐτούς, ὅτι αὐτός ἐστιν ἐκεῖνος, περὶ οὗ ταῦτα προεφητεύθησαν.

Ἀριθ. 24, 17. Δευτ. 18, 15. Γεν. 49, 10. Ἰωάν. 4, 25.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΕΙΤΙΔΟΣ.

Τῆς Σαμαρείτιδος ἡ ἱστορία ἀνοίγει τὸ περιβόητον ἅμα καὶ ἀκατανόητον τοῦ προορισμοῦ ζήτημα. Ἡ Σαμαρεῖτις ἦλθεν εἰς τὸ φρέαρ τοῦ Ἰακώβ, ἵνα ἀντλήσῃ ὕδωρ· οὐδὲ προεῖδεν, οὐδὲ ἐστοχάσθη παντελῶς, ὅτι ἐκεῖ εὑρίσκει τοῦ κόσμου τὸν σωτῆρα· καὶ ὅμως ἐκεῖ εὗρε τὴν ψυχικὴν αὐτῆς σωτηρίαν· ἄλλο ζητεῖ, καὶ ἄλλο εὑρίσκει· ζητεῖ ὕδωρ φθαρτόν, καὶ εὑρίσκει οὐράνιον βασιλείαν. Ἰδοὺ ὁ λόγος τοῦ θεσπεσίου Παύλου· « Ἄρα ὃν θέλει, ἐλεεῖ· ὃν δὲ θέλει, » σκληρύνει »· ἠθέλησεν ὁ θεὸς ἐλεῆσαι τὴν Σαμαρείτιδα, ὅθεν ᾠκονόμησεν, ἵνα κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ὁ μονογενὴς αὐτοῦ υἱὸς ἔφθασεν εἰς τὴν πηγὴν τοῦ Ἰακώβ, ἔλθῃ καὶ αὐτὴ ἐκεῖ, ἵνα ἀντλήσῃ τὸ ὕδωρ, καὶ οὕτω πιστεύσασα σωθῇ· προώρισεν ὁ θεὸς ἀπ' αἰῶνος τὴν σωτηρίαν αὐτῆς, ἐκάλεσεν αὐτὴν διὰ τῆς διδασκαλίας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, δικαίαν καὶ ἁγίαν κατέστησε διὰ τῆς πίστεως καὶ μετανοίας, ἔπειτα καὶ ἐδόξασεν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, μαρτυρικῷ στεφάνῳ στέψας τὴν ψυχὴν αὐτῆς· « Οὓς » δὲ προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε· καὶ » οὓς ἐκάλεσε, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν· οὓς » δὲ ἐδικαίωσε, τούτους καὶ ἐδόξασε ». Ἐὰν λοιπὸν ὁ θεὸς εἰς ἐκεῖνον, ὃν θέλει, δίδωσι τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖνον, ὃν θέλει, ποιεῖ σκληροκάρδιον· ἐὰν ὁ θεὸς προορίζῃ, καὶ καλῇ, καὶ δικαιοῖ, καὶ δοξάζῃ· ἐὰν ὁ θεὸς ἄλλους μὲν κατασκευάζῃ σκεύη ἄξια τοῦ ἐλέους αὐτοῦ, καὶ ἑτοιμάζῃ αὐτοὺς διὰ τὴν

Ῥωμ. 9, 18. Αὐτ. 8, 30

αἰώνιον ζωήν· ἄλλους δὲ καθίστησι σκεύη ὀργῆς, κατηρτισμένα εἰς ἀπώλειαν· διὰ τί ἔπειτα μέμφεται καὶ κατακρίνει τοὺς κακοὺς ἀνθρώπους; ἐὰν ὁ θεὸς ἠθέλησεν, ἵνα σκληρύνῃ τὴν καρδίαν μου, καὶ καταστήσῃ με σκεῦος ὀργῆς, ἄξιον ἀπωλείας, διὰ τί ἔπειτα κατακρίνει με; τίς εἰμι ἐγώ, ἵνα ἀντισταθῶ τῷ θελήματι αὐτοῦ; « Τῷ βου- (Ῥωμ. 9, 19.) » λήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκεν »;

Ὁ θεηγόρος ἀπόστολος, ὅστις προβάλλει ταύτην τὴν ἀπορίαν, πρῶτον μὲν ἐλέγχει αὐστηρὰ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὅστις ἀποτολμᾷ καὶ προφέρει τοιαῦτα αὐθαδέστατα λόγια· Ὦ ἄνθρωπε, λέγει, τίς εἶ σύ, ὅστις ἀνταποκρίνεσαι εἰς τὸν θεόν; σὺ τὸ πλάσμα τοῦ θεοῦ τολμᾷς καὶ λέγεις πρὸς τὸν θεὸν τὸν πλάστην σου, διὰ τί με ἐποίησας τοιοῦτον; μήπως οὐκ ἔχῃ ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ, ἵνα κατασκευάσῃ ἐκ τῆς αὐτῆς πηλώδους ζύμης ἄλλο μὲν σκεῦος πρὸς χρῆσιν τιμίαν, ἄλλο δὲ πρὸς χρῆσιν εὐτελῆ καὶ ἄτιμον; Τοιουτοτρόπως δὲ ὁ ἀπόστολος, ἀποῤῥαπίσας καὶ ἐπιστομίσας τὸν τολμηρὸν καὶ ἀθυρόστομον ἄνθρωπον, λύει διὰ τοῦ παραδείγματος τῶν δύο λαῶν, τοῦ ἐθνικοῦ δηλαδὴ καὶ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ, τὴν ἀπορίαν· τὰ ἔθνη, λέγει, οὐκ ἐφρόντιζον διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτῶν, καὶ ὅμως ἔτυχον τὴν ἐκ πίστεως δικαίωσιν καὶ σωτηρίαν· ὁ Ἰσραὴλ ἐφρόντιζε, καὶ ὅμως ἐστερήθη καὶ ἀπέτυχε. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ λόγια περιέχουσιν ὅλην τὴν ἀπορίαν, ἣν ἀνωτέρω ὁ μέγας ἀπόστολος ἐπρόβαλεν· ἔπειτα λέγει· διὰ τί τοῦτο; καὶ εὐθὺς ἐπιφέρει τὴν λύσιν· ὁ Ἰσραήλ, λέγει, ἐστερήθη τῆς δικαιώσεως, ἐπειδὴ ἐζήτει αὐτὴν οὐκ ἐκ τῆς πίστεως, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων τοῦ νόμου « Ἐξ ἔργων δὲ νόμου, ἀλλαχοῦ λέγει, οὐ (Ῥωμ. 9, 32. αὐτ. 3, 20.) » δικαιωθήσεται πᾶσα σάρξ ». Αὐτὴ ἡ ἀποστολικὴ ἐξήγησις διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι ἐκεῖνον μέν, ὃν ὁ θεὸς θέλει, ἐλεεῖ· ἀλλὰ θέλει οὐχὶ ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ μετὰ λόγου, ἤγουν θέλει νὰ ἐλεήσῃ τὸν ἄξιον ἐλέους· ἐκεῖνον δέ, ὃν θέλει, σκληρύνει, τουτέστι παῤῥησιάζει σκληρὸν ἐκεῖνον, ὅστις ἔχει καὶ γνώμην καὶ καρδίαν σκληροκάρδιον· κατασκευάζει σκεύη τίμια ἐκείνους, ὧν ἡ διάθεσίς ἐστι τιμία, καὶ σκεύη ἄτιμα ἐκείνους, οἵτινες ἔχουσι κλίσιν εἰς τὰ πάθη τῆς ἀτιμίας· προορίζει ναί, καὶ προσκαλεῖ, καὶ δικαιοῖ, καὶ δοξάζει, ἀλλ' ἐκείνους, οὓς προεγνώρισεν ἀξίους· « Ὅτι οὓς προέγνω, καὶ προώρισεν ». (αὐτ. 8, 29.)

Ἠθέλησε, ναί, ὁ θεὸς νὰ σώσῃ τὴν Σαμαρείτιδα· ἀλλ' ἠθέλησεν, ἐπειδὴ διὰ τὴν ἀγαθὴν αὐτῆς γνώμην καὶ προαίρεσιν ἀξία ἦν τῆς σωτηρίας. Βλέπομεν τοῦτο εἰς αὐτὴν τὴν εὐαγγελικὴν ἱστορίαν· ὅταν αὐτὴ ἐγνώρισεν, ὅτι ὁ Κύριος ὁ ζητήσας παρ' αὐτῆς ὕδωρ ἦν Ἰουδαῖος, ἐὰν εἶχε δεισιδαιμονίαν καὶ προκατάληψιν, ἠρνεῖτο τὴν δόσιν τοῦ ὕδατος, ἔφευγεν εὐθὺς καὶ ἀπεστρέφετο τὸν Ἰησοῦν Χριστόν· (διότι οὐχὶ μόνον οἱ Ἰουδαῖοι ἔφευγον τοὺς Σαμαρείτας, ἀλλὰ καὶ οἱ Σαμαρεῖται πολλῷ μᾶλλον ἀπεστρέφοντο τοὺς Ἰουδαίους·) αὐτὴ ὅμως, ἐλευθέρα τῆς σχισματικῆς ἰσχυρογνωμοσύνης, καὶ συνετή, καὶ φρόνιμος, οὐδὲν τούτων ἔπραξεν, ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἐθαύμασε, πῶς αὐτός, Ἰουδαῖος ὤν, ἐζήτησε παρ' αὐτῆς ὕδωρ, ἔπειτα ἔμεινε συνομιλοῦσα

μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀκούουσα προσεκτικῶς τὰ θεῖα αὐτοῦ λόγια. Ὅτε δὲ ἤκουσεν, ὅτι ὁ Κύριος ἔχει ὕδωρ ζῶν, καὶ ὁ πίνων αὐτὸ οὐ διψᾷ εἰς τὸν αἰῶνα, οὐδὲ τοῦτο ἐτάραξεν αὐτήν, οὐκ ἐδίστασεν, οὐδὲ ἠπίστησεν, οὐδὲ ἀδύνατα ἐστοχάσθη τὰ λεγόμενα, ἀλλ' εὐθὺς πιστεύσασα καὶ καταπεισθεῖσα, « Δός μοι, εἶπε, Κύριε, τοῦτο » τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ, μηδὲ ἔρχωμαι » ἐνθάδε ἀντλεῖν »· τοῦτο δὲ δηλοῖ τὴν ἁπλότητα τῆς καρδίας αὐτῆς. Ὅτε πάλιν ἤκουσε τὸν Κύριον ἐλέγχοντα τὰ ἀπόκρυφα αὐτῆς ἔργα, οὐκ ᾐσχύνθη, οὐδὲ ἐταράχθη, ἀλλ' ὡμολόγησε καὶ ἐβεβαίωσε τὰ λεγόμενα, λέγουσα « Κύριε, θεωρῶ, ὅτι » προφήτης εἶ σύ »· τοῦτο δὲ ἐμφαίνει τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ πρᾳότητα τῆς ἁγίας γυναικός. Αὐτὴ ἐλάλησε περὶ τοῦ Μεσίου, λέγουσα « Οἶδα, ὅτι Μεσίας ἔρχεται ὁ » λεγόμενος Χριστός »· τοῦτο δὲ ἐστὶν ἀπόδειξις τῆς ἀναγνώσεως καὶ μελέτης τῆς ἁγίας γραφῆς, καὶ τῆς ἐλπίδος τῆς σωτηρίας, ἣν εἶχε πρὸς τὸν προσδοκώμενον Ἰησοῦν Χριστόν· « Ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, » ἔλεγεν, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα ». Αὐτή, ὅτε ἤκουσε τὴν διδασκαλίαν τοῦ σωτῆρος, τόσην προθυμίαν καὶ ζῆλον καὶ ἀγάπην ἔδειξεν, ὥστε ἐγκατέλιπε μὲν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς εἰς τὸ φρέαρ, ἔτρεξε δὲ προθύμως εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐκήρυξε τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς συμπολίτας αὐτῆς. Βλέπετε λοιπὸν πόσας ἀρετὰς εἶχεν αὐτὴ ἡ θαυμασία γυνή; εἶχε φρόνησιν, ἁπλότητα, ἀκακίαν, ταπεινοφροσύνην, πρᾳότητα, μελέτην τῆς θείας γραφῆς, ἐλπίδα εἰς τὸν Χριστόν, ζῆλον, ἀγάπην εἰς τὸν πλησίον

Ἰωάν. 4, 15.

Αὐτόθι. 19.

Αὐτόθι. 25.

Αὐτόθι.

αὐτῆς. Διὰ τὴν ἀρετὴν λοιπὸν καὶ τὴν ἀγαθὴν αὐτῆς προαίρεσιν ἠξίωσεν αὐτὴν ὁ θεὸς τῶν πλουσίων αὐτοῦ δωρεῶν.

Ἀλλ' ὁ αὐτὸς ἀπόστολος λέγει « Ὁ θεὸς » ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ » τὸ ἐνεργεῖν »· λοιπὸν ὁ θεὸς ἔδωκεν αὐτῇ καὶ τὴν ἀγαθὴν θέλησιν καὶ τὰ καλὰ ἔργα. Ἐὰν οὖν ὁ θεὸς καὶ τὴν θέλησιν τὴν καλὴν καὶ τὴν κατόρθωσιν τῆς ἀρετῆς ἐνεργῇ, διὰ τί λέγει ἔπειτα τὸ ἐὰν θέλω ἐγώ; « Εἰ δὲ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζω» ήν, τήρησον τὰς ἐντολάς »· αὐτὸς δίδωσι τὴν θέλησιν, ἔπειτα λέγει ἐὰν ἐγὼ θέλω· πῶς ταῦτα συμφωνοῦσι; Σύμφωνά εἰσίν, ὅταν νοήσωμεν αὐτὰ καθὼς πρέπει· ἡ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ ἀγαθὸν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν εἰμὴ μικρά τις καλὴ διάθεσις, ἥτις μόνη οὐκ ἔστιν ἀρκετὴ πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ καλοῦ· αὐτὴ ὁμοιάζει τὰ λεπτότατα φυτά, ὅταν ἔρχωνται νὰ προκύπτωσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ἀνύδρου γῆς· καθὼς δὲ αὐτά, ἐὰν μὴ ἡ βροχὴ ποτίσῃ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ξηραίνονται, οὕτω καὶ ἡ μικρὰ διάθεσις τῆς θελήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἐὰν μὴ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἐνδυναμώσῃ αὐτήν, φθείρεται· βλέπει ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν τὴν μικρὰν κλίσιν εἰς τὸ ἀγαθόν, καὶ διὰ τὴν ἄπειρον αὐτοῦ φιλανθρωπίαν λογιζόμενος αὐτὴν ὡς θέλησιν τελείαν, ἐξαποστέλλει εὐθὺς τὴν χάριν αὐτοῦ, ἥτις, συμβοηθοῦσα αὐτῇ, ποιεῖ αὐτὴν θέλησιν ἰσχυρὰν καὶ ἱκανὴν πρὸς τὴν πρᾶξιν τῆς ἀρετῆς· τοιουτοτρόπως λοιπὸν θέλομεν ἡμεῖς, καὶ τοιουτοτρόπως ὁ θεὸς ἐνεργεῖ ἐν ἡμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν. Ὅταν δὲ ὁ θεὸς βλέπῃ εἰς τὴν καρδίαν ἡμῶν κα-

Φιλιπ. 2, 13.

Ματθ. 19, 17.

κὴν διάθεσιν, τότε ἀφαιρεῖ τὴν βοήθειαν τῆς χάριτος ἀφ' ἡμῶν· ὅθεν ἡ καρδία ἡμῶν, ἐξαγριουμένη, ἀκάνθας βλαστάνει καὶ τριβόλους, ἤγουν ἔργα σκληρὰ καὶ κάκιστα.

Προγνωρίζει ὁ θεὸς ὅσα μέλλει ὁ ἄνθρωπος νὰ πράξῃ· ἀλλὰ καθὼς ἡ πρόγνωσις τοῦ ἰατροῦ οὐδὲ ἰατρείαν φέρει εἰς τὸν ἀσθενῆ οὐδὲ θάνατον, οὕτω καὶ ἡ πρόγνωσις τοῦ θεοῦ οὐδὲ τῆς ἀρετῆς οὐδὲ τῆς κακίας τοῦ ἀνθρώπου γίνεται πρόξενος. Ἔρχεται ὁ σοφὸς ἰατρὸς ἐπάνω εἰς τὴν κλίνην τοῦ ἀσθενοῦς, περιεργάζεται ἀκριβῶς τὴν ἀσθένειαν, καὶ ἐὰν μὲν ἴδῃ σημεῖα ὑγείας, προγνωρίζει ζωήν, ἐὰν δὲ σημεῖα θανάτου, θάνατον· ὁμοίως καὶ ὁ θεὸς ἐπισκέπτεται τοῦ ἀνθρώπου τὴν καρδίαν, καὶ ἐὰν μὲν εὕρῃ διάθεσιν ἀγαθωσύνης, προγνωρίζει ἔργα θεάρεστα, ἐὰν δὲ διάθεσιν πονηρίας, ἔργα πονηρά· πάλιν ὅταν ὁ ἰατρὸς προγνωρίσῃ τὴν ἔκβασιν τοῦ πάθους, τότε προορίζει· οὗτος ὁ ἄνθρωπος, λέγει, μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἰατρεύεται, ἢ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀποθνήσκει· ὁμοίως καὶ ὁ θεός, ὅταν προγνωρίσῃ τοῦ ἀνθρώπου τὴν θέλησιν, προορίζει αὐτὸν ἢ διὰ τὸν παράδεισον ἢ διὰ τὴν κόλασιν. Καθὼς δὲ ἡ πρόγνωσις καὶ ὁ προορισμὸς τοῦ ἰατροῦ οὐδὲ τὴν ζωὴν οὐδὲ τὸν θάνατον προξενοῦσιν εἰς τὸν ἀσθενῆ, οὕτω καὶ ἡ πρόγνωσις καὶ ὁ προορισμὸς τοῦ θεοῦ οὐδὲ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου εἰσὶν αἴτια οὐδὲ τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ· οὐχὶ διότι ὁ ἰατρὸς προεῖδε καὶ προώρισε, διὰ τοῦτο ὁ ἀσθενὴς ἔζησεν ἢ ἀπέθανεν, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἀσθενὴς ἔπρεπεν ἢ νὰ ζήσῃ διὰ τὸ ἐλαφρὸν τῆς ἀσθενείας, ἢ νὰ ἀποθάνῃ διὰ τὸ βάρος τοῦ πάθους, διὰ τοῦτο ὁ ἰατρὸς προεῖδε καὶ προώρισε τὴν ζωὴν ἢ τὸν θάνατον· οὐχὶ ἐπειδὴ ὁ θεὸς προεγνώρισε, διὰ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος ἐσώθη ἢ ἐκολάσθη, ἀλλ' ἐπειδὴ ἔμελλεν ὁ ἄνθρωπος ἢ νὰ πράξῃ καλὰ καὶ σωθῇ διὰ τὴν καλὴν αὐτοῦ προαίρεσιν, ἢ νὰ πράξῃ κακὰ καὶ κολασθῇ διὰ τὴν κακὴν αὐτοῦ γνώμην, διὰ τοῦτο ὁ θεὸς προεγνώρισε καὶ προώρισε τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ ἢ τὴν κόλασιν.

Ἀλλ' ἆρά γε οὐδεμία διαφορά ἐστι μεταξὺ τῆς προγνώσεως τοῦ θεοῦ καὶ τῆς τοῦ ἰατροῦ; Ἡ διαφορὰ ἐστὶ μεγάλη· διότι ὁ μὲν θεὸς πάντας καὶ πάντοτε προγνωρίζει καὶ προορίζει, ὁ δὲ ἰατρὸς τινὰς μόνον καὶ ἐνίοτε· πάλιν ἡ μὲν τοῦ θεοῦ πρόγνωσις καὶ ὁ προορισμὸς ἐστὶν ἀλάνθαςος· ὁ δὲ τοῦ ἰατροῦ πολλάκις λελανθασμένος.

Ἔστω, λέγει ὁ δύστροπος ἄνθρωπος, ἐγώ, καὶ οὐχὶ ὁ προορισμὸς τοῦ θεοῦ, εἰμὶ τὸ αἴτιον τῶν καλῶν ἢ τῶν κακῶν μου πράξεων· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ προορισμὸς τοῦ θεοῦ ἐστιν ἀλάνθαστος, ἐγὼ λοιπὸν εἰμὶ διωρισμένος ἢ διὰ τὸν παράδεισον ἢ διὰ τὴν κόλασιν· καὶ ἐὰν μὲν διὰ τὸν παράδεισον, περιττή ἐστιν ἡ φροντίς μου διὰ τὰ καλὰ ἔργα· ἐὰν δὲ διὰ τὴν κόλασιν, περιττὴ ἐστιν ἡ μέριμνά μου διὰ τὴν μετάνοιαν· τοῦτο ἐστὶ παραλογισμὸς φανερός· διότι ὁ θεὸς διὰ τὰ καλὰ ἔργα σου προορίζει τὴν σωτηρίαν σου, καθὼς καὶ διὰ τὰς πονηρίας σου τὴν κόλασίν σου· προορίζει, ναί, ὁ θεός, ἀλλ' ὁ προορισμὸς αὐτοῦ οὐδεμίαν ἀνάγκην φέρει εἰς τὴν θέλησίν σου· προορίζει μὲν τὴν σωτηρίαν σου ἢ τὴν κόλασίν σου· ἀλλ' ἅμα βλέπει καὶ

τὸ αὐτεξούσιον τῆς θελήσεώς σου, ἅμα γνωρίζει, ὅτι, ἐπειδὴ ἐχάρισέ σοι τὸ αὐτεξούσιον, σήμερον ὑπάρχεις πονηρός, αὔριον δέ, ἐὰν θέλῃς, γίνεσαι ἀγαθός· σήμερον ἵστασαι εἰς τὴν ἀρετήν, αὔριον, ἐὰν θέλῃς, πίπτεις εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Ὅθεν καθὼς ὁ ἰατρός, μὴ δυνάμενος νὰ ἐμποδίσῃ τὰς μεταβολὰς τῆς φύσεως, κἂν προορίσῃ τοῦ ἀσθενοῦς τὸν θάνατον, ὅμως οὐ παύει μετερχόμενος τὰ θεραπευτικὰ βότανα ἕως τῆς ἐσχάτης ἀναπνοῆς τοῦ ἀῤῥώστου, οὕτω καὶ ὁ θεός, μὴ θέλων διὰ τὴν αὐτοῦ δικαιοσύνην νὰ ἀναγκάσῃ τὴν προαίρεσιν, κἂν προορίζῃ τοῦ ἁμαρτωλοῦ τὴν κόλασιν, μετέρχεται ὅμως ἕως τέλους τῆς ζωῆς αὐτοῦ πάντα τρόπον πρὸς τὴν αὐτοῦ διόρθωσιν.

Προωρισμένος ἦν ὁ Φαραὼ διὰ τὴν ἀπώλειαν· διὰ τί λοιπὸν ὁ θεὸς ἔπραξε τόσα θαύματα πρὸς ἐπιστροφὴν αὐτοῦ καὶ διόρθωσιν; διότι εἶχεν ὁ Φαραὼ τὸ αὐτεξούσιον· διότι, ἐὰν ἤθελεν, ἐδύνατο νὰ μεταβάλῃ τὴν σκληρότητα αὐτοῦ εἰς ἁπαλότητα. Προωρισμένος ὁ Ἰούδας διὰ τὴν κόλασιν· διὰ τί λοιπὸν κατέστησεν αὐτὸν ὁ Χριςὸς ἀπόστολον; διὰ τί ἠξίωσεν αὐτὸν τῆς θείας αὐτοῦ συναναστροφῆς, καὶ τῆς τραπέζης, καὶ τῆς καθημερινῆς διδασκαλίας; διὰ τί ἔδωκεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ τὸ γλωσσόκομον καὶ τὰ ἀργύρια; διὰ τί ἔνιψε τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ μετέδωκεν αὐτῷ τῶν θείων μυστηρίων; διότι εἶχεν ὁ Ἰούδας ἐλευθέραν τὴν θέλησιν· διότι, ἐὰν ἤθελεν, ἔφευγε τὴν φιλαργυρίαν, καὶ ἐκέρδαινε τὴν αἰώνιον σωτηρίαν. Προωρισμένη ἦν τῶν Νινευϊτῶν ἡ καταστροφή· « Ἔτι » τρεῖς ἡμέραι, καὶ Νινευὴ καταστραφή- » σεται »· ἀλλ' οἱ Νινευῖται μετανοοῦσι καὶ σώζονται. Προωρισμένος ὁ Ἐζεκίας διὰ τὸν θάνατον· « Τάξαι περὶ τοῦ οἴκου » σου· ἀποθνήσκεις γὰρ σύ, καὶ οὐ ζήσῃ· » ὁ Ἐζεκίας κλαίει, καὶ ἀντὶ θανάτου λαμβάνει ζωήν. Προορίζει ὁ θεὸς τῆς Πενταπόλεως τὸν ἀφανισμόν· ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Ἀβραὰμ παρακαλούμενος λέγει, « Ἐὰν εὑρεθῶ- » σιν ἐκεῖ δέκα δίκαιοι, οὐ μὴ ἀπολέσω » ἕνεκεν τῶν δέκα ». Μετὰ δὲ τὰ παραδείγματα ταῦτα τίς οὐ βλέπει, ὅτι ἄφρων ἐστὶν ἐκεῖνος ὁ χριστιανός, ὅστις ἀμελεῖ τὴν μέριμναν τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας;

(Ἰωάν. 3, 4.) (Ἡσ. 38, 1.) (Γεν. 18, 32.)

Ἀληθῶς ἀκατανόητον ἐστὶ τὸ πῶς ὁ μὲν τοῦ θεοῦ προορισμὸς ἐστὶν ἀλάνθαστος, ἡ δὲ τοῦ ἀνθρώπου θέλησις ἐλευθέρως μεταβάλλεται ἐκ τῆς ἀρετῆς εἰς τὴν κακίαν, ἢ ἐκ τῆς κακίας εἰς τὴν ἀρετήν· τοῦτο ἐστὶν ἓν τῶν ἀνεξιχνιάστων κριμάτων τοῦ Κυρίου, περὶ ὧν ὁ Παῦλος βοᾷ « Ὦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσε- » ως θεοῦ· ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐ- » τοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. » Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου; ἢ τίς σύμ- » βουλος αὐτοῦ ἐγένετο »; Ὁ νοῦς τοῦ Κυρίου ἀπεριόριστος ἐστὶ καὶ ἄπειρος, ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου στενὸς καὶ μικρότατος· διὰ τοῦτο ἡμεῖς οὐδόλως κατανοοῦμεν τοῦ θείου αὐτοῦ προορισμοῦ τὰ ἰδιώματα· ὅσα δὲ καὶ ἂν συλλογισθῶμεν, καὶ ὅσα καὶ ἂν εἴπωμεν, οὐδέποτε ἀναπαύεται ἐντελῶς ἡ αὐθάδης τοῦ νοὸς ἡμῶν περιέργεια.

(Ῥωμ. 11, 33, 34.)

Καθὼς οὖν οὐδέποτε στέργεις ἆραι εἰς τοὺς ὤμους σου τὸ βάρος, τὸ ὁποῖον οὐ δύνασαι βαστάζειν, οὕτω μηδέποτε τολ-

μήσῃς ζητῆσαι τὴν κατανόησιν τῶν ὑπὲρ κατάληψιν πραγμάτων· « Χαλεπώτερά » σου μὴ ζήτει »· μηδέποτε τολμήσῃς ἐξετάζειν τὰ ὑπὲρ τὴν δύναμίν σου· « Καὶ » ἰσχυρότερά σου μὴ ἐξέταζε ». Διὰ τί δὲ τοῦτο; διότι κινδυνεύεις πεσεῖν εἰς τὴν ἀπιστίαν « Μήποτε ἐγγίσωσι πρὸς τὸν » θεὸν κατανοῆσαι, καὶ πέσωσιν ἐξ αὐτῶν » πλῆθος »· τοῦτο εἶπεν αὐτὸς ὁ θεὸς πρὸς τὸν Μωϋσῆν. Διὰ τί τοῦτο; διότι οὐδεμίαν ἀνάγκην ἔχεις τῆς γνώσεως τῶν ἀποκρύφων καὶ μυστηριωδῶν πραγμάτων· « Οὐ » γάρ ἐστι σοι χρεία τῶν κρυπτῶν ». Ὁ θεὸς θέλει, ἵνα πιστεύσωσι καὶ σωθῶσι πάντες οἱ ἄνθρωποι « Ὁ θεὸς θέλει πάν» τας σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας » ἐλθεῖν »· ὁ ἄνθρωπος ἔχει αὐτεξούσιον καὶ ἐλευθέραν τὴν θέλησιν, ἵνα ἐκλέξῃ καὶ πράξῃ ἢ τὴν ἀρετὴν ἢ τὴν κακίαν· « Αὐ» τὸς ἐξ ἀρχῆς ἐποίησεν ἄνθρωπον, καὶ ἀ» φῆκεν αὐτὸν ἐν χειρὶ διαβουλίου αὐτοῦ· » παρέθηκέ σοι πῦρ καὶ ὕδωρ, οὗ, ἐὰν θέλῃς, » ἐκτενεῖς τὴν χεῖρά σου ». Ἡ θέλησις τοῦ θεοῦ μόνη οὐκ ἀρκεῖ πρὸς τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἀναγκαία ἐστὶ καὶ ἡ συνδρομὴ τῆς τοῦ ἀνθρώπου θελήσεως· « Ἐὰν θέλητε, λέγει ὁ θεός, καὶ εἰσακούσητέ » μου, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε ». Ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως ἀνταποδίδωσιν ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· « Ὃς ἀπο» δώσει, λέγει ὁ θεῖος ἀπόστολος, ἑκάστῳ » κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ »· ὁ δὲ τῶν ἁπάντων σωτὴρ καὶ δεσπότης ἐκήρυξε, λέγων· « Ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες » εἰς ἀνάστασιν ζωῆς· οἱ δὲ τὰ φαῦλα πρά» ξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως ». Ταῦτα πάντα εἰσὶν ἀναμφίβολα, ἀληθέστατα καὶ ὑπερβέβαια· τὰ αὐτὰ εἰσὶ καὶ τοσοῦτον καθαρὰ καὶ σαφέστατα, ὥστε πάντες αὐτὰ καταλαμβάνομεν ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου· ταῦτα δὲ εἰσιν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα προσάσσει ὁ θεός, ἵνα διαλογίζησαι ἀδιαλείπτως· « Ἃ » προσετάγη σοι, ταῦτα διανοοῦ· » τὴν δὲ ἔρευναν τῶν κρυπτῶν ἰδιωμάτων τοῦ προορισμοῦ ἄφες, διότι ἐςὶν ἀκατάληπτος, τῆς τοιαύτης δὲ μυστυριώδους καταλήψεως οὐδεμίαν ἔχεις χρείαν. « Οὐ γάρ ἐστι σοι » χρεία τῶν κρυπτῶν ». Ταῦτα λοιπόν, ὦ χριςιανέ, ἃ προσετάγη σοι, διὰ παντὸς συλλογίζου· καὶ ἐὰν μὲν ἐργάζεσαι τὴν ἀρετήν, ἀκολούθει τῆς ἀρετῆς τὸν δρόμον, διότι αὐτός σε φέρει εἰς τὸν παράδεισον· ἐὰν δὲ πράττῃς τὴν ἁμαρτίαν, ἐπίστρεψον ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας τὸν κρημνόν, διότι αὐτή σε κατακρημνίζει εἰς τὴν ἀπώλειαν· ταῦτα ποίει, « Χαλεπώτερά σου δὲ μὴ ζήτει, καὶ » ἰσχυρότερά σου μὴ ἐξέταζε· ἃ προσετά» γη σοι, ταῦτα διανοοῦ· οὐ γάρ ἐστι σοι » χρεία τῶν κρυπτῶν ».

Σειρ. 3, 21. Ἐξόδ. 19, 21. Σειρ. 3, 22. 1. Τιμ. 2, 4. Σειρ. 15, 14. αὐτ. 16. Ἡσ. 1, 19. Ῥωμ. 2, 6. Ἰωάν. 5, 29. Σειρ. 3, 22. αὐτόθ. αὐτόθ. 21, 22.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΤΥΦΛΟΥ.

Δύο παράδοξα πράγματα διαλαμβάνει τὸ σημερινὸν εὐαγγέλιον, τὴν ὀμμάτωσιν τοῦ ἀπὸ μήτρας γεννηθέντος τυφλοῦ, καὶ τῶν φθονερῶν Φαρισαίων τὸν μέγαν παραλογισμόν· τὸ πρῶτον θαῦμα ἐστὶ μέγα καὶ ἐξαίσιον καὶ ὑπερβαῖνον πάσας τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως· τὸ δεύτερον κρίσις ἐστὶ τοῦ νοὸς σφαλερωτάτη, καὶ ἐναντία εἰς τὴν λογικὴν καὶ διακριτικὴν τοῦ ἀνθρώπου δύναμιν. Τὸ μὲν θαῦμα κατώρθωσεν ἡ δύναμις τοῦ θεανθρώπου, τὸν δὲ παραλογισμὸν τὸ πάθος τοῦ φθόνου· ὁ θεάνθρωπος ἐφώτισε τὸν τυφλόν, ὁ φθόνος ἐτύφλωσε τοὺς βλέποντας· ὁ θεάνθρωπος ἀνέῳξε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, ὁ φθόνος ἔκλεισε τὰ ὄμματα τῶν βλεπόντων. Εὐλογημένοι χριστιανοί, προσηλώσατε τὸν νοῦν εἰς τὴν ἀκρόασιν τῆς ἑρμηνείας τοῦ σημερινοῦ εὐαγγελίου, ἵνα ἴδῆτε, ὅτι ὅσον ὁ θεὸς φωτίζει, τοσοῦτον τὰ πάθη σκοτίζουσι τὸν ἄνθρωπον, καὶ μάθητε, ὅτι τινὲς εἰς τὸν κόσμον τοῦτον πάσχουσιν, ἵνα δοξασθῇ ὁ θεός.

Ἰωάν. 9, 1.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ παράγων ὁ Ἰησοῦς εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς.

Ἔφυγεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, ἐπειδὴ ἐζήτουν λιθοβολῆσαι αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι· διερχόμενος δὲ διὰ τῆς ὁδοῦ, εἶδεν ἄνθρωπον, ὅστις ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ἐγεννήθη τυφλός. Ποίαν δὲ ἄρά γε τύφλωσιν εἶχεν ὁ τυφλὸς οὗτος; ἀνεῳγμένα ἄρά γε ἦσαν τὰ βλέφαρα αὐτοῦ, καὶ βεβλαμμένοι οἱ τῶν ὀμμάτων βολβοί; ἢ κεκλεισμένα παντελῶς τὰ βλέφαρα, καὶ ὑγιεῖς οἱ βολβοί; ἢ καὶ τὰ βλέφαρα κεκλεισμένα, καὶ οἱ βολβοὶ βεβλαμμένοι; ἢ οὐδὲ βλέφαρα εἶχεν, οὐδὲ βολβούς, οὐδὲ σημεῖον ὀφθαλμῶν, καθὼς εἶπεν εἷς παλαιὸς παραφραστής. Λέγει μὲν κατωτέρω ὁ εὐαγγελιστής, « Καὶ ἀνέῳξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς »· ἐξ οὗ φαίνεται, ὅτι εἶχεν ὄμματα ὁ τυφλός, ἀλλὰ κεκλεισμένα ἦσαν τὰ βλέφαρα αὐτοῦ· τοῦτο αὐτὸ ἐπιβεβαιοῦσι καὶ τὸ « πῶς » ἀνεῴχθησάν σοι οἱ ὀφθαλμοί; » καὶ τὸ « ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς. » Τὴν περιγραφὴν τῶν τετυφλωμένων ὀμμάτων ἐσιώπησεν ὁ εὐαγγελιστής, καθότι αὐτὸ μόνον τὸ ἐκ γενετῆς τυφλὸς παρίστησι τοῦ θαύματος τὸ μεγαλεῖον. Ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου τοῦτον τὸν τυφλόν, εὐθὺς ζήτημα προβάλλουσι.

Νόνος ὁ Αἰγύπτ. ἐν τῇ ποιητικ. αὐτ. παραφράσ.

Ἰωάν. 9, 17.

αὐτ. 9, 2.

Καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες· Ῥαββί, τίς ἥμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ;

Διδάσκαλε, λέγουσι, τίς ἥμαρτεν; οὗτος, ἤγουν ὁ τυφλός, ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ; Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐστὶ δυσκατανόητον· διότι, ἐὰν ὁ τυφλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθη τυφλός, πότε ἥμαρτεν, ὥστε διὰ τιμωρίαν τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ ἐγεννήθη τυφλός; πρὸ τοῦ γεννηθῇ, οὐχ ὑπῆρχεν· ὅθεν οὐδὲ ἁμαρτῆσαι ἠδύνατο. Ἀλλὰ καὶ τὸ « ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ » ἀκατάλληλον φαίνεται εἰς τὸ στόμα τῶν ἀποστόλων· διότι αὐτοὶ ἦσαν δεδιδαγμένοι ὑπὸ τῆς θείας γραφῆς, ὅτι ὁ θεὸς οὐδένα παιδεύει διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν γονέων αὐτοῦ, ἀλλὰ καθένα διὰ τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἁμαρτίας « Ἡ ψυχή, εἶπεν, » ἡ ἁμαρτάνουσα, αὕτη ἀποθανεῖται ». Ἀναμφίβολόν ἐστιν, ὅτι οἱ ἀπόστολοι ἐξεφώνησαν τοῦτο τὸ ζήτημα, κατὰ τὴν γνώμην τῶν Φαρισαίων, καὶ κατὰ τὴν περιφερομένην παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις παραβολήν· οἱ Φαρισαῖοι ἐδέχοντο τὴν μετεμψύχωσιν, ἤγουν ἐπίστευον, ὅτι μετὰ θάνατον ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἰσέρχεται εἰς ἄλλο σῶμα διὰ καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῆς. Κατὰ ταύτην οὖν τὴν πεπλανημένην γνώμην ὑπωπτεύοντο, μήπως ὁ τυφλὸς ἔβλεπε μέν, ὅτε τὸ πρῶτον ἐγεννήθη, ἁμαρτήσας δὲ ἐν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ σώματι, ἐγεννήθη τὸ δεύτερον τυφλὸς διὰ τιμωρίαν καὶ κάθαρσιν τῶν προτέρων αὐτοῦ ἁμαρτιῶν· ἡ δὲ περιφερομένη παραβολή ἐστιν αὕτη· « Οἱ πατέρες ἔφαγον » ὄμφακα, καὶ οἱ ὀδόντες τῶν τέκνων ἐ» γομφίασαν ». Εἰς ταύτην τὴν παραβολὴν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων ἐπίστευον, κἂν ὁ θεὸς διὰ τοῦ προφήτου Ἰεζεκιὴλ μεθ᾽ ὅρκου ἐβεβαίωσεν αὐτούς, ὅτι οὐδέποτε ὄψονται τὴν ἔκβασιν αὐτῆς « Ζῶ ἐγώ, » λέγει Κύριος, ἐὰν γένηται ἔτι λεγομένη » ἡ παραβολὴ αὕτη ἐν τῷ Ἰσραὴλ ». Διὰ τούτων καταλαμβάνομεν, πόθεν οἱ μαθηταὶ τοῦ σωτῆρος ἀφορμὴν λαβόντες, προέβαλλον τοῦτο τὸ ζήτημα, « τίς ἥμαρτεν, » οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ »; Ἰδοὺ δὲ πῶς εἰς τοῦτο ἀπαντήσας ἀπεκρίθη ὁ θεάνθρωπος.

Ἰεζ. 18, 4.

ὅρ. Ἰώσ. 6. 2. κ. 12. περὶ πολ. καὶ 6. 18. κ. τ. περὶ Ἀρχ. καὶ Φιλ. περὶ Γιγάντ. Συγχ. γλωσ. καὶ Ἐνυπν. καὶ Ὠριγ. κ. 5. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάν.

Ἰεζ. 18, 2.

αὐτ. 3.

Ἰωάν. 9, 3.

Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· οὔτε οὗτος ἥμαρτεν, οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ· ἀλλ᾽ ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῷ.

Συντόμως ὁ πάνσοφος διὰ τῆς ἀποκρίσεως αὐτοῦ καὶ τὴν ἑλληνικὴν καὶ φαρισαϊκὴν πλάνην κατήργησε, καὶ τὴν πεπλανημένην γνώμην τῶν Ἰουδαίων ἀπέῤῥιψεν· « Οὔτε οὗτος, λέγει, ἥμαρτεν, » οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ· ἀλλ᾽ ἵνα φανερωθῇ » τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῷ ». Ποῖα δὲ ἔργα τοῦ θεοῦ ἐφανερώθησαν εἰς τὸν τυφλόν; ἐφανερώθη ἡ παντοδυναμία τοῦ θεοῦ, ἥτις μετέβαλεν εἰς φῶς τὸ σκότος τοῦ τυφλοῦ· ἐφανερώθη ἡ δημιουργικὴ δύναμις, ἥτις ἐκ τοῦ πηλοῦ καὶ τοῦ πτύσματος ἐποίησε φωτιστικοὺς ὀφθαλμούς. Ἀλλὰ τόση βλάβη εἰς τὸν τυφλόν, ἵνα φανερωθῶσι τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῷ; ἀλλὰ ποία, εἰπέ μοι, ἡ βλάβη; Ὅστις γεννηθῇ

τυφλός, καὶ οὐδέποτε αἰσθανθῇ τῆς ὠφελείας τοῦ φωτός, ἀσυγκρίτως ὀλιγωτέρας στενοχωρίας αἰσθάνεται ἐκείνου, ὅστις πρῶτον ἔβλεπεν, ἔπειτα ἐστερήθη τοῦ φωτός. Ἐγεννήθη τυφλός, ἀλλ' ἔπειτα ἔλαβε τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς μικρᾶς καὶ σχεδὸν ἀνεπαισθήτου στενοχωρίας αὐτοῦ· διότι ἔλαβεν ὄμματα διπλᾶ, τουτέστι σωματικά, δι' ὧν εἶδε τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ψυχικά, δι' ὧν ἐγνώρισε τοῦ κόσμου τὸν πλαστουργόν. Φανερὸν δὲ ἐστίν, ὅτι ἡ τυφλότης τῶν ὀμμάτων τῶν σωματικῶν ἐγένετο αἴτιον τοῦ φωτισμοῦ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ καλῶς στοχασθῇς, βλέπεις, ὅτι οἱ ἔχοντες ὄμματα καὶ μὴ πιστεύσαντες, ἔπαθον περισσοτέραν βλάβην τοῦ τυφλοῦ τοῦ φωτισθέντος καὶ πιστεύσαντος. Λύσας δὲ ὁ θεάνθρωπος τῶν ἀποστόλων τὴν ἀπορίαν διὰ τῆς ἀποκρίσεως αὐτοῦ, ἐπιφέρει τὰ ἑξῆς·

Ἰωάν. 9, 4. Ἐμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με, ἕως ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νύξ, ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι.

Ἵνα κατανοήσῃς τὰ προκείμενα τοῦ σωτῆρος ἡμῶν λόγια, σημείωσον, ὅτι ἡμέραν μὲν λέγει τὴν περίοδον τῶν ἡμερῶν τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ζωῆς αὐτοῦ, καθὼς καὶ ὅταν εἶπεν, « Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ἡμῶν ἠ« γαλλιάσατο, ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν » ἐμήν »· (αὐτ. 8, 56.) νύκτα δὲ ὀνομάζει τὸν σωματικὸν αὐτοῦ θάνατον, καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου ἀνθρώπινον αὐτοῦ χωρισμόν· τὸ αὐτὸ δὲ καὶ διὰ τούτων τῶν λόγων ἐβεβαίωσεν, εἰπών, (αὐτ. 12, 35.) « Ἔτι μικρὸν » χρόνον τὸ φῶς μεθ' ἡμῶν ἐστί· περιπα» τεῖτε ἕως τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία » ὑμᾶς καταλάβῃ ». Τοῦτο δέ, ὅπερ ἔφη ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἁρμόζει καὶ παντὶ ἀνθρώπῳ· ἡμέρα δηλονότι λέγεται ἡ περίοδος τῶν ἡμερῶν τῆς ζωῆς παντὸς ἀνθρώπου, νὺξ δὲ τὸ τέλος τῆς ζωῆς καὶ ὁ θάνατος αὐτοῦ. Ἐγώ, λέγει ὁ θεάνθρωπος, ἕως οὗ διαρκοῦσιν αἱ ἡμέραι τῆς ἐν κόσμῳ ζωῆς μου, πρέπον ἐστίν, ἵνα ἐργάζωμαι τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ καὶ πατρός μου τοῦ ἀποστείλαντός με εἰς τὸν κόσμον, ἤγουν τὸ κήρυγμα τῆς πίστεως καὶ τὰ εὐεργετικὰ θαύματα· « ἔρ» χεται νύξ », ἤγουν ἔρχεται ὁ θάνατος, καὶ τότε οὐδεὶς δύναται ποιῆσαι ἀρετῆς ἔργα. Σημείωσαι δέ, ὅτι οὐκ εἶπεν, ὅτε ἐγὼ οὐ δύναμαι ἐργάζεσθαι, ἀλλ' « ὅτε οὐδεὶς » δύναται ἐργάζεσθαι »· ἐπειδὴ αὐτὸς μὲν καὶ μετὰ τὸν σωματικὸν αὐτοῦ θάνατον, καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν καὶ ἕως ἄρτι ἐργάζεται τὰς πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ ἐντεύξεις καὶ πρεσβείας ὑπὲρ ἡμῶν, τὴν εὐσπλαγχνίαν, τὴν δικαιοσύνην, τὴν βεβαίωσιν τοῦ κηρύγματος τῆς πίστεως, τῶν θαυμάτων τὴν ἐνέργειαν. Οὐδεὶς δὲ τῶν ἀνθρώπων μετὰ θάνατον δύναται ἐργάζεσθαι· ἐπειδὴ ἡ πίστις παύει, ἡ μετάνοια ἀργεῖ, οἱ ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς κόποι εἰσὶν ἄπρακτοι· ὁποῖοι δὲ εὑρεθῶμεν εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, τοιοῦτοι καὶ διαμένομεν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ θεῖον ἔργον, ὅπερ τότε εὐθὺς ἔμελλε πρᾶξαι ὁ σωτὴρ ἡμῶν, ὁ φωτισμὸς ἦν τοῦ τυφλοῦ, διὰ τοῦτο ἀναφέρει λόγον περὶ φωτὸς λέγων,

Ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ὦ, φῶς εἰμὶ τοῦ κόσμου. Ἰωάν. 9, 5.

Οὐ μόνον ὡς θεὸς διὰ παντὸς φῶς ἐστὶ τοῦ κόσμου, τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄστρα ἀνατέλλων εἰς τὸν κόσμον, πλάττων τὰ ὄμματα τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ φωτίζων ἀοράτως πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, ἀλλὰ καὶ ὅταν ὡς ἄνθρωπος περιεπάτει εἰς τὸν κόσμον, φῶς ἦν ἀρετῆς ὑπέρλαμπρον, φῶς θαυμάτων ἐξαίσιον, φῶς φωτίζον τῶν τυφλῶν τὰ ὄμματα, φῶς πίστεως ἅγιον, ὃ πολλοὺς ἐφώτισε καὶ ἡγίασε. Διδάξας δὲ διὰ λόγου, ὅτι αὐτὸς ἐστὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου, δείκνυσιν εὐθὺς καὶ διὰ τοῦ ἔργου, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ φωτεργάτης καὶ ὁ φωτοδότης καὶ ὁ διδοὺς τὸ φῶς τοῖς ἀνθρώποις.

Ἰωάν. 9, 6. Ταῦτα εἰπών, ἔπτυσε χαμαί, καὶ ἐποίησε πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισε τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ.

Οὐκ ἠδύνατο ἆρά γε ὁ θεάνθρωπος διὰ μόνου λόγου φωτίσαι καὶ τοῦτον τὸν τυφλόν, καθὼς καὶ τὸν Βαρτίμαιον, εἰπὼν πρὸς αὐτόν, « Ἡ πίστις σου σέσωκέ σε »; (Μάρκ. 10, 52.) Ἠδύνατο, παντοδύναμος ὤν· οὐδεὶς τῶν πιστῶν περὶ τούτου ἀμφιβάλλει. Διὰ τί λοιπὸν κατασκευάζει πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος αὐτοῦ καὶ τοῦ χοός, καὶ χρίει τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ; ἵνα δείξῃ, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ τοῦ ἀνθρώπου πλάστης καὶ δημιουργός. Καθὼς δὲ εἰς τὸν καιρὸν τῆς δημιουργίας χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, ἔπλασε τοῦ ἀνθρώπου τὸ σῶμα, οὕτως εἰς τὸν καιρὸν τῆς φωτοδοσίας πηλὸν λαβών, ἔπλασε τοῦ τυφλοῦ τὰ ὄμματα. Τότε ἐμφυσήσας εἰς τὸν χοῦν, ἔδωκε τῷ ἀνθρώπῳ ψυχὴν καὶ ζωήν· νῦν πτύσας ἐπὶ τὸ χῶμα, ἔδωκε τῷ τυφλῷ χάριν καὶ δύναμιν φωτιστικήν· ἐκεῖ χοῦς, ὧδε πηλός· ἐκεῖ ἐμφύσημα, ὧδε πτύσμα· ἐκεῖ πλάσις τοῦ ἀνθρώπου, ὧδε φωτισμὸς τοῦ τυφλοῦ. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἔπτυσε, καὶ τὸν πηλὸν κατεσκεύασεν, ἵνα δείξῃ διὰ τῆς ὁμοιότητος τῶν πραγμάτων, ὅτι αὐτός ἐστὶν ὁ δημιουργὸς καὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ φωτός. Μήπως δὲ οὗτος ὁ ἐκ γενετῆς τυφλὸς οὐδὲ ποσῶς εἶχε βολβούς; ὅθεν, ἵνα μὴ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος αὐτοὺς πλάσῃ, ἔθηκε τὸν πηλόν, καὶ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ πτύσματος αὐτοῦ μετέβαλεν αὐτὸν εἰς βολβούς· πρὸς τούτοις δὲ ἔπτυσεν, ἵνα δείξῃ, ὅτι καὶ ὁ σίελος αὐτοῦ εἶχε θεραπευτικὴν δύναμιν, καθὼς καὶ αἱ χεῖρες καὶ τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων αὐτοῦ. Ἔχρισε λοιπὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ,

Καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὕπαγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ, (ὃ ἑρμηνεύεται ἀπεσταλμένος). Ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ ἦλθε βλέπων. Ἰωάν. 9, 7.

Περιεχεῖτο ἡ πηγὴ τοῦ Σιλωὰμ εἰς τὰ πρὸς ἀνατολὰς τείχη τῆς Ἱερουσαλήμ· τῆς πηγῆς ταύτης τὰ ὕδατα ὑπεδέχετο μεγαλωτάτη κολυμβήθρα πρὸς χρῆσιν τῶν ἐγκατοίκων, ἥτις ὠνομάζετο κολυμβήθρα τοῦ Σιλωάμ· εἰς αὐτὴν τὴν κολυμβήθραν ἀπέστειλεν ὁ Κύριος τὸν τυφλόν, ἵνα νιφθῇ. Ἀλλὰ τίς ἡ χρεία ταύτης τῆς νίψεως; τῆς κολυμβήθρας τὸ ὕδωρ οὐκ ἠδύνατο ἀνοῖξαι τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ· διὰ τί λοιπὸν ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὴν κολυμβήθραν; ἵνα

κατασταθῇ τὸ θαῦμα ἐπισημότερον, γνωστὸν εἰς πάντας καὶ ἀναμφίβολον· διότι, ὅσοι εὑρέθησαν εἰς τὸν δρόμον, εἶδον τὸν τυφλὸν ἀπερχόμενον καὶ κεχρισμένον τοὺς ὀφθαλμούς, ὁμοίως καὶ οἱ εὑρεθέντες εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἔπειτα εἶδον αὐτὸν ἐπιστρέφοντα καὶ τεθεραπευμένον. Ἀπέστειλε δὲ αὐτὸν εἰς τὴν κολυμβήθραν, ἵνα καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν ὑπακοὴν αὐτοῦ δοκιμάσῃ. Καὶ ὁ μὲν Νεεμὰν ὁ Σύρος ἠπίστησε, καὶ ἀπείθησεν, ὅτε προσετάγη ὑπὸ τοῦ Ἐλισσαίου λουσθῆναι εἰς τὸν Ἰορδάνην· μόλις δὲ μετὰ πολλῆς παρακλήσεως τῶν δούλων αὐτοῦ κατεπείσθη· ὁ δὲ τυφλὸς οὗτος καὶ ὑπήκουσεν εὐθὺς τοῦ Κυρίου τὸ πρόσταγμα, καὶ ἐπίστευσεν, ὅτι λαμβάνει τὸ φῶς διὰ τῆς νίψεως. Ἔχει δὲ καὶ ἄλλον λόγον ἡ τοιαύτη ἀποστολὴ πνευματικὸν καὶ μυστικώτερον· ἡ μὲν κολυμβήθρα τοῦ Σιλωάμ, ἡ ἑρμηνευομένη ἀπεσταλμένος, ἐσήμαινε τὸν Ἰησοῦν Χριστόν· διότι αὐτός ἐστιν ὁ ἀπεσταλμένος παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ πατρός· διὸ καὶ ἔλεγε « Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς »· (Ἰωάν. 20, 21.) ὅθεν καὶ ἀπόστολος λέγεται, κατὰ τὸ « Κατανοήσατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν, Χριστὸν Ἰησοῦν ». (Ἑβρ. 3, 1.) Ὁ δὲ τυφλὸς ἐσήμαινε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἥτις διὰ τὴν ἁμαρτίαν στερηθεῖσα τοῦ πνευματικοῦ φωτός, καὶ ὡς τυφλὴ τῇ κτίσει λατρεύουσα παρὰ τὸν κτίσαντα, ἐφωτίσθη ὑπὸ τῆς Χριστοῦ χάριτος· διὸ καὶ ὁ προφήτης ὡς ἐκ προσώπου αὐτοῦ, ἔλεγεν « Εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν ». (Ἡσ. 61, 1.) Τὰ δὲ ὕδατα τῆς κολυμβήθρας τοῦ Σιλωὰμ προετύπουν τὸ ὕδωρ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος· διότι καθὼς ὁ τυφλὸς νιψάμενος ἐν αὐτοῖς, ἀπέβαλε μὲν τὴν τυφλότητα, ἐκτήσατο δὲ τὴν ὅρασιν, οὕτως οἱ ἐν τῷ ὕδατι τοῦ βαπτίσματος βαπτιζόμενοι, ἀπεκδύονται μὲν τὴν ἁμαρτίαν, ἐνδύονται δὲ τὸν φωτισμὸν τῆς θείας χάριτος· διὸ καὶ φώτισμα ὀνομάζεται τὸ ἅγιον βάπτισμα. Ἐνίφθη οὖν ὁ τυφλὸς εἰς τὴν κολυμβήθραν, καὶ ἐπέστρεψεν οὐχὶ τυφλός, ἀλλ' ὑγιὴς καὶ βλέπων.

Οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον, ὅτι τυφλὸς ἦν, ἔλεγον, οὐχ οὗτος ἐστὶν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν; ἄλλοι ἔλεγον, ὅτι οὗτος ἐστίν· ἄλλοι δέ, ὅτι ὅμοιος αὐτῷ ἐστίν· ἐκεῖνος ἔλεγεν, ὅτι ἐγώ εἰμι. (Ἰωάν. 9, 8. αὐτ. 9.)

Καὶ οἱ γείτονες τοῦ τυφλοῦ, καὶ ὅσοι ἔβλεπον καὶ ἐγνώριζον αὐτὸν ὄντα τυφλόν, ὁρῶντες αὐτὸν ὠμματωμένον καὶ βλέποντα, καὶ θαυμάζοντες, ἠρώτων ὁ εἷς τὸν ἄλλον, λέγοντες, οὗτος ἐστὶν ὁ τυφλός, ὅστις ἐκάθητο καὶ ἐζήτει ἐλεημοσύνην; καὶ ἄλλοι μὲν ἔλεγον, ὅτι αὐτός ἐστιν, ἄλλοι δέ, ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὅμοιος αὐτῷ· ἐκεῖνος δὲ μαρτυρῶν ἐκραύγαζεν, ἐγώ εἰμι ὁ πρότερον τυφλός. Βλέπε δὲ πῶς ὁ θεῖος εὐαγγελιστὴς ἐσημείωσε τὸ « καθήμενος καὶ προσαιτῶν », ἤγουν τὸ ὅτι ὁ τυφλὸς τοσοῦτον πένης ἦν καὶ ἄπορος, ὥστε, καθήμενος εἰς τὸν δρόμον, ἐζήτει ἐλεημοσύνην, ἵνα δείξῃ τὴν ἀφ-

ρητον φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις οὐδὲ τοὺς εὐτελεστάτους ἀνθρώπους παρέβλεπεν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς εὐσπλαγχνικῶς ἠλέει, καὶ εὐηργέτει πατρικῶς, καὶ ἵνα διδάξῃ ἡμᾶς τὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀπηλπισμένους εὐσπλαγχνίαν καὶ τὸ ἔλεος. Πληροφορηθέντες δὲ οἱ γείτονες τοῦ τυφλοῦ καὶ οἱ αὐτὸν γνωρίζοντες, ὅτι αὐτὸς ἀληθῶς ἐστὶν ὁ πρότερον τυφλός, ἠρώτων αὐτὸν πῶς ἐθεραπεύθη.

Ἰωάν. 9, 10. Ἔλεγον οὖν αὐτῷ, πῶς ἀνεῴχθησάν σοι οἱ ὀφθαλμοί;

Κεκλεισμένα ἦσαν, ὡς φαίνεται, πρότερον τῶν ὀμμάτων τοῦ τυφλοῦ τὰ βλέφαρα· διὰ τοῦτο ἔλεγον πρὸς αὐτόν, « Πῶς » ἀνεῴχθησάν σοι οἱ ὀφθαλμοί »; ἢ τοῦτο σημαίνει τὸ πῶς ἀνέβλεψας, πῶς ἐθεραπεύθη τὸ πάθος τῶν ὀφθαλμῶν σου, πῶς βλέπεις, πρότερον τυφλὸς ὤν;

Ἰωάν. 9, 11. Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν, ἄνθρωπος λεγόμενος Ἰησοῦς, πηλὸν ἐποίησε, καὶ ἐπέχρισέ μου τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ εἶπέ μοι· ὕπαγε εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωὰμ καὶ νίψαι· ἀπελθὼν δὲ καὶ νιψάμενος, ἀνέβλεψα.

Μετὰ παῤῥησίας μεγάλης καὶ συντομίας καὶ καθαρότητος καὶ τὸν ἰατρὸν ἐφανέρωσε, καὶ τῆς ἰατρείας αὐτοῦ τὸν τρόπον ἐξήγησεν.

αὐτ. 12. Εἶπον οὖν αὐτῷ, ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος; λέγει, οὐκ οἶδα.

Καταφρονητικὸν τὸ ἐρώτημα· οὐ λέγουσι, ποῦ ἐςὶν ἐκεῖνος ὁ θαυματουργὸς ἄνθρωπος; ἢ ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος, ὅστις ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς σου; ἢ κἂν ποῦ ἐστιν ὁ Ἰησοῦς; ἀλλὰ μόνον ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος; Ὅθεν φαίνεται, ὅτι οὐκ ἐξ εὐλαβείας, ἀλλ' ἐκ κακίας ἠρώτων, ἵνα, μαθόντες τίς ἐστιν ὁ ἰατρός, παραδώσωσιν αὐτὸν ὡς καταφρονητὴν τοῦ σαββάτου. Αὐξάνει δὲ ἡ πιθανότης, ἐπειδὴ βλέπομεν, ὅτι ἔφερον τὸν τυφλὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους.

αὐτ. 13. Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τὸν ποτὲ τυφλόν.

Ἔφερον τὸν πρῴην τυφλόν, καὶ ἔστησαν αὐτὸν ἐνώπιον τῶν Φαρισαίων, ἵνα αὐτοὶ ἀνακρίνωσιν αὐτόν, καὶ κατηγορήσωσι τὸ θαῦμα καὶ τὸν θαυματουργόν· ἐπειδὴ τὸ θαῦμα γέγονε τῇ ἡμέρα τοῦ σαββάτου.

Ἰωάν. 9, 14. Ἦν δὲ σάββατον, ὅτε τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἀνέῳξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς.

Ἐσημείωσεν ὁ εὐαγγελιστὴς καὶ τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἵνα παραστήσῃ, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἐλύττησαν καὶ ἐξεμάνησαν, ἐπειδὴ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου καὶ πηλὸν κατεσκεύασεν ὁ Κύριος, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ ἐπέχρισε, καὶ ἀπέστειλεν αὐτόν, ἵνα νιφθῇ εἰς τοῦ Σιλωὰμ τὴν κολυμβήθραν. Ἀλλὰ διὰ τί ὁ θεάνθρωπος ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου οὐ μόνον τοῦτον τὸν ἐκ γενετῆς τυφλὸν ἐθεράπευσεν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄνδρα, ὅστις εἶχε ξηρὰν τὴν χεῖρα, καὶ

Ματ. 12, 10. Λουκ. 13, 11. αὐτ. 14, 2. Ἰωάν. 5, 9.

τὴν γυναῖκα τὴν συγκύπτουσαν, καὶ τὸν ὑδρωπικὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, καὶ τὸν παράλυτον ἐν τῇ Προβατικῇ κολυμβήθρᾳ; ἵνα τὰς περὶ τοῦ σαββάτου δεισιδαιμονίας τῶν Ἰουδαίων διορθώσῃ καὶ δείξῃ, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Κύριος καὶ δεσπότης καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ σαββάτου. Διὸ καὶ ὅτε οἱ Ἰουδαῖοι ἐσκανδαλίζοντο, βλέποντες τοὺς μαθητὰς τίλλοντας τοὺς στάχυας ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου, ἤλεγχεν αὐτούς, λέγων, « Τὸ σάββατον » διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον »· ὁμοίως καὶ ἄλλοτε, « Κύριος γάρ ἐστι τοῦ σαββά» του ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ». Οἱ οὖν Φαρισαῖοι, ὅτε παρέστησαν τὸν τυφλὸν ἐνώπιον αὐτῶν, ἠρώτησαν αὐτόν.

Μάρκ. 2, 27. Ματθ. 12, 8.

Ἰωάν. 9, 15.

Πάλιν οὖν ἠρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, πηλὸν ἐπέθηκεν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ ἐνιψάμην, καὶ βλέπω.

Πρῶτον μὲν οἱ γείτονες καὶ οἱ παρευρεθέντες ἠρώτησαν τὸν τυφλὸν περὶ τοῦ πῶς ἰατρεύθη· ἔπειτα δὲ πάλιν ἠρώτησαν αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι. Ὁ δὲ τυφλὸς οὐδὲ ἐφοβήθη οὐδὲ ἐδειλίασεν, ἀλλ' ἐκεῖνα, ἃ καὶ πρότερον εἶπε, τὰ αὐτὰ πάλιν λέγει συντομώτερον· παρεσιώπησε δὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ τὸ « ἐποίησε πηλόν », καὶ τὸ « εἰπέ μοι, ὕπαγε εἰς τὴν κολυμβήθραν » τοῦ Σιλωὰμ καὶ νίψαι », ἴσως ἵνα μὴ περισσοτέραν ἀφορμὴν λάβωσιν οἱ Φαρισαῖοι πρὸς κατηγορίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς ποιήσαντος καὶ προστάξαντος ἐργασίαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. Μήπως δὲ ὁ τυφλός, ἐπειδὴ καὶ ἤκουσε τοὺς ἀγαγόντας αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους διηγησαμένους αὐτοῖς, ὅσα αὐτὸς πρότερον ἐμαρτύρησε, διὰ τοῦτο συντομώτερον ἀπεκρίθη; ἢ μήπως, ἐπειδὴ ὁ εὐαγγελιστὴς ἐσημείωσε τὴν πλέον περιεστατωμένην τοῦ τυφλοῦ πρὸς τοὺς γείτονας αὐτοῦ ἀπόκρισιν, περιληπτικῶς ἔγραψε τὴν πρὸς τοὺς Φαρισαίους. Ἀκούσατε δὲ τί πρὸς ταῦτα ἀποκρίνονται οἱ Φαρισαῖοι·

Ἔλεγον οὖν τῶν Φαρισαίων τινές, οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστι παρὰ τοῦ θεοῦ, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. Ἄλλοι ἔλεγον, πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; Καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς.

Ἰωάν. 9, 16.

Τινὲς τῶν Φαρισαίων, ἤγουν οἱ κακότροποι καὶ οἱ φθονεροὶ καὶ δεισιδαίμονες, ἔλεγον, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἐπειδὴ οὐ φυλάττει τὸ σάββατον, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ τοῦ θεοῦ· ἄλλοι δὲ χρηστοηθέστεροι καὶ φρονιμώτεροι ἔλεγον, πῶς δύναται ἄνθρωπος, παραβάτης τοῦ νόμου καὶ ἁμαρτωλός, ποιεῖν τοιαῦτα ἐξαίσια θαύματα; Ὅθεν σχίσμα καὶ διαίρεσις γέγονε μεταξὺ αὐτῶν. Εἰς τοιαύτην δὲ κατάστασιν ἔφερεν αὐτοὺς ἡ πρόληψις καὶ ὁ φθόνος, ὥστε, καὶ διδάσκαλοι ὄντες, καὶ τὸν νόμον ἐν ταῖς χερσὶ κρατοῦντες, οὐκ ᾐσχύνθησαν ἐρωτῆσαι τὸν τυφλὸν τὸν ἀμαθῆ καὶ προσαίτην, τί λέγει περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τίνα αὐτὸν νομίζει.

Λέγουσι τῷ τυφλῷ πάλιν, σὺ τί

Ἰωάν. 9, 17.

λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι προφήτης ἐστίν.

Ἠρώτησαν τὸν τυφλόν, οὐχ ὅτι ἐπεθύμουν, ἵνα μάθωσι παρ' αὐτοῦ τίς ἐστιν ὁ Χριστός, ἀλλ' ἐπειδὴ προλαβόν εἶπον « ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐκ ἔστι παρὰ τοῦ » θεοῦ, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ »· ἤκουσε δὲ ταῦτα ὁ τυφλός, ἠρώτησαν σπουδάζοντες, ὅπως καὶ αὐτὸς κατακρίνῃ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς παραβάτην τοῦ νόμου, καὶ ἑπομένως σκεπασθῇ καὶ ἐξουδενωθῇ τὸ μέγα θαῦμα. Ἀλλ' ὁ τυφλὸς ἔμεινεν ἀμετάβλητος, καὶ μηδὲν φοβηθείς, ἀνυποστόλως εἶπεν, ἐγὼ λέγω, ὅτι ἐκεῖνος, ὅστις ἐχάρισέ μοι τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου, προφήτης ἐστί. Γνωστὸν ἦν ἐνδεχομένως εἰς τὸν τυφλόν, ὅτι οἱ προφῆται εἶχον τῆς θαυματουργίας τὸ χάρισμα.

Ἰωάν. 9, 18.

Οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι τυφλὸς ἦν καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος.

Οὐκ ἐπίστευσαν, λέγει, οἱ Ἰουδαῖοι, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ. Τί δέ; ἐπίστευσαν ἆρά γε μετὰ ταῦτα, ἤγουν μετὰ τὴν πρόσκλησιν καὶ βεβαίωσιν τῶν γονέων τοῦ τυφλοῦ; οὐχί· διότι καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν ἄπιστοι ἔμειναν, καθὼς φανερόν ἐστιν ἐκ τῶν ἑξῆς λόγων τοῦ εὐαγγελίου. Τὸ δὲ « ἕως ὅτου », καὶ τὸ « ἕως ἄν », καὶ τὸ « ἕως οὗ » παρὰ τῇ θείᾳ γραφῇ οὐ σημαίνουσι πάντοτε καιρὸν ὡρισμένον, καὶ τέλος ἔχοντα, ἀλλ' ἀόριστον, καὶ ἀτελεύτητον· μαρτυρεῖ τοῦτο τὸ περὶ τοῦ κόρακος εἰρημένον, « Καὶ ἐξελθὼν οὐκ ἀνέστρεψεν ἕως τοῦ ξηρανθῆναι τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς » γῆς », καὶ τὸ « Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως » ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν » ποδῶν σου », καὶ τὸ « οὐκ ἐγίνωσκεν αὐ» τὴν ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν » πρωτότοκον », καὶ τὸ « Ἰδού, ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμὶ πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς » συντελείας τοῦ αἰῶνος »· διότι ὁ κόραξ οὐδέποτε ἐπέστρεψεν εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ διὰ παντὸς κάθηται ἐκ δεξιῶν τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς ὑψηλοῖς, καὶ ἡ ἁγία θεοτόκος πάντοτε καὶ ἀεὶ παρθένος ἐστί, καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς οὐ μόνον ἕως τῆς συντελείας τοῦ κόσμου εὑρίσκεται μετὰ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν δικαίων, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν ἀτελευτήτων αἰώνων. Ἐκάλεσαν δὲ τοὺς γονεῖς τοῦ τυφλοῦ οἱ Φαρισαῖοι, ἐλπίζοντες, ὅτι αὐτοί, φοβηθέντες τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν, σιωπήσουσι τὸ θαῦμα.

Γεν. 8, 6.

Ψαλ. 109, 2.

Ματθ. 1, 25.

αὐτ. 28, 20.

Ἰωάν. 9, 19.

Καὶ ἠρώτησαν αὐτούς, λέγοντες, οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε, ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν ἄρτι βλέπει;

Μετὰ πανουργίας ἐρωτῶσι, σκοπὸν ἔχοντες φοβίσαι τοὺς γονεῖς τοῦ τυφλοῦ, καὶ οὕτως αὐτοὶ ἀρνηθῶσι τὴν ἀλήθειαν « Ὃν ὑμεῖς λέγετε », ὑμεῖς δηλαδὴ οἱ γονεῖς αὐτοῦ λέγετε, ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη, πλὴν οὐδὲ ἡμεῖς, οὐδὲ ἄλλος τις εἰς τοῦτο πείθεται. Ἀλλ' ἐπλανῶντο οἱ τρισάθλιοι· διότι ἡ ἀλήθεια ὅσον ἐξετάζεται, τοσοῦτον

λάμπει· αὐτοὶ ἤλπιζον, ὅτι διὰ τῆς ἐξετάσεως εὑρίσκουσι τρόπον κρύψαι τὸ θαῦμα· ὅσον δὲ περισσότερον ἐξήταζον, τοσοῦτον βεβαιότερον καὶ θαυμασιώτερον αὐτὸ ἀπεδείκνυον.

αὐτόθι. 20. Ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς οἱ γονεῖς αὐτοῦ, καὶ εἶπον· οἴδαμεν, ὅτι οὗτος ἐστὶν ὁ υἱὸς ἡμῶν, καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· πῶς δὲ νῦν βλέπει, οὐκ οἴδαμεν· ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς 21. ὀφθαλμούς, ἡμεῖς οὐκ οἴδαμεν· αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε· αὐτὸς περὶ αὐτοῦ λαλήσει.

Ὁμολογοῦσιν οἱ γονεῖς τοῦ τυφλοῦ, ὅτι ἐκεῖνος ἐστὶν ὁ υἱὸς αὐτῶν, καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· περὶ δὲ τοῦ πῶς καὶ τίς ἰάτρευσεν αὐτὸν ἀπεκρίθησαν, οὐκ οἴδαμεν. Αὐτὸς ὁ υἱὸς ἡμῶν, ὁ πρότερον τυφλός, ἔχει ἔτη ἡλικίας ἀρκετά· αὐτὸν λοιπὸν περὶ τούτου ἐρωτήσατε. Ἀλλ' ἆρά γε ἀληθῶς οὐκ ἐγίνωσκον, πῶς καὶ τίς ἰάτρευσε τὸν υἱὸν αὐτῶν; ἐγίνωσκον ἀναμφιβόλως, ἀλλ' εἶπον, τὸ « οὐκ οἴδαμεν », ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους.

Ἰωάν. 9, 22. Ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους· ἤδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα, ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται· διὰ τοῦτο οἱ γο- αὐτ. 23. νεῖς αὐτοῦ εἶπον, ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε.

Βλέπε πῶς ὁ φόβος διώκει ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ἀνθρώπου τὴν ἀλήθειαν, καὶ φέρει τὸ ψεῦδος. Ἐφοβοῦντο δὲ οἱ γονεῖς τοῦ τυφλοῦ τοὺς Ἰουδαίους, καθότι αὐτοὶ προλαβόντες συνεφώνησαν, ἵνα, ὅστις ὁμολογήσῃ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστός, ὁ προσδοκώμενος Μεσίας, ἐκεῖνος διωχθῇ εὐθὺς ἀπὸ τῆς συναγωγῆς αὐτῶν. Ἰδόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι, ὅτι οὐδὲ διὰ τοῦ τυφλοῦ οὐδὲ διὰ τῶν γονέων αὐτοῦ ἐδυνήθησαν κατορθῶσαι ἐκεῖνο, ὅπερ ἤθελον, πάλιν προσκαλοῦσι τὸν ποτὲ τυφλόν.

Ἐφώνησαν οὖν ἐκ δευτέρου τὸν Ἰωάν. 9, 24. ἄνθρωπον, ὃς ἦν τυφλός, καὶ εἶπον αὐτῷ, Δὸς δόξαν τῷ θεῷ· ἡμεῖς οἴδαμεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἁμαρτωλὸς ἐστίν.

Ἐπειδὴ εἶδον, ὅτι οὐκ ἐδυνήθησαν κρύψαι τὸ θαῦμα, ἄλλον τρόπον μετέρχονται ὑποκριτικὸν καὶ δόλιον· οὐ λέγουσι πρὸς τὸν τυφλὸν φανερὰ καὶ ἀναίσχυντα, Ἀρνήθητι, ὅτι ὁ Χριστός σε ἰάτρευσεν, ἀλλ' ὑποκριτικῶς διὰ τοῦ σχήματος τῆς εὐλαβείας σπουδάζουσι πεῖσαι αὐτόν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὡς παραβάτης τοῦ νόμου, ἐστὶν ἄνθρωπος ἁμαρτωλός· δόξασαι, λέγουσι, τὸν θεόν, διότι αὐτὸς ἔδωκέ σοι τὸ φῶς· ὁ Χριστὸς οὐδὲν ἐποίησεν, αὐτὸς οὐκ ἐθεράπευσέ σε, ἡμεῖς γνωρίζομεν, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ἄνθρωπος ἁμαρτωλός, ἐπειδὴ καταφρονεῖ τὸ σάββατον. Ἀκούεις ἀφροσύνην καὶ μωρίαν; προστάττουσι τὸν τυφλόν, ἵνα τὸν μὲν θεὸν δοξάσῃ διὰ τὸ γεγονὸς θαυμάσιον, τὸν δὲ Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ἐργάτην τοῦ θαύματος, κατακρίνῃ ὡς παράνομον καὶ ἁμαρτωλόν.

Ἰωάν. 9, 25. Ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· εἰ ἁμαρτωλός ἐστιν οὐκ οἶδα· ἓν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὤν, ἄρτι βλέπω.

Ἐδίστασεν ἆρά γε ὁ τυφλὸς ἢ ἐφοβήθη, καὶ διὰ τοῦτο εἶπεν· εἰ ἁμαρτωλός ἐστιν οὐκ οἶδα; οὐδαμῶς· διότι αὐτὸς καὶ ἐνώπιον τῶν Φαρισαίων ὡμολόγησεν, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐστὶν προφήτης, καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶπε, « Πιστεύω, Κύριε » καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ ». (αὐτόθι. 38.) ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ἦσαν νομοδιδάσκαλοι, αὐτὸς δὲ ἀμαθής, ὁμολογήσας, ὅτι οὐκ οἶδεν ἁμαρτωλὸς ἐστὶν ὁ Ἰησοῦς ἢ δίκαιος, ἔπαυσε μὲν τὴν διὰ λόγου φιλονεικίαν, ἐβεβαίωσε δὲ διὰ τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ ἐν αὐτῷ γενομένου ἐξαισίου θαύματος, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐστὶ παντοδύναμος· ἁμαρτωλός, λέγει, ἐστὶν ὁ Χριστὸς ἢ δίκαιος, οὐκ οἶδα· τοῦτο οἶδα, ὅτι αὐτὸς ἐχάρισέ μοι τὸ φῶς. Τοσοῦτον δὲ κατήσχυνε τοὺς Φαρισαίους ἡ τοιαύτη ἀπόκρισις, ὥστε πάλιν ἤρξαντο ἐρωτᾷν αὐτὸν τί ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ πῶς ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ.

Ἰωάν. 9, 26. Εἶπον δὲ αὐτῷ πάλιν τί ἐποίησέ σοι; πῶς ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς;

Καλὴ ἡ ἀκριβὴς καὶ ἐπαναδιπλασιαζομένη ἔρευνα, ὅταν ὁ σκοπὸς καλός· ἐπειδὴ ἐπιβεβαιοῖ τὴν ἐξεταζομένην ὑπόθεσιν· ἀλλ' οἱ Φαρισαῖοι δολερῶς ἐπανελάμβανον τὰ αὐτὰ ἐρωτήματα, ἐλπίζοντες, ὅτι ὁ τυφλὸς ἢ ἀμνημονεῖ κἂν μίαν τῶν περιστάσεων, ὧν πρότερον εἶπε, καὶ οὕτως ἀκυροῦται ἡ μαρτυρία αὐτοῦ, ἢ πάλιν ἀναφέρει τὴν πλάσιν τοῦ πηλοῦ καὶ τὸ χρίσμα καὶ τὴν νίψιν, καὶ οὕτως αὐτοί, κατακωδωνίσαντες τὴν τοῦ σαββάτου παράβασιν, καταδικάσουσι τὸν Ἰησοῦν, ὡς τοῦ σαββάτου παραβάτην. Ἄκουσον ὅμως μετὰ πόσης φρονήσεως ἀποκρίνεται ὁ τυφλός, ἐπὶ καλοῦ ἐξηγήσας τὴν δευτέραν αὐτῶν ἐρώτησιν.

Ἀπεκρίθη αὐτοῖς, εἶπον ὑμῖν ἤδη, καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι; (αὐτόθι. 27.)

Εἶπα, λέγει, προλαβὸν πῶς ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ οὐκ ἠθελήσατε ἀκοῦσαι· διὰ τί πάλιν ἐρωτᾶτε, καὶ θέλετε ἀκοῦσαι τὰ αὐτά; μήπως ἐρωτᾶτε πάλιν, θέλοντες καὶ ὑμεῖς, καθὼς καὶ ἐγώ, γενέσθαι μαθηταὶ αὐτοῦ;

Ἐλοιδόρησαν οὖν αὐτόν, καὶ εἶπον, Σὺ εἶ μαθητὴς ἐκείνου· ὑμεῖς δὲ τοῦ Μωσέως ἐσμὲν μαθηταί. (Ἰωάν. 9, 28.)

Ἐπὶ τὰς ὕβρεις καταφεύγουσιν ὅσοι οὐδὲ ἀπόκρισιν ἔχουσιν οὐδὲ λόγον· ὕβρισαν λοιπὸν τὸν τυφλόν· σύ, εἶπον, εἶ μαθητὴς ἐκείνου, ἡμεῖς ἐσμὲν μαθηταὶ τοῦ Μωϋσέως. Σημείωσαι δὲ πρῶτον μέν, ὅτι τόσον μῖσος εἶχον πρὸς τὸν Χριστόν, ὥστε οὐδέποτε ἀνέφερον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἀλλὰ πρῶτον μὲν εἶπον « Οὗτος ὁ ἄνθρωπος », ἔπειτα δὲ « Σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ », μετὰ ταῦτα « Σὺ εἶ μαθητὴς ἐκείνου »· (αὐτ. 9, 16. αὐτ. 17.) δεύτερον, ὅτι εἰς μάτην ἐκαυχῶντο, ὅτι εἰσὶ μαθηταὶ τοῦ Μωϋσέως· διότι, ἐὰν ἤκουον καὶ κατελάμβανον τὰ μαθήματα τοῦ Μωϋσέως, ὑπήκουον τῷ Χριστῷ, καὶ

ἐγίνοντο μαθηταὶ αὐτοῦ· ἐπειδὴ ὁ Μωϋσῆς καθαρῶς περὶ τοῦ Χριστοῦ ἐλάλησε, λέγων, « Προφήτην ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, ὡς ἐμέ, ἀναστήσει σοι Κύριος ὁ θεός σου· αὐ» τοῦ ἀκούσεσθε. Ὁ ἄνθρωπος, ὃς ἐὰν μὴ » ἀκούσῃ ὅσα ἂν λαλήσῃ ὁ προφήτης ἐκεῖ» νος ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ἐκδικήσω » ἐξ αὐτοῦ ». Ὅθεν καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἔλεγεν, «Ἔςιν ὁ κατη» γορῶν ὑμῶν Μωσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπί» κατε· εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωσῇ, ἐπι» στεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος » ἔγραψεν. » Ἄκουσον δὲ καὶ τὴν ἑξῆς ἀλαζονείαν τῶν Φαρισαίων·

(Δευτ. 18, 15. — αὐτ. 19. — Ἰωάν. 5, 45. — αὐτ. 46.)

Ἡμεῖς οἴδαμεν, ὅτι Μωσῇ λελάληκεν ὁ θεός· τοῦτον δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν.

(αὐτ. 9, 29.)

Ὅπως καὶ ἂν ἐκλάβῃς τὸ πόθεν· βλέπεις, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ψεύδονται, λέγοντες, « Οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστι »· διότι, ἐὰν τὸ πόθεν σημαίνῃ τοὺς γονεῖς καὶ συγγενεῖς, αὐτοὶ ἐγνώριζον αὐτούς· διὸ ἔλεγον, « Οὐχ οὗτος ἐστὶν ὁ τοῦ τέκτονος » υἱός; οὐχὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαρι» άμ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ » Ἰωσῆς καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας; καὶ αἱ » ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς » εἰσίν; » Ἐὰν δὲ σημαίνῃ τὴν πατρίδα, καὶ ἡ πατρὶς τοῦ Ἰησοῦ γνωστὴ ἦν αὐτοῖς ἐξ οὗ ἔλεγον, « Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ » Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου ». Ἐὰν δὲ τὸ πόθεν σημαίνῃ τὸ πόθεν ἔρχεται ἢ τὸ πόθεν πέμπεται, πάλιν ψεύδονται· διότι πόθεν αὐτοὶ ἐγίνωσκον, ὅτι ὁ θεὸς ἐλάλησε τῷ Μωϋσῇ; φανερόν, ὅτι ἐκ τῶν γραφῶν· ἀλλ' αἱ γραφαὶ διδάσκουσι καὶ περὶ τοῦ πόθεν ἔρχεται ὁ Χριστός· πρὸς τούτοις καὶ ὁ πρόδρομος Ἰωάννης, καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἐκήρυξεν, ὅτι ἀπ' οὐρανοῦ ἦλθε, καὶ παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἐπέφθη εἰς τὸν κόσμον· ἔβλεπον δὲ καὶ τὰ ἐξαίσια θαύματα τοῦτο μαρτυροῦντα. Ἄκουε δὲ πῶς ἀπαντᾷ εἰς τὰ τῶν Φαρισαίων ψευδολογήματα ὁ τυφλός.

(Ματ. 13, 55, 56. — αὐτ. 26, 69.)

Ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἐν γὰρ τούτῳ θαυμαστὸν ἐστίν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστί, καὶ ἀνέῳξέ μου τοὺς ὀφθαλμούς.

(Ἰωάν. 9, 30.)

Βλέπε, πῶς ὁ θεὸς σοφίζει καὶ τοὺς ἀμαθεῖς· βλέπε τὸν λόγον τοῦ προφήτου Δαβὶδ ἐνεργούμενον « Κυριος σοφοῖ τυ» φλούς ». Ἐλέγχει ὁ ἀμαθὴς τυφλὸς τοὺς δοκοῦντας σοφοὺς Φαρισαίους, καὶ σὺν τῷ ἐλέγχῳ ἀποδεικνύει τὴν ἁγιότητα καὶ δύναμιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· θαυμαστόν, λέγει, παράδοξον πρᾶγμα, ὅτι ὑμεῖς οἱ διδάσκαλοι, οἱ μελετῶντες τὸν τοῦ θεοῦ νόμον, καὶ ἐπαγγελλόμενοι ἁγιωσύνην, ἀγνοεῖτε πόθεν κατάγεται τοιοῦτος θαυματουργὸς ἄνθρωπος· καὶ ὅμως οὗτος ὁ παρ' ἡμῶν ἀγνοούμενος ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς μου. Ταῦτα δὲ εἰπών, προστίθησι τὰς ἀποδείξεις τῆς ἐξουσίας καὶ χάριτος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, λέγων·

(Ψαλ. 145, 6.)

Οἴδαμεν δέ, ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ θεὸς οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβὴς ᾖ, καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει.

(Ἰωάν. 9, 31.)

Καὶ αὐτὴ ἡ θεία γραφὴ διδάσκει τὸ ἁμαρτωλῶν ὁ θεὸς οὐκ ἀκούει· « Ἀδικίαν εἰ » ἐθεώρουν ἐν καρδίᾳ μου, μὴ εἰσακουσάτω » μου Κύριος.—Ὅταν ἐκτείνητε τὰς χεῖρας, » ἀποστρέψω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀφ' ὑ- » μῶν, καὶ ἐὰν πληθύνητε τὴν δέησιν, » οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν· αἱ γὰρ χεῖρες » ὑμῶν αἵματος πλήρεις »· καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ παρόμοια εὑρίσκεις ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ. Σημείωσαι δέ, ὅτι ταῦτα λέγει ὁ θεὸς περὶ τῶν ἀμετανοήτων, περὶ ἐκείνων δηλαδή, οἵτινες ἐπιμένουσιν εἰς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ οὐδέποτε λαμβάνουσιν ἔννοιαν μετανοίας καὶ διορθώσεως. Ὅσοι δὲ προστρέχουσιν εἰς τὴν μετάνοιαν, ἐκείνων τὴν δέησιν ὁ θεὸς εὐθὺς εἰσακούει· εἰσήκουσε τὸ « Μνήσθητί μου, Κύριε » τοῦ λῃστοῦ, τὸ « Ὁ θεὸς ἱλάσθητί μοι » τοῦ τελώνου, τὴν μετὰ δακρύων προσευχὴν τῆς πόρνης· ἐνομοθέτησεν, ἵνα ζητῶμεν τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτημάτων ἡμῶν, λέγοντες, « Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν· » ἀλλὰ καὶ τὸ ἔτι παραδοξότερον τοῦτο ἐστί, καὶ αὐτὴν τὴν χάριν τῶν θαυμάτων ἐνίοτε δίδωσιν ὁ θεὸς τοῖς ἁματωλοῖς πρὸς διόρθωσιν αὐτῶν καὶ ὠφέλειαν τῶν ἄλλων· « Πολλοί, » λέγει, ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, » Κύριε, Κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι προεφη- » τεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια » ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις » πολλὰς ἐποιήσαμεν; Καὶ τότε ὁμολογή- » σω αὐτοῖς, ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· » ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν » ἀνομίαν ». Μὴ νοήσῃς λοιπὸν τὸ « Ἁμαρ- » τωλῶν ὁ θεὸς οὐκ ἀκούει » γενικὸν καὶ καθολικὸν εἰς πᾶσαν περίστασιν καὶ ὑπόθεσιν· τὸ δὲ ἑξῆς, ἤγουν τὸ « ἐάν τις » θεοσεβὴς ᾖ, καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, » τούτου ἀκούει » γενικώτατόν ἐστι καὶ καθολικώτατον· διότι εἰσακούει ὁ θεὸς τὰς ἐπὶ σωτηρίᾳ δεήσεις πάντων τῶν σεβομένων αὐτόν, καὶ φυλαττόντων τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καθὼς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διδάσκει διὰ στόματος τοῦ προφήτου, λέγον, « Ἐγγὺς κύριος πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις » αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ· θέλημα τῶν φοβουμέ- » νων αὐτὸν ποιήσει, καὶ τῆς δεήσεως » αὐτῶν εἰσακούσεται ». Μετὰ δὲ ταῦτα μεγαλύνει ὁ τυφλὸς τοῦ θαύματος τὸ μέγεθος, λέγων.

Ψαλ. 65, 17. Ἡσ. 1, 15. Λουκ. 23, 42. αὐτ. 18, 13. Ματ. 6, 12. αὐτ. 7, 22. αὐτ. 23. Ψαλ. 143, 19, 20.

Ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη, ὅτι ἤνοιξέ τις ὀφθαλμοὺς τυφλοῦ γεγεννημένου· εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν.

Ἰωάν. 9, 32. αὐτ. 33.

Ἀπὸ κτίσεως κόσμου, λέγει, οὐκ ἠκούσθη, ὅτι ἄνθρωπος ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνθρώπου, ὅστις ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθη τυφλός. Καὶ ἀληθῶς οὐδεὶς οὐδὲ τῶν πρὸ νόμου δικαίων, οὐδὲ τῶν ἐν νόμῳ ἁγίων προφητῶν, οὐδὲ τῶν μετὰ τὴν χάριν ἀποστόλων καὶ μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ ἐτέλεσε τοιοῦτον παράδοξον, θαῦμα. Ἐὰν ὁ Χριστός, λέγει ὁ τυφλός, οὐκ ἦν ἄνθρωπος παρὰ θεοῦ ἀπεσταλμένος, οὐδέν, ἤγουν οὐδὲν ἔργον τοσοῦτον παράδοξον, ἐδύνατο πρᾶξαι. Ἰσχυρὸν τοῦ τυφλοῦ τὸ ἐπιχείρημα! Ἄκουε δὲ τί πρὸς τοῦτο ἀποκρίνονται οἱ Φαρισαῖοι·

Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· ἐν ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὅλος, καὶ

Ἰωάν. 9, 34.

σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; Καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω.

Ψαλ. 5, 6. «Ἰδοὺ γάρ, εἶπεν ὁ προφήτης Δαβίδ, ἐν » ἀνομίαις συνελήφθην, καὶ ἐν ἁμαρτίαις » ἐκίσσησέ με ἡ μήτηρ μου, » σημαίνων τὴν τοῦ Ἀδὰμ ἁμαρτίαν, μεθ' ἧς πάντες γεννώμεθα. Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν λόγον ἀληθῶς ἐν ἁμαρτίαις ὅλος ἐγεννήθη ὁ τυφλός· οἱ Φαρισαῖοι ὅμως οὐ κατὰ τοῦτο εἶπον ταῦτα τὰ λόγια· διότι τοῦτο ἐστὶ κατηγορία κοινὴ παντὸς ἀνθρώπου· κατὰ τοῦτο πᾶς ἄνθρωπος ἐγεννήθη ὅλος ἐν ἁμαρτίαις· ἀλλ' ἐννόουν ἐκεῖνο, περὶ οὗ ἐζήτησαν οἱ θεῖοι ἀπόστολοι, λέγοντες, Ἰωάν. 9, 2. « Ῥαββί, τίς ἥμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐ» τοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ; » ἤγουν ἔλεγον οἱ Φαρισαῖοι, ὅτι καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ τυφλοῦ δι' ἄλλου προτέρου σώματος αὐτῆς ἥμαρτε πρὶν ἢ μεταβῇ ἐν τῷ τότε σώματι αὐτοῦ, ἔτι δὲ καὶ οἱ γονεῖς αὐτοῦ ἦσαν τοιοῦτοι ἁμαρτωλοί· σὺ λοιπόν, λέγουσι, τοιοῦτος ὢν ἁμαρτωλός, διδάσκεις ἡμᾶς τοὺς καθαροὺς καὶ ἁγίους; Ταῦτα δὲ εἰπόντες, ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἱεροῦ.

Ἰωάν. 9, 35. Ἤκουσεν ὁ Ἰησοῦς, ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὑρὼν αὐτόν, εἶπεν αὐτῷ, σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ;

Ἀτιμάζεται ὁ τυφλὸς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τιμᾶται ὑπὸ τοῦ θεοῦ· ἐστερήθη τοῦ ἱεροῦ, καὶ εὗρε τοῦ ἱεροῦ τὸν δεσπότην· ἐχωρίσθη ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἡνώθη μετὰ τοῦ θεοῦ. Σὺ δὲ σημείωσον τὸ « ἤκουσεν ὁ Ἰησοῦς »· διότι αὐτὸ σημαίνει, ὅτι, ὁπόταν δι' ἀγάπην αὐτοῦ ὑβριζώμεθα, καὶ διωκώμεθα, αὐτὸς ἀκούει τὰς περιφρονήσεις, καὶ βλέπει τοὺς διωγμούς· ὅθεν ἔρχεται πρὸς παραμυθίαν καὶ ἀντίληψιν ἡμῶν. Ἠρώτησε δὲ ὁ θεάνθρωπος τὸν τυφλόν, ἐὰν πιστεύῃ, οὐχ ὡς ἀγνοῶν, ἀλλὰ θέλων διδάξαι αὐτόν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ καὶ ἀκοῦσαι παρὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ τῆς πίστεως αὐτοῦ τὴν ὁμολογίαν.

Αὐτ. 9, 36. Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπε· τίς ἐστι, Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν;

Φανερὸν λοιπόν, ὅτι ἠγνόει ὁ τυφλός, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, προφήτην δὲ μόνον ἐνόμιζεν αὐτὸν καὶ ἅγιον ἄνδρα· ὅθεν ἠρώτα αὐτὸν τίς ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ἵνα πιστεύσῃ εἰς αὐτόν;

Ἰωάν. 9, 37. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἑώρακας αὐτόν, καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ, ἐκεῖνος ἐστίν.

Διὰ τί οὐκ ἀπεκρίθη ὁ Κύριος κατ' εὐθεῖαν, ἐγώ εἰμι, ἀλλὰ πλαγίως « Καὶ ἑώ» ρακας αὐτόν, καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ, » ἐκεῖνος ἐστίν »; ἵνα ἀναμνήσῃ τὸ θαῦμα· » Καὶ ἑώρακας αὐτόν », ἤγουν εἶδες πρὸ ὀλίγου, ὅταν ἔλαβες τὸ φῶς, τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὰ θαυμάσια· καὶ ἵνα διδάξῃ, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ οὐκ ἔστι λόγος ἄσαρκος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ σεσαρκωμένος Χριστός, αὐτόν, λέγει, τὸν ἄνθρωπον, ὃν βλέπεις καὶ ὃν ἀκούεις λαλοῦντα μετὰ σοῦ, αὐτὸς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.

αὐτ. 38. Ὁ δὲ ἔφη· πιστεύω, Κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ.

Οὐ μόνον ὡμολόγησεν εὐθύς, ὅτι πιστεύει εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν προσκυνητικὴν λατρείαν αὐτῷ προσέφερεν.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΤΥΦΛΟΥ.

Τὴν ἀπορίαν διὰ τὴν ἐκ γενετῆς τύφλωσιν τοῦ τυφλοῦ ἔλυσεν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς, εἰπών, ὅτι αὐτὸς ἐγεννήθη τυφλός, ἵνα δοξασθῇ ἐπ' αὐτῷ ὁ θεός. Ἀλλ' αἱ τιμωρίαι, διὰ τῶν ὁποίων ἄχρι τῆς σήμερον βλέπομεν παιδευομένους πολλοὺς ἀνθρώπους, εἰς τοιοῦτον βυθὸν ἀπορίας κατακρημνίζουσι τοὺς ἀνευλαβεῖς καὶ αὐθάδεις, ὥστε καὶ γλῶσσαν κινοῦσι κατὰ τῆς πανσόφου προνοίας τοῦ ἀπειροδυνάμου θεοῦ. Καὶ δικαίους βλέπομεν παιδευομένους καὶ ἁμαρτωλούς, καὶ δικαίους βλέπομεν ἀποθνήσκοντας ἐν ἀνέσει καὶ εὐτυχίᾳ, καὶ ἁμαρτωλοὺς ὁμοίως. Ἀληθῶς « Τὰ κρίματα τοῦ » Κυρίου ἄβυσσος πολλή.-Ἀνεξερεύνητά εἰσι « τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ » ὁδοὶ αὐτοῦ ». διότι τίς ποτε ἐδυνήθη νὰ γνωρίσῃ τοῦ Κυρίου τὰ διανοήματα; ἢ τίς ἐγένετο αὐτοῦ σύμβουλος; Τὸ διανοητικὸν ὅμως, ὅπερ ὁ θεὸς ἐχάρισεν εἰς πάντα ἄνθρωπον, ὁδηγούμενον ὑπὸ τοῦ φωτὸς τῶν ἁγίων γραφῶν, δύναται ὁπωσοῦν νὰ εὕρῃ τὸν λόγον τῶν τιμωριῶν, δι' ὧν ὁ θεὸς εἰς τὸν κόσμον τοῦτον παιδεύει τινὰς ἀνθρώπους.

Ψαλ. 35, 6. Ῥωμ. 11, 33.

Ἡμεῖς ἀναγινώσκομεν εἰς τὰς θείας γραφάς, καὶ ἔτι ἄχρι τῆς σήμερον βλέπομεν ἄλλους μὲν ἁμαρτωλοὺς παιδευομένους ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἄλλους δὲ διαμένοντας χωρὶς τιμωρίας, καὶ εὐτυχοῦντας· παιδεύει ὁ θεὸς τὸν Κάϊν, τὸν Φαραώ, τὸν Ναδάβ, τὸν Ἀβιούδ, τὸν Σαούλ, τὸν Ἀβεσσαλώμ, τὸν Ἀχαάβ, τὸν Ναβουχοδονόσορ, καὶ ἄλλους ἀναριθμήτους ἁμαρτωλούς· ὁ Ῥοβοάμ, ὁ Ἀβιού, ὁ Ἀμβρί, ὁ Ἰηού, ἄνθρωποι πονηρότατοι καὶ τῆς εὐσεβείας ἀποστάται, κοιμῶνται ἐν εἰρήνῃ, καὶ θάπτονται μετὰ τῶν πατέρων αὐτῶν. Τὰ αὐτὰ γίνονται ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας· ἄλλοι μὲν τῶν ἁμαρτανόντων παιδεύονται, ἄλλοι δὲ ἀποθνήσκου-

σιν ἐν εἰρήνῃ. Διὰ τί ἄρά γε τοῦτο; διότι, ἐὰν ὁ θεὸς ἐπαίδευεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον πάντας τοὺς ἁμαρτάνοντας, ἡ ἀρετὴ ἐγίνετο ἀναγκαστικῶς καὶ οὐχὶ θεληματικῶς· τότε ἔπραττε καθεὶς τὴν ἀρετὴν οὐχὶ ἐξ ἰδίας ἐκλογῆς, καθότι ἐστὶ καλὴ καὶ ὠφέλιμος, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης, φοβούμενος τὴν ταχυνὴν καὶ ἄφευκτον τιμωρίαν. Ὅθεν ἡ μὲν ἀρετὴ ὑστερεῖτο τοῦ χαρακτῆρος αὐτῆς, ἤγουν τοῦ ἐπιθυμητὴ αὐτὴ καθ' ἑαυτήν· ὁ δὲ θεὸς διὰ τοὺς νόμους τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ οὐκ ἠδύνατο στεφανῶσαι τοὺς ἐναρέτους· ἐπειδὴ οὐδὲ διὰ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ, οὐδὲ διὰ τὸν ἔρωτα τοῦ καλοῦ, οὐδὲ διὰ τὴν ἀπόλαυσιν τῆς αἰωνίου βασιλείας, οὐδὲ διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς ἀτελευτήτου κολάσεως, μόνον δὲ διὰ τὸν φόβον τῆς αἰσθητῆς καὶ προσκαίρου τιμωρίας κατώρθωσαν τὴν ἀρετήν· οὐδείς, λέγω, τότε ὁ τῆς ἀρετῆς μισθός· διότι τότε ὑπετάσσετο ὁ ἄνθρωπος εἰς τοὺς νόμους, καθὼς ὁ ἵππος εἰς τὸν χαλινόν, καὶ ὁ βοῦς ὑποκάτω εἰς τὸν ζυγόν, φοβούμενοι, ὁ μὲν τὴν μάστιγα, ὁ δὲ τὴν βούκεντραν. Ἐὰν ὁ θεὸς ἐπαίδευε πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς εἰς τὴν παροῦσαν ζωήν, τὸ μὲν κριτήριον τὸ μέλλον ἐγίνετο περιττόν, οἱ δὲ ἄνθρωποι, βλέποντες τὰς ἀνταποδόσεις τῶν ἔργων εἰς τὸν πρόσκαιρον βίον, ἐνόμιζον, ὅτι εἰσὶ φθαρτοὶ καὶ θνητόψυχοι. Ἐπειδὴ δὲ πιστεύομεν, ὅτι ὁ θεὸς ἐστὶ δικαιότατος, βλέποντες τινὰς τῶν ἁμαρτωλῶν μὴ παιδευομένους εἰς τὴν παροῦσαν ζωήν, πληροφορούμεθα, ὅτι ἐστὶ καὶ ἑτέρα ζωὴ μέλλουσα, καὶ ὅτι ἔρχεται ἡμέρα, ἐν ᾗ ὁ θεὸς θέλει παιδεύσει ἐκείνους τοὺς ἁμαρτωλούς, ὅσοι ἔμειναν ἀτιμώρητοι· παιδεύει δὲ τινας τῶν τὰς θείας αὐτοῦ ἐντολὰς καταφρονούντων, ἵνα συστείλῃ καὶ φοβήσῃ τοὺς πονηροὺς καὶ διεστραμμένους, καὶ δείξῃ, ὅτι προνοεῖ καὶ βλέπει τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων· διότι, ἐὰν πάντες οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας ἔμενον ἀτιμώρητοι, ὑπερεπερίσσευεν ἡ ἁμαρτία, ἀνυποστόλως ἐξεδίδοντο οἱ ἄνθρωποι εἰς τὰ πονηρὰ ἔργα, καὶ ἠρνοῦντο τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ τὴν πρόνοιαν.

Ἀλλὰ τίνας ἄρά γε τῶν ἁμαρτωλῶν παιδεύει ὁ θεὸς εἰς τὴν παροῦσαν ζωήν, τίνας δὲ ἐγκαταλείπει ἀτιμωρήτους; Τινὲς νομίζουσιν, ὅτι ἐκείνους παιδεύει ὁ θεὸς εἰς τὴν πρόσκαιρον ζωήν, ὅσους διὰ τὸ πολὺ πλῆθος τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν πολλὰ ἐμίσησε, καὶ ὑπερβολικὰ κατ' αὐτῶν ὠργίσθη· ἐκείνους δὲ ἀφίησιν ἀτιμωρήτους, ὅσοι ὀλίγα τινὰ καὶ μέτρια ἁμαρτήματα ἔπραξαν· ἡμεῖς ὅμως βλέπομεν τὸ ἐναντίον εἰς τὰς ἁγίας γραφάς· διότι περὶ μὲν τῶν τιμωρουμένων ἁμαρτωλῶν λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, « Ὃν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος, παιδεύει, » μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱόν, ὃν παραδέχεται »· περὶ δὲ τῶν ἁμαρτανόντων καὶ μὴ παιδευομένων, « Οὐ μὴ ἐπισκέψομαι ἐπὶ » τὰς θυγατέρας ὑμῶν, ὅταν πορνεύσωσι, » καὶ ἐπὶ τὰς νύμφας ὑμῶν, ὅταν μοιχεύσωσιν· ὅτι αὐτοὶ μετὰ τῶν πορνῶν συνεφύροντο, καὶ μετὰ τῶν τετελεσμένων ἔθυον ». Ἐκ τούτων τίς οὐ καταλαμβάνει, ὅτι ὅσοι μὲν ἁμαρτωλοὶ παιδεύονται εἰς τὴν παροῦσαν ζωήν, ἐκείνους, ἐπειδὴ ὀλίγα ἥμαρτον, ἔτι ἀγαπᾷ ὁ θεός, καὶ διὰ τῆς παιδείας προσκαλεῖ αὐτοὺς εἰς μετάνοιαν, καὶ δέχεται αὐτοὺς ὡς υἱοὺς αὐτοῦ, ὅταν

Παροιμ. 3, 12.

Ὠσ. 4, 14.

μετανοήσωσιν; ὅσοι δὲ πάλιν ἁμαρτάνουσι, καὶ οὐδόλως παιδεύονται, ἐκεῖνοι εἰσὶν ἀνεπίσκεπτοι διὰ τὸ βάρος τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν, καὶ ὑπὸ θεοῦ ἐγκαταλελειμμένοι; Καὶ ἀληθῶς οἱ μὲν παιδευόμενοι ἢ μετανοοῦσι, καί, λαμβάνοντες τὴν τελείαν τῶν ἁμαρτημάτων συγγνώμην, ἀπαλλάττονται τῆς αἰωνίου κολάσεως· ἤ, καὶ ἐὰν μείνωσιν ἀδιόρθωτοι, ἐλαττοῦται διὰ τὰς βασάνους, ἃς ὑπέμειναν, ἡ προσδεχομένη αὐτοὺς μέλλουσα κόλασις· τοῦτο αὐτὸς ὁ θεὸς ἐπιβεβαιοῖ· Ῥαβδίζω, λέγει, ἐγὼ τοὺς ἁμαρτωλοὺς διὰ τὰς ἀνομίας αὐτῶν, καὶ μαστίζω αὐτοὺς διὰ τὰς ἀδικίας αὐτῶν, ὅμως αὐτὴ ἡ τιμωρία ἐστὶν ἐπίσκεψις, ἐπειδὴ δι' αὐτῆν ἐκχέω τὸ ἔλεός μου ἐπ' αὐτούς· « Ἐπισκέ» ψομαι ἐν ῥάβδῳ τὰς ἀνομίας αὐτῶν, καὶ » ἐν μάστιξι τὰς ἀδικίας αὐτῶν· τὸ δὲ ἔλεός » μου οὐ μὴ διασκεδάσω ἀπ' αὐτῶν ». Οἱ δὲ ἁμαρτωλοί, οἱ παντελῶς ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ μὴ τιμωρούμενοι, οὐδέποτε ἔρχονται εἰς μετάνοιαν, ἀποθησαυρίζεται δὲ αὐτοῖς ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι πᾶσα ἡ παίδευσις· φυλάσσεται ὁ ἀσεβὴς ἐν ἡμέρᾳ κακῇ. Ἐκ τούτου εἷς τῶν ἀρχαίων σοφῶν ἔλεγε· Πᾶς ἄνθρωπος, ὅστις γνωρίζει, ὅτι ἥμαρτε, παρακαλείτω τὸν θεόν, ἵνα παιδεύσῃ αὐτόν. διότι καλὸν μέν ἐστι τὸ νὰ μὴ πράξωμεν ἔργα ἄξια τιμωρίας· ἐὰν δὲ καὶ ἐπράξαμεν ἔργον ἄξιον τῆς κολάσεως, ἵνα τοιουτοτρόπως παιδευθῶμεν, ὥστε, λαβόντες εἰς τὸν κόσμον τοῦτον τὴν πρέπουσαν ἡμῖν παίδευσιν, νὰ ἀναπαυθῶμεν μετὰ ταῦτα εἰς τοῦ Ἀβραὰμ τοὺς κόλπους. Ἕκαστος οὖν, συνειδὼς ἑαυτῷ ἁμαρτίαν, εὐχέσθω κολασθῆναι· καλὸν γὰρ τὸ μηδὲν ἄξιον κολάσεως πεποιηκέναι· εἰ δέ τι ἄξιον κολάσεως πεποιήκαμεν, οὕτω κολασθῶμεν, ὥστε ἐνθάδε μὲν ἀπολαβεῖν, μετὰ δὲ ταῦτα εἰς τοὺς κόλπους Ἀβραὰμ ἀναπαύσασθαι.

Ψαλ. 88, 32, 33.

Παροιμ. 16, 13.

Ὠριγ. σ. 776. Τ. 1. τῆς εἰς τὴν ὀκτάτ. Ἑλ. Σειρᾶς.

Ἀλλὰ βλέπομεν, ὅτι καὶ εἰς τοὺς δικαίους τὰ αὐτὰ συμβαίνουσιν· ἄλλοι δηλονότι δίκαιοι εὐτυχεῖς εἰσιν εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν καὶ δεδοξασμένοι, ἄλλοι δὲ πάσχουσι καὶ διώκονται. Ὁ μὲν Ἰωσὴφ ἐφ' ἅρματος βασιλικοῦ κάθηται, ὁ δὲ Ἰὼβ ἐπὶ κοπρίας τετραυματισμένος κοιτάζεται· ὁ Δαβὶδ ἐν τῷ τῆς βασιλείας θρόνῳ ὑψοῦται· ὁ Ἱερεμίας ἐν λάκκῳ βορβόρου κατατίθεται· ὁ Δανιὴλ ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορ τιμώμενος· ὁ Μιχαίας ὑπὸ τοῦ Σεδεκίου ῥαπιζόμενος. Περὶ τούτου, ἀδελφοί, μηδόλως σκανδαλίζεσθε· διότι τινὲς μὲν τῶν δικαίων δοξάζονται παρὰ θεοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα, βλέποντες αὐτοὺς οἱ ἄνθρωποι, τιμῶσι τὴν ἀρετήν, καὶ προθυμοποιῶνται καὶ στηρίζωνται εἰς τὴν κατόρθωσιν τῶν καλῶν ἔργων· τινὲς δὲ τῶν ἁγίων πάσχουσιν, ἵνα δοκιμασθῇ ἡ ἀνδρεία τῆς ψυχῆς αὐτῶν, καὶ λάμψῃ ἐν τῷ κόσμῳ τῆς ἀρετῆς αὐτῶν τὸ φῶς, καὶ ἀπολαύσωσι πολλαπλασίων μισθῶν καὶ στεφάνων, καὶ διὰ τῆς ὑπομονῆς αὐτῶν δοξασθῇ ὁ θεός, ὅστις ἐκείνους τοὺς δικαίους διὰ τῶν παθημάτων δοκιμάζει, ὅσους γνωρίζει ἀνδρείους εἰς τὰ παθήματα, καὶ στερεοὺς εἰς τὴν εὐσέβειαν, καὶ ὑπερέχοντας τοὺς ἄλλους εἰς τῆς ἀρετῆς τὰ κατορθώματα. Τὸν Ἰὼβ διὰ πολλῶν θλίψεων ἐδοκίμασεν· ἀκούσατε δὲ τί περὶ αὐτοῦ ἐμαρτύρησε· « Προσέσχες τῇ δια» νοίᾳ σου κατὰ τοῦ παιδός μου Ἰώβ, ὅτι

» οὐκ ἔστι κατ' αὐτὸν ἐπὶ τῆς γῆς ἄνθρω-
» πος ἄμεμπτος, ἀληθινός, θεοσεβής, ἀπε-
» χόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος »;

Ἀλλὰ διὰ τί τὸ πάλαι καὶ διὰ μίαν μόνην ἁμαρτίαν εὐθὺς ἐπαιδεύετο ὁ ἁμαρτωλός, τὴν σήμερον δὲ διὰ τὴν αὐτὴν παρανομίαν, καὶ ἔτι πολλῷ μείζονα, οὐδεμίαν παίδευσιν λαμβάνει; Ἄνθρωπός τις πτωχὸς συλλέγει ὀλίγα ξύλα τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου· ὁ δὲ θεὸς διὰ τὴν ἀνομίαν αὐτοῦ προστάσσει ἵνα λιθοβολήσωσιν αὐτόν· « Θανάτῳ θανατούσθω ὁ ἄνθρωπος· λιθοβο-
» λήσατε αὐτὸν λίθοις πᾶσα ἡ συναγωγή ». (Ἀριθ. 15, 35.) Πόσοι καὶ πόσοι τὴν σήμερον ἡμέραν, πράττοντες τὴν αὐτὴν ἀνομίαν, τὰς ἑορτὰς τοῦ θεοῦ καταφρονοῦσι; Πόσοι, λέγω, καὶ πόσοι οὐ μόνον συνάγουσι, καὶ σχίζουσι, καὶ μεταφέρουσι ξύλα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν ἁγίων ἑορτῶν, ἀλλὰ καὶ σπείρουσι, καὶ θερίζουσι, καὶ ἀγοράζουσι, καὶ πωλοῦσι καὶ ποιοῦσι πᾶν ἐργόχειρον; Πόσοι καταναλίσκουσι τὰς ἡμέρας τῶν ἑορτῶν οὐχὶ εἰς τὴν προσευχήν, ἀλλ' εἰς τὴν μέθην, οὐχὶ εἰς τὴν δοξολογίαν τοῦ θεοῦ, ἀλλ' εἰς τὴν ἀργολογίαν, οὐχὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλ' εἰς τὰ θέατρα, εἰς τὰ καπηλεῖα, εἰς τὰς σκανδαλώδεις συναναστροφάς; Πόσοι περιμένουσι τὰς ἑορτάς, οὐχ ἵνα διορθώσωσι τὴν ψυχὴν αὐτῶν, ἀλλ' ἵνα λύσωσι τὸν χαλινὸν τῆς σωφροσύνης, καὶ πράξωσι πᾶσαν ἄθεσμον καὶ παράνομον πρᾶξιν; καὶ ὅμως οὐδὲ λιθοβολοῦνται, οὐδὲ ἀποθνήσκουσιν· Ἡ Μαριὰμ μετὰ τοῦ Ἀαρὼν κατακρίνουσι τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν τὸν Μωϋσῆν, ἐπειδὴ ἔλαβε γυναῖκα Αἰθιόπισσαν· δύο λόγια μόνον κατηγορητικὰ λέγουσι κατ' αὐτοῦ. « Μωϋσῇ (Ἀριθ. 12, 2)
» μόνῳ λελάληκε Κύριος; οὐχὶ καὶ ἡμῖν ἐ-
» λάλησε; » καὶ ἰδοὺ εὐθὺς ἡ τιμωρία, ἤγουν λέπρα εἰς ὅλον τὸ σῶμα τῆς Μαριὰμ λευκὴ ὡσεὶ χιών. Πόσοι τὴν σήμερον ἡμέραν ἐνώπιον πολλῶν καθήμενοι, οὐ μόνον καταλαλοῦσι κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ συκοφαντοῦσι, καὶ τίθενται σκάνδαλον κατὰ τοῦ υἱοῦ τῆς μητρὸς αὐτῶν; (Ψαλ. 59, 21.) πόσοι καὶ κατ' αὐτῶν τῶν ἱερωμένων ἀνδρῶν ὡς ῥομφαίαν ἐκτείνουσι τὰς γλώσσας αὐτῶν; καὶ ὅμως οὐδὲ ἴχνος λέπρας ἐπ' αὐτούς. Ὁ Ὀζά, ἐπειδὴ αὐθαδιάσας ἥπλωσε τὴν χεῖρα ἐπάνω εἰς τὴν κιβωτόν, ἐπλήγη καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ παρὰ τὴν κιβωτὸν τοῦ Κυρίου ἐνώπιον τοῦ θεοῦ· (2. Βασιλ. 5, 6, 7.) πόσοι τὴν σήμερον αὐθαδῶς ἐκτείνουσι τὰς χεῖρας αὐτῶν οὐχ ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ, ἀλλ' εἰς αὐτὰ τὰ πανάγια τῆς θείας εὐχαριστίας μυστήρια, καὶ ὅμως οὐδὲ θάνατος ἀκολουθεῖ εἰς αὐτούς, οὐδὲ πληγή. Ἄλλοι μὲν ὡς ὁ Ἄχαζ ἁρπάζουσι καὶ κλέπτουσι τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ τῷ θεῷ ἀφιερωμένα πράγματα· ἄλλοι δὲ φθονοῦσι καὶ ἐπιβουλεύονται τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν περισσότερον, ἢ ὁ Σαοὺλ τὸν Δαβίδ· ἄλλοι φιλαργυροῦσι καὶ ψεύδονται περισσότερον τοῦ Γιεζῆ· οὗτοι ἁμαρτάνουσιν, ὡς οἱ ἐπὶ Νῶε· ἐκεῖνοι ἀσελγοῦσιν, ὡς οἱ ἐνοικοῦντες τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμοῤῥα· ἄλλοι ἱεροσυλοῦσιν, ὡς ὁ Ἀνανίας καὶ ἡ Σαπφείρα· ἄλλοι περιφρονοῦσι τοὺς ἱερωμένους, ὡς τὸν Παῦλον ὁ ἀρχιερεὺς ὁ Ἀνανίας· καὶ ὅμως οὗτοι οὐ παιδεύονται, καθὼς ἐπαιδεύθησαν ἐκεῖνοι.

Ὁ θεός, χριστιανοί, πάνσοφος ὢν καὶ δικαιότατος, ἔδωκε διάφορα παραδείγματα τιμωρίας, ὅτε οἱ ἄνθρωποι ἐπολιτεύοντο κα-

τὰ τὸν φυσικὸν νόμον, ὁμοίως καὶ ὅτε ἐδέχθησαν τὴν γραπτὴν νομοθεσίαν, καὶ ὅτε ἐπίςευσαν τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα, ἵνα δείξῃ, ὅτι ἐκδικεῖ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ παιδεύει τοὺς ἁμαρτωλούς, καὶ ἵνα στηρίξῃ τῶν νόμων τὴν ἀλήθειαν, καὶ φοβήσῃ τοὺς παραβάτας, καὶ ἀποστήσῃ αὐτοὺς τῆς ἁμαρτίας. Ἐπειδὴ οὖν ἔδωκεν ἀρκετὰ παραδείγματα τιμωρίας εἰς πᾶσαν παράβασιν νόμου, « Πᾶσα δὲ παράβασις καὶ » παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον τὴν μισθαποδοσίαν »· διὰ τοῦτο τὴν σήμερον μακροθυμῶν οὐ παιδεύει πάντας εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν μετὰ τὴν ἁμαρτίαν, ἵνα μὴ βιάζηται τοῦ ἀνθρώπου τὸ αὐτεξούσιον, ἀλλὰ μένῃ ἐλεύθερον πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῆς ἀρετῆς. Ἔδωκε νόμους, οἵτινες διορίζουσι παίδευσιν κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν, ἐβεβαίωσε τὴν νομοθεσίαν διὰ τῶν τιμωρητικῶν παραδειγμάτων, ἐδίδαξεν, ὅτι ὁ παρὼν καιρὸς οὐκ ἔστιν ὁ καιρὸς τῆς ἀνταποδόσεως, ἀλλ' ἔρχεται ἡμέρα, ἐν ᾗ ἕκαςος λαμβάνει τὴν τῶν ἔργων αὐτοῦ ἀνταπόδοσιν. Ἔπαυσε λοιπὸν τὰ πυκνὰ καὶ πρόσκαιρα τῆς τιμωρίας παραδείγματα, ἵνα μένῃ ὁ ἄνθρωπος ἀπαραβίαστος, καὶ λάβῃ δικαίως ἢ τὸν αἰώνιον στέφανον τῆς ἀρετῆς, ἢ τὴν αἰώνιον κόλασιν τῆς ἁμαρτίας.

(Ἑβρ. 2, 2.)

Παιδεύονται καὶ τὴν σήμερον οἱ ἁμαρτωλοί, κἂν οὐχὶ πάντες, οὐδὲ τοσοῦτον συχνά, οὐδὲ εὐθὺς μετὰ τὴν ἁμαρτίαν, καθὼς τὸ πρότερον· ἀλλ' ἡμεῖς, εἴτε κωφοὶ οὐκ ἀκούομεν, εἴτε τυφλοὶ οὐ βλέπομεν, τὰς αἰσθητὰς τιμωρίας. Ἐψυχράνθη τῆς πίστεως ὁ ζῆλος· ὅθεν, καὶ κωφεύοντες καὶ τυφλώττοντες, νομίζομεν τὰς ὁρωμένας ἢ ἀκουομένας τιμωρίας οὐχ ὡς ἀπὸ θεοῦ πεμπομένας διὰ τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλ' ὡς συμβάντα τῆς τύχης, ἢ ὡς ἀποτελέσματα τῆς φύσεως· ἐὰν ὅμως ἀνοίξωμεν τὰ ὄμματα τῆς πίστεως, βλέπομεν ἕως τῆς σήμερον καὶ ἁμαρτωλοὺς τιμωρουμένους, καὶ δικαίους πάσχοντας. Παιδεύει ὁ θεὸς ἄχρι τῆς σήμερον, ὡς πατὴρ φιλόστοργος, τοὺς μὲν ἁμαρτωλούς, ἵνα φέρῃ αὐτοὺς εἰς μετάνοιαν, καὶ ὀλιγοστεύσῃ αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν κόλασιν, τοὺς δὲ δικαίους, ἵνα δοκιμάσῃ τὴν ὑπομονὴν αὐτῶν, καὶ πλέξῃ αὐτοῖς περισσοτέρους στεφάνους.

Χριστιανέ, λοιπόν, ὅταν δυστυχῇς ἢ ἀσθενῇς ἢ ὁπωσδήποτε πάσχῃς, χαῖρε τότε, καὶ ἀνδρείως ὑπόμενε, καὶ δόξαζε τὸν ἀπειροεύσπλαγχνον καὶ πανοικτίρμονα θεόν· διότι, ἐὰν ὑπάρχῃς ἁμαρτωλός, ἡ παίδευσις ἐστὶ τὸ βάλσαμον τῶν πληγῶν τῆς ἁμαρτίας σου « Ἐπισκέψομαι ἐν ῥάβδῳ τὰς ἀνομίας αὐτῶν, » αἱ δυςυχίαι σου εἰσὶ θεοῦ ἀγάπη « Ὃν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος, » παιδεύει »· ἡ συμφορά σου ἐστὶ φωνὴ θεοῦ, καλοῦσά σε πρὸς μετάνοιαν « Μα» στιγοῖ δὲ υἱόν, ὃν παραδέχεται »· αὐτὰ τὰ παθήματα ἀπαλλάττουσί σε τῆς αἰωνίου κολάσεως « Τὸ δὲ ἔλεός μου οὐ μὴ » διασκεδάσω ἀπ' αὐτῶν ». Ἐὰν ὑπάρχῃς δίκαιος, τὰ παθήματά σου πλέκουσι τοὺς στεφάνους σου, αἱ θλίψεις σου ἑτοιμάζουσί σοι χαρὰν ἀνεκλάλητον, καὶ ἡ ταλαιπωρία σου δόξαν αἰώνιον· τὰ πρόσκαιρα πάθη οὐδέν εἰσι συγκρινόμενα τῇ ἀνεκλαλήτῳ δόξῃ καὶ χαρᾷ, ἥτις περιμένει σε « Οὐκ

(Ψαλ. 38, 32.) (Παρ. 3, 12.) (Ψαλ. 88, 33.) (Ρωμ. 8, 18.)

» ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς » τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς » ἡμᾶς »· τότε μόνον λυποῦ καὶ δάκρυε, ὅταν βλέπῃς, ὅτι καὶ ἁμαρτάνεις καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ ζῇς ἐν πλούτῳ καὶ τρυφαῖς, μηδεμίαν δοκιμάζων δυστυχίαν· τότε κλαῖε ἀπαρηγόρητα, τότε χέε ποταμηδὸν τὰ δάκρυα· διότι διὰ τὰς ἀνομίας σου ἐγκατέλιπέ σε ὁ θεός· φυλάττεται δὲ ἡ τιμωρία σου εἰς τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς κρίσεως· « Φυλάσσεται ὁ ἀσεβὴς ἐν » ἡμέρᾳ κακῇ ». (Παρ. 16, 4.)

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ.

Ἄρειος, ὁ βλάσφημος αἱρεσιάρχης, ὁ ἐκ τῆς Λιβύης καταγόμενος καὶ τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας πρωτοπρεσβύτερος, μετὰ ἔτη τριακόσια εἴκοσι καὶ ἓν ἀπὸ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἤρξατο σπείρειν εἰς τῶν πιστῶν τὰς καρδίας τῶν αἱρετικῶν καὶ βλασφήμων αὐτοῦ δογμάτων τὰ ὀλέθρια καὶ θανατηφόρα ζιζάνια· κτίσμα καὶ οὐχὶ θεὸν ἀληθινὸν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ ἔλεγεν ὁ θεοστυγὴς τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ λόγον καὶ σωτῆρα καὶ Κύριον. Ἐπειδὴ δὲ ἐφηπλοῦτο καὶ ηὔξανεν ἡ Ἀρειανικὴ πλάνη καὶ φθοροποιὸς αἵρεσις, ζήλῳ θεοῦ κινούμενος ὁ πρῶτος τῶν χριστιανῶν βασιλεύς, ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ὁ ἰσαπόστολος, ἐκ πάσης τῆς οἰκουμένης ἐκάλεσε τοὺς ποιμένας τῆς Χριστοῦ ἐκκλησίας καὶ διδασκάλους πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν κινδυνευόντων εὐσεβῶν δογμάτων καὶ στερέωσιν τῆς ἀληθινῆς καὶ ὀρθοδόξου πίστεως. Συνήχθησαν οὖν ἐν τῇ λαμπρᾷ πόλει τῶν Νικαέων τριακόσιοι δέκα καὶ ὀκτώ, ἐν οἷς καὶ ἀρχιερεῖς, καὶ ἱερεῖς, καὶ διάκονοι, καὶ μονασταί· τῶν δὲ ἀρχιερέων τινὲς μὲν ἦσαν ὁμολογηταὶ τῆς πίστεως, καὶ ἐβάσταζον τὰ στίγματα τοῦ Κυρίου, ἤγουν τὰς ἀπὸ τῶν τυράννων πληγὰς ἐν τῷ σώματι αὐτῶν, καθὼς ὁ Ἡρακλείας Ποτάμων, καὶ ὁ Θηβαΐδος Παφνούτιος, καὶ ὁ Νεοκαισαρείας Παῦλος, καὶ ὁ Ἀντιοχείας Εὐστάθιος· τινὲς δὲ θαυματουργοὶ ἦσαν καὶ σημειοφόροι, καθὼς ὁ Σπυρίδων τῆς Τριμυθοῦντος, καὶ ὁ Νισίβης Ἰάκωβος· οἱ δὲ λοιποὶ ἄνδρες ἦσαν θεοφιλεῖς καὶ σεβάσμιοι, τῶν θείων γραφῶν διδάσκαλοι, καὶ τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων ἐπιστήμονες. Αὐτοί, σύνοδον συγκροτήσαντες, ἅπαντες ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ φωνῇ τὸν μὲν υἱὸν καὶ

λόγον τοῦ θεοῦ ὁμοούσιον τῷ πατρὶ ἀνεκήρυξαν καὶ θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ, τὸ ἅγιον τῆς πίστεως σύμβολον συγγράψαντες, τὸν δὲ δυσσεβῆ καὶ κακόδοξον Ἄρειον καθεῖλον, ἀναθεματίσαντες αὐτόν τε καὶ τὰ βλάσφημα αὐτοῦ φρονήματα. Τούτους τοὺς θείους πατέρας κήρυκας τῆς πίστεως μετὰ τοὺς θεηγόρους ἀποστόλους γνωρίζουσα ἡ τοῦ Χριστοῦ ὀρθόδοξος ἐκκλησία καὶ διδασκάλους τῶν ἀληθινῶν δογμάτων, καὶ εὐεργέτας καὶ σωτῆρας τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ὥρισεν, ἵνα κατὰ πᾶν ἔτος τὴν μνήμην τῆς αὐτῶν συνάξεως, ἥτις λέγεται πρώτη οἰκουμενικὴ σύνοδος, εὐλαβῶς ἑορτάζωμεν εἰς δόξαν καὶ εὐχαριστίαν τοῦ θεοῦ, εἰς ἔπαινον καὶ τιμὴν αὐτῶν καὶ εἰς στερέωσιν τῆς ἀληθινῆς πίστεως, ἣν αὐτοὶ οἱ θεόπνευστοι ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἁγίων γραφῶν στηριχθέντες ἀνεκήρυξαν καὶ ἐδίδαξαν. Καὶ τὸ σημερινὸν εὐαγγέλιον διὰ τοῦτο ἀνεγνώσθη· ἐπειδὴ περιέχει τὴν πρὸς τὸν θεὸν καὶ πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ προσευχὴν καὶ δέησιν. Ἐγνώρισε δὲ ὁ κόσμος, ὅτι ἡ δέησις αὕτη εἰσηκούσθη, βλέπων πρῶτον μετὰ τῶν ἀποστόλων τὸ πολίτευμα τούτων τῶν θείων πατέρων τὸ παράδειγμα· διότι καὶ αὐτοί, μαθηταὶ γενόμενοι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐτήρησαν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, παρέλαβον καὶ αὐτοὶ τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ, καὶ ἐγνώρισαν καὶ ἐπίστευσαν, ὅτι παρὰ τοῦ πατρὸς ἐγεννήθη ὁ υἱὸς καὶ ἐστάλη εἰς τὸν κόσμον· καὶ αὐτοὶ μετὰ τοὺς ἀποστόλους μίαν καρδίαν ἔχοντες καὶ μίαν γνώμην, υἱὸν θεοῦ κατὰ φύσιν ἐκήρυξαν τὸν Ἰησοῦν Χριςόν, καὶ ὁμοφώνως ἐδίδαξαν τῆς εὐσεβείας τὸ μέγα μυστήριον. Ἡ προσευχὴ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐστὶ πλήρης θεολογίας, ἐστὶ κανὼν καὶ τύπος τῆς ἀληθινῆς καὶ εὐπροσδέκτου τῷ θεῷ προσευχῆς. Ταύτης τὴν ἐξήγησιν ἀκούσατε, ἵνα θησαυρίσητε τὸν ἐπουράνιον τῆς ἀρετῆς θησαυρόν.

. . . .

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐπάρας ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπε· πάτερ ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα καὶ ὁ υἱός σου δοξάσῃ σε. (Ἰωάν. 17, 1.)

Οὐχ ὡς θεός, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος, καὶ ὡς ἀρχιερεὺς καὶ μεσίτης, ὑπὲρ ὑμῶν πρὸς τὸν θεὸν ταύτην τὴν προσευχὴν ἐποίησεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· διὸ καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἰπών, ὁ Χριστὸς ὡς ἄνθρωπος ἀρχιερεὺς ἡμῶν ἐστιν, ἐπιφέρει εὐθύς, « Ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς » αὐτοῦ δεήσεις τε καὶ ἱκετηρίας πρὸς » τὸν δυνάμενον σώζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου » μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων » προσενέγκας, καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς » εὐλαβείας, καί περ ὢν υἱός, ἔμαθεν » ἀφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοήν. » (Ἑβρ. 5, 7, 8.) Διὰ τί δὲ ὁ Κύριος Ἰησοῦς εἰς ταύτην μὲν αὐτοῦ τὴν προσευχὴν ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν, ὁμοίως καὶ ὅτε ἀνέστησε τὸν Λάζαρον, ἄλλοτε δέ, « θεὶς τὰ γόνατα, » προσηύχετο »; (Λουκ. 22, 41.) Τὰ ἁρμόδια σωματικὰ τῆς προσευχῆς σχήματα διὰ τούτων ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ θεῖος λυτρωτὴς ἡμῶν καὶ διδάσκαλος, θεῖα καὶ πνευματικὰ πράγματα σημαίνοντα. Ὕψωσε μὲν εἰς τὸν οὐρανὸν τὰ ὄμματα, διδάσκων διὰ τούτου, ὅτι πρέ-

πον ἐστίν, ἵνα καὶ ἡμεῖς, ὅταν προσευχώμεθα, αἴρομεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν εἰς τὸν οὐρανόν, μηδένα γήϊνον καὶ κοσμικὸν λογισμὸν ἔχοντες, ἀλλὰ καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ἡμῶν ἀφιεροῦντες εἰς τὴν μελέτην καὶ θεωρίαν τῶν οὐρανίων καὶ ὑπερκοσμίων πραγμάτων· ἔκλινε δὲ τὰ γόνατα, ἵνα καὶ ἡμεῖς γονυκλιτῶμεν εἰς τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς, ταπεινούμενοι, καὶ δηλοῦντες διὰ τῆς γονυκλισίας, ὅτι πεπτωκότες ἐσμὲν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ. Ὑψώσας οὖν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν, εἶπε, « Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα »· Ποία ἐστὶν ἡ ὥρα; ὁ καιρὸς τοῦ πάθους αὐτοῦ. Διὰ τί δὲ ζητεῖ, ἵνα δοξασθῇ ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ τοῦ πάθους; τὸ πάθος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐσκανδάλιζε καὶ τοὺς ὁρῶντας αὐτὸ καὶ τοὺς ἀκούοντας, ὡς αὐτὸς προεῖπε « Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ ». Τίς ἐπίστευεν, ὅτι ὁ θεός ἐστιν ἐκεῖνος, ὃν ἔβλεπε περιφρονούμενον, βλασφημούμενον, σταυρούμενον, ἐν μέσῳ δύο λῃστῶν κρεμάμενον; ὁ σταυρὸς ἐσκανδάλιζε, καὶ ὁ ἐσταυρωμένος ἐλογίζετο μωρία· « Ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, Ἕλλησι δὲ μωρίαν ». Ἵνα οὖν παύσῃ τὸ σκάνδαλον, καὶ πιστεύσωσι πάντες, ὅτι αὐτὸς ὁ πάσχων καὶ ἐπὶ σταυροῦ κρεμάμενος ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, παρεκάλεσεν ὡς ἄνθρωπος τὸν θεὸν καὶ πατέρα αὐτοῦ, ἵνα δοξάσῃ αὐτὸν κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ἔπασχεν. Ἡ δέησις αὐτοῦ εἰσηκούσθη· διότι τότε, ὅτε ἔπασχε, διεῤῥάγη τοῦ ναοῦ τὸ καταπέτασμα, ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος, ἐσείσθη ἡ γῆ, ἐσχίσθησαν αἱ πέτραι, ἤνοιξαν τὰ μνημεῖα, ἀνεστάθησαν οἱ νεκροί. Ταῦτα ἔσβεσαν τοῦ πάθους καὶ τοῦ σταυροῦ τὸ σκάνδαλον· ὅθεν οἱ βλέποντες αὐτά, « ὑπέστρεφον τύπτοντες ἑαυτῶν τὰ στήθη, καὶ μεγαλοφώνως κραυγάζοντες, Ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος ». Ὁ δὲ θεηγόρος Παῦλος ἐκήρυττε, « Βλέπομεν Ἰησοῦν διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον ». Ταύτην δὲ τὴν δόξαν ἐζήτησεν ὁ θεάνθρωπος, οὐχ ἵνα δοξασθῇ αὐτὸς μόνον, ἀλλ' ἵνα συνδοξασθῇ μετ' αὐτοῦ ὁ πατὴρ αὐτοῦ· διὰ τοῦτο εἰπὼν τὸ « Δόξασόν σου τὸν υἱόν » προσέθηκεν εὐθὺς καὶ τὸ « Ἵνα καὶ ὁ υἱός σου δοξάσῃ σε ». Δοξάζεται δὲ ὁ πατήρ, ὅταν δοξάζωμεν τὸν υἱόν· ἐπειδὴ μία ἐστὶν ἡ φύσις καὶ ἡ οὐσία πατρός, καὶ υἱοῦ, καὶ πνεύματος ἁγίου· ὅθεν καὶ μία ἡ δόξα, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ προσκύνησις, καὶ ἡ λατρεία τῆς θεότητος αὐτῶν. Ὅστις μετὰ ὀρθῆς πίστεως δοξάζει τὸ ἓν πρόσωπον τῆς παναγίας τριάδος, συνδοξάζει ἅμα καὶ τὰ λοιπὰ δύο πρόσωπα διὰ τὸ ἑνιαῖον καὶ ἀχώριστον τῆς αὐτῶν θεότητος· « Δόξα τοῦ πατρός ἐστιν ὁ υἱός, ἐπειδή ἐστιν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ »· καθὼς δὲ ἡ ἐκ τοῦ ἡλίου γεννωμένη τοῦ φωτὸς ἀκτὶς ἐστὶν ἀπαύγασμα τῆς λαμπρότητος τοῦ ἡλίου καὶ χαρακτὴρ τῆς φωτιστικῆς αὐτοῦ ὑποστάσεως, οὕτω καὶ ὁ ἐκ τοῦ πατρὸς γεννώμενος υἱὸς ἐστὶν ἀπαύγασμα τῆς δόξης τοῦ πατρὸς καὶ χαρακτὴρ τῆς πατρικῆς αὐτοῦ ὑποστάσεως· ὅταν πιστεύῃς υἱὸν θεοῦ, ἐξ ἀνάγκης πιστεύεις καὶ πατέρα θεόν· ἐπειδὴ καθὼς οὐκ ἔστι πατὴρ χωρὶς

Ματ. 26, 31.
1. Κορ 1, 23.
Λουκ. 23, 48.
Ματ. 27, 54.
Ἑβρ. 2, 9.
Ἑβρ. 1, 3.

υἱοῦ, οὕτως οὐκ ἔστιν υἱός ἄνευ πατρός. Τοῦτο δὲ ἐστὶ κατ' ἐξοχὴν δόξα τοῦ θεοῦ, ὅταν γνωρίζωμεν καὶ πιστεύωμεν, ὅτι αὐτός ἐστι πατὴρ κατὰ φύσιν τοῦ υἱοῦ· ποιητὴν μέν, δημιουργόν, παντοδύναμον, πάνσοφον κηρύττουσιν αὐτὸν πάντα τὰ κτίσματα, πατέρα δὲ μόνος ὁ υἱός. Πιστεύοντες ἡμεῖς, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶν υἱὸς θεοῦ κατὰ φύσιν, καὶ δοξολογοῦντες καὶ λατρεύοντες αὐτὸν ὡς υἱόν, πιστεύομεν, καὶ συνδοξολογοῦμεν ἅμα καὶ συλλατρευόμενον τὸν γεγεννηκότα αὐτὸν πατέρα. Διὰ τοῦτο λοιπὸν εἶπεν ὁ Χριστός, «Δόξασόν σου τὸν υἱόν,» ἤγουν ἀποκάλυψόν με τοῖς μὴ γνωρίζουσί με, φανέρωσον, ὅτι υἱός σου εἰμὶ μονογενής, «ἵνα καὶ ὁ υἱὸς σου δοξάσῃ σε»· διότι, ὅταν ὁ κόσμος πιστεύσῃ, ὅτι ἔχεις υἱὸν ὁμοούσιον, δοξάζει σε οὐχὶ μόνον ὡς δημιουργόν, ἀλλὰ καὶ ὡς πατέρα κατὰ φύσιν τοῦ υἱοῦ· τὸ αὐτὸ δὲ νόημα, ἤγουν τὸ ὅτι, δοξαζομένου τοῦ υἱοῦ, συνδοξάζεται καὶ ὁ πατήρ, δηλοποιοῦσι καὶ τὰ ἑξῆς λόγια τῆς δεσποτικῆς προσευχῆς·

Ἰωάν. 17, 2.

Καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ, δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον.

Ποῦ ἀνάγεται τὸ καθώς, ἢ ποῦ ἔχει τὴν ἀπόδοσιν αὐτοῦ. Τὸ καθὼς οὐδεμίαν ἀπόδοσιν ἔχει γραμματικῆς συντάξεως· ἐπειδὴ τὸ οὕτω τὸ ἀνταποδοτικὸν ἐσιωπήθη· ἀνάγεται δὲ εἰς τὰ προειρημένα λόγια, καὶ ἐννοεῖται τὸ οὕτω, κἂν ἐσιωπήθη. Βλέπε δὲ πῶς εἰπὼν ἀνωτέρω, «Δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα καὶ ὁ υἱός σου δοξάσῃ σε» προσέθηκεν εὐθὺς τὸ καθώς, ἤγουν οὕτω δόξασον καὶ δοξάσθητι, καθὼς ἐδόξασας αὐτόν, καὶ ἐδοξάσθης ὑπ' αὐτοῦ, ὅτε ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν, ἵνα χαρίσηται ἐπὶ «πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ», ἤγουν ἐπὶ πάντας τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Καὶ ὅτι μὲν ὁ πατὴρ ἐδόξασε τὸν υἱόν, δοὺς τὰ πάντα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, κατὰ τὸ «Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου», φανερόν ἐστι καὶ ὁμολογούμενον· διότι τί ἄλλο ἐστὶν εἰμὴ δόξα τοῦ υἱοῦ τὸ ἐπὶ πάντα πληρεξούσιον; Ὅτι δὲ διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ πατρὸς δοθείσης τῷ υἱῷ ἐξουσίας ἐδοξάσθη καὶ ὁ πατήρ, καὶ τοῦτο φανερόν· διότι διὰ τῆς τοιαύτης ἐξουσίας τελέσας ὁ υἱὸς τὰ μεγάλα καὶ ἐξαίσια θαύματα, ἔδωκεν εἰς τοὺς πιστεύσαντας τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἤγουν ἔπεισεν αὐτοὺς πιστεῦσαι, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ ἀπεσταλμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ πατρός, καὶ παρ' αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν λαβών. Τοῦτο δὲ δόξα τοῦ πατρός, ὅτι ἔχει υἱὸν παντεξούσιον, ὥσπερ ἐστὶ καὶ αὐτός· τοῦτο δὲ καὶ ἡ ζωὴ ἡ αἰώνιος, ἣν ἔδωκε τοῖς πιστεύουσιν αὐτῷ, ὡς τὰ ἑξῆς λόγια δηλοῦσιν·

Ματ. 11. 27.

Ἰωάν. 17, 3.

Αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν.

Ἡ γνῶσις τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ, ἤγουν ἡ πίστις, οὐκ ἔστιν ἡ αἰώνιος ζωή, ἀλλ' ἡ αἰτία καὶ ἡ πρόξενος τῆς αἰωνίου ζωῆς· ἀντὶ οὖν τοῦ ἡ γνῶσις τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ γίνεται αἴτιον καὶ πρόξενος τῆς αἰωνίου

ζωῆς, εἶπεν ὁ θεάνθρωπος μετωνυμικῶς, ὅτι ἡ γνῶσις τοῦ θεοῦ ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωή. Καὶ ἄλλοτε δὲ διὰ τοιούτων μετωνυμιῶν ἐλάλησεν ὁ Κύριος· « Τὰ ῥήματα, εἶπεν, ἃ » ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, πνεῦμά ἐστι, καὶ ζωὴ » ἐστίν », ἀντὶ τοῦ τὰ ῥήματα, ἃ ἐγὼ λαλῶ, δίδουσιν ὑμῖν πνεῦμα θεῖον καὶ ζωήν· « Ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή », ἀντὶ τοῦ ἐγὼ δίδωμι τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν ζωήν· « Ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐςίν », ἀντὶ τοῦ ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ προξενεῖ τὴν αἰώνιον ζωήν· « Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδός, καὶ ἡ ἀ» λήθεια, καὶ ἡ ζωή », ἀντὶ τοῦ ἐγὼ φέρω εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας, καὶ εἰς τὴν ἀλήθειαν τῆς πίστεως, καὶ εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐκεῖνοι κληρονομοῦσι τὴν αἰώνιον ζωήν, ὅσοι γνωρίζουσιν ἕνα μόνον ἀληθινὸν θεὸν καὶ ὃν αὐτὸς ἀπέστειλεν Ἰησοῦν Χριστόν, φανερόν ἐστίν, ὅτι διὰ τῆς σωτηρίας τῶν πιστευόντων δοξάζεται καὶ ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱός. Πᾶσα λοιπὸν ἡ σειρὰ τοῦ νοήματος τῶν λόγων τοῦ Κυρίου ἐστὶν αὕτη· Δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα καὶ ὁ υἱός σου δοξάσῃ σε, καθὼς ἐδόξασας αὐτόν, καὶ ἐδοξάσθης ὑπ' αὐτοῦ· ὅτι σὺ μὲν ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, αὐτὸς δὲ ἔδωκεν εἰς τοὺς πιστεύσαντας τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Βλέπε δὲ πῶς καὶ τὸ ἑνιαῖον τῆς θεότητος ἐδίδαξεν, εἰπὼν « Ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀλη» θινὸν θεόν », καὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας αὐτοῦ τὸ δόγμα παρέδωκε, προσθεὶς « Καὶ » ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν »· οὐκ εἶπεν, ὃν ἀπέστειλας λόγον, ἵνα μήτις ἐκ τούτου ἀφορμὴν λαβὼν νοήσῃ, ὅτι διαστέλλει καὶ χωρίζει τὴν θεότητα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς θεότητος τοῦ πατρός· εἶπε δὲ « Ὃν » ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριςόν », ἵνα καθεὶς καταλάβῃ, ὅτι περὶ τῆς ἐνανθρωπίσεως αὐτοῦ λαλεῖ· ὅθεν καὶ διαστέλλει τὴν μίαν μόνην θεότητα ἀπὸ τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ, τὴν πολυθεΐαν ῥιζόθεν καταργήσας· ἵνα γνωρίσωσι, λέγει, καὶ πιςεύσωσιν εἰς ἕνα μόνον ἀληθινὸν θεόν, καὶ τὸν σαρκωθέντα Χριστόν· οὐχὶ εἰς δύο θεούς, ἀλλ' εἰς μίαν μόνην θεότητα πατρός, καὶ υἱοῦ, καὶ ἁγίου πνεύματος, κἂν ὁ υἱὸς σαρκωθεὶς ἐγένετο ἄνθρωπος. Ὅσα δὲ προεῖπε προσευχόμενος, τὰ αὐτὰ πάλιν διὰ τῶν ἑξῆς διερμηνεύει, λέγων·

Ἰωάν. 6, 63. — Ἰωάν. 11, 25. — Ἰωάν. 12, 50. — Ἰωάν. 14, 6.

Ἐγώ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον ἐτελείωσα, ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω.

Ἰωάν. 17, 4.

Πρεπόντως λέγει, « ἐπὶ τῆς γῆς »· διότι ἐν τοῖς οὐρανοῖς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ αὐτοῦ δεδοξασμένος ἦν διὰ παντὸς σὺν αὐτῷ τῷ υἱῷ αὐτοῦ καὶ τῷ παναγίῳ αὐτοῦ πνεύματι, ἄπειρον ἔχων κατὰ φύσιν τὴν δόξαν, καὶ ὑπὸ τῶν ἁγίων ἀγγέλων ἀκαταπαύστως δοξολογούμενος. Ἐδόξασε δὲ αὐτὸν ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ἄνθρωπος διὰ τῆς τελειώσεως τοῦ ἔργου, ὃ παρέδωκεν αὐτῷ. Ποῖον δὲ ἐστὶ τοῦτο τὸ ἔργον; τοῦτο οὐκ ἔστιν ἔργον, ἀλλ' ἔργα, καθὼς ἀλλαχοῦ αὐτὸς ἐφανέρωσεν, εἰπών, « Τὰ ἔργα, ἃ ἔδωκέ μοι ὁ » πατὴρ ἵνα τελειώσω αὐτά ». Ἔργον ἐστὶ τῆς σωτηριώδους πίστεως τὸ κήρυγμα « Εὐαγγελίσασθαί με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ » θεοῦ· ὅτι εἰς τοῦτο ἀπέσταλμαι »· ἔργον ἡ ἐπιστροφὴ τῶν ἁμαρτωλῶν « Οὐ γὰρ » ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτω-

Ἰωάν. 5, 36. — Λουκ. 3, 43. — Ματ. 9, 13.

» τωλοὺς εἰς μετάνοιαν »· ἔργον ἡ καταλλαγὴ καὶ εἰρηνοποίησις τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ θεοῦ κατὰ τὸ « Εἰ γὰρ ἐχθροὶ » ὄντες κατηλλάγημεν τῷ θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον » καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ » αὐτοῦ »· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν τῷ θεῷ διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι᾽ οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν ἐλάβομεν· « Αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, » ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἕν, καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας ». ἔργον ἡ ὕψωσις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀξίωμα, καὶ ἡ δόξα τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἡ υἱοθεσία « Ἐγὼ ἦλθον, ἵνα » ζωὴν ἔχωσι, καὶ περισσὸν ἔχωσι ». Ταῦτα εἰσὶ τὰ ἔργα, ἃ δέδωκεν ὁ πατὴρ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. Καὶ ἔργον δὲ ταῦτα ὠνόμασεν· ἐπειδὴ εἰς ἕν, εἰς τὴν σωτηρίαν καὶ δόξαν τοῦ ἀνθρώπου ἐπιβλέπουσι. Πῶς δὲ πρὸ τοῦ πάθους, καὶ τοῦ σταυροῦ, καὶ τοῦ θανάτου, καὶ τῆς ἀναστάσεως εἶπεν ὁ Κύριος, « Τὸ ἔργον ἐτελείωσα »; Τοῦ θεοῦ τὸ ὄμμα βλέπει τὸ μέλλον γενέσθαι, ὥσπερ ἡμεῖς βλέπομεν τὸ παρόν. Ἡ ἀπόφασις τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ διωρισμένη ἦν πρὸ τῶν αἰώνων· εἰς αὐτὴν συγκατετέθη καὶ ἡ ἀνθρώπινος αὐτοῦ θέλησις, « Πάτερ » μου, εἶπεν, εἰ οὐ δυνατὸν τοῦτο τὸ ποτήριον παρελθεῖν ἀπ᾽ ἐμοῦ, ἐὰν μὴ αὐτὸ » πίω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου ». Ὅθεν καὶ τὰ πάθη, καὶ ἡ σταύρωσις, καὶ ὁ θάνατος, καὶ ἡ ταφή, καὶ ἡ ἀνάστασις ὡς τετελεσμένα παρὰ τῷ θεῷ ἐλογίζοντο. « Ἐγώ σε » ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς », εἶπεν, ἔπειτα προσέθετο·

(Ῥωμ. 5, 10. — Ῥωμ. 5, 11. — Ἐφεσ. 2, 14. — Ἰωάν. 10, 10. — Ματ. 26, 42.)

Καὶ νῦν δόξασόν με, σὺ πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ, ᾗ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. (Ἰωάν. 17, 5.)

Ἀνωτέρω εἶπε, « Δόξασόν σου τὸν » υἱόν », πάλιν δὲ τὸ αὐτὸ λέγει, « Δόξασόν » με σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῷ »· ὅμως δηλοποιεῖ ποίαν δόξαν παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ζητεῖ, λέγων, « Τῇ δόξῃ, ᾗ εἶχον » πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί ». Ποίαν δὲ δόξαν εἶχεν ὁ υἱὸς πρὸ κτίσεως κόσμου; τὴν ἄπειρον φυσικὴν δόξαν τῆς θεότητος, τὴν δόξαν ὡς μονογενὴς παρὰ πατρός, καὶ ὡς θεὸς ἀληθινός, τὴν δόξαν τῆς θεότητος ὡς θεός. Διὰ ταύτης τῆς δόξης ἐζήτησεν ὁ Ἰησοῦς ὡς ἄνθρωπος, ἵνα δοξασθῇ ἡ ἀνθρώπινος αὐτοῦ φύσις. Βλέπε δέ, ὅτι ἐζήτησε τὴν δόξαν ταύτην ὡς βραβεῖον τοῦ ἔργου, ὅπερ τελειώσας, ἐδόξασε τὸν θεόν « Ἐγώ, λέγει, σὲ ἐδόξασα ἐπὶ » τῆς γῆς », δὸς λοιπὸν τὸ βραβεῖόν μου· « Καὶ νῦν δόξασόν με σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῷ ». Ζητήσας δὲ ἔλαβε· διότι μετὰ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασιν ἡ ἀνθρώπινος αὐτοῦ φύσις γέγονεν ἄφθαρτος, ἔλαβε τὰ θεῖα προτερήματα, καὶ ὑπερυψωθεῖσα ὑπεράνω πάντων τῶν κτισμάτων, « Ἐκάθισεν » ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν » τοῖς οὐρανοῖς, τοσούτῳ κρείττων γενομένη » τῶν ἀγγέλων, ὅσῳ διαφορώτερον παρ᾽ αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα ». Ἐντεῦθεν οἱ μὲν Ἀρειανοὶ ἀκούοντες τὸ « Τῇ δόξῃ, ᾗ » εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ » σοὶ » καταισχύνονται· διότι ποίαν ἄλλην δόξαν εἶχεν ὁ υἱός, συνημμένος ὢν τῇ θεότητι πρὸ κτίσεως κόσμου εἰμὴ τὴν θείαν,

(Ἑβρ. 8, 1. — Ἑβρ. 1, 4.)

δοξαζόμενος ὡς θεὸς ὁμοούσιος τῷ πατρί; Ἡμεῖς δὲ ἀκούοντες τὸ « Ἐγώ σε ἐδόξασα, » καὶ νῦν δόξασόν με », μανθάνομεν, ὅτι ἐκεῖνοι μόνοι εἰσὶν ἄξιοι τῆς θείας δόξης, ὅσοι διὰ τῶν καλῶν ἔργων ἐδόξασαν τὸν θεόν· « Μηδαμῶς ἐμοί, ἀλλ' ἢ τοὺς δοξάζον- » τάς με δοξάσω ». Ἐξηγήσας δὲ ὁ σωτὴρ ἡμῶν ποίαν δόξαν ἐζήτει παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, δηλοποιεῖ ἔπειτα καὶ τὸν τρόπον, δι' οὗ αὐτὸς ἐδόξασε τὸν θεὸν καὶ πατέρα αὐτοῦ, λέγων·

1, Βασ. 2, 30.

Ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις.

Ἰωάν. 17, 6.

Γνωστὸς ἦν ὁ θεὸς εἰς ὅλον τῶν Ἰουδαίων τὸ γένος « Γνωστὸς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ » ὁ θεὸς »· διὰ τί λοιπὸν λέγει ὁ θεάνθρωπος, ὅτι ἐφανέρωσε τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις; διὰ τὰ ἔθνη τὰ λατρεύοντα τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, καὶ μὴ γνωρίζοντα τὸν ἀληθινὸν τῆς κτίσεως ποιητήν; ναί, διὰ τὰ ἔθνη· ἀλλὰ καὶ δι' αὐτοὺς τοὺς Ἰσραηλίτας· διότι ἐγνώριζον μὲν αὐτοὶ τὸν θεόν, ἀλλ' ὡς δημιουργόν, οὐχὶ δὲ καὶ ὡς πατέρα τοῦ υἱοῦ. Διὰ τοῦτο ὁ σωτὴρ ἡμῶν οὐκ εἶπεν, ἐφανέρωσά σε, « ἀλλ' ἐφα- » νέρωσά σου τὸ ὄνομα »· ποῖον ὄνομα; τὸ πατρικόν. Ὁ μὲν Μωϋσῆς συνεσκιασμένως ἐδίδαξε τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τῆς θεότητος λέγων τὸ « Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰ- » κόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν », καὶ τὸ « Ἐγὼ εἰμὶ ὁ θεὸς τοῦ πατρός σου, ὁ » θεὸς Ἀβραάμ, ὁ θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ὁ θεὸς » Ἰακώβ »· ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς φανερὰ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκήρυξεν « Ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμέν. Ὁ » ἑωρακὼς ἐμέ, ἑώρακε τὸν πατέρα· ἐγὼ » ἐν τῷ πατρί, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστι. » Τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ » πατρὸς ἐκπορεύεται. Βαπτίζοντες αὐτοὺς » εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ » καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ». Ὅθεν οἱ Ἰουδαῖοι ὑπερβαλλόντως ἐσκανδαλίζοντο, καὶ « ἐζήτουν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ » μόνον ἔλυε τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πα- » τέρα ἴδιον ἔλεγε τὸν θεόν, ἴσον ἑαυτὸν » ποιῶν τῷ θεῷ ». Ἐπειδὴ δὲ τὸ ὄνομα πατὴρ δόξα τοῦ θεοῦ ἐστὶ ὑπερτέρα καὶ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος θεός· καθότι τὸ μὲν θεὸς σημαίνει τὴν ἀξίαν, τὸ δὲ πατὴρ τὴν οὐσιώδη ἰδιότητα· καὶ τὸ μὲν θεὸς δηλοῖ αὐτὸν δημιουργὸν καὶ κύριον τῆς πεπερασμένης κτίσεως, τὸ δὲ πατὴρ γεννήτορα τῆς ἀπείρου ὑποστάσεως τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ· διὰ τοῦτο δοξάζεται περισσότερον ὁ θεός, ὀνομαζόμενος καὶ πιστευόμενος πατὴρ τοῦ υἱοῦ καὶ προβολεὺς τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἢ λεγόμενος μόνον θεὸς καὶ πιστευόμενος δημιουργός. Ὁ νόμος ὁ γραπτός, ἀτελὴς καὶ παιδαγωγός, καὶ σκοπὸν ἔχων, ἵνα ἀποσπάσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς πολυθεΐας τῶν εἰδώλων, ἐδίδασκε φανερὰ μὲν τὸ εἷς θεός, ἐπικεκαλυμμένως δὲ τὸ πατὴρ καὶ υἱὸς καὶ πνεῦμα ἅγιον· διὸ καὶ ὁ ἀπόστολος ἔλεγεν, « Οὐδὲν ἐτελείωσεν ὁ νόμος, » ἐπεισαγωγὴ δὲ κρείττονος ἐλπίδος, δι' ἧς » ἐγγίζομεν τῷ θεῷ ». Τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ, τέλειον ὂν καὶ δεσποτικόν, καὶ ἀποβλέπον τὴν ἀνάβασιν τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν τελειότητα τῆς πίστεως, καὶ τὸ ἑνιαῖον τῆς θεότητος, καὶ τὸ τρισσὸν

Ψαλ. 75, 1. — Γεν. 1, 26. — Ἐξοδ. 3, 6. — Ἰωάν. 10, 30. αὐτ. 14, 9, 10. αὐτ. 15, 26. — Ματ. 28, 19. — Ἰωάν. 5, 18. — Ἑβρ. 7, 19.

τῶν θείων ὑποστάσεων ἀνακεκαλυμμένως ἐδίδασκεν. Ὅθεν πρεπόντως ἔλεγεν ὁ θεάνθρωπος, « Ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς » ἀνθρώποις », ἤγουν ἐφανέρωσα εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι σὺ ὑπάρχεις κατὰ φύσιν πατὴρ τοῦ υἱοῦ, καὶ προβολεὺς τοῦ ἁγίου πνεύματος. Τελέσας δὲ τὴν περὶ ἑαυτοῦ δέησιν, ἄρχεται καὶ τῆς περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἱκεσίας, λέγων·

Ἰωάν. 17, 6.

Οὓς δέδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου, σοὶ ἦσαν καὶ ἐμοὶ αὐτοὺς δέδωκας, καὶ τὸν λόγον σου τετηρήκασι.

Τοὺς μαθητάς, λέγει, οὓς δέδωκάς μοι, οὐκ ἦσαν ἄγγελοι οὐράνιοι, ἀλλ' ἄνθρωποι ἐκ τῶν ἐν κόσμῳ ἀνθρώπων γεγεννημένοι· « Δέδωκάς μοι » δὲ λέγει, ἐπειδὴ ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ θεὸς ἐφώτισεν αὐτούς, ἵνα πιστεύσωσιν αὐτῷ κατὰ τὸ « Οὐδεὶς δύναται » ἐλθεῖν πρός με, ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας » με ἑλκύσῃ αὐτόν. » Σοὶ δὲ ἦσαν εἶπεν, ἢ καθὸ πάντες οἱ ἄνθρωποι τοῦ θεοῦ εἰσὶν ὡς πλάσματα αὐτοῦ, ἢ καθὸ αὐτοὶ οἰκειότεροι τῷ θεῷ διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς ἀρετήν. « Καὶ ἐμοὶ αὐτοὺς δέδωκας » ἐποίησας ἐμοὺς μαθητάς, παρέδωκάς μοι αὐτούς, ἵνα διδάξω αὐτοὺς τῆς εὐσεβείας τὰ μυστήρια· « Καὶ τὸν λόγον σου τετηρήκασιν »· αὐτοὶ δὲ ἀκούσαντες τὴν σὴν διδασκαλίαν παρ' ἐμοῦ, οὐδὲ ὡς ὁ Ἰούδας αὐτὴν ἠθέτησαν, οὐδὲ ὡς οἱ Ἰουδαῖοι περιεφρόνησαν, ἀλλ' ὑποδεξάμενοι αὐτήν, πάντα τὰ διδαχθέντα ἀκριβῶς ἐφύλαξαν.

(Ἰωάν. 6, 44.)

Ἰωάν. 17, 7, 8.

Νῦν ἔγνωκαν, ὅτι πάντα, ὅσα δέδωκάς μοι, παρὰ σοῦ ἐστίν· ὅτι τὰ ῥήματα, ἃ δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς· καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς, ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον· καὶ ἐπίστευσαν, ὅτι σύ με ἀπέστειλας.

Αὐτοὶ ἐγνώρισαν, ὅτι πάντα, ἤγουν τὴν κυριότητα ἐπάνω εἰς τὰ στοιχεῖα, τὴν δεσποτείαν κατὰ τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων, τὴν θεραπευτικὴν δύναμιν τῶν ἀσθενούντων, τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐγείρειν τοὺς νεκρούς, τὰς μαρτυρίας εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν καὶ εἰς τὸ ὄρος τὸ Θαβὼρ (Ματθ. 3, 16, 17.) περὶ τοῦ ὅτι εἰμὶ υἱός σου ἀγαπητός, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅπερ ἦλθε καὶ ἔμεινεν ἐν ἐμοί, τὸν λόγον τῆς οὐρανίου διδασκαλίας σου, πάντα, ὅσα δέδωκάς μοι, ἐγνώρισαν, ὅτι παρὰ σοῦ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ταῦτά μοι ἐδόθησαν. Πόθεν δὲ τοῦτο ἐγνώρισαν; « Ὅτι τὰ ῥήματα, ἃ δέδωκάς μοι, δέδωκα (Ἰωάν. 17, 8.) » αὐτοῖς »· ἐγνώρισαν ταῦτα, ἐπειδὴ παρέδωκα αὐτοῖς τὰ λόγια, ἃ παρὰ σοῦ παρέλαβον· ἐδίδαξα αὐτούς, ὅτι « Πάντα μοι » παρεδόθη ὑπὸ σοῦ τοῦ θεοῦ καὶ πατρός »· καὶ αὐτοὶ ἐδέχθησαν τὴν σὴν διδασκαλίαν, καὶ ἐγνώρισαν καὶ ἐπίστευσαν οὐχ ὑποκριτικῶς, ἀλλ' ἀληθῶς, « Ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλ- (Ματ. 11, 27.) » θον », ἤγουν ὅτι ἐκ σοῦ τοῦ πατρὸς ἐγεννήθην, καὶ ἐξέλαμψα ἐκ τῆς σῆς οὐσίας, καὶ ἐπληροφορήθησαν, « Ὅτι σύ με ἀπέστει- » λας », τουτέστιν, ὅτι τῇ σῇ εὐδοκίᾳ σάρκα λαβὼν καὶ γενόμενος ἄνθρωπος, ἐφανερώθην εἰς τὸν κόσμον.

Ἰωάν. 17, 9.

Ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοί εἰσί.

Περὶ τῶν ἰδίων μαθητῶν παρακαλεῖ· ἐπαναλαμβάνει δὲ τὸ « Δέδωκάς μοι » καὶ τὸ « Σοί εἰσί » δεῖξαι θέλων καὶ ἐπιβεβαιῶσαι, ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ παρὰ θεοῦ ἐδόθησαν αὐτῷ, καὶ οἰκεῖοι τῷ θεῷ ἦσαν διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν. Διὰ τούτων δὲ δείκνυσιν ἑαυτὸν σύμφωνον τῷ πατρί, καὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ σκεύη ἐκλογῆς. Διὰ τί δὲ ἆρά γε λέγει τὸ « Οὐ παρακαλῶ περὶ τοῦ κόσμου »; αὐτός ἐστιν « Ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ » ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου » αὐτὸς ἱλασμός ἐστι περὶ ὅλου τοῦ κόσμου· αὐτὸς καὶ ὑπὲρ τῶν σταυρωσάντων αὐτὸν παρεκάλεσε, λέγων, « Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· » οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι ». Τίς ἐστι λοιπὸν οὗτος ὁ κόσμος, περὶ οὗ ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου οὐ παρακαλεῖ; δύο νοήματα ἁρμόδια φαίνονται πρὸς λύσιν τῆς ἀπορίας· πρῶτον ἡ δέησις αὕτη ἐπιβλέπει κατ' ἰδίαν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ δι αὐτοὺς μόνους παρακαλεῖ, ὡς χρείαν ἔχοντας περισσοτέραν τῶν ἄλλων τῆς τοῦ θεοῦ χάριτος καὶ δυνάμεως διὰ τὸ μέγα καὶ παγκόσμιον κατόρθωμα τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος. Διὰ τοῦτο οὖν εἶπεν, « Οὐ περὶ » τοῦ κόσμου ἐρωτῶ », ὥσπερ ἂν ἔλεγεν, ἄλλοτε μὲν περὶ ὅλου τοῦ κόσμου παρεκάλεσα, καὶ μετὰ ταῦτα δὲ παρακαλέσω, ἀλλὰ νῦν περὶ τούτων τῶν μαθητῶν μου μόνων, καὶ οὐχὶ περὶ τοῦ κόσμου παρακαλῶ. Ὅτι δὲ ἰδικῶς ὑπὲρ μόνων τῶν ἀποσόλων προσηύχετο, αὐτὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριςοῦ τὰ λόγια τοῦτο ἐπιβεβαιοῦσι· διότι παρακαλέσας πρῶτον ὑπὲρ αὐτῶν, προσέθηκεν ἔπειτα καὶ τὸ « Οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ » μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων » διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ ». Δεύτερον τὸ ὄνομα κόσμος σημαίνει πολλάκις τοὺς ἀσεβεῖς ἀνθρώπους τοὺς μηδέποτε μετανοῆσαι θέλοντας, ἀλλὰ τῷ διαβόλῳ διὰ παντὸς δουλεύοντας κατὰ τὸ « Ἔρχεται » γὰρ ὁ τοῦ κόσμου τούτου ἄρχων, καὶ ἐν » ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν »· περὶ τούτου οὖν τοῦ κόσμου, ἤγουν περὶ τοιούτων ἀπηλπισμένων καὶ ἀμετανοήτων ἀσεβῶν εἶπεν, ὅτι οὐ παρακαλεῖ· διότι οὗτοι, καθὼς λέγει ὁ προφήτης « Ἀπηλλοτριώθησαν ἀπὸ μή» τρας, ἐπλανήθησαν ἀπὸ γαστρός, ἐλάλη» σαν ψευδῆ· θυμὸς αὐτοῖς κατὰ τὴν ὁ» μοίωσιν τοῦ ὄφεως, ὡσεὶ ἀσπίδος κωφῆς » καὶ βυούσης τὰ ὦτα αὐτῆς, ἥτις οὐκ εἰ» σακούσεται φωνῆς ἐπαδόντων ». Εἰπὼν δὲ ὁ σωτὴρ τὸ « Περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι » σοί εἰσιν », ἐπιφέρει εὐθὺς καὶ τὸν λόγον, λαλῶν οὐχὶ ὡς ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς θεός.

[Ἰωάν. 1, 29.] [Λουκ. 23, 34.] [Ἰωάν. 17, 20.] [Αὐτ. 14, 30.] [Ψαλ. 57, 3, 4, 5.]

Καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σά ἐστι καὶ τὰ σὰ ἐμά· καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς.

[Ἰωάν. 17, 10.]

Τὸ καὶ φαίνεται ὅτι σημαίνει τὸ διότι· κἂν, λέγει, σὺ δέδωκάς μοι τοὺς ἐμοὺς μαθητάς, ὅμως σοί εἰσι· διότι πάντα τὰ ἐμὰ σά εἰσί, καθὼς καὶ τὰ σὰ ἐμά. Ταῦτα δὲ τὰ λόγια δεικνύουσιν αὐτὸν ὁμοούσιον καὶ ὁμοφυῆ τῷ πατρί· διότι ὅσα οὐκ ἔχουσι κοινὴν καὶ φύσιν καὶ οὐσίαν, ἐκεῖνα οὐκ ἔχουσι τὰ πάντα κοινά. Ἐπειδὴ λέγει πάντα τὰ ἐμὰ ἐστὶ σὰ καὶ τὰ σὰ ἐμά, φανερόν ἐστιν, ὅτι καὶ οὐσία, καὶ φύσις, καὶ θέλημα, καὶ βουλή, καὶ ἐξουσία, καὶ βασιλεία, καὶ δύναμις, καὶ σοφία, καὶ ἀγαθότης, καὶ δικαιοσύνη, καὶ πάντα

τὰ λοιπὰ θεῖα προσόντα κοινὰ εἰσὶ πατρί, υἱῷ καὶ ἁγίῳ πνεύματι, μᾶλλον δὲ τὰ αὐτά· οὐχὶ ὅμως κοιναὶ εἰσὶ καὶ αἱ ὑποστατικαὶ καὶ προσωπικαὶ ἰδιότητες· διότι ὁ μὲν πατὴρ γεννᾷ καὶ ἐκπορεύει, οὐ γεννᾶται δέ, οὐδὲ ἐκπορεύεται· ὁ δὲ υἱὸς γεννᾶται ἐκ τοῦ πατρός, οὐ γεννᾷ δέ, οὐδὲ ἐκπορεύει· ὡσαύτως τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ πατρός, οὐ γεννᾷ, οὐδὲ ἐκπορεύει· ὅθεν ὁ πατὴρ ἐστὶν αἴτιος καὶ ἀρχὴ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος· ὁ δὲ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα εἰσὶν αἰτιατά. Ὅταν οὖν ἀκούῃς, « Πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἐστὶ καὶ τὰ σὰ ἐμά, νόησον πάντα πλὴν τῶν προσωπικῶν ἰδιωμάτων· διότι, ἐὰν ἐκλάβῃς τὸ πάντα χωρὶς ταύτης τῆς ἐξαιρέσεως, ἤγουν ἐὰν νοήσῃς, ὅτι καὶ αὐταὶ αἱ προσωπικαὶ ἰδιότητες εἰσὶ κοιναί, ἐκπίπτεις τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, συγχέων τὰ τρία πρόσωπα τῆς παναγίας τριάδος, καὶ εἰς ἓν αὐτὰ συναλείφων, καθὼς ὁ αἱρετικὸς καὶ βλάσφημος Σαβέλλιος. Ἐπισυνάπτει δὲ ὁ σωτὴρ καὶ τὰ « Δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς » ὡς τέταρτον λόγον, δι' ὃν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρεσβεύει· παρακαλῶ, λέγει, περὶ αὐτῶν πρῶτον μέν, ἐπειδὴ « Τὸν λό» γον σου τετηρήκασι »· δεύτερον δέ, ἐπειδὴ « Ἐπίστευσαν, ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ » ὅτι σὺ μὲ ἀπέστειλας »· τρίτον, ἐπειδὴ « Σοὶ εἰσὶ »· καὶ τέταρτον, ἐπειδὴ « Καὶ δε» δόξασμαι ἐν αὐτοῖς ». Πῶς δὲ ἐδοξάσθη ὁ Ἰησοῦς ἐν τοῖς μαθηταῖς; διὰ τῆς πίσεως αὐτῶν, διότι ἐπίστευσαν, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ· διὰ τῶν καλῶν αὐτῶν ἔργων, διότι ἀφῆκαν τὰ πάντα καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ· διὰ τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος, δι' οὗ ἔμελλον ἐφαπλῶσαι εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τῆς θεογνωσίας τὸ σωτήριον φῶς, Κἂν δὲ τοῦτο μέλλον ἦν, ὡς τετελεσμένον ὅμως ἔβλεπεν αὐτὸ τὸ παντέφορον ὄμμα τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις καὶ ἄλλον λόγον τῆς δεήσεως αὐτοῦ προσίθησι λέγων,

Καὶ οὐκ ἔτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἰσί, καὶ ἐγὼ πρὸς σὲ ἔρχομαι. Πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου, οὓς δέδωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ἕν, καθὼς ἡμεῖς. Ἰωαν. 17, 11.

Ἰδοὺ καὶ ὁ πέμπτος λόγος τῆς προσευχῆς αὐτοῦ· παρακαλῶ, λέγει, περὶ τῶν μαθητῶν μου, ἐπειδὴ « Οὐκ ἔτι εἰμὶ ἐν τῷ » κόσμῳ »· ἐγὼ μέν, ὡς ἄνθρωπος, ἀναχωρῶ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ἔρχομαι πρὸς σέ, αὐτοὶ δὲ μένουσιν ἐν τῇ ταραχῇ καὶ ζάλῃ τοῦ κόσμου τούτου, τῆς ἀπ' ἐμοῦ σωματικῆς παρουσίας στερηθέντες· « Πάτερ » ἅγιε », λοιπὸν διαφύλαξον αὐτοὺς « Ἐν τῷ » ὀνόματί σου », ἤγουν διὰ τῆς σῆς βοηθείας καὶ δυνάμεως· αὐτούς, πάτερ ἅγιε, « Οὓς δέδωκάς μοι », ἤγουν τοὺς μαθητάς μου, διαφύλαξον, « Ἵνα ὦσιν ἕν, καθὼς ἡμεῖς »· καθὼς ἐγώ, ὡς υἱὸς καὶ θεός, καὶ σύ, ὡς πατὴρ καὶ θεός, ἓν ἐσμὲν κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν, οὕτω καὶ αὐτοὶ ἓν ὦσι κατὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν καρδίαν· καθὼς ἡμεῖς ἓν κατὰ τὴν θέλησιν καὶ τὴν βουλήν, οὕτω καὶ αὐτοὶ ἓν κατὰ τὴν γνώμην καὶ προαίρεσιν, ἓν ὦσιν, ἓν καὶ τὸ αὐτὸ φρονῶσιν ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τῆς πίστεως, ἓν καὶ τὸ αὐτὸ καὶ πιστεύωσι καὶ διδάσκωσι, καὶ ζῶσιν ἐν ὁμονοίᾳ καὶ ἀγάπῃ. Βλέπομεν δὲ τὴν προσευχὴν

ταύτην εἰσακουσθεῖσαν καὶ ἐκπληρωθεῖσαν εἰς τοὺς πρώτους μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ· διότι « Τοῦ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν » ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία ». Ἀκούομεν δὲ καὶ τὸν θεῖον ἀπόστολον τὰ αὐτὰ διδάσκοντα· « Σπουδάζοντες, λέγει, τηρεῖν » τὴν ἑνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συν» δέσμῳ τῆς εἰρήνης· ἓν σῶμα καὶ ἓν πνεῦ» μα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι » τῆς κλήσεως ὑμῶν ».

Πράξ. 4, 32.

Ἐφεσ. 4, 3, 4.

Ὅτε ἤμην μετ᾽ αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου· οὓς δέδωκάς μοι, ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο εἰμὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ.

Ἰωάν. 17, 12.

Ὅτε σωματικῶς συνδιέτριβον μετὰ τῶν ἐμῶν μαθητῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ διὰ τῆς σῆς βοηθείας ἐφύλαττον αὐτοὺς ἐν τῇ πίστει καὶ ὁμονοίᾳ· πάντας τοὺς ἐμοὺς μαθητὰς ἐφύλαξα· οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἠθέτησε τὴν πίστιν, οὐδὲ παρέβη τὰς θείας ἐντολὰς καὶ ἀπωλέσθη « Εἰμὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπω» λείας », ἤγουν ὁ Ἰούδας. Σημαίνει δὲ τὸ ὁ « υἱὸς τῆς ἀπωλείας », τὸ ἄξιος τῆς ἀπωλείας, καθὼς καὶ « υἱὸς γεέννης » ὁ ἄξιος τῆς κολάσεως, καὶ « υἱὸς θανάτου » ὁ ἄξιος θανατηφόρου τιμωρίας. Ἐκεῖνος οὖν ἀπώλετο, ἵνα πληρωθῇ ἡ γραφή. Ἀλλ᾽ ἆρά γε διὰ τοῦτο ὁ Ἰούδας ἐγένετο προδότης τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπωλέσθη, ἵνα πληρωθῇ ἡ γραφή; ἄπαγε· ὁ Ἰούδας διὰ τὴν κακίαν τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως καὶ διὰ τὴν λύσσαν τῆς φιλαργυρίας αὐτοῦ ἔμελλε προδοῦναι εἰς θάνατον τοῦ κόσμου τὸν σωτῆρα· ὁ δὲ θεός, ὅστις γνωρίζει τὰ πάντα καὶ πρὸ τοῦ γενέσθαι, προεφανέρωσε τὴν τούτου ἀπώλειαν διὰ τῆς ἁγίας γραφῆς, λέγων περὶ αὐτοῦ, « Γενηθήτωσαν αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ὀλίγαι, καὶ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λάβοι ἕτε» ρος », καὶ τὰ λοιπά, ὅσα ὁ ψαλμὸς περὶ αὐτοῦ διαλαμβάνει. Τρόπος δὲ τοῦ λέγειν ἐστὶν θεῖος τῆς ἁγίας γραφῆς, ὡς ἐσημείωσεν ὁ ἴδιος Χρυσόστομος, τὸ προφέρειν ὡς αἴτια τὰ μετὰ τὴν ἔκβασιν τῶν πραγμάτων συμβαίνοντα· « Ἰδιάζων οὗτος τῆς » γραφῆς ἐστὶν ὁ τρόπος, ὡς αἰτιολογίαν » τιθέμενος τὰ ἐκ τῆς ἐκβάσεως συμβαί» νοντα ». Εἶπεν « ἵνα πληρωθῇ ἡ γραφὴ » ἀντὶ τοῦ ὅτε ἀπωλέσθη ὁ Ἰούδας, ἐπληρώθη ἡ γραφή, ἡ προειποῦσα τὴν αὐτοῦ ἀπώλειαν.

Ματ. 23, 15.

Β. Βασιλ. 12, 5.

Ψαλ. 108, 7.

Χρυσ. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάν. ὑπόμν.

Νῦν δὲ πρὸς σὲ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἔχωσι τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς.

Ἰωάν. 17, 13.

Τὸ μὲν « Νῦν δὲ πρὸς σὲ ἔρχομαι » λέγει, ἐπειδὴ ἐπλησίαζεν ὁ καιρός, ἐν ᾧ, καθὸ ἄνθρωπος, ἔμελλεν ἀναχωρῆσαι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου καὶ μεταβῆναι εἰς τὸν οὐρανόν· διὰ δὲ τῶν ἑξῆς λόγων δηλοποιεῖ τὸ τέλος καὶ τὸν σκοπὸν τῆς προσευχῆς αὐτοῦ. Αὐτὸς μὲν ὡς θεὸς ἀληθινὸς ἐδύνατο, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, διαφυλάττειν διὰ παντὸς τοὺς ἰδίους μαθητάς· καὶ οὐδὲ χρείαν εἶχεν, ἵνα ζητήσῃ ταῦτα παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἐλυποῦντο οἱ μαθηταὶ διὰ τὸν σωματικὸν αὐτοῦ χωρισμόν, διὰ τοῦτο, παρόντων αὐτῶν καὶ ἀκουόντων, ἐζήτησε ταῦτα· « Ταῦτα,

» λέγει, λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἔχωσιν οἱ » ἐμοὶ μαθηταὶ τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς ». Ποία δὲ ἐστὶν αὕτη ἡ χαρά; ἐκείνη ἐστί, περὶ ἧς ἀλλαχοῦ εἶπεν « Ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν μείνῃ »· (αὐτ. 15, 11.) ἡ χαρὰ δηλαδή, ἣν ἔλαβον ἐκ τῆς παρουσίας καὶ διδασκαλίας καὶ τῶν θαυμάτων αὐτοῦ· ἡ χαρά, ἣν ἔλαβον, γνωρίσαντες καὶ πιστεύσαντες, « Ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ υἱὸς « τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος ». (Ματ. 16, 16.) Διὰ τοῦτο, λέγει, ταύτην τὴν προσευχὴν ἐποίησα, ἵνα οἱ ἐμοὶ μαθηταὶ ἔχωσι τελείαν τὴν χαράν, ἀκούσαντες, ὅτι καὶ μετὰ τὴν ἐμὴν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἀναχώρησιν προστατεύονται ὑπὸ σοῦ τοῦ θεοῦ καὶ πατρός, καὶ διαφυλάττονται.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ.

Ἐπειδὴ ὅσα ἔπραξεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἔπραξεν αὐτά, ἵνα ἡμεῖς τύπον καὶ ὑπογραμμὸν ἔχοντες καθ' ἓν τῶν αὐτοῦ ἔργων, ἀκολουθῶμεν τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ· (1. Πέτρ. 2, 25.) διὰ τοῦτο καὶ ἡ προσευχὴ αὐτοῦ ἡ σήμερον ἀναγνωσθεῖσα τύπος ἐστὶ τῆς προσευχῆς ἡμῶν καὶ ὑπογραμμὸς καὶ παράδειγμα τέλειον καὶ ἅγιον. Ἐὰν ϛοχασθῇς ταύτην τὴν προσευχὴν αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν ὡς ἄνθρωπος προσέφερε πρὸς τὸν θεὸν καὶ πατέρα αὐτοῦ, βλέπεις τρία πράγματα, δοξολογίαν, εὐχαριστίαν, δέησιν· ἄρχεται μὲν ἀπὸ τῆς δοξολογίας, « Ἵνα, λέγει, καὶ ὁ » υἱός σου δοξάσῃ σε »· (Ἰωάν. 17, 1.) ἔπειτα κηρύττων τὰς τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτὸν εὐεργεσίας, προσφέρει τὴν εὐχαριστίαν, λέγων, « Ἔδωκας » αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός »· (αὐτ. 2.) μετὰ δὲ ταῦτα ἐπιφέρει τὴν δέησιν οὐ μόνον ὑπὲρ αὐτοῦ « Καὶ νῦν δόξασόν με σύ, πάτερ », (αὐτ. 5.) ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ· « Ἐγὼ » ὑπὲρ αὐτῶν ἐρωτῶ », (αὐτ. 9.) καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν πιστευόντων εἰς αὐτόν· « Οὐ περὶ » τούτων δὲ μόνον ἐρωτῶ, ἀλλὰ καὶ περὶ » τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν » εἰς ἐμέ ». (αὐτ. 20.) Τὰ αὐτὰ δὲ τῆς προσευχῆς εἴδη βλέπομεν καὶ εἰς τοὺς ψαλμοὺς τοῦ προφητάνακτος· διότι καὶ αὐτὸς ἄλλοτε μὲν ψάλλων, δοξολογεῖ « Αἰνεῖτε τὸ ὄνομα » Κυρίου »· (Ψαλ. 134, 1.) ἄλλοτε δὲ εὐχαριστεῖ « Ὑψώσω σε, Κύριε, ὅτι ὑπέλαβές με »· (αὐτ. 29, 1.) καὶ ἄλλοτε παρακαλεῖ· « Ἐλέησόν με, ὁ θεός, » κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου ». (αὐτ. 50, 1.) Κατὰ δὲ τὸ παράδειγμα τῆς προφητικῆς ψαλμῳδίας καὶ τῆς δεσποτικῆς προσευχῆς συνέγραψε

καὶ ἡ τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησία πάσας τὰς προσευχάς αὐτῆς.

Καὶ ἡ μὲν πρὸς τὸν θεὸν δοξολογία καὶ ἡ εὐχαριστία εἰσὶ χρέος ἀπαραίτητον· ἡ δὲ δέησις ἐςὶν ἀναγκαία καὶ ἄφευκτος. Ὅταν δε ἡμεῖς καὶ τὴν δοξολογίαν καὶ τὴν εὐχαριστίαν καὶ τὰς ἱκεσίας ἡμῶν προσφέρωμεν εἰς τὸν θεόν, ἤγουν ὅταν προσευχώμεθα, τότε οὐ μόνον τῆς ψυχῆς τὴν σωτηρίαν ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ἄλλην ὠφέλειαν κερδαίνομεν.

Ἡσ. 40, 22. Τίς ἔστησε τὸν οὐρανὸν ὡς καμάραν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς σου, καὶ τὴν γῆν ὡς βάσιν ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου, καὶ τὴν θάλασσαν ὡς γέφυραν τῆς ἐκ τόπου εἰς Γεν. 1, 14. τόπον εὐκολωτέρας μεταβάσεώς σου; Τίς ὥρισε τὸν ἥλιον εἰς φαῦσιν τῆς ἡμέρας, καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας εἰς φώτισμα τῆς νυκτός, ὡς λαμπάδας ἀναγκαίας πρὸς τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου; Τίς ἐξέχεε τὸν ἀέρα πρὸς ἀναπνοήν σου, τὸ πῦρ πρὸς θερμασίαν σου, τὸ ὕδωρ πρὸς δροσισμόν σου; Τίς ἐδημιούργησε τόσα ζῶα πρὸς ὑπηρεσίαν σου, τόσους καρποὺς πρὸς τροφήν σου, τόσα ἄνθη πρὸς εὐφροσύνην σου; Τίς ἐποίησέ σοι τὸ σῶμα, καὶ ἔπλασε τὴν ψυχήν σου, καὶ κατέστησέ σε ζῶον λογικὸν πάντων τῶν ἐπιγείων τιμιώτερον; Τίς ἔδωκέ σοι ὄμματα καὶ βλέπεις, ἀκοὴν καὶ ἀκούεις, στόμα καὶ λαλεῖς, χεῖρας καὶ ἐργάζεσαι, πόδας καὶ περιπατεῖς; Τίς ἔδωκέ σοι νοῦν, καὶ συλλογίζεσαι, διακριτικόν, καὶ κρίνεις, φρόνησιν, καὶ διευθύνεσαι; Ψαλ. 8, 6. 7, 8. Τίς ὑπέταξεν « ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου » πρόβατα, καὶ βόας ἁπάσας, ἔτι δὲ καὶ » τὰ κτήνη τοῦ πεδίου, τὰ πετεινὰ τοῦ » οὐρανοῦ, καὶ τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης; » Πόθεν ἔχεις τὴν τροφήν, τὸ ἱμάτιον, τὴν ὑγείαν τὴν κίνησιν, τὴν ζωήν, τὴν ἀναπνοήν; Ποῖος θεὸς ὤν, ἐγένετο ἄνθρωπος, ἵνα καταστήσῃ σε θεόν· ἔπαθεν εἰς τὴν γῆν, ἵνα ἀναβιβάσῃ σε εἰς τὸν οὐρανόν· ἀπέθανεν ἐπάνω εἰς τὸν σταυρόν, ἵνα ζωοποιήσῃ σε, καὶ χαρίσηται σοι τὴν βασιλείαν τὴν αἰώνιον; Οὐδεὶς ἄλλος εἰμὴ εἷς ὁ θεός. Ὅταν ταῦτα συλλογιζώμεθα, ἀδύνατον ἐςί, κἂν ὀλίγην, κἂν μικρὰν ἔχωμεν αἴσθησιν, τὸ νὰ μὴ γνωρίσωμεν, ὅτι ἄμετρον ἔχομεν χρέος, « ἵνα ἀδιαλείπτως », ὡς λέγει ὁ θεσπέσιος Παῦλος, προσευχόμενοι ψάλλωμεν δοξολογίας « καὶ ἐν παντὶ » προσφέρωμεν εὐχαριστηρίους ὕμνους πρὸς τὸν πανυπεράγαθον δοτῆρα τῶν τοσούτων ἀγαθῶν. 1. Θεσσ. 5, 17, 18.

Ἐγνώρισαν τοῦτο τὸ χρέος πάντες οἱ ἀπ' αἰῶνος δίκαιοι· πρῶτον οἱ πρὸ τοῦ νόμου· ὅθεν πρῶτος ὁ Ἄβελ δοξάζει καὶ εὐχαριστίαν προσφέρει εἰς τὸν θεόν, θυσιάσας « Ἀπὸ τῶν πρωτοτόκων τῶν προβάτων « αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν στεάτων αὐτῶν »· Γεν. 4, 4. μετὰ τὸν Ἄβελ ὁ Ἐνὼς πλήρης ἐλπίδος, ἐπικαλούμενος τοῦ θεοῦ τὸ ὄνομα, δοξάζει καὶ εὐχαριστεῖ αὐτῷ· μετὰ τὸν Ἐνὼς ὁ Νῶε δοξολογεῖ καὶ εὐχαριστεῖ τῷ θεῷ, προσφέρων αὐτῷ θυσίαν « Ἀπὸ πάντων τῶν » κτηνῶν τῶν καθαρῶν, καὶ ἀπὸ πάντων » τῶν πετεινῶν τῶν καθαρῶν ». Καὶ ὁ Ἀβραὰμ δὲ εἰς δοξολογίαν καὶ εὐχαριστίαν θεοῦ οἰκοδομήσας θυσιαστήριον, προσηύξατο καὶ ἐπεκαλέσθη τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Ἰσαὰκ ὁ υἱὸς αὐτοῦ· ὁ δὲ πατριάρχης Ἰακὼβ « Ἔςησε στήλην, καὶ » ἐπέχεεν ἔλαιον, καὶ ηὔξατο εὐχὴν ». αὐτ. 4, 26. αὐτ. 8, 20. αὐτ. 12, 8. Γεν. 26, 25. αὐτ. 28, 18, 20.

Ἐπειδὴ δὲ μετὰ ταῦτα ἠμέλησαν οἱ ἄνθρωποι τοῦτο τὸ θεῖον ἔργον, διὰ τοῦτο, ὅτε ὁ θεὸς εἰς τὸ Σινᾶ ὄρος καταβάς, ἔδωκε τοῦ νόμου τὰς πλάκας, τότε ἐνομοθέτησε τὰς διαφόρους θυσίας, τὴν ὁλόκαυτον, τὴν τοῦ σωτηρίου, τὴν περὶ ἁμαρτίας, τὴν τοῦ ἐνδελεχισμοῦ, τὴν περὶ ἀκουσίων, τὴν περὶ ζηλοτυπίας, τὴν περὶ σαββάτου, τὴν περὶ νουμηνίας· ἔτι δὲ διώρισεν, ἵνα προσφέρωσιν αὐτῷ δῶρα, δόματα, καρπώματα. Καὶ ἄλλας μὲν τούτων τῶν θυσιῶν προσέφερον εἰς δοξολογίαν θεοῦ, ἄλλας δὲ εἰς ἱκεσίαν καὶ δέησιν ὑπὲρ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν· τὰ δὲ δῶρα, καὶ τὰ δόματα, καὶ καρπώματα εἰς εὐχαριςίαν τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ. Διὰ τούτων δὲ πάντων προέτρεπεν ὁ θεὸς τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸ νὰ προσεύχωνται συνεχῶς. Καὶ πρὸ μὲν τοῦ νόμου ἡ αἴσθησις μόνη, παριστῶσα τὰς τοῦ θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον εὐεργεσίας, ἔπειθεν αὐτὸν πρὸς τὸ ἔργον τῆς προσευχῆς· μετὰ δὲ τὸν νόμον οὐ μόνον ἡ αἴσθησις, ἀλλὰ καὶ ὁ νόμος διήγειρεν αὐτὸν πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τούτου τοῦ χρέους. Ὅθεν μετὰ τὸν νόμον ηὔξησε τῆς προσευχῆς τὸ χρέος· διότι, ὅταν ἡ αἴσθησις ἐκοιμᾶτο, ἐξύπνει αὐτὸν τοῦ νόμου ἡ φωνή.

Ἀλλὰ παρῆλθεν ἡ σκιὰ τοῦ νόμου, καὶ ἦλθεν ἡ ἀλήθεια τῆς χάριτος· ἔπαυσαν πᾶσαι αἱ ζωοθυσίαι· μία μόνη θυσία ἐνομοθετήθη, ἡ ἀναίμακτος, ἡ θυσία τῆς αἰνέσεως, τῆς εὐχαριστίας, τῆς δεήσεως, ἡ θυσία, λέγω, τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· δι' αὐτῆς ὑμνοῦμεν, εὐλογοῦμεν, προσκυνοῦμεν, δοξολογοῦμεν, εὐχαριστοῦμεν, λατρεύομεν καὶ δεόμεθα τῷ θεῷ ἡμῶν. Ἦλθεν ἡ χάρις, ἦλθεν ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου· αὐτὸς πρῶτον μὲν διὰ λόγου ἐνομοθέτησε τῆς προσευχῆς τὸ ἔργον, « Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε », (Ματ. 26, 41.) διδάξας ἡμᾶς καὶ τῆς προσευχῆς τὸν τρόπον· « Σὺ δέ, ὅταν προσεύχῃ, εἴσελθε εἰς τὸ » ταμιεῖόν σου, καὶ κλείσας τὴν θύραν σου, » πρόσευξαι τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ »· (αὐτ. 6, 6.) ἔτι δὲ καὶ αὐτὰ τῆς προσευχῆς τὰ λόγια· « Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς » (αὐτ. ἔθ. 9.) ἔπειτα δέ, ἵνα περισσότερον πείσῃ, καὶ ἐμπράκτως προσευχήθη, κἂν ὡς θεὸς χρείαν οὐκ εἶχε προσευχῆς, πότε μὲν μόνος ἀναβαίνων εἰς τὸ ὄρος καὶ προσευχόμενος, πότε δὲ ἐν τόπῳ τινί, (αὐτ. 14, 23.) ἄλλοτε δὲ εἰς τὴν Βηθανίαν, (Λουκ. 11, 1.) ἄλλοτε προελθὼν μικρόν, καὶ πίπτων ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, (Ἰωάν. 11, 41.) καὶ ἄλλοτε « Θεὶς τὰ γόνατα »· (Ματ. 26, 39.) καὶ εἰς αὐτὸν δὲ τὸν καιρὸν τοῦ πάθους (Λουκ. 22, 41.) αὐτοῦ « Ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς » τὸν οὐρανὸν » (Ἰωάν. 17, 1.) προσευχήθη· ὁμοίως καὶ ὅτε ἐκρέματο ἐπάνω εἰς τὸ ξύλον τοῦ σαυροῦ, « Πάτερ, εἶπεν, ἄφες αὐτοῖς »· (Λουκ. 23, 34.) καὶ ἕως ἐσχάτης δὲ ἀναπνοῆς αὐτοῦ προσευχήθη, καὶ μετὰ τῶν λόγων τῆς προσευχῆς εἰς τὸ στόμα, « Πάτερ, εἰς χεῖράς σου παρα» θήσομαι τὸ πνεῦμά μου », (αὐτ. 46.) ἐξέπνευσε. Ταῦτα δὲ πάντα εἰς τοσοῦτον ὕψος ἀνεβίβασαν τῆς προσευχῆς τὸ χρέος, ὥστε πρεπόντως λέγομεν, ὅτι αὐτὸ ὑπερέχει πᾶν ἄλλο χριστιανικὸν χρέος.

Πολλοὶ καταφρονοῦσι τὸ χρέος, ἀλλ' εἰς τὸ χρέος προστίθεται καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς προσευχῆς. Εἰς πᾶσαν θλίψιν καὶ συμφορὰν ποῦ ὑψοῦμεν τὰς χεῖρας ἡμῶν; εἰς τὸν οὐρανόν· εἰς πᾶσαν ἀσθένειαν καὶ δυςυχίαν ποῦ αἴρομεν τὰ ὄμματα; εἰς τὸν οὐρανόν·

εἰς καιρὸν κινδύνου ποῖον ἐπικαλούμεθα; τὸν θεόν· καὶ τί κραυγάζομεν; Κύριε, σῶσόν με· ἐὰν ἐργάζησαι τὴν ἀρετήν, ἐπειδὴ οὐδὲν ἀγαθὸν ἔργον δύνασαι ποιεῖν χωρὶς τοῦ θεοῦ, αὐτὸς δὲ ἐςίν, ὅστις καὶ τὴν θέλησίν σου ἐνισχύει, καὶ τὴν ἐργασίαν σου κατευοδοῖ, ἀνάγκην ἔχεις, ἵνα παρακαλέσῃς αὐτόν, ὅπως στήσῃ ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς ἀρετῆς τοὺς πόδας σου, καὶ κατευθύνῃ τὰ διαβήματά σου εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀγαθοεργίας· ἐὰν δὲ εἰς τὸν βυθὸν τῆς ἁμαρτίας κατάκησαι, ἐπειδὴ οὐδεὶς ἄλλος, εἰμὴ εἷς ὁ θεὸς δύναται ἀναστῆσαί σε, πρέπει σοι, ἵνα εἰς αὐτὸν προστρέξῃς καὶ ζητήσῃς τὸ ἔλεος αὐτοῦ· χωρὶς προσευχῆς οὐδὲ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαμβάνομεν, οὐδὲ μυστήρια τελειοῦμεν, οὐδὲ βοηθείας καὶ χαρίσματος θεοῦ ἀξιούμεθα.

Βλέπε δὲ πόσον διαφέρουσι τὰ περιστατικὰ τῆς πρὸς τὸν θεὸν δεήσεως ἡμῶν ἀπὸ τῶν περιςατικῶν τῆς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἱκεσίας· Εἰς τοὺς ἄρχοντας οὐ δύναται νὰ πλησιάσῃ ὁ καθεὶς· ὁ πλούσιος μόνον, ὁ ἔνδοξος, ὁ ἀξιωματικός, ὁ σοφὸς πλησιάζει καὶ παρακαλεῖ τὸν ἄρχοντα, καὶ τοῦτο οὐχ ὅταν αὐτὸς ἔχῃ ἀνάγκην καὶ θέλῃ, ἀλλ' ὅταν ὁ ἄρχων προαιρεθῇ καὶ εὐδοκήσῃ· εἰς τὸν θεὸν πλησιάζει ἐπίσης καὶ ὁ πλούσιος καὶ ὁ πτωχός, καὶ ὁ ἔνδοξος καὶ ὁ ἄδοξος, καὶ ὁ ἀξιωματικὸς καὶ ὁ ἰδιώτης, καὶ ὁ σοφὸς καὶ ὁ ἀμαθής, καὶ πάσης τάξεως καὶ καταστάσεως ἄνθρωπος· πλησιάζει δὲ ὁ καθεὶς ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πάσῃ ὥρᾳ· πλησιάζει, ὅταν θέλῃ, καὶ παριστάμενος ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ζητεῖ ὅ,τι θέλει. Ὁ ἄρχων φεύγει ὅσον δύναται, μάλιστα ἐὰν τύχῃ σκληρὸς καὶ βαρύγνωμος, τὸ ζήτημά σου, καὶ μετὰ βίας ἀκούει τὴν δέησίν σου· ὁ θεὸς προστάττει, ἵνα ζητῶμεν παρ' αὐτοῦ, καὶ ὑπόσχεται νὰ δώσῃ τὰ ζητούμενα, « Αἰτεῖτε, λέγει, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζη- » τεῖτε καὶ εὑρήσετε· κρούετε καὶ ἀνοιγή- » σεται ὑμῖν »· παρὰ τοῦ ἄρχοντος ζητεῖς καὶ λαμβάνεις πολλάκις ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σὲ βλάπτει, ἐπειδὴ οὐκ οἴδαμεν οἱ τάλανες τί ζητοῦμεν, ζητοῦμεν δὲ πολλάκις τὰ βλαβερά· παρὰ τοῦ θεοῦ ζητεῖς ὅ,τι θέλεις, λαμβάνεις δὲ πάντοτε ἐκεῖνο, ὅπερ συμφέρει σοι. (Ματ. 7, 7.)

« Πάντα, λέγει ὁ θεός, ὅσα ἂν προσευχό- » μενοι αἰτεῖσθε, πιστεύετε, ὅτι λαμβάνετε, » καὶ ἔσται ὑμῖν »· ἐὰν ἔχῃς πίστιν, εἴτι ἂν ζητήσῃς παρὰ τοῦ θεοῦ, λαμβάνεις· (Μάρκ. 11, 24.) « Ἡ Ἄννα προσηύξατο πρὸς Κύριον, καὶ » κλαίουσα ἔκλαυσε », ζητοῦσα παρὰ τοῦ θεοῦ, ἵνα λύσῃ τὴν στείρωσιν αὐτῆς· ὁ δὲ θεὸς ἔδωκεν εἰς αὐτὴν τέκνον, τὸν προφήτην Σαμουήλ· (1. Βασιλ. 1, 10.) « Ὁ Ἠλίας προσευχῇ » προσηύξατο τοῦ μὴ βρέξαι, καὶ οὐκ » ἔβρεξεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ » μῆνας ἕξ· καὶ πάλιν προσηύξατο, καὶ » ὁ οὐρανὸς ὑετὸν ἔδωκε, καὶ ἡ γῆ ἐβλά- » στησε τὸν καρπὸν αὐτῆς »· (Ιακώβ. 5, 17, 18.) ὁ Ἐλισσαῖος διὰ τῆς προσευχῆς ἀνέστησε τὸν υἱὸν τῆς Σωμανίτιδος· ὁ Δανιὴλ ἔφραξε τῶν λεόντων τὰ στόματα· οἱ τρεῖς παῖδες ἔσβεσαν τοῦ πυρὸς τὴν δύναμιν.

Ἀλλ' αὐτοί, λέγεις, ἦσαν ἅγιοι, καὶ διὰ τοῦτο εἰσήκουσεν αὐτοὺς ὁ θεός· ἀλλ' ὁ θεὸς εἰσακούει καὶ τοὺς ἁμαρτωλούς, ὅταν μετὰ πίστεως καὶ μετανοίας παρακαλῶσιν αὐτόν· « Ἡμάρτηκα, λέγει ὁ Δαβίδ, τῷ (2. Βασιλ. 12, 13.)

» Κυρίῳ »· ὁ δὲ θεὸς διὰ τοῦ Νάθαν ἀποκρίνεται εὐθὺς πρὸς αὐτόν· « Καὶ Κύριος » παρεδίβασε τὸ ἁμάρτημά σου, οὐ μὴ » ἀποθάνῃς »· ὁ Μανασσῆς ὁ ἁμαρτωλὸς καὶ ἄνομος προσηύξατο πρὸς τὸν θεόν· ὁ δὲ θεὸς εἰσακούει αὐτόν, καὶ ἐπιστρέφει αὐτὸν εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ· « Καὶ ἐπή- » κουσεν αὐτοῦ, καὶ ἐπήκουσε τῆς βοῆς » αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψεν αὐτὸν εἰς Ἱερου- » σαλὴμ ἐπὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ »· μία σύντομος δέησις· « Ὁ θεὸς ἱλάσθητί μοι » τῷ ἁμαρτωλῷ », ἐδικαίωσε τὸν τελώνην· μία φωνὴ παρακαλεστική, « Μνήσθητί » μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ » σου », εἰσήγαγε τὸν λῃστὴν εἰς τὸν παράδεισον.

2. Παρ. 33, 13. — Λουκ. 18, 13. — αὐτ. 23, 42.

Ἀλλ' ἐγώ, λέγεις, πολλάκις μετὰ πίστεως καὶ κατανύξεως προσευχηθεὶς καὶ ζητήσας παρὰ τοῦ θεοῦ τὸ ζήτημά μου, οὐδὲν ἔλαβον· ὅθεν εἰς μάτην προσεύχομαι. Οὐδεὶς οὐδὲ τὴν πίστιν σου ἐζυγοστάτησεν, οὐδὲ τὰ δάκρυά σου ἐμέτρησεν, οὐδὲ τὴν προσευχήν σου ἐξηρεύνησεν, ἵνα καταλάβῃ, ἐὰν ἦσαν τέλεια καὶ εἰς τὸν θεὸν πρέποντα καὶ εὐπρόσδεκτα. Πλὴν ἔστω· νομίζω αὐτὰ τέλεια· ἀλλ' ἐὰν τὸ ζήτημά σου προξενεῖ σοι βλάβην ἀντὶ ὠφελείας, ἤθελες ἆρά γε τότε, ἵνα εἰσακούσῃ ὁ θεὸς τὴν δέησίν σου; Ἡμεῖς βλέπομεν μόνον τὰ παρόντα, ἀγνοοῦμεν δὲ τὰ μέλλοντα· ὁ θεὸς ἔχει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἐπίσης καὶ τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα· σὺ μὲν νομίζεις, ὅτι, ἐὰν λάβῃς τὸ ποθούμενον, ὠφελεῖσαι, ἐπειδὴ βλέπεις μόνον τὸ παρόν· ὁ δὲ θεός, ὅστις γνωρίζει καὶ τὸ μέλλον, βλέπει, ὅτι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον φαίνεταί σοι ὠφέλιμον, ἔστι βλαβερώτατον, διὰ τοῦτο δὲ οὐκ εἰσακούει τὸ ζήτημά σου, οὐδὲ ἐκπληροῖ τὴν ἐπιθυμίαν σου· τὸ νήπιον ζητεῖ πολλάκις τὴν μάχαιραν ἐκ τῆς χειρός σου, ἵνα χαροποιηθῇ καὶ παίξῃ· κράζει, κλαίει, ζητεῖ τὴν μάχαιραν· ὅμως οὐδὲ τὰς φωνὰς αὐτοῦ ἀκούεις, οὐδὲ τὰ δάκρυα αὐτοῦ βλέπεις, διότι φοβεῖσαι, μήπως τραυματισθῇ καὶ φονεύσῃ ἑαυτό. Τοῦτο οὖν αὐτὸ ποιεῖ ὁ θεὸς μετὰ σοῦ, ὅταν ζητῇς παρ' αὐτοῦ τὰ βλάπτοντά σε· αὐτὸς οὐ φοβεῖται, ἀλλὰ βλέπει καὶ ἐντελῶς γνωρίζει, ὅτι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ζητεῖς παρ' αὐτοῦ, βλάπτει ἢ τὴν ψυχήν σου ἢ τὴν ζωήν σου ἢ καὶ τὰ δύο ὁμοῦ· ὅθεν διὰ τοῦτο οὐκ εἰσακούει τὴν δέησίν σου, κἂν παρακαλῇς, καὶ κραυγάζῃς, καὶ κλαίῃς. Διὰ τοῦτο οὖν σὺ λέγεις, ὅτι μάτην προσεύχεσαι; διὰ τοῦτο σὺ ἀμελεῖς τὴν προσευχήν; διὰ τοῦτο σὺ ἀμνημονεῖς τὸ ἀπαραίτητον χρέος σου;

Χριστιανοί, τὰ κτίσματα, ἡ αἴσθησις, ἡ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ κόσμου συνήθεια, ὁ νόμος ὁ γραπτός, ὁ νόμος ὁ εὐαγγελικός, τὸ παράδειγμα τῶν ἁγίων, αἱ προσευχαὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ λόγος, ἡ ἀνάγκη, ἡ ὠφέλεια, ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς εἰς τὸ ἔργον τῆς προσευχῆς.

Προσευχὴν δὲ λέγω τὴν προσευχὴν οὐχὶ τὴν ὑποκριτικήν, ἀλλὰ τὴν ἀληθινήν, οὐχὶ ἐκείνην, τὴν ὁποίαν λαλεῖ τὸ στόμα καὶ οὐκ ἀκούει ἡ ψυχή, ἀλλ' ἐκείνην, ἥτις πρῶτον γεννᾶται καὶ περιθάλπεται εἰς τὸν νοῦν, ἔπειτα ἢ μένει ἐκεῖ ἢ καταβαίνει εἰς τὸ στόμα, καὶ προφέρεται διὰ τῆς γλώσσης· « Προσεύξομαι τῷ πνεύματι,

1. Κορ. 14, 15.

» προσεύξομαι δὲ καὶ τῷ νοΐ· ψαλῶ τῷ » πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ τῷ νοΐ ». Πολὺ διαφέρουσιν αἱ προσευχαὶ ἡμῶν ἀπὸ τῆς προσευχῆς τῆς ἀληθινῆς.

Πολλοὶ ἔρχονται εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἵνα προσευχηθῶσιν· ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα φέρουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὸν δὲ νοῦν αὐτῶν ἐγκαταλείπουσιν εἰς τὸν οἶκον ἢ εἰς τὴν ἀγορὰν ἢ εἰς τὰς κοσμικὰς αὐτῶν ὑποθέσεις· ἄλλοι προσεύχονται, καὶ τὰ μὲν χείλη αὐτῶν λέγουσιν, « Ἄφες » ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς » ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν », ὁ δὲ νοῦς μελετᾷ τὸ πῶς νὰ βιάσῃ τὸν χρεωφειλέτην, καὶ πῶς νὰ ἐκδικηθῇ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ· τὸ μὲν στόμα παρακαλεῖ καὶ λέγει, « Ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονη» ροῦ », ἡ δὲ ψυχὴ συλλογίζεται πῶς νὰ ἐκτελέσῃ τὰ πονηρὰ ἔργα τοῦ διαβόλου· « Καρδίαν καραρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ θεὸς » κραυγάζει τὸ στόμα· ἡ δὲ καρδία ἐξερεύγεται τὰς ἀκαθαρσίας τῆς ἁμαρτίας. Τοιαύτη δὲ προσευχὴ οὐκ ἔστι προσευχή, ἀλλὰ καπνὸς δυσώδης καὶ ἀποτρόπαιος· αὐτὴ ἡ προσευχὴ ἐστὶν ἐκείνη, περὶ ἧς ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ προφήτης εἶπε, « Καὶ ἡ » προσευχὴ αὐτοῦ γενέσθω εἰς ἁμαρτίαν ».

(Ματ. 6, 12.) (Ματ. 6, 13.) (Ψαλ. 50, 11.) (Αὐτ. 108, 6.)

Ἀκούσατε, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἥτις διδάσκει ἡμᾶς τὸν τρόπον τῆς ἀληθινῆς προσευχῆς· « Σὺ δέ, λέγει, ὅταν προσεύχῃ, » εἴσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου, καὶ κλείσας » τὴν θύραν σου, πρόσευξαι τῷ πατρί σου » τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ ». Ταῦτα διδάσκουσι τὴν προσευχὴν τὴν ἀπόκρυφον· ἡ δὲ ἀπόκρυφος προσευχὴ γίνεται οὐχ ὅταν εἰσέλθῃς εἰς τὸ ὑλικὸν ταμιεῖον τοῦ οἴκου σου, οὐδὲ ὅταν κλείσῃς τὰς ὑλικὰς αὐτοῦ θύρας· διότι καὶ τότε παρατηροῦσί σε οἱ ἄνθρωποι· ἀλλ' ὅταν, κλείσας τὴν θύραν τῶν σωματικῶν περισπασμῶν καὶ φροντίδων, προσηλώσῃς ὅλον τὸν νοῦν σου εἰς τὸν θεόν· Ἀλλὰ τίς δύναται, λέγεις, νὰ κατορθώσῃ τοιοῦτον κατόρθωμα; θέλω, καὶ ἀγωνίζομαι, ἵνα εἰς τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς μένῃ ὁ νοῦς μου ἀσάλευτος καὶ εἰς τὸν θεὸν προσηλωμένος· ἀλλ' αὐτὸς ἔχει πτερά, αὐτὸς διὰ παντὸς κινεῖται, μετὰ βίας μίαν στιγμὴν ἵσταται, ἔπειτα εὐθὺς πετᾷ ἔνθεν κᾀκεῖθεν, ἀναβαίνει, καταβαίνει, φεύγει, τρέχει, φθάνει εἰς πάντα τόπον, καταντᾷ πολλάκις καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς πονηροὺς διαλογισμούς. Τὸ ἔργον τοῦτο οὐκ ἔστι τοσοῦτον δύσκολον, ὅσον φαίνεται· συμβουλεύει περὶ τούτου ὁ σοφὸς Σειρὰχ συμβουλήν, τὴν ὁποίαν ὅστις φυλάξῃ, ἐκεῖνος προσεύχεται προσευχὴν εὐπρόσδεκτον τῷ θεῷ καὶ εὐάρεσον, « Μὴ δευτερώσῃς, λέγει, » λόγον ἐν προσευχῇ σου ». Ἵνα δὲ κατανοήσῃς τί διδάσκει οὗτος ὁ ἅγιος διδάσκαλος, ἄκουσον· Πᾶς ἄνθρωπος ἔχει δύο λόγους, τὸν ἐνδιάθετον καὶ τὸν προφορικόν· τὸν ἐνδιάθετον γεννᾷ ὁ νοῦς, τὸν προφορικὸν σχηματίζει τὸ στόμα· ὁ ἐνδιάθετος ἐστὶ κρυπτὸς καὶ ἀνήκουστος, ὁ προφορικὸς ἐστὶ φανερὸς καὶ ἀκουστός· ὅταν ὁ ἐνδιάθετος συμφωνῇ μετὰ τοῦ προφορικοῦ, ἤγουν ὅταν ἐκεῖνο, ὅπερ συλλογίζεται ὁ νοῦς σου, τοῦτο αὐτὸ λαλῇ καὶ τὸ στόμα σου, τότε εἷς καὶ μόνος ἐστὶν ὁ λόγος σου· ὅταν δὲ ἄλλος ὁ ἐνδιάθετος καὶ ἄλλος ὁ προφορικός, ἤγουν ὅταν ἄλλο συλλογίζηται, καὶ ἄλλο

(Ματ. 6, 6.) (Σειρ. 7, 14.)

λαλῇς, τότε δύο ἔχεις λόγους. Ἐὰν λοιπὸν ὅταν προσεύχησαι, τὸν λόγον, ὃν προφέρει τὸ στόμα σου, τὸν αὐτὸν συλλογίζεται καὶ ὁ νοῦς σου, τότε οὐ δευτεροῖς τὸν λόγον σου, ἐπειδὴ ἕνα λόγον ἔχεις καὶ τὸν αὐτὸν καὶ εἰς τὸν νοῦν καὶ εἰς τὸ στόμα· ἐὰν δὲ εἰς τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς ἄλλο λαλῇ τὸ στόμα σου καὶ ἄλλο συλλογίζηται ὁ νοῦς σου, τότε δευτεροῖς τὸν λόγον σου, ἐπειδὴ ἔχεις δύο λόγους, ἄλλον εἰς τὸ ςόμα καὶ ἄλλον εἰς τὸν νοῦν. Ὅταν λοιπὸν προσεύχησαι, βάλλε προσοχὴν καὶ ἄκραν ἐπιμέλειαν, ἵνα ἀκούῃ τὸ ὠτίον σου, ὅσα ἐκφωνεῖ τὸ στόμα σου, καὶ αἰσθάνηται ἡ ψυχή σου, ὅσα λαλεῖ ἡ γλῶσσά σου, καὶ συλλογίζηται ὁ νοῦς σου ἐκεῖνα, ὅσα λαλεῖ τὸ στόμα σου· τότε οὐδόλως δευτεροῖς τὸν λόγον σου, ἀλλ' εἷς καὶ ὁ αὐτὸς λόγος ἐστὶν εἰς τὸ στόμα σου καὶ εἰς τὸν νοῦν σου. Τότε δὲ ἀληθῶς εἰσῆλθες εἰς τὸ ταμιεῖόν σου, καὶ ἔκλεισας τὴν θύραν σου· τότε ἀληθῶς ἡ προσευχή σου ἀναβαίνει ὡς θυμίαμα ἐνώπιον Κυρίου, καὶ καταβιβάζει οὐρανόθεν τὴν τῶν ἁμαρτιῶν σου συγχώρησιν καὶ τὰ μεγάλα τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ χαρίσματα, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ.

Πεντηκοστὴν ἑορτάζομεν σήμερον, ἀδελφοί, καὶ ἐπέλευσιν τοῦ παναγίου πνεύματος, καὶ τελείωσιν τῆς ὑποσχέσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ συμπλήρωσιν τῆς ἐλπίδος, ἣν εἶχον οἱ θεῖοι ἀπόστολοι. Μέγα ἐστὶ τὸ μυστήριον, σεβάσμιον καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν σωτηριωδέστατον. Τὴν ἡμέραν ταύτην προετύπωσεν ὁ θεός, προστάξας τοὺς Ἑβραίους, ἵνα ἑορτάζωσι πεντήκοντα ἡμέρας μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ πάσχα· « Καὶ ἀριθμήσετε ὑμεῖς ἀπὸ τῆς ἐπαύριον τῶν σαββάτων, ἀπὸ τῆς ἡμέρας, ἧς ἂν προσενέγκητε τὸ δράγμα τοῦ ἐπιθέματος, ἑπτὰ ἑβδομάδας ὁλοκλήρους, ἕως τῆς ἐπαύριον τῆς ἐσχάτης ἑβδομάδος ἀριθμήσετε πεντήκοντα ἡμέρας, καὶ προσοίσετε θυσίαν νέαν τῷ Κυρίῳ ». Καὶ οἱ μὲν Ἑβραῖοι ἑώρταζον τὴν πεντηκοστήν, ἀνάμνησιν ποιοῦντες τῆς εἰσόδου εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Ὅθεν κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν προσέφερον τῷ θεῷ τὴν θυσίαν τὴν νέαν, ἤγουν ἄρτους ἐκ τοῦ νέου σίτου κατε-

Λευϊτ. 23, 15.

Λευϊτ. 23, 16.

σκευασμένους· διότι τότε, ὅτε δηλαδὴ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἐπηγγελμένην γῆν, ἔφαγον ἄρτους, τραφέντες πρότερον εἰς τὴν ἔρημον ἔτη τεσσαράκοντα διὰ τοῦ μάννα· ἡμεῖς δὲ οἱ χριστιανοὶ ἑορτάζομεν τὴν πεντηκοστὴν, ἐπειδὴ πεντήκοντα ἡμέρας μετὰ τὴν Χριστοῦ ἀνάστασιν κατῆλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν σχήματι πυρίνων γλωσσῶν ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. Ὅθεν ἅπαντες τῆς χάριτος αὐτοῦ πληρωθέντες, « Ἤρξαντο λαλεῖν ἐν διαφόροις γλώσσαις » τὰ μεγαλεῖα τοῦ θεοῦ ». Προσφέρομεν δὲ τῷ θεῷ τὸν οὐράνιον καὶ ζωοποιὸν ἄρτον, τὴν ἀναίμακτον καὶ λογικὴν θυσίαν, ὑμνοῦντες, καὶ δοξολογοῦντες, καὶ εὐχαριστοῦντες αὐτῷ διὰ τὴν τοσαύτην εὐεργεσίαν. Ταύτην τοῦ ἁγίου πνεύματος τὴν κατάβασιν ὑπεσχέθη ὁ Κύριος ἡμῶν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς, λέγων, « Καὶ ἐγὼ » ἐρωτήσω τὸν πατέρα, καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μένῃ μεθ' ὑμῶν » εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ δὲ παράκλητος, τὸ πνεῦ» μα τὸ ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ » ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα, » καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα, ἃ εἶπον ὑμῖν ». Ἀληθῶς δέ, ὅτε κατῆλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τότε πανσόφους κατέστησε τοὺς ἁγίους μαθητάς, καὶ ἐπλήρωσεν αὐτοὺς φωτισμοῦ, δυνάμεως, ζήλου καὶ πάντων τῶν θείων χαρισμάτων. Διὸ ἐξῆλθον μετὰ ταῦτα εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, ἐπιτελοῦντες θαύματα ἐξαίσια, ἐπιστρέφοντες ἐκ τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων, σπείροντες πανταχοῦ τῆς εὐσεβείας τὰ δόγματα, ὑποτάσσοντες βασιλεῖς, καὶ σοφούς, καὶ δυνάστας εἰς τὴν ἀληθινὴν τοῦ Χριστοῦ πίστιν.

Πράξ. 2, 4. — Ἰωάν. 14, 16. — αὐτ. 26.

Περὶ ταύτης τῆς μεγάλης ἑορτῆς διαλαμβάνει τὸ σήμερον ἀναγνωσθὲν εὐαγγέλιον διηγούμενον τὰ χαρίσματα, ὅσα διὰ τῆς καταβάσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος ἔλαβον οἱ εἰς Χριστὸν πιστεύσαντες, ἔτι δὲ καὶ τὸ σχίσμα τῶν ἀκουσάντων τὴν περὶ τῶν χαρισμάτων τοῦ ἁγίου πνεύματος διδασκαλίαν· διότι τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐπίστευον, τινὲς δὲ ἀπιστοῦντες, ἐζήτουν ἀποκτεῖναι τὸν διδάσκαλον καὶ σωτῆρα. Ἄρχεται δὲ τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον οὕτω·

Τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς εἱστήκει ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔκραξε, λέγων· ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με, καὶ πινέτω.

Ἰωάν. 7, 37.

Τῆς σκηνοπηγίας ἐτελεῖτο τότε ἡ ἑορτή, ὡς ἀνωτέρω μαρτυρεῖ ὁ αὐτὸς εὐαγγελιστής, λέγων, « Ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν » Ἰουδαίων, ἡ σκηνοπηγία », καὶ μετ' ὀλίγα, « Τότε αὐτὸς ἀνέβη εἰς τὴν ἑορτήν »· ἡ δὲ ἐσχάτη τῆς ἑορτῆς ἡμέρα ἦν ἡ ὀγδόη· ἐπειδὴ ὀκτὼ ἡμέρας ἑώρταζον ταύτην τὴν ἑορτὴν οἱ Ἰουδαῖοι· « Τῇ πεντεκαιδεκάτῃ » τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου, ἑορτὴ σκηνῶν » ἑπτὰ ἡμέρας τῷ Κυρίῳ· καὶ ἡ ἡμέρα ἡ » πρώτη κλητὴ ἁγία· πᾶν ἔργον λατρευ« τὸν οὐ ποιήσετε· ἑπτὰ ἡμέρας προσάξετε » ὁλοκαυτώματα τῷ Κυρίῳ, καὶ ἡ ἡμέρα » ἡ ὀγδόη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν ». Μεγάλην δὲ ἐκάλεσεν ὁ εὐαγγελιστὴς τὴν ἐσχάτην ἡμέραν τῆς ἑορτῆς, καθότι καὶ ὁ νόμος κλητὴν ἁγίαν ὠνόμασε, καὶ οἱ Ἰουδαῖοι τοιαύτην ἐνόμιζον. Ἐν αὐτῇ λοιπὸν τῇ ὀγδόῃ καὶ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς

αὐτ. 7, 2, 10. — Λευϊτ. 23, 34. 35, 36.

τῆς σκηνοπηγίας « εἱστήκει ὁ Ἰησοῦς »· ποῦ δὲ ἐστάθη; εἰς τὸ ἱερὸν ἀναμφιβόλως· διότι εἰς τὸ ἱερὸν συνηθροίζετο ὁ λαός· καὶ ἀνωτέρω δὲ εἶπεν ὁ εὐαγγελιστής, ὅτι « ἀ» νέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἐδίδασκεν»· εἶπε δὲ τὸ « ἔκραξεν », ἵνα φανερώσῃ, ὅτι παῤῥησίᾳ καὶ μεγάλῃ τῇ φωνῇ ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ ἐκήρυξε, λέγων, « Ἐάν τις » διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με καὶ πινέτω ». Διὰ τούτων δὲ τῶν λόγων ἐδίδαξεν ὁ θεάνθρωπος, ὅτι καθὼς ὁ διψῶν μετὰ προθυμίας τρέχει ἐπὶ τὴν πηγὴν τοῦ ὕδατος, οὕτω πρέπον ἐστίν, ἵνα καὶ ὁ εἰς τὴν πίστιν προστρέχων μετὰ σπουδῆς ἔρχεται πρὸς τὸ διδασκαλεῖον αὐτῆς· καὶ καθὼς ὁ διψῶν, ὅταν φθάσῃ εἰς τὴν πηγήν, πίνει ὕδωρ καὶ δροσίζει τὸ σῶμα αὐτοῦ, οὕτω καὶ ὁ πιστεύσας, ὁπόταν πλησιάσῃ εἰς τὸν διδάσκαλον τῆς εὐσεβείας, πίνει τῆς πίστεως τὰ νάματα καὶ ὑπερευφραίνει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Ταῦτα δὲ εἰπὼν ὁ σωτήρ, ἐφανέρωσεν εὐθὺς καὶ τὰ χαρίσματα τῶν εἰς αὐτὸν πιστευόντων, λέγων·

Ἰωάν. 7, 14.

Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος.

αὐτ. 7, 38.

Πολλοί, βλέποντες τὰ θαύματα, ἐπίστευον, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐστὶν προφήτης καὶ ἅγιος· « Οἱ μὲν ἔλεγον αὐτὸν Ἰωάν» νην τὸν βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἠλίαν, » ἕτεροι δὲ Ἱερεμίαν ἢ ἕνα τῶν προφη» τῶν »· οὐκ ἐπίστευον ὅμως, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς ὁ ἐκ παρθένου γεννηθείς, καθὼς περὶ αὐτοῦ ἐδίδαξεν ἡ θεία γραφή, λέγουσα, « Διὰ τοῦτο δώσει Κύριος » αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον· ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν » γαστρὶ λήψεται, καὶ τέξεται υἱόν, καὶ » καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὅ » ἐστὶ μεθερμηνευόμενον, μεθ' ἡμῶν ὁ θεός ». Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἔλεγεν ὁ σωτήρ, « Ὁ » πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή », ἤγουν ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, οὐχὶ καθὼς αὐτὸς θέλει καὶ στοχάζεται, ἀλλὰ καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ἥτις ἐδίδαξεν, ὅτι εἰμὶ υἱὸς τοῦ θεοῦ. Τίνες δὲ εἰσὶ οἱ ποταμοὶ τοῦ ζῶντος ὕδατος, οἱ ῥέοντες ἀπὸ τῆς κοιλίας τοῦ πιστεύοντος εἰς τὸν Χριστόν; κοιλία μὲν ἐστὶν ἡ καρδία, καθὼς καὶ ὁ προφήτης λέγει, « Καὶ τὸν νόμον σου ἐν μέσῳ τῆς » κοιλίας μου », ἀντὶ τοῦ ἐν μέσῳ τῆς καρδίας μου· ὕδωρ δὲ ζῶν ἡ διδασκαλία τῆς εὐσεβείας ἡ ζωοποιοῦσα τὰς ὑπὸ τῆς ἀσεβείας νενεκρωμένας ψυχάς, καὶ δροσίζουσα τὰς ὑπὸ τῶν παθῶν καταξηρανθείσας διανοίας· « Ποταμοὶ δὲ ὕδατος ζῶντος » εἶπεν, ἵνα φανερώσῃ τὸ πλούσιον καὶ δαψιλὲς καὶ ἀκένωτον τοῦ θείου κηρύγματος. Ἀπέδειξαν δὲ τὴν ἀλήθειαν τούτων τῶν δεσποτικῶν λόγων οἱ πνευματοφόροι ἀπόστολοι, οἵτινες, ἁλιεῖς ὄντες, καὶ ἀγράμματοι, μετὰ τοσαύτης πνευματικῆς σοφίας ἐλάλουν, ὥστε οὐδὲ οἱ σοφοὶ καὶ πεπαιδευμένοι ἠδύναντο ἀντιστῆναι εἰς τὴν δύναμιν τῶν λόγων αὐτῶν « Καὶ οὐκ ἴσχυον, λέγει ὁ θεηγόρος Λουκᾶς περὶ τοῦ Στεφάνου, « ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι, » ᾧ ἐλάλει »· τοσοῦτον δὲ πολὺ καὶ πλούσιον τοῦ κηρύγματος αὐτῶν τὸ νᾶμα, ὥστε πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπότισε. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ λόγια ἐδίδαξεν ὁ σωτὴρ ἡμῶν· ὁ

Ματ. 16, 14.

Ἡσ. 7, 14.

ὁ Χρισ. καὶ θεοφώ.

Ψαλ. 39, 11.

Πράξ. 6, 10.

δὲ θεῖος εὐαγγελιστὴς ἐξηγεῖ αὐτὰ διὰ τῶν ἑξῆς ῥημάτων, λέγων,

Ἰωάν. 7, 32.

Τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ πνεύματος, οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν· οὔπω γὰρ ἦν πνεῦμα ἅγιον, ὅτι ὁ Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη.

« Τοῦτο δέ, ἤγουν τὸ ποταμοὶ ἐκ τῆς » κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος », εἶπεν ὁ Κύριος, ἐπειδὴ εἰς τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς ἔμελλον οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύοντες λαβεῖν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Αὐτὸ δὲ κατέστησεν αὐτοὺς πανσόφους, αὐτὸ ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τῆς πνευματικῆς σοφίας τὰ ζωοποιὰ νάματα. Ὅθεν γεγόνασι ποταμοὶ τῶν θείων δογμάτων τῆς πίστεως, καὶ πηγαὶ τοῦ οὐρανίου τῆς εὐσεβείας κηρύγματος. Διὰ τί δὲ εἶπεν, « Οὔπω » γὰρ ἦν πνεῦμα ἅγιον; » τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἦν πάντοτε καὶ ἀεὶ σύγχρονον καὶ συναΐδιον τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ· καὶ καθὼς ὁ ἥλιος οὐδέποτε εὑρέθη χωρὶς ἀκτῖνος καὶ φωτός, οὕτως οὐδέποτε ὁ πατὴρ ἦν χωρὶς υἱοῦ καὶ πνεύματος ἁγίου· οὐ μόνον δὲ ἦν διὰ παντὸς σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, ὡς ὁμοφυὲς αὐτοῖς καὶ ὁμοούσιον, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς τοῦ παλαιοῦ νόμου τοὺς ἄνδρας ἐνήργει· πνεῦμα Κυρίου ἐδόθη εἰς τὸν Σαούλ· ἐν πνεύματι ἁγίῳ ἐδίδαξεν ὁ Δαβίδ· τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησε διὰ τῶν προφητῶν· διὰ τί λοιπὸν λέγει ὁ εὐαγγελιστής, « Οὔπω γὰρ ἦν πνεῦμα ἅγιον »; τοῦτο εἶπεν, ἐπειδὴ οὐδέποτε ἐφάνη τοσοῦτον φανερὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐδὲ ἔδωκε τοῖς ἀνθρώποις τοσαῦτα χαρίσματα, ὅσα κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς. Τότε ἠκούσθη ἦχος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ « Ὥσπερ » φερομένης πνοῆς βιαίας », καὶ ἐφάνη τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπάνω εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Οὐδέποτε ἄλλοτε εἰμὴ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς ἐπληρώθησαν οἱ ἄνθρωποι τῆς χάριτος αὐτοῦ, « Καὶ ἐπλήσθησαν, » λέγει ὁ ἱερὸς Λουκᾶς, ἅπαντες πνεύμα» τος ἁγίου ». Ἀληθῶς δὲ τότε οἱ θεῖοι ἀπόστολοι ἔλαβον τῶν γλωσσῶν τὸ χάρισμα, ἐγένοντο πάνσοφοι, κατεστάθησαν θαυματουργοί, προορατικοί, ἰσχυροὶ κατὰ τὴν ψυχήν, ἔνδοξοι εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην· τότε ἔλαβον τὸ πλήρωμα τῆς τοῦ παναγίου πνεύματος χάριτος. Περὶ τούτου δὲ τοῦ πληρώματος τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου πνεύματος λαλεῖ ὁ εὐαγγελιστής, λέγων, « Οὔπω γὰρ ἦν πνεῦμα ἅγιον », οὔπω δηλαδὴ ἦν δεδομένον τοῖς ἀνθρώποις τὸ πλήρωμα τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου πνεύματος. Τοῦτο δὲ γέγονεν, ἐπειδὴ λέγει, « ὁ Ἰησοῦς » οὐδέπω ἐδοξάσθη », ἤγουν ἐπειδὴ τότε οὔπω ἔλαβεν ἡ σὰρξ αὐτοῦ ἐκείνην τὴν δόξαν, περὶ ἧς παρεκάλεσε μὲν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους αὐτοῦ, εἰπών, « Καὶ νῦν δό» ξασόν με, σὺ πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δό» ξῃ, ᾗ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ » σοί »· ἔλαβε δὲ αὐτὴν μετὰ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασιν· πρὸ τοῦ πάθους καὶ τῆς ἀναστάσεως ἡ σὰρξ αὐτοῦ οὐκ ἦν ἄφθαρτος, οὐδὲ παθημάτων, οὐδὲ θανάτου ἀνεπίδεκτος· μετὰ δὲ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασιν ἀφθαρτίσθη, ἀθανατίσθη, « Ἐκά» θισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύ» νης ἐν τοῖς οὐρανοῖς ». Πρέπον δὲ ἦν καὶ

Α. Βασ. 1, 6. — Μάρκ. 12, 36. — Πράξ. 2, 2. — Αὐτ. 4. — Ἰωάν. 17, 5. — Ἑβρ. 8, 1.

δίκαιον, ἵνα πρῶτον αὐτὸς ὡς ἄνθρωπος ἀναβῇ εἰς τὸ ἐξαίσιον ὕψος τῆς ὑπεραρχίου δόξης τῆς θεότητος, ἔπειτα ἀποστείλῃ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ τὸ πανάγιον αὐτοῦ πνεῦμα, καθὼς προεῖπεν εἰς αὐτούς, « Συμ- (Ἰωάν. 16, 31.) » φέρει, ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω· ἐὰν γὰρ μὴ » ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς » ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς » ὑμᾶς ». Διὰ τοῦτο οὖν εἶπεν ὁ εὐαγγελιστὴς « Οὔπω γὰρ ἦν πνεῦμα ἅγιον, ὅτι ὁ » Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη ». Τί δὲ ἔλεγον οἱ ἀκροαταὶ ταύτης τῆς οὐρανίου διδασκαλίας τοῦ σωτῆρος;

(αὐτ. 7, 40.) Πολλοὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄχλου, ἀκούσαντες τὸν λόγον, ἔλεγον, οὗτος ἐστὶν ἀληθῶς ὁ προφήτης· (41.) ἄλλοι ἔλεγον, οὗτος ἐστὶν ὁ Χριστός· ἄλλοι δὲ ἔλεγον, Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστὸς ἔρχεται; οὐχὶ ἡ γραφὴ εἶπεν, ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαβὶδ καὶ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς κώμης, ὅπου ἦν Δαβίδ, ὁ Χριστὸς ἔρχεται;

Πολλοὶ ἐκ τοῦ κοινοῦ λαοῦ ἀκούσαντες τὴν ἔμφασιν τῶν λόγων τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν παῤῥησίαν, μεθ' ἧς ἐλάλει, καὶ τὰ δεσποτικὰ αὐτοῦ λόγια « ἐάν τις διψᾷ, ἐρ- (αὐτόθι. 37.) » χέσθω πρός με, καὶ πινέτω », ἐπίστευσαν ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ προφήτης, ἀκολουθοῦντες τὴν προφητείαν τοῦ Μωϋσέως, ὅστις προεῖπε, « Προφήτην ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, ὡς (Δευτ. 18, 15.) » ἐμέ, ἀναστήσει σοι Κύριος ὁ θεός σου ». Ὅθεν ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, « Οὗτος ἐστὶν » ἀληθῶς ὁ προφήτης »· ἄλλοι πάλιν ἐξ ἀμαθείας νομίζοντες, ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ προφήτης, περὶ οὗ ὁ Μωϋσῆς ἐλάλησε, καὶ ἄλλος ὁ Χριστός, ἔλεγον, « Οὗτος ἐστὶν ὁ » Χριστός ». Καὶ μὴ θαυμάσῃς ἀκούων, ὅτι τοιαύτας ὑπολήψεις περὶ τοῦ Χριστοῦ εἶχεν ὁ κοινὸς καὶ ἀμαθὴς λαός· διότι καὶ οἱ Φαρισσαῖοι οἱ νομοδιδάσκαλοι οὕτως ἐπίστευον, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν λόγων, οὓς ἔλεγον πρὸς τὸν Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν· « Τί οὖν βαπτίζεις, ἔλεγον πρὸς αὐτόν, (Ἰωάν. 1, 25.) » εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστός, οὔτε Ἠλίας, οὔτε » ὁ προφήτης; » ἄλλοι δὲ τῶν ἀκροατῶν, νομίζοντες ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς Γαλιλαῖος ἐστίν, οὐκ ἐπίστευον, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ προσδοκώμενος Χριστός· διὰ τοῦτο ἔλεγον· μήπως ἐκ τῆς Γαλιλαίας ἔρχεται ὁ Χριστός; ἡ ἁγία γραφὴ εἶπεν, ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαβὶδ καὶ ἀπὸ τῆς πόλεως Βηθλεὲμ ὁ Χριστὸς ἔρχεται· « Ὤμοσε Κύριος τῷ (Ψαλ 131, 11.) » Δαβὶδ ἀλήθειαν, καὶ οὐ μὴ ἀθετήσει αὐτήν· » ἐκ καρποῦ τῆς κοιλίας σου θήσομαι ἐπὶ τοῦ » θρόνου σου· καὶ σὺ Βηθλεὲμ οἶκος Ἐφραθά, (Μιχ. 5, 2.) » μὴ ὀλιγοστὸς εἶ τοῦ εἶναι ἐν χιλιάσιν » Ἰούδα· ἐκ σοῦ μοι ἐξελεύσεται ἡγούμενος » τοῦ εἶναι εἰς ἄρχοντα τοῦ Ἰσραήλ ». Ταῦτα εἰσὶ τὰ περὶ τοῦ γένους καὶ τῆς πατρίδος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ προφητευθέντα, καὶ τὴν ἔκβασιν λαβόντα· διότι ἀληθῶς ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα, καὶ τοῦ σπέρματος Δαβὶδ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς κατήγετο, γεννηθεὶς ἐκ τῆς ἀειπαρθένου Μαριὰμ τῆς ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα ἐν τῇ πόλει Βηθλεέμ, ὡς ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος ἐβεβαίωσε, γράψας, « Τοῦ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βη- (Ματ. 2, 2.) » θλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ». Ἐπειδὴ δὲ ὁ Χριστὸς ἀνετράφη εἰς μίαν τῶν πόλεων τῆς

Γαλιλαίας, ἤγουν εἰς τὴν Ναζαρέτ, ὡς μαρτυρεῖ ὁ θεηγόρος Λουκᾶς, λέγων, « Καὶ ἦλ-» θεν εἰς τὴν Ναζαρέτ, οὗ ἦν τεθραμμένος»· ἐκ τούτῳ πλανώμενοι οἱ ἄθλιοι ἐνόμιζον αὐτὸν Γαλιλαῖον. Τί δὲ ἠκολούθησεν ἐκ ταύτης τῆς διαφόρου τῶν πολλῶν γνώμης καὶ ὑπολήψεως περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ; (Λουκ. 4, 16.)

Σχίσμα οὖν ἐγένετο ἐν τῷ ὄχλῳ δι᾽ αὐτόν. (Ἰωάν. 7, 43.)

Διαίρεσις καὶ διχόνοια μεταξὺ αὐτῶν ἐγένετο περὶ τοῦ τίς ἐστὶν ὁ Χριστός· ἀλλ᾽ ἐὰν τὰς θείας γραφὰς ἐμελέτων, καθὼς ἔπρεπε, καὶ μετὰ ἀκριβείας ἐξήταζον τὰ πράγματα, οὐδόλως συνέβαινε σχίσμα· διότι ἐγνώριζον, ὅτι ὁ προφήτης καὶ ὁ Χριστὸς ὁ ὑπὸ τῶν ἁγίων γραφῶν καταγγελλόμενος, εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ἐστί, καὶ ἔβλεπον ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Δαβὶδ καὶ εἰς τὴν πόλιν Βηθλεὲμ ἐγεννήθη· ὅθεν πάντες συμφώνως ἐπίστευον, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ἀληθῶς ὁ Μεσίας ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ θεὸς καὶ ἄνθρωπος. Τί δὲ γίνεται μετὰ τὸ σχίσμα τοῦτο;

Τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν· ἀλλ᾽ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ᾽ αὐτὸν τὰς χεῖρας. (αὐτόθι. 44.)

Οἱ ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαῖοι, βλέποντες ὅτι πολλοὶ ἐπίστευον ἐπὶ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, φθόνῳ νικώμενοι, ἔσειλαν, ὡς ἐκ τῶν ἑξῆς εὐαγγελικῶν λόγων φανερὸν ἐστί, τοὺς ἑαυτῶν δούλους, ἵνα πιάσωσιν αὐτὸν καὶ φέρωσι πρὸς αὐτούς, ὅπως θανατώσωσιν αὐτόν. Οὗτοι λοιπὸν εἰσί, περὶ ὧν λέγει ὁ εὐαγγελιστής, « Τινὲς δὲ ἐξ » αὐτῶν » τῶν ἀκουσάντων τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, ἤγουν οἱ ὑπηρέται τῶν ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων, ἤθελον πιάσαι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν· οὐδεὶς ὅμως ἔβαλε τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπάνω εἰς αὐτόν. Ἀλλὰ διὰ τί; διότι ἐξέστησαν καὶ ἐξεπλάγησαν, ἀκούσαντες τὴν οὐράνιον αὐτοῦ διδασκαλίαν, διὸ καὶ ἔλεγον πρὸς τοὺς Φαρισαίους, « Οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς » οὗτος ὁ ἄνθρωπος ». Ὅμοιον δὲ πρᾶγμα συνέβη, καὶ ὅταν ἡ σπεῖρα καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων, φανοὺς καὶ λαμπάδας κρατοῦντες εἰς τὰς χεῖρας, ἦλθον, ἵνα πιάσωσι τὸν Χριστόν· διότι καὶ αὐτοί, ὅτε ἤκουσαν παρ᾽ αὐτοῦ, « Ἐγὼ » εἰμί, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἔπεσον » χαμαί ». Ταῦτα δὲ οὕτως ἐγίνοντο, ἐπειδὴ τότε οὐκ ἦν πεπληρωμένη ἡ διορία τοῦ καιροῦ, ἐν ᾧ ἔμελλε παθεῖν ὁ θεάνθρωπος· « Ἐζήτουν οὖν, λέγει ὁ αὐτὸς εὐαγγε-» λιστὴς ἀνωτέρω, αὐτὸν πιάσαι· καὶ » οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ᾽ αὐτὸν τὴν χεῖρα, ὅτι » οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ ». (Ἰωάν. 7, 46. — αὐτ. 18, 6. — αὐτ. 7, 30.)

Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι· διὰ τί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; (αὐτόθι. 45.)

Ἰδόντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, ὅτι οἱ ὑπηρέται αὐτῶν ὑπέστρεψαν ἄπρακτοι, καὶ οὐκ ἔφερον μεθ᾽ ἑαυτῶν τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἐξηπόρησαν, καὶ ἠρώτων αὐτούς, λέγοντες, διὰ τί οὐκ ἐφέρετε αὐτόν, καθὼς παρηγγείλαμεν ὑμῖν;

Ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται· οὐδέ- (αὐτόθι. 46.)

ποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος.

Βλέπε τὴν δύναμιν τοῦ δεσποτικοῦ κηρύγματος· ἦλθον οἱ ὑπηρέται τῶν ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων, ἀπεσταλμένοι παρ' αὐτῶν, ἵνα δεδεμένον φέρωσι πρὸς αὐτοὺς τὸν δεσπότην Χριστόν, καὶ ἐδέθησαν αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ θάμβους καὶ τῆς ἐκπλήξεως τῆς οὐρανίου αὐτοῦ διδασκαλίας. Ἄκουε δὲ πῶς ὑπερυψοῦσι τοῦ σωτῆρος τὰ λόγια· « Οὐδέποτε οὕτως », ἤγουν οὐδέποτε μετὰ τοσαύτης σοφίας καὶ δυνάμεως καὶ χάριτος ἐλάλησεν ἄλλος ἄνθρωπος, καθὼς « οὗτος ὁ ἄνθρωπος », ἤγουν ὁ Χριστός. Σημείωσε δὲ καὶ τὸν καρπὸν τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς καθαρᾶς καρδίας· τὴν διδαχὴν τοῦ σωτῆρος πολλάκις ἤκουσαν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ οἱ Φαρισαῖοι, ἀλλ' οὐδέποτε ὠφελήθησαν· ἐπειδὴ πεπληρωμένην εἶχον τὴν καρδίαν αὐτῶν φθόνου καὶ πάσης πανουργίας· οἱ δὲ ὑπηρέται αὐτῶν, καθαρὰν ἔχοντες τὴν ψυχὴν τοῦ φθόνου καὶ τῆς πονηρίας, ἦλθον μέν, οὐχ ἵνα ἀκούσωσι τοῦ Χριστοῦ τὴν διδασκαλίαν, ἀλλ' ἵνα πιάσωσιν αὐτόν, ὑπακούσαντες ὡς δοῦλοι τοῖς δεσπόταις· καὶ ὅμως ἡ τοῦ θεοῦ χάρις ἐφώτισεν αὐτούς, καὶ γεγόνασι κήρυκες τῆς ἀληθείας. Ἀξιοσημείωτος δὲ καὶ ἡ παῤῥησία, μεθ' ἧς ἐλάλουν· διότι δοῦλοι ἦσαν, καὶ πταῖσται· ἐπειδὴ οὐκ ἐτελείωσαν τῶν κυρίων αὐτῶν τὸ πρόσταγμα, καὶ ὅμως ῥίψαντες τὸν δουλικὸν φόβον, μετὰ ἐλευθεροστομίας μεγάλης λαλοῦσι καὶ κηρύττουσι τὴν ἀλήθειαν « Οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος ».

Ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Φαρισαῖοι· μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; (Ἰωάν. 7, 47.)

Βλέπε κακίαν φαρισαϊκήν! Γινώσκοντες οἱ Φαρισαῖοι, ὅτι ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἦν ἀληθῶς μέλι ἐπουράνιον, καταγλυκαῖνον καὶ ἐφέλκον τὰς τῶν ἀκουόντων καρδίας, οὐχ ὑποφέρουσιν ἐρωτῆσαι τοὺς δούλους αὐτῶν τί εἶπε καὶ τί ἐδίδαξεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὥστε ἐκίνησεν αὐτοὺς εἰς τοσοῦτον θάμβος καὶ ἔπαινον, ἀλλ' ἀποκρινόμενοι ἐξονειδίζουσιν αὐτούς, λέγοντες, μήπως καὶ ὑμεῖς, οἱ καθ' ἑκάστην ἀκούοντες τὴν διδασκαλίαν ἡμῶν, ἐπλανήθητε, καθὼς καὶ ἄλλοι εὐτελεῖς καὶ ἀδίδακτοι; Ταῦτα δὲ εἰπόντες ἐπιχειροῦσι καταπεῖσαι αὐτούς, ἵνα μὴ πιστεύσωσιν εἰς αὐτόν.

Μήτις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; ἀλλ' ὁ ὄχλος οὗτος, ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον, ἐπικατάρατοι εἰσί. (Ἰωάν. 7, 48.)

Οἱ ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων ἦσαν οἱ προεστῶτες αὐτῶν, καὶ οἱ τοῦ συνεδρίου καὶ τῆς γερουσίας αὐτῶν πρόεδροι· οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἐνομίζοντο νομοδιδάσκαλοι, καὶ νομοφύλακες, καὶ ἄνθρωποι φιλόθεοι καὶ ἐνάρετοι. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων πολλὰ δύναται τῶν ἀξιωματικῶν, καὶ τῶν σοφῶν, καὶ ἐναρέτων τὸ παράδειγμα, τοῦτο προβάλλουσιν οἱ Φαρισαῖοι πρὸς τοὺς δούλους αὐτῶν, θέλοντες

πεῖσαι αὐτούς, ἵνα μὴ πιστεύσωσιν, ἀλλὰ καταφρονήσωσι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν· διὸ λέγουσιν, τίς ἢ ἐκ τῶν ἀρχόντων ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν; μόνοι οἱ χυδαῖοι καὶ ἀμαθεῖς ἄνθρωποι οἱ τὸν νόμον τοῦ θεοῦ ἀγνοοῦντες, ἐκεῖνοι ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, οἵτινες εἰσὶν ἐπικατάρατοι. Καὶ ταῦτα μὲν εἶπον οἱ Φαρισαῖοι πρὸς τοὺς δούλους αὐτῶν. Σὺ δὲ σημείωσον πρῶτον μέν, ὅτι ἡ κατάρα ἀνέστρεψεν ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτῶν τῶν καταρωμένων Φαρισαίων· διότι ὁ νόμος ἐκατηρᾶτο ἐκείνους, οἵτινες οὐδὲ ἔμενον στερεοὶ εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ, οὐδὲ ἔπραττον ὅσα αὐτοὺς ἐκέλευεν· « Ἐπικατάρατος πᾶς » ἄνθρωπος, ὃς οὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς » λόγοις τοῦ νόμου τούτου, ποιῆσαι αὐ» τούς »· (Δευτ. 27, 26.) αὐτοὶ δέ, γινώσκοντες ὅσα ὁ νόμος διαλαμβάνει περὶ τοῦ Μεσσίου, καὶ βλέποντες αὐτὰ ἐκπεπληρωμένα εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, φθόνῳ δουλεύοντες, οὐδὲ ἔμενον εἰς τοῦ νόμου τὰ λόγια, οὐδὲ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Δεύτερον δὲ σημείωσον, ὅτι ψεύδονται, λέγοντες, ὅτι οὐδεὶς οὐδὲ τῶν ἀρχόντων οὐδὲ τῶν Φαρισαίων ἐπίστευσεν εἰς τὸν Χριςόν· διότι καὶ πολλοὶ ἄρχοντες ἐπίστευσαν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ αὐτόπτης εὐαγγελιστής, λέγων, « Ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολ» λοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν »· (Ἰωάν. 12, 42.) τινὲς δὲ καὶ ἐκ τῶν Φαρισαίων ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· διότι κατὰ τὸν αὐτὸν εὐαγγελιστήν, ὁ Νικόδημος εἷς ἐξ αὐτῶν ἦν, ὅστις, καὶ ἀκούσας τὰ ἀπ' αὐτῶν λεγόμενα πρὸς τοὺς δούλους αὐτῶν, ἀπεκρίθη πρὸς αὐτοὺς οὕτω·

Λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτούς, (Αὐτ. 7, 50.) ὁ ἐλθὼν νυκτὸς πρὸς αὐτόν, εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν· μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει (51.) τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρότερον, καὶ γνῷ τί ποιεῖ;

Ὁ Νικόδημος ἦν οὐ μόνον εἷς ἐξ αὐτῶν, ἤγουν εἷς ἐκ τῶν Φαρισαίων, ἀλλὰ καὶ « Ἄρχων καὶ διδάσκαλος τῶν Ἰου» δαίων », (Ἰωάν. 3, 1, 10.) προσέτι δὲ καὶ πλούσιος, καθότι ἔφερεν εἰς τὸν ἐνταφιασμὸν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ « Μίγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡσεὶ » λίτρας ἑκατόν »· (Αὐτ. 19, 39.) αὐτός, γνωρίσας ἐκ τῶν θαυμάτων, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπεσταλμένος ἐστὶ παρὰ θεοῦ, ἦλθε πρὸς αὐτὸν τὴν νύκτα διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, καὶ συλλαλήσας μετ' αὐτοῦ, ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν. Οὗτος οὖν, βλέπων, ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἐσπούδαζον, ἵνα ἀποστήσωσι τοὺς δούλους αὐτῶν ἀπὸ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, καὶ πιάσαντες τὸν Ἰησοῦν καταδικάσωσιν αὐτόν· καὶ γινώσκων, ὅτι ὁ ἐν τῷ δευτερονομίῳ νόμος ὥριζεν, ἵνα (Δευτ. 17, 8, 9.) οἱ κριταί, ἀκούσαντες τὸν κρινόμενον καὶ ἐρευνήσαντες τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἐπιφέρωσι τὴν κρίσιν καὶ ἀπόφασιν, λέγει πρὸς αὐτούς· μήπως ὁ νόμος ἡμῶν διορίζει, ἵνα κρίνωμεν τὸν ἄνθρωπον πρὶν ἢ ἀκούσωμεν τὰ δικαιολογήματα αὐτοῦ, καὶ πρὶν ἢ ἐρευνήσωμεν ποῖα εἰσὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ; Τὰ δὲ ἀκόλουθα τοῦ λόγου, ἤγουν διὰ τί λοιπὸν ὑμεῖς, ὦ Φαρισαῖοι, παρανομεῖτε, κρίνοντες τὸν Χριστὸν πρὶν ἢ ἀκούσητε αὐτὸν καὶ γνωρίσητε τὰ ἔργα αὐτοῦ; ταῦτα ὡς φανερὰ ἐσιώπησεν ὁ Νικόδημος, ἵνα μή, ἐλέγχων τοὺς Φαρισαίους, παροργίσῃ

αὐτοὺς περισσότερον. Τί δὲ πρὸς ταύτην τὴν ἰσχυρὰν τοῦ Νικοδήμου ἔνστασιν ἀποκρίνονται οἱ Φαρισαῖοι;

Ἰωάν. 7, 52.

Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἐρεύνησον καὶ ἴδε, ὅτι προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐγήγερται.

Σημείωσαι πρῶτον τὴν παραλογίαν τῶν Φαρισαίων· ἄλλο λέγει ὁ Νικόδημος, ἄλλο ἀποκρίνονται αὐτοί· ὁ Νικόδημος εἶπεν, ὅτι ὁ νόμος προστάσσει, ἵνα μὴ κρίνωσι τὸν ἄνθρωπον ἀνεξετάστως, αὐτοὶ ἀποκρίνονται, μήπως καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας κατάγεσαι; ἔπειτα βλέπε καὶ τὴν πονηρίαν αὐτῶν· αὐτοὶ ἀκριβέστατα ἐγνώριζον τὸν Νικόδημον, ἐπειδὴ ἦν « εἷς ἐξ αὐτῶν »· ἀλλ' ὑποκρινόμενοι τάχα, ὅτι οὐ γνωρίζουσιν αὐτόν, ἐρωτῶσι λέγοντες, μήπως « καὶ » σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ »; διὰ τούτου δὲ τοῦ ἐρωτήματος ἐξευτελίζουσι τὸν Νικόδημον καὶ κηρύττουσιν, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐστ Γαλιλαῖος, ὁ δὲ Νικόδημος οὐδὲ φιλοδίκαιος οὐδὲ φιλαλήθης, ἀλλὰ φιλοπρόσωπος, ὑπερασπιζόμενος τὸν Χριστὸν ὡς συμπολίτην αὐτοῦ· ἔπειτα καὶ ἐλέγχουσιν αὐτὸν ὡς ἀμαθῆ· « Ἐρεύνησον, λέγουσιν αὐτῷ, καὶ » ἴδε, ὅτι προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ » ἐγήγερται », ἤγουν οὐδεὶς προφήτης ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἐγεννήθη. Τοῦτο δὲ τὸ ψεῦδος ἐστὶ φανερώτατον· διότι καὶ ὁ προφήτης Ἰωνᾶς ἐκ τῆς Γαιθεφὲρ κατήγετο, ἥτις ἦν πόλις ἐκ τοῦ κλήρου τοῦ Ζαβουλών, ὅστις ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, καὶ ὁ προφήτης Ναοὺμ ὁ Ἑλκεσαῖος ἐκ τῆς πόλεως Ἑλκάθ, ἥτις ἦν πόλις τοῦ κλήρου τοῦ Ἀσήρ, κειμένου ὁμοίως εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Γαλιλαίας· ὥστε ταῦτα λέγοντες οἱ Φαρισαῖοι, ἐψεύδοντο ἀναισχύντως, εἴτε ὑπὸ τοῦ φθόνου καὶ τῆς κακίας νικώμενοι, εἴτε ὑπὸ τῆς ἀμαθίας πλανώμενοι, κἂν σοφοὶ ἐλογίζοντο καὶ τῶν θείων γραφῶν ἐπιστήμονες. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν συγχωρήσωμεν, ὅτι ἀληθὲς ἐστὶ τὸ ὑπ' αὐτῶν λεγόμενον, πάλιν οὐδὲν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἰσχύει· διότι αὐτός, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐγεννήθη καὶ οὐχὶ εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

1. Βασ. 14, 15.

Ἠσ. 19, 25.

Ἰωάν. 8, 12.

Πάλιν οὖν ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς ἐλάλησε, λέγων, ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς.

« Πάλιν οὖν », ἤγουν τὴν ἑξῆς ἡμέραν τὸ πρωΐ· διότι τότε « Ἐπορεύθησαν, λέγει » ὁ εὐαγγελιστής, ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον » αὐτοῦ· Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν » Ἐλαιῶν· ὄρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς » τὸ ἱερόν ». Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν προλαβοῦσαν ἡμέραν ἄλλοι μὲν ἔλεγον, ὅτι προφήτης ἐστὶν ὁ θεάνθρωπος, ἄλλοι δέ, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐστί, καὶ σχίσμα ἐγένετο μεταξὺ αὐτῶν, διὰ τοῦτο τὴν ἑξῆς ἡμέραν ἐδηλοποίησεν αὐτοῖς ὁ Κύριος τίς ἐστι, λέγων, « Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου ». Ἀλλὰ διὰ τί οὐκ εἶπεν ἐγώ εἰμι ὁ Μεσίας ἢ ἐγώ εἰμι ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; πρῶτον μέν, ἵνα μὴ τοῦτο ἀκούσαντες οἱ Φαρισαῖοι λυττήσωσι καὶ ἐκμανῶσι κατ' αὐτοῦ· δεύτερον δέ, ἵνα λαλήσῃ διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου καὶ τῆς αὐτῆς φράσεως, δι' ἧς περὶ αὐτοῦ ἐλάλησαν οἱ προφῆται· « Φωτίζου, φωτίζου προεῖπεν ὁ

Ἰωάν. 7, 53

αὐτ. 8, 1, 2.

Ἠσ. 60, 1.

» μεγαλοφωνότατος Ἡσαΐας, Ἱερουσαλήμ· » ἥκει γάρ σου τὸ φῶς »· καὶ ἀλλαχοῦ· « Ἰδοὺ δέδωκά σε εἰς διαθήκην γένους, » εἰς φῶς ἐθνῶν »· καὶ ἐν ἄλλοις, « Ὁ λαὸς » ὁ πορευόμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα· » οἱ κατοικοῦντες ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανά- » του, φῶς λάμψει ἐφ' ὑμᾶς ». Ταῦτα δὲ τοῦ σωτῆρος τὰ λόγια τοῦτο αὐτὸ δηλοῦσιν, ἤγουν ὅτι ἐστὶ θεὸς ἀληθινός· διότι τίς ἄλλος ἐστὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου εἰμὴ ὁ θεός; τίς ἄλλος εἰμὴ ὁ θεὸς φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, νοῦν αὐτῷ διδοὺς καὶ διακριτικὸν καὶ λόγον; ἢ τίς ἄλλος ποτὲ τῶν ἀπ' αἰῶνος ἁγίων εἶπεν, « Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ » κόσμου »; Προσέθηκε δὲ ὁ Κύριος καὶ τὰ ἑξῆς πρὸς ἐξήγησιν τῶν εἰρημένων· « Ὁ » ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ » σκοτίᾳ, ἀλλ' ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς », ἤγουν ὅστις πιστεύει εἰς ἐμὲ, καὶ φυλάττει τὰς ἐντολάς μου, ἐκεῖνος φεύγει τὸ σκότος καὶ τὴν καταδίκην τῆς ἁμαρτίας, καὶ καταντᾷ εἰς τὸ ἀνέσπερον φῶς τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ βασιλείας.

αὐτ. 49, 6. αὐτ. 9, 2.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ.

Τῶν Φαρισαίων τὰ κινήματα κατὰ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ ὑπόθεσιν προβάλλουσιν ἀξίαν πολυπραγμοσύνης καὶ ἐξετάσεως· αὐτοὶ κἂν ὑποκριταὶ ἦσαν καὶ ψεῦσαι, ἦσαν ὅμως ὁπωσδήποτε σοφώτεροι τῶν ἄλλων· ἐμελέτων τὰς θείας γραφάς, καὶ ἐκράτουν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν τοὺς θεϊκοὺς νόμους. Αὐτοὶ λοιπὸν εἶχον τελειοτάτην εἴδησιν, ὅτι καὶ ὁ Μωϋσῆς καὶ οἱ προφῆται πάντες προκατήγγειλαν καὶ εἶπον τὴν ἔλευσιν τοῦ Μεσσίου· αὐτοὶ λοιπὸν μετὰ περισσοτέρας ἀσφαλείας καὶ βεβαιότητος, ἢ ὁ κοινὸς λαός, περιέμενον τὸν Μεσσίαν. Πῶς λοιπὸν ἀκούοντες τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν κηρύττοντα, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ἀπεσταλμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ βλέποντες τὴν μὲν ζωὴν αὐτοῦ ὑπεραγίαν καὶ οὐράνιον, τὰ δὲ θαύματα αὐτοῦ μεγάλα καὶ πολλὰ καὶ παντοῖα, καὶ τὰ περὶ αὐτοῦ ὑπὸ τῶν προφητῶν προῤῥηθέντα ἐνεργούμενα εἰς αὐτόν, οὐκ ἐπίστευον, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ προσδοκώμενος; Ὁ φθόνος κατεσκότιζεν αὐτούς· φθόνος ἐναντίον εἰς ἐκεῖνον, ὃν περιέμενον, ἵνα λυτρώσῃ αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν

αὐτῶν, καὶ χαρίσηται αὐτοῖς τὴν αἰώνιον ἐλευθερίαν; ὁ φθόνος εἶχε τόσην δύναμιν, ὥστε ἥρπαζε τὸ διακριτικὸν τῆς ψυχῆς, καὶ κατέφθειρε τοῦ νοὸς τὴν δύναμιν. Ὅθεν οὐδόλως ἠδύναντο νὰ γνωρίσωσιν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Μεσίας; ἔστω· ὁ φθόνος ἐσκότιζε τῆς ψυχῆς τὰ ὄμματα· ἀλλὰ τίς ἐνέκρωσε τὰς αἰσθήσεις τοῦ σώματος; τίς ἐποίει αὐτοὺς τυφλοὺς καὶ κωφούς; Ὁ νοῦς, ἐσκοτισμένος ὑπὸ τοῦ φθόνου, οὐκ ἐπίςευεν εἰς τὸν Χριστόν· ἀλλὰ τὰ ὄμματα πῶς οὐκ ἔβλεπον τὰ ἐξαίσια θαύματα; ἡ ἀκοὴ αὐτῶν πῶς οὐκ ἤκουε τὴν οὐράνιον αὐτοῦ διδασκαλίαν; Οὐκ ἐπίστευον, ὅτι ὁ Χριςός ἐστιν ὁ προσδοκώμενος Μεσίας· ἀλλὰ διὰ τί ἐζήτουν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον ἅγιον, θαυματουργὸν καὶ εὐεργέτην αὐτῶν; Τὰ πάθη, ἀδελφοί μου, ἔχουσι τόσην ἰσχυρὰν δύναμιν ἐπάνω εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὥστε οὐ μόνον τὸ διακριτικὸν τῆς ψυχῆς διαφθείρουσι καὶ τὴν δύναμιν τοῦ νοὸς ἐκνευρίζουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς αἰσθήσεις τοῦ σώματος ἡμῶν κατανεκροῦσι.

Πᾶν πάθος σφοδρά τις καὶ ἀσυνήθης κίνησίς τοῦ αἵματός ἐστι. Βλέπομεν τοῦτο φανερὰ εἰς ἐκείνους, οἵτινες κυριεύονται ὑπὸ τοῦ θυμοῦ ἢ ὑπὸ τοῦ φόβου ἢ ὑπὸ τῆς λύπης ἢ ὑπὸ τῆς χαρᾶς· κόκκινον γίνεται τοῦ θυμουμένου τὸ πρόσωπον, λευκὸν τοῦ φοβουμένου, ὠχρὸν τοῦ λυπουμένου, ἐρυθρόλευκον τοῦ χαίροντος. Αὕτη ἡ κίνησις οὐ γίνεται μόνον εἰς τὸ πρόσωπον, ἀλλ' εἰς πάντα τὰ μέλη καὶ τὰ μέρη τοῦ σώματος, καὶ εἰς αὐτὰ δηλαδὴ τὰ ἐνδότατα· ἐκ ταύτης τῆς κινήσεως καταταράσσονται πάντα τὰ ὄργανα τῶν αἰσθήσεων. Ὅθεν ὁ ὑπό τινος σφοδροῦ πάθους κατακυριευθείς, ἤτοι οὐ βλέπει ὅλως, ἢ βλέπει, ἀλλ' ἀτελῶς· ἢ οὐκ ἀκούει ὅλως, ἢ ἀκούει, ἀλλὰ συγκεχυμένως· τρώγει, ἀλλ' οὐκ αἰσθάνεται τῆς τροφῆς τὴν ποιότητα· αὕτη ἡ ἄτακτος κίνησις, φθάνουσα καὶ ἕως τοῦ ἐγκεφάλου τὰ μέρη, κλονεῖ καὶ συγχέει ἐκεῖνα τὰ ὄργανα, ὅσα ἡ ψυχὴ ἡμῶν μετέρχεται, ἵνα συστήσῃ τοὺς συλλογισμοὺς αὐτῆς· ἐκ τούτου συμβαίνει ἡ σκότωσις τοῦ νοὸς καὶ ἡ ἀδιακρισία καὶ τὰ παραλογήματα· διότι ἡ ψυχὴ ἡμῶν, ἥτις ἐστὶ πνεῦμα ἄϋλον, αὐτὴ διακρίνει τὸ καλὸν ἀπὸ τοῦ κακοῦ καὶ τὸ ὠφέλιμον ἀπὸ τοῦ βλαβεροῦ, καὶ ἔχει μὲν αὐτὴ ἀφ' ἑαυτῆς κατὰ φύσιν τὴν διανοητικὴν καὶ διακριτικὴν δύναμιν· ἀλλ' ἐν ὅσῳ συνηνωμένη ἐστὶ μετὰ τοῦ σώματος, μετέρχεται τὰ μέρη τοῦ ἐγκεφάλου, ἵνα κατασκευάσῃ τοὺς συλλογισμοὺς αὐτῆς, καθὼς ὁ τέκτων τὸν πρίονα, καὶ ὁ οἰκοδόμος τὴν σφύραν διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς οἰκίας. Πείθει δὲ τοῦτο ἡ συνεχὴς δοκιμή· βάρος ἢ ὀδύνην αἰσθανόμεθα εἰς τὴν κεφαλήν, ὅταν πολλὰς ὥρας προσηλώσωμεν τὸν νοῦν εἰς τὴν θεωρητικὴν τῶν πραγμάτων μελέτην· ὅταν δὲ πυρετὸς ἢ ἄλλη ἀσθένεια κατακυριεύσῃ τὴν κεφαλήν, τότε οὐχὶ μόνον οὐ δυνάμεθα νὰ προσηλώσωμεν τὸν νοῦν εἰς μελέτην καὶ κρίσιν πραγμάτων, ἀλλὰ πολλάκις παραφρονοῦμεν καὶ παραλογοῦμεν προφανέςατα. Διὰ τοῦτο, ὅταν πάθος σφοδρὸν κατακυριεύσῃ τὸν ἄνθρωπον, θέλει μὲν ἡ ψυχὴ καὶ τότε νὰ συλλογισθῇ ὀρθῶς, ἀλλ' οὐ δύναται· ἐπειδὴ τεταραγμένα καὶ ἠλλοιωμένα εἰσὶ τὰ ὄργανα, τὰ πρὸς τὴν τοιαύτην ὑπηρεσίαν ἐπιτήδεια. Ὅθεν, καθὼς ὁ τεχνίτης, ὅταν

ἀπελῆ εἰσὶ τῆς τέχνης αὐτοῦ τὰ ὄργανα, ἀτελὲς κατασκευάζει καὶ τὸ τεχνητὸν αὐτοῦ ἔργον, οὕτω καὶ ἡ ψυχή, ὅταν τεταραγμένα εἰσὶ τῆς κεφαλῆς τὰ μέρη, ἀτελεῖς ποιεῖ τοὺς ἑαυτῆς συλλογισμούς, καὶ παραφρονεῖ καὶ παραλογίζεται.

Τὰ πάθη, τὰ πολεμοῦντα τὸν ἄνθρωπον, εἰσὶ πολλά, μᾶλλον δὲ δυσαρίθμητα· ὑπερηφάνεια, φιλοδοξία, φθόνος, φιλαργυρία, μῖσος, ἀσπλαγχνία, κοιλιοδουλεία, θυμός, ἀσέλγεια, μέθη, ὀκνηρία καὶ ἄλλα πάμπολλα. Πᾶς ἄνθρωπος εἰς πάντα τὰ πάθη ὑπόκειται· καί ποτε μὲν τοῦτο νικᾷ αὐτόν, πότε δὲ ἐκεῖνο, καὶ ἄλλοτε ἄλλο· ἀλλὰ τοῦτον μὲν τὸν ἄνθρωπον κατ' ἐξοχὴν κατακυριεύει ἡ ἀσέλγεια, καθὼς τὸν Ἠσαῦ ὅστις διὰ τοῦτο ὠνομάσθη Ἐδώμ· ἐκεῖνον δὲ ἡ ὑπερηφάνεια, καθὼς τὸν Ναβουχοδονόσορ· ἄλλον ἡ σκληρότης, καθὼς τὸν Φαραώ· ἄλλον ἡ φιλαργυρία, καθὼς τὸν Ἰούδαν· καὶ ἄλλον ἄλλο πάθος κατεξουσιάζει. Κλίνει δὲ ὁ ἄνθρωπος εἰς τοῦτο τὸ πάθος μᾶλλον ἢ εἰς ἐκεῖνο, ἢ διὰ τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ἰδιοσυγκρασίαν, ἢ διὰ τὴν παιδιόθεν συνήθειαν, ἢ διὰ τὰς κακὰς συμβουλὰς καὶ τὰ παραδείγματα, ὅσα ἐκ νεαρᾶς αὐτοῦ ἡλικίας, ἤκουε, καὶ ἔβλεπε, καὶ ἔμαθεν ἐν ταῖς συναναστροφαῖς τῶν ἐφθαρμένων ἀνθρώπων. Πολλάκις δὲ ταῦτα πάντα συντρέχοντα δεσμεύουσι τὸν ἄνθρωπον εἰς ἓν τῶν παθῶν δεσμῷ δυσδιαλύτῳ· ὅταν δὲ ὑποδουλωθῇ ὁ ἄνθρωπος εἰς ἓν πάθος, τότε αὐτὸ τόσην δύναμιν καὶ ἐξουσίαν λαμβάνει ἐπάνω εἰς αὐτόν, καὶ τοσοῦτον φθείρει καὶ τὸ συλλογιστικόν, καὶ τὸ διακριτικόν, καὶ αὐτὰς τὰς σωματικὰς αὐτοῦ αἰσθήσεις, ὥστε οὐδὲ συμβουλὴν ἀκούει, οὐδὲ βλάβην βλέπει, οὐδὲ τὸ ἴδιον συμφέρον γνωρίζει, ἀλλ' ὡς τυφλός, καὶ κωφός, καὶ ἄλογος, πράττει πολλάκις ἐναντίον αὐτοῦ ὅσα οὐδὲ ὁ ἄσπονδος αὐτοῦ ἐχθρὸς δύναται νὰ πράξῃ.

« Πνεῦμα πονηρὸν » ἔπνιγε τὸν Σαοὺλ (1. Βασιλ. 16, 14.) παρεφέρετο, καὶ ἐστενοχωρεῖτο, καὶ ἔπασχεν ἄχρι λειποψυχίας καὶ θανάτου· οὐδὲ ἰατροὶ ἐδυνήθησαν νὰ θεραπεύσωσιν αὐτόν, οὐδὲ βότανον εὑρέθη παρηγορητικὸν τῆς τοιαύτης ἀσθενείας· μία μόνη ἡ παρηγορία αὐτοῦ, ὁ ψαλμὸς τοῦ Δαβὶδ καὶ ἡ κινύρα· ὅτε τὸ πονηρὸν πνεῦμα ἐσπάραττε καὶ κατέπνιγε τὸν Σαοὺλ, τότε ὁ μὲν Δαβὶδ ἔκρουε τὴν κινύραν καὶ ἔψαλλε, τὸ δὲ πονηρὸν πνεῦμα ἔφευγεν, ὁ δὲ Σαοὺλ ἡσύχαζεν. Ὁ Δαβὶδ λοιπὸν ἐστὶν ὁ μόνος ἰατρὸς τοῦ Σαούλ, ὁ διώκτης καὶ φυγαδευτὴς τοῦ δαιμονικοῦ ἐκείνου πάθους, ὁ δοτὴρ τῆς ὑγείας καὶ εὐεργέτης καὶ λυτρωτὴς αὐτοῦ· ὁ Σαοὺλ λοιπὸν ὑπερβαλλόντως ἠγάπα τὸν Δαβίδ, καὶ ἐπρόσεχεν αὐτὸν ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ; οὐχὶ τοῦτο, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον· ὁ Σαοὺλ τόσον ἐμίσει τὸν Δαβίδ, ὥστε παντοιοτρόπως ἐπεβούλευε τὴν ζωὴν αὐτοῦ· ὁ Δαβὶδ ψάλλων ἔπαυε τὸ πάθος τοῦ Σαούλ· ὁ δὲ Σαοὺλ ἐζήτει νὰ φονεύσῃ διὰ τοῦ δόρατος τὸν Δαβίδ. (αὐτόθι. 19, 10.) Σαοὺλ τρισάθλιε, ἐὰν θανατώσῃς τὸν Δαβίδ, τίς καταπραΰνει τὸ πάθος σου; τίς διώκει τὸ πνεῦμα τὸ καταπνῖγον καὶ σπαράττον σε; ἐπληροφορήθης, ὅτι μόνος ὁ ψαλμὸς τοῦ Δαβὶδ ἡσυχάζει τὴν φοβερὰν ζάλην σου, καὶ τοὺς θανατηφόρους σπαραγμοὺς τῶν μελῶν σου· πῶς λοιπὸν εὐθύνεις τὸ δόρυ, ἵνα φονεύσῃς τὸν μόνον ἰατρὸν καὶ σωτῆρά σου; πόθεν σοι ἡ τόση ἀχαι-

σθησία καὶ τυφλότης; Τὸ πόθεν ἐστὶ φανερόν· ὁ φθόνος ἐσκότιζε τὸν νοῦν αὐτοῦ, καὶ ἐξήλειφε τῆς εὐεργεσίας τὴν μνήμην· ὁ φθόνος ἰσχυρότερος τοῦ πονηροῦ πνεύματος· διότι τὸ μὲν πνεῦμα ἐνικᾶτο ὑπὸ τῆς ψαλμῳδίας τοῦ Δαβίδ, τὸν δὲ φθόνον οὐδὲ ἡ ἐσχάτη ἀνάγκη τοῦ Σαοὺλ κατεδάμαζε· τοσοῦτον κατεσκότισε τὸν Σαοὺλ τὸ πάθος τοῦ φθόνου, ὥστε οὐδὲ ὠφέλειαν ἔβλεπεν, οὐδὲ συμφέρον, οὐδὲ ἀνάγκην. Πόσοι δὲ ἕως τῆς σήμερον ὑπὸ τοῦ φθόνου κυριευόμενοι, ἀμνημονοῦντες τῶν εὐεργεσιῶν, καὶ παραβλέποντες τὸ ἴδιον συμφέρον, καὶ μηδόλως στοχαζόμενοι τὴν ἰδίαν ἀνάγκην, οὐ μόνον κατατρέχουσι τοὺς ἰδίους εὐεργέτας, ἀλλὰ καὶ βλάπτουσιν ἐκείνους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐλπίζουσι προστασίαν καὶ βοήθειαν;

Καὶ μὴ νομίσῃς, ὅτι τὸ πάθος ἐργάζεται ἐλεεινὰ καὶ παράλογα κακά, ὅταν κυριεύσῃ τοὺς ἀμαθεῖς καὶ διεστραμμένους ἀνθρώπους· διότι ἡ δύναμις αὐτοῦ τόσον ἰσχύει καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς σοφοὺς καὶ κεχαριτωμένους, ὥστε κατακρημνίζει αὐτοὺς εἰς ἁμαρτήματα ἐξαίσια· πάνσοφος ὁ Σολομὼν καὶ χαρισμάτων πλήρης, ἀλλὰ φιλογύνης· τὸ σαρκικὸν πάθος κατεκυρίευεν αὐτόν· τοῦτο, προϊόντος τοῦ καιροῦ, τοσοῦτον ὑπερίσχυσεν, ὥστε ἔσβεσε τὸ φῶς τῆς θεοχύτου σοφίας, καὶ εἰς τοιαύτην ἐλεεινὴν κατάστασιν αὐτὸν κατεκρήμνισεν, ὥστε, ἵνα εὐχαριστήσῃ τὰς ἀλλογενεῖς γυναῖκας, « Ὠκοδόμησεν ὑψηλὸν τῷ Χαμὼς εἰδώλῳ Μωάβ, καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῶν εἰδώλῳ Ἀμμών, καὶ τῇ Ἀσάρτῃ βδελύγματι Σιδωνίων »· τὸ πάθος τῆς σαρκὸς ἐξέκλινε τὴν καρδίαν τοῦ Σολομῶντος ἀπὸ Κυρίου τοῦ θεοῦ, καὶ ἔπεισεν αὐτόν, ἵνα ὑψώσῃ τὰ εἴδωλα. Πόσα κρυφὰ ἀτοπήματα, ἅπερ αἰσχρόν ἐστι καὶ λέγειν, πόσα φοβερὰ ἁμαρτήματα γίνονται ἕως τῆς σήμερον ὑπ' ἐκείνων, οἵτινες δοῦλοι εἰσὶ τοῦ αἰσχροῦ τούτου πάθους;

(3. Βασ. 11, 7, 5.)

Τοῦ καιροῦ ἡ πρόοδος αὐξάνει παντὸς πάθους τὴν δύναμιν· ὅσον ὁ καιρὸς τῆς ἁμαρτίας παρατείνεται, τόσον τὰ εἰς τὴν ἁμαρτίαν ἐπανακυλίσματα πολυπλασιάζονται· πληθύνεται δὲ τούτων ὁ ἀριθμὸς κατὰ διπλάσιον καὶ τριπλάσιον λόγον τῆς τοῦ καιροῦ παρατάσεως· διότι κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ πτῶσις εἰς τὴν ἁμαρτίαν φέρει μεγάλην λύπην, φέρει ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως βαρὺν καὶ ἀφόρητον, φέρει πυκνοὺς τοὺς λογισμοὺς τῆς ἀποχῆς· ὅσον δὲ ὁ καιρὸς προάγεται, καὶ τὰ ἐπανακυλίσματα πολυπλασιάζονται, τόσον ἡ λύπη μακρύνεται, καὶ ἡ συνείδησις ψυχραίνεται, καὶ φεύγει μὲν ὁ λογισμὸς τῆς μετανοίας, ἔρχεται δὲ ὁ ἀπελπισμὸς τῆς διορθώσεως· καὶ τὸ μὲν σῶμα γηράζει καὶ μαραίνεται, τὸ δὲ πάθος νεάζει καὶ ἀνθεῖ. Ὁ εὔκολος τῶν ἐπανακυλισμάτων πολυπλασιασμὸς προξενεῖ τῆς ἁμαρτίας τὴν συνήθειαν· ἡ συνήθεια γίνεται ἕξις, ἡ δὲ ἕξις γίνεται δευτέρα φύσις. Ἐκ τούτου βλέπομεν πόσην δυσκολίαν ἔχει τοῦ κατακυριεύσαντος ἡμᾶς πάθους ἡ ἀποχὴ καὶ ἡ διόρθωσις. Ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, τὴν ὁποίαν ἔπραξας ἅπαξ ἢ δὶς καὶ τρίς, εὔκολα φεύγεις, καὶ πολλὰ εὑρίσκεις τὰ αὐτῆς ἀντιφάρμακα· τὴν κατακυριεύσασάν σε ἁμαρτίαν δύσκολα διώκεις, δύσκολα εὑρίσκεις τὸ θεραπευτικὸν αὐτῆς βότανον.

Πολλὰ πιθανὸν φαίνεται, ὅτι ὁ Ἰσκα-

ριώτης Ἰούδας ἦλθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ ἐγένετο μαθητὴς αὐτοῦ, σκοπὸν ἔχων, ἵνα διορθώσῃ τὸ ἦθος αὐτοῦ, καὶ λυτρωθῇ ἀπὸ τὴν λύσσαν τῆς φιλαργυρίας, ἥτις καταδεδουλωμένην εἶχε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· διότι τί ἄλλο ἐπέβλεπεν, ἢ τί ἄλλο εἵλκυσε καὶ ἔπεισεν αὐτόν, ἵνα ἔλθῃ καὶ συναριθμηθῇ μετὰ τῶν πτωχῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ; τί ἄλλο ἐζήτει ἐκεῖ εἰμὴ τὴν διόρθωσιν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐλθών, ἀκούει καθ' ἑκάστην ἡμέραν τῆς ἀφιλαργυρίας καὶ τῆς ἀκτημοσύνης τὰ μαθήματα, καὶ τὰς ἑκατονταπλασίους ἀμοιβὰς καὶ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, τὴν ὁποίαν κληρονομοῦσιν οἱ καταφρονηταὶ τῶν χρημάτων καὶ τοῦ πλούτου· βλέπει εἰς αὐτὸ τὸ σχολεῖον τῆς ἀκτημοσύνης τὰ παραδείγματα, ἤγουν τοὺς συμμαθητὰς αὐτοῦ, οἵτινες ἀφῆκαν πάντα, ὅσα εἶχον, καὶ ἠκολούθουν προθύμως τῷ διδασκάλῳ αὐτῶν· βλέπει καθ' ἑκάστην ἡμέραν θαύματα ἐξαίσια, ἀρετὴν ὑπερτελείαν, ἤθη ἅγια, ἁγιωσύνην οὐράνιον. Ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, κἂν προγνωρίζῃ, ὡς καρδιογνώστης, τὴν προδοσίαν, θέλων ὅμως τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ, οὐδενὸς χαρίσματος αὐτὸν ἐστέρησε· προεβίβασεν αὐτὸν εἰς τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα, ἔδωκεν αὐτῷ ἐξουσίαν κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων, ἔνιψε τοὺς πόδας αὐτοῦ, ἠξίωσεν αὐτὸν τῆς μεταλήψεως τῶν θείων μυστηρίων· καὶ αὐτὸ δὲ τὸ γλωσσόκομον ἔδωκεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ πρὸς παρηγορίαν τοῦ πάθους τῆς φιλοχρηματίας. Καὶ ὅμως ταῦτα πάντα οὐδὲ τὴν πληγὴν τῆς φιλαργυρίας ἰάτρευσαν, οὐδὲ τὴν φλόγα αὐτῆς κατεδάμασαν· παρέδωκε τὸν διδάσκαλον, τὸν εὐεργέτην, τὸν σωτῆρα αὐτοῦ, καὶ ἐπώλησεν αὐτὸν διὰ τριάκοντα ἀργύρια, ἤγουν διὰ ἓξ σχεδὸν χρυσᾶ νομίσματα τοῦ παρόντος καιροῦ. Μεγάλη ἀληθῶς τῶν παθῶν ἡ δύναμις! ἐὰν οὐδὲ τὰ ζῶντα καὶ βλεπόμενα τῆς ἀρετῆς καὶ ἁγιότητος παραδείγματα, οὐδὲ τοῦ θεοῦ τὰ δῶρα καὶ ἀξιώματα, οὐδὲ τὰ θαύματα, οὐδὲ ἡ συναναστροφὴ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὐδὲ ἡ καθ' ἡμέραν ἀπὸ τοῦ ἰδίου στόματος αὐτοῦ συμβουλὴ καὶ διδασκαλία καὶ ἡ παραίνεσις οὐκ ἐδυνήθησαν ἰατρεῦσαι τῆς φιλαργυρίας τὸ πάθος, ἀλλὰ τοσοῦτον ἄναψεν ἡ δύναμις αὐτοῦ, ὥστε ἁμαρτίαν ἐγέννησε, τῆς ὁποίας ἄλλη μείζων οὐδέποτε ἐφάνη εἰς τὸν κόσμον, ποία ἄρά γε ἐλπὶς εἰς ἡμᾶς τοὺς ἐμπαθεῖς, εἰς ἡμᾶς τοὺς κατακυριευομένους ὑπὸ τῶν παθῶν; ποῖον ἐστὶ τὸ ὅπλον, διὰ τοῦ ὁποίου δυνάμεθα νὰ ἀντιπολεμήσωμεν τὰ ἄγρια θηρία τοῦ καλάμου, τὰ ζητοῦντα καθεκάστην κατασπαράξαι τὴν ψυχὴν ἡμῶν;

Ἕτοιμον ἐστί, χριστιανοί, τὸ ὅπλον, ἰσχυρὸν δὲ καὶ ἀνίκητον· τοῦτο δὲ ἐστὶν ἡ προσοχή· ἐὰν προσέχωμεν, ἡ ἁμαρτία οὐ δύναται νὰ ἐπιβάλῃ τὸν ζυγὸν αὐτῆς ἐπάνω εἰς τὸν τράχηλον ἡμῶν· ἡ πρώτη ἀρχὴ πάσης ἁμαρτίας, καὶ τὰ νεόβλαστα ἄγρια φυτὰ ἔχουσι μεγάλην ὁμοιότητα· ἡ ἁμαρτία εἰς τὴν πρώτην αὐτῆς ἀρχὴν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν εἰμὴ εἷς ψιλὸς λογισμός, μία ἀνίσχυρος προσβολὴ εἰς τὸν νοῦν· τὸ ἄγριον φυτόν, ὅταν κατ' ἀρχὰς προκύπτῃ, οὐδὲν ἕτερον ἐστὶν εἰμὴ χόρτος τρυφερώτατος, βλαστὸς ἀσθενὴς καὶ εἰς τὴν γῆν οὐ-

δόλους ἐστερημένος. Καθὼς οὖν ὁ γεωργός, ὅταν προσέχῃ, καὶ ἐκβάλλῃ τὰ ἄγρια φυτά, πρὶν ἢ αὐξηνθῶσι καὶ ἁπλώσωσι τὰς ῥίζας αὐτῶν, καὶ σκεπάσωσι τὴν γῆν, αὐτὰ μὲν ἐκβάλλει μετὰ μεγάλης εὐκολίας, ἡ δὲ γῆ αὐτοῦ μένει τότε καθαρὰ τῆς βλάβης τῶν ἀγρίων φυτῶν, οὕτω καὶ ὁ χριστιανός, ὅταν προσέχῃ καὶ διώκῃ τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς πρὶν ἢ μεγαλυνθῶσι καὶ προχωρήσωσιν εἰς τὸ βάθος τοῦ νοὸς καὶ κατακυριεύσωσι τῆς καρδίας αὐτοῦ, τούτους μὲν πολλὰ εὔκολα ἐκδιώκει, ἡ δὲ ψυχὴ αὐτοῦ τότε μένει ἄμωμος, καὶ ἀμόλυντος, καὶ καθαρὰ ἀπὸ ἁμαρτίας μεγάλης. Ἐν τούτῳ λοιπὸν ἵσταται ὅλος ὁ κόπος μου, κόπος ἐλαφρὸς καὶ εὔκολος, εἰς τὸ νὰ προσέχω ἵνα μὴ μοῦ κατακυριεύσωσιν οἱ λογισμοὶ τῆς ἁμαρτίας· « Ἐὰν μή μου κατακυριεύ- [Ψαλ. 18, 9.]
» σωσι, λέγει ὁ προφήτης, τότε ἄμωμος ἔ-
» σομαι, καὶ καθαρισθήσομαι ἀπὸ ἁμαρτίας
» μεγάλης. Πρόσεχε λοιπὸν σεαυτῷ, καὶ φύ- [Δευτ. 4, 9.]
» λαξον τὴν ψυχήν σου. »

Ἀλλ' ἐὰν διὰ τῆς πολυκαιρίας καὶ τῶν ἐπανακυλισμάτων ῥιζωθῇ τὸ πάθος εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ κατασταθῇ ὁ ἄνθρωπος δοῦλος τῆς ἁμαρτίας, τότε πολλὰ δύσκολος φαίνεται ἡ ἰατρεία· δύσκολος ἡ ἀποχὴ τῆς σαρκικῆς ἡδονῆς, καὶ ἡ σωφροσύνη εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἐσυνείθισε τὴν ἀσέλγειαν· δύσκολος ἡ ἐλεημοσύνη καὶ ἡ διανομὴ τοῦ πλούτου εἰς τοὺς πένητας, εἰς τὸν γηράσαντα ἐν τῇ δουλείᾳ τῆς φιλαργυρίας· δύσκολος ἡ νηστεία εἰς τὸν συνειθίσαντα παιδιόθεν τὴν πολυφαγίαν καὶ πολυποσίαν· δυσκολοθεράπευτον πᾶν παλαιὸν ἁμάρτημα. Ἐὰν δὲ νουθετήσῃς τοὺς ἐμπαθεῖς, καὶ συμβουλεύσῃς αὐτοὺς τὴν ἀποχὴν τῆς ἁμαρτίας, ἀποκρίνονταί σοι· θέλω, ἀλλ' οὐ δύναμαι. Τοῦτο ὅμως πρόφασις ἐστὶ γυμνή· ἄλλο ἀδυναμία, καὶ ἄλλο δυσκολία· δύσκολος ἡ ἐκρίζωσις τοῦ δένδρου, ὅταν ἁπλώσῃ εἰς τὸ βάθος τῆς γῆς τὰς ῥίζας, καὶ τῇ προόδῳ τοῦ καιροῦ στερεωθῇ, οὐκ ἔστιν ὅμως ἀδύνατος· ἡ ἀξίνη, ἡ σκαπάνη, ὁ κόπος ἐκβάλλουσιν αὐτὸ ῥιζόθεν, ὥστε οὐδὲ ἴχνος αὐτοῦ ἔτι φαίνεται· Ἐὰν συνειθίσῃς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἔτη πολλὰ δουλεύσῃς αὐτῇ, ἀληθῶς δύσκολος ἡ ἰατρεία, πλὴν οὐκ ἔστιν ἀδύνατος· ἡ στερεὰ ἀπόφασις, τῆς ψυχῆς ἡ ἀνδρεία, τοῦ θεοῦ ἡ χάρις καταργεῖ παντελῶς τὴν ἐξουσίαν αὐτῆς.

Ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη παρὰ Κυρίου τοῦ θεοῦ ἐλεύθερος καὶ αὐτεξούσιος. Ὅθεν, κἂν ἡ ἁμαρτία ἐδούλωσεν αὐτόν, ἔχει ὅμως πάντοτε ἡ θέλησις αὐτοῦ τὴν δύναμιν τῆς ἐλευθερίας καὶ αὐτεξουσιότητος· ἔχει δὲ καὶ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ πλουσιοπαρόχως καὶ ὑπερπερισσῶς συνεργοῦσαν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ καὶ διόρθωσιν·
« Οὗ γὰρ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, λέγει ὁ [Ρωμ. 5, 20.]
» θεηγόρος ἀπόστολος, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ
» χάρις ». Δοῦλος ἦν ὁ Ζακχαῖος τῆς πλεονεξίας καὶ συκοφαντίας, ἀλλὰ μετ' ὀλίγην ὥραν μεταβαλὼν τὴν γνώμην αὐτοῦ, ἔδωκε « Τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ [Λουκ. 19, 8.]
» τοῖς πτωχοῖς, καὶ εἴτινός τι ἐσυκοφάντη-
» σε, τετραπλοῦν ». Ὑποδεδουλωμένος ὁ [Ματθ. 9, 9.]
Ματθαῖος εἰς τὴν ἀδικίαν καὶ φιλοχρηματίαν τοῦ τελωνίου· ἀλλ' εἰς μίαν στιγμὴν ἀπέρριψε τοῦ τελωνίου τὸν ζυγόν, ἀφῆκε πάντα, καὶ ἠκολούθησε τὸν Κύριον. Πολ-

λὰ ἔτη ἐδούλευεν ἡ Σαμαρεῖτις τὰς ἡδονὰς τῆς σαρκός αὐτῆς, ἀλλ' εὐκολώτατα καὶ ταχύτατα καταλιποῦσα τὰ πάντα, ἐγένετο μαθήτρια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐὰν δὲ ἐξετάσωμεν τὰ παραδείγματα, ὅσα αἱ θεῖαι γραφαὶ καθιστοροῦσι, καὶ τὰ ἱστορικὰ βιβλία περιέχουσιν, εὑρίσκομεν τοιαύτας μεταβολὰς πολλὰς καὶ ἀναριθμήτους· ὥστε δύσκολος ἡ ἰατρεία τοῦ πάθους, ὅταν ὁ ἄνθρωπος οὐ θέλῃ, εὔκολος δέ, ὅταν ὁ ἄνθρωπος τῇ ἀληθείᾳ θελήσῃ. Ὁ θεὸς τὴν θέλησιν ζητεῖ· « Θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; » (Ἰωάν. 5, 6.) οὕτως ἔλεγεν ὁ θεάνθρωπος εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν τὸν παράλυτον. Ἐὰν θέλῃς, ὁ θεὸς οὐ μόνον θέλει, ἀλλὰ καὶ ἐνεργεῖ καὶ συμβοηθεῖ, διδούς σοι δύναμιν, ἵνα τελειώσῃς τοῦ ὀρθοῦ σου σκοποῦ τὸ ἔργον· μάλιστα καὶ αὐτὴν τὴν θέλησίν σου ὁ θεός, ὅταν ἴδῃ αὐτὴν κλίνουσαν εἰς μετάνοιαν, καὶ ἐνδυναμοῖ καὶ συμβοηθεῖ· « Ὁ θεὸς γάρ ἐ- (Φιλιπ. 2, 13.) » στιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ » τὸ ἐνεργεῖν ».

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓ. ΤΗΣ Α΄. ΚΥΡ. ΕΝ Η ΚΑΙ Η ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΑΓ. ΠΑΝΤΩΝ.

Μετὰ πολλῆς εὐλαβείας τιμᾷ τοὺς φίλους τοῦ θεοῦ ὁ ἅγιος βασιλεὺς καὶ προφήτης· (Ψαλ. 138, 16.) « Ἐμοὶ δέ, λέγει, λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι » σου, ὁ θεός ». Ἀνακηρύττει δὲ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν κατὰ τῶν δαιμόνων, καὶ τῆς σαρκός, καὶ τοῦ κόσμου, καὶ τῶν ςοιχείων· (αὐτόθι.) « Λίαν ἐκραταιώθησαν αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν ». Ἐπαριθμῶν δὲ αὐτούς, εὑρίσκει τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ὑπὲρ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης· (αὐτ. 17.) « Ἐξαριθμήσομαι αὐτούς, καὶ ὑπὲρ » ἄμμον πληθυνθήσονται ». Καὶ αὐτὸς μὲν διὰ τούτων τῶν λόγων προτρέπει ἡμᾶς εἰς τὴν πρὸς τοὺς ἁγίους τιμὴν καὶ εὐλάβειαν· ὁ δὲ θεηγόρος ἀπόστολος τὴν τιμὴν καὶ μνήμην τῶν ἁγίων, ὡς παράδειγμα, δυνάμενον ἐνισχῦσαι ἡμᾶς πρὸς τὴν ἀποστροφὴν τῶν γηΐνων πραγμάτων, καὶ τῆς εὐκόλως περικυκλούσης ἡμᾶς ἁμαρτίας, καὶ ὡς προτροπὴν τῆς πρὸς τοὺς πνευματικοὺς ἀγῶνας ὑπομονῆς καὶ ἀνδρείας προβάλλει ἡμῖν, λέγων, « Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς, τοσοῦ- (Ἑβρ. 12, 1.) » τον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν νέφος μαρ- » τύρων, ὄγκον ἀποθέμενοι πάντα καὶ τὴν » εὐπερίστατον ἁμαρτίαν, δι' ὑπομονῆς τρέ- » χομεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα. » Ἐκ τῆς διδασκαλίας λοιπὸν τῶν θείων γραφῶν καὶ τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως ὁδηγηθέντες ἡμεῖς οἱ εὐσεβεῖς, τιμῶμεν ἅπαντας

τοὺς φίλους τοῦ θεοῦ, τοὺς ἁγίους ὡς φύλακας τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ, ὡς ἀρετῆς λαμπρὰ παραδείγματα, ὡς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εὐεργέτας, καὶ ἕκαστον μὲν τῶν γνωρίμων ἁγίων κατ' ἰδίαν τιμῶμεν, μνήμην ἰδικὴν ἐπιτελοῦντες. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ ἀγνώριστοι ἡμῖν, καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν κατὰ καιροὺς ἐπολλαπλασιάσθη, καὶ ἔτι πολλαπλασιάζεται, καὶ ἕως τῆς συντελείας πληθυνθήσεται· « Ἐξαριθμήσομαι γὰρ αὐ-» τούς, λέγει ὁ προφήτης, καὶ ὑπὲρ ἄμμον » πληθυνθήσονται »· διὰ τοῦτο ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ πάντων τῶν ἁγίων τὴν μνήμην ἑορτάζοντες, πάντας καὶ τοὺς γνωστούς, καὶ τοὺς ἀγνώστους, καὶ τοὺς προστεθέντας, καὶ τοὺς προστιθεμένους, μετ' εὐλαβείας τιμῶμεν, τοὺς πρὸ νόμου δικαίους, τοὺς ἐν νόμῳ προφήτας, τοὺς μετὰ Χριστὸν ἀποστόλους, μάρτυρας, ὁμολογητάς, ποιμένας, διδασκάλους, ὁσίους, πάντας λέγω τοὺς ἀπὸ Ἀδὰμ ἕως τῆς σήμερον ἐν εὐσεβείᾳ τελειωθέντας, καὶ διὰ τῶν καλῶν ἔργων τὸν θεὸν δοξάσαντας, ἐπαινοῦμεν καὶ μακαρίζομεν, παράδειγμα ἀρετῆς τὸν βίον αὐτῶν προτιθέμενοι, καὶ παρακαλοῦντες αὐτούς, ἵνα ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς τὸν θεὸν πρεσβεύωσιν. Ὅθεν καὶ τὸ σημερινὸν εὐαγγέλιον ἀνεγνώσθη, ὡς περιέχον τὰ λόγια, τὰ προτρέψαντα αὐτοὺς εἰς τὰ μεγάλα τῆς ἀρετῆς κατορθώματα εἰς τὴν πρὸς θεὸν ἔνθερμον πίστιν, εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν τελείαν ἀγάπην, εἰς τὴν παντὸς τοῦ κόσμου περιφρόνησιν, ἔτι δὲ ὡς περιέχον καὶ τὰ λόγια τὰ δηλοποιοῦντα τὴν παρὰ θεοῦ πρὸς τοὺς ἁγίους ἀνταπόδοσιν· ἵνα, καθὼς ἐκεῖνοι, ἀκούσαντες αὐτὰ καὶ φυλάξαντες, φίλοι θεοῦ γεγόνασι καὶ κληρονόμοι τῆς βασιλείας αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἡμεῖς, μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας ἀκούσαντες αὐτά, καὶ φυλάξαντες, τῶν ἴσων ἀξιωθῶμεν βραβείων καὶ δωρεῶν. Μετὰ πάσης λοιπὸν εὐλαβείας καὶ προσοχῆς ἀκούσατε τὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν θεῖα εὐαγγελικὰ λόγια·

Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· πᾶς ὅς τις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. (Ματ. 10, 32.)

Ὅστις, λέγει, ὁμολογήσῃ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἐγὼ εἰμὶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ ἐγὼ ὁμολογήσω ἔμπροσθεν τοῦ ἐπουρανίου πατρός μου, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐστὶ πιστὸς καὶ ἀληθινὸς μαθητής μου. Διὰ τί δὲ ζητεῖ ὁ θεὸς τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων; ὅταν ἡ καρδία ἡμῶν πιστεύσῃ, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, τίς ἡ ἀνάγκη, ἵνα ὁμολογῶμεν τοῦτο καὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, μάλιστα ὅταν ἡ τοιαύτη ὁμολογία φέρῃ θανάτου κίνδυνον; ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος σύνθετος ἐστὶν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, δοξάζεται δὲ ὑπὸ θεοῦ μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν καὶ τὴν παγκόσμιον κρίσιν οὐ μόνον ἡ ψυχή, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα· διὰ τοῦτο εἰς πᾶσαν ἀρετὴν πρέπον ἐστὶν ἵνα συνεργήσῃ οὐ μόνον ἡ ψυχή, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα. Ἡ ψυχὴ δέχεται καὶ στέργει τὰ πιστευόμενα, ἵνα φανῇ δικαία ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, ὡς ἀποῤῥίψασα πᾶν ψεῦδος, καὶ ἐναγκαλισαμένη τὴν ἀλήθειαν· « Καρ-

Ῥωμ. 10, 10. » δία γάρ, λέγει ὁ θεῖος ἀπόστολος, πιςεύ» εται εἰς δικαιοσύνην »· τὸ δὲ σῶμα, ἤγουν τὸ στόμα, τὰ χείλη, ἡ γλῶσσα κηρύττει ἐκεῖνο, ὅπερ ἡ ψυχὴ πιστεύει, ἵνα ἀπολαύσῃ ὁ ἄνθρωπος τῆς αἰωνίου αὐτόθι. σωτηρίας· « Στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς » σωτηρίαν ». Τοιουτοτρόπως δὲ συγκροτεῖται ἡ τελεία ἀρετὴ τῆς πίστεως, καὶ αὐτ. 9. γίνεται σωτηρίας πρόξενος· « Ὅτι, ἐὰν » ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου Κύριον » Ἰησοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ » σου, ὅτι ὁ θεὸς ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, » σωθήσῃ ». Ἡ πίστις χωρὶς τῆς ὁμολογίας ἐστὶ πίστις κρυπτή, ἀτελὴς καὶ ὑποκριτική· ὅταν ἄλλο μὲν πιστεύωμεν τῇ καρδίᾳ, ἄλλο δὲ ὁμολογῶμεν τῷ στόματι τότε ἐσμὲν ὑποκριταὶ καὶ ψεῦσται· ἐὰν πιστεύωμεν τῇ καρδίᾳ, καὶ διὰ τὸν φόβον ἢ δι' ἄλλο κοσμικὸν τέλος οὐχ ὁμολογῶμεν τὰ πιστευόμενα ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ἐσμὲν μικρόψυχοι καὶ φιλόζωοι. Ὁ φόβο τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ μείζων τῆς πίστεως ἡμῶν, καὶ ἡ φιλοζωΐα μείζων τῆς πρὸς θεὸν ἀγάπης. Ἡ πίστις δὲ ἡ ὁμολογουμένη ἐστὶ πίστις φανερά, τελεία, ἀνυπόκριτος· ὅστις πιστεύει τῇ καρδίᾳ, καὶ ὁμολογεῖ τῷ στόματι, ἐκεῖνος ἔχει πίστιν τελείαν, στερεάν, ἀληθινήν, ἐκεῖνος ἔχει πίστιν μείζονα τοῦ φόβου τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀγάπην εἰς τὸν θεόν, μείζονα τῆς ἰδίας ζωῆς. Ἀλλ' ἆρά γε τόσον ἀναγκαία ἐστὶν ἡ τοιαύτη ὁμολογία, ὥστε, ἐὰν λείψῃ αὐτή, λείπει καὶ ἡ σωτηρία; Ναί.

Ματ. 10, 33. Ὅς τις δ' ἂν ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν κἀγὼ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

Ἀπόφασις δεσποτική, φοβερά, καὶ δικαία! Ἠρνήθης, λέγει, ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἐγὼ εἰμὶ θεός; ἀρνηθήσομαι καὶ ἐγὼ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι σὺ εἶ πιστός μου μαθητής. Διὰ τοῦτο οἱ πανεύφημοι μάρτυρες, ἵνα μηδὲ τὰ χείλη αὐτῶν κινήσωσι πρὸς ἄρνησιν Χριστοῦ, πᾶσαν δριμυτάτην βάσανον καὶ πολυποίκιλα ὀξύτατα παιδευτήρια ὑπέμειναν, καὶ τὸ αἷμα αὐτῶν ἐξέχεαν, καὶ τὸν θάνατον μετὰ χαρᾶς ἐδέχθησαν ἕως ἐσχάτης αὐτῶν ἀναπνοῆς, παῤῥησίᾳ ἐνώπιον βασιλέων καὶ τυράννων κηρύττοντες καὶ ὁμολογοῦντες, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ καὶ ὁ λυτρωτὴς τοῦ κόσμου. Οὐαὶ λοιπὸν εἰς τὸν τρισάθλιον ἐκεῖνον ἄνθρωπον, ὅστις ἢ διὰ ἀπόλαυσιν πλούτου καὶ δόξης, ἢ διὰ ἐκτέλεσιν σωματικῆς ἐπιθυμίας, ἢ διὰ ἀπαλλαγὴν παθημάτων, ἢ διὰ φόβον θανάτου ἀρνηθῇ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ σωτήριον ὄνομα· αὐτὸς ἐχωρίσθη ἀπὸ τοῦ θεοῦ, αὐτὸς ἀπηλλοτριώθη τῆς οὐρανῶν βασιλείας! ἀλλὰ πῶς ὁ Πέτρος, ἀρνηθεὶς μεθ' ὅρκου καὶ ἀναθέματος τὸν Χριστόν, πάλιν ἀπόστολος ἔμεινε, καὶ φίλος Χριστοῦ, καὶ ἅγιος; ὁ θεὸς τὸν ἐπιστρέφοντα καὶ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν οὐκ ἐκβάλλει ἔξω· ὁ Ἰωάν. 6, 37. Πέτρος μετὰ τὴν ἄρνησιν ἔκλαυσεν εὐθὺς πικρῶς, μετὰ τὴν ἀνάστασιν τρὶς ὡμολόγησεν, ὅτι ἀγαπᾷ τὸν Χριστόν· ὃν δὲ ἠρνήσατο ἐν μιᾷ αὐλῇ ἑνὸς ἀρχιερέως, ἐκήρυξε θεὸν εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν, Ματ. 26, 75.

καὶ ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐξέχεε, καὶ σταυρικὸν ὑπέμεινε θάνατον. Ὅθεν τὰ μὲν δάκρυα καὶ ἡ τριττὴ ὁμολογία ἐξήλειψαν τῆς ἀρνήσεως τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἐπέστρεψαν τὸ ἀποστολικὸν χάρισμα· τὸ δὲ κήρυγμα τῆς πίστεως καὶ ὁ ὑπὲρ Χριστοῦ θάνατος ἔδωκαν αὐτῷ τῆς ἁγιωσύνης τὴν τελειότητα. Ταῦτα δὲ νομοθετήσας ὁ Κύριος ἡμῶν περὶ τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως, καὶ περὶ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης, ἔπειτα προσέταξε, λέγων·

Ματ. 10, 37.

Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος.

Σημείωσαι, ὅτι οὐκ εἶπεν ἁπλῶς ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα, ἀλλὰ προσέθηκε τὸ « Ὑπὲρ ἐμέ »· διότι τὸν πατέρα ἡμῶν καὶ τὴν μητέρα, τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας οὐχὶ μόνον ὁ νόμος τῆς φύσεως ἀναγκάζει, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐντολὴ τοῦ θεοῦ προστάσσει, ἵνα καὶ ἀγαπῶμεν, καὶ παντὶ τρόπῳ περιθάλπωμεν. Πρέπον ὅμως ἐςίν, ἵνα τὸ μέτρον αὐτῆς τῆς ἀγάπης ὑπάρχῃ πολλὰ μικρότερον τῆς πρὸς τὸν θεόν· ἀνάγκη ἐστίν, ἵνα ἡ πρὸς τὸν θεὸν ἀγάπη ὑπερβαίνῃ κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα τὴν συγγενικήν· διότι, καθὼς θέλει ὁ θεὸς παρ' ἡμῶν τελείαν πίστιν, οὕτω ζητεῖ καὶ τελείαν ἀγάπην· θέλει, ἵνα ἀγαπῶμεν αὐτὸν περισσότερον καὶ αὐτῶν τῶν συγγενῶν ἡμῶν, ὧν ἡ φύσις οὐδὲν ἔχει πλέον ἀγαπητόν. Τίμα, ναί, καὶ ἀγάπα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, καὶ μετὰ πάσης εὐλαβείας ὑποτάσσου εἰς τὸ θέλημα αὐτῶν· ἀλλ' ἐὰν ὁ πατήρ σου ἢ ἡ μήτηρ σου συμβουλεύῃ σε, ἵνα ἀρνηθῇς τὴν πίστιν σου, τότε μὴ εὐλαβηθῇς τὸ πρόσωπον αὐτῶν, τότε μὴ ὑπακούσῃς τῷ αὐτῶν προστάγματι. Ἀγάπα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, καὶ περιποιοῦ αὐτοὺς μετὰ πάσης ἐπιμελείας· ἀλλ' ἐὰν ὁ πατήρ σου ἢ ἡ μήτηρ σου προτρέπῃ σε, ἵνα κλέψῃς, ἢ ψευδομαρτυρήσῃς, ἢ ἀθετήσῃς μίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ, τότε μὴ ἀκούσῃς αὐτῶν, μὴ προτιμήσῃς τοὺς γονεῖς σου τοῦ θεοῦ, μὴ καταπατήσῃς τὴν θείαν ἐντολὴν διὰ τὴν ἀγάπην τῶν γονέων σου. Ἀγάπα ὅσον θέλεις τὸν υἱόν σου καὶ τὴν θυγατέρα σου· ἀλλ' ἐὰν αὐτοὶ γίνωνταί σοι πρόσκομμα εἰς τὴν πίςιν, καὶ παρακίνημα ἀθετήσεως τῶν προσταγμάτων τοῦ θεοῦ, μὴ ἀγαπήσῃς ὑπὲρ τὸν θεὸν τὸν υἱόν σου καὶ τὴν θυγατέρα σου· « Ἐὰν δέ, λέγει ὁ θεός, παρακαλέσῃ σε ὁ ἀδελφός σου ἐκ πατρός σου ἢ ἐκ μητρός σου, ἢ ὁ υἱός σου, ἢ θυγάτηρ, ἢ ἡ γυνή σου ἡ ἐν τῷ κόλπῳ σου, ἢ φίλος ἴσος τῇ ψυχῇ σου λάθρα, λέγων, Βαδίσωμεν καὶ λατρεύσωμεν θεοὺς ἑτέρους, οὓς οὐκ ᾔδεις σὺ καὶ οἱ πατέρες σου· οὐ συνθελήσεις αὐτῷ, κα οὐκ εἰσακούσῃ αὐτοῦ, καὶ οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ' αὐτῷ, οὐκ ἐπιποθήσεις ἐπ' αὐτῷ, οὐδ' οὐ μὴ σκεπάσεις αὐτόν ». Ὅστις ἀγαπᾷ τοὺς γονεῖς ἢ τὰ τέκνα αὐτοῦ περισσότερον τοῦ θεοῦ, οὐκ ἔστιν ἄξιος μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ, οὐκ ἔστιν ἄξιος τοῦ κληρονομῆσαι τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν. Ἀλλ' ἐὰν ἀγαπῶ τὸν θεὸν ὑπὲρ τοὺς συγγενεῖς, γίνομαι ἆρά γε διὰ τούτου μόνου ἄξιος τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ; οὐχί· τοῦτο μόνον οὐκ ἀρκεῖ· διότι τοῦτο

Δευτ. 13, 6.

αὐτ. 8

οὐκ ἔστιν ἡ τελεία ἀγάπη· πρέπον ἐστὶν, ἵνα ἀγαπῶ τὸν θεὸν οὐ μόνον περισσότερον τῶν συγγενῶν μου, ἀλλὰ καὶ περισσότερον ἐμαυτοῦ. Διὰ τοῦτο οὖν προσέθηκεν ὁ Κύριος ἡμῶν τὰ ἑξῆς·

Ματ. 10, 38. Καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος.

Τί ἐστὶν ὁ σταυρός; ἡ νέκρωσις τῶν παθῶν τῆς σαρκὸς καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν τοῦ κόσμου· διότι καὶ τὸ ἐσταύρωσαν σημαίνει τὸ ἐνέκρωσαν, καθὼς ἐφανέρωσεν ὁ θεῖος ἀπόςολος, λέγων· « Οἱ δὲ (μαθηταὶ) τοῦ » Χριστοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς » παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις· ἐμοὶ δὲ μὴ » γένοιτο καυχᾶσθαι εἰμὴ ἐν τῷ σταυρῷ » τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δἰ οὗ » ἐμοὶ κόσμος ἐσαύρωται, κἀγὼ τῷ κόσμῳ ». Ὥστε ἐκεῖνος λαμβάνει τὸν σταυρὸν, ὅςις καταδαμάζει τὴν σάρκα, καὶ φεύγει τὰς τοῦ βίου ἡδονάς· ἐκεῖνος γίνεται σταυροφόρος, ὅστις καταστήσῃ νεκρὰ τῆς σαρκὸς τὰ πάθη καὶ τοῦ κόσμου τὰς ἐπιθυμίας. Πῶς δὲ ἀκολουθοῦμεν ὀπίσω τοῦ Χριστοῦ; ἀκολουθοῦντες τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ, ἤγουν ζῶντες καθὼς καὶ αὐτὸς ἔζησε· « Χριστὸς » ἔπαθεν ὑπὲρ ὑμῶν, ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑ» πογραμμὸν, ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴ» χνεσιν αὐτοῦ ». Ἐκεῖνος λοιπὸν ἀκολουθεῖ τῷ Χριστῷ, ὅστις στήσῃ τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὡς τύπον καὶ κανόνα, καὶ μιμηθῇ κατὰ τὸ δυνατὸν πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος, ὁ τὸν Χριστὸν ἀκολουθήσας, ἔλεγε, « Μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ » Χριστοῦ ». Βλέπε δὲ τῶν θείων λόγων τὴν ἀκρίβειαν· πρῶτον εἶπε τὸ « λαμβάνει » τὸν σταυρόν », ἔπειτα τὸ « ἀκολουθεῖ » ὀπίσω μου »· διότι πρῶτον ὁ μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ νεκροῖ τὰ πάθη τῆς σαρκὸς, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ κόσμου, ἔπειτα κατορθοῖ τὰς ἀρετὰς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅστις λοιπὸν οὐ κατορθώσῃ τὰ δύο ταῦτα, ἐκεῖνος οὐκ ἔστιν ἄξιος τῆς μαθητείας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὐκ ἔστιν ἄξιος τῆς ἐπουρανίου τοῦ θεοῦ βασιλείας.

Γαλ. 5, 24. — αὐτ. 6, 14. — 1. Πέτρ. 2, 21. — 1. Κορ. 4, 11.

Ματ. 19, 27. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι, τί ἄρα ἔσται ἡμῖν;

Ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος, οὐχ ὅταν ὁ Κύριος εἶπε τὰ προειρημένα λόγια, ἀλλ' ὅταν ἐδίδαξε τὸν νεανίσκον τὰ περὶ τῆς τελειότητος, εἰπών, « Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, » πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς » πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, » καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι ». Ἐτέθη δὲ αὕτη ἡ εὐαγγελικὴ περικοπὴ, καὶ αἱ ἐφεξῆς εἰς τοῦτον τὸν τόπον, καὶ συνήφθη μετὰ τῶν προλεχθέντων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ λόγων διὰ τὴν σημερινὴν ἑορτήν· ἐπειδὴ ταῦτα τὰ ῥήματα διαλαμβάνουσι περὶ τῆς ἀρετῆς τῶν ἁγίων καὶ τῆς ἀνταποδόσεως τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτούς. Ποῖον δὲ τοῦ Πέτρου τὸ ἐρώτημα; ἰδοὺ, λέγει, ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι, ποία ἔςαι ἡ ἀμοιβὴ ἡμῶν; ἀλλὰ πτωχὸς ἁλιεὺς, καθὼς ὁ Πέτρος, τί εἶχε, καὶ τί ἀφῆκε; τὸ πλοιάριον, τὸ δίκτυον, τὸν κάλαμον, τὸ ἄγκιστρον. Ταῦτα δὲ ἆρά γε τὰ εὐτελῆ

αὐτ. 21.

καὶ οὐδαμινὰ πράγματα ἐνόησεν ὁ Πέτρος, ὅταν ἔλεγεν, « Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάν- » τα »; ναὶ αὐτά· διότι, καθὼς εἰς τοὺς πλουσίους πολύτιμα εἰσὶ καὶ ἀγαπητὰ τὰ μεγάλα πράγματα, οὕτως εἰς τοὺς πτωχοὺς περισπούδαστα εἰσὶ καὶ τίμια τὰ εὐτελῆ καὶ μικρά· ὁ δὲ θεός, ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γνώμην τοῦν ἀνθρώπου καὶ οὐχὶ ἐπὶ τὴν ποσότητα τῶν πραγμάτων, ἀποδίδωσιν ἐπίσης τῷ πλουσίῳ καὶ τῷ πένητι τὰς ἀμοιβάς. Εἰπὼν δὲ ὁ Πέτρος τὸ πάντα, καὶ τὰ λοιπὰ ἐνόησε, καὶ ὅσα δηλαδὴ ἀνάγονται εἰς τοῦ ἀνθρώπου τὰ ἤθη· « Ἰδοὺ » ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα »· ἀφήκαμεν καὶ τῶν ἐχθρῶν τὰ ὀφειλήματα, καὶ τοῦ βίου τὰ σκάνδαλα, καὶ τῆς σαρκὸς τὴν εὐπάθειαν, καὶ τοῦ κόσμου τὴν ματαιότητα. Ὥστε, ὑπὸ θεοῦ φωτισθεὶς ὁ Πέτρος, ἐλάλησεν, ἵνα διὰ τῆς ἐρωτήσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἀποκρίσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν μάθωμεν, ὅτι ἕκαστος τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων εἴτε πλούσιος καὶ ἀξιωματικός, εἴτε πένης καὶ ἄσημος ἄνθρωπος, δεσπότης, δοῦλος, βασιλεύς, ἰδιώτης, πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας καὶ καταστάσεως, δύναται, ἐὰν θέλῃ, εἰπεῖν τῷ Χριστῷ, ἰδοὺ ἐγὼ ἀφῆκα πάντα· ἰδοὺ ἐγὼ ἀφῆκα πᾶσαν τὴν περιουσίαν μου, κἄν τε πολλὴ καὶ πολύτιμος, κἂν ὀλίγη καὶ οὐτιδανή· ἰδοὺ ἀφῆκα τὸν φθόνον, τὸ μῖσος, τὴν ἐκδίκησιν· ἰδοὺ ἀφῆκα τὴν ἀδικίαν, τὴν πλεονεξίαν, τὴν φιλαργυρίαν· ἰδοὺ ἀφῆκα τὴν κοιλιοδουλίαν, τὴν μέθην, τὴν ἀσέλγειαν· ἰδοὺ ἐγὼ ἀφῆκα πᾶσαν ἁμαρτίαν. Τί δὲ ὑπόσχεται ὁ θεῖος διδάσκαλος εἰς τοὺς ἀφέντας πάντα καὶ ἀκολουθήσαντας αὐτῷ;

Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. (Ματ. 19, 28.)

Ἰδοὺ τὰ βραβεῖα τῶν θεοφόρων ἀποστόλων. Καὶ παλλιγγενεσίαν μὲν λέγει τὸν ἀνακαινισμὸν καὶ τὴν ἀναγένεσιν πάσης τῆς κτίσεως· διότι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δευτέρας τοῦ Κυρίου παρουσίας πᾶσα ἡ κτίσις μεταβάλλεται ἐκ τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἀφθαρσίαν· « Ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις » ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς » φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν » τέκνων τοῦ θεοῦ. (Ῥωμ. 8, 21.) Καινοὺς δὲ οὐρανοὺς καὶ » γῆν καινὴν κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ » προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοι- » κεῖ »· (2. Πέτρ. 3, 13.) καὶ οἱ ἀπ' αἰῶνος δὲ νεκροὶ ἀνίστανται ἄφθαρτοι, καὶ οἱ τότε ἔτι ζῶντες ἀλλαγήσονται· « Σαλπίσει γάρ, καὶ οἱ νε- » κροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι, καὶ ἡμεῖς » ἀλλαγησόμεθα. Δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦ- » το ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν » τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν ». (1. Κορ. 15, 52, 53.) Υἱὸν δὲ ἀνθρώπου ἀντὶ τοῦ ἄνθρωπον, ἑαυτὸν λέγει ὁ Κύριος, φυλάττων τῶν ἁγίων γραφῶν τὴν συνήθειαν, αἵτινες ἀντὶ τοῦ ἄνθρωπος τὸ υἱὸς ἀνθρώπου γράφουσι, καθὼς ἐν τῷ « Υἱοὶ ἀνθρώπων ἕως πότε βα- » ρυκάρδιοι; » (Ψαλ. 4, 3.) καὶ ἐν τῷ « Μάταιοι υἱοὶ τῶν » ἀνθρώπων, ψευδεῖς οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων » (αὐτ. 61, 9.) καὶ ἐν τῷ « εἶπε πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου », (Ἰεζ. 2, 2.) καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς ὁμοίως. Ἀκούων

δὲ τὸ Καθίσεσθε, καὶ τοὺς θρόνους, καὶ τὸ κρίνοντες μὴ νοήσῃς μήτε σωματικὸν κάθισμα, μήτε ὑλικὰς καθέδρας· διότι ἐν τῇ ἀναστάσει πάντες οἱ ἄνθρωποι, ὡς ἄγγελοι εἰσί, σώματα πνευματικὰ ἔχοντες, καὶ σύμμορφα Τῷ σώματι τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ· μήτε, ὅτι οἱ ἀπόστολοι μέλλουσι κρῖναι τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ· ἐπειδὴ εἷς μόνος ὁ κριτὴς πάντων, ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ θεοῦ· « Καὶ » γὰρ οὐδὲ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ » τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ υἱῷ ». Δηλοῦσι δὲ οἱ μὲν θρόνοι τὴν ἄφατον τιμὴν καὶ δόξαν, τὸ δὲ κάθισμα, τὸ στερεὸν καὶ ἑδραῖον καὶ ἀκίνητον τῆς δόξης ἐκείνης· τὸ δὲ κρίνοντες, τὸ ἐλέγχοντες· ὅσοι δηλαδὴ οἱ ἐκ τῶν δώδεκα φυλῶν καταγόμενοι Ἑβραῖοι, προφασιζόμενοι λέγωσιν, ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν πιστεῦσαι τῷ Χριστῷ, ἐπειδὴ ἐμπόδιζεν αὐτοὺς ὁ Μωσαϊκὸς νόμος, τότε βλέποντες τοὺς ἀποστόλους, οἵτινες, ἐξ Ἑβραίων ὄντες, ἐπίστευσαν, καὶ τοσαύτης δόξης ἔτυχον, ἐλεγχθήσονται καὶ ἐπιστομιθήσονται· ὁμοίως δὲ καὶ « ἡ βασίλισσα » νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς » γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινεῖ αὐτήν ». Ἐπειδὴ δὲ μεγάλην καὶ ὑπέρτιμον δόξαν καὶ ἀξίαν νομίζουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἐάν τις κάθηται ἐπὶ θρόνου ἐνώπιόν τινος βασιλέως ἐπιγείου, ὅταν αὐτὸς κριτὴς κάθηται ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ μετὰ πάσης τῆς βασιλικῆς μεγαλοπρεπείας καὶ παρατάξεως, διὰ τοῦτο, ἵνα δηλοποιήσῃ ἡμῖν ὁ θεάνθρωπος τὸ ἐξαίρετον τῆς δόξης, καὶ τὴν ὑπερβάλλουσαν τιμὴν τῶν θεοκηρύκων ἀποστόλων, εἶπεν, ὅτι εἰς τὸν καιρὸν τῆς παλιγγενεσίας, ὅταν αὐτὸς καθίσῃ ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ κρῖναι πᾶσαν τὴν γῆν, τότε καὶ αὐτοὶ καθίσωσιν ἐπὶ δώδεκα θρόνων πρὸς ἔλεγχον καὶ κατάκρισιν τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ. Τοιουτοτρόπως δὲ παραστήσας τὸ ὑπερέχον τῆς δόξης τῶν ἀποστόλων προστίθησιν ἔπειτα καὶ τὰς ἀμοιβὰς τῶν λοιπῶν ἁγίων, λέγων.

Ματ. 22, 30. — 1. Κορ. 15, 44. — Φιλιπ. 3, 21. — Ἰωάν. 5, 22. — Ματ. 12, 42.

Καὶ πᾶς ὅς τις ἀφῆκεν οἰκίας, ἢ ἀδελφούς, ἢ ἀδελφάς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἑκατονταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει.

αὐτ. 19, 29.

Σημείωσαι, ὅτι οὐ παραγγέλλει σοι ὁ Κύριος, ἵνα ἀφήσῃς τὰς οἰκίας σου καὶ τοὺς ἀγρούς σου ἢ ἵνα χωρισθῇς ἀπὸ τῆς γυναικός σου καὶ τῶν λοιπῶν συγγενῶν σου ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' « ἕνεκεν » τοῦ ὀνόματός μου » λέγει, ἤγουν διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὅπερ ἐστὶ διὰ τὴν πίστιν τὴν ὀρθόδοξον, καὶ διὰ τὴν τῶν θείων αὐτοῦ ἐντολῶν φυλακήν· ἐὰν δηλαδὴ ἡ οἰκία σου καὶ ὁ ἀγρός σου καὶ οἱ συγγενεῖς σου γίνωνται ἐμπόδιον τῆς σωτηρίας σου, ἐὰν δι' αὐτὰ κινδυνεύῃ ἡ πίστις σου, καὶ αὐτὰ ἐμποδίζωσί σοι τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ, σὺ δὲ καταφρονήσῃς, καὶ ἐγκαταλείψῃς αὐτά, ἵνα μὴ ἀθετήσῃς τὴν πίστιν σου, ἢ τὰς θείας ἐντολάς, τότε λαμβάνεις τὴν ἑκατονταπλάσιον ἀμοιβὴν καὶ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον· ἀλλὰ πῶς ἔλαβον, λέγεις, εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν τὰ ἑκατονταπλασίονα; ἐὰν στοχασθῇς τοὺς καιροὺς τῶν ἀποστόλων, ὅτε « ἡ καρδία

Πράξ. 4, 32, 35.

« Καὶ ἡ ψυχὴ τῶν πιςευόντων ἦν μία », καὶ ὅτε οὐδεὶς ἔλεγεν ἴδια τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, ἀλλ' ἦσαν ἅπαντα κοινά, ὅτε, λέγω, οὐδεὶς πτωχὸς ἐν αὐτοῖς, διότι, ὅσοι εἶχον χωρία καὶ οἰκίας, πωλοῦντες αὐτά, ἔφερον τὴν τιμὴν αὐτῶν, καὶ ἔβαλλον παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων, τότε βλέπεις, ὅτι ὅστις ἐγκατέλειπε μίαν οἰκίαν, εὕρισκεν ἑκατονταπλασίους, καὶ ὅστις ἐγκατέλειπεν ἕνα πατέρα ἢ μίαν μητέρα ἢ ἕνα ἀδελφόν, εὕρισκε μυρίους πατέρας καὶ μητέρας καὶ ἀδελφούς, ὑπηρετοῦντας τὰ πρὸς τὴν χρείαν. Βλέπε δὲ τοὺς θείους ἀποστόλους, τοὺς ἁγίους μάρτυρας, τοὺς ὁσίους ἀσκητάς· τί ἀφῆκαν αὐτοί; μίαν οἰκίαν· ἀλλὰ πόσας οἰκίας, ἤγουν ἐκκλησίας, ἔχουσι τὴν σήμερον εἰς τὸ ὄνομα αὐτῶν ἀφιερωμένας! τί ἀφῆκαν; ἕνα πατέρα, ἢ μίαν μητέρα, ἢ δύο, ἢ τρεῖς ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφάς, ἢ μίαν γυναῖκα, ἢ ὀλίγα τέκνα, ἢ δύο ἢ τρεῖς ἀγρούς· πόσον δὲ πλῆθος χριστιανῶν ἕως τῆς σήμερον ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, νέων καὶ γερόντων, καὶ πάσης τάξεως ἀνθρώπων δοξολογεῖ αὐτούς, καὶ προσκυνεῖ ἕως ἐδάφους τῆς γῆς, καὶ δῶρα προσφέρει αὐτοῖς ἐν τῷ ὀνόματι Κυρίου, καὶ παρακαλεῖ αὐτούς, ἵνα πρὸς θεὸν πρεσβεύωσι! Θέλων δὲ ὁ θεάνθρωπος δεῖξαι τὸ ἀπροσωπόληπτον καὶ δίκαιον τῆς ἀνταποδόσεως αὐτοῦ, προστίθησι καὶ ταῦτα·

Ματ. 19, 30. Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ ἔσχατοι πρῶτοι.

Πρῶτοι μὲν ἦσαν κατὰ τὴν πίστιν καὶ εὐσέβειαν οἱ Ἑβραῖοι, ὡς πρῶτοι γνωρίσαντες τὸν ἀληθινὸν θεόν, ἔσχατοι δὲ οἱ ἐθνικοί, ὡς πρότερον εἰδωλολάτραι, ἔπειτα ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς πιστοὶ γεγονότες καὶ εὐσεβεῖς. Πολλοὶ λοιπόν, λέγει, τῶν Ἰουδαίων, πρῶτοι ὄντες, ἐπειδὴ οὐκ ἐπίστευσαν τῷ Χριστῷ, ἔσονται ἔσχατοι, ἤγουν ἀπεῤῥιμμένοι καὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ ἐκβεβλημένοι· πολλοὶ δὲ τῶν ἐθνικῶν, ἔσχατοι ὄντες, ἐπειδὴ ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς ἐπίστευσαν, ἔσονται πρῶτοι καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν μέτοχοι. Ἄκουσον δὲ καὶ ἄλλην ἑρμηνείαν· πολλοὶ τῶν πιστευόντων, ἤγουν βασιλεῖς, μεγιστᾶνες, ἄρχοντες, πρῶτοι τῶν ἄλλων εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, ἔσονται κατὰ τὸ μέτρον τῆς θείας δόξης ἔσχατοι ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, ὡς ὀλίγας ἀρετὰς κατορθώσαντες· πολλοὶ δὲ πτωχοί, ἀφανεῖς, ἄσημοι καὶ ἔσχατοι τῶν ἄλλων εἰς τὴν παροῦσαν ζωήν, ἔσονται διὰ τὰς πολλὰς αὐτῶν ἀρετὰς πρῶτοι τῶν προειρημένων κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς ἀπολαύσεως τῆς θείας δόξης· διότι πολλὰ τὰ μέτρα τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, μεταδιδόμενα ἑκάστῳ τῶν πιστῶν κατὰ τὴν ποσότητα τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ· « Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου πολλαὶ μοναί εἰσι »· (Ιωάν. 14, 2.) καθὼς δὲ ἐπίσης πάντες οἱ ἄνθρωποι βλέπουσι τὸν ἥλιον, οὐκ ἐπίσης δὲ πάντες φωτίζονται, ἀλλ' ἐκεῖνοι περισσοτέρου τῶν ἄλλων φωτὸς μετέχουσιν, ὅσοι ὑγιεστέρους τῶν ἄλλων ἔχουσι τοὺς ὀφθαλμούς, οὕτως ἐπίσης πάντες οἱ δίκαιοι βλέπουσι τὸν θεόν, ἐκεῖνοι ὅμως περισσοτέρας τῶν ἄλλων ἀπολαμβάνουσι τῆς θείας δόξης, ὅσοι πλείονας τῶν ἄλλων ἀρετὰς κατώρθωσαν. Μήπως δὲ τὸ πρῶτοι εἶπεν ὁ Κύριος κατὰ τὴν ὑπόληψιν τῶν

ἀνθρώπων; πολλοὶ δηλονότι ἐξ ἐκείνων, οὓς νομίζουσιν οἱ ἄνθρωποι πρώτους τῶν ἄλλων κατὰ τὴν ἀρετὴν, ἔσχατοι φανερωθήσονται ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως· οἱ δὲ νομιζόμενοι ἔσχατοι φανήσονται πρῶτοι καὶ τοὺς ἄλλους ὑπερέχοντες· ὁμοίαν ἔννοιαν ἔχει καὶ τὸ « Ὁ δὲ μικρότερος ἐν » τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ » ἐστίν· » ἐπειδὴ κατὰ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἀπίστων Ἰουδαίων μικρότερος τοῦ βαπτιπτοῦ Ἰωάννου ἦν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ κατὰ πάντα μείζων αὐτοῦ.

Ματ. 11, 11.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Α΄. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Πρὸς σκέψιν τῶν μεγάλων τῆς ἀρετῆς ἀνταποδομάτων διεγείρει τὸν νοῦν ἡμῶν τοῦ σημερινοῦ εὐαγγελίου ἡ ψυχοσωτήριος ὑπόθεσις· διὰ τῶν λόγων τούτων « Ἑκα» τονταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώ» νιον κληρονομήσει » ἐφανέρωσεν εἰς ἡμᾶς ὁ θεάνθρωπος, ὅτι οἱ ἐργάται τῆς ἀρετῆς καὶ εἰς τοῦτον τὸν κόσμον εἰσὶν ἔνδοξοι, καὶ εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα τρισμακάριοι· ὁ ἐνάρετος ἄνθρωπος οὐδόλως ζητεῖ τὰς τιμὰς καὶ περιποιήσεις τοῦ κόσμου, ἀλλ' ὁ κόσμος τιμᾷ καὶ περιποιεῖται αὐτὸν, ὅπου καὶ ἂν εὑρεθῇ, καὶ εἰς ὁποίαν κατάστασιν τύχῃ· ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα τρέχει ὀπίσω αὐτοῦ εἰς πάντα καιρὸν καὶ εἰς πάντα τόπον, καθὼς ἡ σκιὰ τρέχει ὀπίσω ἡμῶν, ὅταν ἡμεῖς φεύγωμεν.

Ματ. 19, 29.

Φέρουσιν οἱ Ἰσμαηλῖται τὸν Ἰωσὴφ εἰς τὴν Αἴγυπτον· ἐκεῖ ἀγοράζει αὐτὸν ὁ ἀρχιευνοῦχος τοῦ βασιλέως, ὁ Πετεφρῆς. Αὐτὸς, ὡς ἄνθρωπος πλούσιος καὶ ἀξιωματικὸς, εἶχε βέβαια καὶ ἄλλους πολλοὺς καὶ ἀξίους δούλους, προετίμησεν ὅμως πάντων τῶν ἄλλων τὸν Ἰωσὴφ, κατέστησεν αὐτὸν κύριον τῆς οἰκίας αὐτοῦ, παρέδωκεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ πάντα, ὅσα εἶχε· « Καὶ » ἐπέτρεψε πάντα, ὅσα ἦν αὐτῷ εἰς χεῖρας » Ἰωσήφ ». Ὥστε ὁ Ἰωσὴφ οὐκ ἔστι δοῦλος, ἀλλὰ κύριος τῆς οἰκίας τοῦ Πετεφρῆ, καὶ δεσπότης τῶν ἄλλων δούλων· ὁ Πετεφρῆς οὐδεμίαν φροντίδα εἶχε περὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ, οὐδὲ ἔβλεπεν ἄλλο τι εἰμὴ τὸν ἄρτον, ὃν ἔτρωγε καθ' ἡμέραν· « Καὶ οὐκ ᾔδει τῶν καθ' αὐτὸν οὐδὲν, πλὴν τοῦ ἄρτου, οὗ ἤσθιεν αὐτός ». Ἀλλὰ πόθεν προετράπη ὁ Πετεφρῆς νὰ τιμήσῃ τόσον ἄνθρωπον ξένον, δοῦλον, ἠγορασμένον, νέον, ἀλλόγλωσσον, ἀλλογενῆ; Πόθεν;

Γεν. 38, 28.

αὐτ. 39, 6.

ἐγνώρισε. λέγει ἡ θεία γραφὴ, ὅτι ὁ θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ· « ᾔδει δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ, » ὅτι Κύριος ἦν μετ' αὐτοῦ. » Ἀλλὰ πῶς ἐγνώρισε τοῦτο; ἔβλεπε τὴν φρόνησιν τῆς ψυχῆς, τὴν σεμνότητα τοῦ λόγου, τὴν κοσμιότητα τοῦ ἤθους, ἔβλεπεν ἐνὶ λόγῳ τὴν ἀρετὴν τοῦ νέου· διότι ἡ ἀρετὴ ἀστράπτει εἰς τὸ πρόσωπον, ἀκούεται εἰς τὰ λόγια, φαίνεται εἰς τὸ σχῆμα, καταλάμπει εἰς τὰ ἔργα· ἔβλεπεν, ὅτι ἦλθεν εὐλογία Κυρίου εἰς πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας, ἀφ' ἧς ὁ Ἰωσὴφ εἰσέβη εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἐκ τούτων λοιπὸν γνωρίσας, ὅτι ὁ Ἰωσὴφ ἦν ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ, ὑπερετίμησεν αὐτόν.

Γεν. 39, 3.

Ἐπιβάλλει μετὰ ταῦτα ἡ γυνὴ τοῦ Πετεφρῆ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἐπὶ τὸ κάλλος τοῦ Ἰωσήφ, καὶ πειράζει σφόδρα τὴν σωφροσύνην αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ Ἰωσὴφ νικᾷ τῆς πειραζούσης τὸν πόλεμον, καὶ φυλάττει ἀμίαντον τῆς σωφροσύνης τὸν θησαυρόν. μεταβάλλει τὸν ἔρωτα εἰς ἔχθραν καὶ συκοφαντίαν ἡ ἀναιδεςάτη Αἰγυπτία. Ὅθεν τίθεται ὁ Ἰωσὴφ πρὸς καιρὸν εἰς τὴν φυλακήν· ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν φυλακὴν, (καὶ τίς ἂν μὴ θαυμάσῃ τῆς ἀρετῆς τὴν δύναμιν;) καὶ εἰς τὴν φυλακὴν τιμὴ, ἐξαίρεσις, περιποίησις· εὐλαβεῖται αὐτὸν ὁ δεσμοφύλαξ, καὶ παραδίδωσιν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ ὅλον τὸ δεσμωτήριον· ὑποτάσσει εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ πάντας τοὺς δεσμίους καὶ πᾶσαν τὴν ἐκεῖ ἀναγκαίαν οἰκονομίαν καὶ φροντίδα· « Καὶ ἔδωκεν ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ τὸ δεσμω» τήριον διὰ χειρὸς Ἰωσήφ, καὶ πάντας » τοὺς ἀπηγμένους, ὅσοι ἐν τῷ δεσμωτη» ρίῳ, καὶ πάντα, ὅσα ποιοῦσιν ἐκεῖ, αὐτὸς » ἦν ποιῶν. Οὐκ ἦν ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ » τοῦ δεσμωτηρίου γινώσκων δι' αὐτὸν οὐθέν· » πάντα γὰρ ἦν διὰ χειρὸς Ἰωσὴφ διὰ τὸ » τὸν Κύριον μετ' αὐτοῦ εἶναι· καὶ ὅσα » αὐτὸς ἐποίει, ὁ Κύριος εὐώδου ἐν ταῖς » χερσὶν αὐτοῦ ». Εἰς τὴν φυλακὴν διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ φωτισθεὶς ὑπὸ θεοῦ ἐξηγεῖ τὰ ἐνύπνια τοῦ ἀρχισιτοποιοῦ· ὅθεν ἐξαγαγόντες αὐτὸν ἐκ τῆς φυλακῆς, φέρουσιν εἰς τὰς βασιλείους αὐλάς, ἵνα ἐξηγήσῃ καὶ τοῦ Φαραὼ τὸ ἐνύπνιον, ὅπερ καὶ ἐξήγησε. Διὸ ὁ Φαραὼ εἰς ἀντάμειψιν τῆς τοσαύτης εὐεργεσίας κατέστησεν αὐτὸν ἄρχοντα πάσης γῆς Αἰγύπτου· « Εἶπε δὲ Φαραὼ τῷ » Ἰωσήφ· Ἰδοὺ καθίστημί σε σήμερον ἐπὶ » πάσῃ γῇ Αἰγύπτου »· ὅλη ἡ Αἴγυπτος ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἰωσήφ, ὅλη ἡ Αἴγυπτος ὑπακούει, προσκυνεῖ καὶ σέβεται αὐτὸν ὡς ἡγεμόνα καὶ ἐξουσιαστὴν καὶ ἄρχοντα. Ἀκούετε τὰ κατορθώματα τῆς ἀρετῆς; τοὺς δούλους καθιστᾷ δεσπότας· τοὺς πτωχούς, πλουσίους· τοὺς ἀργυρωνήτους, ἄρχοντας· τοὺς δεσμίους, ἐνδόξους καὶ ὑπερτίμους ἡγεμόνας· αὕτη ἐστὶ τῆς ἀρετῆς ἡ ἀνταπόδοσις.

Γεν. 39, 22, 23.

αὐτ. 41, 41.

Πολλοὶ στοχάζονται, ὅτι τὰ βραβεῖα τῶν ἐναρέτων ἀνθρώπων εἰσὶ μόνον οὐράνια, καὶ ὅτι οἱ ἐνάρετοι τιμῶνται καὶ δοξάζονται μόνον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωήν· πλανῶνται ὅμως· διότι ὁ θεὸς, ὁ ἐξουσιαστὴς καὶ τῶν ἐπουρανίων καὶ τῶν ἐπιγείων, ὑπεσχέθη καὶ τὰς ἐπιγείους καὶ τὰς ἐπουρανίους ἀμοιβάς, εἰπών, « Ἑκα» τονταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώ» νιον κληρονομήσει ». Τοῦτο δὲ ἐμφαντι-

Μάρκ. 10, 30.

κώτερα ἐξέφρασεν ὁ εὐαγγελιστὴς Μάρκος εἰπών· « Ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα » νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι » τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον ». Ἡμεῖς δὲ βλέπομεν τοῦ Κυρίου τὸν λόγον πεπληρωμένον οὐχὶ μόνον εἰς τοὺς παλαιοὺς ἁγίους, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς σημερινοὺς φίλους τῆς ἀρετῆς· πόσην τιμὴν καὶ δόξαν ἔχουσιν οἱ ἐν ἀρεταῖς διαπρέψαντες εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, φανερόν ἐστι καὶ πασίδηλον· ἔχουσι μνημόσυνα ἐνιαύσια, δοξολογίας καθημερινάς, ναοὺς περικαλεστάτους, ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις εἰς τιμὴν τοῦ ὀνόματος αὐτῶν· ἡγεμόνες, ἄρχοντες, βασιλεῖς, ἄμετρα πλήθη εὐσεβῶν χριστιανῶν σέβονται αὐτούς, προσκυνοῦσι τὰ λείψανα αὐτῶν, καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν μετ' εὐλαβείας τιμῶσι. Ταύτην δὲ τὴν τιμὴν οὐχὶ μόνον μετὰ θάνατον, ἀλλὰ καὶ ἔτι ζῶντες ἀπελάμβανον οἱ ἅγιοι· τόσην εὐλάβειαν εἶχον οἱ πιστοὶ εἰς τὸν Πέτρον, ὥστε ἐπὶ κλινῶν καὶ κραββάτων ἔφερον τοὺς ἀσθενεῖς αὐτῶν εἰς τοὺς δρόμους, ἵνα ἡ σκιὰ αὐτοῦ ἐγγίξῃ τὸ σῶμα αὐτῶν· « Ὥστε κατὰ τὰς πλατείας » ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ τιθέναι ἐπὶ » κλινῶν καὶ κραββάτων, ἵνα, ἐρχομένου » Πέτρου, κἂν ἡ σκιὰ ἐπισκιάσῃ τινὶ αὐ» τῶν »· τόσον σέβας προσέφερον εἰς τὸν Παῦλον, ὥστε καὶ τὰ μανδήλια καὶ περιζώματα αὐτοῦ μετὰ πολλῆς εὐλαβείας ἐλάμβανον, καὶ δι' αὐτῶν ἐθεράπευον τὰς τῶν ἀσθενῶν ἀῤῥωστίας· « Ὥστε ἐπὶ τοὺς » ἀσθενοῦντας ἐπιφέρεσθαι ἀπὸ τοῦ χρωτὸς » αὐτοῦ σουδάρια, ἢ σιμικίνθια, καὶ ἀπαλ» λάσσεσθαι ἀπ' αὐτῶν τὰς νόσους, τά τε » πνεύματα τὰ πονηρὰ ἐξέρχεσθαι ἀπ' αὐ» τῶν ». Ἐσημειώσατε δὲ ἆρά γε καὶ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ἤγουν τὸ « Ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέ» χοντες »· τοῦτο δηλοῖ, ὅτι οἱ ἅγιοι τὰ πάντα ἐγκατέλειπον διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, πένητες ἦσαν, μηδὲ ὀβολὸν ἔχοντες· « Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει » μοι », ἔλεγεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν χωλόν, τὸν ζητοῦντα παρ' αὐτοῦ ἐλεημοσύνην· ὑπέρπλουτοι ὅμως ἦσαν, ἐξουσιάζοντες πάντων τῶν εὐσεβῶν τὰ ὑπάρχοντα· διότι οἱ πιστοί, βλέποντες τὸν ζῆλον, τὴν ἁπλότητα, τὴν ἀγάπην, τὴν καθαρότητα τοῦ βίου αὐτῶν καὶ τὰ ὑπερθαύμαστα αὐτῶν κατορθώματα, τόσην εὐλάβειαν εἶχον πρὸς αὐτοὺς καὶ ἀγάπην, ὥστε ἐπροθυμοποιοῦντο, ἵνα χαρίσωσιν εἰς αὐτοὺς οὐ μόνον τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, ἀλλ', ἐὰν ἦν δυνατόν, καὶ τοὺς ἰδίους αὐτῶν ὀφθαλμούς· « Μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν, λέγει ὁ θεσπέσιος » Παῦλος περὶ τῶν Γαλατῶν, ὅτι, εἰ δυνα» τόν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες ἄν, » ἐδώκατέ μοι ». Καὶ μὴ νομίσητε, ὅτι οἱ ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ μόνοι τοιαύτας ἀμοιβὰς ἔλαβον παρὰ τῶν ἀνθρώπων· διότι καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς κατὰ διαφόρους καιροὺς φιλάρετοι ἄνθρωποι ἅπαντες ἐτιμήθησαν, καὶ ὑπεραγαπήθησαν ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων βασιλέων καὶ ἡγεμόνων, καὶ ὑπὸ πάντων τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν· κἂν δέ τινες ἐξ αὐτῶν περιέπεσον εἰς διαφόρους πειρασμοὺς καὶ καταδρομάς, ὅμως ὕστερον ηὔξησε διὰ τούτων ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα αὐτῶν.

Ματ. 10, 30. Πράξ. 5, 15. αὐτ. 19, 12. 2. Κορ. 6, 10. Πράξ. 3, 6. Γαλ. 3, 15.

Τὴν αὐτὴν τιμὴν καὶ περιποίησιν βλέπομεν ἄχρι τῆς σήμερον εἰς πάντας τοὺς ἐργάτας τῆς ἀρετῆς. Ὅστις τὴν σήμερον

ἐμποδίζει τὴν γλῶσσαν ἀπὸ παντὸς ψεύδους, καὶ ἔχει πάντοτε εἰς τὸ στόμα τὴν ἀλήθειαν· ὅστις ἐστὶ φίλος τῆς δικαιοσύνης καὶ ἐχθρὸς τῆς ἀδικίας, τῆς ταπεινοφροσύνης ἐραστὴς καὶ τῆς ὑπερηφανείας ἀντίπαλος, φρόνιμος τὸν νοῦν, σώφρων τὸ ἦθος, εὐεργετικὸς τὴν γνώμην, φιλόστοργος τὸν τρόπον, τοῦ τοιούτου ἀνθρώπου ὁ λόγος ἐστὶ νόμος, καὶ ἡ ὑπόσχεσις πάσης συγγραφῆς ἰσχυροτέρα· ἡ συναναστροφὴ αὐτοῦ ἐστὶ τιμή, ἡ συμβουλὴ φῶς, ἡ συνομιλία διόρθωσις, ἡ παρουσία ὠφέλεια, τὸ παράδειγμα ζωῆς κανὼν καὶ τύπος. Εἴπατέ μοι τίς τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον οὐ τιμᾷ; τίς οὐ περιποιεῖται; τίς οὐ προσφέρει αὐτῷ βαθύτατον σέβας; Καὶ τὸν ἐχθρὸν νικᾷ τῆς ἀρετῆς ἡ δύναμις, καὶ κινεῖ τὸν νοῦν αὐτοῦ εἰς θάμβος καὶ ἔκπληξιν· « Ἀρετὴν ἀνδρὸς » οἶδε θαυμάζειν καὶ πολέμιος. »

Οὐ μόνον δὲ ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ ἐστὶν ἡ ἀμοιβὴ τοῦ ἐναρέτου, ἀλλὰ καὶ ἄλλο ἀγαθὸν μεῖζον, ἡ εἰρήνη· « Δόξα καὶ τιμὴ » καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀ» γαθόν ». (Ῥωμ. 2, 10.) Πολλοὶ εἰρηνεύουσι μετὰ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἔχουσι πόλεμον ἀκατάπαυστον μετὰ τῆς συνειδήσεως αὐτῶν· ἔξω εἰρήνη, ἔσω πόλεμος· ἔξω εἰρήνη, ἔσω ταραχὴ καὶ θόρυβος· τῆς συνειδήσεως ὁ ἔλεγχος ἐστὶ μάστιξ, ὑπὸ θεοῦ ὁρισθεῖσα πρὸς τιμωρίαν τοῦ ἁμαρτωλοῦ· « Ἐν ἐλεγ» μοῖς ὑπὲρ ἀνομίας ἐπαίδευσας ἄνθρωπον, » καὶ ἐξέτηξας ὡς ἀράχνην τὴν ψυχὴν αὐ» τοῦ ». (Ψαλ. 38, 14, 15.) Ὅθεν ὁ ἁμαρτήσας προφήτης, μὴ φέρων τοὺς τιμωρητικοὺς τῆς συνειδήσεως ἐλέγχους, ἐβόα· « Ἄνες μοι, ἵνα ἀναψύξω » πρὸ τοῦ με ἀπελθεῖν! » (αὐτ. 19.) Καὶ ἀληθῶς· ὦ πόσον βασανιστικὸς τῆς συνειδήσεως ὁ ἔλεγχος! θλιβερὸς ὁ πλοῦτος, ὅταν ἡ συνείδησις ἔνδοθέν σου ἐλέγχῃ ἀδικίαν καὶ ἁρπαγήν· λυπηρὰ τὰ ἀξιώματα, ὅταν ἔνδον μαστίζῃ σε ἡ συνείδησίς σου, ὡς μὴ ἀναπληροῦντα τοῦ ἀξιώματός σου τὸ χρέος· πικρὰ ἡ τρυφὴ τοῦ βίου, ὅταν σὲ βασανίζῃ ἡ συνείδησίς σου ὡς ἀσελγῆ καὶ ἄσωτον· ἑνὶ λόγῳ ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως μεταβάλλει εἰς πικρίαν καὶ αὐτὰ τὰ γλυκύτατα τοῦ κόσμου πράγματα. Ἡ ἁμαρτία προξενεῖ τῆς συνειδήσεως τὸν ἔλεγχον καὶ τὴν λυπηρὰν ταραχήν· ὅταν λείψῃ ἡ ἁμαρτία, καὶ ἔλθῃ ἡ ἀρετή, αὐτὴ καθησυχάζει τὴν συνείδησιν, καὶ φέρει εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἐναρέτου τὸ ἐπουράνιον τῆς εἰρήνης δώρημα· αὐτὸς ἔχει τῆς συνειδήσεως τὴν εἰρήνην, εἰρηνεύει μετὰ πάντων τῶν ἄλλων ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ, κατὰ τὸ « Εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις »· (Μάρκ. 9, 5.) εἰρηνεύει δὲ καὶ ἐν ἑαυτῷ κατὰ τὸ « Εἰρηνεύετε ἐν » ἑαυτοῖς »· (1. Θεσσ. 5, 13.) ἐπειδὴ μένει ἡ συνείδησις αὐτοῦ ἐλευθέρα καὶ ἥσυχος ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας τὸν ἔλεγχον. Ἡ τοιαύτη δὲ εἰρήνη ἐστὶν ἓν τῶν μεγάλων τῆς ἀρετῆς βραβείων· ἐπειδὴ αὐτὴ προξενεῖ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου ἡδονὴν καθαρὰν καὶ χαρὰν ἀδιάκοπον καὶ γλυκύτητα ἀένναον· ἔρχεται εἰς αὐτὸν ἐνίοτε ἡ βροχή, ἤγουν ἡ ὁρμὴ τῆς πονηρᾶς ἐπιθυμίας, (Ματ. 7, 25.) ζητοῦσα νὰ ἐξαλείψῃ τῆς εἰρήνης τὸν γλυκασμόν· ἀλλὰ μένει ἀνενέργητος, ἐπειδὴ προβάλλει ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ· ἔρχονται ἐνίοτε οἱ ποταμοί, ἤγουν τοῦ διαβόλου οἱ πειρασμοί, συκοφαντίαι, ἐπιβουλαί, διωγμοί, ζητοῦσι νὰ ἐξαφανίσωσι τῆς εἰρήνης

τὴν τρυφήν· ἀλλὰ καὶ ταῦτα μένουσιν ἄπρακτα, ἐπειδὴ αὐτός, ἔχων τὴν συνείδησιν αὐτοῦ καθαράν, τέρπεται ἐπὶ τῇ μαρτυρίᾳ τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ, καὶ χαίρει ἐν τοῖς παθήμασιν ὡς πάσχων ὑπὲρ Χριστοῦ· πνέουσιν ἐνίοτε κατ' αὐτοῦ τῆς ματαιότητος οἱ ἄνεμοι, ζητοῦντες νὰ ἐκριπίσωσι τὴν εὐφροσύνην τῆς καρδίας αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδὲν δύνανται, ἐπειδὴ ἀντικρούονται καὶ ἐκνευρίζονται ἀπὸ τῆς παντοδυνάμου χάριτος τοῦ θεοῦ· νικητής, τροπαιοῦχος, εἰρηνικός, ἐπιλανθάνεται τῶν ὄπισθεν, ἐκτείνεται εἰς τὰ ἔμπροσθεν, ἐλπίζει τῶν μελλόντων τὴν ἀπόλαυσιν· Πάντοτε χαίρει, Ἀδιαλείπτως προσεύχεται, ἐν παντὶ εὐχαριστεῖ, πάντα σκύβαλα νομίζει, ἔχει μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Χριστόν, αἰσθάνεται τῆς ἐπουρανίου αὔρας τῆς αἰωνίου μακαριότητος.

2. Κορ. 1. 12, Κολ. 1. 24. Φιλιπ. 3, 14. 1. Θεσ. 5, 16, 18. Φιλιπ. 3, 8.

Ἡ ἀρετή, ἀδελφοί μου, ἔχει τὴν πρώτην αὐτῆς ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ θεοῦ. Ἡ οὐσία τῆς ὑπερουσίου θεότητος ἐστὶν ἡ πηγή, ἐξ ἧς ἀναβλύζει, καὶ ἡ ῥίζα, ἐξ ἧς βλαστάνει ἡ ἀρετή. Ἡ ἀγάπη, ἡ δικαιοσύνη, ἡ χρηστότης, ἡ μακροθυμία, τὸ ἔλεος, καὶ πᾶσα ἄλλη ἀρετὴ καρποφορήματα εἰσὶ τῆς δημιουργικῆς φύσεως· διὰ τοῦτο ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἐργάζηται τῆς ἀρετῆς τὰ κατορθώματα, τότε ἀληθῶς γίνεται εἰκὼν ζῶσα καὶ ὁμοία τῷ θεῷ, καθὼς ὑπ' αὐτοῦ ἐπλάσθη. Ἔχει ὁ ἄνθρωπος τὸ κατ' εἰκόνα θεοῦ· αὐτεξούσιος ὁ θεός, αὐτεξούσιος καὶ ὁ ἄνθρωπος· προνοητικὸς ὁ θεός, προνοητικὸς καὶ ὁ ἄνθρωπος· νοῦς καὶ λόγος καὶ πνεῦμα ὁ θεός, νοῦν καὶ λόγον καὶ πνεῦμα ἔχει καὶ ὁ ἄνθρωπος· κατὰ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος ἐστὶν εἰκὼν τοῦ θεοῦ. Ἐὰν δὲ κατασταθῇ φιλόστοργος, δίκαιος, ἀγαθός, μακρόθυμος, ἐλεήμων, ἐάν, λέγω, κατορθώσῃ τὰς ἀρετάς, τότε ἐστὶν εἰκὼν οὐχὶ νεκρὰ καὶ ἀνομοία, ἀλλὰ ζῶσα καὶ ὁμοία τῷ θεῷ· τότε γίνεται ὁ ἄνθρωπος κατὰ χάριν θεός· « Ἐγὼ εἶπα θεοί ἐστε καὶ υἱοὶ ὑψί- » στου πάντες. »

Γεν. 1, 26. Ψαλ. 81, 6.

Ὁ θεός, ὅστις θέλει διὰ τῆς ἀρετῆς νὰ ἀναβιβάσῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς ἐξαίσιον ὕψος δόξης καὶ λαμπρότητος, γνωρίζει ἀκριβέστατα πόσος ἐστὶν ὁ ἀγών, πόσος ὁ κίνδυνος καὶ πόσος ὁ κόπος τῶν ἁγίων διὰ τῆς ἀρετῆς τὴν κατόρθωσιν· ὅθεν πότε μὲν προστάσσει, ἵνα μηδεὶς ἐνοχλήσῃ, μηδὲ πονηρευθῇ κατ' αὐτῶν· « Μὴ ἅπτεσθε τῶν » χριστῶν μου, καὶ ἐν τοῖς προφήταις » μου μὴ πονηρεύεσθε »· πότε δὲ περιθαρσύνει αὐτούς, λέγων, Ὅστις ἐνοχλεῖ ὑμᾶς, ὅμοιος ἐστὶν ἐκείνῳ, ὅστις ψηλαφᾷ τὴν κόρην τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ· « Ὁ ἁπτόμενος » ὑμῶν, ὡς ὁ ἁπτόμενος τῆς κόρης τῶν ὀ- » φθαλμῶν αὐτοῦ »· ἄλλοτε δὲ λέγει, ὅτι θέλει, ἵνα προσφέρωμεν εἰς αὐτοὺς τὴν εὐλάβειαν καὶ τὴν ὑπακοήν, τὴν ὁποίαν προσφέρομεν εἰς αὐτόν· « Ὁ ἀκούων ὑμῶν, » ἐμοῦ ἀκούει· καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς, ἐμὲ ἀ- » θετεῖ »· ἵνα δὲ ἐξ ὁλοκλήρου ἀφέλῃ ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν τὸν φόβον τοῦ τοιούτου ἀγῶνος, ὑπόσχεται εἰς αὐτοὺς ἀποστεῖλαι τοὺς ἁγίους ἀγγέλους, ἵνα ἐν παντὶ ἔργῳ διαφυλάττωσιν αὐτοὺς ἀπὸ παντὸς κινδύνου, καὶ βαστάζωσιν αὐτοὺς ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, ἵνα μὴ τύχῃ καὶ μιανθῶσιν ὑπὸ τοῦ ῥύπου τῆς ἁμαρτίας· « Ὅτι τοῖς ἀγγέ- » λοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυ-

Ψαλ. 104, 15. Ζαχ. 2, 8. Λουκ. 10, 16. Ψαλ. 90, 11, 12.

» λάξαι σε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου. Ἐπὶ » χειρῶν ἀροῦσί σε, μήποτε προσκόψῃς » πρὸς λίθον τὸν πόδα σου ». Μὴ δισάζητε, λέγει, διότι πᾶσαι αἱ ἀγγελικαὶ δυνάμεις ἀποστέλλονται παρ' ἐμοῦ εἰς ὑπηρεσίαν καὶ βοήθειαν ὑμῶν τῶν κληρονόμων τῆς αἰωνίου μακαριότητος· « Οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουρ- » γικὰ πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποστελλό- » μενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σω- » τηρίαν ; » Τοῦτο ἐστὶν ἄλλη ἀμοιβὴ τῶν ἐναρέτων· εἰς αὐτοὺς οἱ μὲν ἄνθρωποι προσφέρουσι τὴν εὐλάβειαν καὶ τὴν ὑπακοὴν τὴν εἰς τὸν θεὸν ὀφειλομένην, οἱ δὲ ἄγγελοι τὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὴν περιποίησιν. Τί τούτου περισσότερον;

Ἑβρ. 1, 14.

Ὁ θεὸς δίδωσιν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν τῶν στοιχείων, τοῦ οὐρανοῦ, τῆς γῆς, τοῦ θανάτου καὶ πάσης τῆς κτίσεως· βλέπομεν τοῦτο εἰς τὰς θείας γραφάς· ὁ Μωϋσῆς μεταβάλλει τὸ ὕδωρ εἰς αἷμα, τὸν ἀέρα εἰς σκότος, τὸ χῶμα τῆς γῆς εἰς σκνίπας, τὴν ζωὴν τῶν κτηνῶν καὶ τῶν πρωτοτόκων εἰς θάνατον· ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ ἐμποδίζει τοῦ ἡλίου τὴν κίνησιν· ὁ Ἡλίας κλείει καὶ ἀνοίγει τὸν οὐρανόν· οἱ τρεῖς παῖδες σβεννύουσι τὴν δύναμιν τοῦ πυρός· ὁ Δανιὴλ ἐμφράττει τῶν λεόντων τὰ στόματα· τὸν Παῦλον σέβεται ἡ ἔχιδνα· τὸν Πέτρον ὑπακούουσιν οἱ νεκροί· ἰδοὺ ὁ λόγος τοῦ Παύλου « Δόξα, καὶ τιμή, » καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγα- » θόν ». Τί περισσότερον; αὐτὸς ὁ θεὸς κατοικεῖ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν θεοφιλῶν ἀνθρώπων· « Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου » τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει » αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα, καὶ » μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν »· κατοικητήριον τοῦ θεοῦ γίνεται ὁ ἐργάτης τῆς ἀρετῆς. Τοῦτο ἐστὶν ἡ τιμή, τοῦτο ἡ δόξα, τοῦτο ἡ εἰρήνη, τοῦτο ἡ ἀγαλλίασις τῆς ψυχῆς· ἰδοὺ αἱ ἑκατονταπλάσιοι ἀμοιβαὶ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰς ὁποίας ὑπεσχέθη ὁ Κύριος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. Μετὰ δὲ τὰς ἐπιγείους ἀμοιβὰς βασιλεία ἀθάνατος, μακαριότης ἀτελεύτητος, ζωὴ αἰώνιος· « Ἑ- » κατονταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν » αἰώνιον κληρονομήσει ».

Ῥωμ. 2, 10.

Ἰωάν. 14, 23.

Ματ. 19, 29.

Ἀρετὴ λοιπόν, θησαυρὲ ἐπουράνιε, πλοῦτε πανυπέρτιμε, πηγὴ τῆς ἀληθινῆς δόξης καὶ τιμῆς, ῥίζα τῆς πνευματικῆς εἰρήνης καὶ ἀνέσεως, μῆτερ πάσης οὐρανίου καὶ ἐπιγείου εὐτυχίας· ἡμεῖς βλέπομεν ἐν σοὶ παράδοξα· σὺ ὑπερτετιμημένη ὑπὲρ πάντα τὰ ἄλλα πράγματα· διότι ποῖος ἄνθρωπος εὑρίσκεται εἰς τὸν κόσμον, ὅστις οὐ τιμᾷ τὴν ἀρετήν ; καὶ σὺ περιπεφρονημένη περισσότερον πάντων τῶν πραγμάτων· διότι ποῖος τὴν σήμερον φροντίζει διὰ τὴν κτῆσιν τῆς ἀρετῆς; Ἡμεῖς γνωρίζομεν τῆς ἀρετῆς τὴν ὠφέλειαν, καὶ ἡμεῖς ἀποστρέφομεν τὸ πρόσωπον ἡμῶν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς τὴν ἐργασίαν· καὶ τί ἄλλο ἐστὶ τοῦτο εἰμὴ μωρία μεγάλη καὶ παραφροσύνη φανερά;

Ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, μεγάλη πλάνη περικρατεῖ τὴν καρδίαν, καὶ κατασκοτίζει τὸν νοῦν ἡμῶν. Χριστιανέ, τί ζητεῖς ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου; σὺ ζητεῖς πλοῦτον· ἀλλὰ ποῦ νομίζεις, ὅτι εὑρίσκεις τὸν πλοῦτον; εἰς τὴν ἁρπαγήν; εἰς τὴν ἀδικίαν; εἰς τὸ ψεῦδος; εἰς τὴν ἀπάτην; εἰς τὰς ἐπιορκίας; σφάλλεις καὶ ἀπατᾶσαι ἐλεεινῶς·

εἰς τὴν ἁμαρτίαν οὐχ εὑρίσκεις πλοῦτον, ἀλλὰ φόβον· οὐχ εὑρίσκεις χρήματα, ἀλλ' ἀτιμίαν, ταραχήν, κίνδυνον καὶ ταλαιπωρίαν· σήμερον εὑρίσκεις τῆς ἀνομίας τὸν πλοῦτον, καὶ αὔριον φεύγει, καὶ μένεις γυμνὸς καὶ τετραχηλισμένος. Θέλεις πλοῦτον; μὴ τρέχῃς τῆς ἁμαρτίας τὸν κρημνόν, ἀλλὰ περιπάτει τῆς ἀρετῆς τὸν δρόμον· θέλεις πλοῦτον; ἄπεχε τῆς ἀδικίας, καὶ ἐργάζου δικαιοσύνην, φεῦγε τὸ ψεῦδος, καὶ λάλει τὴν ἀλήθειαν, φύλαττε τὰς ἁγίας τοῦ θεοῦ ἐντολάς· αὐτοῦ εὑρίσκεις πλοῦτον μέγαν καὶ ἀσάλευτον· « Ὁ ποιῶν ταῦτα » οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα »· (Ψαλ. 14, 7.) αὐτοῦ εὗρεν ὁ Ἀβραὰμ τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον· αὐτοῦ ὁ Ἰακὼβ τὸν πληθυσμὸν τῶν ποιμνίων· αὐτοῦ ὁ Ἰωσὴφ τὸν πλοῦτον τῆς Αἰγύπτου· αὐτοῦ ὁ Ἰὼβ τὰς χιλιάδας τῶν προβάτων, τῶν καμήλων, τῶν βοῶν, τῶν ὄνων. Τί ζητεῖς, χριστιανέ, ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου; σὺ ζητεῖς δόξαν· ἀλλὰ ποῦ στοχάζεσαι, ὅτι αὐτὴ κατοικεῖ; σὺ νομίζεις, ὅτι ἡ δόξα κάθηται εἰς τὰς βασιλευούσας πόλεις, εἰς τὰ παλάτια τῶν ἀρχόντων, εἰς τὰς αὐλὰς τῶν βασιλέων, ὅθεν ἐκεῖ ζητεῖς αὐτήν· ἀλλὰ πλανᾶσαι· διότι ἐκεῖ μίαν μόνην σκιὰν δόξης εὑρίσκεις, περιπεπλεγμένην ὑπὸ τῆς ἀκαταστασίας, ἐπιβουλευομένην ὑπὸ τοῦ φθόνου, καταδιωκομένην ὑπὸ τῶν δοξομανούντων· ὅθεν σήμερον ἴσως γίνεσαι ἔνδοξος καὶ περίβλεπτος, ἀλλ' αὔριον μεταβάλλονται τὰ περιστατικά, καὶ σὺ μένεις περιπεφρονημένος καὶ ἄσημος. Τί ζητεῖς, ἄνθρωπε, ἐν τῷ κόσμῳ; τρυφὰς ζητεῖς καὶ ἀνάπαυσιν; θέλεις δὲ νὰ εὕρῃς αὐτὰς εἰς τὰς πολυφαγίας καὶ πολυποσίας, εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς σαρκός σου; Ἡ ἁμαρτία οὐκ ἔστιν ἄνεσις οὐδὲ χαρά, ἀλλὰ στεναγμὸς καὶ θλίψις· τῆς ἁμαρτίας ἡ τρυφὴ ἐστὶ γλυκόπικρος· ἡ γλυκύτης αὐτῆς μεταβάλλεται εἰς πικρότητα· καὶ ἡ μὲν γλυκύτης διαρκεῖ πολλὰ ὀλίγον, ἡ δὲ πικρότης αὐτῆς παρατείνεται πολὺ καιροῦ διάστημα· μετὰ τὴν ἁμαρτίαν εὐθὺς μεταμέλεια, αἰσχύνη, θλίψις, ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως βαρύτατος· αἱ ἡδοναὶ τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν φέρουσιν ἀσθένειαν, ἀῤῥωστήματα ἐλεεινά, φθορὰν τοῦ σώματος, πολλάκις δὲ καὶ θάνατον· « Τὰ γὰρ ὀψώ» νια τῆς ἁμαρτίας θάνατος ». (Ρωμ. 6, 23.) Ἐὰν θέλῃς χαρὰν ἀληθινήν, νίκησον τὰ πάθη σου· διότι τότε χαίρεις περισσότερον τοῦ ἀρχιστρατήγου, ὅστις ἐνίκησε τὴν ἰσχυρὰν τῶν ἐχθρῶν παρεμβολήν. Ἐὰν θέλῃς ἡδονὴν ἀμετάβλητον, ἅπλωσον τὰς χεῖράς σου πρὸς εὐεργεσίαν τοῦ ὀρφανοῦ, τῆς χήρας, τῶν πτωχῶν, τῶν ἀδικουμένων· τότε αἰσθάνεται ἡ ψυχή σου ἡδονὴν ἀνεκδιήγητον. Παρὰ τῆς ἀρετῆς ζήτει τὴν ἄνεσιν, τὴν τρυφήν, τὴν τιμήν, τὴν δόξαν· γίνου σώφρων, φιλοδίκαιος, εὔσπλαγχνικός, πρᾶος, ταπεινόφρων· ἆρον ἐπάνω εἰς τοὺς ὤμους σου τὸν ἐλαφρότατον ζυγὸν τοῦ Κυρίου σου· τότε εὑρίσκεις τὴν ἡδονὴν τὴν οὐράνιον, καὶ τὴν ἀνάπαυσιν τὴν θείαν· « Ἄρατε τὸν » ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, » ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ· » καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς » ὑμῶν ». (Ματ. 11, 29.) Πόσον μωρὸς φαίνεται καὶ ἀσύνετος ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ζητεῖ τὸ χρυσίον καὶ ἀργύριον οὐχὶ εἰς τοὺς μεταλλίτας κόλπους τῆς γῆς, ἀλλ' εἰς τὴν

λασσαν, ἢ εἰς τὰ φρέατα καὶ εἰς τὰς λίμνας! πόσον μωρὸς καὶ ἀσύνετος ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις διψῶν τρέχει οὐχὶ εἰς τὰς πηγὰς καὶ εἰς τὰ φρέατα, ἀλλ' εἰς τοὺς ἀνύδρους τόπους καὶ εἰς τὰς ἀνίκμους πέτρας! Πολλῷ ἀφρονέστεροι τούτων ἐσμὲν ἡμεῖς· ἡμεῖς θέλομεν δόξαν, πλοῦτον, ἄνεσιν, οὐδόλως δὲ σπουδάζομεν διὰ τὴν ἀρετήν, ἥτις ἐστὶν ἡ πηγὴ πάσης εὐτυχίας, ἀλλὰ τρέχομεν ὀπίσω τῆς ἁμαρτίας, ἥτις ἐστὶν ἡ μήτηρ πάσης συμφορᾶς καὶ δυςυχίας.

Στοχασθῆτε τὴν ἄμετρον φιλανθρωπίαν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν σοφωτάτην αὐτοῦ πρόνοιαν. Ἡ ἀρετὴ σώζει τὸν ἄνθρωπον· ὁ δὲ θεός, ὡς φιλανθρωπότατος καὶ πάνσοφος προνοητής, ἵνα ἐφελκύσῃ ἡμᾶς πρὸς τὴν σπουδὴν τῆς ἀρετῆς, συνῆψε καὶ συνήνωσεν αὐτῇ πάντα τοῦ κόσμου τὰ ἀγαθά· ἵνα ἀγαπήσωμεν τὴν ἀρετήν, κατέστησεν αὐτὴν πηγὴν πάσης κοσμικῆς εὐτυχίας. Μέγας εἶ, Κύριε, καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου, καὶ οὐδεὶς λόγος ἐξαρκέσει πρὸς ὕμνον τῶν θαυμασίων σου! Ἄνθρωπε, λέγει ὁ θεός, ζήτει τὴν ἀρετήν, καὶ προστεθήσεταί σοι ἅπαντα τοῦ κόσμου τὰ ἀγαθά· ἄνθρωπε, λέγει ὁ θεός, θέλεις δόξαν; θέλεις τρυφὴν καὶ εὐτυχίαν; μίαν μόνην μέριμναν ἔχε, καὶ μίαν σπουδήν, τῆς ἀρετῆς τὴν κατόρθωσιν· αὐτὴ ἔχει ἐν ἑαυτῇ καὶ μεταδίδωσιν εἰς τοὺς φίλους αὐτῆς πάσας τὰς εὐτυχίας· σύ, λέγει, ζήτει τὴν βασιλείαν μου καὶ τὴν ἀρετήν, καὶ ἐγὼ δίδωμί σοι προσθήκην πάντα τὰ ἀγαθά· « Ζητεῖτε » πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν » δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα » προστεθήσεται ὑμῖν ». (Ματθ. 6, 33.)

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Β'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ἡ πρόνοια καὶ ἡ φιλανθρωπία δύο τελειότητές εἰσι τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ δημιουργοῦ τῆς κτίσεως· ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς « Ἀπαύγασμα ὢν τῆς δόξης καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποςάσεως » (Ἑβρ. 1, 3) τοῦ θεοῦ καὶ πατρός, συνηνωμένα ἀλλήλοις καὶ ἀχώριστα ἔδειξε τὰ δύο μεγάλα ἔργα αὐτῶν· ὅπου ἡ πρόνοια αὐτοῦ, ἐκεῖ καὶ ἡ φιλανθρωπία αὐτοῦ· καὶ ὅπου ἡ φιλανθρωπία αὐτοῦ, ἐκεῖ καὶ ἡ πρόνοια· διότι εἰς πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ φιλανθρώπως ἐπρονόησε, καὶ προνοητικῶς ἐφιλανθρωπεύθη· εἰς πᾶν ἔργον

τοῦ θεοῦ βλέπεις καὶ τὴν πρόνοιαν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν· βλέπεις τὸν αὐτὸν προνοητὴν ἅμα καὶ εὐεργέτην. Τοῦτο τὸ ψυχωφελὲς μάθημα διδάσκει ἡμᾶς καὶ ἡ σήμερον ἀναγνωσθεῖσα τοῦ εὐαγγελίου ὑπόθεσις. Ἔργον τῆς θείας προνοίας ἡ ἐκλογὴ τῶν θεοκηρύκων ἀποστόλων· « Ἐγὼ » ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου »· ἐκλέγει τοὺς ἐξαιρέτους πάντων τῶν ἀνθρώπων οἰκουμενικοὺς διδασκάλους τῶν ὑψηλοτάτων τῆς εὐσεβείας δογμάτων· αὐτὴ δὲ ἡ προνοητικὴ ἐκλογὴ γέμει θείας φιλανθρωπίας· διότι ὁ σκοπὸς τοῦ κηρύγματος τῆς πίστεως καὶ τὸ τέλος οὐδὲν ἄλλο ἐςὶν εἰμὴ ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Καὶ εἰς αὐτὰ δὲ τὰ θαύματα καὶ τὰς ἰατρείας πάσης νόσου καὶ πάσης μαλακίας, τὰ ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τελεσθέντα μετὰ τὴν ἐκλογὴν καὶ πρόσκλησιν τῶν ἀποςόλων, τὴν προνοητικὴν αὐτοῦ βλέπομεν φιλανθρωπίαν· ἐφιλανθρωπεύετο ἐπὶ τοὺς ἀσθενεῖς προνοητικῶς, καὶ ἐθεράπευεν αὐτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ οἱ θεραπευθέντες καὶ οἱ θεαταὶ τῆς θαυματουργίας πιστεύσωσι τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τὸ μέγα μυςήριον. Πρόνοιαν λοιπὸν φιλάνθρωπον, καὶ φιλανθρωπίαν προνοητικήν, αὐτὰς τὰς δύο μεγάλας τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἀρετὰς ἀναζωγραφεῖ ἡμῖν ἡ σημερινὴ εὐαγγελικὴ ἱστορία. Ἀνοίξατε, εὐλογημένοι χριστιανοί, τῆς ψυχῆς τὰ ὦτα, ἵνα ἀκούσαντες τὴν σωτήριον ταύτην διδασκαλίαν, καὶ μεγαλύναντες τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ κράτος, καρποφορήσητε τὸν ἐπουράνιον καρπὸν τῶν ἐναρέτων πράξεων.

Ἰωάν. 15, 19.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ περιπατῶν ὁ Ἰησοῦς παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, εἶδε δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν· ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς.

Ματ. 4, 33.

Ἡ αὐτὴ θάλασσα τῆς Γαλιλαίας ὀνομάζεται καὶ Τιβεριάδος θάλασσα, καὶ λίμνη Γεννησαρέτ, δι' ἧς διαβαίνει ὁ Ἰορδάνης ποταμός. Εἰς τὸν αἰγιαλὸν αὐτῆς τῆς θαλάσσης περιπατῶν ὁ Κύριος ἡμῶν, εἶδε δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, οἵτινες, ἁλιεῖς ὄντες, ἔβαλλον τὰ δίκτυα εἰς τὴν θάλασσαν. Οὐ κατὰ τύχην δὲ περιεπάτει ἐκεῖ ὁ Χριστός, ἀλλὰ προειδώς, ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν εὑρίσκοντο εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἀνδρέας, ἦλθεν ἐπίτηδες ἐκεῖ, ἵνα προσκαλέσῃ αὐτοὺς εἰς ἀποστολὴν τοῦ εὐαγγελικοῦ τῆς πίστεως κηρύγματος. Σημειώσατε δὲ τὴν ἀκριβολογίαν τοῦ εὐαγγελιςοῦ, εἰπών, ὅτι ἔβαλλον τὸ δίκτυον εἰς τὴν θάλασσαν, προσέθηκε καὶ τὸ « Ἦ» σαν γὰρ ἁλιεῖς »· ἵνα μηδεὶς ἀμφιβάλλῃ, ὅτι οἱ πρῶτοι μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ ἦσαν ἁλιεῖς, ἤγουν ἄνθρωποι πτωχοὶ καὶ ἁπλούστατοι καὶ ἀγράμματοι. Τοιούτους δὲ κήρυκας τοῦ εὐαγγελίου ἐξελέξατο ὁ θεός, « Ὅπως μὴ καυχήσηται πᾶσα σὰρξ ἐνώ» πιον αὐτοῦ », οὐδὲ βασιλεῖς καυχῶνται, ὅτι διὰ φόβου καὶ δυναστείας ὑπέταξαν τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν πίστιν, οὐδὲ πλούσιοι, ὅτι διὰ χρυσίου καὶ ἀργυρίου ἐκέρ-

1. Κορ. 1, 29.

δησαν τὰς γνώμας, οὐδὲ σοφοί, ὅτι διὰ σοφισμάτων καὶ ῥητορικῆς τέχνης ὑπεσκέλισαν τὸν νοῦν· οὐδεμία, λέγω, ἀνθρωπίνη δύναμις δύναται καυχηθῆναι, ὅτι ἥπλωσε τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν· « Τὰ » μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεός, ἵνα » τοὺς σοφοὺς καταισχύνῃ· καὶ τὰ ἀσθενῆ » τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεός, ἵνα καται» σχύνῃ τὰ ἰσχυρά· καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ » κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο » ὁ θεός, καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα » καταργήσῃ· ὅπως μὴ καυχήσηται πᾶσα » σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ ». Ὅλον τὸ καύχημα τῆς πίστεως ἐστὶ θεῖον, ὅλον ἔργον τῆς θείας χάριτος. Δύο δὲ ἀδελφοὺς πρώτους μαθητὰς αὐτοῦ ἐκάλεσεν ὁ τῶν ἁπάντων δεσπότης, ἵνα διδάξῃ, ὅτι πάντες οἱ χριστιανοὶ ἀδελφοὶ εἰσὶ καὶ ἀδελφικὴν ἀγάπην ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους· ὅθεν καὶ ἔλεγεν, « Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ » μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλ» λήλοις ». Διὰ τί δὲ ἄράγε ἐκάλεσεν αὐτοὺς κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ἔρριπτον τὰ δίκτυα εἰς τὴν θάλασσαν; διὰ τούτου ἐφανέρωσεν ὑμῖν, ὅτι ἔργον τοῦ ἀποστόλου καὶ ἱεροκήρυκος ἐστίν, οὐχὶ ἵνα σώσῃ τοὺς ἀκούοντας, ἀλλὰ μόνον ἵνα ἁπλώσῃ τῆς διδασκαλίας τὸ δίκτυον· ὁ ἱεροκήρυξ, ὁπόταν κηρύξῃ, καὶ ὁ πνευματικὸς πατήρ, ὁπόταν νουθετήσῃ καὶ συμβουλεύσῃ, ἐτελείωσε τὸ ἀποστολικὸν αὐτοῦ ἔργον· ἐὰν δὲ σὺ ἀκούσας μὴ ἐπιστρέψῃς ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν σου, αὐτὸς μὲν ἔχει τὸν μισθὸν αὐτοῦ διὰ τὸν κόπον τοῦ κηρύγματος, σὺ δὲ τὴν καταδίκην διὰ τὴν σκληρότητα τῆς καρδίας σου· διότι ἔργον μὲν αὐτοῦ ἐστιν, ἵνα διδάξῃ καὶ συμβουλεύσῃ· ἔργον δὲ σὸν ἐςίν, ἵνα ὑπακούσῃς καὶ διορθωθῇς. Στοχασθῆτε δὲ τοῦ θεοῦ τὴν οἰκονομίαν· ὁ θεὸς ᾠκονόμησεν, ἵνα εὑρεθῶσι δύο ἄνθρωποι, ἀδελφοὶ κατὰ σάρκα, πτωχοὶ κατὰ τὴν κατάστασιν, ἀμαθεῖς κατὰ τὴν ἕξιν, ἁλιεῖς κατὰ τὴν τέχνην, ἐκλεκτοὶ κατὰ τὴν προαίρεσιν, ῥίπτοντες τὸ δίκτυον εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας. Ὅτε δὲ ταῦτα ἡ τοῦ θεοῦ πρόνοια προητοίμασε, τότε ὁ μονογενὴς αὐτοῦ υἱός, ἐλθὼν ἐκεῖ, λέγει πρὸς αὐτούς·

αὐτόθι. 27, 28, 29.

Ἰωάν. 13, 35.

Καὶ λέγει αὐτοῖς· δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων.

Ματ. 4, 19.

Ἔλθετε ὀπίσω μου, ἀκολουθήσατέ μοι, καὶ ἐγὼ καταςήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων· ἐγὼ μὲν ἀναδείξω ὑμᾶς κήρυκας τοῦ εὐαγγελίου· ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐμβαλεῖτε τὸ ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλὰ διασπερεῖτε τοῦ θεοῦ τὸν λόγον εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων· οὐκ ἐξάξετε ὀψάρια ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ἀλλὰ ἀναβιβάσετε ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ βυθοῦ τῆς ἀπιστίας· ἀνθρώπους σώσετε, οὐχὶ δὲ ἰχθύας ἁλιεύσετε. Σημειώσατε δέ, ὅτι ὁ Ἀνδρέας καὶ ὁ Πέτρος ἦσαν πρότερον μαθηταὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦ προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ· ἀκούσαντες δὲ καὶ παρ' αὐτοῦ τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριςοῦ, ἐλθόντες εἶδον αὐτόν, καὶ συνωμίλησαν μετ' αὐτοῦ, πρῶτον ὁ Ἀνδρέας, εἶτα καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ Σίμων, ὃν ὁ Χριστὸς τότε ὠνόμασε Πέτρον, εἰπὼν « Σὺ εἶ Σίμων, ὁ » υἱὸς Ἰωνᾶ, σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς, ὃ ἑρμη» νεύεται Πέτρος ». Ὅταν δὲ παρεδόθη ὁ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς εἰς φυλακήν, ὁ μὲν

Ἰωάν. 1, 43.

Ματ. 4, 12. Κύριος ἡμῶν « ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλι-
» λαίαν », ὁ δὲ Πέτρος καὶ ὁ Ἀνδρέας, ὡς φαίνεται, ἐλθόντες καὶ αὐτοὶ ἐκεῖ, μετήρχοντο τὴν ἁλιευτικὴν τέχνην, ῥίπτοντες τὰ δίκτυα αὐτῶν εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, ὅπου εὑρὼν αὐτοὺς ὁ Χριστὸς, προσεκάλεσε διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος.

αὐτ. 20. Οἱ δὲ, εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα, ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Προθυμότεροι τοῦ προφήτου Ἐλισσαίου οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι· διότι ὁ μὲν Ἐλισσαῖος, προσκαλεσθεὶς ὑπὸ τοῦ προφήτου Ἠλιοὺ εἰς τὸ προφητικὸν ὑπούργημα, πρῶτον ἀπεχαιρέτησε τὸν πατέρα αὐτοῦ, εἶτα ἐθυσίασε τοὺς βόας αὐτοῦ, καὶ διένειμεν αὐτοὺς τῷ λαῷ, καὶ ἔπειτα ἠκολούθησε τῷ Ἠλίᾳ· ὁ δὲ Ἀνδρέας καὶ ὁ Πέτρος, προσκαλεσθέντες ὑπὸ Χριστοῦ εἰς τὸ ἀποστολικὸν ἐπάγγελμα, εὐθὺς τὴν ὥραν ἐκείνην ἀφῆκαν τὰ δίκτυα καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ. Ἐκ τούτου μανθάνομεν πόσην προθυμίαν χρεωστοῦμεν εἰς τοῦ θεοῦ τὴν πρόσκλησιν. Καθὼς δὲ τότε ὁ θεάνθρωπος ἐκάλεσε τοὺς ἀποστόλους, λέγων « Δεῦτε ὀπίσω μου », οὕτω καθ' ἑκάστην ἡμέραν προσκαλεῖ πάντας ἡμᾶς, λέγων· « Δεῦτε πρός με πάντες ». Οἱ ἀπόστολοι ἀφῆκαν, λέγει, εὐθέως τὰ δίκτυα τῶν ἰχθύων, σὺ ἄφες εὐθὺς τὰ δίκτυα τῶν σαρκικῶν σου ἐπιθυμιῶν· ἐκεῖνοι ἀφῆκαν εὐθέως τὸ ἱστίον καὶ τὸ πηδάλιον, σὺ ἄφες εὐθὺς τὴν δοξομανίαν καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν· ἐκεῖνοι ἀφῆκαν εὐθέως τὸ πλοῖον καὶ ἠκολούθησαν τῷ Χριστῷ, σὺ ἄφες εὐθὺς τὴν κακίαν σου, καὶ φύλαττε τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ· ὅταν ὁ θεὸς κράζῃ, οὐδὲ ἀναβολὴ, οὐδὲ πρόφασις ἔχει τόπον. Ἰδὼν δὲ ὁ θεάνθρωπος, ὅτι ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἀνδρέας, ἀφέντες πάντα, εὐθὺς ἠκολούθησαν αὐτῷ, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν, ἵνα καὶ ἄλλους προσκαλέσας ἀναδείξῃ ἀποστόλους καὶ μαθητὰς αὐτοῦ.

(3. Βασ. 19. 20, 21. — Ματ. 4, 19. — αὐτ. 11, 28.)

αὐτ. 4, 21. Καὶ προβὰς ἐκεῖθεν, εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφοὺς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν· καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς.

Δύο ἀπόστολοι ἐκ τῶν δώδεκα ὀνομάζονται Ἰάκωβοι· ὁ μὲν εἷς ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλφαίου, ὃν ὁ εὐαγγελιστὴς Μάρκος ὀνομάζει « Ἰάκωβον μικρόν »· ὁ δὲ ἕτερος ἐστὶν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ Ζεβεδαίου, ὁ ἀδελφὸς Ἰωάννου τοῦ θεολόγου καὶ εὐαγγελιστοῦ. Βλέπε δὲ πρῶτον μὲν, ὅτι ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος οὐκ εἶπεν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τοὺς υἱοὺς Ζεβεδαίου, ἀλλ' « Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβε-
» δαίου, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ », ἵνα δὶς ἀναφέρῃ τὸ ὄνομα ἀδελφὸς, καὶ παραστήσῃ πάλιν, ὅτι διὰ τοῦτο ἐκλέγονται οἱ δύο πρῶτοι μαθηταὶ ἀδελφοί, ὡσαύτως καὶ οἱ δύο δεύτεροι, ἵνα καταλάβωμεν, ὅτι πάντες οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύοντες χρέος ἔχουσιν, ἵνα ὡς ἀδελφοὶ ἀγαπῶνται· δεύτερον σημείωσον πόση ἦν ἡ πτωχεία τῶν ἀποστόλων· διότι τὸ « καταρτίζοντας τὰ
» δίκτυα » σημαίνει, ὅτι ἰδίαις χερσὶν ἀνεκαίνιζον τὰ πεπαλαιωμένα αὐτῶν δίκτυα·

(Μάρκ. 15, 40.)

τρίτον, ὅτι ἐκέρδαινον τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα διὰ τῶν ἰδίων κόπων καὶ ἱδρώτων, δι' αὐτῶν τρέφοντες καὶ τὸν γηραλέον πατέρα αὐτῶν. Τοιούτους λοιπὸν ἄνδρας προσκαλέσας ὁ Ἰησοῦς Χριςὸς κατέστησε μαθητὰς αὐτοῦ, αὐτόπτας καὶ μάρτυρας τοῦ βίου, τῶν θαυμάτων, τοῦ πάθους, τῆς ταφῆς, τῆς ἀναστάσεως, τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀναβάσεως, τῆς καθόδου τοῦ ἁγίου πνεύματος, κήρυκας τῶν εὐαγγελικῶν διδαγμάτων, καὶ πάσης τῆς οἰκουμένης ὁδηγοὺς καὶ διδασκάλους.

Ματ. 4, 22. **Οἱ δέ, εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν, ἠκολούθησαν αὐτῷ.**

Βλέπε προθυμίαν ἀνάλογον εἰς τὴν πρόγνωσιν τοῦ σωτῆρος· ἀκούσαντες τὸ δεσποτικὸν κάλεσμα, εὐθὺς ἀφῆκαν καὶ τὰ δίκτυα καὶ τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν, καὶ ἠκολούθησαν προθύμως τῷ καλοῦντι Χριστῷ. Τότε δὲ ἆρά γε πρῶτον αὐτοὶ εἶδον τὸν Χριςόν; καὶ τότε πρῶτον ὁ Χριστὸς ἐκάλεσεν αὐτούς; Καὶ προλαβὸν ἴσως γνωστὰ ἦσαν εἰς αὐτοὺς τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· τότε δὲ πρῶτον ἀναμφιβόλως ἐκάλεσεν αὐτούς· διότι εἰς ταύτην μόνην τοῦ εὐαγγελίου τὴν περικοπὴν βλέπομεν τὸ πρῶτον αὐτῶν κάλεσμα, ὅπερ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον διηγεῖται ἡμῖν καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς Μάρκος. (Μάρκ. 1, 20.) Διὰ τί δὲ ἐγκατέλιπον τὸν πατέρα αὐτῶν; ὡς φαίνεται, αὐτὸς οὐκ ἐπίστευσε τῷ Χριςῷ· διὰ τοῦτο αὐτοὶ ἠκολούθησαν μὲν τὸν καλέσαντα αὐτοὺς Χριστόν, ἐγκατέλιπον δὲ τὸν μὴ πιστεύσαντα πατέρα, προτιμήσαντες τὸν θεὸν τοῦ ἰδίου πατρός. Σημείωσαι δέ, ὅτι οἱ μὲν τῷ Χριστῷ ἀκολουθοῦντες, ὥσπερ ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης, ἐξέρχονται τῆς θαλάσσης, ἤγουν τῆς πολυταράχου τοῦ κόσμου ματαιότητος, ἐγκαταλιμπάνουσι τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα, ἤγουν τὰ ἀκατάστατα καὶ πολυκίνδυνα τοῦ βίου πράγματα καὶ τὰς σωματικὰς προσπαθείας· οἱ δὲ τῷ Χριστῷ μὴ ἀκολουθοῦντες, ὡς ὁ γέρων Ζεβεδαῖος, μένουσιν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εἰς τὸ πλοῖον, τουτέςι κατακυλίονται εἰς τὸν σάλον τοῦ κοσμικοῦ βίου καὶ εἰς τὴν ἀκαταςασίαν τῶν γηΐνων πραγμάτων. Ὅτε δὲ ὁ θεάνθρωπος ἐκάλεσε τῆς ἐκλογῆς τὰ σκεύη, καὶ κατέστησεν αὐτὰ οἰκουμενικοὺς διδασκάλους, τότε ἤρξατο τῆς σωτηρίας τὸ κήρυγμα καὶ τῆς φιλανθρωπίας αὐτοῦ τὰ παράδοξα εὐεργετήματα.

Ματ. 4, 13. **Καὶ περιῆγεν ὅλην τὴν Γαλιλαίαν ὁ Ἰησοῦς διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.**

Αἱ συναγωγαὶ τόποι ἦσαν, ἐν οἷς συναθροιζόμενοι οἱ Ἑβραῖοι ἀνεγίνωσκον καὶ ἐξήγουν τὰς θείας γραφάς· εἰς μίαν δὲ καὶ τὴν αὐτὴν πόλιν πολλαὶ ἦσαν τοιαῦται συναγωγαί. Εἰς τὰς ἐν Γαλιλαίᾳ λοιπὸν συναγωγὰς παῤῥησίᾳ ὁ Κύριος ἡμῶν ἐδίδασκεν, ἵνα πάντες ἀκούωσι τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, καὶ μηδεὶς ἔχῃ ἀφορμήν, ἵνα κατηγορήσῃ αὐτὸν ὡς διδάσκοντα ἐναντίον τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν· διὸ καὶ ἔλεγε πρὸς τὸν ἐπερωτῶντα αὐτὸν Καϊάφαν·

Ἰωάν. 18, 20. « Ἐγὼ παῤῥησίᾳ ἐλάλησα τῷ κόσμῳ· ἐγὼ » πάντοτε ἐδίδαξα ἐν τῇ συναγωγῇ καὶ » ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντοθεν οἱ Ἰουδαῖοι » συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα » οὐδέν ». Ἐδίδασκε δὲ ὁ τῶν ἁπάντων δεσπότης, καὶ ἐκήρυττε « τὸ εὐαγγέλιον » τῆς βασιλείας », ἤγουν τὸ μήνυμα, ὅτι ἠνοίχθη τοῖς ἀνθρώποις ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Διὸ ἔλεγεν « Ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν Ἰωάν. 1, 52. » οὐρανὸν ἀνεῳγότα, καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ » θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας » ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου »· ἐκήρυττε τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, ἤγουν τῆς εὐσεβείας τὰ δόγματα, τῆς πίστεως τὰ μυστήρια, τοῦ νόμου τὰ κεφάλαια, τῆς χρηστοηθείας τὰ μαθήματα, δι' ὧν ὁ ἄνθρωπος κληρονόμος γίνεται τῆς τοῦ θεοῦ βασιλείας. Βλέπε δὲ τὴν διαφορὰν τὴν μεταξὺ τῶν ἔργων, ὧν ἐποίησεν ὁ θεός, ὅτε ἔδωκε τὸν μωσαϊκὸν νόμον τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ὅτε ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας. Εἰς τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ, ὅπου ὁ θεὸς καταβὰς ἔδωκε τὸν νόμον, ἀστραπαὶ καὶ βρονταί, πῦρ καιόμενον καὶ σάλπιγγες σφοδρῶς ἠχοῦσαι, ὄρος καπνιζόμενον καὶ γνόφος βαθύς· εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ὅπου ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ θεοῦ ἐλθὼν ἤρξατο κηρύττειν τὸ εὐαγγέλιον, προσκάλεσις διδασκαλική, θαύματα φιλάνθρωπα, ἰατρεία ἐν παντὶ τῷ λαῷ πάσης νόσου, ἤγουν πάσης βαρείας καὶ ἀνιάτου ἀσθενείας, καὶ πάσης μαλακίας, ἤγουν πάσης ἐλαφρᾶς καὶ εὐκολοθεραπεύτου ἀῤῥωστίας· εἰς τὸ Σινᾶ φόβος καὶ τρόμος, εἰς τὴν Γαλιλαίαν θάῤῥος καὶ παῤῥησία· εἰς τὸ Σινᾶ κρίσις καὶ δικαιοσύνη, εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἔλεος καὶ εὐσπλαγχνία· διὰ Μωσέως ἐδόθη νόμος, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ χάρις αὐτ. 17. ἐγένετο καὶ ἀλήθεια.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Β'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ἑβρ. 13, 8. Χριστιανοί, « Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ » σήμερον ὁ αὐτός, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας »· ἄχρι τῆς σήμερον προσκαλεῖ « Δεῦτε ὀπίσω Ματ. 4, 19. » μου »· ἀλλ' οὐδεὶς Ἀνδρέας ἢ Πέτρος ἢ Ἰάκωβος ἢ Ἰωάννης ἀκούει τὴν φωνὴν αὐτοῦ· κράζει ἕως τῆς σήμερον « Δεῦτε αὐτ. 11, 28. » πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορ» τισμένοι »· ἀλλ' οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς αὐτόν· ὑπόσχεται εἰς ἡμᾶς τῆς θείας αὐτοῦ φιλανθρωπίας τὰ βότανα· « Κἀγὼ ἀναπαύ- αὐτόθι.

» σω ἡμᾶς »· ἀλλ' οὐδεὶς οὐδὲ εἰς τὴν δεσποτικὴν πρόσκλησιν πείθεται, οὐδὲ τὴν πατρικὴν δέχεται θεραπείαν. Πόθεν δὲ τοῦτο προέρχεται; ἆρά γε ἠσθένησεν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, καὶ οὐ δύναται ἐνεργῆσαι εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων, καθὼς τὸ πρότερον; ἄπαγε· ὁ θεός ἐστιν ἀμετάτρεπτος καὶ ἀναλλοίωτος, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ ἐστιν ὁ αὐτός, « Ὥσπερ πῦρ λέγει ὁ προφήτης καὶ ὡς » πέλυξ κόπτων πέτραν »· τὴν δύναμιν, ἣν εἶχεν, ὅτε τὸ πρῶτον ἤκουσεν αὐτὸν ὁ Ἀδάμ, ἔπειτα ὁ Νῶε, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Ἀβραάμ, εἶτα ὁ Μωϋσῆς, καὶ μετὰ ταῦτα οἱ προφῆται, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ ἀπόστολοι, τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν ἕως τὴν σήμερον ἡμέραν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας· ἄχρι τῆς σήμερον ὡς πῦρ φλέγει τὴν ἁμαρτίαν, ὡς πέλεκυς κόπτει τῆς καρδίας τὴν σκληρότητα. Διὰ τί λοιπὸν οὐκ ἐνεργεῖ ἐν ἡμῖν, καθὼς καὶ πρότερον; διὰ τί τόσοι ἁμαρτωλοὶ ἔρχονται εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀκούουσι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ ὅμως μένουσιν ἀδιόρθωτοι, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτῶν ἀποθνήσκουσι; τοῦτο, ἀδελφοί μου, προέρχεται ἀπὸ τὴν τελείαν ἀμεριμνίαν τῆς ψυχικῆς ἡμῶν σωτηρίας· περὶ παντὸς φθαρτοῦ καὶ εὐτελεστάτου πράγματος μεριμνῶμεν καὶ φροντίζομεν, περὶ δὲ τῆς σωτηρίας ἡμῶν οὐδεμία οὐδὲ μέριμνα οὐδὲ φροντίς.

Ἱερ. 23, 29.

Ἀκούσατε τί προστάζει ὁ θεός· ὁ νόμος μου, λέγει, ἔστω μελέτημα τῆς καρδίας, καὶ ἐνθύμημα τῆς ψυχῆς ὑμῶν· « Καὶ » ἔσται τὰ ῥήματα ταῦτα, ὅσα ἐγὼ ἐντέλ» λομαί σοι σήμερον, ἐν τῇ καρδίᾳ σου καὶ » ἐν τῇ ψυχῇ σου ». Χριστιανέ, εἰπὲ τὴν ἀλήθειαν· μελετᾷς κἂν μίαν ὥραν καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὸν νόμον τοῦ θεοῦ; ἐνθυμεῖσαι κἂν μίαν ὥραν κατὰ πᾶσαν ἑβδομάδα τὰ τοῦ θεοῦ προστάγματα; Ναί, λέγεις, ἐγὼ προσεύχομαι πρωῒ καὶ ἑσπέρας· ἀληθῶς· ἀλλὰ ποία ἡ προσευχή σου; κινεῖς μὲν γοργῶς τὰ χείλη σου, καὶ ὑποψιθυρίζεις ἕνα ἢ δύο ψαλμούς, τρία ἢ τέσσαρα τροπάρια· ὁ δὲ νοῦς σου τρέχει ἔνθεν κἀκεῖθεν, καὶ οὐδόλως ἀκούει τὸ τί λαλεῖ ἡ γλῶσσά σου· πολλάκις δὲ ἐν ὅσῳ τὸ στόμα σου λαλεῖ τῆς προσευχῆς τὰ ῥήματα, ὁ νοῦς σου στοχάζεται τῆς ἁμαρτίας τὰ ἐνθυμήματα· καὶ σὺ μὲν ἴσως νομίζεις, ὅτι ἐπροσευχήθης καὶ ἐφρόντισας ὑπὲρ τῆς σωτηρίας σου, ἡ δὲ τοιαύτη προσευχή σου ἐπιστρέφει ἄπρακτος εἰς τὸν κόλπον σου, καὶ γίνεταί σοι ἁμαρτία· ἐγώ, λέγεις, ἔρχομαι εἰς τὴν ἐκκλησίαν· ναί, ἔρχεσαι· ἀλλὰ φέρεις μόνον τὸ σῶμα, ὁ νοῦς σου μένει εἰς τὴν οἰκίαν σου ἢ εἰς τὴν πραγματείαν σου ἢ εἰς τὰς ὑποθέσεις σου καὶ τοὺς περισπασμούς σου· ἔρχεσαι εἰς τὴν ἐκκλησίαν· ἀλλ' ἀντὶ νὰ προσηλώσῃς τὸν νοῦν σου εἰς τὸν θεόν, συνομιλεῖς μετὰ τῶν περιεστώτων, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀτακτεῖς ἀφόβως.

Δευτ. 6, 6.

Ψαλ. 108, 6.

Ὁ νόμος μου, λέγει ὁ θεός, ἔστω μάθημα τῶν τέκνων σου· « Καὶ προβιβάσεις αὐ» τὰ τοὺς υἱούς σου ». Πατέρες καὶ μητέρες, εἴπατε τὴν ἀλήθειαν· διδάσκετε ὑμεῖς τὰ τέκνα ὑμῶν τὸν νόμον τοῦ θεοῦ; ἀναγγέλλετε εἰς αὐτὰ πόσαι καὶ ποῖαι εἰσὶν αἱ ἐντολαὶ τοῦ θεοῦ; λέγετε πρὸς αὐτὰ κἂν ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος· τέκνα, ἀκούσατε τὸν λόγον ἡμῶν· ἐὰν φυλάξητε τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ, γίνεσθε ἄνθρωποι τίμιοι καὶ εὐτυχεῖς, καὶ κληρονόμοι τοῦ παραδείσου· ἐὰν

Δευτ. 6, 7.

δὲ παραβῆτε αὐτάς, γίνεσθε ἄτιμοι καὶ δυστυχεῖς, καὶ υἱοὶ τοῦ ᾅδου;

Τὸν νόμον μου, λέγει ὁ θεός, πρέπει νὰ ἔχῃς εἰς τὸ στόμα σου, καὶ ὅταν περιπατῇς εἰς τὸν δρόμον, καὶ ὅταν κοιτάζησαι εἰς τὴν κλίνην σου, καὶ ὅταν ἀπ' αὐτῆς ἀνίστασαι· « Καὶ λαλήσεις ἐπ' αὐτοῖς καθήμενος ἐν οἴκῳ, καὶ πορευόμενος ἐν ὁδῷ, καὶ κοιταζόμενος, καὶ διανιστάμενος »· ταῦτα θερμαίνουσι τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ καλλιεργοῦσι τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ὥστε, ὅταν πέσῃ ἐν αὐτῷ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, καρποφορεῖ εὐθὺς τὸν καρπὸν τῆς σωτηρίας. Ἀλλὰ τίς ἐξ ὑμῶν, ὅταν κάθηται εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ εἰς ἐκεῖνον τοῦ φίλου αὐτοῦ, λαλεῖ περὶ τοῦ νόμου τοῦ θεοῦ; τίς ἢ ὅταν περιπατῇ εἰς τὸν δρόμον, ἢ ὅταν κοιτάζηται εἰς τὴν κλίνην, ἢ ὅταν ἀνίσταται ἀπ' αὐτῆς, συλλογίζεται τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ, καὶ ποίαν ἐξ αὐτῶν ἐφύλαξεν ἢ ποίαν παρέβη; ποῖος, λέγω, κἂν μίαν ὥραν κατὰ πᾶσαν ἡμέραν συλλογίζεται περὶ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; ὁ πλούσιος, ἀφιερωμένος εἰς τὰς τρυφὰς καὶ ματαιότητας, οὐδέποτε ἐνθυμεῖται τὴν ὥραν τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ὁ πτωχός, τρέχων ἔνθεν κἀκεῖθεν, ἵνα προφθάσῃ τὰς καθημερινὰς αὐτοῦ ἀνάγκας, ἀμνημονεῖ παντελῶς τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως· τοῦ πραγματευτοῦ ὁ νοῦς, προσκεκολλημένος εἰς τὴν πραγματείαν, οὐδὲν ἄλλο στοχάζεται εἰμὴ ἵνα ἀγοράσῃ εὐθηνὰ καὶ πωλήσῃ ἀκριβά· ὁ τεχνίτης οὐδὲν ἄλλο μεριμνᾷ εἰμὴ ἵνα τελειώσῃ γοργὰ τὸ ἐργόχειρον καὶ κερδήσῃ περισσότερα· περὶ δὲ ψυχῆς, περὶ μελλούσης ζωῆς, περὶ τῆς φοβερᾶς κρίσεως καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς αἰωνίου κολάσεως οὐδεὶς μεριμνᾷ ἢ φροντίζει· πάντων ὁ νοῦς προσηλωμένος καὶ ἔκδοτος εἰς τὰς τρυφὰς τοῦ σώματος, καὶ εἰς τὸ ἴδιον κέρδος, καὶ τὰ χρήματα· « Ὁ θεός, λέγει ὁ ψαλμῳδὸς προφήτης, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων τοῦ ἰδεῖν, εἰ ἔστι συνιῶν ἢ ἐκζητῶν τὸν θεόν· » οὐδένα ὅμως εὗρε τοιοῦτον· « Πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώθησαν, οὐκ ἔστι ποιῶν ἀγαθόν, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός ». Διὰ τὴν ἡδονὴν τῆς σαρκὸς καὶ τὴν ματαιότητα τοῦ κόσμου ὅλη ἡ μελέτη, καὶ ἡ σπουδή, καὶ οἱ ἀγῶνες νύκτα τε καὶ ἡμέραν· διὰ δὲ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς οὐδὲ φροντίς, οὐδὲ λογισμός, οὐδὲ ἐνθύμησις.

Ἐκ τούτου σκληρύνεται ἡ καρδία ἡμῶν, καὶ γίνεται ἀνεπίδεκτος τοῦ φωτισμοῦ τῶν λόγων τοῦ θεοῦ· ἐκ τούτου ἀργὸν γίνεται ἐν ἡμῖν τὸ εὐαγγέλιον καὶ πᾶς λόγος θεοῦ ἄπρακτος· ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐστι φῶς οὐράνιον· « Διότι φῶς τὰ προστάγματά σου ἐπὶ τῆς γῆς ». Ὅθεν ἔχει τὰ ἰδιώματα τοῦ ὑλικοῦ φωτός· ὅταν τὸ ἡλιακὸν φῶς ἀνατείλῃ, ἐὰν μὲν εὕρῃ θύραν ἢ πόρον εἰς τὴν οἰκίαν, εἰς ἣν προσβάλλει, διελθὸν φωτίζει καὶ θερμαίνει πάντα τὰ ἔνδον τῆς οἰκίας· ἐὰν δὲ μὴ εὕρῃ πόρον διαβάσεως, αὐτὸ μὲν ἀντανακλᾶται εἰς τὰ ὀπίσω, ἡ δὲ οἰκία ἐκείνη μένει ψυχρὰ καὶ σκοτεινή· καθ' ἑκάστην ἡμέραν διδάσκεται ὁ λόγος τοῦ θεοῦ· « Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς μήποτε βαρυνθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ αἰφνίδιος ἐφ' ὑμᾶς ἐπιστῇ ἡ ἡμέρα ἐκείνη· » τοῦτο ἐςὶ τὸ φῶς· « Λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ

αὐτόθι. — Ψαλ. 52, 3. — αὐτ. 4. — Ησ. 26, 9. — Λουκ. 21, 34. — Ψαλ. 118, 10.

» νόμος σου καὶ φῶς ταῖς τρίβοις μου.— » Ἀγρυπνεῖτε οὖν ἐν παντὶ καιρῷ δεόμε- » νοι »· τοῦτο ἐστὶ τὸ φῶς· « Λύχνος τοῖς » ποσί μου ὁ νόμος σου καὶ φῶς ταῖς τρί- » βοις μου.—Ἔζωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περι- » εζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι »· τοῦτο ἐστὶ τὸ φῶς· « Ἐὰν θέλητε, καὶ εἰσακού- » σητέ μου, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε· » ἐὰν δὲ μὴ θέλητε, μηδὲ εἰσακούσητέ μου, » μάχαιρα ὑμᾶς κατέδεται »· τοῦτο ἐστὶ τὸ φῶς. Αὐτό, ὅταν προσπέσῃ εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν, ζητεῖ, ἵνα διέλθῃ ἕως εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς καὶ φωτίσῃ αὐτήν, ἀλλ' οὐδεμίαν εὑρίσκει διάθεσιν, οὐδένα τόπον διαβάσεως· διότι ἅπασα ἡ ψυχὴ πεπληρωμένη ἐστὶν ὑπερηφανείας καὶ ματαιότητος, φιλαυτίας, φιλοδοξίας καὶ φρονημάτων κοσμικῶν· ζητεῖ αὐτό, ἵνα διέλθῃ ἕως εἰς τὸ κέντρον τῆς καρδίας, καὶ θερμάνῃ αὐτὴν εἰς τὸν θεῖον ἔρωτα· ἀλλ' εὑρίσκει αὐτὴν τοσοῦτον σκληρὰν καὶ πεπωρωμένην ὑπὸ τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν σωματικῶν ὀρέξεων, ὥστε οὐδεποσῶς δύναται νὰ διαπεράσῃ. Διὸ κνήθει ὀλίγον τὰς ἀκοάς, καὶ μόλις ἐφάπτεται τῆς ψυχῆς, ἔπειτα ἀντανακλᾶται καὶ στρέφει ἄπρακτος εἰς τὰ ὀπίσω· ὅθεν ἡ μὲν ψυχὴ ἡμῶν διαμένει ἀφώτιστος καὶ σκοτεινή, ἡ δὲ καρδία ψυχρὰ εἰς τὰ θεῖα, ὡς ἡ χιὼν καὶ ὁ κρύσταλλος. Βλέπετε τί προξενεῖ ἡ περὶ τῆς ψυχῆς ἀφροντισία; βλέπετε τί ἐπιφέρει ἡ ἀμεριμνία τῆς σωτηρίας; ἁρπάζει τὴν δύναμιν τοῦ λόγου τοῦ θεοῦ, καὶ ἀφαιρεῖ τὴν θείαν αὐτοῦ ἐνέργειαν.

Λουκ. 21, 36. — Αὐτ. 12, 35. — Ἡσ. 1, 19, 20.

Βλέπει ὁ θεός, ὅτι διὰ τὴν σκληροκαρδίαν τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἡ φωνὴ τοῦ λόγου αὐτοῦ μένει ἄπρακτος. Ἐπειδὴ δὲ φιλάνθρωπος ἐστὶ κατὰ φύσιν, οὐκ ὀργίζεται, ἀλλὰ μετέρχεται ἄλλο μέσον αἰσθητότερον· μετέρχεται τὴν φωνὴν τῆς κτίσεως, καὶ δι' αὐτῆς προσκαλεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς μετάνοιαν. Ἀκούσατε δὲ τί ποιοῦμεν ἡμεῖς, ὅταν ἀκούωμεν καὶ αἰσθανώμεθα ταύτης τῆς φωνῆς· παιδίον ἔτι μικρὸν ὁ προφήτης Σαμουὴλ ἐκοιμᾶτο ἐν τῷ ναῷ, ὅπου ἦν ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ· τὴν νύκτα ἔκραζεν ὁ θεὸς αὐτὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λέγων, « Σα- » μουήλ, Σαμουὴλ »· αὐτὸς δὲ ἐνόμιζεν, ὅτι ὁ Ἠλὶ κράζει αὐτόν· ὅθεν, ἀντὶ νὰ ἀποκριθῇ τοῦ θεοῦ, ἰδοὺ ὁ δοῦλός σου, Κύριε, τί προστάζεις; ἔτρεχε πρὸς τὸν Ἠλὶ καὶ ἔλεγε πρὸς αὐτόν· ἰδοὺ ἐγώ, τί θέλεις; διὰ τί κέκληκάς με; Μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας γεωργοῦμεν ἐνίοτε τὴν γῆν· ἔρχεται δὲ ὁ καιρὸς τοῦ τρυγητοῦ καὶ τοῦ θέρους, καὶ οὐδὲ καρποὺς τρυγῶμεν ἐκ τῶν δένδρων, οὐδὲ σπόρους θερίζομεν ἀπὸ τῶν ἀγρῶν, κατὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, δι' οὗ φοβερίζει τοὺς ἁμαρτάνοντας, λέγων· « Καὶ θήσω τὸν οὐρανὸν ὑμῖν » σιδηροῦν, καὶ τὴν γῆν ὑμῶν ὡσεὶ χαλ- » κῆν· καὶ οὐ δώσει ἡ γῆ ὑμῶν τὸν σπόρον » αὐτῆς, καὶ τὸ ξύλον τοῦ ἀγροῦ ὑμῶν οὐ » δώσει τὸν καρπὸν αὐτοῦ ». Ἡ ἀκαρπία ἐστὶ φωνὴ τοῦ θεοῦ, ἥτις κράζει ἡμᾶς, καὶ βοᾷ, Ἄνθρωποι, ἄνθρωποι· ἡμεῖς δὲ οἱ πεπλανημένοι οὐ προστρέχομεν εἰς τὸν θεόν, κραυγάζοντες τὸ ἡμάρτομεν, ἀλλὰ τρέχοντες εἰς τὴν ἀνομβρίαν, λογιζόμενοι, ὅτι αὐτὴ ἐστὶ τῆς ἀκαρπίας τὸ πρωταίτιον. Μετὰ πάσης προσοχῆς ἐπιτηδευόμεθα ἐνίοτε τῆς πραγματείας τὸ ἔργον· ὅμως ἀντὶ κέρδους ζημία ἀκολουθεῖ μεγάλη κατὰ τὴν

1. Βασ. 3, 3, 4, 5. — Λευϊτ. 26, 19, 20.

ἀπόφασιν τοῦ θεοῦ τὴν λέγουσαν εἰς τοὺς ἁμαρτάνοντας « Καὶ ἔσται εἰς κενὸν ἡ » ἰσχὺς ὑμῶν ». Ἡ ζημία ἐστὶ φωνὴ τοῦ θεοῦ, ἥτις προσκαλεῖ καὶ βοᾷ, Ἄνθρωποι, ἄνθρωποι· ἡμεῖς δὲ οἱ πεπλανημένοι οὐ προστρέχομεν εἰς τὸν θεόν, βοῶντες τὸ ἡμάρτομεν, ἀλλ' εἰς τὴν τύχην, λογιζόμενοι ὅτι ἡ κακὴ τύχη ἔβλαψεν ἡμᾶς. Ἀληθῶς ὁ Σαμουὴλ οὐκ ἐγνώρισεν, ὅτι ἡ προσκαλοῦσα αὐτὸν φωνὴ ἦν φωνὴ τοῦ θεοῦ· ἔτρεχεν ὅμως εἰς τὸν Ἠλί, ὅστις ἐδίδαξεν αὐτὸν, ὅτι ὁ θεὸς ἐστὶν ἐκεῖνος, ὅστις ἔκραζεν αὐτόν· ἡμεῖς δὲ οἱ τάλανες, τὴν φωνὴν τοῦ θεοῦ μὴ γνωρίζοντες, προστρέχομεν εἰς τὴν ἀνομβρίαν, εἰς τὴν τύχην, εἰς πράγματα ἄψυχα καὶ ἀνύπαρκτα, τὰ ὁποῖα σιωπῶσι καὶ οὐ δύνανται διδάξαι ἡμᾶς τὴν ἀλήθειαν· ὅθεν μένομεν κωφοὶ καὶ ἀναίσθητοι εἰς τὴν φωνὴν τῆς κτίσεως, διὰ τῆς ὁποίας προσκαλεῖ ἡμᾶς ὁ θεός.

Λευϊτ. 26, 20.

Ὁ θεός, ἀπειροεύσπλαγχνος ὤν· « Οὐ » θέλει τὸν θάνατον τοῦ ἀνόμου, ὡς τὸ ἀπο» στρέψαι αὐτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πο» νηρᾶς, καὶ ζῆν αὐτόν ». Διὰ τοῦτο ἔτι εὐσπλαγχνιζόμενος κεντᾷ τὴν συνείδησιν ἡμῶν· τὸ πνεῦμα, περὶ οὗ λέγει ὁ θεῖος ἀπόστολος, ὅτι ἐξαποστέλλει « Ὁ θεὸς εἰς τὰς » καρδίας ἡμῶν, κράζον, Ἀββᾶ, ὁ πατήρ », καὶ συμμαρτυροῦν τῷ πνεύματι ἡμῶν, « Ὅτι ἐσμὲν τέκνα θεοῦ », αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἐξαποστέλλει ὁ θεὸς εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν, κράζον οὐχὶ Ἀββᾶ ὁ πατήρ, ἀλλὰ βοῶν « Ἔγειραι ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ » τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριςός »· ἐξαποστέλλει, λέγω, αὐτό, συμμαρτυροῦν, οὐχ « Ὅτι ἐσμὲν τέκνα θεοῦ », ἀλλ' ἐλέγχον ἡμᾶς καὶ λέγον, ὅτι ἐσμὲν « Τέκνα » τοῦ διαβόλου ». Ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως, τὸν ὁποῖον ἐνίοτε αἰσθάνεται καὶ αὐτὸς ὁ σκληροκαρδιώτατος ἁμαρτωλός, ἔστι φωνὴ τοῦ ἁγίου πνεύματος, λαλοῦσα οὐχὶ εἰς τὰ ὦτα, ἀλλ' εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ· ἕως πότε, λέγει, ζῇς εἰς τὴν ἁμαρτίαν; ἰδοὺ τὸ γῆρας ἦλθεν, ἰδοὺ ἡ ἀσθένεια περιεκύκλωσεν, ἰδοὺ ὁ θάνατος ἐπὶ θύραις· ἔγειραι ἀπὸ τοῦ ὕπνου τῆς ἁμαρτίας, ἀνάστα ἀπὸ τῶν νεκρῶν ἔργων τῆς ἀνομίας σου, τότε δὲ ἀνατέλλει εἰς τὴν καρδίαν σου τὸ φῶς τῆς χάριτος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· « Ἔγειραι ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν » νεκρῶν, καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός ». Διὰ τούτων τῶν λόγων παρακαλεῖ τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, καὶ προτρέπει πρὸς μετάνοιαν· τί δὲ πράττει, ταῦτα ἀκούων ὁ ἀναίσθητος ἁμαρτωλός; ἀποστρέφει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· ὅταν ἔρχωνται εἰς τὸν νοῦν αὐτοῦ οἱ λογισμοὶ περὶ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ, αὐτὸς ἐπίτηδες μεταφέρει αὐτὸν εἰς τοὺς κοσμικοὺς διαλογισμούς, καὶ οὕτω διασκεδάζει τὸν ἦχον τῆς φωνῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Ἰεζ. 18, 23. — Γαλ. 4, 6. — Ῥωμ. 8, 16. — Ἐφεσ. 5, 14. — 1. Ἰωάν. 3, 10.

Ἔρχεται ὁ ἰατρὸς ἐπάνω εἰς τὴν κλίνην τοῦ ἀσθενοῦς, καὶ κρατῶν εἰς τὰς χεῖρας τὸ βότανον τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ, λέγει πρὸς αὐτόν, Ἔγειραι, ἀνάστα, ἐπικίνδυνος ἐστὶν ἡ ἀσθένειά σου· ἐὰν καταπίῃς τοῦτο τὸ ἰατρικόν, ἀναμφιβόλως ἰατρεύεσαι· ἐὰν δὲ μὴ θελήσῃς αὐτό, οὐδεμία ἐλπὶς ἐστὶν ὑπὲρ τῆς ζωῆς σου· ὁ δὲ ἀσθενὴς ταῦτα ἀκούσας, στρέφει εὐθὺς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ οὐδὲ κἂν νὰ ἀκούσῃ θέλει τὰ λόγια τοῦ ἰατροῦ· τί ἐστὶ τοῦτο; μωρία, πᾶσαν

ἄλλην μωρίαν ὑπερβαίνουσα· καὶ ὅμως ἡ μωρία ἐκείνου τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὅστις κλείει τὰ ὦτα αὐτοῦ πρὸς τὴν φωνὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἥτις κράζει καὶ λέγει πρὸς αὐτόν, « Ἔγειραι ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα » ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ » Χριστός· » ἐστὶ μωρία καὶ μανία τῆς τοῦ ἀσθενοῦς ἐκείνου ἀσυγκρίτως ὑπερτέρα· διότι ὁ μὲν ἀσθενὴς παρακούων τοῦ ἰατροῦ, ἐλπίζει ἴσως εἰς τὴν δύναμιν τῆς φύσεως, καὶ εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ· ὁ δὲ ἁμαρτωλός, ὁ μὴ ἀκούων τὸ πρόσταγμα τοῦ παναγίου πνεύματος, ποίαν ἄλλην ἔχει ἐλπίδα; ὁ ἀσθενὴς παροργίζει ἕνα ἄνθρωπον, τὸν ἰατρόν· ὁ ἁμαρτωλὸς λυπεῖ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἤγουν τὸν θεόν· ὁ ἀσθενής, ἐὰν ἀποθάνῃ, στερεῖται μίαν ζωὴν πρόσκαιρον· ὁ ἁμαρτωλός, ἐὰν μείνῃ εἰς τὴν ἁμαρτίαν, στερεῖται βασιλείαν αἰώνιον.

Μετὰ δὲ τὰς τοσαύτας εὐσπλαγχνικὰς προσκλήσεις τοῦ θεοῦ τί ἀκολουθεῖ εἰς ἐκείνους, οἵτινες, ἀμνημονήσαντες ὁλοτελῶς, ὅτι ἔχουσι ψυχήν, ἀποστρέφονται τὴν φωνὴν τοῦ θεοῦ; διὰ τῶν εὐαγγελικῶν παραβολῶν τῶν δύο πλουσίων ἐφανέρωσεν ἡμῖν ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ θεοῦ τίνι τρόπῳ παιδεύει ὁ θεὸς τοὺς μὴ φροντίζοντας παντελῶς περὶ τῆς ἰδίας σωτηρίας. Τούτων τῶν δύο πλουσίων ὁ μὲν ἔκδοτος εἰς τὴν φροντίδα τῶν ἀγρῶν, τῶν γεννημάτων, τῶν ἀποθηκῶν, τῆς σωματικῆς τρυφῆς καὶ ἀναπαύσεως, εἰς αὐτὰ εἶχε βεβυθισμένον τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν, αὐτὰ ἐσυλλογίζετο τὴν ἡμέραν, αὐτὰ ἐφαντάζετο τὴν νύκτα, περὶ αὐτῶν ὅλος ὁ ἀγὼν αὐτοῦ, καὶ ἡ μέριμνα, καὶ ἡ σπουδή· « Καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ, » λέγων, Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συ» νάξω τοὺς καρπούς μου; Καὶ εἶπε, τοῦτο » ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας, καὶ » μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ » πάντα τὰ γεννήματά μου καὶ τὰ ἀγαθά » μου, καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· Ψυχή, ἔχεις » πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· » ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου ». (Λουκ. 12, 17, 18, 19) Πλούσιε τρισάθλιε, σὺ μὲν κάτω εἰς τὴν γῆν προσήλωσας τὰ ὄμματά σου, καὶ οὐδέποτε αἴρεις τὴν κεφαλήν σου εἰς τὸν οὐρανόν· σαρκικὰ ὅλα σου τὰ φρονήματα, τὰ μελετήματά σου ἅπαντα σωματικά, οὐδεμίαν φροντίδα ἔχεις περὶ τῆς μελλούσης ζωῆς· ὁ δὲ θεὸς οὐρανόθεν ἐλέγχει τὴν ἄνοιαν καὶ ἀφροσύνην σου· « Ἄφρον, λέγει σοι, ἄφρον »· πλούσιε μωρὲ καὶ ἀνόητε, σὺ θαῤῥεῖς νὰ ζήσῃς ἔτη πολλά, ἀπολαμβάνων τὰ ἀγαθά σου· ὁ δὲ θεὸς ἐξαίφνης θερίζει τὴν ζωήν σου· « Ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀ» παιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· » (αὐτ. 20.) ταύτην τὴν νύκτα ἀποθνήσκεις, τῶν δὲ ἀγαθῶν, ἅπερ ἡτοίμασας, τίς ἄρά γε ἔσται ὁ κληρονόμος; « Ἃ » δὲ ἡτοίμασας τίνι ἔσται; » (αὐτόθι.) Ἀκούετε, πόσον φρικτὴ ἡ καταδίκη; ἔλεγχος φοβερός, θάνατος αἰφνίδιος, κληρονόμος οὐδείς· αὐτό ἐστι τὸ τέλος ἐκείνων, οἵτινες θησαυρίζουσι διὰ τὰς σωματικὰς αὐτῶν ἀπολαύσεις, καὶ οὐδεμίαν φροντίδα ἔχουσιν, ἵνα στολίσωσι τὴν ψυχὴν αὐτῶν διὰ τοῦ πλούτου τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ· « Οὕτως » ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ, καὶ μὴ εἰς θεὸν » πλουτῶν ». (αὐτ. 21.)

Τοῦ ἄλλου πλουσίου ἔργον καθημερούσιον τράπεζα ἀβροδίαιτος, ἐνδύματα

λαμπρά, χοροί, ᾄσματα, τρυφὴ σωματική, προσθήκη δὲ τῶν κακῶν, ἀσπλαγχνία ἄμετρος· ἔβλεπεν ὁ σκληρότατος καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὸν Λάζαρον γυμνόν, πεινῶντα, πεπληγωμένον, κείμενον πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ· ἔβλεπε καὶ τοὺς κύνας λείχοντας τὰς πληγὰς αὐτοῦ· οὐδέποτε δὲ εὐσπλαγχνίσθη αὐτόν. Ποῖον δὲ τὸ τέλος; ἀπέθανεν ὁ πλούσιος. Ἔπειτα; ἔπειτα βάσανοι, φλόγες, πῦρ· τόση μεγάλη καὶ ἄμετρος δίψα ἐφλόγιζε τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ, ὥστε ἐδέετο μιᾶς ῥανίδος· « Πάτερ Ἀβραάμ, » ἔκραζεν, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου » αὐτοῦ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσ» σάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύ» τῃ ». Οὕτω παιδεύονται, ὅσοι, ἐπιλανθανόμενοι τῆς ψυχικῆς αὐτῶν σωτηρίας, βυθίζονται εἰς τὰς ἡδονὰς τῆς σαρκός. (Λουκ. 16, 24.)

Ἀγαπητοί μου χριστιανοί, πολλὰ ἀναίσθητος ἐστὶν ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις προτιμᾷ τὴν τῆς προσκαίρου ζωῆς ἀνάπαυσιν τῆς αἰωνίου βασιλείας· ἐὰν στοχασθῆτε τὸν καιρὸν τῆς παρούσης ζωῆς καὶ τὴν αἰωνιότητα τῆς μελλούσης μακαριότητος, ὁ πρῶτος πρὸς τὴν δευτέραν ἐστὶν ὡς μία ῥανὶς ὕδατος πρὸς ὅλην τὴν θάλασσαν καὶ ἔτι ἀσυγκρίτως περισσότερον· ἔστιν ὡς εἷς κόκκος ἄμμου πρὸς ὅλην τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος πάσης τῆς θαλάσσης καὶ πάντων τῶν ἐπὶ γῆς ποταμῶν καὶ ἔτι ἀσυγκρίτως περισσότερον· ὡς ἓν μόνον ἄνθος πρὸς πάντα τὰ ἄνθη, ὅσα ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἐφάνησαν, καὶ ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος ἀναφανήσονται ἐν πάσῃ τῇ γῇ, καὶ ἔτι ἀσυγκρίτως περισσότερον· ὡς τὸ ἓν πρὸς τὸν ἀριθμὸν τὸν ἀμέτρητον καὶ ἄπειρον· μεγάλως ἀδικοῦμεν ἑαυτούς, ἀνταλλάττοντες τὰ αἰώνια διὰ τὰ πρόσκαιρα· καὶ ἔστι τὸ ἀδίκημα τοῦτο ὑπὲρ πᾶσαν ἀδικίαν γινομένην ἐπὶ τῆς γῆς· μεγάλη ἡ μωρία καὶ ἡ ἀφροσύνη ἡμῶν· τόσος ἀγὼν καὶ φροντίς, ἵνα κτίσῃς ἐπὶ τῆς γῆς οἰκίαν μεγάλην καὶ εὐρύχωρον· εἰς αὐτὴν δὲ οὐκ οἶδας οὐχὶ μόνον πόσον καιρὸν μέλλεις νὰ κατοικήσῃς, ἀλλ' οὐδὲ ἐὰν προφθάσῃς νὰ εἰσέλθῃς· καὶ διὰ τὴν « οἰκίαν, τὴν » ἀχειροποίητον καὶ αἰώνιον », τὴν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, οὐδεμία φροντίς; Μετὰ κόπων μυρίων, μετὰ μόχθων μεγάλων θησαυρίζεις πλοῦτον ἐπὶ τῆς γῆς· ἀλλὰ διὰ ποῖον συνάζεις αὐτόν, οὐκ οἶδας· διὰ τὸν θησαυρόν, τὸν ἐν οὐρανοῖς, τὸν ἀναφαίρετον καὶ αἰώνιον, οὐδεμίαν ποτὲ ἀναλαμβάνεις φροντίδα; διὰ τὸ σῶμα τὸ φθαρτὸν τόση σπουδή, διὰ τὴν ψυχὴν τὴν ἀθάνατον τόση περιφρόνησις; (2. Κορ. 5, 1.) (Ψαλ. 38, 10.)

Ἡμεῖς διωχθέντες τοῦ παραδείσου, κατηντήσαμεν εἰς ταύτην τὴν ἐξορίαν, ὅπου ἐξαίφνης ἔρχεται ἡ ἀπόφασις τοῦ θεοῦ, ἵνα πάλιν ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πατρίδα. Εἴπατέ μοι οὖν, παρακαλῶ, πῶς ζῇ ὁ ἐξόριστος ἄνθρωπος εἰς τὸν τόπον τῆς ἐξορίας, ὅταν ἡμέραν παρ' ἡμέραν περιμένῃ τὸ βασιλικὸν θέσπισμα τὸ περὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ; Ἡμεῖς « Οὐκ ἔχομεν ὧδε » μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν » ἐπιζητοῦμεν »· ξένοι ἐσμὲν ἅπαντες, καὶ πάροικοι εἰς τὴν γῆν ταύτην· σήμερον ζῶμεν, αὔριον ἀποθνήσκομεν· σήμερον εἰς (Ἑβρ. 13, 14.)

τὴν γῆν, αὔριον εἰς τὸν ᾅδην. Ὁ ξένος πῶς ζῇ εἰς τὴν ξενητείαν, ὅταν ἐξ ἀνάγκης πρέπῃ νὰ ἐπιςρέψῃ εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα; ἀφιεροῖ αὐτὸς τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς τὰ ἀγαθὰ τῆς ξένης χώρας; φεύγει ποτὲ ἀπὸ τοῦ νοός αὐτοῦ ἡ ἐνθύμησις τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος; διὰ τί λοιπὸν ἡμεῖς ἐξόριστοι ὄντες, καὶ ξένοι τοῦ κόσμου τούτου, καὶ περιμένοντες ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν τὴν μετάβασιν εἰς τὴν πατρίδα, καταβυθίζομεν καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν εἰς τὰ ἀγαθὰ ταύτης τῆς γῆς; διὰ τί λησμονοῦμεν παντελῶς τὴν οὐράνιον πόλιν, τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλήμ; ἐὰν ὁ ἐξόριστος καὶ ὁ ξένος πλανηθέντες προσηλωθῶσιν εἰς τὴν ξένην γῆν, καὶ ἀμνημονήσωσι τῆς πατρίδος, ἡ ζημία αὐτῶν ὀλίγη ἐστὶ καὶ πρόσκαιρος· ἐὰν ἡμεῖς ἀπατηθέντες ἀφιερώσωμεν τὸν νοῦν εἰς τοῦ κόσμου τὴν ματαιότητα, καὶ ἀμελήσωμεν τὴν φροντίδα τῆς σωτηρίας, ἡ βλάβη ἐστὶν ἄμετρος καὶ αἰώνιος· ἐκεῖνοι καὶ ἐὰν ἐστερημένοι παντὸς πλούτου ἐπιστρέψωσι πρὸς τὴν ἑαυτῶν πατρίδα, ὀλίγον καὶ πρόσκαιρον κακὸν πάσχουσιν· ἡμεῖς, ἐὰν ἀπέλθωμεν εἰς τὰ ἄνω δικαστήρια γεγυμνωμένοι πάσης ἀρετῆς, αἰωνίως κολαζόμεθα.

Γνωρίσας λοιπόν, ἀγαπητέ μοι, πόσον ὀλέθριος ἐστὶν ἡ περὶ τῆς ψυχῆς σου ἀμεριμνία καὶ ἡ περιφρόνησις τῆς σωτηρίας σου, ἀνάλαβε λογισμὸν φρόνιμον καὶ ἄρξαι ἀπὸ τῆς σήμερον τὴν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς σου καὶ τῆς σωτηρίας σου φροντίδα· ἐνθυμοῦ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὸ φοβερὸν τοῦ θεοῦ κριτήριον, τὴν δικαίαν ἀνταπόδοσιν τῆς τελευταίας κρίσεως, τὴν βασιλείαν τὴν αἰώνιον, τὴν κόλασιν τὴν ἀτελεύτητον· ἐξέταζε καθ' ἑκάστην ἡμέραν αὐτὸς σεαυτόν, καὶ βλέπε ποίαν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ παρεῖδες, ποίαν μετάνοιαν ἔδειξας, ποίαν ἀρετὴν κατώρθωσας· μὴ παρερχέσθω ἡμέρα χωρὶς μελέτης τῶν περὶ τῆς μελλούσης ζωῆς, χωρὶς φροντίδος περὶ τῆς ψυχῆς σου, χωρὶς μνήμης τοῦ δημιουργοῦ καὶ πλάστου σου. Τοιουτοτρόπως δὲ ζήσας ὡς ἐξόριστος, καὶ πολιτευσάμενος ὡς ξένος, καὶ ἐν οὐρανῷ ἐναποθησαυρίσας τὰ καλὰ ἔργα σου, ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ θανάτου σου, τότε χαίρων καὶ ἀγαλλόμενος φεύγεις ἀπὸ τῆς πολυπαθοῦς ταύτης ἐξορίας τὸν τόπον, καὶ μεταβαίνεις εἰς τὴν πατρίδα σου, εἰς τὰ σκηνώματα τῶν ἁγίων, εἰς τῶν ἀγγέλων τοὺς χορούς, εἰς τὴν δόξαν τῆς τρισηλίου θεότητος, ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν, καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Γ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Τοῦ σημερινοῦ εὐαγγελίου τὸ ἅγιον μάθημα βάθος περιέχει πολὺ ψυχωφελῶν νοημάτων· διὰ τοῦτο, ἐάν τις ἀπερισκέπτως ἀναγινώσκῃ αὐτό, εὑρίσκει καὶ τὸ νόημα δύσκολον καὶ τὴν σύνταξιν τῶν λόγων χωρὶς τῆς πρεπούσης ἀκολουθίας, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ παραγγέλματα διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς φύσεως πολλὰ δυσκολοκατόρθωτα· ἐὰν ὅμως πολυπραγμονήσῃ τὰ εὐαγγελικὰ λόγια κατὰ τὴν δεσποτικὴν ἐντολὴν μετὰ τῆς πρεπούσης σκέψεως καὶ περιεργείας, καὶ ἡ ἔννοια γίνεται σαφής, καὶ ἡ ἀκολουθία τοῦ λόγου φαίνεται θαυμασία, καὶ τὰ παραγγέλματα εὔκολα παρίστανται καὶ σωτηριώδη. Εἰς αὐτὰ τὰ εὐαγγελικὰ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν λόγια βλέπει πρῶτον ποία διάθεσις ἐστὶν ἀναγκαία εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα μὴ κατακυριεύσῃ αὐτὸν τὸ ὀλέθριον τῆς φιλαργυρίας πάθος· ἔπειτα ἀκούει τὰς θεοπρεπεῖς ἀπαντήσεις τῶν ἐνστάσεων, ἃς προβάλλουσιν οἱ τετυφλωμένοι φιλάργυροι, καὶ τὸν ἔλεγχον τῆς τούτων ὀλιγοπιςίας καὶ ματαιόφρονος πλάνης· κατανοεῖ δὲ πῶς ὁ θεῖος διδάσκαλος ὑπερυψοῖ τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν ἀπὸ τῆς πολυμερίμνου ταραχῆς τῶν κοσμικῶν πραγμάτων, καὶ ἐξάπτει εἰς τὰς ψυχὰς τὸν φλογερὸν ἔρωτα τῆς θείας ἀγάπης. Ταύτην λοιπὸν τὴν οὐράνιον διδασκαλίαν μετὰ προσοχῆς καὶ εὐλαβείας ἀκούσατε.

(Ἰωάν. 5, 39.)

Εἶπεν ὁ Κύριος· ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται. (Ματ. 6, 22.)

« Ὁ λύχνος τοῦ σώματος ἐςὶν ὁ ὀφθαλ-» μός »· ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου ὑπάρχῃ ἁπλοῦς, ἤγουν ὑγιής, « ὅλον τὸ σῶμά σου ἔσται » φωτεινόν », τουτέστι πᾶσα κίνησις τῶν μερῶν καὶ μελῶν τοῦ σώματός σου γίνεται εὔστοχος, καὶ κατὰ σκοπὸν καὶ ὡς ἐν μέσῳ τοῦ φωτὸς γινομένη· καὶ τὰς χεῖρας εὐςόχως ἐφαπλοῖς, ἐπιλαμβανόμενος, ἢ ἐγγίζων, ἢ ψηλαφῶν, ἢ βαστάζων, ἢ συγκινῶν· καὶ τοὺς πόδας συμμέτρως διευθύνεις περιπατῶν ἢ τρέχων, ἢ πηδῶν· καὶ ἕκαστον τῶν μελῶν τοῦ σώματος κατὰ τὴν χρείαν κινεῖς, καθὼς θέλεις· καὶ αὐτὸ δὲ τὸ σῶμα ὅλον ἀπροσπταίστως σχηματίζεις κατὰ τὸν σκοπόν σου, ἱστάμενος, καθήμενος, καμπτόμενος, κατακείμενος, ἀνιστάμενος.

αὐτ. 23. Ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται· εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον;

Ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ὑπάρχῃ, ἤγουν ἐμπαθὴς καὶ ἀσθενής, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται, πᾶσα δηλαδὴ κίνησις τοῦ σώματός σου ἀτελὴς ἔσται καὶ ἀνεπιτήδειος, καὶ ὁμοία ταῖς γινομέναις ἐν νυκτὶ καὶ σκοτεινῷ τόπῳ· τοιαῦτα εἰσὶ τὰ κινήματά σου ἐν μέσῳ τοῦ φωτός, ὁποῖα εἰσὶν ἐν μέσῳ τοῦ σκότους, ὅταν ὑγιαίνωσιν οἱ ὀφθαλμοί σου. Ἐὰν λοιπὸν οἱ ὀφθαλμοί σου, οἱ φῶς ὄντες τοῦ σώματός σου, εἰσὶ σκοτεινοί, πόσον σκοτεινὰ καὶ ἀτελῆ ἔσονται τὰ κινήματα τοῦ σώματος, τοῦ κατὰ φύσιν σκοτεινοῦ; Ποῖον δὲ σκοπὸν ἔχουσι ταῦτα τοῦ σωτῆρος ἡμῶν τὰ λόγια; ποίαν ἔννοιαν καλύπτουσι ταῦτα τὰ ὀνόματα; ὁ μὲν λύχνος σημαίνει ὁδηγὸν κατὰ τὸ «Λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου», ἤγουν ὁδηγός μου ὁ νόμος σου· ὁ δὲ ὀφθαλμὸς τὸν νοῦν· ἐπειδὴ ὁ νοῦς ὁρᾷ καὶ ὁ νοῦς ἀκούει· τὸ δὲ σῶμα τὰς διαθέσεις καὶ τὰ διὰ τοῦ σώματος ἔργα, φωτεινὰ μὲν τὰ ἀγαθά, σκοτεινὰ δὲ τὰ πονηρὰ καὶ φαῦλα· ὥστε ὅλον τὸ ἀλληγορούμενον νόημα τοῦτο ἐστίν· ὁ ὁδηγὸς πάσης σωματικῆς διαθέσεως καὶ ἐργασίας ἐστὶν ὁ νοῦς· ἐὰν ὁ νοῦς σου ὑπάρχῃ ἁπλοῦς καὶ ἄκακος, καὶ αἱ διαθέσεις καὶ τὰ ἔργα τοῦ σώματός σου ἀγαθὰ εἰσὶ καὶ θεάρεστα· ἐὰν δὲ ὁ νοῦς σου πονηρός, καὶ πᾶσα διάθεσις καὶ πρᾶξις τοῦ σώματός σου πονηρὰ ἐστὶ καὶ διεστραμμένη· διότι, ἐὰν ὁ νοῦς σου, ὃν ὁ θεὸς ἔδωκέ σοι πρὸς φωτισμόν σου καὶ ὁδηγίαν σου, σκοτισθῇ ὑπὸ τῶν πονηρῶν λογισμῶν, τότε πόσον περισσότερον σκοτεινωμέναι καὶ διεστραμμέναι ἔσονται αἱ διαθέσεις καὶ ἐπιθυμίαι τοῦ σώματός σου, αἵτινες σκότος εἰσίν, ἐπειδὴ ἐπιῤῥέπουσι καὶ ὁρμῶσι διὰ παντὸς εἰς τὴν ἁμαρτίαν; Ὅταν ὁ ἀρχιστράτηγος σκοτισθῇ, οἱ ὑπ' αὐτοῦ ὁδηγούμενοι στρατιῶται πόσον σκοτισμὸν καὶ ταραχὴν πάσχουσιν; Ὅταν ὁ ναύαρχος σκοτισθῇ, πόσον σκοτίζονται οἱ ὑπ' αὐτοῦ εὐθυνούμενοι ναῦται; Ὅταν ὁ νοῦς μου ἀκαταπαύστως συλλογίζηται τὰ πονηρὰ ἔργα, αἱ πράξεις μου ἀναμφιβόλως εἰσὶ ῥερυπωμέναι καὶ πονηραί· διότι ὁ νοῦς ὁδηγεῖ, ὁ νοῦς διευθύνει, ἡ πρᾶξις τὸν νοῦν ἀκολουθεῖ. Ὁποῖοι εἰσὶ τοῦ νοὸς οἱ λογισμοί, τοιαῦτα εἰσὶ καὶ τοῦ ἀνθρώπου τὰ ἔργα· ὥστε ἀνάγκη ἐστίν, ἵνα πᾶσαν τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἀφιερώσωμεν πρὸς τὴν φύλαξιν τῆς καθαρότητος καὶ ἀκακίας τοῦ νοὸς ἡμῶν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ θεάνθρωπος ἀνέφερε θεωρίαν καὶ πρᾶξιν, ὁδηγὸν καὶ ὁδηγούμενον, νοῦν καὶ σῶμα, ἵνα μὴ πλανηθῶμεν καὶ νομίσωμεν, ὅτι δυνάμεθα ἀφιερῶσαι τὸν μὲν νοῦν εἰς τὸν θεόν, τὸ δὲ σῶμα εἰς τὴν ματαιότητα, ἑπομένως δέ, ὅτι δυνάμεθα δουλεύειν δύο δεσπότας, διὰ τοῦτο προσέθηκε τὰ ἑξῆς·

(Ψαλ. 118, 104.)

Ματ. 6, 24. Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει· οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμμωνᾷ.

Οὐδεὶς δύναται δουλεύειν δύο αὐθέντας ἐναντίους τὴν γνώμην· ἐὰν δὲ ὁμογνώμονες ὦσι καὶ σύμφωνοι, δύναται εἷς καὶ ὁ αὐτὸς δουλεύειν καὶ τοὺς δύο· διότι οἱ δύο ἕν εἰσι, καθὼς « Ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ » τῶν πιστευόντων μία ἦν », κἂν πολλαὶ ἦσαν χιλιάδες. Ὅτι δὲ περὶ τῶν διαφωνούντων δεσποτῶν λαλεῖ ὁ Κύριος, φανερόν ἐστιν ἐκ τῶν ἑξῆς λόγων· « Οὐ δύνασθε » θεῷ δουλεύειν καὶ μαμμωνᾷ ». Τὸ μαμμωνᾶς λέξις ἐστὶ Συριακή, καὶ σημαίνει πλοῦτον καὶ θησαυρούς· εἰσὶ δὲ αὐτοὶ οἱ δύο δεσπόται, ὁ θεὸς καὶ ὁ μαμμωνᾶς ἀσυμβίβαστοι καὶ ἀντιφερόμενοι. Ὁ μὲν θεὸς ἐστὶ δίκαιος, καὶ ἐργασίαν δικαιοσύνης ζητεῖ παρὰ τῶν δούλων αὐτοῦ· « Δί» καιος Κύριος, καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν, » εὐθύτητας εἶδε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ »· ὁ μαμμωνᾶς δὲ ἐστὶν ἄδικος, καὶ ἀναγκάζει τοὺς δούλους αὐτοῦ, ἵνα ποιῶσι τῆς ἀδικίας τὰ ἔργα· « Ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους » ἐκ τοῦ μαμμωνᾶ τῆς ἀδικίας ». Ὁ μὲν θεὸς θέλει τὸν δοῦλον αὐτοῦ εὔσπλαγχνον καὶ ἐλεήμονα, ὁ δὲ μαμμωνᾶς ἄσπλαγχνον καὶ ἀσυμπαθῆ· ὁ μὲν θεὸς κελεύει τὸν δοῦλον αὐτοῦ, ἵνα ἔχῃ προσηλωμένον καὶ νοῦν καὶ καρδίαν εἰς τὸν οὐρανόν, ὁ δὲ μαμμωνᾶς ἵνα ἀφιερώσῃ καὶ νοῦν καὶ καρδίαν εἰς τὴν γῆν· διὰ τοῦτο οὐ δύναται εἷς καὶ ὁ αὐτὸς δουλεύειν καὶ τοὺς δύο, ἀλλ' ἢ μισήσει τὸν ἕτερον, ἤγουν τὸν μαμμωνᾶν, καὶ ἀγαπήσει τὸν ἄλλον, ἤγουν τὸν θεόν, ἢ προσκολληθήσεται μετὰ τοῦ μαμμωνᾶ, καὶ καταφρονήσει τὸν θεόν. Δὶς δὲ τὸ αὐτὸ εἶπεν ὁ Κύριος, ἵνα δείξῃ, ὅτι εὔκολος ἡ μετάβασις ἐκ τοῦ ἑνὸς δεσπότου πρὸς τὸν ἄλλον, καὶ οὕτω καταστήσῃ ἀναπολόγητον τὸν φιλάργυρον. Καθὼς προσκολλώμεθα τῷ μαμμωνᾷ, καὶ περιφρονοῦμεν τὸν θεόν, μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας, ἐὰν θέλωμεν, μισοῦμεν τὸν μαμμωνᾶν, κἂν ἐδουλεύσαμεν αὐτῷ, καὶ ἀγαπῶμεν τὸν θεόν. Σημείωσαι δὲ τὸ βάρος τῶν λόγων τούτων· « Ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου κατα» φρονήσει· » τοῦτο σημαίνει, ὅτι, ὅστις μὲν γίνεται δοῦλος τοῦ θεοῦ, ἐκεῖνος καταφρονεῖ τὴν φιλαργυρίαν, ὅστις δὲ γίνεται δοῦλος τῆς φιλαργυρίας, ἐκεῖνος περιφρονεῖ τὸν θεόν. Γινώσκει ὁ Κύριος, ὅτι πρὸς ταῦτα ἀποκρίνεται ὁ φιλάργυρος, λέγων, καὶ πῶς δύναμαι ἀποστρέψαι τὸ πρόσωπόν μου, καὶ καταφρονῆσαι τὸν μαμμωνᾶν; ἐγώ, ἄνθρωπος ὤν, χρείαν ἔχω τροφῆς, ποτοῦ, ἐνδύματος· αὐτὰ εἰς πάντα καιρὸν καὶ τόπον οὐκ εἰσὶν εὐπόριστα· ὥστε ἀνάγκη ἐστίν, ἵνα μεριμνῶ καὶ συνάγω καὶ διὰ τὸ γῆρας, καὶ διὰ τὴν ἀσθένειαν, καὶ διὰ πάντα τὰ πρὸς τὴν χρείαν τῆς ζωῆς μου. Ταύτην μὲν τὴν ἀπάντησιν τοῦ φιλαργύρου παρασιωπεῖ ὁ Κύριος, ἐπιφέρει δὲ τὴν ἀπόκρισιν, λέγων·

Πράξ. 4, 32. — Ψαλ. 10, 8. — Λουκ. 16, 9.

Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν· μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε καὶ τί πίητε· μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν, τί ἐνδύσησθε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖον ἐστὶ τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος;

Ματ. 6, 15.

Ὁ θεός, πλάσας τὸν ἄνθρωπον, εὐθὺς ὥρισεν εἰς αὐτὸν ἔργον καὶ ὑπηρεσίαν· « Καὶ » ἔλαβε κύριος ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ὃν » ἔπλασε, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ » τῆς τρυφῆς ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσ-

Γεν. 2, 15.

» σειν »· ὁμοίως καὶ ὅτε διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐξώρισεν αὐτὸν τοῦ παραδείσου, πάλιν ἐ-πρόσταξεν αὐτόν, λέγων, « Ἐν ἱδρῶτι τοῦ » προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου ». Βλέπομεν δὲ καὶ τὸν οὐρανοβάμονα ἀπόσο-λον κοπιῶντα, καὶ ἐργαζόμενον « Ταῖς ἰ-» δίαις χερσί », καὶ διὰ τοῦ ἐργοχείρου αὐ-τοῦ ἀπαντῶντα εἰς τὰς χρείας αὐτοῦ, καὶ τρέφοντα τοὺς μετ' αὐτοῦ ὄντας· ἀκούομεν δὲ αὐτὸν οὐ μόνον παραγγέλλοντα « Ἐν τῷ » ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ », ἵνα τρεφώ-μεθα διὰ τοῦ κόπου ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ παι-δεύοντα τὸν ἀργὸν διὰ τῆς νηστείας, « Εἴ » τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω ». Πῶς λοπὸν ὁ Κύριος ἡμῶν προστάττει τὸ « Μὴ μεριμνᾶτε »; τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὴν ἀμετρίαν ἐμποδίζει, οὐχὶ τὴν ἐργασίαν καὶ τὰ ἐργόχειρα· ἄλλο ἡ ἀφιέρωσις τῆς ψυχῆς ἡμῶν εἰς τὴν περὶ τῆς τροφῆς καὶ τοῦ ἐν-δύματος μέριμναν, καὶ ἄλλο τὸ ἐργόχειρον, καὶ ἡ ἐργασία, ἡ γινομένη διὰ τὴν τροφὴν καὶ τὸ ἔνδυμα. Διὰ τοῦτο οὖν οὐκ εἶπεν ὁ Κύριος μὴ μεριμνᾶτε περὶ τροφῆς, καὶ ποτοῦ, καὶ ἐνδύματος, ἀλλὰ « Μὴ μερι-» μνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν », ἤγουν μὴ ἀφιερώ-σητε ὅλην τὴν ψυχὴν ὑμῶν εἰς τὰς μερίμνας περὶ τοῦ τί φάγητε καὶ τί πίητε καὶ τί ἐνδύσησθε. Τὸ τί σημαίνει τὴν ἀ-κριβολογίαν καὶ φροντίδα τῆς ποσότητος καὶ ποιότητος τῶν τροφῶν καὶ τῶν ἐνδυμά-των. Ὁ ἐγκρατὴς ἄνθρωπος ἀρκεῖται εἰς τροφήν, ὅση ἀναγκαία ἐστὶ πρὸς τὸ ζῆν, καὶ εἰς ἔνδυμα ἱκανὸν σκεπάσαι τὴν γύ-μνωσιν αὐτοῦ· ὅθεν ἢ οὐδεμίαν ἢ πολλὰ ὀλίγην μέριμναν ἔχει περὶ τούτων· ὁ ἀκρα-τὴς καὶ ἄσωτος ζητεῖ πολλάς, πολυειδεῖς, πολυποικίλους τροφάς, πολλὰ καὶ λαμπρὰ καὶ πολύτιμα ἐνδύματα· ὅθεν βλέπεις ὅλην τὴν καρδίαν αὐτοῦ προσηλωμένην εἰς τὴν περὶ τούτων φροντίδα. Ὁ Κύριος ἡμῶν οὐκ εἶπε, σταύρωσαι τὰς χεῖράς σου, καὶ κάθου ἀργὸς ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ ἐγὼ ἐξαπο-στέλλω σοι τροφάς, καὶ ποτά, καὶ ἐνδύ-ματα, ἀλλὰ μὴ γίνου, λέγει, δοῦλος τῆς κοιλίας σου, μὴ ἀφιερώσῃς ὅλον τὸν νοῦν σου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ σώματός σου· « Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν »· διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ οὐδεὶς δύναται δουλεύειν δύο αὐθέντας, τὰ ἐναντία φρονοῦντας, σὺ μὴ γίνου δοῦλος τῆς κοιλίας καὶ τῆς σωματικῆς σου τρυφῆς, ἵνα κατασταθῇς δοῦλος τοῦ θεοῦ καὶ δε-σπότου σου. Πολλὰ δὲ ἐπιχειρήματα προ-βάλλει ὁ σωτὴρ ἡμῶν, ἵνα πείσῃ ἡμᾶς εἰς τὴν ὑποδοχὴν ταύτης τῆς σωτηριώδους διδασκαλίας· τὸ πρῶτον ἐστὶν ἐκ τῆς θείας παντοδυναμίας· ἡ ψυχή σου, λέγει, ἐστὶ τιμιωτέρα τῆς τροφῆς, τὸ σῶμά σου τιμιώ-τερον τοῦ ἐνδύματος· ὁ θεὸς ἔπλασε τὴν ψυχήν σου, ἐποίησε καὶ τὸ σῶμά σου· ἆρά γε οὖν αὐτὸς ὁ θεός, ὅστις ἔδωκέ σοι ταῦτα τὰ τιμιώτερα καὶ ὑπέρτερα, οὐ δύ-ναταί δοῦναί σοι καὶ τὰ μικρότερα καὶ εὐ-τελέστερα, ἤγουν τὴν τροφὴν καὶ τὸ ἔνδυ-μα; Μετὰ δὲ τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἐπάγει εὐθὺς καὶ ἄλλο, λαβὼν αὐτὸ ἐκ τῶν θησαυ-ρῶν τῆς θείας αὐτοῦ προνοίας.

Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν, οὐδὲ θε-ρίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀπο-θήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐρά-

αὐτ. 3, 19.
1. Κορ. 4, 12.
Πράξ. 20, 34.
2. Θεσ. 3, 10.
αὐτόθι.
Ματ. 6, 26.

νιος τρέφει αὐτά· οὐχὶ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν;

Φέρει εἰς παράδειγμα οὐχὶ τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν, ὃν ἡ θεία πρόνοια διὰ τοῦ μάννα καὶ τῆς ὀρτυγομήτρας ἐχόρτασεν, οὐδὲ τὸν Ἠλίαν, ὃν διὰ τοῦ κόρακος ἔθρεψεν, ἀλλὰ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ἤγουν τὰ πετῶντα εἰς τὸν ἀέρα τὸν ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ. Περὶ τούτων δὲ καὶ ὁ προφήτης Δαβὶδ λέγει· «Ἀνοίγεις σὺ τὴν χεῖρά σου, » καὶ ἐμπιπλᾷς πᾶν ζῶον εὐδοκίας.—Τῷ » διδόντι τοῖς κτήνεσι τροφὴν αὐτῶν, καὶ » τοῖς νεοσσοῖς τῶν κοράκων, τοῖς ἐπι» καλουμένοις αὐτόν». Ἔβαλε δὲ τοῦτο θεμέλιον, ἵνα ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος πρὸς τὸ μεῖζον κατασκευάσῃ τὴν ἀπόδειξιν, καὶ ἐξελέγξῃ τὴν ἀνοησίαν τῶν ὀλιγοπίστων ἀνθρώπων· βλέπε, λέγει, τὰ ἐν τῷ ἀέρι πετεινά· αὐτὰ οὐδὲ σπείρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καθὼς ποιοῦσιν οἱ πολυμέριμνοι ἄνθρωποι· ὁ δὲ πατὴρ ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· σὺ διαφέρεις αὐτῶν πολύ· σὺ λογικός, ἐκεῖνα ἄλογα· σὺ ἀθάνατος, ἐκεῖνα θνητά· σὺ δεσπότης, ἐκεῖνα δοῦλα· ἐκεῖνα διὰ σέ, οὐχὶ σὺ δι᾽ ἐκεῖνα ἐγένου· ἐὰν λοιπὸν ὁ θεὸς τρέφῃ ἐκεῖνα, πόσῳ μᾶλλον θρέψει σέ, τὸν βασιλέα ἐκείνων; Ἔπειτα μετὰ τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο, καὶ ἄλλο εὐθὺς ἐπάγει, ληφθὲν ἐκ τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐκ τῆς ματαιότητος τῶν μεριμνῶν αὐτοῦ.

Ψαλ. 144, 17.

Ψαλ. 146, 10.

Ματ. 6, 27.

Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν, δύναται προσθῆναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα;

Τίς δύναται, κἂν νύκτα τε καὶ ἡμέραν μεριμνᾷ, ποιῆσαι προσθήκην εἰς τὸ ἀνάστημα τοῦ σώματος αὐτοῦ ἕνα πῆχυν; οὐδείς· Βλέπεις, λέγει, ὅτι εἰς τὴν προσθήκην καὶ αὔξησιν τοῦ σωματός σου οὐδὲν ὅλως δύναται ἡ μέριμνά σου· ὁ μὲν θεὸς αὐξάνει τὸ σῶμά σου, σὺ δὲ οὐδὲ αἰσθάνεσαι ὅλως τὸ πῶς· ἔπειτα ἀπιστεῖς περὶ τοῦ ὅτι ὁ θεός, ὁ ποιῶν τὴν αὔξησιν τοῦ σώματός σου, ἔργον θαυμάσιον καὶ δυσκολώτατον, δύναται δοῦναί σοι τροφὰς καὶ ποτά, ἀλλ᾽ ἀφιερεῖς πᾶσάν σου τὴν φροντίδα εἰς τὴν ἑτοιμασίαν αὐτῶν, καὶ πείθεσαι, ὅτι ἡ μέριμνά σου τρέφει σε, καὶ οὐχὶ ὁ θεός;

Ματ. 6, 28.

Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει.

Ἐλέγχει ὡς ματαίαν καὶ τὴν περὶ τοῦ ἐνδύματος μέριμναν τῶν ἀνθρώπων. Διὰ τί δέ, καθὼς διὰ τὴν μέριμναν τῆς τροφῆς ἔφερε παράδειγμα τὰ πετεινά, οὐκ ἀναφέρει πάλιν τὰ πετεινά, παραδείγματος χάριν τὸν κύκνον, τὸν ταῶνα, τὴν περιστερὰν καὶ ἄλλα πετεινά, θαυμασίως κατεστολισμένα ὑπὸ τῆς ἀπείρου σοφίας καὶ δυνάμεως τοῦ θεοῦ; Τὰ ἄψυχα καὶ ἀναίσθητα, ἤγουν τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, εἰσὶν εὐτελέστερα τῶν ἐμψύχων καὶ αἰσθητικῶν, τουτέστι τῶν πετεινῶν· διὰ τοῦτο οὖν ἀναφέρει τὰ κρίνα, καὶ οὐχὶ τὰ πετεινά; ἵνα δείξῃ μέν, ὅτι οὐ μόνον τῶν ἐμψύχων προνοεῖ, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν εὐτελεστέρων καὶ ἀναισθήτων χόρτων, ἐλέγξῃ δὲ διὰ τούτων ἰσχυρότερα τὴν τῶν ἀνθρώπων ὀλιγοπιστίαν· διότι,

ἐὰν διὰ τὸ κρίνον, ἤγουν διὰ τὸν χόρτον τὸν εὐμάραντον, προνοῇ ὁ θεὸς καὶ στολίζῃ αὐτὸν μετὰ τοσαύτης καλλονῆς καὶ ὡραιότητος, πόσῳ μᾶλλον προνοεῖ ὑπὲρ τῶν ἐνδυμάτων τῶν κατ' εἰκόνα αὐτοῦ πλασθέντων ἀνθρώπων; Τὰ κρίνα δὲ ἐκ πάντων τῶν χόρτων παραλαβὼν προβάλλει εἰς παράδειγμα διὰ τὴν τούτων εὐθύτητα, καὶ τὴν λευκότητα, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς γῆς ὕψωσιν· εἰσὶ δὲ ταῦτα σύμβολα τῆς δικαιοσύνης καὶ καθαρότητος, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν γηΐνων πραγμάτων ἐπάρσεως. Σημείωσαι δέ, ὅτι, καθὼς εἰς τὰ περὶ τῆς τροφῆς οὐκ εἶπεν ὁ Κύριος, μὴ κοπιάζετε, μὴ σπείρετε, μὴ θερίζετε, ἀλλά, μὴ μεριμνᾶτε, οὕτω καὶ εἰς τὰ περὶ τοῦ ἐνδύματος οὐκ εἶπε, μὴ κοπιάζετε, μὴ νήθετε, ἀλλὰ τί μεριμνᾶτε; διότι σκοπὸς τοῦ Κυρίου ἐστὶν οὐχὶ ἡ ἀργία τῶν κόπων, τῆς γεωργίας, τῶν ἐργοχείρων, ἀλλ' ἡ παῦσις τῆς πολυμερίμνου φροντίδος τῶν κοσμικῶν πραγμάτων· σκοπὸς τοῦ Κυρίου ἐστίν, ἵνα μεριμνᾷ ὁ ἄνθρωπος τὰ τοῦ θεοῦ, καὶ οὐχὶ τὰ τοῦ κόσμου, ἵνα δουλεύῃ τῷ θεῷ, καὶ οὐχὶ τῷ μαμμωνᾷ· σκοπὸν ἔχει, ἵνα ἀποδείξῃ, ὅτι αἱ μέριμναι ἡμῶν χωρὶς τῆς τοῦ θεοῦ βοηθείας εἰσὶ μάταιαι, ὁ δὲ θεὸς ἐστὶν ὁ τὰ πάντα ποιῶν· διὸ λέγει, Καὶ περὶ τοῦ ἐνδύματος διὰ τί μεριμνᾶτε; στοχασθῆτε προσεκτικῶς τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ· αὐτὰ οὐδὲ κοπιάζουσιν, οὐδὲ νήθουσι, καὶ ὅμως αὐξάνουσιν ἐνδεδυμένα καὶ θαυμασίως περικεκαλυμμένα.

Ματ. 6, 29.

Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων.

Μιμεῖται μὲν ἡ τέχνη τὴν φύσιν, οὐδέποτε δὲ ὑπερβαίνει τὸ κάλλος αὐτῆς· ποῖος ἢ ζωγράφος ζωγραφεῖ, ἢ κναφεὺς λευκαίνει, ἢ βαφεὺς χρωματίζει ἱμάτιον λευκόν, ὥσπερ τὸ κρίνον; Περιβόητος καὶ ἐξάκουστος ὁ Σολομὼν διὰ τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ τὰ πλούτη· «Καὶ ἐμεγαλύνθη Σολομὼν ὑπὲρ » πάντας τοὺς βασιλεῖς πλούτῳ καὶ σοφίᾳ »· (2. Παραλ. 9, 22.) αὐτὸς ἠγάπα τὰ λευκὰ ἐνδύματα, ὡς σύμβολα τῆς καθαρότητος, καὶ ἐσυμβούλευεν, ἵνα λευκοφορῶσι πάντοτε οἱ ἄνθρωποι· «Ἐν » παντὶ καιρῷ ἔσωσαν ἱμάτιά σου λευκά »· (Ἐκκλ. 9, 8.) φέρεται δὲ καὶ λόγος, ὅτι αὐτὸς ἱμάτια λευκὰ ἐνεδύετο. (Ἰώσηπ. 2, 8, κ. 2. Ἀρχ.) Ἀλλ' ἆρά γε ἔβαψέ ποτε ἔνδυμα λευκὸν ὥσπερ τὸ κρίνον; οὐδὲ ἡ σοφία αὐτοῦ ἐνόησε τρόπον, οὐδὲ ὁ πλοῦτος αὐτοῦ εὗρε πόρον εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς τοσαύτης καὶ τοιαύτης λευκότητος· ἡ ὡραιότης τοῦ κρίνου ἐνίκησε πᾶσαν τὴν δόξαν τοῦ Σολομῶντος· ἔμεινεν ὀπίσω τοῦ μικροτάτου ἔργου τῆς φύσεως ὁ σοφώτερος πάντων τῶν ἀνθρώπων· καὶ δικαίως, διότι τὰ μὲν τῆς φύσεως ἔργα εἰσὶ ποιήματα τοῦ θεοῦ, τὰ δὲ τῆς τέχνης εἰσὶ κατασκευαὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἀνακηρύξας οὖν ὁ Κύριος τὴν δόξαν τοῦ Σολομῶντος κατωτέραν τῆς καλλονῆς τῶν κρίνων, ἐπιφέρει εὐθὺς τὸν ἔλεγχον, λέγων·

Ματ. 6, 30.

Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι;

Τί ἐστι τὸ κρίνον; χόρτος τοῦ ἀγροῦ· σήμερον βλέπεις αὐτὸ εἰς τὸν ἀγρόν, αὔριον ξηραίνεται, καὶ βάλλεις αὐτὸ εἰς τὸν φοῦρ-

νον. Ἄνθρωποι, λοιπόν, λέγει, ὀλιγόπιστοι, ἐὰν ὁ θεὸς τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ τὸν ἐφήμερον τόσον στολίζῃ, ὥστε ἡ εὐπρέπεια αὐτοῦ ὑπερβαίνει τὸν καλλωπισμὸν τῶν ἐνδυμάτων τοῦ ἐνδοξοτάτου Σολομῶντος, πόσον περισσότερον φροντίζει διὰ τὰ ἐνδύματα ὑμῶν; ὑμεῖς πλάσμα αὐτοῦ ἀθάνατον, ὑμνολόγοι τῆς δόξης καὶ λάτραι τῆς θεότητος αὐτοῦ αἰώνιοι· δι' ὑμᾶς ἔδωκε νόμους, ἐχειροτόνησε προφήτας, ἐξαπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἡτοίμασε βασιλείαν ἀτελεύτητον. Βλέπετε δὲ διὰ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ τὸν σήμερον ὄντα καὶ αὔριον ξηραινόμενον τόσην πρόνοιαν θεοῦ· βλέπετε, λέγω, τὸ κρίνον τόσον ἐστολισμένον, ἔπειτα ἀμφιβάλλετε εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ θεοῦ τὴν περὶ ἡμᾶς; ἀμφιβάλλετε, ὅτι ὁ θεὸς δώσει ὑμῖν τὰς ἀναγκαίας τροφὰς καὶ τὰ πρὸς τὴν χρείαν ἐνδύματα; τοῦτο ἀληθῶς ἐστιν ὀλιγοπιστία.

Ματ. 6, 3.

Μὴ οὖν μεριμνήσητε, λέγοντες τί φάγωμεν, ἢ τί πίωμεν, ἢ τί περιβαλώμεθα;

Ἰδοὺ ὅλος ὁ σκοπὸς καὶ τὸ συμπέρασμα τῶν εὐαγγελικῶν λόγων τοῦ σωτῆρος. Καὶ σημείωσαι πάλιν, ὅτι οὐ λέγει, Μὴ μεριμνήσῃς παντελῶς, κάθου ἀργὸς καὶ περίμενε, ἵνα καταβῇ οὐρανόθεν ἡ τροφή σου καὶ τὸ ἔνδυμά σου· οὐχὶ τοῦτο λέγει, ἀλλὰ τὴν ὑπερβολὴν κολάζει, καὶ θέλει, ἵνα ἐλευθερωθῶσιν οἱ ἄνθρωποι τῆς κοιλιοδουλείας καὶ τῶν κόπων τῆς πολυασχόλου ματαιότητος τῶν περιττῶν ἐνδυμάτων. Βλέπε δὲ πῶς ἐφύλαξαν τὴν ἐντολὴν ταύτην οἱ ἐπουράνιοι ἄνθρωποι, οἱ θεομακάριστοι ἀπόστολοι· αὐτοὶ οὐκ ἔστερξαν ἐγκαταλεῖψαι τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα διὰ τὴν μέριμναν τῆς τραπέζης· « Οὐκ ἀρεστόν ἐστιν ἡμᾶς, καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, διακονεῖν τραπέζαις »· οὐκ ἔκριναν ὅμως εὔλογον, ἵνα καταφρονήσωσι παντελῶς τὴν τοιαύτην ἀνάγκην· οὐκ εἶπον αὐτοί, Ῥίψατε πᾶσαν φροντίδα, ὁ θεὸς ἐξαποστέλλει ἡμῖν οὐρανόθεν τροφὰς καὶ ἱμάτια, ἀλλ' ἀφιέρωσαν μὲν πᾶσαν τὴν ἑαυτῶν μέριμναν εἰς τὴν προσευχὴν καὶ εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ εὐαγγελίου· ὥρισαν δὲ ἑπτὰ ἄνδρας, ἵνα ἑτοιμάζωσι τὰ πρὸς τὴν χρείαν· « Ἐπισκεψάμενοι οὖν, ἀδελφοί, οὕτως εἶπον πρὸς τοὺς τότε χριστιανούς, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἑπτά, οὓς καταστήσωμεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης· ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν ». Βλέπομεν λοιπὸν ἐκ τοῦ παραδείγματος τούτου, ὅτι τὰ λόγια τοῦ Κυρίου ἡμῶν τὴν ὑπερβολὴν ἐμποδίζουσι τῶν περὶ τὰ σωματικὰ φροντίδων, καὶ τὴν ὁλοσχερῆ τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἀφιέρωσιν εἰς τὰ γήϊνα καὶ ἐγκόσμια πράγματα. Διὰ τί δὲ τοῦτο;

Πράξ. 6, 2.

αὐτ. 3, 4.

Ματ. 6, 32.

Πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος, ὅτι χρῄζετε τούτων ἁπάντων.

Οἱ ἐθνικοί, ἤγουν οἱ μὴ πιστεύοντες εἰς τὸν ἀληθινὸν θεόν, ἀφιερωμένον ἔχουσι τὸν νοῦν αὐτῶν εἰς τὰς τροφάς, καὶ τὰ ποτά, καὶ τὰ ἐνδύματα· ἄλλοι μὲν ἐξ αὐτῶν, νομίζοντες, ὅτι ἡ τυφλὴ τύχη κινεῖ, ὡς ἔτυχε, τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, καὶ μὴ πιστεύοντες, ὅτι ὁ θεὸς προνοεῖ τὰ πρὸς τὴν χρείαν παντὸς ἀνθρώπου, σπουδάζουσιν, ὅσον δυναν-

ται, ἵνα προετοιμάζωσι πάντα τὰ πρὸς τὴν ἰδίαν ἀνάπαυσιν· ἄλλοι δὲ μήτε μέλλουσαν κρίσιν περιμένοντες, μήτε ἀνάςασιν νεκρῶν προσδοκῶντες, ἀφιεροῦσι πᾶσαν τὴν ἑαυτῶν μέριμναν εἰς τὰς τῆς παρούσης ζωῆς ἡδονὰς καὶ ἀπολαύσεις· « Φάγωμεν, λέγουσι, καὶ » πίωμεν· αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν ». Εἰς ἡμᾶς δὲ τοὺς χριστιανούς, οἵτινες πιςεύομεν, ὅτι ὁ θεὸς προνοεῖ ὑπὲρ πάντων, καὶ περιμένομεν κρίσιν μέλλουσαν καὶ ζωὴν αἰώνιον, οὐκ ἔστι πρέπον, ἵνα ζῶμεν καὶ πολιτευώμεθα, ὥσπερ οἱ ἐθνικοί. Τοῦτο δὲ καὶ ἀλλαχοῦ ἐφανέρωσεν ὁ Κύριος, εἰπών· « Οἱ δο» κοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν » αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιά» ζουσιν αὐτῶν· οὐχ οὕτω δὲ ἔςαι ἐν ὑμῖν ». Ἐκεῖνοι, πεπλανημένα ἔχοντες φρονήματα, πεπλανημένα ἔχουσι καὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν τὰ ἔργα· ἡμεῖς δέ, ἔχοντες πίστιν ἁγίαν, πρέπον ἐστίν, ἵνα ἅγια ἔχωμεν καὶ τὰ ἤθη· Ὑμεῖς, λέγει ὁ θεάνθρωπος, πιστεύετε εἰς τὸν ἀληθινὸν θεὸν τὸν ἐπουράνιον, ὅςις πατὴρ ὑμῶν ἐστι, καὶ γινώσκει, ὅτι ἔχετε χρείαν τούτων πάντων, ἤγουν καὶ τροφῶν, καὶ ποτῶν, καὶ ἐνδυμάτων. Βλέπε δέ, πῶς πανταχόθεν πείθει· οὐκ εἶπεν, οἶδεν ὁ θεός, ἀλλ' « οἶδεν ὁ πατὴρ ὑμῶν », ἵνα φανερώσῃ τὸ πρὸς ἡμᾶς φιλόστοργον αὐτοῦ· ἔπειτα προσέθηκε τὸ « Ὅτι χρήζετε τούτων ἁπάν» των », ἵνα δείξῃ τὸ παντέφορον τῆς αὐτοῦ προνοίας· ὥστε, ὡς θεὸς παντοδύναμος, δύναται ὅσα θέλει, ὡς παντεπόπτης γνωρίζει τὰ πρὸς τὴν χρείαν ἡμῶν, ὡς πατὴρ ἐπιχορηγεῖ τὰ ἀναγκαῖα, καὶ ὡς πατὴρ φιλοςοργότατος καὶ θεὸς ἀπειροεύσπλαγχνος νουθετεῖ ἡμᾶς καὶ ὑπόσχεται, λέγων·

1. Κορ. 15, 32.

Μάρκ. 10, 42, 43.

Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

Ματ. 6, 33.

Τὸ ὄνομα δικαιοσύνη σημαίνει πᾶσαν ἀρετήν· « Ἄφες ἄρτι, ἔλεγεν ὁ σωτὴρ ἡμῶν » πρὸς τὸν πρόδρομον αὐτοῦ Ἰωάννην· οὕτω » γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν » δικαιοσύνην », ἤγουν πᾶσαν ἀρετήν· τὴν αὐτὴν δὲ ἔννοιαν ἔχει καὶ τὸ « Μακάριοι οἱ » πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην »· καὶ τὸ « Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν » δικαιοσύνης ». Ὅθεν καὶ τὸ προκείμενον ὄνομα τῆς δικαιοσύνης πᾶσαν ἀρετὴν σημαίνει, ἥτις τοῦ θεοῦ ἐστί· καθότι ὁ θεὸς ἐςὶν ἡ πηγὴ πάσης ἀρετῆς, καὶ παρ' αὐτοῦ δίδοται τοῖς ἀνθρώποις ἡ δύναμις τῆς ἐργασίας αὐτῆς. Βλέπε δὲ τὴν ἄμετρον φιλανθρωπίαν τοῦ θεοῦ· εἰπὼν ὁ Κύριος ἡμῶν, Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν ἐργασίαν τῆς ἀρετῆς, ἀκόλουθον ἦν εἰπεῖν, ἔπειτα δὲ ζητεῖτε καὶ τὰ πρὸς τὴν χρείαν ὑμῶν· αὐτὸς δὲ τοῦτο μὲν παρέλιπεν, ἐπισυνῆψε δὲ τὸ « Καὶ ταῦτα πάντα » προστεθήσεται ὑμῖν ». Ἐὰν ζητῶμεν παρὰ τοῦ θεοῦ, ἵνα δώσῃ ἡμῖν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ἀξιώσῃ ἡμᾶς τῶν τῆς ἀρετῆς κατορθωμάτων, αὐτὸς ὑπόσχεται, ἵνα δώσῃ ἡμῖν ὡς προσθήκην καὶ τροφάς, καὶ ποτά, καὶ ἐνδύματα, καὶ πάντα τὰ πρὸς τὴν χρείαν. Χριστιανέ, λέγει σοι, ζήτει τὰ οὐράνια, καὶ ἐγὼ δίδωμί σοι τὰ ἐπίγεια· ἀθάνατος ὤν, μὴ καταδεχθῇς ζητῆσαι παρ' ἐμοῦ πράγματα εὐτελῆ καὶ πρόσκαιρα, ζήτει τὴν βασιλείαν μου, ζήτει τὴν ἀρετήν, καὶ ἐγὼ δίδωμί σοι πάντα τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς,

αὐτ. 5, 6, 10.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Γ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ἠκούσατε, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, πόσον φανερὰ ὁ δεσπότης Χριστὸς ἀπέδειξε ματαίαν τὴν πολυμεριμνίαν ἡμῶν, καὶ πόσον καθαρὰ ὑπεσχέθη, ὅτι αὐτὸς δώσει ἡμῖν πάντα τὰ πρὸς τὴν χρείαν ἡμῶν· ἠκούσατε, ὅτι οὐδεὶς δύναται δουλεύειν τῷ θεῷ καὶ τῷ μαμμωνᾷ· θεὸς καὶ φιλαργυρία εἰσὶ δύο πράγματα ἐναντία· ὥστε ὁ δοῦλος τοῦ θεοῦ οὐκ ἔστι δοῦλος τῆς φιλαργυρίας· ὅστις δὲ γίνεται δοῦλος τῆς φιλαργυρίας, ἐκεῖνος οὐκ ἔστι δοῦλος τοῦ θεοῦ. Ἡμεῖς λοιπὸν ἢ οὐδόλως πιστεύομεν εἰς τοῦ θεοῦ τὰ λόγια, ἢ ἐσμὲν ἀνόητοι καὶ παντελῶς ἀναίσθητοι. Ὁ θεὸς προστάττει, λέγων, ζήτει τὴν βασιλείαν μου, σὺ δὲ ζητεῖς τῆς γῆς τὰ μέταλλα· ὁ θεὸς λέγει, φρόντιζε διὰ τὴν κατόρθωσιν τῆς ἀρετῆς, σὺ δὲ νύκτα τε καὶ ἡμέραν φροντίζεις, ἵνα συνάξῃς ἀργύρια· ὁ θεὸς, ἐὰν δουλεύῃς αὐτῷ, ὑπόσχεταί σοι οὐ μόνον τὰ οὐράνια ἀγαθά, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπίγεια· σὺ δὲ γίνεσαι δοῦλος τῆς φιλαργυρίας, καὶ ἐλπίζεις ἀπ' αὐτῆς πᾶν ἀγαθὸν καὶ πᾶσαν εὐτυχίαν. Περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἀκούσατε πῶς λαλεῖ ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἡρπάγη « Ἕως τρίτου οὐρανοῦ, καὶ ἤκουσεν ἄῤῥητα » ῥήματα.—Ῥίζα, λέγει, πάντων τῶν κακῶν » ἐστὶν ἡ φιλαργυρία, ἧς τινες ὀρεγόμενοι, » ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως, καὶ » ἑαυτοὺς περιέπειραν ὀδύναις πολλαῖς ». Κατὰ ταύτην οὖν τὴν θείαν διδασκαλίαν, ἡ φιλαργυρία πρῶτον μὲν προξενεῖ πάντα τὰ κακά, δεύτερον δὲ ἀποπλανᾷ καὶ ἀποχωρίζει ἀπὸ τῆς πίστεως, καὶ τρίτον διὰ πολλῶν ὀδυνῶν περιπείρει, ἤγουν διαπερᾷ καὶ διορύττει τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἡ ἠκονημένη μάχαιρα. Ταῦτα δὲ τὰ τρία κακὰ εἰσὶ τόσον μεγάλα, ὥστε φαίνονται ἀπίθανα· ἐὰν ὅμως ἐξετάσωμεν ἀκριβῶς τὰ πράγματα, βλέπομεν, ὅτι καὶ τὰ τρία εἰσὶ βέβαια καὶ ἀναμφίβολα.

2. Κορ. 12, 2, 4. 1. Τιμ. 6, 10.

Ἐρευνῶ πρῶτον, ποῖαί εἰσιν αἱ ὀδύναι, αἱ τραυματίζουσαι τοῦ φιλαργύρου τὴν καρδίαν. Αὐτὸς θέλει, ἵνα πάντοτε συνάγῃ ἀργύρια, καὶ μηδέποτε μηδὲ ὀβολὸν σκορπίζῃ· θέλει, λέγω, νὰ βλέπῃ τὸν μαμμωνᾶν πάντοτε πολυπλασιαζόμενον, καὶ μηδέποτε ἐλαττούμενον· τοῦτο θέλει, τοῦτο ἐπιθυμεῖ, διὰ τοῦτο φλογίζεται ἡ καρδία αὐτοῦ· τοῦτο δὲ ἐστιν ἀδύνατον διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ζωῆς καὶ τῆς φύσεως· αὐτὸς οὖν βιάζει ἑαυτὸν ἀκαταπαύστως, καὶ

κακουχεῖται· κατοικεῖ εἰς στενόχωρον οἰκίσκον, περιτυλίσσεται εὐτελέστατα ἐνδύματα, ἑτοιμάζει πτωχικὴν τράπεζαν, μόλις ἔχει ἕνα ἀνεπιτήδειον δοῦλον, οὐδέποτε ἀπολαμβάνει ἐκεῖνο, ὅπερ θέλει ἡ καρδία αὐτοῦ καὶ ἐπιθυμεῖ· ἐπειδὴ δέ, ὅσον καὶ ἂν στενοχωρῆται, ἀνάγκη ὅμως ἐστίν, ἵνα καὶ δι' αὐτὰ τὰ εὐτελῆ πράγματα δαπανᾷ ἀργύρια, διὰ τοῦτο καὶ ἡ οἰκία ὀχληρά, καὶ τὸ ἱμάτιον μισητόν, καὶ ὁ δοῦλος ἀφόρητος, καὶ αὐτὸς ὁ ἄρτος πικρὸς ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ πᾶν ἄλλο πρᾶγμα ἀγοραστόν, ὅσον καὶ ἂν ᾖ ὀλιγότιμον καὶ εὔωνον, στενοχωρίαν προξενεῖ εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ ἀηδίαν καὶ θλίψιν. Ἰδοὺ πῶς οἱ φιλάργυροι περιπείρουσιν ἑαυτοὺς πολλαῖς ὀδύναις.

Αὐτοί, ἵνα συνάξωσι τὸν πλοῦτον, οὐδὲ τὴν ἡμέραν ἡσυχάζουσιν, οὐδὲ τὴν νύκτα ἀναπαύονται· ἀναβαίνουσιν εἰς τὰ ὄρη, καταβαίνουσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς γῆς, διαβαίνουσι ποταμοὺς καὶ θαλάσσας, τρέχουσιν εἰς πάντα τόπον, κακουχοῦνται πᾶσαν ὥραν, ἵνα πολυπλασιάσωσι τὰ ἀργύρια· ἐπειδὴ δέ, εἰς πᾶσαν τοῦ κόσμου ὑπόθεσιν, οὐ μόνον εὐτυχία ἐστὶ καὶ κέρδος, ἀλλὰ καὶ δυστυχία καὶ ἀπώλεια, διὰ τοῦτο ὁ φιλάργυρος, ὅταν μὲν οὐδὲ κερδήσῃ οὐδὲ πολυπλασιάσῃ τὸν πλοῦτον αὐτοῦ, καθὼς ἐπιθυμεῖ, τότε λύπη καὶ θλίψις κατακεντᾷ τὴν καρδίαν αὐτοῦ· ὅταν δὲ ἀπολέσῃ τὸ ἴδιον ἀργύριον , τότε μάχαιρα δίστομος διέρχεται τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ, τότε στεναγμοί, καὶ ὀλολυγμοί, καὶ πόνοι καρδίας ὀξύτατοι. Ἰδοὺ αἱ ὀδύναι αἱ περιπείρουσαι τοὺς φιλαργύρους.

Ἡ σφοδρὰ ἐπιθυμία ἐστὶ πῦρ καιόμενον καὶ καταφλογίζον τοῦ ἀνθρώπου τὴν καρδίαν· ἡ ἀπόλαυσις τοῦ ἐπιθυμητοῦ πράγματος ἢ ὁλοτελῶς ἐξαλείφει, ἢ ὁπωσοῦν ἡσυχάζει καὶ μαραίνει τῆς ἐπιθυμίας τὴν φλόγα· καταπραΰνει τῆς μνησικακίας ἡ ζέσις, ὅταν ὁ μνησίκακος ἐκδικηθῇ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ· γλυκαίνεται ἡ πικρία τοῦ φθόνου, ὅταν ὁ φθονερὸς βλέπῃ δυστυχοῦντα τὸν φθονούμενον· μαραίνεται τῆς ἀσελγείας ἡ πύρωσις, ὅταν ὁ ἀσελγὴς ἐκτελέσῃ τὴν ῥυπαρὰν αὐτοῦ ἐπιθυμίαν· μόνη τῆς φιλαργυρίας ἡ λύσσα ἐςὶν ἀκαταδάμαστος, ἀκόρεστος, ἀμάραντος. Ὁ ὑδρωπικὸς καὶ ὁ φιλάργυρος πάσχουσιν ὁμοιότατον πάθος· ὁ ὑδρωπικὸς ὅσον περισσότερον πίνει, τόσον περισσότερον διψᾷ· ὁ φιλάργυρος ὅσον περισσότερον θησαυρίζει, τόσον περισσότερον ἐπιθυμεῖ. Αὐτὸς δὲ ὁ ἀμάραντος τῆς φιλοχρηματίας πόθος, αὐτὴ ἡ φλογερὰ καὶ ἄσβεστος τοῦ χρυσίου ἐπιθυμία, αὐτὴ ἡ ἀκόρεστος δίψα εἰσὶν αἱ ὀδύναι, αἱ τοὺς φιλαργύρους περιπείρουσαι κατὰ τὸν λόγον τοῦ θεοφόρου ἀποςόλου.

Ἐρεύνησον δέ, ἵνα καταλάβῃς καὶ τὸ πῶς οἱ τῆς φιλαργυρίας ἐρασταὶ ἀποπλανῶνται ἀπὸ τῆς πίστεως· πᾶς πιστὸς ἄνθρωπος πιστεύει, ὅτι μόνος ὁ θεὸς ἐστὶ παντοδύναμος· ὁ φιλάργυρος πιστεύει, ὅτι καὶ τὰ ἀργύρια εἰσὶ παντοδύναμα· πᾶς πιςὸς ἄνθρωπος πιςεύει, ὅτι μόνος ὁ θεὸς δύναται νὰ ἐλευθερώσῃ αὐτὸν ἀπὸ πάσης ἀνάγκης καὶ περιστάσεως· ὁ φιλάργυρος πιστεύει , ὅτι διὰ τῶν χρημάτων προφθάνει πάσας τὰς χρείας, καὶ ἀπαντᾷ πᾶσαν ἀνάγκην. Ἰδοὺ οὖν πῶς οἱ ὀρεγόμενοι τῆς φιλαργυρίας

ἀποπλανῶνται ἀπὸ τῆς πίστεως. Πόσους δὲ βλέπομεν εἰς τὰς παλαιὰς ἱστορίας ἀθετήσαντας τὴν πίστιν διὰ τὰ ἀργύρια; Φοβερὸν ἐστὶ τὸ μόνον παράδειγμα τοῦ Ἰούδα· αὐτός, ἵνα κερδήσῃ τριάκοντα ἀργύρια, ἠθέτησε τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, καὶ παρέδωκεν αὐτὸν εἰς θάνατον. Πόσοι ἕως τῆς σήμερον πωλοῦσι τὴν εὐσέβειαν διὰ τὰ ἀργύρια; Πόσοι ἀρνοῦνται τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ στέργουσι τὴν αἵρεσιν, ἵνα μὴ στερηθῶσιν ὀλίγου καὶ εὐτελοῦς κέρδους; Πόσοι διὰ τὸν πλοῦτον ἀρνοῦνται καὶ αὐτὴν τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, καὶ κατακρημνίζονται εἰς ἀλλόκοτα καὶ ἀσεβῆ δόγματα; Ἀληθὴς λοιπὸν καὶ ἀναμφίβολος τοῦ θεηγόρου Παύλου ὁ λόγος· « Ἧς τινες ὀρεγόμενοι » ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως ». (1. Τιμ. 6, 10.)

Ἀλλὰ καὶ « ῥίζα, λέγει ὁ αὐτὸς ἀπό» στολος, πάντων τῶν κακῶν ἐστιν ἡ φι» λαργυρία ». Ῥίζα πάντων τῶν κακῶν; τοῦτο φαίνεται πολύ· ὅτι μὲν ὁ φιλάργυρος, ἵνα κερδήσῃ χρήματα, καὶ κατακρίνει, καὶ δολιεύεται, καὶ ἀπατᾷ, καὶ ψεύδεται, καὶ συκοφαντεῖ, καὶ ἁρπάζει, καὶ ἀδικεῖ, καὶ ἐπιβουλεύει, καὶ ἐπιορκεῖ, καὶ προδίδωσιν εἰς θάνατον, καὶ ἄλλα πολλὰ ἁμαρτήματα πράττει, ἀληθὲς ἐστὶ καὶ βέβαιον· αὐτὰ ὅμως οὐκ εἰσὶ πάντα τὰ κακά· διότι πλὴν τούτων εἰσὶ καὶ ἄλλα πολλὰ ἁμαρτήματα. Πῶς οὖν ἡ φιλαργυρία ἐστὶν ἡ ῥίζα πάντων τῶν κακῶν; ἡ μὲν ἁμαρτία οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν εἰμὴ νόμου παράβασις· ὁ δὲ νόμος ὅλος καὶ οἱ προφῆται ἐν τῇ ἀγάπῃ κρέμανται· « Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς » ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται »· (Ματ. 22, 40.) ὅλου δὲ τοῦ νόμου τὸ πλήρωμα ἐστὶν ἡ ἀγάπη· « Πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη »· (Ῥωμ. 13, 10.) πάντων λοιπὸν τῶν καλῶν ῥίζα ἐστὶν ἡ ἀγάπη· διὰ τοῦτο ὁ θεὸς ἔσπειρεν αὐτὴν εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν· « Ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ » θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν » διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν ». (αὐτ. 5, 5.) Ἡ ἀγάπη ἐστὶν ἡ ῥίζα, οἱ δὲ κλάδοι καὶ τὸ ἄνθος καὶ ὁ καρπὸς αὐτῆς εἰσὶν αἱ ἀρεταί· ἐὰν ἐκριζώσῃς ἀπὸ τῆς γῆς τὸ ἥμερον δένδρον, ἡ γῆ σου οὐδὲν ἄλλο βλαστάνει εἰμὴ ἀκάνθας καὶ τριβόλους· ἐὰν ἐκριζώσῃς ἀπὸ τῆς καρδίας σου τὴν ῥίζαν τῆς ἀγάπης, πάντα τὰ ἔργα σου οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν εἰμὴ ἀνομίαι καὶ ἁμαρτίαι.

Ποῖος δὲ ἐστὶν ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅςις ἐξεῤῥίζωσεν ἐκ τῆς καρδίας αὐτοῦ τὴν θεοφύτευτον ῥίζαν τῆς ἀγάπης; « Ὃς δ' ἂν » ἔχῃ, λέγει ὁ ἐπιστήθιος Ἰωάννης, τὸν » βίον τοῦ κόσμου, καὶ θεωρῇ τὸν ἀδελφὸν » αὐτοῦ χρείαν ἔχοντα, καὶ κλείσῃ τὰ » σπλάγχνα αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, πῶς ἡ ἀ» γάπη τοῦ θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ »; (1. Ἰωάν. 3, 17.) Οὗτος λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος οὐδεὶς ἄλλος ἐστὶν εἰμὴ ὁ φιλάργυρος· αὐτὸς ἔχει τὸν βίον τοῦ κόσμου, ἤγουν τὰ χρήματα, τὸ χρυσίον, τὸ ἀργύριον, τὸν πλοῦτον· αὐτὸς βλέπει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν πτωχόν, τὸν πεινῶντα, τὸν διψῶντα, τὸν γυμνόν, τὸν ξένον, τὸν ἀσθενῆ, καὶ κλείει τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ, καὶ οὐδόλως ἐλεεῖ αὐτούς· βλέπει αὐτὸς ἐνίοτε γυναῖκα χήραν πάμπτωχον, περικυκλωμένην ὑπὸ πολλῶν ἀνηλίκων ὀρφανῶν, κλαιόντων διὰ τὴν πεῖναν, καὶ κραυγαζόντων διὰ τὴν γύμνωσιν· βλέπει ὀρφανὴν καὶ ἐγκαταλελειμμένην κόρην, κινδυνεύουσαν διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς πτω-

χείας τῆς σωφροσύνης τὸν κίνδυνον· βλέπει χριστιανὸν ἄνθρωπον, βασανιζόμενον ἐν τῇ φυλακῇ καὶ ἐν τοῖς δεσμοῖς διὰ τὰς ἐπακολουθούσας τῇ ζωῇ δυστυχίας, καὶ κινδυνεύοντα σὺν γυναικὶ καὶ τέκνοις τῆς πίςεως τὸν κίνδυνον· ἔχει δὲ τὸν βίον τοῦ κόσμου, καὶ δύναται νὰ θεραπεύσῃ ταῦτα τὰ ἐλεεινὰ πάθη, καὶ νὰ σώσῃ ψυχὰς ἐκ θανάτου, ἀλλὰ κλείει τὰ ἀνελεήμονα αὐτοῦ σπλάγχνα, καὶ γίνεται τυφλός, καὶ κωφός, καὶ παράλυτος. Τίς λοιπὸν ἀμφιβάλλει, ὅτι ὁ φιλάργυρος ἐξεῤῥίζωσεν ἀπὸ τῆς καρδίας τὴν ἀγάπην, ἤγουν τὴν ῥίζαν πάσης ἀγαθοεργίας;

Καὶ μὴ ςοχασθῆτε, ὅτι αὐτὸς τὸν μὲν ἀδελφὸν αὐτοῦ οὐκ ἀγαπᾷ, ἀγαπᾷ δὲ τὸν θεόν, διότι τοῦτο ἐστὶν ἀδύνατον· « Ὁ γὰρ » μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὃν ἑώρακε, » τὸν θεόν, ὃν οὐχ ἑώρακε, πῶς δύναται » ἀγαπᾷν »; Γυμνὴ ἐστὶν ἡ καρδία αὐτοῦ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ, καθὼς γυμνὴ ἐστὶ καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ πλησίον. Ὁ θεὸς ἐνομοθέτησε πόσον πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν αὐτόν· « Ἀγαπήσεις, λέγει, Κύριον τὸν θεόν » σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης » τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας » σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου »· τοῦ δὲ φιλαργύρου ὅλη ἡ καρδία, ὅλη ἡ ψυχή, ὅλη ἡ διάνοια ἀφιερωμένη ἐστὶν εἰς τὸ χρυσίον, καὶ ὅλην δὲ τὴν δύναμιν αὐτοῦ καταδαπανᾷ διὰ τὴν τούτου ἀπόλαυσιν· ὅθεν οὐ μόνον ὅλην, ἀλλ' οὐδὲ κἂν μέρος τῆς ἀγάπης αὐτοῦ δύναται νὰ ἀφιερώσῃ εἰς τὸν θεόν. Ἐπειδὴ οὖν λείπει ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτοῦ ἡ ῥίζα πάντων τῶν καλῶν ἔργων, διὰ τοῦτο πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ εἰσὶ καὶ διεςραμμένα· κἂν δὲ βλέπῃς αὐτὸν ἀπέχοντα ἀπό τινων ἁμαρτημάτων, μὴ νομίσῃς, ὅτι ἀπέχει ἀπ' αὐτῶν ἢ δι' ἀγάπην θεοῦ, ἢ δι' ἀγάπην τοῦ πλησίον· τοιαύτην ἀγάπην αὐτὸς οὐκ ἔχει· ἀπέχει δὲ ἀπὸ τούτων δι' ἀγάπην τοῦ χρυσίου· φοβεῖται αὐτὸς μήπως, πράξας τὸ κακόν, ἐμπέσῃ εἰς κρισολογίας, καὶ δαπανήσῃ ἢ τὸ ὅλον, ἢ μέρος τοῦ πλούτου αὐτοῦ. Ὅθεν οὐδὲ ἡ τοιαύτη ἀποχὴ τοῦ κακοῦ διὰ τὸν κακὸν αὐτοῦ σκοπὸν λογίζεται ἀρετή· ἐπειδὴ τὸ καλὸν οὐκ ἔςι καλόν, ὅταν οὐ καλῶς, ἤγουν ὅταν οὐ μετὰ καλοῦ σκοποῦ, γίνηται.

1. Ἰωάν. 4, 20.

Μάρκ. 12, 30.

Διὰ ἕνα δὲ τοιοῦτον ἄνθρωπον, γυμνὸν τῆς τοῦ θεοῦ καὶ τῆς τοῦ πλησίον ἀγάπης, γυμνὸν πάσης ἀρετῆς, καὶ ἐργάτην πάντων τῶν κακῶν, ποία ἐλπὶς σωτηρίας; ἡ διόρθωσις καὶ ἡ μετάνοια αὐτὴ μόνη ἐστὶ πάντων τῶν ἁμαρτωλῶν ἡ ἐλπίς. Ἀλλ' ἔχομεν ἄρά γε παράδειγμα μετανοίας καὶ διορθώσεως ἀνθρώπου φιλαργύρου; ἐσωφρόνησαν πόρναι, ἐδικαιώθησαν τελῶναι, διωρθώθησαν λησταί, ἐπέστρεψαν ἀσεβεῖς, μετενόησαν διῶκται, φιλάργυρος ὅμως οὐδέποτε ἐφάνη οὐδὲ διωρθωμένος, οὐδὲ μετανενοημένος. Ἓν παράδειγμα ἔχομεν, τὸ ὁποῖον ὅςις συλλογισθῇ, φρίττει καὶ ἀπελπίζεται· ὁ Ἰούδας ὁ φιλάργυρος μετενόησε· « Μεταμεληθείς, » λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, ἀπέςρεψε » τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ » τοῖς πρεσβυτέροις »· μετενόησεν, ἐξωμολογήθη, ἔῤῥιψε τὰ ἀργύρια, ἐβόησε τὸ ἥμαρτον· « Ἥμαρτον, εἶπε, παραδοὺς αἷμα ἀ» θῷον· καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ, » ἀνεχώρησεν »· ἀλλὰ ποῖος ὁ καρπὸς τῆς ψευδομετανοίας αὐτοῦ; « Καὶ ἀπελθών,

Ματ. 27, 3.

αὐτ. 4, 5.

» λέγει ὁ αὐτὸς εὐαγγελιστής, ἀπήγξατο ». Ὢ συμφορὰ ἀνείκαστος, ὢ δυστυχία ἀπαρηγόρητος, ὢ κακὸν πάντων τῶν ἐν κόσμῳ κακῶν ὑπέρτερον! οὐδὲ ἡ μετάνοια ἡ θεραπεύουσα πᾶσαν ἁμαρτίαν ὠφελεῖ τὸν φιλάργυρον· ἡ μετάνοια παντὸς ἁμαρτωλοῦ, ἐπειδὴ ἐστὶ μετάνοια ἀληθινή, φέρει εἰς αὐτὸν τὴν ἰατρείαν καὶ τὴν ἐξάλειψιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ· ἡ μετάνοια τοῦ φιλαργύρου, ἐπειδὴ οὐκ ἔστι μετάνοια τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ θυμὸς σωματικός, φέρει εἰς αὐτὸν ἀγχόνην καὶ ἀπελπισμόν.

Βλέπε δὲ φιλανθρωπίαν θεοῦ· γνωρίζει αὐτὸς πόση ἐστὶν ἡ δύναμις τοῦ πάθους τῆς φιλαργυρίας, καὶ πόσην βλάβην προξενεῖ αὐτὴ εἰς τὸν ἄνθρωπον· γνωρίζει, ὅτι ἡ φιλαργυρία ἐστὶν ἀσθένεια ἀθεράπευτος· διὰ τοῦτο παρέδωκεν ἡμῖν τὸ κατ' αὐτῆς προφυλακτικὸν βότανον· βότανον ἰσχυρόν, ἐνεργητικόν, ἅγιον· βότανον, τὸ ὁποῖον ὅστις μετέρχεται, μένει ἀβλαβὴς καὶ ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τῆς καταδυναστείας καὶ τοῦ ὀλέθρου τῆς φυλαργυρίας· « Μὴ μεριμνᾶτε, εἶπε, τῇ ψυχῇ ὑμῶν ». (Ματ. 6, 25.) Ἵνα δὲ μηδεὶς οὐδὲ μικρὰν πρόφασιν ἔχῃ νὰ περιπλέκῃ ἑαυτὸν εἰς τὰς σωματικὰς μερίμνας, καὶ νὰ ἀφιεροῖ πάσας τὰς φροντίδας αὐτοῦ διὰ τὸν θησαυρισμὸν τοῦ πλούτου, ἔτι περισσότερον φιλανθρωπευσάμενος, ὑπεσχέθη, καὶ εἶπε, « Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ »· ἀφιερώσατε πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν διὰ τὴν κατόρθωσιν τῆς ἀρετῆς, ὁ δὲ θεὸς δώσει ὡς προσθήκην πάντα τὰ πρὸς τὴν χρείαν ὑμῶν· (αὐτ. 33.) « Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ » καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν ».

Ἄθλιοι λοιπὸν φιλάργυροι καὶ ἀνόητοι, ὑμεῖς σπουδάζετε διὰ τὸ χρυσίον, ἵνα δουλεύῃ, ὡς λέγετε, εἰς τὰς χρείας ὑμῶν· καὶ ἡ μὲν χρεία καθ' ἑκάστην ὥραν ἔρχεται, ὑμεῖς δέ, δουλεύοντες αὐτῷ, οὐδὲ ἐγγίξαι αὐτὸ τολμᾶτε· ὑμεῖς μετὰ τοσαύτης σπουδῆς συνάγετε τὰ ἀργύρια, ἵνα ἔχητε ἀνάπαυσιν, αὐτὰ δὲ περιπείρουσιν ὑμᾶς πολλαῖς βασάνοις· αὐτὸ τὸ ἀργύριον, τὸ ὁποῖον ὑμεῖς προσκυνεῖτε καὶ νομίζετε φύλακα ὑμῶν καὶ προστάτην καὶ πάσης ἀνάγκης λυτρωτήν, αὐτὸ προξενεῖ εἰς ὑμᾶς πειρασμοὺς καὶ παγίδας καὶ γεννᾷ πολλὰς ἀλόγους καὶ βλαβερὰς ἐπιθυμίας, αἵτινες καταποντίζουσιν ὑμᾶς εἰς τὸν βυθὸν τοῦ ἀφανισμοῦ καὶ τῆς ἀπωλείας· « Οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν, λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον » διὰ στόματος τοῦ Παύλου, ἐμπίπτουσιν » εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα καὶ ἐπιθυμίας » πολλὰς ἀνοήτους καὶ βλαβεράς, αἵτινες » βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ » ἀπώλειαν ». (1. Τιμ. 6, 9.) Ποῖος δέ ἐστιν οὗτος ὁ ὄλεθρος; καὶ ποῖος ἄλλος εἰμὴ ἡ ἀποπλάνησις ἀπὸ τῆς πίστεως; ὁ φιλάργυρος ἐστὶν ὀλιγόπιστος, ἵνα μὴ εἴπω ἄπιστος· καθότι οὐ πιστεύει εἰς τὸν θεόν, ὅςις ὑπόσχεται εἰς αὐτὸν πάντα τὰ πρὸς τὴν χρείαν· « Καὶ » ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν ». (Ματ. 6, 33.) Ποία δέ ἐστιν ἡ ἀπώλεια; καὶ ποία ἄλλη εἰμὴ ἡ ἀμετανοησία καὶ ὁ ἀπελπισμός;

Ἀλλ' ἐγὼ μετανοῶ, λέγεις, εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου μου· ἀλλὰ γινώσκεις ἄραγε τὴν ὥραν τοῦ θανάτου σου; ἔστω· προγνωρίζεις, ὅτι αὔριον ἀποθνήσκεις· ἀλλὰ δύνασαι τότε νὰ λύσῃς τὴν ἀγάπην

σου ἀπὸ τοῦ πολυχρονίου δεσμοῦ τῆς δεσποίνης σου τῆς φιλαργυρίας, καὶ νὰ μεταφέρῃς αὐτὴν ὅλην εἰς τὸν θεόν; δύνασαι ἆράγε τότε νὰ ἀγαπήσῃς τὸν θεὸν ἐξ ὅλης καρδίας, καὶ ψυχῆς, καὶ διανοίας, καὶ ἰσχύος; Καὶ τίς πείθεται, ὅτι εἰς μίαν ὥραν ἢ εἰς ὀλίγας καιροῦ στιγμὰς δύνασαι νὰ μεταβάλῃς τὴν τοσοῦτον πολυχρόνιον ἕξιν ἥτις ἐγένετο σχεδὸν φύσις; ἐγὼ φοβοῦμαι, ὅτι διὰ τῆς φιλαργυρίας τὸ πάθος οὐκ ἔστι μάλαγμα, οὐδὲ ἔλαιον, οὐδὲ κατάδεσμος· προφυλακτικὰ εἰσὶ μόνον κατ' αὐτῆς, κραταιὰ καὶ ἰσχυρὰ σφόδρα. Ποῖα δὲ ταῦτα; καὶ ποῖα ἄλλα εἰμὴ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα παρέδωκεν ἡμῖν ὁ ἰατρὸς τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν; ἰδοὺ τὰ κατὰ τῆς φιλαργυρίας προφυλακτικὰ βότανα, « Μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν » καὶ τὰ λοιπὰ λόγια, ὅσα εἰς τὸ σημερινὸν εὐαγγέλιον ἠκούσαμεν. « Ὁ ποιῶν ταῦτα, οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα ». (Ψαλ. 14, 7.)

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Δ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Πρῶτος τῶν ἄλλων εὐαγγελιστῶν ὁ θεηγόρος Ματθαῖος, μετ' αὐτῶν δὲ ὁ ἱερὸς Μάρκος, ἔπειτα ὁ θεσπέσιος Λουκᾶς, ὕστερον δὲ πάντων ὁ ἐπιστήθειος Ἰωάννης συνέγραψε τὸ θεῖον εὐαγγέλιον. Κατὰ θεοῦ δὲ ὁδηγίαν οἱ ὕστεροι ἐσιώπησαν μέν τινα τῶν ὑπὸ τῶν προτέρων συγγραφέντα, ἐδιηγήθησαν δὲ τὰ ὑπ' αὐτῶν σιωπηθέντα. Βλέπομεν τοῦτο καθαρῶς εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ σημερινοῦ εὐαγγελίου· ὁ θεόπνευστος Λουκᾶς, καθιστορῶν τὰ τοῦ ἑκατοντάρχου, (Λουκ. 6, β, 7.) λέγει μὲν ὅσα ἐγκατέλιπεν ὁ Ματθαῖος, ἤγουν ὅσα ἐγένοντο πρὶν ἢ ἔλθῃ ὁ ἑκατόνταρχος πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, σιωπᾷ δὲ τὴν ἔλευσιν τοῦ ἑκατοντάρχου πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν, καὶ ὅσα αὐτὸς εἶπε πρὸς αὐτὸν ὡς ὑπὸ τοῦ εὐαγγελιςοῦ Ματθαίου ἱστορηθέντα. Καὶ τοῦτο μὲν οἰκονομία ἐστὶ τῆς θείας προνοίας πολλὰ θαυμασία· ἐπειδὴ τοῦτο ἀφαιρεῖ τὴν ὑποψίαν περὶ τοῦ ὅτι ὁ εἷς εὐαγγελιστὴς ἀπὸ τοῦ ἄλλου μετέγραψε τὸ εὐαγγέλιον αὐτοῦ. Καὶ ἄλλην δὲ βλέπομεν θεοῦ πρόνοιαν πολλῷ θαυμασιωτέραν, τουτέστι τὴν τῶν θείων εὐαγγελιστῶν τελειοτάτην συμφωνίαν εἰς τὰ κύρια καὶ οὐσιωδέστερα μέρη πάσης ὑπο-

θέσεως, κἂν κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ τόπους συνέγραψαν τὰ ἱερὰ εὐαγγέλια. Μάρτυς δὲ καὶ τούτου ἡ αὐτὴ σήμερον ἀναγνωσθεῖσα ἱστορία· διότι τὸ οὐσιῶδες μὲν καὶ κύριον μέρος αὐτῆς ἐστιν ἡ πίστις τοῦ ἑκατοντάρχου, καὶ τὸ παντοδύναμον τοῦ δεσποτικοῦ προστάγματος· σκοπὸν δὲ ἔχει, ἵνα φανερώσῃ ἡμῖν, ὅτι ὅσον ὑψηλὴ καὶ τελειοτέρα ἐστὶν ἡ πίστις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν θεόν, τόσον μείζονα καὶ πλουσιώτερα εἰσὶ τὰ ἐλέη τοῦ θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Ταῦτα δὲ συμφώνως τῷ Λουκᾷ διηγεῖται καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, λέγων·

Ματ. 8, 5. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐλθόντι τῷ Ἰησοῦ εἰς Καπερναοὺμ προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατόνταρχος, παρακαλῶν αὐτόν, 6. καὶ λέγων· Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος.

Ὁ μὲν ἑκατόνταρχος ἀλλόφυλος ἦν τὸ γένος, στρατιωτικὸς τὸ ἐπάγγελμα, ἑκατὸν στρατιώτας ἔχων ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, εἰδωλολάτρης κατὰ τὴν θρησκείαν, φίλος ὅμως τοῦ ἔθνους τῶν Ἑβραίων, ὅςις καὶ τὴν « συναγωγὴν αὐτῶν ᾠκοδόμησεν »· (Λουκ. 7, 5.) ὁ δὲ δοῦλος αὐτοῦ παράλυτος καὶ ἀκίνητος ἐν τῇ οἰκίᾳ κατέκειτο, τοσοῦτον βαρέως καὶ ἐλεεινῶς βασανιζόμενος, ὥστε ἤγγισεν ἤδη τὰς πύλας τοῦ θανάτου. Ἀκούσας δὲ ὁ ἑκατόνταρχος τὰ ἐξαίσια θαύματα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ μαθών, ὅτι ἦλθεν εἰς τὴν Καπερναούμ, πρῶτον μὲν ἀπέστειλε πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ὡς λέγει ὁ ἱερὸς Λουκᾶς, (αὐτόθι. 4, 5.) ἔπειτα φίλους παρακαλοῦντας, μετὰ δὲ ταῦτα ἐλθὼν καὶ αὐτὸς πρὸς αὐτόν, περιέγραψε τὴν τοῦ δούλου αὐτοῦ ἀσθένειαν· Κύριε, εἶπεν, ὁ δοῦλός μου κατάκειται εἰς τὴν οἰκίαν μου παράλυτος, ὑπὸ τῶν ὀδυνῶν βαρέως βασανιζόμενος. Ταῦτα μόνα εἶπεν ὁ ἑκατόνταρχος· ἐν ᾧ δὲ ἔμελλεν ἐκφωνῆσαι τὴν παράκλησιν ὑπὲρ τῆς ἰατρείας τοῦ δούλου αὐτοῦ, προφθάνει ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς τὴν αἴτησιν, καὶ πρὶν ἢ ἐκφωνήσῃ ὁ ἑκατόνταρχος τὸ παρακαλῶ, Κύριε, θεράπευσον αὐτόν, προβάλλει ὁ Κύριος τοῦ ζητήματος αὐτοῦ τὴν ἐκπλήρωσιν.

Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν. (Ματ. 8, 7.)

Βλέπεις πόσον διαφέρει ἡ εὐεργεσία τοῦ θεοῦ τῆς εὐεργεσίας τῶν ἀνθρώπων; Ἵνα ἐπιτύχῃς μίαν μικρὰν χάριν ἀπὸ ἑνὸς ἀνθρώπου, ποσάκις κλίνεις ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν κεφαλήν σου ἕως ἐδάφους τῆς γῆς; ποσάκις λέγεις τὸ παρακαλῶ καὶ δέομαι, καὶ ὑπόσχεσαι ἀμοιβὴν καὶ εὐγνωμοσύνην; ὁ ἄνθρωπος μεγαλύνει τὰς δυσκολίας τοῦ ζητήματός σου, ἵνα δείξῃ τὴν εὐεργεσίαν αὐτοῦ μεγάλην· ἀναβάλλει τὸν καιρόν, ἵνα ἐξάψῃ τὴν ἐπιθυμίαν σου, καὶ αὐξήσῃ τῶν περιστάσεων τὴν ἀνάγκην· θέλει πολλοὺς μεσίτας, ἵνα διὰ τῆς μιᾶς χάριτος ἔχῃ πολλοὺς χρεώστας· τότε δὲ τέλος πάντων ἐκτείνει τῆς ἀγαθοεργίας τὴν χεῖρα, ὅταν πληροφορηθῇ, ὅτι λαμβάνει τῆς εὐεργεσίας τὴν ἀνταπόδοσιν· οὐδὲν τούτων βλέπεις εἰς τοῦ θεοῦ τὰς εὐεργεσίας· μόλις ἤκουσεν ὁ θεάνθρωπος τὴν χρείαν τοῦ ἑκατοντάρχου, καὶ εὐθὺς ἐθε-

ράπευσε τοῦ δούλου αὐτοῦ τὴν ἀσθένειαν. Σημείωσαι δὲ τὴν ἄῤῥητον σοφίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, πῶς διὰ τῶν ἐναντίων τρόπων οἰκονομεῖ τῶν ἀνθρώπων τὴν σωτηρίαν· τῆς μὲν Χαναναίας τὴν πίστιν ἐφανέρωσεν, ἀρνηθεὶς τὴν χάριν, ἣν αὐτὴ ἐζήτει· « Οὐκ ἔστι καλόν, » εἶπε, λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, » καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις »· τὴν δὲ τοῦ ἑκατοντάρχου, φανεὶς πρόθυμος εἰς τὴν τοῦ αἰτήματος αὐτοῦ ἐκπλήρωσιν· « Ἐγὼ ἐλ- » θὼν θεραπεύσω αὐτόν ». Ἡ Χαναναία περιφρονουμένη, παῤῥησιάζει τὴν στερεὰν αὐτῆς πίστιν καὶ τὴν μεγάλην ταπείνωσιν· « Ναί, Κύριε, λέγει· καὶ γὰρ τὰ κυνά- » ρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόν- » των ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν Κυρίων αὐ- » τῶν »· ὁ ἑκατόνταρχος, εἰσακουόμενος καὶ πρὶν ἢ παρακαλέσῃ, ἐκφωνεῖ λόγια τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ πίστεως καὶ τῆς τελειοτάτης αὐτοῦ εὐλαβείας ἀποδεικτικά.

(Ματ. 15, 26.) (αὐτ. 27.)

(Ματ. 8, 8.) Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατόνταρχος, ἔφη· Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανός, ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς, ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγον, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου.

Ἡ εὐλάβεια τοῦ μεγάλου προφήτου Μωϋσέως ὁμοία ἐστὶ τῇ εὐλαβείᾳ τοῦ ἑκατοντάρχου. Ἐκεῖνος, ἀκούσας τὴν θείαν φωνὴν « Ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς τοῦ πατρός σου, θεὸς Ἀβραὰμ καὶ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ θεὸς Ἰακώβ », ἔστρεψεν εὐθὺς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, διότι ηὐλαβήθη ἰδεῖν τὸν θεόν· οὗτος δέ, ἀκούσας τὸ « Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐ- » τόν », μετ' εὐλαβείας ἐξεβόησε· « Κύριε, » οὐκ εἰμὶ ἱκανός, ἵνα εἰσέλθῃς ὑπὸ τὴν » στέγην τῆς οἰκίας μου ». Ταῦτα εἶπεν, ἐπειδὴ ἐνόμιζεν ἑαυτὸν ἀνάξιον τῆς τοιαύτης τιμῆς καὶ χάριτος, ἤγουν τῆς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ὑποδοχῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. Ἄκουε δὲ καὶ τὴν τελειότητα τῆς πίστεως αὐτοῦ· « Ἀλλ' εἰπὲ μόνον λόγον », ἤγουν ἕνα μόνον προστακτικὸν λόγον εἰπέ, καὶ αὐτὸς ἀρκεῖ πρὸς ἰατρείαν τοῦ δούλου μου. Καὶ τίς ἄλλος δύναται διὰ μόνου τοῦ λόγου ἀποδιῶξαι τὴν σωματικὴν ἀσθένειαν καὶ δοῦναι τὴν ὑγείαν εἰμὴ εἷς καὶ μόνος ὁ τῶν ὅλων θεός; ὁ ἑκατόνταρχος λοιπὸν ἐπίστευεν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς θεός ἐστιν ἀληθινός, παντεξούσιος, καὶ παντοδύναμος. Ἐξηγεῖ δὲ σαφέστερον τὴν πίστιν αὐτοῦ διὰ τοῦ ἐφεξῆς παραδείγματος·

(Ἐξόδ. 3, 6.)

(Ματ. 8, 9.) Καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπος εἰμὶ ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας· καὶ λέγω τούτῳ, πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ, ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου, ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ.

Ὁ θεὸς κρατεῖ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον, τὴν ὑγείαν καὶ τὴν ἀσθένειαν, τὰς εὐτυχίας καὶ δυστυχίας· « Κύριος παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ· » ὅτι ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὰ πέρατα τῆς γῆς, » καὶ τὰ ὕψη τῶν ὀρέων αὐτοῦ ἐστίν· ὅτι » αὐτοῦ ἐστιν ἡ θάλασσα, καὶ αὐτὸς ἐ- » ποίησεν αὐτήν, καὶ τὴν ξηρὰν αἱ χεῖρες » αὐτοῦ ἔπλασαν ». Καὶ καθὼς οἱ βασιλεῖς στέλλουσιν ἄλλους μὲν στρατιώτας πρὸς φύλαξιν, ἄλλους δὲ πρὸς καθαίρεσιν τῶν πόλεων, οὕτω καὶ ὁ θεὸς εἰς ἄλλους μὲν στέλ-

(Ἱερ. 50, 34. Ψαλ. 94, 4, 5.)

αὐτ. 29, 5. Ἱερ 24, 10.

λει τὴν ζωήν· « Καὶ ἡ ζωὴ ἐν τῷ θελήματι » αὐτοῦ », εἰς ἄλλους δὲ τὸν θάνατον· « Καὶ » ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς τὸν λιμὸν καὶ τὸν » θάνατον »· καὶ καθὼς οἱ δεσπόται πέμπουσι τοὺς δούλους αὐτῶν πρὸς πᾶσαν διακονίαν, οὕτω καὶ ὁ θεὸς τὴν ὑγείαν ςέλλει ἢ τὴν ἀσθένειαν, τὴν εὐτυχίαν ἢ τὴν δυστυχίαν πρὸς πᾶσαν ὑπηρεσίαν τοῦ πανσόφου αὐτοῦ θελήματος, « Ὅτι ποτήριον ἐν χειρὶ Κυρίου, οἴνου ἀκράτου πλῆρες κεράσματος, καὶ ἔκλινεν ἐκ τούτου » εἰς τοῦτο ». Ταῦτα περὶ τοῦ Χριστοῦ ἐπίστευεν ὁ ἑκατόνταρχος. Ὅθεν ἡ ἔννοια τῶν λόγων αὐτοῦ αὕτη ἐστί· Κύριε, ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος εἰσὶν οἱ στρατιῶταί σου, ἡ ὑγεία καὶ ἡ ἀσθένεια, ἡ εὐτυχία καὶ ἡ δυστυχία εἰσὶν οἱ δοῦλοί σου· ἐὰν λοιπὸν ἐγώ, ἄνθρωπος ὤν, εἰς ἄλλους ὑποκείμενος, προστάττω ὅμως τοὺς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μου στρατιώτας, καὶ αὐτοὶ ὑπακούουσι, κελεύω τὸν δοῦλόν μου, καὶ αὐτὸς ποιεῖ τὸ θέλημά μου, πόσῳ μᾶλλον σύ, παντοδύναμος ὢν καὶ παντεξούσιος, ἐὰν προστάξῃς τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον, ἡ μὲν ἔρχεται, ὁ δὲ φεύγει; ἐὰν μόνον εἴπῃς λόγον, περικαταλαμβάνει εὐθὺς τὸν δοῦλόν μου ἡ ἀνάῤῥωσις, καὶ φυγαδεύεται ἀπ' αὐτοῦ ἡ παραλυτικὴ ἀσθένεια; Καὶ ταῦτα μὲν εἶπεν ὁ ἑκατόνταρχος.

Ψαλ. 74, 7, 8.

Ματ. 8, 10.

Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς, ἐθαύμασε καὶ εἶπε τοῖς ἀκολουθοῦσιν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον.

Μήτηρ τοῦ θάμβους ἐστὶν ἡ ἀμάθεια· διότι ὑπὲρ ἐκείνων τῶν πραγμάτων μόνων θαυμάζομεν, ὧν τοὺς λόγους ἀγνοοῦμεν. Ἐκ τούτου δὲ φανερόν ἐστίν, ὅτι οὐδόλως ἐθαύμασεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἀκούσας τοῦ ἑκατοντάρχου τὴν πίστιν· διότι αὐτὸς οὐ μόνον ὡς θεός, ἀλλὰ καὶ ὡς ἄνθρωπος διὰ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν τῆς θεότητος, καὶ τὰ ἀπόκρυφα τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν ἐγνώριζε, καὶ τὰ αἴτια πάντων τῶν πραγμάτων ἠπίστατο· εἶπε δὲ ὁ εὐαγγελιστὴς τὸ ἐθαύμασεν, ἵνα κατανοήσωμεν ἡμεῖς, πόσον θαυμαστὸν καὶ παράδοξον πρᾶγμα ἐστὶ μία πίστις τόσον τελεία καὶ πλήρης εἰς ἐθνικὸν ἄνθρωπον, ὁποῖος ἦν ὁ ἑκατόνταρχος. Ὅθεν, στραφεὶς ὁ Κύριος ἡμῶν πρὸς τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ, ἔλεγεν « Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ » Ἰσραὴλ τοσαύτην πίςιν εὗρον ». Σημείωσον δέ, ὅτι οὐκ εἶπεν ἐν παντὶ τῷ Ἰσραήλ, ἀλλὰ μόνον ἐν τῷ Ἰσραήλ, ἵνα ἐξέλῃ τοὺς πατριάρχας καὶ προφήτας, τὴν ὑπεραγίαν θεοτόκον, τὸν βαπτιστὴν Ἰωάννην, τοὺς ἀποστόλους, καὶ τοὺς λοιποὺς ἁγίους, τοὺς ἐκ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ γένους καταγομένους, καὶ παραστήσῃ, ὅτι ἡ πίστις τοῦ ἑκατοντάρχου τελειοτέρα ἦν τῆς πίστεως τῶν Ἰσραηλιτῶν, τῶν διδαχθέντων μὲν ὑπὸ τῶν προφητῶν τὰ περὶ τῆς ἐνανθρωπίσεως αὐτοῦ, καὶ ἰδόντων τὸ πλῆθος τῶν θαυμάτων, καὶ εὐεργετηθέντων ὑπ' αὐτοῦ, μὴ πιστευσάντων δὲ εἰς αὐτόν· διὰ τοῦτο δὲ ἐπιφέρει καὶ τὰ ἑξῆς.

Ματ. 8, 11.

Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσι, καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

Ὁ μὲν προφήτης Ἠσαΐας προεφήτευσε περὶ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ἐθνῶν, λέγων· «Ἥξουσιν ἐπ' αὐ» τὸ πάντα τὰ ἔθνη· ἰδοὺ δέδωκά σε εἰς διαθή» κην γένους, εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναί σε εἰς » σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς »· ὁ δὲ Μαλαχίας· «Διότι ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου » καὶ ἕως δυσμῶν τὸ ὄνομά μου δεδόξασαι » ἐν τοῖς ἔθνεσιν »· ὁ δὲ θεάνθρωπος Ἰησοῦς, ἀφορμὴν λαβὼν ἀπὸ τῆς πίστεως τοῦ ἐθνικοῦ ἑκατοντάρχου, προφητεύει τὴν ἐγγίζουσαν καὶ ἀρξαμένην ἤδη ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν καὶ τὴν εἰσέλευσιν αὐτῶν εἰς τὴν οὐράνιον βασιλείαν. Βλέπε δὲ μετὰ πόσης σοφίας καὶ συνέσεως τοῦτο ποιεῖ· ἵνα μὴ σκανδαλίσῃ τοὺς Ἰουδαίους, καὶ φανῇ καταφρονητὴς τῶν διὰ νόμου εὐαρεστησάντων τῷ θεῷ, οὐκ εἶπε· πολλοὶ ἐθνικοὶ πιστεύουσι, καὶ κληρονομήσουσι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλὰ «πολλοὶ ἀπὸ ἀ» νατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσιν »· ἔπειτα μνημονεύει τοῦ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, δηλοποιῶν, ὅτι αὐτοὶ ἀπολαμβάνουσι τῆς τοῦ θεοῦ βασιλείας, καὶ ὅτι οἱ συναυλιζόμενοι καὶ συνανακλινόμενοι μετ' αὐτῶν, μέτοχοι εἰσὶ τῆς θείας δόξης. Οὕτω δὲ τοὺς ἀκροατὰς προδιαθέσας, καὶ πᾶσαν λαβὴν κατηγορίας ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτῶν ἁρπάσας, ἐπάγει εὐθὺς τὸ ὑπόλοιπον τῆς προφητείας μέρος.

Ἡσ. 2, 2. αὐτ. 49, 6. — Μαλ. 1, 11.

Ματ. 8, 12. **Οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.**

Οἱ μὲν ἐθνικοί, οἱ πιστεύσαντες τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, κληρονομήσουσι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· οἱ δὲ Ἰσραηλῖται, οἱ ἀπιστήσαντες, ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· υἱοὺς δὲ τῆς βασιλείας ὀνομάζει τοὺς Ἰσραηλίτας, ἐπειδὴ αὐτῶν ἦσαν «Ἡ υἱοθεσία, καὶ » ἡ δόξα, καὶ αἱ διαθῆκαι, καὶ ἡ νομοθεσία, » καὶ ἡ λατρεία, καὶ αἱ ἐπαγγελίαι· ὧν οἱ » πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς κατὰ σάρκα». Αὐτοὶ ἦσαν, περὶ ὧν ὁ θεὸς διὰ μὲν τοῦ Μωϋσέως ἔλεγε· «Σὺ δὲ ἐρεῖς τῷ Φαραώ, τά» δε λέγει Κύριος· υἱὸς πρωτότοκός μου Ἰσ» ραήλ»· διὰ δὲ τοῦ Ἡσαΐου «Υἱοὺς ἐγέν» νησα καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν »· ἀντεισήχθησαν δὲ οἱ ἐθνικοὶ πιστεύσαντες ἀντὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν, τῶν ἀθετησάντων τὴν πίστιν. Καὶ αὐτή ἐστὶν ἡ μυστηριώδης ἀντικατάστασις, περὶ ἧς ὁ μὲν προφήτης Ὠσηὲ λέγει «Καὶ ἀγαπήσω τὴν οὐκ ἠγα» πημένην, καὶ ἐρῶ τῷ οὐ λαῷ μου, λαός μου » εἶ σύ· καὶ αὐτὸς ἐρεῖ, Κύριος ὁ θεός μου » εἶ σύ »· ὁ δὲ θεηγόρος ἀπόστολος, «Τῷ » αὐτῶν παραπτώματι ἡ σωτηρία τοῖς ἔ» θνεσι· τῇ ἀπιστίᾳ γὰρ ἐξεκλάσθησαν· σὺ » δὲ τῇ πίστει ἕστηκας ». Σημείωσαι δέ, ὅτι, ἐπειδὴ εἶπε σκότος ἐξώτερον, ὅπου ἐστὶν ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, φανερὸν ἐστίν, ὅτι καὶ ἄλλο σκότος ἐστίν, αἰώνιον μέν, πλὴν ἐλαφρότερον καὶ ἐνδότερον. Ὅθεν καθὼς «ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ » πατρὸς καὶ θεοῦ πολλαὶ μοναὶ εἰσὶν », ἤγουν πολλαὶ τάξεις καὶ βαθμοὶ δόξης καὶ μακαριότητος, οὕτω καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ πολλαὶ διαιρέσεις τιμωριῶν καὶ βασάνων. Ἐντεῦθεν δὲ μανθάνομεν, ὅτι οὐδὲ πάντες οἱ σωζόμενοι τοῦ αὐτοῦ μέτρου τῆς δόξης ἀ-

Ῥωμ. 9, 4, 5. — Ἐξόδ. 4, 22. — Ἡσ. 1, 2. — Ὠσ. 2, 23. — Ῥωμ. 11, 11, 20. — Ἰωάν. 14, 2.

πολαμβάνουσιν, οὐδὲ πάντες οἱ κολαζόμενοι τὴν αὐτὴν ὑπομένουσι τιμωρίαν, ἀλλὰ μερίζει ὁ θεὸς ἑκάστῳ τὸ μέτρον τῆς δόξης ἢ τῆς κολάσεως, κατὰ ἀναλογίαν τῆς πίστεως καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ. Ταῦτα δὲ προφητεύσας καὶ εἰπὼν ὁ Κύριος, μετέβαλε τὸν λόγον·

Ματ. 8, 13. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῳ, ὕπαγε, καί, ὡς ἐπίστευσας, γενηθήτω σοι· καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

Μεγάλη ἡ πίστις, μέγα καὶ τὸ δῶρον· « Ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι »· σὺ ἐπίστευσας, ὅτι ἐγὼ δύναμαι διὰ μόνου λόγου θεραπεῦσαι τὸν δοῦλόν σου· ἰδοὺ οὖν ἐγὼ διὰ τοῦ λόγου « Γενηθήτω » θεραπεύω τὴν τούτου παράλυσιν· καθὼς λοιπὸν ἐπίστευσας, οὕτω γενηθήτω σοι· λάβε τὸ χάρισμα ἀνάλογον τῇ πίστει σου. Κατ' ἐκείνην δὲ τὴν ὥραν, καθ' ἣν ὁ Κύριος ἐξεφώνησε τὸ γενηθήτω σοι, κατὰ τὴν αὐτὴν ἰατρεύθη τοῦ ἑκατοντάρχου ὁ δοῦλος. Σὺ δὲ παρατήρησον οὐ μόνον τὸ παντοδύναμον τοῦ λόγου καὶ τῆς ἰατρείας τὸ τάχος, ἀλλὰ καὶ τὴν φωνὴν γενηθήτω σοι· διὰ τῆς φωνῆς γενηθήτω ἐδημιούργησεν ὁ θεὸς τὸ φῶς « Γενηθήτω φῶς· καὶ ἐγένετο φῶς » (Γεν. 1, 3)· διὰ τῆς αὐτῆς φωνῆς γενηθήτω ἐδίωξε τῶν δαιμόνων τὸ σκότος « Γενηθήσω σοι ὡς θέλεις, εἶπε τῇ Χαναναίᾳ, καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης » (Ματ. 15, 28)· διὰ τῆς φωνῆς γενηθήτω ἐποίησε τὸ στερέωμα· « Γενηθήτω στερέωμα· καὶ ἐγένετο οὕτω » (Γεν. 1, 6)· διὰ τῆς φωνῆς γενηθήτω ἐστερέωσε τοῦ παραλύτου τὰ μέλη· « Ὡς ἐπίστευσας, γενηθήτω σοι, εἶπε τῷ ἑκατοντάρχῳ, καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ »· ἡ αὐτὴ φωνὴ γενηθήτω καὶ δημιουργική, καὶ θαυματουργός, ἐπειδὴ εἷς καὶ ὁ αὐτὸς θεός ἐστιν ὁ δημιουργῶν καὶ θαυματουργῶν· « Αὐτὸς εἶπε, καὶ ἐγενήθησαν, αὐτὸς ἐνετείλατο, καὶ ἐκτίσθησαν (Ψαλ. 148, 5. αὐτ. 134, 6). Πάντα ὅσα ἠθέλησεν, ἐποίησεν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ, ἐν ταῖς θαλάσσαις καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἀβύσσοις ».

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Δ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ὁ ἑκατόνταρχος, χριστιανοί, παρέδωκεν ἡμῖν μάθημα πολλὰ ψυχωφελὲς καὶ σωτήριον· αὐτὸς πιστεύσας, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς θεός, ἐγνώρισε πόσης καθαρότητος χρείαν ἔχει ὅστις πλησιάζει πρὸς αὐτόν· ἐρευνήσας δὲ τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἔκρινεν ἑαυτὸν παντελῶς ἀνάξιον τῆς ὑποδοχῆς τοῦ θεοῦ· ὅθεν, ὅταν ἤκουσεν, ὅτι ὁ Κύριος καὶ θεὸς μέλλει νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, κἂν ἄνθρωπος ἀξιωματικὸς ἦν καὶ ἐπίσημος, οὐδεμίαν συστολὴν ἔλαβεν, ἀλλ' ἔνδον μιᾶς ὁλοκλήρου πόλεως τῆς Καπερναοὺμ ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ μετὰ μεγίστης πίστεως, εὐλαβείας καὶ ταπεινοφροσύνης, παῤῥησίᾳ, λαμπρᾷ τῇ φωνῇ, εἰς ὑπήκοον πάντων ἐβόησε· « Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανός, » ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς ». (Ματ. 8, 8.)

Ὢ φωνὴ μακαρία, διδάσκαλος τῶν προσερχομένων εἰς τὴν μετάληψιν των θείων μυστηρίων! ὢ φωνὴ ἁγία, ἔλεγχος τῶν μεταλαμβανόντων ἀναξίως τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ δεσπότου Χριστοῦ! Ὁ ἑκατόνταρχος ἀκούσας, ὅτι ὁ Κύριος ἔρχεται πρὸς αὐτόν, οὐκ ἀπετόλμησε νὰ εἰσάξῃ αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ τὴν ὑλικὴν καὶ χειροποίητον· ἡμεῖς ἀκούοντες τὸν θεὸν διὰ τοῦ Παύλου λέγοντα, « Ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον τοῦτον, » ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ Κυρίου ἀναξίως, » ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ αἵματος » τοῦ Κυρίου· » (1. Κορ. 11, 27.) αὐθαδιάζοντες εἰσάγομεν αὐτὸν διὰ τῆς μεταλήψεως τῶν μυστηρίων ἔνδον τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἡμῶν. Εἰς τὸν ἑκατόνταρχον ὑπόσχεται ὁ Κύριος θεραπείαν· « Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν », (Ματ. 8, 7.) καὶ ὅμως αὐτὸς φοβεῖται τὴν ὑποδοχήν· εἰς τοὺς ἀναξίως μεταλαμβάνοντας φοβερίζει ὁ Κύριος ἀσθένειαν καὶ θάνατον· « Διὰ τοῦτο » ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄῤῥωστοι, καὶ » κοιμῶνται ἱκανοί· » (1. Κορ. 11, 30.) καὶ ὅμως αὐτοὶ ἀφόβως αὐτὸν μεταλαμβάνουσιν. Ὁ ἑκατόνταρχος οὐδόλως συνεστάλη, ἀλλ' ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ ὡμολόγησε τὴν ἑαυτοῦ ἀναξιότητα· ἡμεῖς μηδόλως φοβούμενοι μεταλαμβάνομεν ἀναξίως, ἵνα φανῶμεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἄξιοι τοῦ μυστηρίου. Τοῦτο δὲ ἴσως συμβαίνει, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, ἢ ἐπειδὴ οὐδεποσῶς στοχαζόμεθα τοῦ μυστηρίου τὸ ὕψος, ἢ ἐπειδὴ οὐδόλως ἐρευνῶμεν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν τὸ βάρος, ἢ τέλος πάντων ἐπειδὴ οὐδὲ τὸ πρῶτον συλλογιζόμεθα, οὐδὲ τὸ δεύτερον εἰς νοῦν λαμβάνομεν.

Ἀληθῶς ἡμεῖς, ὅταν προσερχώμεθα εἰς τὸ μυστήριον τῆς θείας εὐχαριστίας, οὐδὲν ἄλλο βλέπομεν εἰμὴ ἄρτον καὶ οἶνον, καὶ ὅταν αὐτὸ μεταλαμβάνωμεν, οὐδὲν ἕτερον αἰσθανόμεθα εἰμὴ ποιότητα ἄρτου καὶ οἴνου· ἀλλ' ἡ πίστις νικᾷ τὴν αἴσθησιν· αὐτὴ ἔχει βεβαιότητα μείζονα τῆς τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἀσφάλειαν περισσοτέραν τῆς γεύσεως καὶ τῶν λοιπῶν αἰσθήσεων· διότι ἡ μὲν αἴσθησις μόνα τὰ ἔξω, τὰ περὶ τὴν οὐσίαν, τὰ καλούμενα συμβεβηκότα, παρίστησιν εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου· ἡ δὲ πίστις προχωρεῖ εἰς τὰ ἔνδον, καὶ εἰς αὐτὴν τῶν πραγμάτων τὴν οὐσίαν. Διὰ τοῦτο ὁ θεηγόρος Πέτρος, κἂν εἶδε καὶ ἤκουσε, καί, ἵν' οὕτως εἴπω, ἐψηλάφησε καὶ τὰ θαύματα, καὶ τὴν μεταμόρφωσιν, καὶ τὸ πάθος, καὶ τὴν ταφήν, καὶ τὴν ἀνάστασιν, καὶ τὴν ἀνάληψιν τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, ἐλογίζετο ὅμως τὸν λόγον τῆς πίστεως βεβαιότερον τῶν ἰδίων αἰσθήσεων. Ὅθεν καὶ τοὺς προσέχοντας εἰς αὐτὸν μετ' ἐπαίνων ἐστήριζε, λέγων « Καὶ ταύτην τὴν φωνήν, ἤγουν τὴν « Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, εἰς » ὃν ἐγὼ εὐδόκησα, ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐξ » οὐρανοῦ ἐνεχθεῖσαν, σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν » τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ· καὶ ἔχομεν βεβαιότερον » τὸν προφητικὸν λόγον »· οὐ μόνον δὲ ἐλογίζετο τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐπῄνει τοὺς προσέχοντας εἰς τὸν λόγον τῆς πίστεως, καθότι αὐτός, ἕως οὗ ἐσμὲν ἐν τῷ σκότει τοῦ παρόντος βίου, φωτίζει ἡμᾶς, καθὼς φωτίζει ὁ λύχνος τοὺς ἐν σκοτεινῷ τόπῳ· φωτίζει δέ, ἕως ἂν ἀναφανῇ ἡ ἡμέρα τῆς μεταστάσεως ἡμῶν ἐκ τοῦ σκότους τῆς ζωῆς, καὶ ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ὁ φωσφόρος, ἤγουν ἕως ἂν ἴδωμεν αὐτὸν τὸν πιστευόμενον Ἰησοῦν Χριστόν, « Ὧι » καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες, ὡς λύχνῳ » φαίνοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα » διαυγάσῃ, καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς » καρδίαις ὑμῶν ».

2. Πέτρ. 1, 17, 19.

Ὁ παντοδύναμος θεὸς καὶ διὰ τύπων καὶ διὰ μεταβολῶν, καὶ διὰ λόγων, καὶ διὰ πραγμάτων ἐπληροφόρησεν ἅπαντας, ὅτι ὁ ἄρτος τοῦ μυστηρίου, ὃν ἐσθίομεν, ἐστὶ τὸ σῶμα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ ὁ οἶνος, ὃν πίνομεν, ἐστὶ τὸ ζωοποιὸν αὐτοῦ αἷμα. Πρῶτος ὁ πατριάρχης Νῶε ὁ ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τοῦ ὕδατος τὸ σπέρμα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως διασώσας φυτεύει ἀμπελῶνα, καὶ πίνει οἶνον· τύπος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅςις ἔσωσε τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τῆς ἁμαρτίας, καὶ πρῶτος εὐλόγησε τὸν οἶνον, καὶ μετέβαλεν αὐτὸν εἰς τὸ αἷμα αὐτοῦ· ὁ πρῶτος ἱερεὺς τοῦ θεοῦ ὑψίςου ὁ ἀγενεαλόγητος Μελχισεδέκ, « Ὁ ἀφωμοιωμένος τῷ υἱῷ » τοῦ θεοῦ », λαμβάνει μὲν τὰς δεκάτας παρὰ τοῦ Ἀβραάμ, προσφέρει δὲ καθ' ὁμοίωσιν αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ ἄρτον καὶ οἶνον, ἅμα δὲ καὶ εὐλογίαν, σημαίνων, ὅτι πρώτη ἱερωσύνη, ἡ εὐλογοῦσα τὴν ἐκ περιτομῆς ἱερωσύνην τὴν ἐξ Ἀβραὰμ καταγομένην, ἐστὶν ἡ ἐξ ἀκροβυστίας, ἤγουν ἡ κατὰ Χριστόν, ἥτις προσφέρει ἄρτον καὶ οἶνον, δι' εὐλογίας μεταβάλλουσα αὐτὰ εἰς τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ τοῦ κατὰ σάρκα υἱοῦ τοῦ Ἀβραάμ. Προςάττει ὁ θεὸς τοὺς Ἰσραηλίτας, λέγων· « Λάβετε » πρόβατον τέλειον », καὶ σφάξαντες αὐτὸ φάγετε· ἀλείψατε δὲ διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ

Γεν. 9, 20.

Ἑβρ. 7, 3.

Ἐξόδ. 12, 5.

αὐτ. 7. « τοὺς δύο σταθμούς, καὶ τὴν φλιὰν ἐν τοῖς » οἴκοις, ἐν οἷς ἐὰν φάγωσιν αὐτὰ ἐν αὐ» τοῖς »· καὶ τὸ μὲν πρόβατον σύμβολον ἐςὶ τοῦ « ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν » ἀχθέντος (Ἠσ. 53, 7.) Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὗ τὸ σῶμα ἡμεῖς μεταλαμβάνομεν· τὸ δὲ αἷμα τοῦ προβάτου τύπος τοῦ δεσποτικοῦ αἵματος, δι' οὗ κατὰ μὲν τὸ ὁρώμενον ἁγιάζομεν τὰ δύο χείλη καὶ τὴν γλῶσσαν, κατὰ δὲ τὸ νοούμενον χάριτος πληροῦμεν τὸ λογικὸν καὶ θυμοειδὲς καὶ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς.

Μετὰ δὲ ταῦτα, ἵνα βεβαιώσῃ ἡμᾶς ὁ θεός, ὅτι ἐν τῇ θείᾳ εὐχαριςίᾳ ὁ μὲν ἄρτος μεταβάλλεται εἰς τὸ ζωηφόρον σῶμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ δὲ οἶνος εἰς τὸ ζωοποιὸν αὐτοῦ αἷμα, ἄλλας μεταβολὰς ὁμοίας προκατασκευάσας ἀπέδειξεν. Ὅθεν ὁ μὲν Μωϋσῆς εἰς τὴν Αἴγυπτον τοῦ ποταμοῦ τὸ ὕδωρ μετέβαλεν εἰς αἷμα· (Ἐξόδ. 7, 20.) « Καὶ μετέβαλε » πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ εἰς αἷμα· » ὁ δὲ μονογενὴς υἱός τοῦ θεοῦ ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας εἰς οἶνον μετέβαλε τὸ ἐν ταῖς ὑδρίαις ὕδωρ· (Ἰωάν. 2, 9.) « Ὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρί» κλινος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγενημένον, φωνεῖ » τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρίκλινος ».

Μετὰ δὲ τοὺς τύπους καὶ τῶν μεταβολῶν τὰ παραδείγματα τότε παῤῥησίᾳ ἤρξατο ὁ θεάνθρωπος λέγειν· (Ἰωάν. 6, 51.) « Ἐγώ εἰμι ὁ » ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· » ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσε» ται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ὁ ἄρτος δέ, ὃν ἐγὼ » δώσω, σάρξ μου ἐστίν, ἣν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ » τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς ». Ταῦτα δὲ αὐτοῦ διδάσκοντος, μάχονται μὲν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι, (αὐτ. 52.) καὶ « Πῶς, λέγουσι, δύναται » οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν; » Τοσοῦτον δὲ σκανδαλίζονται πολλοὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὥστε παῤῥησίᾳ κατηγοροῦσι αὐτόν, λέγοντες· (αὐτ. 60.) « Σκληρός ἐστιν· » τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; » αὐτὸς δὲ ἐπιβεβαιοῖ τὸν λόγον αὐτοῦ, δηλοποιῶν ἅμα καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς μεταλήψεως τοῦ μυστηρίου· (αὐτ. 53.) « Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, » ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ » ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ » ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς ». Καὶ ταῦτα μὲν ἐδίδαξε τότε ὁ θεάνθρωπος ἐν τῇ Καπερναούμ· ὅτε δὲ ἦλθεν ἡ ἑσπέρα τοῦ μυστηρίου, τότε ἐν τῇ ἁγίᾳ Σιὼν ἀνακείμενος μετὰ τῶν δώδεκα ἀποστόλων, λαβὼν ἐν ταῖς ἁγίαις αὐτοῦ χερσὶ τὸν ἄρτον, καὶ εὐλογήσας διέκοψε, καὶ ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ εἶπε· (Ματ. 26, 26, 28.) « Λάβετε φάγετε· » τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου· καὶ λαβὼν τὸ » ποτήριον, καὶ εὐχαριστήσας, ἔδωκεν » αὐτοῖς, λέγων· Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· » τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου ».

Χριςιανέ, λοιπὸν σὺ μὲν ἄρτον βλέπεις, ἀλλὰ σὺ πιστεύεις, ὅτι αὐτὸ ἐστὶ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου σου· οἶνον βλέπεις, ἀλλ' ὁ δεσποτικὸς λόγος πείθει σε, ὅτι αὐτὸ ἐστὶ τοῦ Κυρίου σου τὸ αἷμα· ἡ πίστις σου νικᾷ τὴν αἴσθησίν σου. Καθὼς δέ, ὅσοι εἶδον τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν τῇ γῇ περιπατοῦντα, καὶ ἐπίστευσαν αὐτῷ, διὰ μὲν τῶν σωματικῶν ὀφθαλμῶν ἔβλεπον ἄνθρωπον, διὰ δὲ τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν ὡμολόγουν αὐτὸν θεόν, οὕτω καὶ σὺ διὰ μὲν τῶν ὀμμάτων τοῦ σώματος βλέπεις ἄρτον καὶ οἶνον, διὰ δὲ τοῦ φωτὸς τῆς πίστεως πιστεύεις, ὅτι ὁ ἄρτος ἐστὶ τὸ σῶμα, καὶ ὁ οἶνος ἐστὶ τὸ αἷμα τοῦ δεσπότου σου· πι-

στεύων δὲ ἐκεῖνο, ὅπερ οὐ βλέπεις, μᾶλλον δὲ ἄλλο ἐκείνου, ὅπερ βλέπεις, γίνεσαι μακάριος· « Μακάριοι, λέγει ὁ Κύριος, οἱ μὴ » ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες. » Ἐὰν ἔβλεπες τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου σου, τότε οὐδόλως εἶχες χρείαν τῆς πίστεως· ἐπειδὴ οὐχὶ τὰ ὁρώμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα πιστεύομεν· « Ἔστι γὰρ πίστις ἐλπιζομένων » ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλε» πομένων. » Ὅθεν οὐδὲ τοῦ μακαρισμοῦ τῆς πίστεως ὑπῆρχες τότε ἄξιος. Διὰ τοῦτο οὖν ἡ παντοδύναμος τοῦ ὑψίστου δεξιὰ ἐπικαλύπτει ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς εὐχαριστίας τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ διὰ τῶν συμβεβηκότων τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, ἵνα, βλέποντες τὸν ἄρτον καὶ πιστεύοντες, ὅτι ἐστὶ τὸ σῶμα, καὶ βλέποντες τὸν οἶνον καὶ πιστεύοντες, ὅτι ἐστὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ αἷμα, ἀπολαμβάνωμεν τὸν ἀμαράντινον τῆς πίστεως στέφανον· πρὸς τούτοις, ἐὰν ἔβλεπες γυμνὸν καὶ ἀπαρακάλυπτον τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου σου, πῶς ἦν δυνατὸν νὰ πλησιάσῃς, καὶ μεταλάβῃς αὐτά;

Ἰωάν. 20, 29. — Ἑβρ. 11, 1. — Ἐξ. 34, 30, 33.

Ὁ Μωϋσῆς καταβὰς ἀπὸ τοῦ ὄρους Σινᾶ, ἐν ὅσῳ ἀσκέπαστον εἶχε τὸ δοξασθὲν αὐτοῦ πρόσωπον, οὐκ ἠδύναντο οἱ Ἰσραηλῖται διὰ τὴν ἔλλαμψιν τῆς δόξης ἐνατενίσαι καὶ ἰδεῖν αὐτό· ὅταν δὲ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐσκέπαζε, τότε ἐπλησίαζον πρὸς αὐτόν, καὶ ἤκουον τὴν φωνὴν αὐτοῦ. Ὁ Μωϋσῆς οὖν τότε, ἀκάλυπτος μέν, ἐγίνετο ἀπρόσιτος, κεκαλυμμένος δὲ ἐγίνετο προσιτός· ἐὰν τὸ μυστήριον τῆς εὐχαριστίας ἔμενε παντελῶς ἀπαρακάλυπτον, αὐτὸ ἦν ἀναμφιβόλως ἀπρόσιτον· ἐὰν ἔβλεπες τὸ ὑπερένδοξον καὶ τεθεωμένον σῶμα καὶ αἷμα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, οὐ μόνον οὐκ εἶχες δύναμιν νὰ πλησιάσῃς καὶ μεταλάβῃς, ἀλλ' οὐδὲ κἂν νὰ ἐνατενίσῃς τὰς ὄψεις ἐπ' αὐτό· ἔτρεμες τότε, ἔφριττες, ἔφευγες, ἢ ἔπιπτες· Καλύπτει οὖν αὐτὰ ἡ πανάγαθος καὶ παντοδύναμος πρόνοια τοῦ θεοῦ διὰ τῶν συμβεβηκότων τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, καὶ οὕτω γίνονται οὐχὶ μόνον προσιτά, ἀλλὰ καὶ μεταληπτά· καὶ τοῦτο δεύτερον αἴτιον τοῦ μυστηριώδους τούτου καλύμματος. Ἀναγκαῖον τὸ κάλυμμα εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Μωϋσέως, ἵνα πλησιάζωσιν αὐτὸν οἱ Ἰσραηλῖται· πολλῷ ἀναγκαιότερον τὸ κάλυμμα εἰς τὸ μυστήριον τῆς εὐχαριστίας, ἵνα ἡμεῖς αὐτὸ μεταλαμβάνωμεν. Ἐκεῖνο τὸ ὑλικὸν κάλυμμα τύπος ἦν τοῦ μυστηριώδους τούτου καλύμματος· ἐκεῖνο καταληπτόν, τοῦτο ἀκατάληπτον· ἐκεῖνο ἐσκέπαζε τὸ πρόσωπον τοῦ Μωϋσέως, τοῦτο καλύπτει τὸ θεῖον σῶμα καὶ αἷμα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ· τὸ πρᾶγμα τοῦτο, μυστήριον τῶν μυστηρίων ἀκατανόητον, ὑπερβαῖνον πάντας τοὺς ὅρους τῆς φύσεως, οὐδὲ λόγῳ πολυπραγμονούμενον, οὐδὲ ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς περιλαμβανόμενον, πίστει δὲ μόνῃ κατανοούμενον καὶ πιστευόμενον καὶ λατρευόμενον.

Ἐκ τούτου ὁ μὲν ἄπιστος, βλέπων τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον, καὶ ἀκούων, ὅτι ἐστὶ τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, γελᾷ καὶ περιπαίζει· ὁ δὲ αἱρετικός, ζητῶν παραλόγως τὸν φυσικὸν τῆς μεταβολῆς λόγον εἰς τὸ ὑπὲρ φύσιν καὶ λόγον μυστήριον, καὶ μὴ δυνάμενος εὑρεῖν αὐτόν, μωρολογεῖ, λέγων, ὅτι ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος τῆς εὐχα-

ριστίας τύπος μόνον ἐστὶ τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ· ἡμεῖς δὲ οἱ πιστοὶ καὶ ὀρθόδοξοι βλέπομεν καὶ μετὰ τὴν μυστηριώδη εὐλογίαν ἄρτον καὶ οἶνον, ἀλλ' ἀκούοντες τοῦ θεοῦ τὴν φωνὴν « Τοῦτο » ἐστὶ τὸ σῶμά μου, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ αἷ» μά μου—ἔχομεν τὸν λόγον τῆς πίστεως » βεβαιότερον » τῆς ὁρατικῆς δυνάμεως· γνωρίζομεν, ὅτι ἡ μυστηριώδης μεταβολὴ οὐ γίνεται κατὰ φυσικὸν λόγον, ὁμολογοῦμεν δέ, ὅτι ἐπιτελεῖται διὰ τῆς θείας καὶ παντοδυνάμου χάριτος· καὶ καθὼς μηδὲ τὸν φυσικὸν λόγον, μηδὲ τὸν τρόπον ζητοῦντες, πιστεύομεν, ὅτι ὁ θεὸς ἕν ἐστι καὶ τρία, καὶ ὅτι ὁ θεὸς ἐγένετο ἄνθρωπος, καὶ ὅτι ἡ μήτηρ τοῦ θεοῦ παρθένος ἔτεκε καὶ παρθένος ἔμεινε, καὶ πάντα τὰ λοιπὰ ἀκατάληπτα τῆς πίστεως μυστήρια, οὕτως ὁμολογοῦμεν, ὅτι ἐν τῇ θείᾳ εὐχαριστίᾳ, μενόντων τῶν συμβεβηκότων τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, ἡ μὲν οὐσία τοῦ ἄρτου μεταβάλλεται εἰς τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ δὲ οὐσία τοῦ οἴνου εἰς τὸ αἷμα αὐτοῦ, κἂν μὴ δυνάμεθα νὰ νοήσωμεν τὸν λόγον καὶ τὸ πῶς.

Ματ. 26, 26, 27. 2. Πέτρ. 1, 19.

Ὥστε, ὅταν προσερχώμεθα εἰς τὴν μετάληψιν τῶν μυστηρίων, ἡμεῖς πλησιάζομεν εἰς τὸν θεόν, θέλοντες, ἵνα ἑνωθῶμεν μετ' αὐτοῦ. Πρέπει λοιπὸν νὰ συλλογισθῶμεν τίς ἐστιν ὁ θεός, ποῖοι ἡμεῖς, καὶ πόσον μισεῖ ὁ θεὸς τὴν ἁμαρτίαν· Ὁ θεὸς ἐστὶ πανακήρατος καὶ πανάγιος, μᾶλλον δὲ ἡ αὐτοαγιωσύνη· ἡμεῖς βεβορβορωμένοι καὶ ἁμαρτωλοί, πάσης ἀνομίας καὶ ἀκαθαρσίας καταγώγια· Ἐφανέρωσε δὲ ὁ θεὸς πόσον ἀποστρέφεται τὴν ἁμαρτίαν, ὅταν ἐκήρυξε διὰ τῶν προφητῶν, ὅτι οὐδόλως δύναται οὐδὲ κἂν πρὸς ὀλίγον νὰ πλησιάσῃ πρὸς αὐτὸν ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος· ὅτι οὐδόλως δύνανται νὰ παρασταθῶσιν ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ οἱ παράνομοι· ὅτι μισεῖ πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν, ἀφανίζει πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος, βδελύσσεται τὸν ἄνδρα τὸν φονέα καὶ τὸν δόλιον· ἐφανέρωσε πόσον ἀποστρέφεται τὴν ἁμαρτίαν, ὅταν δι' αὐτὴν ἐπαίδευσε τοὺς ἀγγέλους, ἐξώρισε τοὺς πρωτοπλάστους, κατέκλυσε τὸν κόσμον, ἔβρεξε πῦρ καὶ θεῖον εἰς τὰ Σόδομα, ἐμάστιξε τὴν Αἴγυπτον, ἔστρεψε τὴν θάλασσαν, ἔσχισε τὴν γῆν, ἐξήλειψε τὰ ἔθνη τὰ ἄνομα, παρέδωκεν εἰς ἀφανισμὸν καὶ αὐτὴν τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν τὴν Ἱερουσαλήμ· ἐφανέρωσε τὸ ἄπειρον βάρος τῆς ἁμαρτίας, ὅταν ἔδειξεν, ὅτι διὰ τὴν αὐτῆς ἐξάλειψιν καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν ἁμαρτωλῶν ἀπέθανε διὰ σταυρικοῦ θανάτου ὁ ἀναμάρτητος καὶ μονογενὴς αὐτοῦ υἱός. Πῶς λοιπὸν ἡμεῖς, ἁμαρτωλοὶ ὄντες, πλησιάζομεν εἰς αὐτόν; πῶς, πεπληρωμένοι ὄντες πάσης ἀνομίας, προσερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν τῶν ἀχράντων καὶ φρικτῶν αὐτοῦ μυστηρίων;

Ψαλ. 4, 6.

Ἤκουσας ποτὲ πόσην καθαρότητα ζητεῖ ὁ θεὸς ἀπὸ τῶν θελόντων πλησιάσαι πρὸς αὐτόν; ὅτε ὁ θεὸς ἠθέλησεν, ἵνα οἱ Ἰσραηλῖται πλησιάσωσιν εἰς τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ, ὅπου αὐτὸς κατέβη, τότε εἶπε πρὸς τὸν Μωϋσῆν· « Καταβὰς διαμάρτυραι τῷ » λαῷ, καὶ ἅγνισον αὐτοὺς σήμερον καὶ » αὔριον, καὶ πλυνάτωσαν τὰ ἱμάτια, καὶ » ἔστωσαν ἕτοιμοι εἰς τὴν ἡμέραν τὴν » τρίτην ». Ἀκούεις; κάθαρσις· « Ἅγνισον

Ἐξ. 19, 10, 11.

αὐτούς·» πλύσις· «Καὶ πλυνάτωσαν τὰ ἱμάτια·» ἑτοιμασία τριήμερος· «Καὶ ἔςωσαν ἕτοιμοι εἰς τὴν ἡμέραν τὴν τρίτην.» Τόσην ἑτοιμασίαν ποιεῖ ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραήλ, οὐχ ἵνα ἀναβῇ ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους Σινᾶ, ὅπου κατέβη ὁ θεός, ἀλλ' ἵνα σταθῇ κάτω κύκλῳ τῆς ὑπωρείας τοῦ ὄρους· μετὰ δὲ τὴν τοσαύτην ἑτοιμασίαν οὐδεὶς ἐτόλμα οὐχὶ μόνον ἵνα ἀναβῇ εἰς τὸ ὄρος, ἀλλ' οὐδὲ κἂν νὰ ψηλαφήσῃ αὐτό· «Προσέχετε ἑαυτοῖς τοῦ ἀναβῆναι εἰς τὸ ὄρος, καὶ θίγειν τι αὐτοῦ»· οὐαὶ δὲ εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἀπετόλμα νὰ ψηλαφήσῃ τὸ ὄρος· τόξου βέλος, λιθοβόλημα, θάνατος ἦν ἡ τιμωρία αὐτοῦ· «Πᾶς ὁ ἁψάμενος τοῦ ὄρους θανάτῳ τελευτήσει· οὐχ ἅψεται αὐτοῦ χείρ· ἐν γὰρ λίθοις λιθοβοληθήσεται, ἢ βολίδι κατατοξευθήσεται»· ἐξαίρεσις δὲ οὐδεμία· «Ἐάν τε κτῆνος, ἐάν τε ἄνθρωπος οὐ ζήσεται». Σὺ λοιπόν, ὅςις πλησιάζεις οὐχὶ εἰς τὸ ὄρος, ἀλλ' εἰς τὸν θεόν· σύ, λέγω, ὅστις οὐ ψηλαφᾷς τὸ Σινᾶ, ἀλλὰ καὶ ψηλαφᾷς καὶ μεταλαμβάνεις τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, ποίαν ἑτοιμασίαν ποιεῖς; καθαρίζεις πρῶτον τὴν ψυχήν σου διὰ τῆς μετανοίας; πλύνεις τοὺς ῥύπους καὶ τὰς ἀκαθαρσίας τῆς καρδίας διὰ τῶν δακρύων σου; ἑτοιμάζεσαι κἂν πρὸ τριῶν ἡμερῶν διὰ προσευχῆς καὶ νηστείας καὶ τῶν ἄλλων θεαρέστων πράξεων; Σὺ καταδαπανᾷς μὲν ὅλον τὸν καιρὸν τῆς νηστείας τὸν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας διωρισμένον διὰ τὴν ἑτοιμασίαν τῆς θείας μεταλήψεως εἰς τὰς σωματικὰς μερίμνας καὶ φροντίδας, περιμένεις δὲ τὴν ἐσχάτην καὶ τελευταίαν ἡμέραν τῆς νηστείας, ἵνα ἔλθῃς πρὸς τὸν πνευματικόν σου πατέρα· τότε δὲ σὺ μὲν μόλις μετὰ πολλῆς σπουδῆς προφθάνεις νὰ ἐξαγγείλῃς ἐκεῖνα τὰ ἁμαρτήματα, ὅσα ἡ μνήμη σου τότε ὑπαγορεύει· οὐδὲ δάκρυον χέεις, οὐδὲ ἀπόφασιν ποιεῖς διορθώσεως καὶ ἐπιστροφῆς· ἐκεῖνος δέ, βλέπων τὸ περιμένον πλῆθος τῶν ἐξομολογηθησομένων, καὶ σπουδάζων, ἵνα ἀκούσῃ πάντων τὴν ἐξομολόγησιν, οὐδὲ ἐλέγχει σε ὡς πρέπει, οὐδὲ σε νουθετεῖ κατὰ τὸ χρέος αὐτοῦ· καὶ οὕτως αὐτὸς μὲν μετὰ πολλῆς ταχύτητος ἀναγινώσκει σοι τὴν συγχωρητικὴν εὐχήν, σὺ δὲ τὴν αὔριον, ἤ, ἂν τύχῃ, τὴν αὐτὴν ὥραν, τολμᾷς ἀνυποςόλως καὶ μεταλαμβάνεις ἀφόβως τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου σου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐξ. 19, 12. — αὐτ. 13.

Ἐὰν ὁ θεὸς ἐπαῤῥησιάζετο εἰς τὴν ἁγίαν τράπεζαν, καθὼς ἐφάνη ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ, «Αἱ φωναὶ καὶ ἀστραπαί, ἡ γνοφώδης νεφέλη», καὶ ὁ φοβερὸς ἦχος τῆς σάλπιγγος ἐφόβουν ἡμᾶς, καθὼς ἐφόβησαν τότε τοὺς ὄντας ἐν τῇ παρεμβολῇ, καὶ τὸ πῦρ ἐκεῖνο καὶ ὁ καπνὸς ὁ ἀναβαίνων ὡς ἀπὸ καμίνου καιομένης ἐποίει ἡμᾶς ἐκστατικοὺς σφόδρα, καθὼς τότε τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραήλ· ἐὰν ὁ θεὸς ἐφαίνετο ἐπάνω εἰς τὸ θυσιαστήριον, καθὼς ἐφανερώθη ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος τὸ Χωρήβ, «Τὸ πνεῦμα τὸ μέγα καὶ κραταιόν, τὸ διαλύον τὰ ὄρη καὶ συντρίβον τὰς πέτρας, καὶ ὁ συσσεισμὸς ὁ φοβερὸς» ἔστρεφεν ἡμᾶς εἰς τὰ ὀπίσω, ἐκαλύπταμεν βέβαια καὶ ἡμεῖς τὸ πρόσωπον ἡμῶν, καὶ φεύγοντες ἐκρυπτόμεθα ὑπὸ τὰ σπήλαια, καθάπερ τότε ὁ Ἠλίας ὁ μεγαλώνυμος· ἐὰν κατὰ τὴν ὥραν τῆς τελετῆς τοῦ μυςηρίου ἐφανεροῦτο «ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου

Ἐξ. 19, 16, 18. — 3. Βασιλ. 19, 11, 12 — Δαν. 7 13. αὐτ. 10.

» μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμε» νος », ἐβλέπαμεν δὲ ποταμὸν πύρινον ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ χιλίας χιλιάδας ἀγγέλων λειτουργούντων αὐτῷ, καὶ μυρίας μυριάδας ἀρχαγγέλων παρεστηκότων ἐνώπιον αὐτοῦ, καθὼς ἐπαῤῥησιάσθη εἰς τὴν Βαβυλῶνα ἐνώπιον τοῦ Δανιήλ, ἔφριττεν ἀναμφιβόλως τὸ πνεῦμα, καὶ ἐταράττοντο οἱ διαλογισμοὶ τῆς ψυχῆς, καὶ ἠλλοιοῦτο ἡ μορφὴ τοῦ προσώπου ἡμῶν, καθὼς τότε ἡ τοῦ μεγάλου προφήτου Δανιήλ· ἐὰν ἔβλεπες, χριστιανέ, ὅταν πλησιάζῃς εἰς τὴν μετάληψιν τοῦ μυστηρίου, « Τὸν Κύριον καθή» μενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου », καὶ πλήρη δόξης τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ Σεραφὶμ ἑξαπτέρυγα κύκλῳ αὐτοῦ, ταῖς μὲν δυσὶ τῶν πτερύγων κατακαλύπτοντα τὰ πρόσωπα, ταῖς δὲ δυσὶ τοὺς πόδας, ταῖς δὲ δυσὶ πετόμενα, καὶ κραυγάζοντα, καὶ λέγοντα « Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, Κύριος » σαβαώθ, πλήρης πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης » αὐτοῦ », καὶ ἔβλεπες εἰς τὴν χεῖρα τοῦ ἱερέως τὸν ἄνθρακα, ὃν λαμβάνει διὰ τῆς λαβίδος, καὶ ἅπτεται τοῦ στόματός σου, τότε βέβαια κατενύγετο ἡ καρδία σου, καὶ ἐβόας, ὥσπερ ὁ μεγαλοφωνότατος Ἡσαΐας, ὦ ταλαίπωρος ἐγώ, ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς ὢν « Καὶ ἀκάθαρτα χείλη ἔχων » οὐ μόνον βλέπω, ἀλλὰ καὶ μεταλαμβάνω τὸν βασιλέα τῆς δόξης καὶ Κύριον σαβαώθ· ἐὰν τὴν ὥραν, καθ' ἣν μεταλαμβάνεις, ἔβλεπες μίαν μόνην ἀκτῖνα τῆς θείας δόξης, ἐτρόμαζες τότε, καὶ μὴ δυνάμενος στῆσαι τοὺς πόδας σου ἔπιπτες ἐπὶ πρόσωπον, καθὼς ἔπεσον οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριςοῦ, ὅτε ἐν τῷ Θαβωρείῳ ὄρει ἔλαμψεν ἡ θεία δόξα τοῦ προσώπου αὐτοῦ.

Ἡσ. 6, 1.

αὐτ. 3.

Ταῦτα ἀληθῶς οὐ βλέπετε· ἀλλ' οὐχ ἠκούσατε τί ἔπαθεν ὁ Ὀζά, ὅταν αὐθαδῶς ἤγγιζε τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ; « Ἐθυμώθη » Κύριος ὀργῇ τῷ Ὀζᾷ, καὶ ἔπαισεν αὐ» τὸν ἐκεῖ ὁ θεός, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ παρὰ » τὴν κιβωτὸν τοῦ Κυρίου ἐνώπιον τοῦ » θεοῦ »· οὐκ ἐμάθετε τί ἔπαθεν ὁ Ὀζίας, ὅτε παρανόμως ἐθυμίασεν ἐν τῷ ναῷ; « Ἡ » λέπρα ἀνέτειλεν ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ » ἐναντίον τῶν ἱερέων, ἐν οἴκῳ Κυρίου, » ἐπάνω τοῦ θυσιαστηρίου τῶν θυμιαμά» των »· οὐκ ἀνέγνωτε τί συνέβη εἰς τοὺς ἀνευλαβεῖς καὶ πονηροὺς ἱερεῖς Ὀφνὶ καὶ Φινεὲς τοὺς ἀναξίως βαστάζοντας τὴν κιβωτὸν τοῦ Κυρίου; « Ἔπεσον ἀμφότεροι » ἐν τῇ παρεμβολῇ τοῦ πολέμου, καὶ ἀπέ» θανον ».

2. Βασιλ. 6, 7.

2. Παραλ. 26, 19.

1. Βασ. 4, 11.

Μήπως δέ, ἐπειδὴ ὁ θεὸς ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς εὐχαριστίας οὐ παῤῥησιάζεται, καθὼς πολλάκις τὸ πάλαι ἐφάνη, οὐδὲ παιδεύει τοὺς ἀναξίους καθὼς πρότερον, διὰ τοῦτο ἡμεῖς καταφρονοῦμεν « Τοῦ πλού» του τῆς χρηστότητος, καὶ τῆς ἀνοχῆς » καὶ τῆς μακροθυμίας αὐτοῦ »; Ἀλλ' ἐὰν οὕτως ἔχῃ, οὐαὶ ἡμῖν! διότι κατὰ τὴν σκληρότητα καὶ ἀμετανόητον καρδίαν ἡμῶν θησαυρίζομεν ἑαυτοῖς ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ· ἐπειδὴ « Ὁ ἐσθίων καὶ πίνων ἀνα» ξίως, κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ » διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ». Τοῦτο δὲ τὸ κρίμα ἐπάγει οὐχὶ μόνον ποικίλα παθήματα, καὶ ἀῤῥωστίας, καὶ θάνατον, καθὼς ἐσημείωσεν ὁ θεῖος ἀπόστολος, γράφων πρὸς τοὺς Κορινθίους· « Διὰ τοῦτο ἐν » ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄῤῥωστοι, καὶ

Ῥωμ. 2, 4.

1. Κορ. 11, 29

αὐτόθ. 30.

» κοιμῶνται ἱκανοί », ἀλλὰ καὶ τὴν αἰώνιον κόλασιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτε ὁ θεὸς « ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ », ὡς ἐδήλωσεν ἡμῖν ὁ τῶν ὅλων Κύριος, λέγων· « Τότε ἄρξεσθε λέγειν· ἐφάγομεν ἐνώ» πιόν σου, καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλα» τείαις ἡμῶν ἐδίδαξας. Καὶ ἐρεῖ· λέγω » ὑμῖν οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ· ἀπόστη» τε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργάται τῆς ἀδι» κίας ».

Ῥωμ. 2, 6.

Λουκ. 13, 26, 27.

Ἐπειδὴ δὲ τοσαύτη καὶ τοιαύτη τιμωρία πρόκειται εἰς τοὺς ἀναξίως μεταλαμβάνοντας τῶν φρικτῶν τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων, διὰ τοῦτο ὁ θεηγόρος Παῦλος ἔδωκε ταύτην τὴν ἐντολήν, « Δοκιμαζέτω » δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ » ἄρτου ἐσθιέτω, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου » πινέτω ». Ἀκούεις σοφίαν καὶ σύνεσιν; χειροτονεῖ σε κριτὴν σεαυτοῦ· διὰ τί; διότι τίς ἄλλος πάντων τῶν ἀνθρώπων « Οἶδε » τὰ τοῦ ἀνθρώπου εἰμὴ τὸ πνεῦμα τοῦ » ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ »; τίς ἄλλος ἄνθρωπος οἶδεν ἀκριβέστερον τὰ ἀπόκρυφα τῆς καρδίας σου εἰμὴ τὸ πνεῦμά σου καὶ ἡ συνείδησίς σου; Διὰ τοῦτο οὖν, πρὶν ἢ πλησιάσῃς εἰς τὰ μυστήρια, δοκίμασον σεαυτόν, ἐξέτασον τὰς πράξεις σου, καὶ ἐὰν εὕρῃς ἐν αὐταῖς παράβασιν τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ καὶ γνώμην ἀδιόρθωτον, ἄπεχε· διότι, ἐὰν μεταλάβῃς, γίνεσαι « Ἔνοχος » τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου »· Πολυπραγμόνησον τοὺς λόγους σου, καὶ ἐὰν γνωρίσῃς, ὅτι « τὸ στόμα σου ἐπλεόνα» σε κακίαν, καὶ ἡ γλῶσσά σου περιέπλεκε » δολιότητας, καὶ ὅτι καθήμενος, κατὰ τοῦ » ἀδελφοῦ σου κατελάλεις, καὶ κατὰ τοῦ » υἱοῦ τῆς μητρός σου ἐτίθεις σκάνδαλον », ψεῦδος, συκοφαντίαν, προδοσίαν, μένῃς δὲ ἐν τούτοις ἀμετανόητος, ἄπεχε· διότι ἀναξίως ἐσθίεις καὶ πίνεις, καὶ ἔνοχος γίνεσαι τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου· ἐξερεύνησον τὰς ἐνθυμήσεις σου, καὶ ἐὰν ἴδῃς ὑπερηφάνειαν εἰς τὸν νοῦν, φθόνον εἰς τὴν ψυχήν, ἔχθραν εἰς τὴν καρδίαν σου, μετάνοιαν δὲ οὐδεμίαν, ἄπεχε· διότι, ἐὰν μεταλάβῃς, κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίεις καὶ πίνεις.

1. Κορ. 11, 28.

1. Κορ. 2, 11.

αὐτ. 11, 27.

Ψαλ. 49, 20 21.

Τὸ μυστήριον πανάγιον· πρέπον οὖν ἐστιν, ἵνα καὶ οἱ προσερχόμενοι εἰς αὐτὸ ἅγιοι ὦσι. Διὰ τοῦτο ὁ ἱερεύς, ὅταν πλησιάσῃ ὁ καιρὸς τῆς θείας μεταλήψεως, ἐκφωνεῖ « Τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις »· ἀλλὰ τίς ὁ ἅγιος; « τίς καθαρὸς ἔσται ἀπὸ ῥύπου; ἀλ» λ' οὐδείς, ἐὰν καὶ μία ἡμέρα ὁ βίος αὐ» τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ». Τί λοιπὸν ποιητέον; ἆρά γε συμφέρει νὰ ἀπέχωμεν τοῦ μυστηρίου, ἵνα μὴ ἐμπέσωμεν εἰς ἐνοχὴν καὶ κρίμα; οὐχί· ἡ μετάληψις τῆς θείας εὐχαριστίας ἐστὶν ἀναγκαία πρὸς στηριγμὸν τῆς πίστεως, πρὸς κατόρθωσιν τῆς ἀρετῆς, πρὸς τελειότητα τοῦ βίου· χωρὶς τῆς μεταλήψεως τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου, ἀδύνατον ἐςὶ νὰ κληρονομήσωμεν τὴν αἰώνιον ζωήν· « Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑ» μῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ » τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, » οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς ».

Ἰώβ. 14, 4, 5.

Ἰωάν. 6, 53.

Ἀλλὰ βλέπω, λέγεις, δύο πράγματα, στενὰ καὶ τὰ δύο· ἐὰν μεταλάβω ἀναξίως, ἁμαρτάνω· ἐὰν μὴ μεταλάβω ὁλοτελῶς, κολάζομαι· τί νὰ πράξω λοιπόν, οὐκ οἶδα. Ἄλλο τρίτον, ἀδελφέ, ποίησον, ἤγουν μετάλαβε ἀξίως· ἀλλὰ πῶς, ἁμαρτωλὸς ὤν;

Τὸ πῶς περιέγραψέ σοι ὁ θεὸς καὶ διὰ τοῦ προφήτου Μωϋσέως καὶ διὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου· ὁ μὲν Παῦλος παραγγέλλει σοι· δοκίμασον πρῶτον σεαυτόν, ἤγουν ἐξερεύνησον πάσας τὰς ἁμαρτίας σου, καὶ βλέπων μὲν τὸ πλῆθος τῶν ἀνομιῶν σου, ςοχαζόμενος δὲ τὸ ἀναγκαῖον τῆς μεταλήψεως διὰ τὴν σωτηρίαν σου, μὴ νυστάξῃς, μηδὲ ὑπνώσῃς, μηδὲ μείνῃς κοιτόμενος εἰς τὸν βόρβορον τῆς ἁμαρτίας σου « Ἔγειραι » ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, » καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός ». Ποίησον ὅσα διὰ τοῦ Μωϋσέως διέταξέ σοι ὁ θεός· ἄγνισον σεαυτόν, ὅπερ ἐστί, μετανόησον, ὡς ὁ Μανασσῆς· ἐγκατάλειπε τὴν ἀνομίαν, ὡς ὁ Ζακχαῖος· ἀποφάσισον νὰ ζήσῃς εὐαρέστως τῷ θεῷ, ὡς ὁ Ματθαῖος· ἄγνισον σεαυτόν, ἤγουν πρόσελθε εἰς τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς τὸ κριτήριον, καὶ μετὰ ταπεινοφροσύνης, ὡς ἡ πόρνη, καὶ μετὰ κατανύξεως, ὡς ὁ λῃστής, ἐξαγόρευσον πάσας τὰς ἁμαρτίας σου· ἡ μετάνοια, ἡ ἐπιςροφή, ἡ τελεία ἀποχὴ τῆς ἁμαρτίας, ἡ ἐξομολόγησις ἐξαλείφει τὰς ἀνομίας σου, καὶ καθαρίζει σε ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν σου· « Τὴν ἁμαρτίαν » μου ἐγνώρισα, λέγει ὁ προφήτης, καὶ τὴν » ἀνομίαν μου οὐκ ἐκάλυψα· εἶπα, ἐξαγο- » ρεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου τῷ » Κυρίῳ, καὶ σὺ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν » τῆς καρδίας μου ». Πλῦνον, ὡς ὁ Πέτρος, διὰ πικρῶν δακρύων οὐχὶ τὰ ἱμάτιά σου, ἀλλὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοὸς καὶ τῆς καρδίας σου τὸν ῥύπον· τοὐλάχιστον πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἑτοίμασον σεαυτὸν διὰ προσευχῆς, διὰ νηστείας, διὰ ἐλεημοσύνης, καὶ διὰ παντὸς ἄλλου θεαρέστου ἔργου· ἔπειτα μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβείας, μετὰ φόβου καὶ τρόμου πρόσελθε, τύπτων τὸ στῆθος, ὡς ὁ τελώνης, καὶ τὸ « Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανός, » ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς » κραυγάζων, ὡς ὁ ἑκατόνταρχος, καὶ οὕτω μετάλαβε τῶν ἐπουρανίων τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων. Τοιουτοτρόπως γίνεταί σοι ἡ μετάληψις ψυχῆς καὶ σώματος ἁγιασμός, καὶ τελεία μετὰ τοῦ θεοῦ ἕνωσις· τότε δὲ γίνεσαι τοῖς πάθεσιν ἀνίκητος, τοῖς δαίμοσι φοβερός, τῶν ἀγγέλων φίλος, τοῦ θεοῦ υἱός, καὶ τῆς ἐπουρανίου αὐτοῦ βασιλείας κληρονόμος. Ἀμήν.

Ἐφεσ. 5, 14.

Ψαλ. 31, 5, 6.

Ματ. 8, 8.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Ε'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Καθὼς ὁ βοτανικὸς ὁ ἔμπειρος ὅσον ἐρευνᾷ τῶν χόρτων τὰ ἰδιώματα, τόσον ἁρμοδιώτερα εὑρίσκει τῶν ἀσθενειῶν τοῦ σώματος τὰ ἀντιφάρμακα, οὕτω καὶ ὁ εὐλαβὴς χριστιανὸς ὅσον στοχάζεται τοῦ θεοῦ τὰ λόγια, τόσον περισσότερα εὑρίσκει τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς τὰ βότανα. Ἐὰν ἀπερισκέπτως ἤκουσας τὴν σημερινὴν τοῦ εὐαγγελίου ἱστορίαν, μίαν μόνην θαυματουργίαν κατενόησας, ἤγουν τὴν τῶν δαιμονιζομένων θεραπείαν· ἐὰν δὲ περιεργασθῇς πάσας τὰς περιστάσεις τῆς ἱστορίας, εὑρίσκεις νοήματα εἰς τὴν ψυχήν σου πολλὰ ὠφέλιμα. Διὰ τοῦτο ὁ μὲν θεάνθρωπος Ἰησοῦς παρήγγειλε τοῖς Ἰουδαίοις, ἵνα ἐρευνῶσι τὰς θείας γραφάς, καθότι ἐκεῖναι περιέχουσι τὰς περὶ αὐτοῦ μαρτυρίας· « Ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς » δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν· » καὶ ἐκεῖναι εἰσὶν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ » ἐμοῦ »· ὁ δὲ προφητάναξ Δαβὶδ μακαρίζει ἐκείνους, οἵτινες, ἐξ ὅλης καρδίας ἐκζητοῦντες μαθεῖν τὰ περὶ τοῦ θεοῦ, ἐρευνῶσι τὰ θεῖα αὐτοῦ λόγια « Μακάριοι οἱ ἐξερευνῶντες » τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐκ» ζητήσουσιν αὐτόν ». Ἡ τοιαύτη ἔρευνα φωτίζει τὸν νοῦν εἰς τὴν γνῶσιν καὶ διάκρισιν τῶν καλῶν καὶ πονηρῶν ἔργων, καὶ θερμαίνει τὴν ψυχὴν εἰς τὸν γλυκερὸν ἔρωτα τοῦ ὄντως ἐρασμίου καὶ ἀγαπητοῦ θεοῦ, καὶ τῆς ἐπουρανίου αὐτοῦ βασιλείας. Καὶ ἡ μὲν ἔρευνα τῶν τοῦ θεοῦ λόγων ἔργον ἐστὶ τῆς εὐλαβείας ἡμῶν καὶ προθυμίας, ἡ δὲ κατανόησις αὐτῶν καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν καρποφορία ἔλεος ἐστὶ τοῦ πανοικτίρμονος θεοῦ, εἰς ὃν ἐλπίζοντες, προβάλλομεν τοῦ σημερινοῦ εὐαγγελίου τὴν ἑρμηνείαν.

(Ἰωάν. 5, 39.) (Ψαλ. 118, 2.)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐλθόντι τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσηνῶν, ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι, ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης. (Ματ. 8, 28.)

Οἱ ἅγιοι εὐαγγελισταὶ Μάρκος καὶ Λουκᾶς, τὴν αὐτὴν ἱστορίαν διηγούμενοι, λέγουσιν, ὅτι εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν ἐγένετο ἡ θαυματουργία, καὶ ὅτι οὐχὶ δύο, ἀλλ' ἕνα δαιμονιζόμενον ἐθεράπευσεν ὁ Κύριος· σὺ δὲ μὴ νομίσῃς, ὅτι ἐναντιολογοῦσιν οἱ θεῖοι εὐαγγελισταί· διότι αὐτὴ ἡ (Μάρκ. 5, 1. Λουκ. 8, 26.)

Εὐσέβ. περὶ τοπικ. ὀνομ. ὅρα τὴν ἁρμον. τῶν Γραφ. τὴν ὑπὸ Οὐαλτ. φιλοπον.

πόλις εἶχε δύο ὀνόματα, Γάδαρα καὶ Γέρασα ἢ Γέργεσα· κἂν δὲ δύο ἦσαν αἱ πόλεις, ὅμως ἡ μία ἀπεῖχε τῆς ἄλλης μόνον δύο ὥρας. Ὅθεν, ἐπειδὴ τὸ θαῦμα ἐγένετο ἔξω τῶν πόλεων, ἤγουν εἰς τὸ σύνορον τὸ μεταξὺ αὐτῶν, διὰ τοῦτο οἱ μὲν δύο εὐαγγελισταὶ ἀναφέρουσι τὸ ἔργον γεγενημένον εἰς τὴν πόλιν τῶν Γαδαρηνῶν, ὁ δὲ ἄλλος εἰς τὴν τῶν Γεργεσηνῶν· περὶ δὲ τοῦ ἑνὸς καὶ τῶν δύο δαιμονιζομένων σημείωσαι, ὅτι, κἂν οἱ δύο εὐαγγελισταὶ ἑνὸς μὲν δαιμονιζομένου ἐμνημόνευσαν, τοῦ ἐπισημοτέρου καὶ γνωστοῦ τοῖς πᾶσιν, ὅστις ἦν πολίτης τῆς πόλεως τῶν Γαδαρηνῶν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ θεῖος Λουκᾶς, οὐκ εἶπον ὅμως, ὅτι εἷς μόνος ἦν ὁ δαιμονιζόμενος· ἐπειδὴ δὲ βλέπομεν, ὅτι ὁ Μάρκος καὶ ὁ Λουκᾶς διηγοῦνται περὶ τοῦ ἑνὸς δαιμονιζομένου πολλὰ περισσότερα παθήματα ἤπερ ὁ Ματθαῖος περὶ τῶν δύο, εὐλογοφανῶς συμπεραίνομεν, ὅτι, κἂν καὶ οἱ δύο ἐβασανίζοντο ὑπὸ τῶν δαιμόνων, ὁ εἷς ὅμως ὁ ἐκ τῆς πόλεως ἔπασχε περισσότερον ἤπερ ὁ ἄλλος. Ὅθεν, ἐπειδὴ ὁ Ματθαῖος ἐφανέρωσε μόνον ὅσα πάθη ἔπασχον ἐπίσης καὶ οἱ δύο δαιμονιζόμενοι, διὰ τοῦτο καὶ περὶ τῶν δύο δαιμονιζομένων ἐλάλησεν· ὁ δὲ Μάρκος καὶ ὁ Λουκᾶς περιγράψαντες λεπτομερῶς πάντα τὰ βασανιστήρια, ὅσα ἐποίουν οἱ δαίμονες, ἠναγκάσθησαν μνημονεῦσαι ἑνὸς μόνου δαιμονιζομένου, ἐκείνου δηλονότι, ὅστις ἐβασανίζετο περισσότερον, καὶ ἦν γνωστὸς καὶ ἐπισημότερος. Ἀκούων δέ, ὅτι οἱ δαιμονιζόμενοι, ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, ὑπήντησαν τῷ Κυρίῳ Ἰησοῦ, μὴ νομίσῃς, ὅτι ἡ ἀπάντησις ἐγένετο κατὰ τύχην καὶ συμβεβηκός· διότι οὐδὲν γίνεται χωρὶς τῆς τοῦ θεοῦ εὐδοκίας καὶ θελήσεως· « Πᾶσαι δὲ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ἡμῶν » ἠριθμημέναι εἰσίν ». Ὁ θεάνθρωπος, ὡς τὰ πάντα εἰδώς, σπλαγχνισθεὶς ἐπὶ τοὺς βασανιζομένους ὑπὸ τῶν δαιμόνων, ἐπίτηδες ἦλθεν ἐκεῖ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, καθ' ἣν κατ' οἰκονομίαν θεοῦ οἱ δαιμονιζόμενοι ἐξῆλθον ἐκ τῶν μνημείων· διὸ καὶ ὑπήντησαν αὐτῷ. Καὶ τοῦτο δὲ περιεργείας ἄξιον, ἤγουν τὸ διὰ τί οἱ δαιμονιζόμενοι κατῴκουν εἰς τὰ μνήματα; περὶ τούτου σημείωσον, ὅτι ἔκπαλαι τινὲς πλανώμενοι ἐνόμιζον, ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν ἀποθανόντων γίνονται δαίμονες· σχεδὸν δὲ ὁμοίαν πλάνην ἔχουσιν ἄχρι τῆς σήμερον τινὲς ἀμαθέστατοι ἄνθρωποι, οἵτινες πιστεύουσι τὰ περὶ τῶν λεγομένων βουρκολάκκων ἢ βρυκολάκκων· οἱ οὖν δαίμονες, ἵνα τὴν πονηρὰν ταύτην πλάνην στηρίξωσιν, ἠνάγκαζον τοὺς δαιμονιζομένους, ἵνα κατοικῶσιν εἰς τὰ μνήματα. Ἦσαν δέ, λέγει ὁ εὐαγγελιστής, οὗτοι οἱ δαιμονιζόμενοι λίαν χαλεποί, ἤγουν πολλὰ σκληροὶ καὶ ἄγριοι, ὥστε διὰ τὰ φόβητρα καὶ τὰς ἐπιβουλὰς αὐτῶν οὐδεὶς ἠδύνατο διαπερᾶσαι δι' ἐκείνης τῆς ὁδοῦ, ὅπου αὐτοὶ παρέμενον· τοιοῦτοι δὲ ἦσαν οὐχὶ κατὰ φύσιν ὡς ἄνθρωποι, ἀλλὰ παρὰ φύσιν ὡς ὑπὸ δαιμόνων κινούμενοι καὶ ἐνεργούμενοι. Ὅτε δὲ ὑπαντήσαντες τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐπλησίασαν εἰς αὐτόν, τότε οἱ δαίμονες κατετρόμαξαν.

Λουκ. 8, 27.

Ματ. 10, 30.

Χρυσ. ὁμιλ. 28. εἰς τὸ κατὰ Ματ. καὶ 2. εἰς τὸν Λαζ.

Καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν, λέγοντες· τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ, ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς;

Ματ. 8, 29.

Μεγάλη, Κύριε, ἡ δύναμίς σου! καὶ οἱ δαίμονες ἐγνώρισαν καὶ ὡμολόγησαν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ· «Τί » ἡμῖν καὶ σοί », ἐκραύγασαν, ἤγουν ποίαν ὑπόθεσιν ἔχομεν μεταξὺ ἡμῶν, τί ζητοῦμεν ἢ ἡμεῖς παρὰ σοῦ ἢ σὺ παρ' ἡμῶν; Ὁμοίαν φράσιν εὑρίσκεις καὶ εἰς τὸ δέκατον ἕκτον κεφάλαιον τῆς δευτέρας τῶν βασιλειῶν, καὶ εἰς τὸ τριακοςὸν πέμπτον τῆς δευτέρας τῶν παραλειπομένων, καὶ εἰς τὸ δεύτερον κεφάλαιον τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου. Ταῦτα δὲ ἐξεβόησαν οἱ δαίμονες, ἐπειδὴ ἐφοβήθησαν μήπως ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τῇ δυνάμει τῆς θεότητος αὐτοῦ καταπέμψῃ αὐτοὺς εἰς τὰς βασάνους τοῦ ᾅδου· μήπως ἦλθες, λέγουσιν, εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ἵνα βασανίσῃς ἡμᾶς πρὸ καιροῦ, ἤγουν πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς κρίσεως; Ἐκ τούτου δύο τινὰ διδασκόμεθα· πρῶτον, ὅτι οὐχὶ μόνον οἱ προαποθανόντες ἀσεβεῖς καὶ οἱ ἀμετανόητοι ἁμαρτωλοί, ἀλλ' οὐδὲ οἱ δαίμονες ἔλαβον ἄχρι τῆς σήμερον τὴν τελείαν κόλασιν, τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς κρίσεως περιμένοντες· τοῦτο δὲ σαφέστατα ἐδίδαξαν καὶ οἱ δύο ἀπόστολοι, ὅτε Πέτρος λέγων, «Εἰ γὰρ ὁ » θεὸς ἀγγέλων ἁμαρτησάντων οὐκ ἐφείσα- » το, ἀλλὰ σειραῖς ζόφου ταρταρώσας παρέ- » δωκεν εἰς κρίσιν τετηρημένους », καὶ ὁ Ἰούδας ὁμοίως, «Ἀγγέλους τοὺς μὴ τηρήσαντας » τὴν ἑαυτῶν ἀρχήν, ἀλλ' ἀπολιπόντας τὸ » ἴδιον οἰκητήριον, εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέ- » ρας δεσμοῖς ἀϊδίοις ὑπὸ ζόφον τετήρηκε »· δεύτερον, ὅτι τόσον φοβερὰ ἐστὶν ἡ κόλασις, ὥστε καὶ οἱ δαίμονες, φρίττοντες αὐτήν, προκρίνουσι τῆς καταδίκης ἐκείνης τὴν μετὰ τῶν ἀκαθάρτων χοίρων συγκατοίκησιν, ὡς δηλοποιοῦσι τὰ ἐφεξῆς εὐαγγελικὰ λόγια.

2. Πέτρ. 2, 4.

Ἰούδ. 6.

Ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη· οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτόν, λέγοντες· Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων.

Ματ. 8, 30, 31.

Μακρὰν ἀπὸ τοῦ τόπου ἐκείνου, ὅπου ἦσαν οἱ δαιμονιζόμενοι, ἔβοσκεν ἀγέλη πολλῶν χοίρων· οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν τὸν Ἰησοῦν Χριςόν, λέγοντες, Κύριε, ἐὰν διὰ τῆς προςαγῆς σου ἐκβάλῃς ἡμᾶς ἐκ τῶν σωμάτων τῶν ἀνθρώπων τούτων, δὸς ἡμῖν ἄδειαν, παρακαλοῦμέν σε, ἵνα ὑπάγωμεν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. Βλέπε οὖν πόση ἐςὶν ἡ δύναμις τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, καὶ πόση τῶν δαιμόνων ἡ ἀσθένεια, οἵτινες, ἐὰν οὐδὲ τοὺς χοίρους χωρὶς παραχωρήσεως θεοῦ δύνανται βλάψαι, πολλῷ μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους τοὺς κατ' εἰκόνα θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν πλασθέντας. Καθὼς δὲ τότε ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐφυγάδευε τὰ δαιμόνια, οὕτω νῦν ὁ τύπος τοῦ σταυροῦ καὶ ἡ ἐπίκλησις τοῦ παναγίου ὀνόματος αὐτοῦ καταδιώκει αὐτά· «Ἐν γὰρ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ » πᾶν γόνυ κάμψει ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, » καὶ καταχθονίων ». Ὅταν οὖν ἔρχωνται οἱ δαίμονες καὶ πειράζωσί σε, τότε, ἐὰν θέλῃς, διώκεις αὐτοὺς μακρὰν ἀπὸ σοῦ, τῷ τύπῳ τοῦ σταυροῦ σημειούμενος, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπικαλούμενος. Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τὴν προκειμένην τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου σειράν. Ἐπήκουσεν ὁ Κύριος τὴν δέησιν τῶν δαιμόνων.

Φιλιπ. 2, 10.

24*

Ματ. 8, 32.

Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὑπάγετε. Οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. Καὶ ἰδοὺ ὥρμησε πᾶσα ἡ ἀγέλη τῶν χοίρων κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασι.

Ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ἔργον ἐγένετο. Εἶπεν εἰς τοὺς δαίμονας, Ὑπάγετε· αὐτοὶ δὲ, εὐθὺς ὑπακούσαντες, ἐξῆλθον μὲν ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, εἰσῆλθον δὲ εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων, καὶ ἰδοὺ εὐθὺς οἱ χοῖροι ὥρμησαν εἰς τὸν κρημνόν, ἐκεῖθεν δὲ κατακρημνισθέντες εἰς τὴν θάλασσαν, ἀπεπνίγησαν πάντες ἐντὸς τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης. Ἀλλὰ διὰ τί οἱ μὲν δαίμονες παρεκάλεσαν, ὁ δὲ Κύριος, τῆς δεήσεως αὐτῶν ἐπακούσας, ἔδωκεν ἄδειαν, ἵνα εἰσέλθωσιν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων; ὅπου χοῖροι, ἐκεῖ βόρβορος καὶ ἀκαθαρσία. Τοῦτο οὖν ἐγένετο οἰκονομικῶς, ἵνα μάθωμεν, ὅτι ὅπου ἡ ἀκαθαρσία τῆς ἁμαρτίας καὶ ὁ βόρβορος τῶν αἰσχρῶν πράξεων, ἐκεῖ καὶ οἱ ἀκάθαρτοι δαίμονες ἀναπαύονται, ἐκεῖ καὶ ὁ θεὸς συγχωρεῖ αὐτοῖς τὴν εἴσοδον. Ἀλλὰ πῶς ὁ δικαιότατος θεὸς ὑπέφερε τὴν ζημίαν, ὅσην ἔπαθον οἱ κύριοι τῶν χοίρων; Πρὸς ποινὴν τῶν ἁμαρτανόντων καὶ στήριγμα τῶν δικαίων κατακλυσμὸν παγκόσμιον ὁ θεὸς ἐπήνεγκε, πόλεις αὐτάνδρους κατέκαυσε, γένη ὁλόκληρα ἐξήλειψεν· εἶτα ἀποροῦμεν περὶ τοῦ πῶς ὑπέφερεν ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ τὴν ζημίαν, ἣν ἔπαθον οἱ κύριοι τῶν χοίρων; Εἰς τὴν πόλιν τῶν Γεργεσηνῶν κατῴκουν μὲν ἐθνικοί, πλὴν κατῴκουν καὶ Ἑβραῖοι· μήπως οὖν οἱ Ἑβραῖοι, τοὺς συγκατοικοῦντας αὐτοῖς ἐθνικοὺς μιμούμενοι, οὐ μόνον ἔτρεφον τοὺς χοίρους, ἀλλὰ καὶ ἔτρωγον ἀπὸ τῶν χοιρίνων κρεάτων, παραβαίνοντες τὸν μωσαϊκὸν νόμον, ὅθεν πρὸς παιδείαν καὶ σωφρονισμὸν αὐτῶν τοιουτοτρόπως ἐπαιδεύθησαν; Καὶ τοῦτο δὲ σημειώσεως ἄξιον, ἤγουν τὸ ὅτι ἡ ἔφοδος τῶν δαιμόνων εἰς τοὺς χοίρους κατέστησε τὸ θαῦμα ἐπίσημον καὶ περιβόητον, ἑπομένως δὲ καὶ πολλὰ ὠφέλιμον· διότι ἰδόντες οἱ χοιροβοσκοὶ ὅσα ἔπαθον οἱ χοῖροι, διεφήμισαν πανταχοῦ τοῦ θαυματουργοῦ τὴν θείαν δύναμιν.

ὅρα τὸν Ἰώσηπ. ἐν 20κ. 35. 2, 2. περὶ ἰουδ. πελ.

Οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀπήγγειλαν πάντα, καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων.

Ματ 8, 33.

Βλέπετε πῶς τὰ συμβάντα εἰς τοὺς χοίρους κατέστησαν τοὺς χοιροβοσκοὺς διδασκάλους καὶ κήρυκας τοῦ θαύματος; ἐπειδὴ οἱ χοῖροι ἐξηφανίσθησαν, οἱ βόσκοντες αὐτοὺς ἔφυγον εὐθὺς ἐκεῖθεν, καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἐκήρυττον πάντα, ἤγουν ὅσα ἔπαθον οἱ χοῖροι, προσέτι δὲ καὶ ὅσα συνέβησαν εἰς τοὺς δαιμονιζομένους.

Ματ. 8, 34.

Καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθον εἰς συνάντησιν τῷ Ἰησοῦ· καὶ ἰδόντες αὐτόν, παρεκάλεσαν αὐτόν, ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

Ἀκούετε πόσην περιέργειαν ἐξύπνισεν ἡ ἀκοὴ τοῦ θαύματος; Ἰδού, λέγει, πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ πόλει τῶν Γεργεσηνῶν, ἄνδρες, γυναῖκες, νέοι, γέροντες, πάσης ἡλικίας καὶ καταστάσεως ἄνθρωποι, ἀφέντες

τὴν πόλιν, ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, σκοπὸν ἔχοντες ἰδεῖν ὀφθαλμοφανῶς, ὅσα ἤκουσαν· « Καὶ ἐξῆλθον, λέγει » ὁ ἱερὸς Μάρκος, ὁμοίως καὶ ὁ Λουκᾶς, » ἰδεῖν τί ἐστι τὸ γεγονός ». Ἀλλὰ τί ἐποίησαν, καὶ ἀκούσαντες τὸ θαῦμα, καὶ συναντήσαντες τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ ἰδόντες ὀφθαλμοφανῶς τοὺς πρότερον δαιμονιζομένους σωφρονοῦντας καὶ ἱματισμένους, καὶ πληροφορηθέντες περὶ τῆς ἀπωλείας τῶν χοίρων; ἆρά γε προσεκύνησαν τὸν θαυματουργόν; ἆρά γε εὐχαρίστησαν τῷ εὐεργέτῃ; ἠθέλησαν ἆρά γε ἀκοῦσαι τὴν διδαχὴν τοῦ διδασκάλου; οὐδὲν τούτων ἔπραξαν· ἀλλὰ παρεκάλεσαν αὐτόν, ἵνα ἀναχωρήσῃ καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων τῆς πόλεως αὐτῶν. Διὰ τί δὲ τοῦτο; διὰ τί διώκουσι τὸν εὐεργέτην; διὰ τὸν φόβον, λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς· « Ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνείχοντο ». Ὥσστε καὶ ὁ πολὺς φόβος σκοτίζει τὸν νοῦν, καθὼς καὶ τὰ ἄλλα πάθη, καὶ καταχρημνίζει αὐτὸν εἰς τὴν ἀχαριςίαν καὶ παραλογίαν· ὁ δὲ ἀνεξίκακος Ἰησοῦς, ἐπακούσας τῆς δεήσεως αὐτῶν μετὰ πραότητος καὶ ἀνεξικακίας, ἐμβαίνει εἰς τὸ πλοῖον, καὶ διαπεράσας τὴν θάλασσαν, ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.

Μάρκ. 5, 15. Λουκ. 8, 35. Λουκ. 8. 37.

Καὶ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον, διεπέρασε καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. (Ματ. 9, 1.)

Ἀναχωρήσας ἐκεῖθεν ὁ θεάνθρωπος ἦλθεν εἰς τὴν Καπερναούμ, ὡς ἐπιβεβαιοῖ ὁ εὐαγγελιστὴς Μάρκος, λέγων « Καὶ πάλιν εἰσ» ἦλθεν εἰς Καπερναούμ ». Αὐτὴν δὲ ἰδίαν τοῦ Χριστοῦ πόλιν ὠνόμασεν ὁ ἱερὸς Ματθαῖος, καθότι, κἂν ἐν τῇ Βηθλεὲμ ἐγεννήθη, καὶ ἐν τῇ Ναζαρὲτ ἀνετράφη, ἐν τῇ Καπερναοὺμ ὅμως εἶχε τὴν ἑαυτοῦ κατοίκησιν.

Μάρκ. 2, 1. Ματ. 4, 13.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Ε'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Μὴ παραδράμωμεν, ἀδελφοί, ἀπερισκέπτως τὴν πρὸς τοὺς ἀχαρίστους Γεργεσηνοὺς ἀνεξικακίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ· διότι ἡ περὶ αὐτὴν σκέψις διδάσκει τὴν διόρθωσιν μιᾶς ἁμαρτίας, εἰς τὴν ὁποίαν σχεδὸν πάντες ἀνεπαισθήτως περιπίπτομεν.

Ἡμεῖς ἐκ συνηθείας κακίζομεν ἀσυλλογίστως κατ' ἐκείνων, οἵτινες ἀχάριστοι γίνονται πρὸς τὰς εὐεργεσίας ἡμῶν. Καὶ ὅτι μὲν ἡ ἀχαριστία ἐςὶν ἁμαρτία μεγάλη, ἐφανέρωσε τοῦτο ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς, ὅταν εἶδε τῶν δέκα λεπρῶν τὴν ἀχαριςίαν·

αὐτοὶ καὶ οἱ δέκα ὁμοῦ ὑψώσαντες τὴν φωνήν, ἐκραύγασαν μεγαλοφώνως· « Ἰησοῦ » ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς »· καὶ ὁ μὲν Ἰησοῦς σπλαγχνισθεὶς εἶπε πρὸς αὐτούς· Ὑπάγετε πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ δείξατε αὐτοῖς τὰ λελεπρωμένα ὑμῶν μέλη· ἐκεῖνοι δέ, προθύμως ὑπακούσαντες εἰς τὸ θεῖον αὐτοῦ πρόσταγμα, ἔτρεξαν πρὸς τοὺς ἱερεῖς· ἀλλὰ πρὶν ἢ φθάσωσιν, ἤγουν ἐν αὐτῇ τῇ ὁδῷ, ἐκαθαρίσθησαν· εἷς δὲ μόνος ἐξ αὐτῶν Σαμαρείτης, ὑπέστρεψεν εὐθὺς πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν « Καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ » τοὺς πόδας αὐτοῦ, εὐχαριστῶν αὐτῷ ». Τότε οὖν ὁ Ἰησοῦς ἤλεγξε τῆς ἀχαριστίας τὴν ἁμαρτίαν, εἰπών· « Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκα» θαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; οὐχ εὑρέ» θησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ » θεῷ εἰμὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος »; Ὁ ἀχάριστος ἀθετεῖ τοὺς νόμους οὐ μόνον τῆς λογικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀλόγου φύσεως· διότι καὶ τὰ ἄλογα ζῶα εὐεργετούμενα, δεικνύουσιν, ὅπως δύνανται, τὴν πρὸς τοὺς εὐεργετοῦντας αὐτὰ ἀνθρώπους εὐχαριστίαν· τοῦτο δὲ ἐστὶν ἐκεῖνο, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ θεὸς ἤλεγχε τοὺς εἰς τὰς ἀμέτρους εὐεργεσίας αὐτοῦ ἀγνώμονας Ἰσραηλίτας. Καὶ ὁ βοῦς, ἔλεγεν αὐτοῖς διὰ τοῦ προφήτου Ἡσαΐου, γνωρίζει τὸν εὐεργέτην αὐτοῦ, καὶ ὁ ὄνος διακρίνει τὴν φάτνην τοῦ δεσπότου αὐτοῦ, ὑμεῖς δὲ οἱ Ἰσραηλῖται οὐδὲ γνωρίζετε, οὐδὲ διακρίνετε τῶν εὐεργεσιῶν μου τὸ πλῆθος « Ἔγνω βοῦς » τὸν κτησάμενον καὶ ὄνος τὴν φάτνην » τοῦ κυρίου αὐτοῦ· Ἰσραὴλ δέ με οὐκ ἔ» γνω, καὶ ὁ λαός μου οὐ συνῆκεν ». Ἁμαρτάνει, ναί, ὁ ἀχάριστος κατὰ πάντων τῶν νόμων· ἐπειδὴ καὶ ἡ αἰσθητικὴ φύσις, καὶ ἡ λογικὴ διάκρισις, καὶ ὁ θεὸς θέλει τὴν εὐχαριστίαν· πλὴν καὶ αὐτὸς ὁ εὐεργέτης, ὅταν ἀγανακτῇ κατὰ τοῦ ἀχαρίστου, ἀπολεῖ τῆς εὐεργεσίας τὸν μισθόν, καὶ ἁμαρτάνει βαρέως.

Λουκ. 17, 13. — αὐτ. 16. — αὐτ. 17, 18. — Ησ. 1, 3.

Ἁμαρτάνει ὁ ἀχάριστος ἁμαρτίαν μεγάλην, πλὴν μίαν μόνην τὴν ἁμαρτίαν τῆς ἀχαριστίας· ὁ δὲ εὐεργέτης, ὅταν ζητῇ ἀνταπόδοσιν, καὶ οὐ λαμβάνῃ, τότε πίπτει εἰς πολλὰς ἁμαρτίας· πίπτει εἰς τὸν θυμόν, εἰς τὴν κατάκρισιν, εἰς τὸ μῖσος· ἐκριζοῖ ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτοῦ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην καὶ τὴν εὐεργετικὴν προαίρεσιν· ὁ μὲν ἀχάριστος, ὅσον καὶ ἂν ᾖ σκληροκάρδιος, αἰσθάνεται τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ τὸ βάρος, διὸ καὶ ἐλπίς ἐστίν, ἵνα ὀψέποτε μετανοήσῃ, καὶ κατασταθῇ εὐγνώμων πρὸς τοὺς εὐεργέτας· ὁ δὲ εὐεργέτης, ἐπειδὴ στοχάζεται, ὅτι ἔχει μέγα δικαίωμα, ἵνα ζητῇ παρὰ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ εὐεργετηθέντος τὴν ἀνταπόδοσιν, οὐ μόνον οὐ μετανοεῖ, ἀλλ' οὐδὲ γνωρίζει τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ· ὅθεν οὐδεμία ἐλπὶς ἐστὶν ἐπιστροφῆς καὶ διορθώσεως τῶν τοιούτων αὐτοῦ ἁμαρτημάτων.

Ἡ εὐεργεσία ἐστὶν ἀρετὴ πολλὰ μεγάλη· ἐπειδὴ ἐστι καρπὸς τῆς ἀγάπης, ἐστὶν αὐτὴ ἡ ἀγάπη ἐνεργουμένη· ἡ πονηρία ὅμως τῆς ἀνθρωπίνης προαιρέσεως μεταβάλλει τὴν ἀρετὴν εἰς ἁμαρτίαν, διαστρέφει ἡ διεφθαρμένη προαίρεσις τὸν ὀρθὸν σκοπὸν τῆς εὐεργεσίας· διὸ ἡ ἀρετὴ μεταβάλλεται εἰς κακίαν, ἤ, ἵνα ὀρθότερον εἴπω, ἡ μεγάλη ἀρετὴ γίνεται ἀφορμὴ πολλῶν ἁμαρτημάτων.

Ἄνθρωπε, διὰ τί ἀγανακτεῖς κατὰ τοῦ ἀχαρίστου; σὺ βέβαια ἀγανακτεῖς, ἢ ἐπει-

δὴ οὐδεμίαν ἀνταπόδοσιν ἔλαβες, ἢ ἐπειδὴ οὐκ ἔλαβες ἀμοιβὴν ἀνάλογον τῆς εὐεργεσίας σου, ἢ ἐπειδὴ ἀντέλαβες πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν. Λοιπόν, ὅταν εὐηργέτησας, ἐπέβλεπες εἰς τὴν ἀνταπόδοσιν· ἀγαθοποίησας, ἵνα ἀγαθοποιηθῇς· ἔδωκας, ἵνα λάβῃς· ἡ εὐεργεσία σου λοιπὸν οὐκ ἔστιν εὐεργεσία, ἀλλὰ δάνειον· διότι ὁ δανειστὴς δίδωσιν, ἵνα πάλιν λάβῃ· ἡ εὐεργεσία σου οὐκ ἔςιν εὐεργεσία, ἀλλὰ πραγματεία· διότι ὁ πραγματευτὴς δίδωσι τοῦτο, ἵνα λάβῃ ἐκεῖνο· ἄλλο δὲ τὸ δάνειον ἐςὶ καὶ ἡ πραγματεία, καὶ ἄλλο ἡ εὐεργεσία· ἐκεῖνα εἰσὶ δοσοληψίαι, αὐτὴ ἐςὶ χάρις καὶ δῶρον· ἐὰν ζητῇς τὴν ἀνταπόδοσιν, διὰ τί ἁρπάζεις τῆς εὐεργεσίας τὸ ὄνομα, καὶ λέγεσαι εὐεργέτης; ἐὰν δὲ ὀνομάζεσαι εὐεργέτης, διὰ τί ζητεῖς ἀνταπόδοσιν δι' ἐκεῖνο, ὅπερ ἐχάρισας; ὅταν λέγῃς, ὅτι εὐεργετεῖς, ἔπειτα ζητῇς ἀνταπόδοσιν, τότε γίνεσαι ὑποκριτὴς καὶ ἀπατεών, τότε ἀπατᾷς τὸν κόσμον· διότι οἱ μὲν ἄνθρωποι, ἀκούοντες ὅτι εὐεργετεῖς, καὶ βλέποντες ὅτι δίδεις χωρὶς συναλλακτικῶν γραμμάτων καὶ ἐγγράφου συμφωνίας, ἐπαινοῦσί σε ὡς εὔσπλαγχνον εὐεργέτην· σὺ δὲ τῷ μὲν λόγῳ φαίνεσαι εὐεργέτης, τῷ δὲ ἔργῳ ὑπάρχεις δανειστὴς ἢ τέλειος πραγματευτής.

Ἔστω, λέγουσι τινές· ἡμεῖς οὐδὲ περισσότερα, οὐδὲ ἴσα, οὐδὲ ὀλιγώτερα ζητοῦμεν παρὰ τῶν εὐεργετηθέντων· ἀλλ' ὅτε ἐκεῖνος, ὃν εὐηργετήσαμεν, γίνεται διώκτης καὶ ἐπίβουλος καὶ συκοφάντης καὶ προδότης ἡμῶν, τότε τοῦτο ταράττει τὰ σπλάγχνα ἡμῶν, τοῦτο ἐστὶ τὸ ἀφόρητον. Τοῦτο, ἀδελφοί, ταράττει, ἐπειδὴ πεπεισμένοι ἐσμέν, ὅτι ἔχομεν δικαίωμα ἐπάνω εἰς τοὺς εὐεργετηθέντας, καὶ ἐγκεκολαμμένη ἐστὶν εἰς τὴν φαντασίαν ἡμῶν ἡ ἔννοια τῆς ἀνταποδόσεως· τοῦτο γίνεται ἀφόρητον, ἐπειδὴ εὐεργετοῦμεν ἔχοντες τὸν σκοπόν, ὃν εἶχον οἱ ἐθνικοὶ καὶ εἰδωλολάτραι· τοῦτο ταράττει καὶ ἔστιν ἀφόρητον, ἐπειδὴ οὐ γινώσκομεν τί ἐστὶν εὐεργεσία, καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν εὐεργετοῦμεν.

Ὅστις θέλει νὰ μάθῃ ποῖον ἐστὶ τῆς εὐεργεσίας τὸ ὕψος καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ χάρις, ἐκεῖνος πρέπον ἐστίν, ἵνα ἀπέλθῃ εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἐκεῖ αὐτὸς ἀκούει τὰ περὶ τῆς ἀληθινῆς εὐεργεσίας μαθήματα· ἐκεῖ μανθάνει τίς ἐστὶν ἡ ἀληθὴς εὐεργεσία, καὶ πῶς γίνεται, καὶ ποία ἡ αὐτῆς ἀνταπόδοσις· ἐκεῖ διακρίνει καὶ τὸ τίς ἐστὶν ἡ ψευδευεργεσία, καὶ τίνες ποιοῦσιν αὐτήν· πληροφορεῖται δέ, ὅτι ἡ τοιαύτη εὐεργεσία ἐστὶ πολλὰ εὐτελὴς καὶ μικροπρεπής, καὶ οὐδεμίαν ἔχει χάριν· ἐκεῖ διδάσκει ὁ πανάγιος διδάσκαλος, λέγων· « Ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ » φώνει τοὺς φίλους σου, μηδὲ τοὺς ἀδελ» σου, μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου, μηδὲ γεί» τονας πλουσίους »· ἀλλὰ διὰ τί τοῦτο; « Μήποτε, λέγει, καὶ αὐτοί σε ἀντικαλέσω» σι, καὶ γένηταί σοι ἀνταπόδομα ». Ἀκούεις πόσον μακρὰν διώκει ἀπὸ τῆς καρδίας τοῦ εὐεργέτου τὸν σκοπὸν τῆς ἀνταποδόσεως; Ἄκουσον δὲ καὶ πόσον ἀσφαλίζει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τοιούτου μεγάλου πειρασμοῦ· « Ἀλλ' ὅταν ποιῇς δοχήν, » κάλει πτωχούς, ἀναπήρους, χωλούς, τυφλούς »· ἰδοὺ πῶς ἐκσπᾷ ῥιζόθεν πᾶσαν ἐλπίδα ἀνταποδόσεως. Τοιουτοτρόπως οὖν νομοθετήσας περὶ εὐεργεσίας, καὶ διδάξας

Λουκ. 14, 12.

αὐτ. 13.

τίς ἐστὶν ἡ ἀληθὴς εὐεργεσία, δείκνυσιν εὐθὺς καὶ τὸ πόσον ἐστὶ μεγάλη καὶ ὑψηλὴ ἡ τοιαύτη ἀρετή, καὶ ποίαν ἔχει τὴν ἀνταπόδοσιν, ὅταν οὐκ ἐπιβλέπῃ τὰ ἀπὸ τῶν εὐεργετηθέντων ἀνταποδόματα· «Καὶ μακάριος, λέγει, ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀποδοῦναί σοι· ἀνταποδοθήσεται γάρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων». Ὅςις οὖν εὐεργετεῖ ταύτην τὴν ἀληθινὴν εὐεργεσίαν, ἐκεῖνος συντάσσεται εἰς τὴν τάξιν τῶν μακαρίων, καὶ λαμβάνει ἀνταπόδοσιν αἰώνιον μετὰ τῶν δικαίων, ὅταν ἀναστηθῶσι πάντες οἱ ἄνθρωποι, καὶ παρασταθῶσιν ἐνώπιον τοῦ δικαίου κριτοῦ. Ἀκούσατε νῦν καὶ τὸ πόσον ἐξευτελίζει τὴν εὐεργεσίαν, ὅταν ὁ εὐεργέτης ἐπιβλέπῃ εἰς τὴν τοῦ εὐεργετηθέντος ἀνταπόδοσιν· «Καὶ ἐὰν ἀγαθοποιῆτε, λέγει, τοὺς ἀγαθοποιοῦντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν»; Ἀλλὰ διὰ τί ἡ τοιαύτη εὐεργεσία ἐστὶν ἐστερημένη πάσης ἀρετῆς καὶ χάριτος; διότι οὐκ ἔςιν ἀληθὴς εὐεργεσία, ἀλλ' ἀντάλλαγμα· οὐκ ἔστιν ἀληθὴς εὐεργεσία, ἀλλ' ὑπόκρισις· ἐργασία ἐστὶν αὐτὴ τῶν ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων· «Καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσι». Βλέπετε λοιπόν, ὅτι ἡ μὲν ἀληθὴς εὐεργεσία ἐστὶν ἔργον τῶν δικαίων, ἡ δὲ ψευδευεργεσία ἐπιτήδευμα τῶν ἁμαρτωλῶν.

αὐτ. 14. Λουκ. 6, 33. Λουκ. 6, 33.

Ἀληθῶς δὲ πάντες οἱ ἅγιοι ἄνθρωποι εὐηργέτουν, μηδένα σκοπὸν ἔχοντες ἐπιγείου ἀνταποδόσεως· οἱ ἅγιοι προφῆται καὶ διὰ τῆς συμβουλῆς αὐτῶν, καὶ διὰ τοῦ προφητικοῦ καὶ προορατικοῦ κηρύγματος, καὶ διὰ τῶν θαυμάτων εὐηργέτουν τοὺς βασιλεῖς, τοὺς ἱερεῖς, τοὺς ἄρχοντας, ὅλον τὸν λαὸν τῶν Ἰουδαίων, ἀνταπόδοσιν δὲ οὐδεμίαν ἤθελον παρὰ τῶν εὐεργετουμένων. Ὁ Νεεμὰν ὁ ἄρχων τῆς Συρίας, ἰδὼν ὅτι ὁ προφήτης Ἐλισσαῖος ἐκαθάρισεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς λέπρας, προσέφερεν αὐτῷ δῶρα, καὶ παρεκάλεσε, καὶ ἐβίασεν αὐτόν, ἵνα δεχθῇ αὐτά· «Καὶ νῦν λάβε, εἶπεν ὁ Νεεμάν, τὴν εὐλογίαν τοῦ δούλου σου»· ἀλλ' ἆρά γε ἔλαβεν ἐξ αὐτῶν ὁ Ἐλισσαῖος κἂν μικρόν τι; οὐχί· «Καὶ εἶπεν Ἐλισσαιέ· Ζῇ Κύριος, ᾧ παρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ, εἰ λήψομαι· καὶ παρεβιάσατο αὐτὸν λαβεῖν, καὶ ἠπείθησε». Ποῖα δὲ ἀνταποδόματα ἀνταπέδωκαν αὐτοῖς οἱ εὐεργετούμενοι; Πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν. τὸν Ἡσαΐαν ἔπρισαν ἐν ξυλίνῳ πρίονι, τὸν Ἱερεμίαν ἐλίθασαν, τὸν Ἠλίαν κατεδίωξαν, τὸν Μιχαίαν ἐῤῥάπισαν, τὸν Δανιὴλ ἐν τῷ λάκκῳ τῶν λεόντων ἐνέβαλον, τὸν Ζαχαρίαν μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἀπέκτειναν· αὐτοὶ δέ, κἂν ταῦτα προέβλεπον, ἐπειδὴ ὅμως οὐκ εἰς τὰς ἐπιγείους ἀμοιβὰς ἐπέβλεπον, διὰ τοῦτο οὐκ ἔπαυσαν νουθετοῦντες, κηρύττοντες, ὠφελοῦντες, παντὶ τρόπῳ τὸ θειότατον τῆς εὐεργεσίας ἔργον ποιοῦντες.

4. Βασ. 5, 15, 16.

Εἰς τοὺς θεοκήρυκας ἀποστόλους ἐφανέρωσεν ὁ θεάνθρωπος ποίας ἀνταμοιβὰς δι' αὐτοὺς ἑτοιμάζουσιν οἱ ὑπ' αὐτῶν εὐεργετηθῆναι μέλλοντες· «Ἐπιβαλοῦσιν, εἶπεν, ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ διώξουσι, παραδιδόντες εἰς συναγωγὰς καὶ φυλακάς, ἀγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου· ἀποβήσεται δὲ ὑμῖν εἰς μαρτύριον· παραδοθήσεσθε δὲ ὑπὸ γονέων, καὶ ἀδελφῶν, καὶ συγγε-

Λουκ. 21, 12. αὐτ. 13. αὐτ. 16.

» νῶν, καὶ φίλων· καὶ θανατώσουσιν ἐξ » ὑμῶν· καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων » διὰ τὸ ὄνομά μου ». Τί δέ; ἐδίστασαν ἆρά γε αὐτοί, ταῦτα ἀκούσαντες, ἢ ἐφοβήθησαν, ἢ ἔκλεισαν τῆς ἀγαθοποιΐας τὰς χεῖρας; ἀπεστράφησαν ἆρά γε τὸ ἀγαθοποιεῖν ὡς τοσούτων κακῶν πρόξενον; οὐχί· διῆλθον μεγαλοψύχως πᾶσαν τὴν γῆν, πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, διδάσκοντες, φωτίζοντες, θαυματουργοῦντες, ἐκχέοντες ἐπὶ πάντας τὰ σωτήρια τῆς εὐεργεσίας νάματα· Διὰ τί δὲ αὐτοὶ οὐκ ἐζήτουν ἀνταπόδοσιν ἀπὸ τῶν εὐεργετηθέντων, κἂν εἶχον δικαίωμα, ὡς ἔγραφεν ὁ Παῦλος πρὸς τοὺς Κορινθίους; « Εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν, » μέγα εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θεριοῦμεν; » εἰ ἄλλοι τῆς ἐξουσίας ὑμῶν μετέχουσιν, » οὐ μᾶλλον ἡμεῖς; Ἀλλ' οὐκ ἐχρησάμεθα » τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ πάντα στέγομεν, » ἵνα μὴ ἐγκοπήν τινα δῶμεν τῷ εὐαγγελίῳ » τοῦ Χριστοῦ ». Αὐτοὶ οὐκ ἐπέβλεπον εἰς τὰς ἀμοιβὰς τὰς εὐτελεῖς καὶ προσκαίρους, ἐπειδὴ περιέμενον τὴν ἀνταπόδοσιν τὴν πανυπέρτιμον καὶ οὐράνιον· « Τὸν ἀγῶνα » τὸν καλὸν ἠγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλε» κα, τὴν πίστιν τετήρηκα· λοιπὸν ἀπό» κειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, » ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ » ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος Κριτής ». Ἀκούετε πόθεν αὐτοὶ περιέμενον τὴν ἀνταπόδοσιν τοῦ ἀγῶνος, ὃν ὑπέμειναν, ἵνα εὐεργετήσωσι τὸν πλησίον; οὐ παρὰ τῶν εὐεργετηθέντων ἀνθρώπων· διότι οἱ ἄνθρωποι εἰσὶν ἄδικοι· ἀλλὰ παρὰ τοῦ θεοῦ, ὅστις ἐστὶ δίκαιος κριτής. Ἀκούετε πότε αὐτοὶ περιέμενον τὴν ἀνταπόδοσιν τῶν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους εὐεργεσιῶν αὐτῶν; οὐκ ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, ἐπειδὴ ὁ παρὼν καιρὸς οὐκ ἔστι καιρὸς ἀνταποδόσεως, ἀλλ' ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἤγουν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, καθ' ἣν ὁ θεὸς ἀνταποδίδωσιν ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ πεπληροφορημένοι ἦσαν οἱ τρισμακάριοι, ὅτι ἡ ἀχαριστία τῶν εὐεργετουμένων γίνεται εὐεργεσία τοῦ εὐεργέτου· καθότι ὁ θεός, ὅσον ἀχάριστοι γίνονται οἱ εὐεργετούμενοι, τόσον περισσοτέρους στεφάνους πλέκει διὰ τοὺς εὐεργέτας· διὰ τοῦτο μετὰ τοσαύτης μεγαλοψυχίας ὑπέφερον τὰ κακὰ ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν, καὶ ὑπέμενον τὴν ἀχαριστίαν τῶν ἀχαρίστων, ὥστε ὑβριζόμενοι εὐλόγουν, « διω» κόμενοι ὑπέφερον, βλασφημούμενοι πα» ρεκάλουν ». Ὢ τοῦ θαύματος! οὐκ ἦσαν ἄνθρωποι καὶ αὐτοί, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς; οὐκ ἐφόρουν καὶ αὐτοὶ σάρκα καὶ παθήματα, καθὼς καὶ ἡμεῖς; ναί· ἀλλ' αὐτοὶ οὐκ ἔβλεπον κάτω εἰς τὴν γῆν, ἀλλ' ἄνω εἰς τὸν οὐρανόν· αὐτοὶ οὐδὲν ἄλλο ἔβλεπον εἰμὴ τὸ παράδειγμα τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τελειωτοῦ τῆς πίστεως, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· εἰς αὐτὸν εἶχον ἀφιερωμένα τὰ ὄμματα· ὅθεν μετὰ ὑπομονῆς ἔτρεχον εἰς τοὺς προκειμένους ἀγῶνας· « Δι' ὑπομονῆς » τρέχωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, » ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν » καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν ». Ἐὰν οὖν καὶ ἡμεῖς ἀφιερώσωμεν τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καρδίας ἡμῶν τὰ ὄμματα πρὸς αὐτόν, τότε οὐδὲν λογιζόμενοι τὴν ἀχαριστίαν, ἀλλ' εὐεργετοῦντες λαμβάνομεν τὸν ἀμάραντον στέφανον.

Αὐτ. 17. — 1. Κορ. 9, 11, 12. — Τιμ. 4, 7, 8. — 1. Κορ. 4, 12, 13. — Ἑβρ. 12, 1, 2.

Αὐτὸς μετὰ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐκήρυξεν

Πράξ. 10, 38. ὁ Ἰωάννης, « διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμε-
» νος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους
» ὑπὸ τοῦ διαβόλου »· αὐτὸς τοὺς πεινῶν-
τας ἐχόρτασε, τοὺς τυφλοὺς ἐφώτισε, τοὺς
λεπροὺς ἐκαθάρισε, τοὺς παραλύτους συνέ-
σφιγξε, τοὺς συγκύπτοντας ἀνώρθωσεν, εἰς
τοὺς κωφοὺς ἔδωκεν ἀκοήν, εἰς τοὺς ἀλά-
λους λαλιάν, εἰς τοὺς ἀσθενεῖς ὑγείαν, εἰς
τοὺς δαιμονιζομένους λύτρωσιν, εἰς τοὺς
νεκροὺς ζωήν, εἰς πάντας τοὺς πάσχοντας
ἰατρείαν. Ἀντὶ δὲ τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ
τί ἀνταπέδωκαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι; προ-
δοσίαν, συκοφαντίας, ἐμπαιγμούς, ῥαπί-
σματα, μάστιγας, φραγγέλωσιν, στέφανον
ἀκάνθινον, πορφύραν χλεύης, κάλαμον ὀνει-
δισμοῦ, σταυρόν, χολὴν καὶ ὄξος. « Αὐτὸς
1. Πέτρ. 2, 23. Ἡσ. 53, 7. » δὲ λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πά-
» σχων οὐκ ἠπείλει· αὐτός, ὡς ἄφωνος, οὕ-
» τως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ ». Αὐτὸς
ἕως ἐσχάτης αὐτοῦ ἀναπνοῆς οὐδόλως ἔ-
παυσεν εὐεργετῶν, ἀλλ' ἐξέπνευσεν, ἔ-
Λουκ. 23, 34. χων τὴν εὐεργεσίαν εἰς τὸ στόμα· « Πάτερ,
» ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι ».

Χριστιανέ, σὺ ὑπάρχεις μαθητὴς τοῦ
Ἰησοῦ Χριστοῦ· εὐηργέτει λοιπὸν πάντοτε
πάντας· ἐκεῖνον διὰ τῆς συμβουλῆς σου,
τοῦτον διὰ τῆς μεσιτείας σου· ἐκεῖνον διὰ
τῶν χρημάτων σου, τὸν ἄλλον διὰ τῆς
προστασίας σου· τοῦτον νουθέτησον, ἐκεῖνον
ὑπηρέτησον, τὸν ἄλλον βοήθησον καθ' οἷονδήποτε δύνασαι τρόπον. Ἡ εὐεργεσία ἐστὶν
ἀρετὴ μεγάλη· ἐπειδὴ ἐστιν ὁ καρπὸς καὶ
ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ἀγάπης· αὐτὴ ἐστὶν ἡ
ἐνεργουμένη ἀγάπη· δι' αὐτῆς ὁ θεὸς γίνεται
τοῦ ἀνθρώπου χρεώστης, καὶ ὁ ἄνθρωπος
γίνεται ὥσπερ θεὸς τοῦ ἀνθρώπου. Ὅταν
δὲ εὐεργετῇς, πρόσεχε μὴ ἐξαχρειώσῃς τῆς
εὐεργεσίας σου τὴν χάριν, ζητῶν ἀνταπό-
δοσιν, ἢ σκανδαλιζόμενος κατὰ τῶν ἀχαρί-
στων· διότι, ὅσον οἱ εὐεργετηθέντες ἀθετοῦ-
σι τῆς εὐχαριστίας τὸ χρέος, τόσον ὁ θεὸς
πολυπλασιάζει τῆς ἀνταποδόσεώς σου τοὺς
στεφάνους· μὴ προτιμήσῃς τὴν ἀνταπόδο-
σιν τῶν ἀνθρώπων, ἥτις ἐστὶ πρόσκαιρος,
τῆς ἀνταποδόσεως τοῦ θεοῦ, ἥτις ἐστὶν
αἰώνιος· ἔχε πάντοτε ἔμπροσθεν τῶν ὀ-
φθαλμῶν σου τὸ παράδειγμα τοῦ εὐεργέτου
καὶ σωτῆρός σου. Ποσάκις σὺ ἀχάριστος
γίνεσαι εἰς τὰς εὐεργεσίας αὐτοῦ; καὶ ὅμως
αὐτὸς οὐδέποτε παύει εὐεργετῶν σε· ἄκουε
τὸ θεῖον αὐτοῦ πρόσταγμα· « Ἀγαθοποιεῖτε Λουκ. 6, 35.
» καὶ δανείζετε μηδὲν ἀπελπίζοντες »·
πίστευε δὲ εἰς τὴν θείαν αὐτοῦ ὑπόσχεσιν,
« Καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολύς, καὶ ἔσε-
» σθε υἱοὶ τοῦ ὑψίστου ».

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΣΤ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ῥωμ. 10. 17.

« Ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, λέγει ὁ θεηγόρος Παῦλος, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος θεοῦ ». Τούτων τῶν ἀποστολικῶν λόγων τὴν ἀπόδειξιν καταλαμβάνομεν ἐξόχως ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ σήμερον ἀναγνωσθέντος εὐαγγελίου· τὸ εἰς τὸν παράλυτον γενόμενον θαῦμα δύναμιν εἶχε κραταιοτάτην πρὸς τὸ καταπεῖσαι πάντας τοὺς ἰδόντας αὐτὸ διὰ τῶν ἰδίων ὀφθαλμῶν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶν ἀληθινὸς θεός· διότι τίς ἄλλος ἢ γνωρίζει τὰ ἀπόκρυφα ἁμαρτήματα, ἢ διακρίνει τοὺς ἐνδομύχους λογισμοὺς τῆς καρδίας, ἢ δἰ ἑνὸς μόνου λόγου σφίγγει καὶ ἐνδυναμοῖ παραλελυμένα καὶ ἄτονα μέλη εἰμὴ εἷς καὶ μόνος ὁ καρδιογνώστης καὶ παντοδύναμος θεός; Καὶ ὅμως οἱ μὲν γραμματεῖς ἔλεγον, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶν ἄνθρωπος βλάσφημος, ὁ δὲ κοινὸς λαός, ὅτι ἐςὶν ἄνθρωπος μόνον θαυματουργός· πλήθη ἀνθρώπων ὑπέρμετρα οὐδὲ τοῦτο, οὐδὲ τ' ἄλλα θαύματα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶδον, διὰ ῥήματος μόνον θεοῦ, ἤγουν διὰ τῶν εὐαγγελικῶν λόγων, τὴν ἱςορίαν τῶν θαυμάτων τοῦ Ἰησοῦ Χριςοῦ ἤκουσαν, καὶ ὅμως ἐπίςευσαν, ὅτι ὁ ταῦτα ποιήσας Ἰησοῦς Χριςὸς ἐστὶ τέλειος θεός. Μάτην λοιπὸν ζητοῦσι τινὲς θαυμάτων ὅρασιν πρὸς φωτισμὸν καὶ στερέωσιν καὶ αὔξησιν τῆς πίστεως· διότι εἰς τοὺς ἀξίους αὐτῆς ἀρκεῖ ἡ ἀκοή, καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ὁ δἰ αὐτῆς εἰσερχόμενος εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν· αὐτὸς καὶ φωτίζει, καὶ στηρίζει, καὶ αὔξει τὴν ἀληθινὴν θεογνωσίαν καὶ εὐσέβειαν. Ὑμεῖς οὖν, εὐλογημένοι χριστιανοί, ἑτοιμάσατε ἀκοὴν προσεκτικὴν καὶ εὐλαβητικήν, ἡμεῖς δὲ προσάξομεν εἰς τὰς ἀκοὰς ὑμῶν τοῦ θεοῦ τὸν λόγον, τὸν ἅγιον καὶ ἀληθινόν.

Ματ. 9. 1.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐμβὰς ὁ Ἰησοῦς εἰς πλοῖον, διεπέρασε, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.

Οἱ Γεργεσηνοὶ ἐξέβαλον τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀπὸ τῶν συνόρων τῆς χώρας αὐτῶν· ἦν δὲ ἡ τούτων χώρα, ἡ Γέργεσα εἴτε Γέρασα, παραθαλάσσιος τόπος τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος κατὰ τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς μέρος κείμενος· ὅθεν εἰσελθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς πλοῖον, διεπέρασε τὴν θάλασσαν τῆς Τιβεριάδος, « καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν », ἤγουν εἰς τὴν Καπερναούμ. Ταύτην δὲ ὁ ἱερὸς εὐαγγελιστὴς ὀνομάζει ἰδίαν πόλιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἐπειδὴ ἐν

Μάρ. 2. 1.

αὐτῇ εἶχε τὸ κατοικητήριον αὐτοῦ, ὡς ἀλλαχοῦ μαρτυρεῖ ὁ αὐτός, λέγων· « Καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρέτ, ἐλθὼν κατῴκησεν » εἰς Καπερναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν », [Ματ. 4, 13.]

[αὐτ. 9, 2.] Καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικόν, ἐπὶ κλίνης βεβλημένον· καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν, εἶπε τῷ παραλυτικῷ· θάρσει, τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.

Δύο παραλυτικοὺς ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός, τὸν μὲν ἐπὶ τῆς Προβατικῆς κολυμβήθρας, περὶ οὗ μόνος ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἐν τῷ πέμπτῳ κεφαλαίῳ ἐλάλησε· τὸν δὲ εἰς τὴν Καπερναούμ· περὶ αὐτοῦ δὲ διαλαμβάνει οὐ μόνον ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, ὡς ἠκούσαμεν ἐν τῷ σημερινῷ εὐαγγελίῳ, ἀλλὰ καὶ ὁ Μάρκος ἐν τῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ, καὶ ὁ Λουκᾶς ἐν τῷ πέμπτῳ. Ἰδού, λέγει, ἤγουν εὐθύς, ὡς ἔφθασεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὴν Καπερναούμ, προσέφερον καὶ παρέστησαν ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν παραλυτικόν. Ἐὰν ὁ παράλυτος οὗτος εἶχεν ὀλίγην δύναμιν κινήσεως, ἤρχετο βέβαια μόνος, περιπατῶν καὶ ἐπιστηριζόμενος, πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν· ἐὰν δὲ ἄλλοι ἠδύναντο σαλεῦσαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς κλίνης αὐτοῦ, ἔφερον ἂν αὐτὸν βασταζόμενον καὶ ἀνακλινόμενον ἐπ' αὐτούς· ἐπειδὴ δὲ ἀκούομεν, ὅτι σὺν τῇ κλίνῃ αὐτοῦ ἄραντες αὐτόν, ἔφερον αὐτόν, καὶ οὕτως ἐν τῇ κλίνῃ κατακείμενον παρέστησαν αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, φανερόν ἐστίν, ὅτι παραλελυμένα ἦσαν εἰς τὸ παντελὲς καὶ ἀνενέργητα καὶ ἀκίνητα πάντα τὰ μέλη αὐτοῦ· ὥστε οὐ μόνον αὐτὸς οὐκ ἠδύνατο ἐγερθῆναι ἀπὸ τῆς κλίνης αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδὲ ἄλλος τις ἠδύνατο ἐξεγεῖραι αὐτόν· διὰ τοῦτο οὖν ἐν τῇ κλίνῃ κατακείμενον παρέστησαν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Τίνων δὲ τὴν πίστιν εἶδεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός; τοῦ παραλύτου καὶ ἐκείνων, οἵτινες ἐβάσταζον τὴν κλίνην αὐτοῦ· διὰ τοῦτο δὲ εἶπεν αὐτῶν πληθυντικῶς, ἵνα δείξῃ, ὅτι οὐ μόνον ὁ παράλυτος ἐπίστευεν, ὅτι λαμβάνει τὴν ἴασιν, ἀλλὰ καὶ οἱ τὴν τούτου κλίνην ἐπιφορτισθέντες καὶ παραστήσαντες αὐτὸν τῷ Χριστῷ· ἐνδεχομένως δὲ οὗτοι ἦσαν συγγενεῖς τοῦ παραλύτου ἢ φίλοι ἢ γείτονες ἢ ἄλλοι εὐσπλαγχνικοὶ ἄνθρωποι. Αὐτὰ δὲ τὰ πράγματα ἐφανέρωσαν τὴν πίστιν αὐτῶν τε καὶ τοῦ παραλύτου· διότι, ἐὰν ὁ παράλυτος οὐκ ἐπίστευεν, οὐκ ὠνόμαζεν αὐτὸν τέκνον ὁ Ἰησοῦς Χριστός· ἐὰν δὲ οἱ βαστάζοντες αὐτὸν οὐκ ἐπίστευον, οὐδὲ τὴν κλίνην μετὰ τοσαύτης προθυμίας ἐπεφορτίζοντο, οὐδὲ ἀνέβαινον εἰς τὴν στέγην τοῦ οἴκου, ὡς λέγει ὁ ἱερὸς Μάρκος, οὐδὲ ἀπεστέγαζον αὐτήν, ἵνα, ἐκεῖθεν καταβιβάσαντες τὸν παράλυτον, παραστήσωσιν αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ. [Μάρκ. 2, 4.] Ἐπειδὴ οὖν ἐγνώρισεν ὁ πολυεύσπλαγχνος Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν, εἶπεν εἰς τὸν παραλυτικόν· Τέκνον, μὴ φοβεῖσαι, ἀλλὰ μεγαλοψύχει καὶ ἔχε θάῤῥος· διότι αὐτὴν τὴν ὥραν λύονται καὶ συγχωροῦνται αἱ ἁμαρτίαι σου· « Τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι » σου ». Ταῦτα τὰ λόγια πληροφοροῦσιν ἡμᾶς, ὅτι ὁ παράλυτος οὐ μόνον ἐπίστευσεν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἀλλὰ καὶ ἐπέστρεψεν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ· διότι οὐδεὶς

μὲν ἄπιστος λέγεται τέκνον θεοῦ, οὐδεὶς δὲ ἀμετανόητος λαμβάνει τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ. Ἡ εἰς Χριστὸν πίστις δίδωσι τῆς υἱοθεσίας τὸ χάρισμα, καὶ ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον τέκνον θεοῦ· « Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ ». (Ἰωάν. 1, 12.) Ἡ ἀληθὴς μετάνοια φέρει εὐθὺς τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν· διὰ τοῦτο δὲ ὁ θεάνθρωπος εἶπεν, ὅτι πρέπον ἐστίν, ἵνα κηρυχθῇ ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ οὐ μόνον μετάνοια, ἀλλὰ καὶ ἡ διὰ τὴν μετάνοιαν διδομένη ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν· « Καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη ». (Λουκ. 24, 47.) Βλέπε δέ, ὅτι πρῶτον ἐσυγχώρησεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὰς ἁμαρτίας τοῦ παραλύτου, ἤγουν ἰάτρευσε τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τὴν ἀσθένειαν, ἔπειτα ἐθεράπευσε τοῦ σώματος αὐτοῦ τὴν παράλυσιν. Ἐκ τούτου μανθάνομεν, ὅτι ἐξ ἁμαρτιῶν πολλάκις ἀσθενοῦμεν· ὅταν δὲ διὰ τῆς μετανοίας ἐξαλείψωμεν τὰς ἁμαρτίας, τότε λαμβάνομεν καὶ τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος. Τί δὲ ἠκολούθησεν, ὅτε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐξεφώνησε τῆς εὐσπλαγχνίας ἑαυτοῦ τὰ λόγια πρὸς τὸν παράλυτον, ἤγουν τὸ « Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου »;

Καὶ ἰδού τινες τῶν γραμματέων εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· οὗτος βλασφημεῖ. (Ματ. 9, 3.)

Οἱ γραμματεῖς, ἤγουν οἱ νομοδιδάσκαλοι, οἱ ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας καθήμενοι, (αὐτ. 23, 2.) τετυφλωμένοι ὑπὸ τοῦ φθόνου, ἐνόμιζον, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἄνθρωπος ψιλὸς ἐστίν, οὐχὶ δὲ καὶ θεός. Ὅθεν, ἀκούσαντες τὴν δεσποτικὴν αὐτοῦ φωνὴν « Τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου », ἐστοχάσθησαν, ὅτι βλασφημεῖ, τὴν ἐξουσίαν τοῦ θεοῦ ἁρπάζων, καὶ θεὸν ἑαυτὸν ποιῶν. Τοιοῦτοι δὲ ἄδικοι καὶ παράλογοι εἰσὶ πολλάκις οἱ λογισμοὶ καὶ αἱ κρίσεις τῶν φιλοκατηγόρων ἀνθρώπων· κατακρίνουσι τὴν ἀρετὴν ὡς κακίαν, καὶ ὀνομάζουσι τὸ φῶς σκότος. Βλέπε δὲ τὴν μεταξὺ τῶν γραμματέων καὶ τῶν φιλοκατηγόρων διαφοράν. Οἱ μὲν γραμματεῖς ἐσυλλογίσθησαν μόνον τὰς κατὰ τοῦ Χριστοῦ βλασφημίας, πλὴν οὐκ ἐτόλμησαν ἐκφωνῆσαι, οὐδὲ εἰπεῖν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐβλασφήμησεν· οἱ δὲ κατάλαλοι οὐ μόνον συλλογίζονται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ στόμα ἀνοίγουσι, καὶ τὴν γλῶσσαν κινοῦσι, παῤῥησίᾳ κακολογοῦντες, καὶ ἀδίκως κατακρίνοντες τὸν πλησίον αὐτῶν. Ἄκουε δὲ πῶς καταθεατρίζει ὁ θεάνθρωπος τοὺς κεκρυμμένους πονηροὺς καὶ βλασφήμους διαλογισμοὺς τῶν γραμματέων.

Καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν, εἶπεν· ἵνα τί ὑμεῖς ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; (Ματ. 9, 4.)

Βλέπε τὸν χαρακτῆρα τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ! Μόνος ὁ θεὸς βλέπει τοὺς διαλογισμοὺς τοῦ ἀνθρώπου· αὐτὸς μόνος διακρίνει καὶ τὰς πονηρὰς καὶ τὰς καλὰς τῶν καρδιῶν ἡμῶν ἐνθυμήσεις· ἐβεβαίωσε τοῦτο αὐτὸς ὁ θεός, εἰπὼν διὰ μὲν τοῦ προφήτου Ἱερεμίου « Ἐγὼ Κύριος ἐτάζων καρδίας, καὶ δοκιμάζων, νεφροὺς τοῦ δοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ καὶ κατὰ τοὺς καρποὺς τῶν ἐπιτηδευμά- (Ἱερ. 17, 10.)

» των αὐτοῦ »· διὰ δὲ τοῦ προφητάνακτος Δαβίδ, « Ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροὺς ὁ » θεός ». Τοῦτο δὲ φόβον ἐνστάζει εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν, καὶ πείθει ἡμᾶς, ἵνα ἀπέχωμεν οὐ μόνον ἀπὸ τῶν πονηρῶν πράξεων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν πονηρῶν λογισμῶν· ὡς οὖν θεὸς ἀληθινὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, γνωρίσας τί περὶ αὐτοῦ διαλογίζονται οἱ γραμματεῖς, εἶπε πρὸς αὐτούς· διὰ τί συλλογίζεσθε πονηρὰ καὶ βλάσφημα νοήματα κατ' ἐμοῦ; Ταῦτα δὲ εἰπὼν ἀνακαλύπτει τοὺς λογισμοὺς αὐτῶν, λέγων·

Ψαλ. 7, 9.

Ματ. 9, 5. Τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον εἰπεῖν, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν, ἔγειραι, καὶ περιπάτει;

Οἱ γραμματεῖς, ἀκούσαντες τὸν Χριςὸν εἰπόντα εἰς τὸν παράλυτον « Ἀφέωνταί » σοι αἱ ἁμαρτίαι σου », ἐσυλλογίσθησαν, ὅτι εἶπε λόγια βλάσφημα. Ὁ οὖν Ἰησοῦς Χριστός, θέλων ἀποδεῖξαι, ὅτι εἶχεν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν τοῦ συγχωρεῖν τὰς ἁμαρτίας, πρῶτον μὲν ἔδειξεν εἰς αὐτοὺς τὴν θεϊκὴν αὐτοῦ δύναμιν, φανερώσας τὰ ἀπόκρυφα τῶν καρδιῶν αὐτῶν, ἔπειτα προβάλλει εἰς αὐτοὺς τοῦτο τὸ ζήτημα· γραμματεῖς, λέγει, ὑμεῖς συλλογίζεσθε, ὅτι ἐγὼ ἐβλασφήμησα, ἐπειδή, μὴ ἔχων θεϊκὴν ἐξουσίαν, εἶπα πρὸς τὸν παράλυτον, « Ἀ» φέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου »· εἴπατέ μοι οὖν, τί ἐστιν εὐκολώτερον, ἡ συγχώρησις τῶν ἁμαρτιῶν ἢ ἡ ἔγερσις τοῦ παραλυτικοῦ ἀπὸ τῆς κλίνης αὐτοῦ; Εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο οὐδὲν ἀπεκρίθησαν οἱ γραμματεῖς. Φανερὸν δέ ἐστιν, ὅτι, ὅστις δι' ἑνὸς μόνου λόγου ἐγείρει παράλυτον, ἀκίνητον, κατακείμενον ἐν κλίνῃ, ἐκεῖνος ἔχει δύναμιν θεϊκήν· ὅστις δὲ ἔχει θεοῦ δύναμιν, ἐκεῖνος δύναται συγχωρῆσαι καὶ τὰς ἁμαρτίας. Ταῦτα τὰ δύο ἔργα εἰσὶν ἔργα τοῦ μόνου θεοῦ· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἔργον ἐστὶ τῆς παντοδυναμίας αὐτοῦ, τὸ δὲ δεύτερον τῆς ἀπείρου αὐτοῦ εὐσπλαγχνίας. Ἐπειδὴ δὲ οἱ γραμματεῖς οὐδεμίαν λύσιν ἔδωκαν εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ προτεθὲν ζήτημα, λύει αὐτὸς τοῦτο διὰ λόγου ἅμα τε καὶ ἔργου, λέγων·

Ἵνα δὲ εἰδῆτε, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, (τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ)· ἐγερθεὶς, ἆρόν σου τὴν κλίνην, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. Ματ. 9, 6.

Ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν ἐστι πρᾶγμα ἀόρατον· τὴν ἰατρείαν τοῦ παραλύτου ἔβλεπεν ὁ καθεὶς ὀφθαλμοφανῶς· ἀποδεικνύει οὖν ὁ παντοδύναμος Ἰησοῦς τὴν θεϊκὴν καὶ ἀόρατον αὐτοῦ ἐξουσίαν τοῦ ἀφιέναι τὰς ἁμαρτίας διὰ τῆς ὁρατῆς καὶ αἰσθητῆς θεραπείας τοῦ παραλύτου, καὶ ποιεῖ τὸ ὁρατὸν θαῦμα τῆς ἀοράτου δωρεᾶς ἀπόδειξιν· ταπεινούμενος δὲ ἐσχημάτισε τὸν λόγον εἰς τρίτον πρόσωπον, ὀνομάσας ἑαυτὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, καθότι ἐγεννήθη ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου, τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἀδάμ· « Ἵνα δὲ εἰδῆτε, λέγει, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ » υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου » συγχωρεῖν τὰς ἁμαρτίας ἐπὶ τῆς γῆς, ἰδοὺ ποίαν ἀπόδειξιν προβάλλω ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν· τότε στραφεὶς πρὸς τὸν παράλυτον, εἶπεν· ἀνάστα, θὲς τὴν κλίνην σου ἐπάνω εἰς

τοὺς ὤμους σου, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. Σημείωσαι δὲ πρῶτον, ὅτι οὐκ εἶπεν, ἐξουσίαν ἔλαβεν, ἢ ἐξουσία αὐτῷ ἐδόθη, ἀλλ' ἐξουσίαν ἔχει· διότι κατὰ φύσιν εἶχε τοιαύτην ἐξουσίαν, φύσει θεὸς ὢν ὁμοούσιος τῷ πατρί· δεύτερον, ὅτι τὰ λόγια ταῦτα ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, διδάσκουσιν, ὅτι ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν δίδοται καὶ οὐχὶ εἰς τὴν μέλλουσαν, ἤγουν οὐχὶ μετὰ τὴν κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν· τρίτον, ὅτι, ἵνα φύγῃ τῶν ἀνθρώπων τὸν ἔπαινον, προσέταξε τῷ παραλυτικῷ, ἵνα ὑπάγῃ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· « Ἐγερθείς, » ἆρόν σου τὴν κλίνην, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν » οἶκόν σου ».

Ματ. 9, 6. Καὶ ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

Ὢ τοῦ παραδόξου θαύματος! ὁ δεσποτικὸς λόγος ἔδωκε κίνησιν εἰς τὸ ζωτικὸν πνεῦμα, ἐτόνωσε τὰ νεῦρα, ἔσφιγξε τὰς σάρκας, ἐδυνάμωσε τὰ μέλη· ὁ κλινήρης ἐγείρεται, ὁ κατάκοιτος ἀπὸ τῆς κλίνης ἀνίςαται, ὁ παράλυτος κινεῖται, ὁ ἀκίνητος αἴρει τὸν κράββατον ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ, καὶ πεφορτισμένος περιπατῶν, ἦλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Καὶ τίς ἄλλος δύναται ποιῆσαι ταῦτα εἰμὴ εἷς ὁ θεός; Μάρκ. 2, 12.

Ματ. 9, 8. Ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐθαύμασαν, καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

Τὰ περιεστῶτα πλήθη τοῦ λαοῦ, ἰδόντα τὸ θαῦμα, ἐθαύμασαν ναί, καὶ ἐδόξασαν τὸν θεόν, πλὴν οὐχὶ καθὼς ἔπρεπε· διότι οὐκ ἐδόξασαν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς θεόν, καὶ ὡς ἰδίᾳ δυνάμει τῆς θεότητος αὐτοῦ ποιήσαντα τὸ θαῦμα, ἀλλὰ τὸν θεὸν ἐδόξασαν, ὡς δόντα αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν τοῦ θαυματουργεῖν· ὅπερ ἐστίν, ἐνόμισαν αὐτὸν ἄνθρωπον μόνον θαυματουργόν· « Ἐδόξασαν », λέγει ὁ εὐαγγελιστής, τὰ πλήθη ἐκεῖνα τὸν θεόν, ὅστις ἔδωκεν ἐξουσίαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἤγουν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριςόν, ἐγεῖραι τὸν παράλυτον ἀπὸ τῆς κλίνης καὶ θεραπεῦσαι αὐτόν· ἀτελὴς ἐςὶν ἡ τοιαύτη πίςις· ἴσως δὲ αὐτὴ ὡδήγησεν αὐτοὺς μετὰ ταῦτα πιστεῦσαι, ὅτι ὁ αὐτὸς Ἰησοῦς Χριστὸς τέλειος θεὸς ἐστὶ καὶ τέλειος ἄνθρωπος.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΣΤ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Εἰς ταύτην τοῦ παραλύτου τὴν ἱςορίαν πρᾶγμα ἄξιον πολλῆς παρατηρήσεως ἐστὶν ὁ ζῆλος καὶ ἡ σπουδὴ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τῶν γραμματέων· αὐτοὶ οὐδὲ εἶπον οὐδὲ ἐλάλησαν μικρὸν λόγον, ἀλλ' ἔνδον εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας αὐτῶν ἐστοχάσθησαν, ὅτι αὐτὸς ἐβλασφήμησεν· αὐτὸς δὲ εὐθὺς οὐ μόνον ἀνακαλύπτει καὶ κοινολογεῖ τὸν ἀπόκρυφον λογισμόν, ἀλλὰ καὶ ἐλέγχει τὴν πονηρίαν αὐτῶν, καὶ καταστηλιτεύει αὐτὴν διὰ τῆς ἰατρείας τοῦ παραλύτου. Ἀλλὰ διὰ τί ἄρά γε τόση σπουδὴ καὶ τόσος ἀγὼν διὰ ἕνα λογισμὸν ἀπόκρυφον, καὶ ἐν ταῖς καρδίαις τῶν γραμματέων ἐντεταφιασμένον; ἄλλοτε μὲν οἱ Φαρισαῖοι κατέκριναν αὐτὸν παῤῥησίᾳ, ὡς διώκοντα τὰ δαιμόνια διὰ τοῦ Βεελζεβοὺλ τοῦ ἄρχοντος τῶν δαιμονίων· (Ματ. 12, 24.) ἄλλοτε πάλιν οἱ Ἰουδαῖοι ὕβριζον αὐτόν, μεγαλοφώνως κραυγάζοντες καὶ λέγοντες· « Σαμαρείτης εἶ σύ, » καὶ δαιμόνιον ἔχεις· » (Ἰωάν. 8, 48.) καὶ ὅμως οὐδὲ κατ' ἐκείνων, οὐδὲ κατὰ τούτων τόσον ζῆλον ἔδειξεν, ὅσον κατὰ τῶν γραμματέων. Τὸ πρᾶγμα, χριστιανοί, ἔχει λόγον ἄξιον ἀκοῆς καὶ μαθήσεως. Οἱ γραμματεῖς κατέκριναν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν οὐχὶ ὡς μάγον, καθὼς οἱ Φαρισαῖοι, οὐδὲ ὡς Σαμαρείτην καὶ δαιμονιζόμενον, καθὼς οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλ' ὡς πλάνον καὶ ψεύστην· διότι ἀληθῶς, ἐὰν ὁ Ἰησοῦς Χριστός, κατὰ τὴν ἄδικον κρίσιν αὐτῶν, μὴ ὢν θεός, ἔλεγε τὸ « Ἀφέωνταί » σοι αἱ ἁμαρτίαι σου », (Ματ. 9, 2.) τότε ψεύστης ἦν καὶ ἀπατεών, τοῦ ψεύδους φίλος καὶ τῆς ἀληθείας ἐχθρός· τοῦτο δὲ ἐστὶν ἐναντίον εἰς αὐτὴν τὴν φύσιν τοῦ θεοῦ, ὅστις ἐστὶν ἡ αὐτοαλήθεια. Ἵνα οὖν δείξῃ, ὅτι πολλὰ μισεῖ τὸ ψεῦδος, ὡς ἁμάρτημα μέγα καὶ φθοροποιόν, ἐζήλωσε τοσοῦτον, καὶ ἤλεγξε, καὶ κατεθεάτρισε τὴν πονηρίαν τῶν ψευδομένων γραμματέων, κἂν ἀπόκρυφος ἦν ὁ πονηρὸς αὐτῶν λογισμός.

Εἰς τὰς πλάκας τοῦ νόμου, τὰς ὁποίας ὁ θεὸς ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ παρέδωκεν εἰς τὸν Μωϋσῆν, ἔγραψε τὸ « Οὐ ψευδομαρτυρήσῃς κατὰ » τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ », (Ἐξ. 20, 16.) καὶ τοῦτο ἐστὶν ἡ ἐννάτη ἐντολή· εἰς τὰς πλάκας τῆς χάριτος, ἤγουν εἰς τὰ ἅγια εὐαγγέλια, ἔγραψεν ὁ αὐτὸς θεός· « Ἔςω δὲ ὁ λόγος » ὑμῶν, ναί, ναί, οὔ, οὔ. τὸ δὲ περισσὸν » τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστι ». (Ματ. 5, 37.) Τὸ αὐτὸ

καὶ διὰ στόματος τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἀποσόλων προσέταξε, λέγων· « Ἤτω δὲ ὑμῶν τὸ » ναί, ναί, καὶ τὸ οὔ, οὔ, ἵνα μὴ εἰς ὑπό» κρισιν πέσητε ». Καὶ ὁ μὲν θεὸς ταῦτα ἐνομοθέτησεν· ἡμεῖς δέ, ἐπειδὴ ἐσυνειθίσαμεν τὸ ϛόμα εἰς τὸ ψεῦδος, οὐδὲ παράβασιν νόμου αὐτὸ λογιζόμεθα, οὐδὲ ὡς ἁμαρτίαν αὐτὸ ἐξομολογούμεθα, οὐδὲ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ὑπὲρ αὐτοῦ ἐλεγχόμεθα.

Ἰακ. ε, 12.

Οὐαί, ἀδελφοί! αὐτὴ ἴσως ἐϛὶν ἡ ἀνομία τῆς πτέρνης ἡμῶν, ἤγουν ἐκείνη ἡ ἁμαρτία, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς μὲν περιφρονοῦμεν, καθὼς καὶ τὰ εὐτελέστατα πράγματα τὰ ὑπὸ τῆς πτέρνης ἡμῶν καταπατούμενα· αὐτὴ δὲ ἴσως ἐστὶν ἐκείνη ἡ ἁμαρτία, περὶ ἧς φοβούμενος ὁ προφητάναξ Δαβὶδ ἔλεγεν· « Ἵνα τί φοβοῦμαι ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ; ἡ ἀνο» μία τῆς πτέρνης μου κυκλώσει με »· διότι ἡμεῖς μὲν περιφρονοῦμεν αὐτὴν ὡς οὐτιδανήν, αὐτὴ ὅμως ἐστὶ πολυειδὴς καὶ πολύμορφος· ἡμεῖς στοχαζόμεθα αὐτὴν μικράν· αὐτὴ δὲ μεγάλην φθορὰν προξενεῖ εἰς ἡμᾶς.

Ψαλ. 48, 5.

Βλέπε πρῶτον τοῦ ψεύδους τὰ εἴδη· διότι κατὰ πολλοὺς τρόπους λαλοῦμεν τὸ ψεῦδος· ἄλλος λαλεῖ τὸ ψεῦδος, τὸ ὁποῖον ἤκουσε παρ' ἄλλου, καὶ ἐπίστευσεν ὡς ἀλήθειαν, καὶ οὗτος ἐστὶν ὁ ψευδόμενος ἢ ὁ ψευδολόγος· ἄλλος, ἀστεϊζόμενος καὶ ἀργολογῶν, λέγει μυρία ψεύματα καθ' ἑκάστην ἡμέραν, εἰς αὐτὸν δὲ ἁρμόζει τὸ ὄνομα τοῦ ψευδαργολόγου· ἄλλος ὑπόσχεται μυρία πράγματα, ἔπειτα ψεύδεται, καὶ οὐδὲν ἐκτελεῖ, καὶ ταῦτα οὐχὶ εὐλόγως, ἤγουν διὰ τὰ ἐπακολουθήσαντα ἐμπόδια, ἀλλ' ἄνευ λόγου, καὶ μόνον ἐπειδὴ ἢ ἠμέλησεν ἢ μετέβαλε γνώμην· οὗτος δὲ πρεπόντως ὀνομάζεται ψευδεπάγγελος ἢ ψευδεπαγγελεύς· ἄλλος πλάττει ψεῦδος, καὶ οὗτος ἐστὶν ὁ ψευδοπλάστης· καὶ ὅταν μὲν πλάττῃ τὸ ψεῦδος κατηγορῶν τὸν πλησίον αὐτοῦ, λέγεται συκοφάντης· ὅταν δέ, μαρτυρῶν κατὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, λέγεται ψευδομάρτυς. Ἔχει δὲ καὶ ἄλλα εἴδη τὸ ψεῦδος καὶ πολλοὺς ὑπηρέτας.

Ἔχει τὸ ψεῦδος καὶ ἔκτασιν μεγάλην καὶ πολλήν· πολιτεύεται εἰς τὴν ἀγοράν, κατοικεῖ εἰς τὰ ἐργαστήρια, ἐμβαίνει εἰς τὰς οἰκίας, εἰσέρχεται εἰς τὰς αὐλὰς τῶν βασιλέων καὶ μεγιστάνων, παραστέκεται εἰς τὰ κριτήρια· ὅπου καὶ ἂν ϛαθῇς, ἐκεῖ εὑρίσκεις ψεῦδος, προχωρεῖ καὶ ἕως τοῦ ἁγίου βήματος· διότι καὶ αὐτοὶ οἱ ἱερωμένοι ἄνθρωποι ἐνίοτε ψεύδονται. Τὸ ψεῦδος ἐξέρχεται ἐξ ἑνὸς ϛόματος, καὶ καταντᾷ εἰς μυρία· τὸ ψεῦδος λέγεται, γράφεται, τυποῦται εἰς τὰ βιβλία, ἀναγινώσκεται, διέρχεται ἐκ πόλεως εἰς πόλιν, περιέρχεται πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. Ὅθεν τίς δύναται νὰ περιγράψῃ ἢ νὰ διηγηθῇ πόσην βλάβην προξενεῖ τὸ ψεῦδος;

Αὐτὸ βλάπτει καὶ τὸν λέγοντα, ζημίαν προξενεῖ καὶ εἰς τὸν ἀκούοντα. Ὅστις λαλεῖ τὸ ψεῦδος, ἐκεῖνος γίνεται μισητός, ἄτιμος, ὕποπτος· ζητεῖ δάνειον, ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῷ ἐμπιστεύεται· ὑπόσχεται, ἀλλ' οὐδένα πείθει· γράφει ὁμολογίαν, ἀλλὰ καθεὶς διστάζει· τοῦ ψεύστου καὶ ὁ λόγος ὕποπτος, καὶ τὸ γράμμα ἀμφίβολον καὶ αὐτὸς ὁ ὅρκος ἀβέβαιος· καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐνίοτε λέγει ὁ ψεύστης, ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῷ πιστεύει· ὅστις δὲ ἀκούει τὸ ψεῦδος καὶ θεμελιοῦται ἐπ' αὐτό, ἐκεῖνος ἄλλοτε μὲν ποιμαίνει ἀνέμους, ἤγουν ματαίως καὶ

ἀνωφελῶς κοπιάζει, ἄλλοτε διαφθείρει τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, ἄλλοτε κινδυνεύει τὴν ζωήν, ἄλλοτε βλάπτει καὶ τὴν ἰδίαν ψυχήν.

Τὸ ψεῦδος πολλάκις ἐξαφανίζει ὁλοκλήρους πόλεις, καὶ ἄνω κάτω στρέφει κραταιὰς βασιλείας, ἐχθρεύει τοὺς φίλους, ταράττει τὴν συγγένειαν, χωρίζει τὰ συνοικέσια· τὸ ψεῦδος σχίζει καὶ ἐξαφανίζει καὶ αὐτὰ τῆς ἐκκλησίας τὰ μέλη· διότι ὅσους ἀκούετε σχισματικούς, αἱρετικούς, ἀπίστους, οὐδὲν ἄλλο αὐτοὺς διέφθειρεν εἰμὴ τὸ ψεῦδος, ἤγουν ἡ ψευδοδιδασκαλία τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν, ἢ τὰ βιβλία τῶν ψευδολόγων.

Ὁ πανοικτίρμων θεός, ὅστις γνωρίζει πόσην φθορὰν προξενεῖ τὸ ψεῦδος εἰς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, καὶ πόσον ἀναγκαία ἐστὶν ἡ ἀλήθεια διὰ τὴν στερέωσιν καὶ αὔξησιν τῆς ἐκκλησίας, διὰ τὸν στηριγμὸν τῶν πόλεων καὶ τῶν βασιλειῶν, διὰ τὴν εὐτυχίαν τῆς κοινότητος καὶ τὴν εἰρήνην τῶν συγγενῶν καὶ φίλων, διὰ τὴν εὐόδωσιν πάσης συμφωνίας, καὶ τὴν καλὴν κατάστασιν παντὸς ἀνθρώπου, οὐ μόνον ἐνομοθέτησε τὸ « Μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους », ἀλλὰ καὶ φρικτῶς ἐπαίδευσε τινὰς ψεύστας, ἵνα φοβίσῃ τῶν ἀνθρώπων τὰς καρδίας, καὶ πείσῃ αὐτοὺς ἀπέχειν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας τοῦ ψεύδους. *Κολ. 3, 9.*

Ὁ βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου ὁ Φαραὼ τρὶς ἀθετήσας τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ, τρὶς ἐψεύσθη· πρῶτον, ὅταν οἱ βάτραχοι ἐκάλυψαν τὴν Αἴγυπτον· δεύτερον, ὅταν ἡ κυνόμυια ἔπεσεν εἰς τὰ παλάτια αὐτοῦ τε καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ· τρίτον, ὅταν ἡ χάλαζα ἐπάταξε πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους· τρὶς εἶπεν, ὅτι ἐξαποστέλλει τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ εἰς τὴν ἔρημον, ἵνα λατρεύσωσι τῷ Κυρίῳ, καὶ τρὶς ἀθετήσας τὴν ὑπόσχεσιν ἐψεύσθη, καὶ οὐκ ἐξαπέστειλεν αὐτούς. Τί δὲ ἔπαθεν ὁ ψευδεπαγγελεὺς οὗτος γνωστόν ἐστι τοῖς πᾶσι καὶ φανερόν· « Ἐπαναστραφέν, λέγει ἡ θεία » γραφή, τὸ ὕδωρ, ἐκάλυψε τὰ ἅρματα καὶ » τοὺς ἀναβάτας, καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν » Φαραώ, τοὺς εἰσπορευομένους ὀπίσω αὐτῶν » εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ οὐ κατελείφθη ἐξ » αὐτῶν οὐδὲ εἷς ». *Ἐξόδ. 8, 8, 28. Αὐτ. 9, 33. Αὐτ. 14, 28.*

Ὁ προφήτης Ἐλισσαῖος καθαρίζει τὸν Νεεμὰν τὸν Σύρον ἀπὸ τῆς λέπρας· ὁ Νεεμὰν πρὸς ἀντάμειψιν τῆς εὐεργεσίας προσφέρει εἰς αὐτὸν δῶρα· ὁ δὲ Ἐλισσαῖος κατ' οὐδένα τρόπον ἔστερξε λαβεῖν οὐδὲ κἂν μικρόν τι τῶν δώρων αὐτοῦ· ὁ πονηρὸς Γιεζὶ ὁ δοῦλος αὐτοῦ, ὅστις καὶ εἶδε καὶ ἤκουσε τὰ πάντα, παραλαβὼν μετ' αὐτοῦ δύο ἄνδρας, τρέχει ὀπίσω τοῦ Νεεμάν· Ἄρχων, λέγει, ὁ κύριός μου ἀπέστειλέ με, λέγων, Ἰδοὺ ἦλθον πρὸς αὐτὸν δύο παιδάρια τῶν προφητῶν, δὸς εἰς αὐτὰ τάλαντον ἀργυρίου, καὶ δύο ἐνδυμασίας· ὁ δὲ Νεεμὰν πιστεύσας αὐτῷ, μετὰ χαρᾶς ἔδωκεν ἀντὶ ἑνὸς ταλάντου δύο, καὶ δύο ἐνδυμασίας εἰς τοὺς ἄνδρας ἐκείνους· λαβὼν δὲ αὐτὰ ὁ Γιεζί, ἔκρυψεν εἰς τόπον σκοτεινόν· ἔπειτα ἐλθών, παρεστάθη ἔμπροσθεν τοῦ Ἐλισσαίου· ὁ δὲ Ἐλισσαῖος, ὅστις διὰ τοῦ προορατικοῦ χαρίσματος ἐγίνωσκεν, ὅσα ὁ Γιεζὶ ἐλάλησε καὶ ἔπραξε, Γιεζί, λέγει, πόθεν ἔρχεσαι; τότε ὁ Γιεζὶ ἀποκριθεὶς ἐλάλησε τὸ ψεῦδος· « Καὶ εἶπε Γιεζί, Οὐ πεπόρευται ὁ δοῦλός *4. Βασ. 5, 25.*

» σου ἔνθα καὶ ἔνθα »· τοῦτο δὲ ἀκούσας ὁ Ἐλισσαῖος, πρῶτον μὲν ἤλεγξεν αὐτόν· Γιεζί, εἶπε, διὰ τί λαλεῖς τὸ ψεῦδος; θαῤῥεῖς, ὅτι ἀγνοῶ ἐγὼ ὅσα ἔπραξας; νομίζεις σύ, ὅτι ἡ καρδία μου οὐκ ἐπορεύθη μετὰ σοῦ; εἶτα κατηράσθη αὐτῷ· « Καὶ ἡ λέπρα, εἶπε » Νεεμὰν κολληθήσεται ἐν σοὶ καὶ ἐν τῷ » σπέρματί σου εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ἐξῆλθεν » ἐκ προσώπου αὐτοῦ λελεπρωμένος ὡσεὶ » χιών ». Ἀκούσατε καὶ ἄλλο φοβερώτερον.

Αt. 27.

Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κηρύγματος τῆς χριστιανικῆς πίστεως πάντες οἱ χριστιανοὶ ἔχοντες μίαν γνώμην, εἶχον μίαν ψυχὴν καὶ μίαν καρδίαν καὶ πάντα τὰ πράγματα κοινά· διότι, ὅσοι ἐπίστευσαν, πωλοῦντες τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, ἔφερον τὰ ἀργύρια, καὶ ἔβαλλον αὐτὰ παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων· Τότε ἄνθρωπός τις, ὀνόματι Ἀνανίας, συμφωνήσας μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Σαπφείρας, ἐπώλησεν ἓν χωρίον, ὅπερ εἶχον· ἐλθὼν δὲ πρῶτος ὁ Ἀνανίας ἔθηκε παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων μέρος μόνον τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου· ὁ δὲ Πέτρος εἶπε πρὸς αὐτόν, Ἀνανία, διὰ τί ἐπλήρωσεν ὁ σατανᾶς τὴν καρδίαν σου, καὶ ἐψεύσθης εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον; τὸ χωρίον καὶ ἡ τιμὴ αὐτοῦ εἰς τὴν ἐξουσίαν σου ἦσαν· διὰ τί ἠθέλησας νὰ ψευσθῇς; Ἀκούων δὲ ὁ Ἀνανίας τοὺς λόγους τούτους, ἔπεσε καὶ ἀπέθανεν· ὅθεν καὶ ἐτάφη ἐκεῖ. Μετὰ δὲ ὥρας τρεῖς ἔφθασε καὶ ἡ Σαπφείρα, μὴ εἰδυῖα τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς· ἠρώτησε δὲ αὐτὴν ὁ Πέτρος, λέγων, Εἰπέ μοι, τόσον ἐπωλήσατε τὸ χωρίον; ἡ δὲ ἀπεκρίθη, Ναί, τόσον· τότε εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁ Πέτρος, διὰ τί ἐσυμφώνησας μετὰ τοῦ ἀνδρός σου, ἵνα λαλήσῃς τὸ ψεῦδος, καὶ πειράξῃς τὸν Κύριον; ἰδοὺ οἱ θάψαντες τὸν ἄνδρα σου, αὐτοὶ ἐκκομίσουσι καὶ σὲ εἰς τὸν τάφον· ἐκείνη δὲ ταῦτα ἀκούσασα, ἔπεσε παραχρῆμα παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἐξέψυξε. Τίς δὲ ταῦτα ἀκούων, οὐ φρίττει, καὶ οὐ μισεῖ τὸ ψεῦδος, καὶ φεύγει ἀπ' αὐτοῦ, ὡς ἀπὸ προσώπου πυρός;

Πράξ. 5.

Ἀλλὰ διὰ τί, λέγουσι τινές, τότε ὁ θεὸς τόσον αὐστηρὰ ἐπαίδευσε τοὺς ψεύστας, νῦν δὲ οὐδόλως παιδεύει αὐτούς, κἂν περισσότερα καὶ ἐπιβλαβέστερα λαλῶσι ψεύματα; διὰ τί; διότι ἐστὶν ἄλλη ζωή, ἤγουν ἡ μέλλουσα, ἥτις ἐςὶ διωρισμένη διὰ τὴν τῶν ἔργων ἀνταπόδοσιν· ἐπαίδευσε δὲ τότε τινὰς ὁ θεὸς καὶ εἰς ταύτην τὴν παροῦσαν ζωήν, ἵνα γνωρίσωσιν οἱ ἄνθρωποι πόσον μισεῖ τὸ ψεῦδος, καὶ πόσον ὀργίζεται κατὰ τῶν ψευστῶν, καὶ ἔχωσι τῆς τιμωρίας τοῦ ψεύδους αἰσθητὰ παραδείγματα· ἔπειτα τίς ἔχει πληροφορίαν περὶ τοῦ ὅτι καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν οἱ ψεῦσται μένουσιν ἀτιμώρητοι εἰς τὴν παροῦσαν ζωήν; Τιμωροῦνται ἴσως καὶ παιδεύονται· ἀλλ' οὐδόλως αἰσθάνονται τῆς τιμωρίας τὴν αἰτίαν· Ἄλλοτε περικαταλαμβάνει ἡμᾶς ἐξαίφνης βαρυτάτη καὶ ἀνίατος ἀσθένεια, ἄλλοτε γίνεται φθορὰ τῶν ὑπαρχόντων, ἄλλοτε ἀκολουθοῦσι ζημίαι ἀλλεπάλληλοι· ἡμεῖς ὅμως, μὴ θέλοντες ἆραι τὰ ὄμματα εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλὰ προσηλοῦντες αὐτὰ ἐπὶ τῆς γῆς, εὑρίσκομεν φυσικὰ τῆς συμφορᾶς ἡμῶν τὰ αἴτια.

Ἀλλὰ ψεῦδος εἶπον, ἀποκρίνονταί τινες, καὶ αἱ μαῖαι ἐνώπιον τοῦ Φαραώ, ὅτε ἐζωογόνουν τὰ ἀρτιγέννητα βρέφη τῶν Ἑβραίων, καὶ ὅμως ὁ θεὸς εὐλόγησεν αὐτάς· « Εὖ

Ἐξόδ. 1, 20. Ἰησ. 2, 4. αὐτ. 6, 24. Γεν. 20, 2. » δὲ ἐποίει ὁ θεὸς ταῖς μαίαις »· ψεῦδος εἶπεν ἡ Ῥαὰβ ἡ πόρνη, ὅτε κατέκρυψε τοὺς κατασκόπους, καὶ ὅμως ἡ μὲν Ἱεριχὼ ἐξηφανίσθη, αὐτὴ δὲ καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς ἐσώθη· ψεῦδος ἐλάλησεν ὁ Ἀβραάμ, εἰπών, ὅτι ἡ Σάῤῥα ἐστὶν ἀδελφὴ αὐτοῦ· τὸ αὐτὸ ψεῦδος εἶπεν ὁ Ἰσαὰκ περὶ Ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ· ψεῦδος φαίνεται ὅτι ἐλάλησε καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὅτε εἶπεν, « Οὐκ ᾔδειν, ἀδελφοί, ὅτι ἐστὶν » ἀρχιερεύς », διότι τοιοῦτος ἄνθρωπος, ὁποῖος ἦν ὁ θεῖος ἀπόστολος, πολλὰ πιθανὸν ἐστίν, ὅτι ἐγνώριζε τὸν ἀρχιερέα τοῦ γένους αὐτοῦ.

αὐτ. 26, 7. Πράξ. 23, 5.

Ὁ μὲν Ἀβραὰμ οὐκ εἶπε ψεῦδος· διότι ἀληθῶς ἡ Σάῤῥα ἀδελφὴ αὐτοῦ ἦν « Ἐκ » πατρός, ἀλλ' οὐκ ἐκ μητρός »· ὁμοίως οὐδὲ ὁ Ἰσαὰκ ἐψεύσθη· διότι ἡ Ῥεβέκκα ἦν συγγενὴς αὐτοῦ· τὰς δὲ συγγενίδας τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ὠνόμαζον ἀδελφάς. Ὅτι δὲ ὁ Παῦλος ἐψεύσθη, οὐδεμίαν ἔχομεν ἀπόδειξιν· καθὼς δὲ πιθανὸν ἐστίν, ὅτι ἐγνώριζε τὸν ἀρχιερέα τοῦ γένους αὐτοῦ, οὕτω πιθανὸν ἐστίν, ὅτι οὐκ ἐγνώριζεν αὐτόν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὰ δύο πιθανά, πεπληροφορημένοι δὲ ἐσμέν, ὅτι ψεῦδος οὐδέ ποτε ἐλάλησεν ὁ Παῦλος ὁ τῆς ἀληθείας διδάσκαλος, καὶ τοὺς ἄλλους διδάσκων καὶ λέγων, « Διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος, λαλεῖτε » ἕκαστος ἀλήθειαν μετὰ τοῦ πλησίον αὐ» τοῦ· » πιστεύομεν, ὅτι, μὴ εἰδὼς ἀληθῶς, ὅτι ὁ Ἀνανίας ἐστὶν ἀρχιερεύς, εἶπε τὸ « Οὐκ ᾔδειν, ἀδελφοί, ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεύς »· διὸ ἐλάλησε τὴν ἀλήθειαν. Αἱ γυναῖκες οὖν μόνον, ἤγουν αἱ μαῖαι, καὶ ἡ Ῥαὰβ ἡ πόρνη, ἐλάλησαν τὸ ψεῦδος· ἀλλὰ πρῶτον μὲν αὗται ἦσαν πρὸ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, καὶ πρὶν ἢ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πληρώσῃ καὶ καταστήσῃ τέλειον τὸν Μωσαϊκὸν νόμον· δεύτερον γυναῖκες ἀμαθεῖς, καὶ ἐξόχως ἡ Ῥαὰβ ἡ ἀλλόπιστος καὶ ἀλλόφυλος, οὐκ ἐγίνωσκον, ὅτι ὁ θεὸς μισεῖ καὶ ἀπολεῖ « Πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦ» δος »· τρίτον αἱ μὲν μαῖαι, λέγει ἡ θεία γραφή, οὐχ ὑπήκουσαν τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως, ἐπειδὴ ἐφοβήθησαν τὸν θεόν· ἐπειδὴ δὲ τὸν θεὸν φοβηθεῖσαι, « Ἐζωογό» νουν τὰ ἄῤῥενα », ἀρετὴν ἐνόμισαν τὸ ψεῦδος· ἡ δὲ Ῥαὰβ ἤκουσεν ὅσα θαύματα ἐποίησεν ὁ θεὸς ὑπὲρ τοῦ Ἰσραήλ, καὶ ἐπίστευσεν εἰς τὸν θεόν· ὅθεν ἐσυλλογίσθη ὡς χρέος αὐτῆς ἀπαραίτητον τὴν τῶν κατασκόπων φυλακήν· τέταρτον αἱ μὲν μαῖαι ἐψεύσθησαν, ἵνα φυλάξωσι τὰ ἄκακα βρέφη ἀπὸ τοῦ ἀδίκου θανάτου, καὶ μὴ ἀπολεσθῇ τὸ γένος τοῦ Ἰσραήλ· ἡ δὲ Ῥαὰβ ἐλάλησε τὸ ψεῦδος, ἵνα τὸν ἠγαπημένον τοῦ θεοῦ λαὸν σώσῃ, ἅμα δὲ καὶ ἑαυτὴν καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν αὐτῆς. Ὅθεν ὁ θεὸς δικαιοσύνην ἐλογίσθη τὸ ψεῦδος τούτων τῶν γυναικῶν, καθὼς καὶ τὸν φόνον τοῦ Φινεές, περὶ τοῦ ὁποίου ἐγράφη· « Καὶ ἔστη » Φινεές, καὶ ἐξιλάσατο, καὶ ἐκόπασεν ἡ » θραῦσις· καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύ» νην εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἕως τοῦ αἰῶνος ». Καὶ αὗται μὲν αἱ γυναῖκες πρὸ τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας ψευσάμεναι ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ Ἰσραήλ, ἔτυχον τοῦ θείου ἐλέους· ἡμεῖς δὲ οἱ μετὰ τὸν εὐαγγελικὸν φωτισμὸν λαλοῦντες τὸ ψεῦδος ἢ ἐκ κακῆς συνηθείας, ἢ διὰ πρόσκαιρον ἡμῶν κέρδος, ἢ καὶ πρὸς βλάβην τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, τί ἄλλα πε-

Ἐφεσ. 4, 25. Ψαλ. 5, 6. Ἐξόδ. 1, 17. Ἰησ. 2, 10, 11. Ψαλ. 105, 30, 31.

ρεμένομεν εἰμὴ τὴν θείαν ἀγανάκτησιν;

Ἀλλὰ τίς δύναται, λέγετε, εἰς τὸν κόσμον εὑρισκόμενος, νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ τοῦ ψεύδους; ἐὰν μὴ εἴπῃς ψεῦδος, οὐδὲ πωλεῖς, οὐδὲ ἀγοράζεις, οὐδὲ δανείζεσαι, οὐδὲ διοικεῖς, οὐδὲ ἄλλο ἔργον δύνασαι ἐκτελέσαι. Λοιπὸν κατὰ ταῦτα τὰ λόγια ὁ θεὸς ἐνομοθέτησε τὰ ἀδύνατα· αὐτός, ὅστις γινώσκει οὐ μόνον τί γίνεται ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ καὶ τί συλλογίζεται καθεὶς τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐνομοθέτησε καὶ εἶπεν, « Ἔστω δὲ » ὁ λόγος ὑμῶν, ναί, ναί, οὔ, οὔ· » τὸ λοιπὸν ἢ τοῦτο τὸ πρόσταγμα τοῦ θεοῦ ἐστι δυνατόν, ἢ ὁ θεὸς ἐστὶν ἐπίβουλος τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων· τὸ δεύτερον ἐστὶ ψευδές, ἀδύνατον, βλάσφημον· τὸ πρῶτον λοιπὸν ἐστὶν ἀληθές, δυνατὸν καὶ εὐσεβές. (Ματ. 5, 37.)

Βλέπομεν δὲ φανερά, ὅτι οὐχὶ μόνον δυνατὸν ἐστὶ τοῦτο τὸ πρόσταγμα τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅτι ὁ μὴ λαλῶν τὸ ψεῦδος, ἤγουν ὁ φιλαλήθης, ζῇ εἰς τὸν κόσμον ἐντίμως καὶ εὐτυχῶς, ὁ δὲ ψεύστης ἀτίμως καὶ δυστυχῶς· ὁ φιλαλήθης λαλεῖ, καὶ πάντες αὐτῷ πιστεύουσιν· ὁ ψεύστης λαλεῖ, καὶ ὁ πιστεύων αὐτῷ οὐδείς· τοῦ φιλαλήθους καὶ ἡ συμφωνία ἀνύποπτος, καὶ τὰ συναλλάγματα βέβαια, καὶ ἡ ἐμπορικὴ συντροφία εὐπρόσδεκτος· τοῦ ψεύστου καὶ τὴν συμφωνίαν ὑποπτεύεσαι, καὶ περὶ τοῦ συναλλάγματος αὐτοῦ διστάζεις, καὶ εἰς τὴν πραγματείαν δυσκόλως αὐτὸν ὑποδέχεσαι· ὁ φιλαλήθης, τίμιος, ἀγαπητός, καὶ περιπόθητος· ὁ ψεύστης, ἄτιμος, μισητὸς καὶ τοῖς πᾶσιν ἀποτρόπαιος. Καὶ ταῦτα μὲν εἰσι τὰ πρόσκαιρα, ἀκούσατε δὲ καὶ τὰ αἰώνια· ὁ φιλαλήθης ἐστὶ δοῦλος τοῦ θεοῦ· διότι ὁ θεὸς ἐστὶν ἡ ἀλήθεια· « Ἐγώ εἰμι ἡ » ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ ζωή »· ὁ ψεύστης ἐστὶ δοῦλος τοῦ διαβόλου· διότι ὁ πατὴρ καὶ ἐφευρετὴς τοῦ ψεύδους ἐστὶν ὁ διάβολος· αὐτός, ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ· « Ὅτι ψεύστης ἐστὶ καὶ » ὁ πατὴρ αὐτοῦ », ἤγουν ὁ πατὴρ αὐτοῦ τοῦ ψεύδους· αὐτὸς πρῶτος ἐγέννησε τὸ ψεῦδος, καὶ ἐλάλησεν αὐτὸ εἰς τῶν προπατόρων τὰ ὦτα. Ἐντεῦθεν ἡ φοβερὰ ἀπόφασις, τὴν ὁποίαν ἀναγινώσκομεν εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου· αὐτὸς συναριθμεῖ τοὺς ψεύστας μετὰ τῶν κυνῶν, μετὰ τῶν μάγων, μετὰ τῶν πόρνων, μετὰ τῶν φονέων, καὶ μετὰ τῶν εἰδωλολατρῶν, καὶ ἐκβάλλει αὐτοὺς ἔξω τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, « Ἔξω, λέγει, οἱ κύ» νες, καὶ οἱ φαρμακοί, καὶ οἱ πόρνοι, καὶ » οἱ φονεῖς, καὶ οἱ εἰδωλολάτραι, καὶ πᾶς » ὁ φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος ». (Ἰωάν. 14, 6. — Αὐτ. 8, 44. — Ἀποκ. 22, 15.)

Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί, ἐὰν μὴ φροντίζητε περὶ τῆς τιμῆς καὶ τῆς καλῆς ἐν τῷ κόσμῳ καταστάσεως, λυπηθῆτε τὴν ψυχὴν ὑμῶν, καὶ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος, « λαλεῖτε » ἀλήθειαν ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ ». Ὅταν συλλογίζησαι τὴν ἀλήθειαν, τότε ἡ ψυχή σου, συνενουμένη μετὰ τοῦ θεοῦ, πληροῦται φωτὸς καὶ εὐφροσύνης· ὅταν ὁ νοῦς σου πλέκῃ τὸ ψεῦδος, τότε ἡ ψυχή σου γίνεται δούλη τοῦ διαβόλου, καὶ πληροῦται σκότους καὶ θλίψεως· ὅταν τὸ στόμα σου λαλῇ τὴν ἀλήθειαν, τότε ὠφελεῖς σεαυτὸν καὶ τὸν πλησίον σου· ὅταν λαλῇς τὸ ψεῦδος, τότε βλάπτεις τὴν ψυχήν σου καὶ τὸν ἀδελφόν σου· ὁ θεὸς ἔπλασε τὸ στόμα σου, τὰ χείλη σου καὶ τὴν (Ἐφεσ. 4, 25.)

γλῶσσάν σου πρὸς δοξολογίαν αὐτοῦ καὶ αἴνεσιν. Μὴ οὖν μιαίνῃς αὐτὰ διὰ τῆς ἀκαθαρσίας τοῦ ψεύδους, ἀλλ' ἁγίαζε διὰ τῆς καθαρότητος τῆς ἀληθείας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Ζ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ποίησον καὶ εἰς ἡμᾶς τὰ θαυμάσια, ὅσα ἠκούσαμεν σήμερον εἰς τὸ ἱερόν σου εὐαγγέλιον. Καθὼς ἐχάρισας φῶς εἰς τὰ ὄμματα τῶν δύο τυφλῶν, οὕτω φώτισον τοὺς νοεροὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς ἡμῶν, ἵνα κατανοήσωμεν τὴν ἀνείκαστόν σου δύναμιν· σύ, Κύριε Ἰησοῦ, ὅστις ἤνοιξας τοῦ κωφοῦ τὰ ὦτα, ἄνοιξον τῆς ψυχῆς ἡμῶν τὴν ἀκοήν, ἵνα ἀκούσωμεν τὴν οὐράνιον καὶ ψυχοσωτήριον διδασκαλίαν σου· σὺ Κύριε, ὅστις ἐθεράπευσας τότε πᾶσαν ἀῤῥωστίαν καὶ ἀσθένειαν, ἰάτρευσον νῦν τὰ πολυποίκιλα πάθη ἑνὸς ἑκάστου τῶν περιεστώτων καὶ ἀκουόντων τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα· διότι τὰ πάθη ἄλλοτε μὲν ὡς ἡ ἀκρὶς καὶ ὁ βροῦχος ἐξαφανίζουσι πάντα τὰ νεοφανῆ φυτά, ὅσα βλαστάνει εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν ὁ σπόρος τοῦ θείου λόγου σου· ἄλλοτε δέ, ὡς τὰ πεινῶντα σποροφάγα πετεινά, αὐτὸν τοῦ λόγου τὸν σπόρον εὐθὺς κατατρώγουσιν· ὅθεν οὐδὲ αὐτοὶ οἱ πρωτοφανεῖς βλαστοὶ τῆς ἀρετῆς, ἤγουν ἡ εὐλάβεια καὶ ἡ κατάνυξις, προκύπτουσιν εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν. Υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησον ἡμᾶς, κράζομεν καὶ ἡμεῖς, καθὼς οἱ δύο τυφλοί. Ἐπειδὴ δὲ πιστεύομεν, ὅτι ὡς πολυεύσπλαγχνος καὶ οἰκτίρμων εἰσακούεις τὴν δέησιν τῶν ἐν ἀληθείᾳ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτῶν ἐπικαλουμένων σε, ἀρχόμεθα τῆς ἐξηγήσεως, τῷ θείῳ ἐλέει σου θαῤῥήσαντες.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ παράγοντι τῷ Ἰησοῦ ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοί, κράζοντες καὶ λέγοντες· ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαβίδ. (Ματ. 9. 27.)

Ὅτε ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διέβαινεν ἀπὸ τῆς οἰκίας τοῦ ἄρχοντος Ἰαείρου εἰς ἄλλην τινὰ οἰκίαν, τότε « δύο τυ» φλοὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ, κράζοντες· Ἐ» λέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαβίδ ». Καὶ ποίας μὲν καταστάσεως ἄνθρωποι ἦσαν οὗτοι οἱ δύο (αὐτ. 18. Μάρ. 5, 22. Λουκ. 8, 41.)

τυφλοί, πῶς δὲ συνέβη εἰς αὐτοὺς τῆς τυφλώσεως τὸ πάθος, καὶ πόσον καιρὸν ἐστερημένοι ἦσαν τῆς ὁράσεως, ἐσιώπησεν αὐτὰ ὡς περιττὰ ὁ ἅγιος ἱστοριογράφος καὶ εὐαγγελιστής· εὔκολα δὲ καταλαμβάνομεν πόθεν αὐτοὶ προτραπέντες ἠκολούθουν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ, κράζοντες τὸ « Ἐλέησον ἡμᾶς »· διότι, πρὶν ἢ θεραπεύσῃ ὁ Κύριος αὐτούς, ἀνέστησε τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰαείρου· ἡ φήμη δὲ τοῦ ὑπερφυοῦς θαύματος ἡπλώθη εἰς πάντα τὰ μέρη τῆς γῆς ἐκείνης, ὡς διηγεῖται ὁ αὐτὸς εὐαγγελιστής. Τοῦτο οὖν τὸ θαῦμα, ὡς φαίνεται, ἀκούσαντες οἱ τυφλοί, ἔτρεχον ὀπίσω τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ζητοῦντες μεγαλοφώνως τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ ἐλπίζοντες, ὅτι λαμβάνουσι καὶ αὐτοὶ τὸ φῶς, καθὼς τοῦ Ἰαείρου ἡ θυγάτηρ τὴν ζωήν· εὐλαβείᾳ δὲ κινούμενοι, ὠνόμαζον τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν υἱὸν Δαβίδ, οὐχὶ μόνον καθότι τὸν Δαβὶδ πάντες ἐτίμων καὶ ἐσέβοντο ὡς βασιλέα ἅγιον καὶ προφήτην θεοῦ, ἀλλὰ καὶ καθότι κοινῶς πάντες ἐπίστευον, ὅτι ὁ Μεσίας, κατὰ τὰς προρρήσεις τῶν ἁγίων προφητῶν, ἐκ τοῦ σπέρματος Δαβὶδ ἔμελλε γεννηθῆναι· διὸ καὶ υἱὸν τοῦ Δαβὶδ αὐτὸν ἐκάλουν. Ἀλλὰ κἂν οἱ τυφλοὶ μεγάλῃ τῇ φωνῇ ἔκραζον ἐν τῇ ὁδῷ τὸ « Ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαβὶδ », ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὅμως, φεύγων ὅσον τὸ δυνατὸν τὴν τῶν ἀνθρώπων δόξαν, οὐδεμίαν ἀπόκρισιν ἔδωκεν εἰς αὐτούς, ἕως ὅτου εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Ματ. 9, 26.

Ματ. 22, 41.

Ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοί· καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· πιστεύετε, ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ, ναί, Κύριε.

αὐτ. 9, 26.

Ὅταν δὲ εἰσέβη ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὴν οἰκίαν, τότε ἐλθόντες οἱ τυφλοί, ἐπλησίασαν εἰς αὐτόν. Ἠρώτησε δὲ αὐτούς, λέγων, Πιστεύετε, ὅτι δύναμαι ποιῆσαι ἐκεῖνο, ὅπερ ζητεῖτε, ἤγουν πιστεύετε, ὅτι ἐγὼ δύναμαι φωτίσαι τὰ ὄμματα ὑμῶν; ναί, Κύριε, ἀπεκρίθησαν ἐκεῖνοι, πιστεύομεν. Ἀλλὰ ποία τοῦ ἐρωτήματος τούτου ἡ χρεία; ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὡς καρδιογνώστης θεὸς καὶ τὴν πίστιν ἐγνώριζε, καὶ τὴν εὐλάβειαν ἔβλεπε τῶν τυφλῶν· αὐτὸς μὲν οὐδεμίαν εἶχε χρείαν· ἠρώτησεν ὅμως, ἵνα μάθωμεν ἡμεῖς, ὅτι χωρὶς τῆς πίστεως οὐδεμία χάρις δίδοται εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ὅτι, καθὼς παρὰ τῶν τυφλῶν ἐζήτησε τὴν πίστιν, ἵνα δώσῃ τὴν ὅρασιν τῶν ἐπιγείων, οὕτω καὶ παρ' ἡμῶν πίστιν ζητεῖ, ἵνα χορηγήσῃ τὴν γνῶσιν τῶν ἐπουρανίων πραγμάτων· διότι προηγεῖται ἡ πίστις τῆς γνώσεως. Ὅθεν ὁ μὲν προφήτης ἔλεγεν, « Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα »· ὁ δὲ ἀπόστολος, « Καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν ». Ὅτε οὖν οἱ τυφλοὶ ἐφανέρωσαν τὴν πίστιν αὐτῶν, εἰπόντες, ναί, Κύριε,

Ψαλ. 115, 10.
2. Κορ. 4, 13.

Τότε ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, λέγων· κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν, γενηθήτω ὑμῖν.

Ματ. 9, 30.

Τότε δηλαδὴ ἐψηλάφησε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ εἶπεν· Ἐπειδὴ πιστεύετε, κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω εἰς ὑμᾶς τὸ ποθούμενον. Καὶ ἠδύνατο μὲν ὁ μόνος παντοδύναμος λόγος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ἤγουν

τὸ « Γενηθήτω ὑμῖν », φωτίσαι τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν τυφλῶν, ἐπειδὴ τὸν αὐτὸν λόγον ὁ αὐτὸς Κύριος καὶ θεὸς εἶπεν, ὅτε ἐδημιούργησε τὸ φῶς, « Γενηθήτω, εἶπε, φῶς· καὶ » ἐγένετο φῶς »· ἐψηλάφησεν ὅμως τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, ἵνα δείξῃ, ὅτι οὐκ ἔςιν ἄσαρκος, καθὼς τότε, ὅτε ἐποίησε τὸ φῶς, ἀλλὰ σεσαρκωμένος καὶ τέλειος ἄνθρωπος καθὼς καὶ τέλειος θεός, καὶ ἵνα παραστήσῃ, ὅτι καθὼς παντοδύναμον ἐςὶ τὸ θεῖον αὐτοῦ πρόσταγμα, οὕτω παντοδύναμος ἐστὶ καὶ ἡ δεξιὰ τοῦ παναχράντου καὶ θείου αὐτοῦ σώματος. Περὶ τούτου δὲ λαμπρῶς προεφήτευσεν ὁ θεόπνευστος ψαλμῳδός, λέγων, « Δεξιὰ Κυρίου ἐποίησε δύναμιν », τουτέςιν, ὅτε ἐκ χοὸς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον· « Δεξιὰ » Κυρίου ὕψωσέ με », ὅτε δηλαδὴ ἐκπεπτωκότα τοῦ παραδείσου εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνύψωσε· « Δεξιὰ Κυρίου ἐποίησε δύναμιν », ἤγουν ὅταν τὰς διαφόρους καὶ ποικίλας νόσους ἐθεράπευσε· τρὶς δὲ ἐπανέλαβε τὸ Δεξιὰ Κυρίου, ἵνα δείξῃ τὰς τρεῖς ὑποςάσεις, καὶ τὴν μίαν δύναμιν καὶ οὐσίαν τῆς θεότητος, καὶ ὅτι ὁ εἷς καὶ τρισυπόστατος θεὸς αὐτός ἐστι καὶ ὁ πλάσας, καὶ ὁ ἀναπλάσας, καὶ ὁ θεραπεύσας τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Καθὼς δέ, ὅταν ὁ φωτοδότης εἶπε, « Γενη- » θήτω φῶς », ἐγένετο εὐθὺς τὸ φῶς, οὕτω καὶ ὅταν εἶπε, « Γενηθήτω ὑμῖν κατὰ τὴν » πίστιν ὑμῶν », ἔλαβον εὐθὺς οἱ τυφλοὶ τὸν φωτισμόν.

(Γεν. 1, 3.) (Ψαλ. 117, 16.)

(Ματ. 9, 30.) Καὶ ἀνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί· καὶ ἐνεβριμήσατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λέγων, ὁρᾶτε, μηδεὶς γινωσκέτω.

Τὸ « ἀνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ » δηλοποιεῖ, ὅτι ἐθεραπεύθη μὲν τὸ πάθος τῶν ὀφθαλμῶν, ἔβλεπον δὲ καθαρῶς οἱ τυφλοί· ἀλλ' ἴσως κεκλεισμέναι ἦσαν αἱ κόραι καὶ τὰ βλέφαρα τῶν ὀμμάτων αὐτῶν. Ὅθεν προσφυῶς καὶ ἁρμοδίως εἶπεν ὁ θεῖος εὐαγγελιστὴς τὸ ἀνεῴχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν· τοῦτο ὅμως ἔχει καὶ ἄλλην ἔννοιαν· διότι αἱ αἰσθήσεις ἡμῶν εἰσὶν ὥσπερ θύραι· δι' αὐτῶν δὲ εἰσέρχεται εἰς τὸν νοῦν ἡ αἴσθησις τῶν ὑλικῶν πραγμάτων· διὸ καὶ ὁ προφήτης Ἱερεμίας ἔλεγεν, « Ἀνέβη θάνατος διὰ τῶν » θυρίδων ». Ὅτε οὖν τὸ αἰσθητήριον ἐστὶν ὑγιές, τότε ἡ θύρα ἐστὶν ἀνεῳγμένη· ὅτε δὲ ἐστὶ βεβλαμμένον ὑπό τινος πάθους, τότε ἡ θύρα ἐκείνη ἐστὶ κεκλεισμένη. Πανσόφως οὖν εἶπεν ὁ εὐαγγελιστής, ὅτι ἀνεῴχθησαν τῶν τυφλῶν οἱ ὀφθαλμοί, ἤγουν ἤνοιξεν ὁ δεσπότης τοῦ παντὸς ἐκείνας τὰς θύρας, αἵτινες, κλεισθεῖσαι ὑπὸ τοῦ πάθους τῆς τυφλώσεως, ἐμπόδιζον τὴν εἴσοδον τοῦ φωτός. Σημείωσαι δὲ τὸ « ἐνεβριμήσατο »· διότι τοῦτο σημαίνει, ὅτι μετὰ πολλῆς σφοδρότητος καὶ προστακτικῆς ἐμφάσεως παρήγγειλεν ὁ Κύριος εἰς τοὺς τυφλούς, ἵνα μὴ φανερώσωσιν οὐχὶ τὴν ἰατρείαν, ἐπειδὴ ἀδύνατον ἦν κρύψαι αὐτὴν ἀπὸ ἐκείνων, ὅσοι ἐγνώριζον τοὺς τυφλούς, ἀλλ' ἵνα μηδεὶς μάθῃ, τίς ἐστιν ὁ ἰατρὸς αὐτῶν. Φανερὸς δὲ ὁ λόγος ταύτης τῆς αὐστηρᾶς παραγγελίας· ἔφευγεν ὁ θεάνθρωπος τῶν ἀνθρώπων τὸν ἔπαινον, διδάσκων, ἵνα καὶ ἡμεῖς φεύγωμεν τὸ κενὸν τῶν ἀνθρώπων δοξάριον. Ἀλλ' ἆρά γε ἐφύλαξαν οἱ τυφλοὶ ταύτην τὴν ἐντολήν;

(Ἱερ. 9, 21.)

(Ματ. 9, 31.) Οἱ δὲ ἐξελθόντες, διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ.

Παρήκουσαν τὴν ἐντολὴν οἱ θεραπευθέντες τυφλοί· τῆς εὐεργεσίας τὸ μέγεθος, ἡ ὑπερβολὴ τῆς χαρᾶς, ἡ εὐγνωμοσύνη τῆς ψυχῆς εἰσὶ τὰ αἴτια τῆς παρακοῆς· μόλις ἐξῆλθον ἐκ τῆς οἰκίας, εἰς ἣν ἔλαβον τὸ φῶς τῶν ὀμμάτων αὐτῶν, καὶ εὐθὺς διεφήμισαν τὸ θαῦμα, ἔτρεξαν εὐθύς, κηρύττοντες εἰς πάντα τὰ μέρη τῆς γῆς ἐκείνης, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ ἐδωρήσατο αὐτοῖς τὸ φῶς. Βλέπε δὲ τῆς ἀρετῆς τὴν δύναμιν· ὅσον ἡμεῖς αὐτὴν καλύπτομεν καὶ κατακρύπτομεν, τοσοῦτον αὐτὴ ἀνακαλύπτεται καὶ φανεροῦται.

Ματ. 9, 32. Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον κωφόν, 33. δαιμονιζόμενον· καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου, ἐλάλησεν ὁ κωφός.

Πλουσία καὶ ἀλληλοδιάδοχος τῶν θαυμάτων ἡ χάρις· μετὰ τὴν μίαν θαυματουργίαν ἠκολούθησεν εὐθὺς ἡ ἄλλη· ἐξήρχοντο ἐκ τῆς οἰκίας οἱ τυφλοὶ βλέποντες, καὶ εἰσήρχετο φερόμενος ἄνθρωπος κωφὸς καὶ δαιμονιζόμενος· τοῦτον ὁ Κύριος ἰδών, καὶ εὐσπλαγχνισθείς, ἐθεράπευσε, διώξας ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον. Διὰ τί δὲ οὐκ εἶπεν ὁ εὐαγγελιστής, ἤκουσεν, ἀλλ' εἶπεν, « Ἐλάλησεν ὁ κωφός; » Κωφὸς λέγεται οὐ μόνον ὁ κωφός, ἀλλὰ καὶ ὁ ἄλαλος ἅμα καὶ κωφός· ἱστορεῖ ὁ ἱερὸς Λουκᾶς, ὅτι ὁ προφήτης Ζαχαρίας ὁ πατὴρ τοῦ προδρόμου, μετὰ τὴν ὀπτασίαν Λουκ. 1, 22. τοῦ ἀγγέλου « Διέμεινε κωφός· » ὁ δὲ Ζαχαρίας οὐ μόνον ἔμεινε κωφός, ἀλλὰ καὶ ἄλαλος· καὶ ὅτι μὲν κωφός, φανερόν, ἐπειδή, αὐτ. 62. ἐὰν ἤκουεν, οὐκ ἐνένευον, ἤγουν οὐκ ἐποίουν αὐτῷ νεύματα, ἵνα καταλάβῃ, ποῖον ὄνομα θέλει, ἵνα ἐπιτεθῇ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. Φανερὸν δέ, ὅτι ὁ αὐτὸς ἦν καὶ ἄλαλος· ἐπειδή, μὴ δυνάμενος λαλῆσαι, ἔγραψεν « Εἰς πινάκιον, Ἰω- αὐτ. 63. » άννης ἐςαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ »· τότε δὲ ἠνοίχθη τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἡ γλῶσσα. Ὥστε καὶ ὁ δαιμονιζόμενος οὗτος οὐ μόνον κωφὸς ἦν, ἀλλὰ καὶ ἄλαλος. Μετὰ πανσόφου δὲ συντομίας ὁ θεηγόρος Ματθαῖος καὶ τὰ δύο πάθη ἐφανέρωσε, τὴν μὲν κώφευσιν διὰ τοῦ « κωφός », τὴν δὲ ἀφωνίαν, ἔτι δὲ καὶ τὸ αἴτιον τῶν παθῶν διὰ τοῦ « Καί, ἐκβληθέν» τος τοῦ δαιμονίου, ἐλάλησεν ὁ κωφός »· ἐφανέρωσε δηλαδή, ὅτι ὁ δαίμων ἐδέσμευε καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν ἀκοὴν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ διὰ τοῦτο, ὅτε ἐκεῖνος ἐξῆλθε, τότε εὐθὺς ὁ κωφὸς ἐλάλησεν. Ὅμοιον δὲ δαιμονιζόμενον, ἤγουν ἄλαλον καὶ κωφόν, καὶ ἄλλοτε ἰάτρευσεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός, Μαρκ 9, 25. εἰπών, « Τὸ πνεῦμα τὸ ἄλαλον καὶ κωφόν, » ἐγώ σοι ἐπιτάσσω· ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ, καὶ » μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν ». Βλέπομεν δέ, ὅτι καὶ οἱ ποιοῦντες τοῦ δαίμονος τὰ θελήματα, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀμετανοησίας δοῦλοι αὐτοῦ γενόμενοι, ὁμοίως κωφοὶ γίνονται καὶ ἄλαλοι· κωφοί, ἐπειδὴ οὐδέποτε ἀκούουσι τὸν λόγον τοῦ Κυρίου· ἄλαλοι, ἐπειδὴ οὐδέποτε λαλοῦσι λόγον περὶ δικαιοσύνης καὶ ἀρετῆς. Ταῦτα δὲ τὰ θαύματα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, κἂν ἀρκετὴν δύναμιν εἶχον πρὸς τὸ πληροφορῆσαι πάντας τοὺς ἰδόντας αὐτά, ὅτι αὐτὸς ἐστὶ θεὸς ἀληθινός, ὅμως ἄλλοι μὲν ἐθαύμαζον, ἄλλοι δὲ κατέκρινον αὐτόν, καὶ ἐσυκοφάντουν.

Ματ. 9, 33. Καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες, ὅτι οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ· 34. οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον, ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

Ὁ μὲν λαὸς θαυμάζει, οἱ δὲ Φαρισαῖοι βλασφημοῦσιν. Ὁ λαὸς κρίνει κρίσιν δικαίαν καὶ ἀληθινήν· οὐδέποτε, λέγουσιν, ἐφάνησαν εἰς τὸ γένος τοῦ Ἰσραὴλ τοιαῦτα θαύματα, καὶ ἀληθῶς· διότι θαύματα μὲν ἐποίησαν καὶ οἱ προφῆται, μάλιστα ὁ Μωϋσῆς, καὶ ὁ Ἡλίας, καὶ ὁ Ἐλισσαῖος· οὐδεὶς ὅμως τόσα, ὅσα ὁ Ἰησοῦς Χριστός· εἶτα ἐκεῖνοι ἐθαυματούργουν διὰ τῆς πρὸς τὸν θεὸν προσευχῆς, ὁ δὲ Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ προσταγῆς· οἱ προφῆται τῇ τοῦ θεοῦ χάριτι, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τῇ ἰδίᾳ δυνάμει καὶ ἐξουσίᾳ· καθεὶς τῶν προφητῶν ἐποίησέ τινα θαύματα, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πάντα τῶν θαυμάτων τὰ εἴδη. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι κρίνουσιν ἄδικον κρίσιν καὶ ψευδῆ· διὰ τῆς δυνάμεως, λέγουσι, τοῦ ἄρχοντος τῶν δαιμόνων διώκει ὁ Ἰησοῦς τὰ δαιμόνια. Ἀλλ' ἐὰν ὁ σατανᾶς τὸν σατανᾶν ἐκδιώκῃ, (Ματ. 12, 24. Μάρκ. 3, 22. Λουκ. 11, 15.) διαμερίζεται ἀναμφιβόλως, καὶ ἑπομένως ἐξαφανίζεται ἡ ἐξουσία αὐτοῦ καὶ ἡ δύναμις. Τοιουτοτρόπως ἄλλοτε ὁ θεάνθρωπος εὐστόχως ἅμα καὶ θεοπρεπῶς ἐπεστόμισε τοὺς αὐτοὺς Φαρισαίους καὶ γραμματεῖς· ἀλλὰ διὰ τί ὁ κοινὸς λαός, ἀμαθὴς ὤν, κρίνει ὀρθότερα τῶν διδασκάλων, ἤγουν τῶν Φαρισαίων; διότι ὁ φθόνος σκοτίζει τὸν νοῦν τῶν σοφῶν ἐπίσης, ὥσπερ καὶ τῶν ἀμαθῶν· ὁ λαός, καθαρὸς τοῦ φθόνου, κρίνει ὀρθῶς· οἱ Φαρισαῖοι, φθονεροί, παραλογοῦσι, καὶ κρίνουσι κακῶς. Διὰ τί δὲ οὐδὲν ἀπεκρίθη πρὸς τὴν ἀδιακρισίαν καὶ βλασφημίαν τῶν Φαρισαίων ὁ σωτήρ; διότι ἄλλοτε ἀπεκρίθη, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν· νῦν δὲ ἐπὶ τὸ κήρυγμα σπεύδων, ἀφῆκε τὰ πράγματα ἔλεγχον τῶν παραλογισμάτων αὐτῶν.

Ματ. 9, 35. Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

Βλέπε πῶς ἡ πρόνοια καὶ τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ ἐφαπλοῦται ἐπίσης καὶ εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ ἐνδόξους, καὶ εἰς τοὺς ὀλίγους καὶ εὐτελεῖς. Περιήρχετο ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ εἰς τὰς πόλεις, ὅπου κατοικοῦσιν οἱ πολλοί, καὶ οἱ πλούσιοι καὶ οἱ ἐπιφανεῖς, καὶ εἰς τὰ χωρία, ὅπου οἱ ὀλίγοι καὶ ἐνδεέστεροι καὶ ἀφανεῖς. Εἰσερχόμενος δὲ ἐν ταῖς συναγωγαῖς, ἤγουν εἰς τὰς οἰκίας, ὅπου ἐσυναθροίζετο ὁ λαός, καὶ κηρύττων «Τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας», τουτέστιν ὑποσχόμενος εἰς τοὺς πιστεύοντας βασιλείαν οὐράνιον καὶ ἀτελεύτητον, ἐδίωκε τῆς ἀπιστίας τὸ σκότος, καὶ ἐφώτιζε τὰς ψυχάς· ἐθεράπευε δὲ καὶ πᾶσαν ἀῤῥωστίαν καὶ ἀσθένειαν σωματικήν, εὐεργέτης καὶ σωτὴρ ψυχῆς τε καὶ σώματος δεικνύμενος.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Ζ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Παρατηρῶ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ σημερινοῦ εὐαγγελίου τὴν σιωπὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτε οἱ δύο τυφλοί, εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου, μεταξὺ τοῦ πλήθους τῶν ἀνθρώπων, ἔκραζον μεγάλῃ τῇ φωνῇ, « Υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησον » ἡμᾶς »· ἀκούω καὶ τὴν παραγγελίαν, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς αὐτούς, ἀφ' οὗ ἤνοιξε, καὶ ἐφώτισε τὰ ὄμματα αὐτῶν· « Ὁρᾶτε, » μηδεὶς γινωσκέτω ». Στοχαζόμενος δέ, ὅτι καὶ ἡ σιωπὴ καὶ ἡ παραγγελία αὐτοῦ ἔκρυπτον τὰ θαύματα, θαυμάζω, καὶ ἐξαπορῶ. Ἐὰν ὁ Κύριος ἔπραττε ταῦτα εἰς μόνους τοὺς δύο τυφλούς, ἡ ἀπορία ἐδέχετο λύσιν· ἐπειδὴ δὲ βλέπομεν, ὅτι ὁσάκις ὁ θεάνθρωπος ἐθαυματούργησε, τοῦτο αὐτὸ πάντοτε ἔπραξε, διὰ τοῦτο ἡ ἀπορία οὐ λύεται, ἀλλ' αὔξει καὶ κραταιοῦται. (Ματ. 9, 30.)

Καθαρίζει τὸν συναντήσαντα αὐτῷ λεπρὸν ἀπὸ τῆς λέπρας, καὶ εὐθὺς παραγγέλλει εἰς αὐτόν, λέγων, πρόσεχε, κλεῖσαι τὸ στόμα σου, μηδενὶ φανερώσῃς τὸ θαῦμα· « Ὅρα μηδενὶ εἴπῃς ». Ξηραίνει τὴν πολυχρόνιον ῥοὴν τοῦ αἵματος τῆς αἱμοῤῥοούσης, ἔπειτα ἀναφέρει τὸ θαῦμα οὐχὶ εἰς τὴν δύναμιν αὐτοῦ, ἀλλ' εἰς τὴν πίστιν τῆς ἀσθενούσης· Ἡ πίστις σου, λέγει, ἰάτρευσε τὴν ἀσθένειάν σου, « Θύγατερ, ἡ πίστις σου » σέσωκέ σε ». Τοῦτο αὐτὸ εἶπε, καὶ ὅτε συνέσφιγξε τὰ παράλυτα μέλη τοῦ δούλου τοῦ ἑκατοντάρχου· « Ὕπαγε, καί, ὡς ἐπίστευσας, γενηθήτω σοι ». Ὁμοίως καὶ ὅταν ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τῆς τυραννίας τοῦ δαίμονος τῆς Χαναναίας τὴν θυγατέρα· « Ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω » σοι, ὡς θέλεις ». Ἐλθὼν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πέτρου, καταπαύει τὸν πυρετὸν τῆς πενθερᾶς αὐτοῦ, διώκει τὰ δαιμόνια ἀπὸ τῶν ἐκεῖ προσενεχθέντων δαιμονιζομένων, ἰατρεύει πάντας τοὺς ἐκεῖ ἀσθενεῖς· ἔπειτα ἰδών, ὅτι πολὺς ὄχλος περιεκύκλωσεν αὐτόν, φεύγει εὐθὺς ἐκεῖθεν· « Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰη» σοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτόν, ἐκέλευσεν » ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν ». Τοῦτο αὐτὸ ἔπραξε, καὶ ὅταν ἡσύχασε τῆς θαλάσσης τὸν σεισμόν, καὶ κατεπράϋνε τοῦ ἀνέμου τὴν ζάλην, ἔφυγε δηλαδὴ εὐθύς, καὶ διαπεράσας εἰς τὸ πέραν μέρος τῆς θαλάσσης, « ἦλθεν εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν ». Ὅτε ἐξήγειρε τὸν παράλυτον ἀπὸ τῆς κλίνης, « ἐξένευσεν εὐθὺς » διὰ μέσου τοῦ ὄχλου, ἵνα μὴ γνωρισθῇ. Ὅτε μὲν διὰ πέντε ἄρτων ἐχόρτασε τοὺς πεντακισχιλίους,

(αὐτ. 8, 4. — αὐτ. 9, 22. — αὐτ. 8, 13. — Ματ. 15, 28. — αὐτ. 8, 14, 16. — αὐτ. 8, 18. — Μάρκ. 5, 1. — Ἰωάν. 5, 13.)

Ματ. 14, 22. ἠνάγκασε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἵνα ἀναχωρήσωσιν ἐκεῖθεν· ὅτε δὲ διὰ τῶν ἑπτὰ ἄρτων ἔθρεψε τοὺς τετρακισχιλίους, ἔφυγεν εὐθύς, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια Μαγδαλά. Ὅταν δὲ ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχισυναγώγου αὐτ. 15, 39.] ἵνα ἀναστήσῃ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, σπουδάζων κρύψαι τὸ θαῦμα, πρῶτον μὲν εἶπε πρὸς τοὺς περιεστῶτας, « Ἀναχωρήσατε, Ματ. 9, 24. » τὸ κοράσιον οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ κοιμᾶ» ται »· ἔπειτα ἐξέβαλε πάντα τὸν λαὸν ἔξω, καὶ τότε ἀνέστησε τὴν θανοῦσαν κόρην. Ὅταν ἐξελθὼν ἀπὸ τῆς συναγωγῆς, ἰάτρευσεν ἀπὸ διαφόρων ἀσθενειῶν πάντας, ὅσοι ἐνώπιον αὐτοῦ παρεστάθησαν, τότε οὐ μόνον εἶπε, Σιωπᾶτε, μὴ φανερώσητε, ὅτι ἐγὼ ὑμᾶς ἰάτρευσα, ἀλλὰ καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα σιωπήσωσι· « Καὶ ἐπετίμησεν Ματ. 12, 16. » αὐτοῖς, ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν ». Ὅταν ἐπάνω εἰς τὸ Θαβώριον ὄρος ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένοντο λευκὰ ὡς τὸ φῶς, ἠκούσθη δὲ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα, « Οὗτος ἐστὶν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ αὐτ. 17, 5. » εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε »· τότε ἔδωκε τὴν ἐντολὴν τῆς σιωπῆς εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ εἶπε, « Μηδενὶ εἴπητε τὸ ὅραμα, » ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν » ἀναστῇ ».

Ἡ εἰς Χριστὸν πίστις ἀναγκαία διὰ τὴν σωτηρίαν· ἡ δημοσίευσις τῶν θαυμάτων λύχνος φωτίζων, καὶ μαγνῆτις ἐφέλκουσα τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν· ὁ δὲ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ἐλθὼν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κηρύξῃ τὴν πίστιν, ἀναλαμβάνει τόσην σπουδὴν καὶ τόσον ἀγῶνα, ἵνα ἐμποδίσῃ τῶν θαυμάτων τὴν ἀνακήρυξιν· ἀνάπτει λύχνον, καὶ ἔπειτα κρύπτει αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον· τοῦτο ἀληθῶς παράδοξον! Ἀρά γε διὰ τὴν φυγὴν τῆς κενοδοξίας ἐποίησε ταῦτα; ἀλλὰ διὰ μίαν ἁμαρτίαν, ἥτις φαίνεται τόσον μικρά, ἐμποδίζεται ὁ πολυπλασιασμὸς τῆς πίστεως; Ναί, διὰ τὴν κενοδοξίαν· « Ἡ πίστις χωρὶς Ἰακώβ. 2, 26. » τῶν ἔργων νεκρά ἐστίν »· ἡ κενοδοξία φθείρει πάντων τῶν καλῶν ἔργων τὴν δύναμιν· διὸ νεκρὰν ποιεῖ τὴν πίστιν. Τίς δὲ ἡ ὠφέλεια ἐκ τοιαύτης νεκρᾶς πίστεως; Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὁ θεάνθρωπος ἀφιέρωσε τόσην προσοχὴν διὰ τὴν φυγὴν τῆς κενοδοξίας, ἵνα δείξῃ διὰ τούτου τὴν ἐκ τῆς κενοδοξίας φθορὰν τῆς σωτηρίας. Ἀληθῶς δὲ μέγα καὶ φοβερὸν ἁμάρτημα ἡ κενοδοξία· αὐτή, ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, παντοιοτρόπως γίνεται τῆς σωτηρίας αὐτοῦ ἐπίβουλος.

Πρῶτον πάντων τῶν προαιρετικῶν παθῶν ἀναφαίνεται εἰς τὸν ἄνθρωπον τῆς κενοδοξίας τὸ πάθος. Εἰς τὸ νήπιον οὐδὲν πάθος προαιρέσεως βλέπεις· πρῶτον δὲ προκύπτει εἰς αὐτὸ ἡ κενοδοξία· ὅταν τιμᾷς αὐτό, δείκνυσι σημεῖα χαρᾶς· καὶ ὅταν ἐπαινῇς αὐτό, εὐφραίνεται, καὶ γίνεται πρόθυμον· ἐὰν δὲ εἴπῃς κατ' αὐτοῦ περιφρονητικὸν λόγον, σκυθρωπάζει εὐθύς, καὶ κλαίει. Τῆς φιλοδοξίας τὸ πάθος ἀκολουθεῖ ἕως θανάτου· διότι καὶ παιδία, καὶ νέοι, καὶ γέροντες, καὶ ἐσχατόγηροι, καὶ ἡμιθνητοι ὀρέγονται καὶ θέλουσι τὴν τιμὴν καὶ τὸν ἔπαινον. Τὸ δὲ τούτων παραδοξότερον, ὅτι ἡ κενοδοξία ἀκολουθεῖ πολλάκις καὶ μετὰ θάνατον· τὰ πολυέξοδα σάβανα, οἱ πολύτιμοι τάφοι, αἱ ὑψηλαὶ πυραμίδες, τῶν προσ-

ώπων τὰ ἀφομοιώματα καὶ οἱ χαρακτῆρες, αἱ λαμπραὶ στῆλαι, τὰ μεγαλοῤῥήμονα ἐπιγράμματα καὶ τὰ λοιπά, ὅσα ἢ ἡμεῖς πρὸ τοῦ θανάτου, ἢ οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι μετὰ θάνατον ἑτοιμάζουσι, τί ἄλλο εἰσὶν εἰμὴ ὁ δυσώδης τῆς δοξομανίας καπνός; Περὶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ προφήτης εἶπεν, « Οἱ τάφοι αὐτῶν οἰκίαι αὐ» τῶν εἰς τὸν αἰῶνα, σκηνώματα αὐτῶν » εἰς γενεὰν καὶ γενεάν· ἐπεκαλέσαντο τὰ » ὀνόματα αὐτῶν ἐπὶ τῶν γαιῶν αὐτῶν ».

Ψαλ. 48, 10, 11.

Εὑρίσκει ἡ κενοδοξία εἰς τὸν καθένα ὕλην, εἰς τὴν ὁποίαν γεννᾶται καὶ τρέφεται· τὰ ἀγαθὰ τῆς φύσεως, τῆς τύχης, τῆς ἕξεως, τῆς προαιρέσεως γίνονται ὕλη καὶ τροφὴ τῆς κενοδοξίας. Ἐκεῖνος σπουδάζει, ἵνα ἐπαινῶσιν αὐτὸν ὡς εὔμορφον, ὡς ἀνδρεῖον, ὡς φρόνιμον, ὡς ὀξύνουν· οὗτος θέλει καὶ ἀγωνίζεται, ἵνα λογίζωνται αὐτὸν εὐγενῆ, πλούσιον, ἀξιωματικόν· θέλει ὁ ἄλλος καὶ ἐπιμελεῖται, ἵνα τιμῶσιν αὐτὸν ὡς διδάσκαλον καὶ σοφὸν καὶ παντεχνίτην· καὶ ἄλλος πάλιν θέλει καὶ ἐπιτηδεύεται παντὶ τρόπῳ, ἵνα νομίζωσιν αὐτὸν φιλοδίκαιον, σώφρονα, φιλάγαθον, ἐνάρετον. Ἀλλ' ἆρά γε φεύγει ἡ κενοδοξία ἀφ' ἡμῶν, ὅταν οὐχ εὑρίσκῃ ἐν ἡμῖν τοιαύτην ὕλην καὶ τροφήν; Ἆρά γε, λέγω, φεύγει, ὅταν ὁ ἄνθρωπος τύχῃ ἐστερημένος πάντων τῶν εἰρημένων ἀγαθῶν; οὐχί· αὐτὴ τότε βλάπτει τὴν φαντασίαν, καὶ ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον σχεδὸν ἄφρονα καὶ μωρόν· θέλει ὁ δύσμορφος, ἵνα φαίνηται καὶ νομίζηται καὶ εὔμορφος καὶ ὡραῖος, καὶ ὁ εὐτελὴς πλούσιος καὶ ἔνδοξος, καὶ ὁ ἀμαθὴς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων, καὶ ὁ πεπληρωμένος ἁμαρτιῶν δίκαιος καὶ ἅγιος· τόση ἐστὶ τῆς κενοδοξίας ἡ δύναμις!

Πρὸς τούτοις αὐτὴ ἐστὶ πάθος πολλὰ ἀπατηλὸν καὶ δόλιον, καὶ κατακυριεύει ἡμῶν σχεδὸν ἀνεπαισθήτως. Ὅταν, παραδείγματος χάριν, ψάλλῃς ἢ ἀναγινώσκῃς μόνος ἐπ' ἐκκλησίας, τότε νυστάζεις, μαραίνεται ἡ φωνή σου, φεύγουσι τὰ λόγια ἀπὸ τοῦ στόματός σου, οὐδεμίαν προθυμίαν ἔχῃ ἡ ψυχή σου· ἐὰν δέ, στρέψας τὰ ὄμματα, ἴδῃς, ὅτι ἦλθον καὶ συμπαρίσανται ἀκροαταί, φεύγει εὐθὺς ἡ νύστα, ἀνοίγει τὸ στόμα σου, λαμπρύνεται ἡ φωνή σου, προφέρεις τὰ λόγια καθαρά, ἔρχεταί σοι προθυμία πολλὴ καὶ δύναμις μεγάλη, ἑνὶ λόγῳ, γίνεσαι ἄλλος ἐξ ἄλλου. Πόθεν δὲ αὐτὴ ἡ ταχυτάτη ἀλλοίωσις; σὺ μὲν ἴσως νομίζεις, ὅτι ἐστὶ μεταβολὴ τῆς δεξιᾶς τοῦ ὑψίστου, πλὴν σφάλλεις· διότι αὐτὴ ἐστὶν ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ σατανᾶ, ὅστις ἀνεπαισθήτως ποτίζει σε τῆς φιλοδοξίας τὸ ὕδωρ· αὐτὸ δὲ χλωραίνει μὲν τὰς σωματικὰς δυνάμεις σου, σήπει ὅμως, καὶ καταφθείρει τῆς ἀρετῆς σου τὴν χάριν.

Τοῦτο αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς πᾶν ἄλλο ἀγαθὸν ἔργον. Ὅταν ἀκούσω, ὅτι ἐπαινοῦσι τὴν ἀνδρείαν μου, ἢ θαυμάζουσι τὸν πλοῦτόν μου, ἢ ἐγκωμιάζουσι τὰ συγγράμματά μου, ἢ μεγαλύνουσι τῶν ἀρετῶν μου τὰ κατορθώματα, τότε γίνομαι περίχαρος καὶ πολλὰ πρόθυμος· ὅταν δὲ βλέπω, ὅτι οὐδεὶς οὐδὲ ἐπαινεῖ, οὐδὲ λαλεῖ, οὐδὲ κἂν γινώσκῃ τὰ ἔργα μου, τότε σκυθρωπάζω, καὶ γίνομαι ὀκνηρὸς καὶ δυσκίνητος· τοῦτο ἐςὶ πνεῦμα κενοδοξίας, κατακυριεῦον τῆς καρδίας μου, ἐγὼ δὲ ὁ ἄθλιος ἀναισθητῶ, καὶ οὐδόλως τοῦτο γνωρίζω.

Τόσον φανερὰ ἐλάλησεν ὁ θεὸς κατὰ τοῦ πάθους τούτου, ὥστε, κἂν βαθύτατα κοιμᾶται τοῦ ἀνθρώπου ἡ συνείδησις, ἐξυπνοῦσιν αὐτὴν τοῦ θεοῦ τὰ λόγια· « Προσέχετε, » εἶπε, τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν » ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεα- » θῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μή γε, μισθὸν οὐκ » ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς » οὐρανοῖς ». Καὶ ταῦτα μὲν ἐνομοθέτησε περὶ τῆς ἐλεημοσύνης· περὶ δὲ τῆς προσευχῆς καὶ τῆς νηστείας εἶπεν, ὅτι, ὅσοι προσεύχονται ἢ νηστεύουσιν, ἵνα φανῶσιν ἐνάρετοι ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ἐκεῖνοι οὐδένα ἄλλον μισθὸν ἀπολαμβάνουσιν εἰμὴ μόνον τὸν ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων· « Ἀμὴν » λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν ». Ἐὰν δὲ ταῦτα μόνα ἔλεγε περὶ τῆς ἁμαρτίας ταύτης, ἀρκετὰ βέβαια ἦσαν, ἵνα πληροφορήσωσι πάντα ἄνθρωπον, ἵνα μακρὰν ἀπ' αὐτῆς ἀπέχῃ, ὅπως μὴ στερηθῇ τῆς ἐπουρανίου ἀντιμισθίας· ὥρισεν ὅμως καὶ ἄλλα κατὰ τῶν κενοδόξων φρικτὰ καὶ φοβερώτατα· ταῦτα δὲ ἐξεφώνησεν ὁ θεόπνευστος προφήτης Δαβίδ, ὀνομάσας τοὺς κενοδόξους ἀνθρωπαρέσκους, καθότι πάντα πράττουσι πρὸς τὸ θεαθῆναι καὶ ἀρέσαι τοῖς ἀνθρώποις· « Ὅτι ὁ θεός, λέγει, διεσκόρπι- » σεν ὀστᾶ ἀνθρωπαρέσκων »· ὀστᾶ δὲ εἰσὶν αἱ δυνάμεις, τὰ μέσα, οἱ τρόποι, διὰ τῶν ὁποίων ἀρέσκοντες τοῖς ἀνθρώποις, κερδαίνομεν τὸν τούτων ἔπαινον. Ὅταν μετερχώμεθα ἢ τὸ κάλλος, ἢ τὸν πλοῦτον, ἢ τὴν σοφίαν, ἢ τὴν ἀρετήν, ἵνα δοξασθῶμεν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, τότε ὁ θεὸς διασκορπίζει καὶ ἀφαιρεῖ ἀφ' ἡμῶν τὰ ἀγαθὰ ταῦτα, ἡμεῖς δὲ μένομεν γυμνοὶ καὶ κατῃσχυμμένοι· « Κατῃσχύνθησαν, ὅτι ὁ θεὸς ἐξουδένωσεν » αὐτούς ». Ἀκούετε; σκορπισμὸς καὶ φθορὰ τῶν ὀστέων, αἰσχύνη καὶ ἐξουδένωσις θεία ἐστὶν ἡ τῆς κενοδοξίας τιμωρία.

(Ματ. 6, 1.) (αὐτ. 6, 5, 16.) (Ψαλ. 52, 7.)

Ἀλλὰ διὰ τί, λέγεις, τοσαύτη καταδίκη; διὰ μίαν ματαιοφροσύνην, ἥτις οὐδένα ἀδικεῖ, τόση παίδευσις; Πῶς; οὐδένα ἀδικεῖ ὁ κενόδοξος; αὐτὸς ἀδικεῖ ἑαυτόν, ἀδικεῖ τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἐπιχειρεῖ, ἵνα ἀδικήσῃ καὶ αὐτὸν τὸν θεόν. Ἀδικεῖ ἑαυτόν, καθότι πωλεῖ βασιλείαν αἰώνιον, ἵνα ἀγοράσῃ καπνὸν πρόσκαιρον· καθότι ματαιοπονεῖ, σπείρων ἐν δάκρυσι, καὶ θερίζων θλίψιν καὶ αἰσχύνην. Ἀδικεῖ τὸν πλησίον αὐτοῦ· καθότι ἀπατᾷ αὐτόν, ὑποκρινόμενος, ὅτι πράττει τὴν ἀρετὴν διὰ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ, καὶ κλέπτει τὴν καλὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν εὐλάβειαν καὶ τοὺς ἐπαίνους. Ἐπιχειρεῖ ἀδικῆσαι καὶ αὐτὸν τὸν θεόν· καθότι προτιμᾷ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων τῆς δόξης τοῦ θεοῦ· καθότι χειροτονεῖ μισθαποδότην τῆς ἀρετῆς τὸν ἄνθρωπον· καθότι μεταβάλλει τὸν καιρὸν καὶ τὸν τόπον, ὃν ὁ θεὸς ὥρισε διὰ τὴν ἀνταπόδοσιν· καθότι ἁρπάζει τὴν δόξαν, τὴν πρέπουσαν τῷ θεῷ διὰ τὴν ἀρετήν. Τῷ θεῷ πρέπει ἡ δόξα διὰ τῆς ἀρετῆς τὰ κατορθώματα· ἐπειδὴ « Ὁ θεὸς ἐστίν, ὁ ἐνεργῶν » ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν » ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας· » ὁ δὲ κενόδοξος σφετερίζεται αὐτήν, θέλων καὶ ζητῶν αὐτὴν παρὰ τῶν ἀνθρώπων.

(Φιλ. 2, 13.)

Πρὸς τούτοις ποίας τιμῆς ἄξιά εἰσι τοῦ κενοδόξου τὰ ἔργα; αὐτὰ εἰσὶν ὅμοια « Τά- » φοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν » φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν

(Ματ. 23, 27.)

» ὀστέων νεκρῶν, καὶ πάσης ἀκαθαρσίας ». Αὐτὰ παρομοιάζουσιν ἐκείνους τοὺς καρπούς, οἵτινες ἔξωθεν μέν εἰσιν εὔμορφοι καὶ τερπνοί, ἔσωθεν δέ εἰσι πλήρεις σαπρίας καὶ σκωλήκων. Ἡ ἀρετὴ ἔχει πνεῦμα καὶ σῶμα, καθὼς καὶ ὁ ἐργαζόμενος αὐτὴν ἄνθρωπος· πνεῦμα τῆς ἀρετῆς ἐστιν ὁ σκοπός, διὰ τὸν ὁποῖον γίνεται, σῶμα δὲ αὐτὸ τὸ ἐνάρετον ἔργον. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου χαρακτηρίζει τὰ ἤθη τοῦ σώματος αὐτοῦ· ὁ σκοπὸς τῆς ἀρετῆς χαρακτηρίζει τῆς ἀρετῆς τὸ ἔργον. Ἐὰν ἡ ψυχὴ ἀγαθή, ἀγαθὰ εἰσὶ καὶ τὰ τοῦ σώματος ἤθη· ἐὰν δὲ ἡ ψυχὴ πονηρά, πονηραὶ εἰσὶ καὶ αἱ σωματικαὶ πράξεις· ἐὰν ὁ σκοπὸς ἅγιος, ἅγιον καὶ τῆς ἀρετῆς τὸ ἔργον· ἐὰν ὁ σκοπὸς ἁμαρτωλός, ἁμαρτωλὰ καὶ τὰ ἐνάρετα ἔργα. Ὁ σκοπὸς μεταβάλλει τὴν ἀρετὴν εἰς κακίαν, καὶ τὴν κακίαν εἰς ἀρετήν· βλέπομεν τοῦτο εἰς τὰς ἁγίας γραφάς. Ἡ προσευχὴ τοῦ Φαρισαίου ἐγένετο ἁμαρτία, καὶ κατεδίκασεν αὐτόν· ἐπειδὴ ὁ σκοπὸς αὐτῆς ἦν σκοπὸς ὑπερηφανείας καὶ μεγαλοῤῥημοσύνης. (Λουκ. 18, 11.) Ἡ νηστεία τῶν κριτῶν τοῦ Ναβουθαὶ μετεβλήθη εἰς ἀνομίαν· ἐπειδὴ ἐνήστευσαν, σκοπὸν ἔχοντες, ἵνα ἐπιβεβαιώσωσι τὴν ἀδικοκρισίαν, καὶ θανατώσωσι τὸν ἀθῷον. (3. Βασιλ. 21, 12.) Ἡ ἀταξία τοῦ προφήτου Ὡσηέ, ὅστις ἔλαβεν εἰς γυναῖκα μίαν πόρνην, καὶ ἐτεκνοποίησε μετ' αὐτῆς, κατεστάθη εὐταξία· ἐπειδὴ σκοπὸν εἶχε τὴν εἰς θεὸν ὑπακοήν, καὶ τὸν ἔλεγχον τῆς ἀνομίας τοῦ Ἰσραήλ. (Ὠσ. 1, 2.) Ὁ φόνος, ὃν ἐποίησε ὁ Φινεές, ἐλογίσθη δικαιοσύνη, καὶ ἐγένετο ἐξιλασμὸς τῆς ἀγανακτήσεως τοῦ θεοῦ· ἐπειδὴ ὁ σκοπὸς τοῦ φόνου ἦν ἀληθὴς ζῆλος θεοῦ, καὶ ὑπεράσπισις τοῦ θείου νόμου, καὶ παῦσις τοῦ κοινοῦ ὀλεθρίου σκανδάλου· « Καὶ ἔστη, λέγει, Φινεὲς καὶ ἐξιλάσατο, » καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις· καὶ ἐλογίσθη » αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην ». (Ψαλ. 105, 30.) Ἡ φονοκτονία τῶν τρισχιλίων ἀνδρῶν ἁγιάζει τῶν Λευϊτῶν τὰς χεῖρας, καὶ ἐπιφέρει αὐτοῖς εὐλογίαν· « Καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μωϋσῆς· ἐπληρώ» σατε τὰς χεῖρας ὑμῶν τῷ Κυρίῳ ἕκαστος » ἐν τῷ υἱῷ ἢ ἐν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ δοθῆναι » ἐφ' ὑμᾶς εὐλογίαν ». (Ἐξοδ. 32, 29.) Πῶς; ὁ τοσοῦτος φόνος ἐστὶν ἁγιασμὸς καὶ εὐλογία; ναί· ἐπειδὴ ὁ σκοπὸς τοῦ φόνου ἦν ἡ ἐκπλήρωσις τῆς προσταγῆς τοῦ θεοῦ διὰ τὴν ἐξάλειψιν τῆς μοσχολατρείας. Ἐξέτασον τὸν σκοπὸν τῆς ἀρετῆς τοῦ κενοδόξου· ποῖος ἐστὶν ὁ σκοπὸς τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ; οὐδεὶς ἄλλος εἰμὴ τὸ ἴδιον κέρδος, ἡ ἰδία ὠφέλεια, τὸ κενὸν δοξάριον, τῶν ἀνθρώπων ὁ ἔπαινος ὅθεν ὁ σκοπὸς αὐτοῦ φθείρει τῆς ἀρετῆς τὴν χάριν, σκορπίζει τὴν αὐτῆς ἁγιότητα, καὶ μεταβάλλει αὐτὴν εἰς δυσωδίαν καὶ ἀκαθαρσίαν, μεταβάλλει τὴν ἀρετὴν εἰς ἁμαρτίαν. Ὁ θεὸς ἐστὶ πνεῦμα· ὅθεν θέλει τὴν προσκύνησιν καὶ λατρείαν τοῦ πνεύματος ἡμῶν· αὐτὴ δέ ἐστιν ὁ σκοπὸς ὁ ἅγιος· (Ἰωάν. 4, 24.) διὰ τοῦτο, ὅταν ὁ σκοπὸς πονηρός, τότε ὁ θεὸς ἀποστρέφει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπὸ τῆς θυσίας ἡμῶν, καθὼς καὶ ἀπὸ τῆς θυσίας τοῦ Κάϊν· τότε ὀργίζεται καθ' ἡμῶν, καθὼς ὠργίσθη καὶ κατὰ τοῦ Κάϊν· « Ὅτι » ὁ θεὸς διεσκόρπισεν ὀστᾶ ἀνθρωπαρέ» σκων· κατῃσχύνθησαν, ὅτι ὁ θεὸς ἐξουδέ» νωσεν αὐτούς».

Ἀδελφοί, ἐν ὅσῳ ἐσμὲν ἐν τῷ σκότει τοῦ κόσμου τούτου, πλανῶντες διὰ τῆς

ὑποκρίσεως τοὺς ἀνθρώπους, σφετεριζόμεθα τὴν τούτων εὐλάβειαν καὶ τὸν ἔπαινον· διότι αὐτοί, μὴ βλέποντες τὸν κρυπτὸν ἡμῶν σκοπόν, νομίζουσιν, ὅτι ἐργαζόμεθα τὰ καλὰ ἔργα εἰς δόξαν θεοῦ, καὶ ὠφέλειαν τοῦ πλησίον· πλὴν ἔρχεται ἡμέρα, ἐν ᾗ σχίζεται τὸ κάλυμμα τῆς ὑποκρίσεως, δημοσιεύονται τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους, καὶ φαίνονται ὥσπερ εἰς εἰκόνα ἐζωγραφημένα πάντα τὰ κρυπτότατα τῆς καρδίας ἡμῶν ἐνθυμήματα. Ὢ πόση αἰσχύνη καλύψει τότε τὸ πρόσωπον ἡμῶν, ὅταν πάντες οἱ ἀπ' αἰῶνος ἄνθρωποι βλέπωσι τὴν αἰσχύνην τῆς κενοδοξίας ἡμῶν! Ὢ πόσος φόβος, ὅταν ὁ φοβερὸς κριτὴς ἐλέγχῃ τὸν ὑποκριτικὸν σκοπὸν τῆς ἀρετῆς ἡμῶν, ὅςις ἐπέβλεπε τὴν δόξαν ἡμῶν, καὶ οὐχὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ! Ὢ πόση θλίψις, ὅταν βλέπωμεν τοὺς ποιήσαντας τὰ καλὰ ἔργα εἰς δόξαν θεοῦ στεφανουμένους, δοξαζομένους, λάμποντας ὡς φωστῆρας, ἡμᾶς δὲ ἐστερημένους πάσης ἀνταποδόσεως, καὶ ἐκβαλλομένους ἔξω τῆς θείας μακαριότητος! Ὢ πόσοι στεναγμοὶ καὶ δάκρυα, πόση μεταμέλεια, ὅταν βλέπωμεν, ὅτι προδεδώκαμεν τὴν οὐράνιον βασιλείαν διὰ ἓν ἄνθος χόρτου! « Διότι πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου· ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσεν »! Ἀλλὰ τότε οὐδὲ τὰ δάκρυα ἔχουσι παρηγορίαν, οὐδὲ ἡ μετάνοια ὠφέλειαν. (1. Πέτρ. 1, 24.)

« Ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας. Ἀποθώμεθα ἀπὸ τῆς σήμερον τὰ ἔργα τοῦ σκότους » τῆς δοξομανίας, ἀποθώμεθα τὸ ὀλέθριον αὐτῆς πάθος, τὸ ὁποῖον ἀνεπαισθήτως ἁρπάζει τὴν σωτηρίαν ἡμῶν. Μακρὰν ἀπὸ τοῦ νοός, μακρὰν ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἡ κενοδοξία· « Μὴ γνώτω ἡ δεξιά σου τί ποιεῖ ἡ ἀριστερά σου ». Κἂν δὲ ἐξ ἀνάγκης παῤῥησίᾳ πράττῃς τὴν ἀρετήν, σκοπὸν ἔχε πάντοτε οὐχὶ τὴν δόξαν τὴν σήν, ἀλλὰ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ. Τότε δὲ ὁ πατήρ σου, ὁ βλέπων τὸν ἐν τῷ κρυπτῷ σκοπόν σου, ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ· τότε διὰ τῶν καλῶν σου ἔργων δοξάζεις τὸν θεόν, καὶ λαμβάνεις τὴν δόξαν, ἣν ὁ θεὸς ὑπέσχετο εἰς τοὺς δοξάζοντας αὐτόν, « Ὅτι ἀλλ' ἢ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω ». (2. Κορ. 6, 2. Ῥωμ. 13, 12. Ματ. 6, 3. 1. Βασ. 2, 30.)

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Η'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Εἰς τυφλοὺς καὶ χωλούς, κυλλοὺς καὶ λεπρούς, ὑδρωπικοὺς καὶ παραλύτους, κωφοὺς καὶ ἀλάλους, πυῤῥέσσοντας, αἱμοῤῥοοῦντας, δαιμονιζομένους ἔδειξεν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς τὴν θείαν αὐτοῦ εὐσπλαγχνίαν, καὶ τὴν ἄπειρον αὐτοῦ δύναμιν· ἐθεράπευσε πᾶσαν νόσον καὶ ἀσθένειαν, ἐδίωξε δαιμόνια, ἀνέστησε νεκρούς, ἐξήγειρε καὶ ἐκ τοῦ τάφου τὸν τεταρταῖον Λάζαρον· ἐποίησε θαυμάσια πολλά, μεγάλα, καὶ ἐξαίσια. Καὶ ἄλλο δὲ εἶδος θαύματος ἐκήρυξε σήμερον τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον, μέγα ὁμοίως καὶ θαυμασιώτατον· διὰ πέντε ἄρτων, καὶ δύο ὀψαρίων ἐχόρτασε πεντακισχιλίους ἄνδρας χωρὶς τῶν ἐκεῖ εὑρεθεισῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδίων· ἐπερίσσευσαν δὲ ἄρτων κόμματα δώδεκα κόφινοι πλήρεις. Τοῦτο οὐ μόνον ἀποδεικτικόν ἐστι τῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εὐσπλαγχνίας καὶ παντοδυναμίας, ἀλλὰ καὶ ἐνστάζει εἰς τὰς καρδίας τῶν εἰς αὐτὸν πιστευόντων θάῤῥος πολὺ καὶ ἐλπίδα μεγάλην. Ὅστις μετὰ πίστεως ἀνοίξῃ τὴν ἀκοήν, καὶ μετὰ εὐλαβείας προσηλώσῃ τὸν νοῦν αὐτοῦ εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν σημερινῶν εὐαγγελικῶν λόγων, ἐκεῖνος βλέπει τοῦ θεοῦ τὴν πρόνοιαν οὐ μόνον θεραπεύουσαν τὰς ἀσθενείας ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ προφθάνουσαν πᾶσαν χρείαν καὶ ἀπαλλάττουσαν ἡμᾶς πάσης ἀνάγκης. Δότε οὖν ἀκοήν, προσοχήν, πίστιν, εὐλάβειαν, ἵνα ἔλθῃ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν τοῦ θεοῦ ἡ ἐλπὶς ἡ ἁγία καὶ σωτήριος.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἶδεν ὁ Ἰησοῦς πολὺν ὄχλον, καὶ εὐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐθεράπευσε τοὺς ἀῤῥώστους αὐτῶν. Ματ. 14, 14.

Ἀκούσας ὁ Κύριος τὴν ἄδικον σφαγὴν τοῦ προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ἀνεχώρησεν ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἔρημον τὴν πλησίον τῆς πόλεως Βηθσαϊδά, ἵνα μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀναπαυθῇ ἐκεῖ κατὰ μόνας. (αὐτ. 14, 12, 13. Μάρκ. 6, 32, 34.) Μαθὸν δὲ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ τῶν πέριξ πόλεων, ὅτι ἀνεχώρησεν ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλήμ, εὐθὺς σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις μετὰ τοσαύτης σπουδῆς ἔτρεξαν ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ ἦλθον εἰς τὴν ἔρημον ἐκείνην, ὥστε οὐδεμίαν τροφὴν μεθ' ἑαυτῶν ἔλαβον. Ἰδὼν δὲ ὁ πολυεύσπλαγχνος τὴν τοσαύτην πίστιν καὶ προθυμίαν αὐτῶν, εὐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτούς, καὶ πρῶτον μὲν ἐδίδαξεν αὐτοὺς πολλά, ὡς λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς Μάρκος,

ἔπειτα, κἂν οὐδεὶς αὐτὸν παρεκάλεσεν, ἰάτρευσε πάντας τοὺς ἀῤῥώστους, ὅσους ἐκεῖ ἔφερον. Ἐκ τούτου ἐλπὶς μεγάλη βλαστάνει εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν· ἐὰν ὁ φιλάνθρωπος χωρὶς τινος μεσιτείας διὰ μόνην τὴν πίςιν καὶ προθυμίαν τοῦ λαοῦ σπλαγχνισθεὶς ἐθεράπευσε τοὺς ἀῤῥώστους αὐτῶν, πολλῷ μᾶλλον σπλαγχνίζεται ἐφ' ἡμᾶς, ὅταν ἡμεῖς, ἀσθενεῖς ὄντες, μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβείας ἐκτείνοντες τὰς χεῖρας, παρακαλῶμεν αὐτόν, ἵνα ἰατρεύσῃ τὰς ἀσθενείας ἡμῶν. Ὡς φαίνεται δὲ πολλὰς ὥρας παρέτεινεν ὁ θεάνθρωπος τῆς διδασκαλίας τὸν λόγον, ἢ τοσοῦτον ἦν τὸ πλῆθος τῶν ἀῤῥώστων, ὥστε ἕως ἂν πλησιάσῃ ὁ καθεὶς εἰς αὐτόν, καὶ λάβῃ τὴν ἴασιν, παρῆλθεν ἡ ἡμέρα καὶ ἔφθασε τὸ ἑσπέρας· διότι λέγει ὁ εὐαγγελιστής·

Ματ. 14, 15. Ὀψίας δὲ γενομένης, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες· ἔρημος ἐστὶν ὁ τόπος, καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρῆλθεν· ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, ἵνα, ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας, ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα.

Ἐπειδὴ ἔφθασε τὸ ἑσπέρας, βλέποντες οἱ θεῖοι ἀπόστολοι τοσοῦτον πλῆθος ἀνθρώπων, οἵτινες ἦσαν νήστεις, καὶ τὸν τόπον ἔρημον, δεικνύοντες τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην καὶ τὴν ποιμαντικὴν φροντίδα, ἐπλησίασαν πρὸς τὸν ἀρχιποίμενα Χριστόν, καὶ εἶπον αὐτῷ· ἐπειδὴ ὁ τόπος οὗτος ἐςὶν ἔρημος, καὶ ἡ ὥρα παρῆλθεν, οὐδεμίαν τροφὴν εὑρίσκει ὁ λαός· διὸ ἀπόλυσον αὐτούς, ἵνα ὑπάγωσιν εἰς τὰς πλησίον μικρὰς πόλεις, καὶ ἀγοράσωσι τροφάς. Σημείωσαι δέ, ὅτι ὁ μὲν Ματθαῖος εἶπεν, ὅτι οἱ μαθηταί, προσελθόντες πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, εἶπον αὐτῷ ταῦτα· ὁ δὲ Ἰωάννης λέγει, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε πρὸς τὸν Φίλιππον, « Πόθεν ἀγοράσομεν ἄρτους, ἵνα » φάγωσιν οὗτοι; » Καὶ μὴ νομίσῃς, ὅτι ἐναντία εἰσὶ τὰ ὑπὸ τῶν εὐαγγελιστῶν ἱστορούμενα· διότι ὁ Ἰωάννης ἔγραψε τὸ πρότερον γενόμενον καὶ ὑπὸ τοῦ Ματθαίου σιωπηθέν· πρῶτον ὁ Ἰησοῦς, « Ἐπάρας τοὺς » ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ » καὶ ἰδὼν τὸ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ, εἶπε πρὸς τὸν Φίλιππον, « Πόθεν ἀγοράσομεν ἄρτους, ἵνα φάγωσιν » οὗτοι; » ἔπειτα ἐλθόντες οἱ μαθηταί, εἶπον αὐτῷ τὰ ὑπὸ τοῦ Ματθαίου ἱστορηθέντα. (Ἰωάν. 6, 5.) Καλῶς δὲ τοῦτο ἐσημείωσεν ὁ Ἰωάννης· διότι ἐκ τούτου πληροφορούμεθα, ὅτι ὁ θεὸς καὶ πρὸ τῆς αἰτήσεως ἡμῶν βλέπει τὴν ἀνάγκην ἡμῶν, καὶ ὡς φιλάγαθος πατὴρ φροντίζει περὶ τῆς θεραπείας αὐτῆς· ἐκ τούτου δὲ ἀναζωοποιεῖται εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν ἡ πρὸς τὸν θεὸν ἐλπίς, καὶ ἐπιστηρίζεται, καὶ ἀναθάλλει. Τί δὲ ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὅτε ταῦτα εἶπον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ;

Ματ. 14, 16. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐ χρείαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν.

Βλέπε τῶν λόγων τοῦ θεανθρώπου τὴν ταπείνωσιν· εἰπὼν « Οὐδεμίαν ἔχουσι χρείαν », ἵνα ἀπελθόντες ἀγοράσωσι τροφάς, οὐ λέγει Ἐγὼ δώσω, καὶ χορτάσω αὐτούς, ἀλλὰ « Δότε, λέγει, ὑμεῖς αὐτοῖς φαγεῖν »· ὑμεῖς θρέψατε αὐτούς. Τοῦτο δὲ καὶ ἐγένετο· διότι αὐτὸς μέν, ὡς κατωτέρω διηγεῖται ὁ

εὐαγγελιστής, διὰ τῆς εὐλογίας αὐτοῦ ἐπλήθυνε τοὺς ἄρτους καὶ τὰ ὀψάρια· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν πεινῶντα λαὸν καὶ ἐχόρτασαν αὐτόν. Σὺ δὲ σημείωσον, ὅτι, ὅπου ἀπορία καὶ ἀδυναμία φύσεως, ἐκεῖ ἐνεργεῖ ἡ δύναμις καὶ ἡ τελειότης τῆς χάριτος, καθὼς διὰ στόματος τοῦ θεηγόρου Παύλου εἶπεν ὁ θεός, « Ἡ » γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται ». Διὰ τοῦτο πρῶτον ἐφανερώθη εἰς πάντας ἡ κατὰ φυσικὸν λόγον ἀπορία τῶν τροφῶν, ἔπειτα ἔλαμψε τῆς παντοδυνάμου δεξιᾶς ἡ χάρις· ἡ ἀπόκρισις τῶν ἀποςόλων ἐφανέρωσεν εἰς πάντας, ὅτι οὐδεὶς τρόπος εὑρίσκετο πρὸς τὸ θρέψαι εἰς τὴν ἔρημον ἐκείνην τόσας λαοῦ χιλιάδας.

2. Κορ. 12, 9.

Οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ· οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰμὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας.

Ματ. 14, 17.

Εἰς ταύτην, λέγουσι, τὴν ἔρημον οὐκ ἔχομεν εἰμὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ὀψάρια. Ἐκ τούτου φαίνεται, ὅτι οἱ θεῖοι ἀπόςολοι προλαβὸν ἐρεύνησαν, ἐὰν ὁ λαὸς ἐκεῖνος ἔφερε τροφάς· πλατύτερον δὲ τοῦτο ἱςορεῖ ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, λέγων, ὅτι ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας ἀπεκρίθη τῷ Ἰησοῦ, « Ἔστι παιδάριον ἓν ὧδε, ὃ ἔχει πέντε » ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ τί » ἐστὶν εἰς τοσούτους »; αὕτη δὲ ἡ περιεστατωμένη ἀπόκρισις ἐφανέρωσεν οὐ μόνον τὴν προλαβοῦσαν ἀκριβῆ ἔρευναν, ἀλλὰ καὶ τὴν ποιμαντικὴν τῶν ἀποστόλων μέριμναν καὶ φιλόστοργον περιποίησιν ὑπὲρ τῶν πεινώντων. Πρὸς ταῦτα δὲ ἰδοὺ τί ἀποκρίνεται ὁ Ἰησοῦς.

Ἰωάν. 6, 9.

Ὁ δὲ εἶπε· φέρετέ μοι αὐτοὺς ὧδε· καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοὺς χόρτους, καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, εὐλόγησε, καὶ κλάσας, ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις.

Ματ. 14, 18, 19.

Ἀκούσατε πόσα μαθήματα περιέχουσι ταῦτα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὰ λόγια· πρῶτον « Φέρετέ μοι, λέγει, αὐτοὺς ὧδε »· ἔπειτα προστίθησι « Καὶ λαβὼν τοὺς πέντε » ἄρτους, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ». Ἠθέλησεν ὁ φιλάνθρωπος οὐχὶ μόνον ἰδεῖν, ἀλλὰ καὶ ἰδίαις χερσὶ ψηλαφῆσαι τὴν τροφὴν τὴν εἰς τοὺς πεινῶντας δοθησομένην, ἵνα μάθῃς πόση προσοχὴ καὶ ἐπιμέλεια ἀναγκαία ἐςὶ διὰ τὴν ἐλεημοσύνην. Διὰ τοῦ ἔργου τούτου λέγει σοι ὁ Κύριος· Βλέπε καὶ ψηλάφα τὴν τροφὴν ἢ τὸ ἱμάτιον ἢ ὅ,τι ἄλλο δίδως εἰς τὸν πτωχόν· διότι, ἐὰν μηδὲ ἴδῃς μηδὲ ψηλαφήσῃς, ἀλλ' ἐμπιςεύσῃς εἰς τὸν δοῦλόν σου ἢ εἰς ἄλλον τινὰ τὸ ἔργον, ἐκεῖνος, ἐὰν τύχῃ κακότροπος, δίδωσι τῷ πτωχῷ ἢ ὀλίγον ἢ τὸ εὐτελέστερον καὶ ἄχρηστον. Δεύτερον « Καὶ κελεύσας, λέγει, τοὺς ὄχλους » ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοὺς χόρτους »· τοῦτο ἐκφράζει πλατύτερον ὁ θεηγόρος Μάρκος, λέγων, ὅτι προσέταξεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἵνα πάντες οἱ λαοὶ καθίσωσιν ἐπάνω εἰς τὸν χλωρὸν χόρτον μεμερισμένοι ἀνὰ ἑκατὸν καὶ ἀνὰ πεντήκοντα, συμπόσια συστήσαντες, ὥσπερ ποιοῦσιν οἱ εἰς τὸν αὐτὸν μὲν τόπον, εἰς διάφορα δὲ τραπέζια καθήμενοι· « Καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλῖναι πάντας

Μάρκ. 6, 39, 40.

» συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρ-
» τῳ. Καὶ ἀνέπεσον πρασιαὶ πρασιαὶ ἀνὰ ἑκατὸν καὶ ἀνὰ πεντήκοντα ». Αὕτη ἡ διάταξις ἐποίησε τὸ μὲν θαῦμα ὁρατὸν εἰς πάντας, τὴν δὲ διανομὴν τῶν τροφῶν εὔκολον καὶ ἰσόμετρον· ἔπαυσε δὲ πάντα θόρυβον, ὥστε μετὰ εὐταξίας καὶ εὐσχημοσύνης καὶ ἡσυχίας ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν. Σὺ δέ, μαθὼν ἐκ τούτου, ὅτι ἡ εὐταξία ἀρεστή ἐστι τῷ θεῷ καὶ ὠφέλιμος, πράττε πάντα τὰ ἔργα σου οὐχὶ ἀτάκτως καὶ μετὰ θορύβου, ἀλλ' εὐτάκτως καὶ μεθ' ἡσυχίας, καθὼς καὶ ὁ οὐρανοβάμων Παῦλος παραγγέλλει σοι, λέγων, « Πάντα
» εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω ». (1. Κορ. 14, 40.) Τρίτον, καὶ βλέπει μὲν ἄνω εἰς τὸν οὐρανόν, ἵνα διδάξῃ, ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατέβη, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἀντίθεος, ἀλλὰ πάντα ποιεῖ σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. Τέταρτον, εὐλογεῖ δὲ τοὺς ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας, ὡς ὁ θεηγόρος Λουκᾶς ἐπιβεβαιοῖ, λέγων, « Λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους, καὶ (Λουκ. 9, 16.)
» τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρα-
» νόν, εὐλόγησεν αὐτούς.—Ἵνα ἡμεῖς τοῦτο
» μαθόντες, λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος, ἐπὶ
» τραπέζης τοῦτο ἀεὶ ποιῶμεν »· (Ἐν τῇ εἰς τὸ κατὰ Ματθ. Σειρᾷ.) ἤγουν, ἵνα καὶ ἡμεῖς κατὰ τοῦτο τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εὐλογῶμεν τὰς τροφὰς ἡμῶν πρὶν ἢ καθίσωμεν ἐν τῇ τραπέζῃ καὶ γευθῶμεν τῆς ἐν αὐτῇ προκειμένης βρώσεως καὶ πόσεως. Πέμπτον, κόπτει μετὰ ταῦτα τοὺς ἄρτους, καὶ δίδωσιν αὐτοὺς εἰς τῶν μαθητῶν τὰς χεῖρας. Ὥσπερ δὲ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ προφήτου Ἠλιοὺ ἐπλήθυνεν ὁ θεὸς τὴν δράκα τοῦ ἀλεύρου καὶ τὸ ἔλαιον τὸ ἐν τῷ καμψάκῃ εἰς τὰς χεῖρας τῆς Σαρεπτίας, οὕτω τότε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπολλαπλασίασε τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀποστόλων. Καθὼς δὲ τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς πηγῆς, οὕτως οἱ ἄρτοι καὶ οἱ ἰχθύες ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν ἀνέβλυζον, καὶ ὑπ' αὐτῶν διεμερίζοντο εἰς τὰς χιλιάδας τοῦ ἐκεῖ λαοῦ. Ἐκ τούτου μανθάνομεν, ὅτι εἴτι καὶ ἂν δώσωμεν εἰς τοὺς πτωχούς, δίδομεν ἐκ τῶν δοθέντων ἡμῖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ· ἔτι δέ, καὶ ὅτι ἡ ἐλεημοσύνη πολλαπλασιάζει εἰς τοῦ ἐλεήμονος τὰς χεῖρας τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ. Ἔδωκεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ἄρτους εἰς τῶν μαθητῶν τὰς χεῖρας, ἐμέρισε δὲ καὶ τὰ ὀψάρια, ὡς ἱστορεῖ ὁ ἱερὸς Μάρκος· (Μάρκ. 6, 41.) οἱ δὲ μαθηταὶ διένειμον αὐτὰ εἰς τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ.

Καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων, δώδεκα κοφίνους πλήρεις· (Ματ. 14, 20.) οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων. (21.)

Μέγας εἶ, Κύριε, καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου, καὶ οὐδεὶς λόγος ἐξαρκέσει πρὸς ὕμνον τῶν θαυμασίων σου! Κἂν εἰς μικρότατα καὶ σχεδὸν ἀόρατα ψιχία διαμερίσῃς τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, μόλις ἓν μόνον ψιχίον λαμβάνει ἕκαστος τῶν πέντε χιλιάδων· καὶ ὅμως τόσον ἔλαβεν ὁ καθεὶς αὐτῶν, ἔτι δὲ καὶ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία, ὥστε οὐ μόνον ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, ἀλλὰ καὶ ἐπερίσσευσαν δώδεκα κόφινοι πλήρεις. Ἐπερίσσευσαν μὲν οἱ ἄρτοι καὶ οἱ ἰχθύες, ἵνα μὴ φάντασμα φανῇ τὸ θαῦμα· δώδεκα δὲ κόφινοι τὸ

περίσσευμα, ἵνα ἕκαστος τῶν ἀποστόλων λάβῃ ἀνὰ ἕνα κόφινον· κλάσματα δὲ, ἤγουν κομμάτια, καὶ οὐχὶ ἄρτοι καὶ ἰχθύες ὁλόκληροι ἐπερίσσευσαν, ἵνα ἐμφαίνωσιν, ὅτι λείψανα ἦσαν τῶν εὐλογηθέντων καὶ διατμηθέντων πέντε ἄρτων καὶ δύο ἰχθύων. Τίς νοῦς δύναται νοῆσαι, ἢ τίς λόγος δύναται παραστῆσαι, ἢ πῶς τοσοῦτον πλῆθος ἀνθρώπων ἐχορτάσθη διὰ πέντε ἄρτων καὶ δύο ἰχθύων, ἢ πῶς οἱ ἄρτοι καὶ οἱ ἰχθύες ἐπληθύνοντο καὶ ἀνέβλυζον ἐκ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων, ἢ πῶς οὐδὲ ὀλιγώτερον, οὐδὲ περισσότερον, ἀλλὰ δώδεκα κόφινοι πλήρεις ἐπερίσσευσαν; Εἷς μόνος οἶδε τὸ πῶς, δηλαδὴ ὁ ταῦτα ποιήσας θεός. Μόλις δὲ τὸ θαῦμα τέλος ἔλαβε·

Ματ. 14, 22. Καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους.

Μετὰ τὸ θαῦμα ἤθελεν ὁ θεάνθρωπος, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν κατωτέρω λόγων τοῦ αὐτοῦ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου, ἵνα, ἀναβὰς μόνος εἰς τὸ ἐκεῖ ὄρος, προσευχηθῇ· οἱ δὲ καλοὶ καὶ ἠγαπημένοι αὐτοῦ μαθηταὶ οὐκ ἤθελον χωρισθῆναι ἀπ' αὐτοῦ· διὸ καὶ ἠνάγκασεν αὐτοὺς εὐθὺς ὁ σωτὴρ καὶ διδάσκαλος, ἵνα, ἕως οὗ αὐτὸς ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους, οἵτινες διὰ ξηρᾶς ἔμελλον ἐπιςρέψαι εἰς τὰ ἴδια, ἐκεῖνοι, ἐμβάντες εἰς τὸ πλοῖον, προπορευθῶσιν εἰς τὸ πέραν, ἤγουν εἰς τὸ περαιτέρω, ὅπου ἦν ἡ Βηθσαϊδά. Ἐδίδαξε δὲ διὰ τούτου, ὅτι πρέπον ἐστίν, ἵνα καὶ περὶ τῆς ὠφελείας τῶν ἀδελφῶν διὰ παντὸς φροντίζωμεν, καὶ τῆς κατὰ μόνας προσευχῆς τὸ ἔργον μηδέποτε ἐγκαταλιμπάνωμεν.

(Ματ. 14, 23. Μάρκ. 6, 45.)

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Η'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Τοῦ σημερινοῦ εὐαγγελίου ἡ ἱστορία ἀναζωοποιεῖ, ὡς ἠκούσατε, τὴν ὑπὸ θεοῦ εἰς τὴν καρδίαν παντὸς ἀνθρώπου φυτευθεῖσαν δύναμιν τῆς ἐλπίδος, καὶ θαυμασίως διευθύνει αὐτὴν εἰς αὐτὸν τὸν δοτῆρα καὶ ἐκπληρωτὴν αὐτῆς τὸν θεόν, λέγω, τὸν φιλανθρωπότατον καὶ παντοδύναμον· ἔχει ἀληθῶς κατὰ φύσιν πᾶσα ψυχὴ ἀνθρώπου τῆς ἐλπίδος τὴν δύναμιν· οὐδὲ κίνδυνοι, οὐδὲ ἀνάγκαι, οὐδὲ δυςυχίαι, οὐδὲ τόπος, οὐδὲ καιρός,

οὐδὲ ἄλλο τι δύναται νὰ ἐκριζώσῃ ἀπὸ τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου τὴν δύναμιν τῆς ἐλπίδος· ἡ ἐλπὶς οὐκ ἐγκαταλείπει ἡμᾶς οὐδὲ κατὰ τὴν ἐσχάτην ὥραν τοῦ θανάτου, ἀλλὰ καὶ τότε συμπαροῦσα θαῤῥύνει, καὶ ἐπαγγέλλεται ὑγείαν καὶ ζωήν· αὐτὴ ἐνισχύει πάντα ἄνθρωπον εἰς πᾶν ἔργον, καὶ εἰς πᾶσαν περίστασιν· ὁ γεωργὸς ὑποφέρει τῆς γεωργίας τὸν κόπον, ἐπειδὴ ἐλπίζει τοῦ καρποῦ τὸν θερισμόν· ὁ ναύτης καταφρονεῖ τοὺς κινδύνους τῆς θαλάσσης, ἐπειδὴ ἐλπίζει καὶ τὴν φυγὴν τῶν ναυαγίων καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ κέρδους· ὁ ἀσθενὴς παρηγορεῖ τῆς ἀῤῥωστίας τοὺς πόνους, ἐπειδὴ ἐλπίζει τοῦ πάθους αὐτοῦ τὴν ἰατρείαν· ἡ ἐλπὶς τῆς ἀπαλλαγῆς παρηγορεῖ πάσας τὰς θλίψεις καὶ ἐλαφρύνει πάσας τὰς στενοχωρίας, ὅσας προξενοῦσιν οἱ διωγμοί, αἱ καταδρομαί, αἱ συκοφαντίαι, αἱ προδοσίαι, καὶ πᾶσα ἄλλη λυπηρὰ περίστασις. Ἐὰν λείψῃ ἡ ἐλπίς, οὐδεὶς ἐπιχειρεῖ οὐδὲ κἂν ἓν ἔργον, οὐδεὶς εὑρίσκει παρηγορίαν εἰς ταύτην τὴν δυστυχῆ κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξωρίσθημεν.

Μεγάλη βέβαια τοῦ θεοῦ ἡ φιλανθρωπία! ἐστέρησε μὲν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον διὰ τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ τῆς τρυφῆς τοῦ παραδείσου· ἐξώρισεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην· εἶπε τὸ «Ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου· » ἐν λύπαις φαγῇ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέ» ρας τῆς ζωῆς σου»· εἶπε τὸ «Ἀκάνθας » καὶ τριβόλους», ἤγουν θλίψεις, συμφοράς, ἀνάγκας, ἀῤῥωστίας, «Ἀνατελεῖ σοι»· ἀφῆκεν ὅμως εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ τὴν δύναμιν τῆς ἐλπίδος, ὡς παρηγορητικὸν ἀντίδοτον τῶν συμφορῶν, καὶ βάλσαμον παραμυθητικὸν τῶν θλιβερῶν αὐτοῦ περιστάσεων.

Γεν. 3, 17, 19.

Πλήν, φεῦ τῆς δυστυχίας! ἐκεῖνο, ὅπερ συμβαίνει εἰς τὰς ἄλλας δυνάμεις τὰς ὑπὸ θεοῦ ἐμφυτευθείσας εἰς τοῦ ἀνθρώπου τὴν φύσιν διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ, τοῦτο αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὴν δύναμιν τῆς ἐλπίδος. Ἐνέθηκεν ὁ θεὸς εἰς τὴν φύσιν ἡμῶν τὴν ἐπιθυμίαν, ἵνα, προσηλώσαντες αὐτὴν εἰς τὸν θεόν, καὶ ἀγαπήσαντες αὐτὸν ἐξ ὅλης καρδίας, κληρονομήσωμεν τὴν αἰώνιον αὐτοῦ βασιλείαν· ἡμεῖς δέ, ἀφιεροῦντες ὅλην τὴν ἐπιθυμίαν ἡμῶν εἰς τὴν γῆν, καὶ ἀγαπῶντες ἐξ ὅλης καρδίας τὰ κτίσματα, τὰς σαρκικὰς ἡδονάς, τοῦ κόσμου τὴν ματαιότητα, ὑπόδικοι γινόμεθα τῆς αἰωνίου κολάσεως· ἐνέθηκεν ὁ θεὸς εἰς τὴν φύσιν ἡμῶν τὸν θυμόν, τόνον καὶ νεῦρον τῆς ψυχῆς, ἵνα δι' αὐτοῦ ἀνδριζώμεθα κατὰ τῶν πειρασμῶν τοῦ διαβόλου, καὶ ἀντιπολεμῶμεν τῆς ἁμαρτίας τὰς προσβολάς· ἡμεῖς δὲ διὰ τοῦ θυμοῦ γεμίζομεν τὸ στόμα ἡμῶν ὕβρεων, καὶ καθοπλίζομεν τὰς χεῖρας κατὰ τοῦ πλησίον· ὁ τεχνίτης κατεσκεύασε τὴν μάχαιραν πρὸς ὠφέλιμον χρῆσιν τῶν ἀνθρώπων· οἱ ἄνθρωποι καταχρῶνται τῆς μαχαίρας, καὶ φονεύουσιν ἀλλήλους· ὁ θεὸς ἐφύτευσεν εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν τὸν θυμὸν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν, ἵνα μετερχώμεθα αὐτὰ ὡς ὄργανα σωτηρίας· ἡμεῖς δέ, τούτων καταχρώμενοι, ποιοῦμεν αὐτὰ ὄργανα ἀπωλείας. Τὴν αὐτὴν κατάχρησιν ποιοῦμεν καὶ μετὰ τῆς ἐλπίδος· ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεὸς τὸ μέγα τῆς ἐλπίδος δῶρον, ἵνα, ὅλως δι' ὅλου εἰς αὐτὸν ἐλπίζοντες, ἔχωμεν αὐτὴν κραταιὸν καταφύγιον τῶν σωματικῶν

συμφορῶν καὶ λιμένα τῆς ψυχικῆς σωτηρίας ἀκύματον· ἡμεῖς δὲ ἀφιεροῦμεν ὅλην τὴν ἐλπίδα ἡμῶν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, εἰς τὰ ἀργύρια, εἰς τοὺς λίθους, εἰς πράγματα ἀσθενῆ καὶ μεταβλητὰ καὶ φθαρτὰ καὶ πρόσκαιρα· ὅθεν ἡ ἐλπὶς οὐ γίνεται ὠφέλιμος καὶ ψυχοσωτήριος, ἀλλ' ἐπιβλαβὴς καὶ ψυχώλεθρος.

Ὁ θεὸς καὶ διὰ λόγου ἐδίδαξε καὶ δι' ἔργων ἐβεβαίωσεν, ὅτι εἰς αὐτὸν καὶ οὐχὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν, « Μὴ πεποίθατε, εἶπεν, ἐπ' ἄρχοντας, ἐπὶ » υἱοὺς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία »· (Ψαλ. 145, 2.) σὺ δέ, ὦ ἄνθρωπε, καὶ κυβέρνησιν, καὶ τιμήν, καὶ πᾶν ἀγαθὸν οὐκ ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος ἐλπίζεις· ὁ ἄρχων, ὡς ἄνθρωπος, ἐστὶ μεταβλητός· σήμερον σὲ ἀγαπᾷ καὶ σὲ προστατεύει, αὔριον σὲ μισεῖ καὶ σὲ καταδιώκει· ὁ ἄρχων, ὡς υἱὸς ἀνθρώπων, σήμερον κάθηται εἰς τὴν ὑψηλὴν εἰς εὐτυχίας καθέδραν, ὅθεν κραταιῶς περιθάλπει σε· αὔριον κατακρημνίζεται εἰς τὸν βαθὺν τῆς δυστυχίας χάνδακα, ὅθεν ἡ περίθαλψις αὐτοῦ οὐδὲν ὠφελεῖ σε· ὁ ἄρχων, ὡς ἄνθρωπος θνητός, αὔριον ἀποθνήσκει, σὺ δὲ οὐ μόνον μένεις γυμνὸς τῆς προστασίας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ μισούμενος· ἡμεῖς ἐλπίζομεν εἰς τοὺς συγγενεῖς ἢ εἰς τοὺς φίλους, ἀλλ' αὐτοὶ ἔχουσιν ἢ δύναμιν ἀπροαίρετον ἢ προαίρεσιν ἀδύνατον, ἤγουν ἢ οὐδόλως θέλουσι, κἂν δύνωνται, ἢ οὐδόλως δύνανται, κἂν προαιρῶνται βοηθῆσαι ἡμῖν· αὐτοὶ σήμερον ὑπόσχονται πολλὰ καὶ μεγάλα, αὔριον ἀθετοῦσι τὴν ὑπόσχεσιν, καὶ οὐκ ἐκπληροῦσιν οὐδὲ πολλὰ οὐδὲ ὀλίγα· ἡμεῖς ἐλπίζομεν εἰς τὸ ἀργύριον καὶ εἰς τὸ χρυσίον, εἰς τοὺς λίθους καὶ τὰ κειμήλια· αὐτὰ δὲ σήμερόν εἰσιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἡμῶν, καὶ αὔριον ἢ κλέπτουσιν οἱ κλέπται, ἢ ἁρπάζουσιν οἱ λησταί, ἢ σκορπίζουσι τὰ ἐλαττώματα, ἢ διαφθείρουσι τῶν συμφορῶν αἱ περιστάσεις, ἢ τέλος πάντων ἀφαιρεῖ αὐτὰ ἀφ' ἡμῶν ὁ θάνατος. Θέλεις, ἵνα ἡ ἐλπίς σου ἔχῃ βάσιν στερεὰν καὶ βεβαίαν; εὑρὲ ἄνθρωπον δυνάμενον ποιῆσαι ὅσα θέλεις· εὑρὲ ἄνθρωπον φυλάσσοντα ἀμετάβλητον τὴν ἑαυτοῦ ὑπόσχεσιν· εὑρὲ ἄνθρωπον κατὰ φύσιν εὐεργετικόν, καὶ στήριξον ἐπ' αὐτὸν τὴν ἐλπίδα σου. Ἀλλὰ ποῦ ἂν εὑρεθῇ τοιοῦτος ἄνθρωπος; ἀληθῶς τοιοῦτον ἄνθρωπον οὐχ εὑρίσκεις· ὅμως εὑρίσκεις, ἐὰν θέλῃς, τὸν θεόν· αὐτὸς ἐστὶ παντοδύναμος « Ὅτι » ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὰ πέρατα τῆς γῆς, » καὶ τὰ ὕψη τῶν ὀρέων αὐτοῦ εἰσίν· ὅτι » αὐτοῦ ἐστιν ἡ θάλασσα, καὶ αὐτὸς ἐποίη» σεν αὐτήν, καὶ τὴν ξηρὰν αἱ χεῖρες αὐτοῦ » ἔπλασαν »· (Ψαλ. 94, 4, 5.) τὸν θεὸν μόνον εὑρίσκεις, « Τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανόν, τὴν γῆν, » τὴν θάλασσαν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς »· (Αὐτ. 145, 4.) αὐτὸν μόνον εὑρίσκεις, φυλάττοντα τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ ἀμετάβλητον εἰς τὸν αἰῶνα « Τὸν φυλάσσοντα ἀλήθειαν εἰς τὸν αἰῶνα »· αὐτὸν μόνον εὑρίσκεις φύσει εὐεργετικόν· διότι αὐτὸς κρίνει τοὺς ἀδικουμένους, τρέφει τοὺς πεινῶντας, λύει ἀπὸ πάσης ἀνάγκης τοὺς ἐν αὐτῇ δεδεμένους, σοφίζει τοὺς τυφλούς, ἀνορθοῖ τοὺς εἰς τὰς συμφορὰς πεπτωκότας, ἀγαπᾷ τοὺς δικαίους, φυλάττει τοὺς εἰς αὐτὸν προσερχομένους, ἀναλαμβάνει εἰς τὴν ἑαυτοῦ προστασίαν τὸν ὀρφανὸν καὶ τὴν χήραν, ἐξαλείφει τοῦ ἁ-

Ψαλ. 145, 5, 6, 7, 8. μαρτωλοῦ τὰς ἁμαρτίας, « Ποιοῦντα κρίμα » τοῖς ἀδικουμένοις, διδόντα τροφὴν τοῖς » πεινῶσι. Κύριος λύει πεπεδημένους· Κύριος σοφοῖ τυφλούς· Κύριος ἀνορθοῖ κατεῤῥαγμέ- » νους· Κύριος ἀγαπᾷ δικαίους· Κύριος φυ- » λάσσει τοὺς προσηλύτους· ὀρφανὸν καὶ » χήραν ἀναλήψεται, καὶ ὁδὸν ἁμαρτωλῶν » ἀφανιεῖ ». Διὰ τί λοιπὸν ἐγὼ ἀνατίθημι τὴν ἐλπίδα μου εἰς τοὺς ἀδυνάτους, εἰς τοὺς ἀπροαιρέτους, εἰς τοὺς μεταβλητοὺς ἀνθρώπους, καὶ οὐχὶ εἰς τὸν θεόν, τὸν παντοδύναμον, τὸν εὐεργετικόν, τὸν ἀληθινόν, τὸν ἀμετάβλητον; διὰ τί ἀνατίθημι τὴν ἐλπίδα μου εἰς τὰ ἄψυχα καὶ ἀναίσθητα καὶ ἀκίνητα χρήματα τῆς γῆς, καὶ οὐχὶ εἰς τὸν θεὸν « τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανόν, τὴν » γῆν, τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν » αὐτοῖς »; Ἐὰν ἀφιερώσω πᾶσαν τὴν ἐλπίδα μου εἰς αὐτόν, ἀπολαμβάνω ὅσα θέλω πρὸς τὸ συμφέρον μου, καὶ γίνομαι πανευτυχὴς καὶ μακάριος· « Μακάριος, οὗ ὁ θεὸς » Ἰακὼβ βοηθὸς αὐτοῦ, ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ ἐπὶ » Κύριον τὸν θεὸν αὐτοῦ ». Μήπως διστάζομεν εἰς τὰ λόγια αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐλπίζομεν ἐπ' αὐτόν; ἀλλ' αὐτὸς καὶ διὰ τῶν ἔργων ἔδειξε πόσον βοηθεῖ τοὺς εἰς αὐτὸν ἐλπίζοντας. αὐτόθι. 4.

Τετρακόσιαι χιλιάδες ἀνδρῶν δυνατῶν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα παρατάσσονται εἰς πόλεμον κατὰ ὀκτακοσίων χιλιάδων ἀνδρῶν ἐπίσης δυνατῶν ἐκ τῶν λοιπῶν φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ· νικῶσι δὲ κατὰ κράτος αἱ τετρακόσιαι χιλιάδες τὰς ὀκτακοσίας· « Καὶ » κατίσχυσαν, λέγει ἡ θεία γραφή, οἱ υἱοὶ » Ἰούδα »· ἀλλὰ διὰ τί; « Ὅτι, λέγει, » ἤλπισαν ἐπὶ Κύριον θεὸν τῶν πατέ- » ρων αὐτῶν ». Ἄγγελος Κυρίου ἀποκτείνει εἰς μίαν νύκτα ἑκατὸν ὀγδοηκονταπέντε χιλιάδας Ἀσσυρίων, οἵτινες ἦλθον ἐκπολεμῆσαι τὸν Ἐζεκίαν τὸν βασιλέα τῆς Ἱερουσαλήμ· διὰ τί τοῦτο; διότι ὁ Ἐζεκίας, λέγει ἡ γραφή, « ἤλπισεν ἐν Κυρίῳ θεῷ » Ἰσραὴλ ». Μετὰ ταῦτα ἀσθενεῖ ὁ Ἐζεκίας ἕως θανάτου· ἔρχεται πρὸς αὐτὸν ὁ προφήτης Ἡσαΐας, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θεοῦ ἀναγγέλλει τὴν ἀπόφασιν τοῦ θανάτου αὐτοῦ, λέγων, « Τάδε λέγει Κύριος· Ἔντειλαι » τῷ οἴκῳ σου· ἀποθνήσκεις σύ, καὶ οὐ » ζήσῃ ». Ὁ Ἐζεκίας ἀκούει μὲν μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβείας τοῦ ἁγίου προφήτου τὰ λόγια, καὶ πιστεύει εἰς αὐτά, πλὴν οὐκ ἀπελπίζεται, ἀλλὰ ἐλπίζει εἰς τὸν θεόν· στρέφει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὸν τοῖχον, ἵνα συνάξῃ τὸν νοῦν αὐτοῦ· ἔπειτα πᾶσαν τὴν ἐλπίδα αὐτοῦ ἀφιερώσας εἰς τὸν θεόν, προσεύχεται, παρακαλεῖ, κλαίει. Διὸ οὐχὶ μόνον ἰατρεύεται, ἀλλὰ καὶ προστίθενται αὐτῷ δεκαπέντε ἔτη ζωῆς· πρὸς τούτοις δὲ ἐλευθεροῦται αὐτός τε καὶ ἡ πόλις αὐτοῦ Ἱερουσαλὴμ ἐκ τῆς καταδρομῆς τῶν Ἀσσυρίων· « Ἤκουσα, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ θεός, » τῆς προσευχῆς σου· εἶδον τὰ δάκρυά σου· » ἰδοὺ ἐγὼ ἰάσομαί σε· τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ » ἀναβήσῃ εἰς οἶκον Κυρίου· καὶ προσθήσω » ἐπὶ τὰς ἡμέρας σου πεντεκαίδεκα ἔτη, καὶ » ἐκ χειρὸς βασιλέως Ἀσσυρίων σώσω σε » καὶ τὴν πόλιν ταύτην ».

2. Παραλ. 13, 18. — 4. Βασιλ. 18, 5. — αὐτ. 20, 1. — αὐτόθι. 5, 6.

Ἡ ἱστορία τοῦ σήμερον ἀναγνωσθέντος εὐαγγελίου τί ἄλλο ἐφανέρωσεν εἰμὴ ὅτι οἱ ἐπὶ τὸν θεὸν ἐλπίζοντες οὐδέποτε μένουσιν ἐστερημένοι τῶν δωρεῶν αὐτοῦ; Πέντε χιλιάδες ἄνδρες, ἴσως καὶ ἄλλαι πέντε χι-

λιάδες γυναικῶν καὶ παιδίων, τόσην ἐλπίδα ἔχουσι πρὸς τὸν σωτῆρα τοῦ κόσμου, ὥστε πεζοί, μηδεμίαν τροφὴν μεθ' ἑαυτῶν λαβόντες, ἔτρεξαν εἰς τὴν ἔρημον, φέροντες τοὺς ἀσθενεῖς αὐτῶν. Τί οὖν ἔλαβον αὐτοὶ παρ' ἐκείνου, εἰς ὃν ἤλπισαν; ἔλαβον ἆρά γε ἐκεῖνο μόνον, ὅπερ ἤλπισαν; οὐ μόνον πάντας τοὺς ἀσθενεῖς αὐτῶν ἰάτρευσεν ὁ Κύριος, ἀλλὰ καὶ πάντας αὐτοὺς διὰ τῶν εὐλογηθέντων ἄρτων καὶ ὀψαρίων ἐκ περιουσίας ἐχόρτασε· καὶ οἱ μὲν μαθηταὶ αὐτοῦ παρεκάλουν αὐτόν, ἵνα ἀπολύσῃ αὐτούς· αὐτὸς δὲ οὐκ ἠθέλησεν ἀπολύσαι αὐτοὺς πρὶν ἢ καὶ τοὺς ἀῤῥώστους αὐτῶν ἰατρεύσῃ, καὶ τὴν κοιλίαν αὐτῶν χορτάσῃ. Πλήρης τοιούτων παραδειγμάτων ἐστὶν ἡ ἁγία γραφή· πλὴν καὶ τοῦτο μόνον βεβαιοῖ τὸν λόγον τοῦ προφήτου, « Ἐπὶ σοὶ ἤλπισαν, καὶ οὐ κατῃσχύνθησαν »· καὶ τοῦτο μόνον δείκνυσι τοῦ ἀποστολικοῦ λόγου τὴν ἀλήθειαν, « Ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει ».

(Ψαλ. 21, 5.) (Ῥωμ. 5, 5.)

Μέγα δῶρον ἀληθῶς ἡ εἰς θεὸν ἐλπίς! αὐτὴ ἐστὶ θυγάτηρ γνησία τῆς πίστεως· ἡ πίστις γεννᾷ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου τὴν εἰς θεὸν ἐλπιδα· ἡ ἀπιστία ἐξαλείφει καὶ αὐτὰ τὰ ἴχνη αὐτῆς. Ἐκ τούτου καταλαμβάνομεν πόσον ὠφέλιμος ἐςὶν ἡ πίςις καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πρόσκαιρον ζωήν· ὁ μὲν πιστός, εἰς τὰς συμφοράς, εἰς τὰς θλίψεις, εἰς τοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους κατ' οὐδένα τρόπον ἀπαντῆσαι δύναται, εἰς τὸν οὐρανὸν ἐκτείνει τὰς χεῖρας. Θεέ, λέγει, πρόφθασον· ἡ δὲ ἐλπὶς τῆς παντοδυνάμου βοηθείας γίνεται βάλσαμον τῶν πληγῶν τῆς τεθλιμμένης αὐτοῦ καρδίας· ὁ δὲ ἄπιςος εἰς τὰς ἀναπαντήτους ἐλεεινὰς περιστάσεις, ἐπειδὴ οὐδεμίαν ἔχει εἰς τὸν θεὸν ἐλπίδα, οὐδὲν εὑρίσκει ἰατρείας βότανον, οὐδεμίαν εὑρίσκει τοῦ σφοδροτάτου αὐτοῦ πάθους παρηγορίαν. Ὁ πιστός, ἀδικούμενος καὶ τυραννούμενος καὶ ὑπὸ μηδενὸς βοηθούμενος, καταφεύγει εἰς τὸν θεόν, ἐλπίζων, ὅτι αὐτὸς ἔσεται ὑπερασπιστὴς αὐτοῦ καὶ λυτρωτής· ἡ τοιαύτη δὲ ἐλπὶς ἰατρεύει τὴν σφοδρὰν ὀδύνην τῆς ψυχῆς αὐτοῦ· ὁ ἄπιςος, ἐπειδὴ οὐδὲ πίστιν ἔχει οὐδὲ ἐλπίδα, οὐδὲ καταφύγιον ἔχει εἰς τὰς ὁμοίας περιστάσεις οὐδὲ ἰατρείαν, βασανίζεται δὲ ἀνιάτως, καὶ πάσχει ἀπαραμύθητα. Ὁ μὲν πιστὸς καὶ τὸν ἀγῶνα τοῦ θανάτου εἰρηνικῶς ὑποδέχεται, καὶ τῆς τελευταίας ὥρας τῆς ζωῆς τὰ φόβητρα ἀπαντᾷ ἀνδρείως· ἐπειδὴ πιστεύει, ὅτι ὁ θάνατος οὐκ ἔστι θάνατος, ἀλλὰ μετάβασις ἐκ τῆς προσκαίρου ζωῆς εἰς τὴν ζωὴν τὴν ἀτελεύτητον· ἐπειδὴ ἐλπίζει, ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ οἱ ἅγιοι ἄγγελοι, οἱ τῶν πιστῶν ὁδηγοὶ καὶ φύλακες, παρίστανται ὑπερασπιζόμενοι, θαῤῥύνοντες, βοηθοῦντες· ὅθεν βλέπομεν τὰ τέλη τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἀνώδυνα, ἀνεπαίσχυντα, εἰρηνικά. Εἰς τὸν ἄπιστον, ἐπειδὴ οὐδὲν τούτων πιστεύει, οὐδὲν τούτων ἐλπίζει, ὁ ἀγὼν τοῦ θανάτου δεινός ἐστιν αὐτῷ καὶ ἀφόρητος, ἡ τελευταία ὥρα τῆς ζωῆς αὐτοῦ ὀδυνηρὰ καὶ ταραχῆς καὶ ἀπελπισμοῦ ἀνεκδιηγήτου πλήρης· φρίττει καὶ πρὸ αὐτῆς καὶ ἐν αὐτῇ τὸν χωρισμὸν τοῦ κόσμου καὶ τὴν τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ ἐξουδένωσιν.

Ἐλπὶς λοιπόν, ἀρετὴ ἁγία, θησαυρὲ ἀτίμητε, βάλσαμον οὐράνιον, δώρημα τέλειον, ἄνωθεν καταβαῖνον ἐκ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, σὺ παρηγορεῖς τὰς θλίψεις μου,

σὺ κατευνάζεις τὴν δριμύτητα τῶν πόνων τῆς ἀσθενείας μου, σὺ μόνη εἰς πᾶσαν θλιβερὰν καὶ κινδυνώδη περίστασίν μου προΐστασαι, σὺ καὶ τὸν φόβον τοῦ θανάτου διώκεις, καὶ τὸν ἀπελπισμὸν τοῦ πλήθους τῶν ἁμαρτιῶν μου ἐξαφανίζεις.

Βασιλεῦ ἀόρατε, γλυκύτατε νυμφίε τῆς ψυχῆς μου, πάντα δύνασαι, καὶ πάντα σοὶ ὑπακούει· σύ, ὅστις ἐφύτευσας εἰς τὴν καρδίαν μου τὴν ἐλπίδα, ἀξίωσόν με διὰ τῆς χάριτός σου, ἵνα μηδέ ποτε ἐλπίζω εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰς τὰ πρόσκαιρα τοῦ κόσμου πράγματα, ἀλλ' ἵνα εἰς τὴν παντοδυναμίαν σου καὶ εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν σου ἔχω πάντοτε ἀφιερωμένην πᾶσάν μου τὴν ἐλπίδα. Τότε δὲ γίνομαι πανευτυχὴς καὶ μακάριος· σὺ γὰρ εἶπας διὰ τοῦ προφήτου σου, ὅτι μακάριός ἐστιν ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἀφιερώσῃ πᾶσαν τὴν ἐλπίδα αὐτοῦ ἐπὶ σέ· « Μακάριος ἄνθρωπος ὁ ἐλπίζων » ἐπὶ σέ ». (Ψαλ. 83, 13.)

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Θ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ὅσα διαλαμβάνει τὸ σημερινὸν εὐαγγέλιον φαίνονται διηγήματα ἁπλᾶ, ἱστοροῦντα ὅσα συνέβησαν, ὅτε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τῇ δυνάμει τῆς θεότητος αὐτοῦ περιεπάτησεν ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν, καθὼς περιπατοῦμεν ἡμεῖς ἐπάνω εἰς τὴν ξηρὰν γῆν· αὐτὰ ὅμως περιέχουσι νοήματα θαυμαστὰ καὶ ψυχοσωτήρια. Ἀλλὰ καθὼς μόνοι οἱ καταβαίνοντες εἰς τὸ βάθος τῆς θαλάσσης εὑρίσκουσι τοὺς πολυτίμους μαργαρίτας, οὕτω καὶ οἱ ἐξερευνῶντες τὸ βάθος τῶν λόγων τοῦ θεοῦ εὑρίσκουσι τὰ σωτήρια νοήματα· τοῦτο δὲ ἐφανέρωσεν ὁ προφήτης Δαβίδ, ὅτε εἶπεν, « Οἱ καταβαίνοντες εἰς » θάλασσαν ἐν πλοίοις, ποιοῦντες ἐργασίαν » ἐν ὕδασι πολλοῖς, αὐτοὶ εἶδον τὰ ἔργα » Κυρίου, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ ἐν τῷ » βυθῷ »· (Ψαλ. 106, 23, 24.) διὰ τοῦτο καὶ ἀλλαχοῦ εἶπε· « Μακάριοι οἱ ἐξερευνῶντες τὰ μαρτύρια » αὐτοῦ ». (Αὐτ. 118, 2.) Καταβῶμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς νοερῶς εἰς τὸν βυθὸν τῶν ἀναγνωσθέντων λόγων. κοπιάσωμεν πολυπραγμονοῦντες τὸ βάθος τῶν πνευματικῶν ναμάτων, ἵνα ἀναβιβάσωμεν τοὺς νοητοὺς μαργαρίτας τῶν θείων ἐννοιῶν, καὶ ἴδωμεν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ τὰ ἔργα, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ· ἐξερευνήσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ σημερινὰ εὐαγγελικὰ λόγια, διότι αὐτὰ εἰσὶν αἱ μαρ-

τυρίαι τῆς θεότητος τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ αἱ ὁδηγοῦσαι ἡμᾶς πρὸς τὴν μακαρίαν ὁδὸν τῆς αἰωνίου σωτηρίας.

Κατ. 14, 22. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἠνάγκασεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους.

Τὰ λόγια ταῦτα ἀνεγνώσθησαν, καὶ ἐξηγήθησαν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τῆς παρελθούσης κυριακῆς· ἐπανέλαβε δὲ αὐτὰ ὁ ποιήσας τὰς περικοπὰς τῶν κατὰ πᾶσαν κυριακὴν εὐαγγελίων, ἵνα ἀκολουθήσῃ τὴν σειρὰν τῆς διηγήσεως· διότι μετὰ τὸ θαῦμα τῶν πέντε ἄρτων ἠνάγκασεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἵνα ἐκεῖνοι μὲν ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Βηθσαϊδὰ πρὸ αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ ἐν τοσούτῳ ἀπολύσῃ τὰ πλήθη τὰ ὑπ' αὐτοῦ τραφέντα καὶ χορτασθέντα· ἔπειτα, ἀπολύσας αὐτά, ἀνέβη εὐθὺς εἰς τὸ ὄρος.

Ματ. 14, 23. Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι. Ὀψίας δὲ γενομένης, μόνος ἦν ἐκεῖ.

Ὅτε ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὡς ἄνθρωπος καὶ ἀρχιερεὺς ἡμῶν, προσέφερε πρὸς τὸν θεὸν τὰς ὑπὲρ ἡμῶν δεήσεις, πρῶτον μὲν ἀπέλυσε τοὺς ὄχλους, εἶτα ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος, μόνος δὲ ἐκεῖ προσηύχετο ἕως τὸ ἑσπέρας. Ἐδίδαξε δὲ διὰ τούτου, ὅτι πᾶς χριστιανός, ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς προσευχῆς, πρέπον ἐστὶ πρῶτον, ἵνα ἀποβάλῃ τὰς κοσμικὰς ἐνοχλήσεις καὶ τὸν θόρυβον τῶν παθῶν, ἔπειτα ἀναβιβάσῃ τὸν νοῦν αὐτοῦ « εἰς τὸ ὄρος, ὃ εὐδόκησεν ὁ θεὸς » κατοικεῖν ἐν αὐτῷ », ἤγουν εἰς τὸν οὐρανόν, ἵνα ὡς θυμίαμα καθαρὸν προσφέρῃ εἰς τὸν θεὸν τὴν προσευχὴν αὐτοῦ. (Ψαλ. 67, 18.) Ἀλλὰ καὶ ἕως ἑσπέρας παρέτεινεν ὁ δεσπότης ἡμῶν τῆς προσευχῆς τὸ ἔργον, ἵνα μάθωμεν, ὅτι οὐχὶ σπουδὴ καὶ ταχύτης, ἀλλὰ παράτασις καὶ ἐπιμονὴ ἀναγκαία ἐστὶν εἰς τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς. Ὁ μὲν Κύριος οὖν παρέτεινε τὴν προσευχὴν αὐτοῦ ἕως ἑσπέρας.

Ματ. 14, 24. Τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον τῆς θαλάσσης ἦν, βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων· ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος.

Διὰ τί « ὁ ἐξάγων ἀνέμους ἐκ θησαυρῶν » αὐτοῦ, ὁ δεσπόζων τοῦ κράτους τῆς » θαλάσσης, τὸν δὲ σάλον τῶν κυμάτων » αὐτῆς » καταπραΰνων, οὐκ ἐξήγαγεν ἄνεμον βοηθόν, οὐδὲ κατεστόρεσε τῆς θαλάσσης τὰ κύματα, ἵνα ἀκινδύνως καὶ ἀφόβως διαπλεύσωσιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, (Ψαλ. 134, 8. αὐτ. 88, 10.) ἀλλὰ πρῶτον ἠνάγκασεν αὐτούς, ἵνα εἰσέλθωσιν εἰς τὸ πλοῖον, ἔπειτα ἀφῆκε τὸ πλοῖον, ἵνα βασανίζηται τὴν νύκτα ἐν τῷ μέσῳ τῆς θαλάσσης ὑπὸ τῆς ἐναντίας τοῦ ἀνέμου φορᾶς καὶ τῆς βίας τῶν κυμάτων; Ἐπίτηδες τοῦτο ἔπραξεν ὁ Κύριος, ἵνα δοκιμάσῃ τὴν πίστιν αὐτῶν, καὶ συνεθίσῃ αὐτοὺς εἰς τοὺς κινδύνους, οὓς ἔμελλον ὑπομεῖναι, περιερχόμενοι τὴν οἰκουμένην διὰ τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα· ἀποδείξας δέ, ὅτι εἰς πάντα κίνδυνον καὶ εἰς πᾶσαν ἀνάγκην

προφθάνει καὶ λυτροῦται αὐτούς, θερμάνῃ τὴν πίστιν αὐτῶν, καὶ φυτεύσῃ εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν τὸ θάῤῥος καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἐλπίδα. Βλέπε δὲ πῶς κατ' ὀλίγον καὶ βαθμηδὸν γυμνάζει αὐτοὺς ὡς φιλόστοργος πατὴρ καὶ διδάσκαλος· πρῶτον μὲν εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, ὅτε τὸ πλοῖον ἐκινδύνευεν ἐκ τοῦ σεισμοῦ καὶ τῶν καλυπτόντων αὐτὸ κυμάτων, τότε αὐτὸς μετ' αὐτῶν ἦν ἐν τῷ πλοίῳ κοιμώμενος· ὅθεν χωρὶς ἀναβολῆς λυτροῦται αὐτοὺς τοῦ φόβου καὶ ἀπαλλάττει τοῦ κινδύνου· διότι « ἐγερθείς, παραυτίκα ἐπετίμησε τοῖς » ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσσῃ· καὶ ἐγένετο » γαλήνη μεγάλη »· νῦν δέ, μακρὰν ἀπέχων ἀπὸ τοῦ πλοίου, ἀργοπορεῖ καὶ ἀναβάλλει τὴν βοήθειαν, καὶ τοῦ κινδύνου καὶ φόβου τὴν λύτρωσιν.

Ματ. 8, 26.

Τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἀπῆλθε πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης.

αὐτ. 14, 25.

Οἱ παλαιοὶ Ἑβραῖοι ἐμέριζον τὸν καιρὸν τῆς νυκτὸς εἰς τρία μέρη ἴσα· ἐν τῇ ἀρχῇ δὲ ἑκάστου μέρους μετεβάλλοντο οἱ φύλακες· ὅθεν ὠνόμαζον ταῦτα τὰ μέρη τοῦ νυκτερινοῦ καιροῦ φυλακάς· ἤγουν ἀρχὴν φυλακῆς, μέσην φυλακὴν καὶ ἑωθινὴν φυλακήν. Εἰς τὸν καιρὸν δὲ του Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τέσσαρας φυλακὰς ἐμέριζον τὰς ὥρας τῆς νυκτός, κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων συνήθειαν. Πρῶτον οὖν ἀφῆκεν ὁ Κύριος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ φοβηθῆναι καὶ κινδυνεῦσαι ἱκανὰς ὥρας, ἵνα, ὡς εἴπομεν, καὶ τὴν πίστιν αὐτῶν γυμνάσῃ καὶ τὴν καρτερίαν, ἔπειτα ἐν τῇ τετάρτῃ φυλακῇ τῆς νυκτός, ἤγουν μετὰ τὴν ἐννάτην ὥραν τῆς νυκτός, ἦλθε πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν, καθὼς περιεπάτει καὶ ἐπάνω εἰς τὴν στερεὰν γῆν. Ὢ τοῦ παραδόξου θαύματος! ἔσχισε μὲν ὁ Μωϋσῆς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, καὶ ἔστησεν αὐτὴν « τεῖχος ἐκ δεξιῶν, καὶ τεῖχος ἐξ εὐωνύ» μων », καὶ οὕτω πατήσας ὁ Ἰσραηλίτης λαὸς ἐπάνω εἰς τὴν φανεῖσαν γῆν διεπέρασε διὰ μέσου τῆς θαλάσσης· ἔστρεψε δὲ εἰς τὰ ὀπίσω ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ τὸ ῥεῦμα, καὶ ἐφάνη ἡ ἐν τῷ βάθει αὐτοῦ ξηρὰ γῆ, ἐν ᾗ πατήσαντες οἱ Ἰσραηλῖται, διέβησαν τὸν Ἰορδάνην. Μεγάλα ἀναμφιβόλως ταῦτα τὰ δύο θαύματα· ἀλλ' ἀναπαύεται ὁπωσδήποτε ὁ νοῦς, ὅταν ἀκούωμεν, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι καὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν καὶ τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν διῆλθον, πατήσαντες ἐπάνω εἰς τὴν γῆν τὴν γυμνωθεῖσαν τοῦ ὕδατος· ἄνθρωπος δέ, περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἐςὶ θαῦμα παντελῶς ἀκατάληπτον· ἆρά γε ἔπηξεν ἐκείνην τὴν ὥραν ἡ θάλασσα, καὶ ἐγένετο στερεά; ἆρά γε ἔλειψε τὸ βάρος τοῦ σώματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ; ἆρά γε εὐλαβήθη ἡ θάλασσα τὸ δεσποτικὸν καὶ θεῖον σῶμα, καὶ ἐβάσταζεν αὐτὸ ἐναντίον τῶν νόμων τῆς φύσεως αὐτῆς; ἆρά γε μόνα τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν τοῦ Ἰησοῦ ἔψαυον τὴν θάλασσαν, τὸ δὲ βάρος τοῦ σώματος ἐβάσταζεν ἡ δύναμις τῆς θεότητος; ἀληθῶς ἀκατάληπτος τοῦ θαύματος τούτου ὁ τρόπος, καθὼς καὶ ἄλλων πολλῶν· διὸ πρεπόντως, ὅταν τοῦτο εἶδον οἱ μαθηταί, ἐταράχθησαν.

Θρῆν. 3, 19. Κριτ. 7, 19. Ἐξ. 14, 24. Μάρκ. 6, 48. ὅρα Χρυσόστ. εἰς τὴν κατὰ Ματθ. Χειρόν. Ἐξ. 14, 21, 22. Ἰησ. 3, 17.

Ματ. 14, 26.

Καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τὴν θάλασσαν περιπατοῦντα, ἐταράχθησαν, λέγοντες, ὅτι φάντασμα ἐστί, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν.

Φάντασμά ἐστιν ἐκεῖνο, ὅπερ φαίνεται μὲν ὡς πρᾶγμα ἀληθινὸν καὶ ὑπαρκτόν, οὐκ ἔστι δὲ πρᾶγμα ὀντοτικόν, οὐδὲ ἔχει ὅλως ὕπαρξιν· τὸ φάντασμα ἐστὶ τῆς φαντασίας κατάπληξις, ἐξ ἧς καὶ αἱ αἰσθήσεις ταραττόμεναι, ἀλλόκοτα ἐνεργοῦσι· πάντες οἱ Ἑβραῖοι, δεδιδαγμένοι ὄντες ἐκ τῆς περὶ τῶν μάγων τοῦ Φαραὼ ἱστορίας, καὶ ἐκ τῶν ἱστορηθέντων περὶ τῆς ἐγγαστριμύθου τοῦ Σαούλ, ἐπίστευον, ὅτι τοιαῦτα φαντάσματα ἐνίοτε φαίνονται συνεργείᾳ τοῦ διαβόλου πρὸς βλάβην τῶν ἀνθρώπων· διὸ καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἔγραφε πρὸς τοὺς Κορινθίους, ὅτι « αὐτὸς ὁ σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός ». Οἱ οὖν μαθηταὶ τοῦ σωτῆρος, ἰδόντες, καὶ μὴ δυνηθέντες γνωρίσαι αὐτὸν εἴτε διὰ τὸ σκότος τῆς νυκτός, εἴτε καθότι ἐκάλυπτον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τὰ ὑψούμενα κύματα, εἴτε καθότι εὐθὺς ἐταράχθη τὸ πνεῦμα αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἀσυνήθους καὶ παραδοξοτάτου ἐκείνου θεάματος, εἴτε καθότι αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ὑπέκρυψε τὸν χαρακτῆρα τοῦ προσώπου αὐτοῦ, ἐνόμισαν, ὅτι τὸ φαινόμενον ἐςὶ φάντασμα, ἤγουν πλάσμα τοῦ σατανᾶ πρὸς βλάβην αὐτῶν καὶ καταποντισμόν· ὅθεν φοβηθέντες ἔκραξαν. Τί δὲ εἶπον κράξαντες, οὐδεὶς τῶν εὐαγγελιστῶν ἐσημείωσε· φανερὸν δέ ἐστιν, ὅτι διὰ τῆς κραυγῆς τὸν θεὸν ἐπεκαλέσαντο, καθὼς καὶ ἡμεῖς, ὅτε φοβούμεθα, τὸν θεὸν κράζομεν εἰς βοήθειαν.

(Β. Κορ. 11, 14.)

Ματ. 14, 27.

Εὐθέως δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λέγων· θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμί· μὴ φοβεῖσθε.

Λάβετε θάῤῥος· ἐκεῖνο, ὅπερ βλέπετε, οὐκ ἔστι φάντασμα· « ἐγώ εἰμί· μὴ φοβεῖσθε ». Γνωρίσαντες δὲ ἐκ τῆς φωνῆς οἱ μαθηταὶ ὃν οὐκ ἠδυνήθησαν γνωρίσαι ἐκ τῆς ὁράσεως, ἔδειξαν διὰ τούτου, ὅτι εἰς τὰ τῆς πίστεως ἡ ἀκοὴ ἰσχυροτέρα ἐστὶ τῶν ὀφθαλμῶν. Ἡ δὲ δεσποτικὴ φωνὴ ἔπαυσεν εὐθὺς τὸν φόβον τῆς ψυχῆς, ἡσύχασε τὴν ταραχὴν τοῦ πνεύματος, καὶ θάῤῥος μέγα εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν ἐνέσταξεν.

Ματ. 14, 28. 29.

Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος, εἶπε, Κύριε εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με πρὸς σὲ ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὕδατα· ὁ δὲ εἶπεν, ἐλθέ. Καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου ὁ Πέτρος, περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα ἐλθεῖν πρὸς τὸν Ἰησοῦν.

Ἀκούσας τὴν φωνὴν τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ὁ Πέτρος, καὶ διστάζει, καὶ πιστεύει, καὶ δείκνυσιν ἀγάπην πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν πλείονα τῶν ἄλλων μαθητῶν· « Κύριε, εἰ σὺ εἶ »· Κύριε, λέγει, ἐὰν σὺ ὑπάρχῃς ὁ Κύριός μου· τοῦτο ἐςὶ δισταγμός· ἔτι ἐδίσταζε περὶ τοῦ ἐὰν ἐκεῖνος, ὃν ἔβλεπε καὶ ἤκουεν, ἦν ὁ Ἰησοῦς· « Κέλευσόν με πρὸς σὲ ἐλθεῖν »· τοῦτο πίστις· ἐπίστευσεν, ὅτι διὰ προστάγματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναται καὶ αὐτὸς περι-

πατῆσαι ἐπάνω τῆς θαλάσσης· τοῦτο δὲ ἐστὶ καὶ ἀγάπης ἀπόδειξις· πρόσταξόν με, ἵνα ἔλθω πρός σε· θέλει, ἵνα, πρὶν ἢ εἰσέλθῃ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοῖον, προφθάσῃ αὐτός, καὶ πλησιάσας ἀσπαθῇ αὐτὸν καὶ προσκυνήσῃ· τοιοῦτον πρᾶγμα ἐστὶν ἡ ἀγάπη· προϋπαντᾷ, προτρέχει, προφθάνει τὸν ἀγαπώμενον. Καὶ ὁ μὲν παντοδύναμος ἐκέλευσεν· Ἐλθέ, εἶπεν· ὁ δὲ Πέτρος καταβαίνει ἀπὸ τοῦ πλοίου, καὶ περιπατῶν ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν ἔρχεται πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ οὕτω γίνεται θαῦμα ἐπὶ θαύματος, τὸ δεύτερον τοῦ πρώτου μεῖζον· διότι οὐ μόνον ὁ δημιουργὸς καὶ δεσπότης τῆς θαλάσσης, ἀλλὰ καὶ ὁ δοῦλος, τῇ δυνάμει τῆς προσταγῆς αὐτοῦ, περιπατεῖ ἐπ' αὐτῆς ὡς ἐπὶ τῆς ξηρᾶς γῆς.

Μαρ. 14, 30. Βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἰσχυρὸν ἐφοβήθη· καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι, ἔκραξε λέγων, Κύριε, σῶσόν με.

αὐτ. 26, 41. «Τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ » ἀσθενής.»! ἡ μὲν προθυμία τοῦ πνεύματος τοῦ Πέτρου ἐδίωξεν ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτοῦ πάντα φόβον· ὅθεν θαρσαλέως κατέβη ἀπὸ τοῦ πλοίου, ἐπάτησεν ἐπάνω εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ περιεπάτησεν ἐπὶ τῆς θαλάσσης· ὅταν δὲ εἶδε τὸν ἄνεμον ἰσχυρὸν καὶ ἑαυτὸν βυθιζόμενον εἰς τὸ ὕδωρ, τότε ὑπερίσχυσεν ἡ ἀσθένεια τῆς σαρκὸς τὴν προθυμίαν τοῦ πνεύματος· διὸ καὶ ἐφοβήθη. Τοιαύτη ἐστὶν ἡ ἀνθρώπινος φύσις· πολλάκις τὰ μεγάλα ἐπιτελεῖ, εἰς δὲ τὰ μικρὰ φοβεῖται καὶ διστάζει· περιπατεῖ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ οὐδὲν φοβεῖται, φοβεῖται δὲ τὸν ἄνεμον! Τοιοῦτόν τι ἔπαθεν ὁ Ἠλίας· τοσαῦτα κατώρθωσε θαυμάσια ἔργα, ἔπειτα ἐφοβήθη τοὺς φοβερισμοὺς τῆς Ἰεζάβελ. (3 Βασ. 19, 3.) Τοιοῦτόν τι ἔπαθεν ὁ Μωϋσῆς· ἐφόνευσε τὸν Αἰγύπτιον, (Ἐξόδ. 2, 11.) ἔπειτα ἐφοβήθη τὰ λόγια τοῦ Ἑβραίου. Τοιοῦτόν τι πάσχουσί τινες εὐσεβεῖς ἄνθρωποι· μετὰ προθυμίας μεγάλης, μηδένα πειρασμὸν ἢ κίνδυνον φοβούμενοι, εἰσέρχονται εἰς τῆς ἀρετῆς τὸν δρόμον, ἐν ᾧ ἐστὶν ὁ Ἰησοῦς· εἶτα, συναντῶντες μικρόν τινα πειρασμὸν ἢ κίνδυνον, διστάζουσι, καὶ φοβοῦνται, καὶ στρέφουσιν εἰς τὰ ὀπίσω. Ὁ Πέτρος ὅμως ἔδωκε παράδειγμα ἅγιον διὰ τὰς τοιαύτας περιστάσεις· αὐτὸς ἐφοβήθη καὶ ἐδίστασεν, ἀλλ' οὐδὲ ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, οὐδὲ ἀπελπίσθη· ἔκραξε δὲ μεγαλοφώνως, « Κύριε, σῶσόν με »· ὅθεν καὶ ἔτυχε τῆς σωτηρίας.

Μαρ. 14, 31. Εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς, ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ, ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας;

Ταχὺς εἰς ἀντίληψιν ὁ πολυεύσπλαγχνος! εὐθὺς ἐκτείνει τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ἐπιλαμβάνεται τοῦ Πέτρου· ὁ δὲ πάλιν ἀφόβως καὶ ἀδιστάκτως ἵσταται, καὶ περιπατεῖ ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Μάθημα ἐστὶ τοῦτο διδάσκον, ὅτι, ἐὰν καὶ ἡμεῖς, ὅταν περιπέσωμεν εἰς κινδύνους, προστρέχοντες εἰς τὸν θεόν, κραυγάζωμεν ὡς ὁ Πέτρος, Κύριε, σῶσον ἡμᾶς, ἐκτείνει καὶ πρὸς ἡμᾶς ὁ φιλάνθρωπος τὴν ἀντιληπτικὴν καὶ βοηθητικὴν αὐτοῦ χεῖρα, καὶ σώζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης κινδυνώδους περιστάσεως· ἔπειτα περιπατοῦμεν καὶ ἡμεῖς πάλιν ἀνδρείως καὶ

μεγαλοψύχως τῆς ἀρετῆς τὸν δρόμον. Ἀλλὰ διὰ τί ὁ θεάνθρωπος οὐκ ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ, καθὼς καὶ ἄλλοτε, ἀλλ' ἤλεγξε τὸν Πέτρον; ἵνα δείξῃ, ὅτι οὐχ ὁ ἄνεμος, ἀλλ' ἡ ὀλιγοπιστία καὶ ὁ δισταγμὸς αὐτὸν ἐφόβιζε καὶ κατεπόντιζεν· ἐν ὅσῳ θερμῶς ἐπίστευεν, ἔφευγεν ἀπ' αὐτοῦ ὁ φόβος, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἐστερεοῦτο· ὅτε δὲ ὠλιγοπίστησε καὶ ἐδίστασε, τότε καὶ ὁ φόβος αὐτὸν περιέσχε καὶ τὸ ὕδωρ, εἰς ὃ ἐπάτει, διελύετο. Σημείωσαι δέ, ὅτι οὐκ εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Πέτρῳ, Ἄπιστε, ἀλλ' ὀλιγόπιστε· ἀληθῶς γὰρ οὐκ ἠπίστησεν ὁ Πέτρος, ἀλλ' ἐδίστασε· διότι, ἐὰν ὁλοτελῶς ἠπίστει, οὐκ ἔκραζε τό, Κύριε σῶσόν με.

(αὐτ. 8, 26.)

Καὶ ἐμβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον, ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. (Ματ. 14, 32.)

Ὅτε δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ ὁ Πέτρος εἰσέβησαν εἰς τὸ πλοῖον, ἔπαυσεν εὐθὺς ὁ ἄνεμος. Καὶ ταῦτα μὲν γράφει ὁ Ματθαῖος· ὁ δὲ Ἰωάννης, σιωπήσας τινὰ ὑπὸ τοῦ Ματθαίου ἱστορηθέντα, προσέθηκε συντόμως τὰ ἐν τῷ μεταξὺ γεγονότα καὶ ὑπὸ τοῦ Ματθαίου σιωπηθέντα. Ἓν δὲ τούτων ἐστὶ τὸ ἑξῆς, ἤγουν τὸ ὅτι οἱ μαθηταί, ἀκούσαντες τὴν φωνὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰπόντος· « Ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε, ἤθελον λαβεῖν » αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον· καὶ εὐθέως τὸ πλοῖον » ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑπῆγον ». (Ἰωάν. 6, 20, 21.) Καὶ τὸ μὲν « ἤθελον λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ » πλοῖον » ἐγένετο πρὸ τῆς τοῦ Πέτρου καταβάσεως εἰς τὴν θάλασσαν· τὸ δὲ « Καὶ » εὐθέως τὸ πλοῖον ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς » ἣν ὑπῆγον », ἐγένετο μετὰ τὴν εἰς τὸ πλοῖον εἴσελευσιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Πέτρου· εὐθὺς δηλαδὴ μετὰ τὴν εἴσελευσιν αὐτῶν, τὸ πλοῖον ἐπλησίασεν εἰς τὴν γῆν, εἰς ἣν οἱ ἀπόστολοι ἔσπευδον φθάσαι. Βλέπων δέ, ὅτι ἡ εἴσελευσις τοῦ Κυρίου εἰς τὸ πλοῖον παύει μὲν τὸν ἄνεμον, εὐθύνει δὲ τὸ πλοῖον καὶ ὠθεῖ αὐτὸ εἰς τὴν γῆν, εἰς ἣν οἱ ἀπόστολοι ἔσπευδον φθάσαι, νόησον, ὅτι τοῦτο ἐστὶ σύμβολον, σημαῖνον, ὅτι εἰς ὁποίαν ψυχὴν ἔλθῃ ὁ Κύριος Ἰησοῦς, παύει μὲν τῶν παθῶν αὐτῆς τὴν ζάλην, εὐθύνει δὲ καὶ ποιεῖ αὐτὴν ἐγγίζειν εἰς τὴν ἐπουράνιον πατρίδα, ἧς τὴν ἀπόλαυσιν πάντες οἱ εὐσεβεῖς ἐπιθυμοῦσι, καὶ φθάσαι σπεύδουσι. Βλέπε δὲ καὶ τὸν καρπὸν τῶν θαυμάτων τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ἐλθόντες προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες, ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς εἶ. (Ματ. 14, 33. Ματ. 14, 26, 27.)

Διὰ τί ἆρά γε, ὅτε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς « ἐπετίμησε τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσσῃ, » καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη », (αὐτ. 8, 26, 27.) τότε οἱ ἰδόντες τὸ θαῦμα ἐθαύμασαν μόνον καὶ εἶπον, « Ποταπός ἐστιν οὗτος, ὅτι καὶ οἱ » ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐ» τῷ », ἀλλ' οὐχ ὡμολόγησαν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶ θεοῦ υἱός; οἱ δὲ ἰδόντες τὸ σήμερον ἀναγνωσθὲν θαῦμα, ἐλθόντες πρὸς τὸν Ἰησοῦν, ὡς υἱὸν θεοῦ προσεκύνησαν αὐτόν, καὶ μεγαλοφώνως ὡμολόγησαν, ὅτι ἀληθῶς θεοῦ υἱός ἐστί; διότι τὸ θαῦμα τοῦτο ὑπερέχει ἐκεῖνο· ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα καὶ κατὰ φύσιν μετὰ τὴν ζάλην ἡσυχάζουσι καὶ γαληνιῶσιν· ὁ δὲ ἐπὶ τῆς θαλάσσης

περίπατος δύο ἀνθρώπων, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Πέτρου, διὰ τῆς προσταγῆς αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ, ἐστὶν ἔργον ὑπὲρ τὸν ἀνθρώπινον λόγον. Ἐκ τούτου οὖν ἐγνώρισαν οἱ μαθηταί, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐςὶν ἐκεῖνος, περὶ οὗ ὁ προφήτης Δαβὶδ προεῖπεν, « Ἐν τῇ θαλάσσῃ αἱ ὁδοί σου, καὶ αἱ τρίβοι » σου ἐν ὕδασι πολλοῖς »· ἤγουν ἐγνώρισαν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, διαπεράσαντες τὴν θάλασσαν, ἦλθον εἰς τὴν γῆν Γεννησαρέτ.

Ψαλ. 76, 19.

Ματ. 14, 34.

Καὶ διαπεράσαντες, ἦλθον εἰς τὴν Γεννησαρέτ.

Ἐν τούτῳ ἀσύμφωνοι φαίνονται οἱ εὐαγγελισταί· διότι ὁ μὲν Ματθαῖος λέγει, ὅτι ἔφθασαν εἰς τὴν γῆν Γεννησαρέτ· ὁ δὲ Μάρκος διηγεῖται, ὅτι ὁ Ἰησοῦς « Ἠνάγκασε » τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, » καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαϊ- » δάν »· ὁ δὲ Ἰωάννης γράφει· « Καὶ εὐ- » θέως τὸ πλοῖον ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς, » εἰς ἣν ὑπῆγον »· ἀλλ' ἰδοὺ πῶς κατὰ πάντα σύμφωνα εἰσὶ τῶν θεηγόρων ἀνδρῶν τὰ λόγια· τὸ πλοῖον, ὅτε εἰς αὐτὸ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔπαυσεν ὁ ἄνεμος, ἔφθασεν εὐθὺς εἰς τὴν γῆν· εἰς ποίαν γῆν; « εἰς ἣν » ὑπῆγον », λέγει ὁ Ἰωάννης, ἤγουν εἰς ἐκείνην τὴν γῆν, εἰς ἣν ἔσπευδον φθάσαι, ἥτις ἦν ἡ Βηθσαϊδά, ὡς λέγει ὁ Μάρκος· φθάσαντες οὖν ἐκεῖ, μετὰ ταῦτα διεπέρασαν καὶ ἦλθον εἰς τὴν γῆν Γεννηταρέτ, ὡς ἱστορεῖ ὁ Ματθαῖος.

Μάρκ. 6, 45.

Ἰωάν. 6, 21.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Θ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ὁ κατὰ τοῦ Πέτρου ἔλεγχος, τὸν ὁποῖον σήμερον ἠκούσαμεν ἐν τῷ ἱερῷ εὐαγγελίῳ, δίδωσιν ἀφορμήν, ἵνα ἀκριβῶς ἐρευνήσωμεν τὰ περὶ τῆς ὀλιγοπιστίας, ἥτις ψυχραίνει τῆς ἀρετῆς τὸν πόθον, καὶ εὔκολα κατακρημνίζει εἰς τῆς ἁμαρτίας τὰ βάραθρα.

Ὁ ὀλιγόπιστος διαφέρει τοῦ πιστοῦ καὶ τοῦ ἀπίστου, καθὼς τὸ ὕδωρ τὸ χλιαρὸν τοῦ ὕδατος τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ. Τὸ χλιαρὸν ὕδωρ ἔχει πῦρ ἐπείσακτον, ἀλλὰ ὀλίγον, τὸ θερμὸν ἔχει πολύ, τὸ ψυχρὸν οὐδέν· ὁ ὀλιγόπιστος ἔχει πίστιν, πλὴν ὀλίγην, ὁ πιστὸς πολλήν, ὁ ἄπιστος οὐδεμίαν. Τὸ χλιαρὸν ὕδωρ ἔχει δύναμιν, πλὴν ὀλίγην, τὸ θερμὸν ἔχει πολλήν, τὸ ψυχρὸν οὐδεμίαν· ὁ ὀλιγόπιστος ἔχει ζῆλον,

πλὴν πολλὰ ὀλίγον, ὁ πιστὸς ἔχει πολύν, ὁ ἄπιστος οὐδένα. Ἐκ τούτου ὁ μὲν ἄπιστος, ἐπειδὴ οὐδόλως πιστεύει εἰς τὸν θεόν, ἀνυποστόλως περιφρονεῖ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἐπειδὴ οὐδένα ζῆλον ἔχει, οὐδεμίαν ἀναλαμβάνει φροντίδα διὰ τὴν κατόρθωσιν τῆς ἀρετῆς· ὁ δὲ πιστός, ἐπειδὴ καὶ θερμῶς πιστεύει καὶ πολὺν ζῆλον ἔχει, δυσκόλως παραβαίνει τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ, δυσκόλως ἀμελεῖ τῆς ἀρετῆς τὰ ἔργα· ὁ δὲ ὀλιγόπιστος, ἐπειδὴ διστάζει εἰς τὰ λόγια τοῦ θεοῦ καὶ ὀλίγον ἔχει ζῆλον, εὔκολα περιφρονεῖ τοὺς θείους νόμους, εὔκολα γυμνοῦται τοῦ ἐπουρανίου τῆς ἀρετῆς ἐνδύματος. Τοῦτο διδάσκει ἡμᾶς ὁ λόγος, τοῦτο δεικνύουσιν ἡμῖν τὰ πράγματα.

Ἡ πίστις κηρύττει, ὅτι ὁ θεός, ἄπειρος ὤν, πανταχοῦ παρών ἐστι πάντοτε, καὶ τὰ πάντα πληροῖ· « Ἐὰν ἀναβῶ εἰς τὸν » οὐρανόν, σὺ ἐκεῖ εἶ· ἐὰν καταβῶ εἰς τὸν » ᾅδην, πάρει· ἐὰν ἀναλάβω τὰς πτέρυγάς μου κατ᾽ ὄρθρον, καὶ κατασκηνώσω εἰς τὰ » ἔσχατα τῆς θαλάσσης, καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ » χείρ σου »· οὐδεὶς τόπος, κατ᾽ οὐδένα καιρόν, οὐδὲ κἂν ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐστερημένος μένει τῆς τοῦ θεοῦ παρουσίας. Ὁ πιστός, ὅστις εἰς τοῦτο ἀδιστάκτως πιστεύει, βλέπει διὰ τῶν ὀμμάτων τῆς πίστεως τὸν δεσπότην Σαββαὼθ ἱστάμενον διὰ παντὸς ἐνώπιον αὐτοῦ· ὅθεν πολλὰ δύσκολόν ἐστιν, ἵνα τολμήσῃ ἔμπροσθεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ νὰ πράξῃ τὴν ἁμαρτίαν. Τίς, εὑρισκόμενος ἔμπροσθέν τινος ἐπιγείου βασιλέως, πράττει, οὐ λέγω ἁμαρτίαν, ἀλλὰ μικροτάτην ἀταξίαν; οὐδείς. Ὁ προφήτης Δαβίδ, ὅστις εἶχε τὴν

Ψαλ. 138, 7, 8.

θερμότητα τῆς πίστεως, ἔλεγε· Βλέπω διὰ παντὸς ἐνώπιόν μου τὸν Κύριον, αὐτὸς ἵσταται ἐκ δεξιῶν μου, ἵνα μὴ σαλεύσω ἀπὸ τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς· « Προωρώμην » τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός, ὅτι » ἐκ δεξιῶν μου ἐστίν, ἵνα μὴ σαλευθῶ ». Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὁ πατριάρχης Ἰωσὴφ ἔφυγε τὴν μοιχείαν, καὶ ἐφύλαξε τὴν σωφροσύνην· ἐβίαζεν αὐτὸν ἡ ἀσελγὴς Αἰγυπτία· « Κοιμήθητι μετ᾽ ἐμοῦ », ἔλεγε πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ Ἰωσήφ, πιστεύων ἀδιστάκτως, ὅτι ὁ θεὸς ἐνώπιον αὐτοῦ ἐστίν, ἀντέκρουε τὴν βίαν, λέγων, πῶς νὰ πράξω τοιοῦτον πονηρὸν ἔργον; πῶς νὰ ἁμαρτήσω ἔμπροσθεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ; « Καὶ πῶς » ποιήσω τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο, καὶ » ἁμαρτήσομαι ἐναντίον τοῦ θεοῦ ».

Ψαλ. 15, 8.

Γεν. 39, 7.

αὐτόθι. 9.

Ὁ ὀλιγόπιστος, ἐπειδὴ διὰ μὲν τῶν σωματικῶν ὀφθαλμῶν οὐ βλέπει τὸν θεὸν ἐνώπιον αὐτοῦ παρεστῶτα, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἀμβλυωποῦσι, καὶ σχεδὸν εἰσὶ κεκλεισμένοι διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν αὐτοῦ, διὰ τοῦτο εὔκολα κλονεῖται καὶ σαλεύεται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου τῶν παθῶν, εὔκολα καταποντίζουσιν αὐτὸν τῆς ἁμαρτίας τὰ κύματα. Τί συλλογίζεσθε περὶ τοῦ Ἰσκαριώτου Ἰούδα; ἄραγε οὐκ ἐπίστευεν αὐτός, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; Ἐπίστευε πάντως· διότι, ἐὰν οὐκ ἐπίστευεν, οὐκ ἠκολούθει αὐτῷ, οὐδὲ ἐγίνετο μαθητὴς αὐτοῦ· ἐπίστευεν, ἀλλ᾽ ὀλίγον· ἐπίστευεν, ἀλλ᾽ ἐδίσταζεν· ὅθεν τὴν ὀλίγην αὐτοῦ πίστιν ἔσβεσε τὸ ἰσχυρὸν τῆς φιλαργυρίας πάθος, καὶ οὕτως ἀντὶ μαθητοῦ ἐγένετο προδότης. Εἶχεν ἡ Εὔα πίστιν εἰς τὸν θεόν· ἀλλ᾽ ἡ πίστις αὐτῆς ἦν ὀλίγη καὶ

χλιαρά· ὁ θεὸς εἶπεν αὐτῇ τε καὶ τῷ Ἀδάμ, « Ἧι δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θα- » νάτῳ ἀποθανεῖσθε »· ὁ ὄφις εἶπε πρὸς αὐτὴν τὸ ἐναντίον, ἤγουν τὸ « Οὐ θανάτῳ » ἀποθανεῖσθε, ἀλλ' ἔσεσθε ὡς θεοί »· αὐτὴ ἐπίστευσεν εἰς τὰ λόγια τοῦ ὄφεως μᾶλλον ἢ εἰς τὰ λόγια τοῦ θεοῦ· ὅθεν ἡ ὀλιγοπιστία κατεκρήμνισεν αὐτὴν εἰς τὴν ἁμαρτίαν τῆς παρακοῆς, ἐγύμνωσε τῆς θείας χάριτος, καὶ ἐξώρισεν αὐτὴν εἰς ταύτην τὴν ἀθλίαν γῆν.

Γεν. 2, 17.

αὐτ. 3, 4, 5.

Κατεφρονήθη παντελῶς ἡ ἐργασία τῆς ἀρετῆς, ἐλύθη τῆς ἁμαρτίας ὁ χαλινός, ἕκαστος ἡμῶν ἀνυποστόλως καὶ ἀφόβως ἁμαρτάνει πᾶν εἶδος ἁμαρτίας· « Πάν- » τες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώθησαν, οὐκ » ἔστι ποιῶν ἀγαθόν, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός ». Πόθεν ταῦτα; ἐκ τῆς ὀλιγοπιστίας. Πῶς; ἡμεῖς, λέγετε, ἐσμὲν ὀλιγόπιστοι; ἡμεῖς καθ' ἑκάστην ἀναγινώσκομεν, καὶ κηρύττομεν τὸ σύμβολον τῆς πίστεως· ἡμεῖς καθ' ἑκάστην μεγαλοφώνως κραυγάζομεν, « Πιστεύω εἰς ἕνα θεόν, πατέρα παντοκρά- » τορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς », καὶ τὰ ἑξῆς, ὅσα περιέχει τὸ Πιστεύω, ἔπειτα ἐσμὲν ὀλιγόπιστοι; Τὰ ἔργα, ἀδελφοί, καὶ οὐχὶ τὰ λόγια εἰσὶν ἡ ἀπόδειξις τῆς πίστεως, ὡς θεοπνεύστως ἐδίδαξεν ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου ὁ Ἰάκωβος· « Δεῖξόν μοι, λέγει, » τὴν πίστιν σου ἐκ τῶν ἔργων σου, κἀγὼ » δείξω σοι ἐκ τῶν ἔργων μου τὴν πίστιν » μου ». Ὁποίαν δὲ πίστιν δεικνύουσι τὰ ἔργα ἡμῶν; αὐτὰ δεικνύουσι φανερά, ὅτι ἐσμὲν καθ' ὑπερβολὴν ὀλιγόπιστοι· οὐχὶ τὰ λόγια, ἀλλὰ τὰ πράγματα κηρύττουσιν, ὅτι ἔχομεν πολλὰ ὀλίγην πίστιν εἰς τὸν θεόν.

Ψαλ. 52, 4.

Ἰακώβ. 2, 18.

Ὁ θεὸς προστάσσει, ἵνα ἀγαπῶμεν τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν· « Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, » ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν ». Ὁ θεὸς προστάσσει, λέγων, « Εὐλογεῖτε τοὺς κα- » ταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοὺς » μισοῦντας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ » τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων » ὑμᾶς »· ὑπόσχεται δὲ εἰς τοὺς ἀγαπῶντας τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν, καὶ εὐεργετοῦντας αὐτούς, ἀνταμοιβὰς μεγάλας· « Καὶ ἔσται » ὁ μισθὸς ὑμῶν πολύς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ » τοῦ ὑψίστου »· πρὸς τούτοις ἀναγγέλλει ἡμῖν, ὅτι αὐτὸς φροντίζει περὶ τῆς ἐκδικήσεως τῶν ἀδικούντων ἡμᾶς, αὐτὸς ἐπαγγέλλεται, ἵνα ἀνταποδώσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν πρέπουσαν αὐτοῖς τιμωρίαν· « Ἐμοὶ ἐκδίκη- » σις· ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος ». Ὁ κόσμος συμβουλεύει τὸ ἐναντίον· κατάτρεχε, λέγει, καὶ βλάπτε, ὅσον δύνασαι, τὸν ἐχθρόν σου· διότι, ἐὰν συγχωρήσῃς αὐτῷ ἄνευ τῆς πρεπούσης ἐκδικήσεως, γίνεσαι ἄτιμος· πάντες καταφρονοῦσί σε, καὶ ἐπανίστανται κατὰ σοῦ, καὶ βλάπτουσί σε παντοιοτρόπως. Ἡμεῖς δὲ πειθόμεθα εἰς τοῦ κόσμου τὰς συμβουλὰς μᾶλλον ἢ εἰς τὰ προστάγματα τοῦ θεοῦ· πιστεύομεν εἰς τὰ λόγια τοῦ κόσμου μᾶλλον ἢ εἰς τὰς τοῦ θεοῦ ὑποσχέσεις· ὅθεν μισοῦμεν τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, καὶ ἐχθρευόμεθα αὐτοὺς ἕως θανάτου· ἵνα δὲ ἐκδικηθῶμεν αὐτούς, μετερχόμεθα ὕβρεις, ἐπιβουλάς, συκοφαντίας, καταδρομάς, προδοσίας, πληγάς, φόνους, κακὰ μέγιστα καὶ ἁμαρτήματα φοβερώτατα. Ἔργα πίστεως εἰσὶ ταῦτα; οὐχί· ταῦτα εἰσὶν ἔργα ὀλιγοπιστίας, ἵνα μὴ εἴπω ἀπιστίας. Βλέπε τί ἔπραττον οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι,

Ματ. 5, 44.

Λουκ. 6, 35.

Ρωμ. 12, 19.

οἵτινες εἶχον θερμὴν τὴν εἰς Χριστὸν πίςιν. αὐτοὶ ὑβριζόμενοι ηὐλόγουν, διωκόμενοι ὑπέφερον, βλασφημούμενοι παρεκάλουν τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν, ἵνα μετανοήσωσι. Βλέπε ἐκ τῶν ἔργων ποίαν πίστιν εἶχεν ὁ πρωτομάρτυς ὁ Στέφανος· αὐτός, λιθαζόμενος, ἔκλινε τὰ γόνατα, καὶ προσηύξατο ὑπὲρ τῶν λιθαζόντων αὐτόν, λέγων, « Κύριε, μὴ » στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. » Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐκοιμήθη ».

1. Κορ. 4, 12, 13.

Πράξ. 7, 60.

Ὁ θεὸς προστάσσει, λέγων, « Πλὴν τὰ » ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνην »· θρέψαι, λέγει, τὸν πεινῶντα, πότισον τὸν διψῶντα, ἔνδυσον τὸν γυμνόν, ὑπόδεξαι τὸν ξένον, ἐπίσκεψαι τὸν ἀσθενῆ, ἐπιμελήθητι τοῦ ἐν φυλακῇ· ὁ πτωχός, λέγει, ἐστὶν ἀδελφός μου· ὁ πτωχὸς παρίστησι τὸ πρόσωπόν μου· εἴτι ἂν ποιήσῃς εἰς τὸν πτωχόν, εἰς ἐμὲ τοῦτο ποιεῖς· « Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον » ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου » τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε ». Ὑπόσχεται εἰς τοὺς ἐλεήμονας ἀμοιβὰς ἑκατονταπλασίους εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, καὶ βασιλείαν αἰώνιον εἰς τὴν μέλλουσαν ζωήν· « Ἑκατονταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν » αἰώνιον κληρονομήσει ». Πιστεύεις ταῦτα; ναί, λέγεις, πιστεύω, καὶ ὁμολογῶ· καλῶς· ἀλλ' ἔπειτα παρίσταται ἔμπροσθέν σου ὁ πεινῶν, ὁ διψῶν, ὁ γυμνός, ὁ ξένος, ὁ ἀσθενής, σὺ δὲ οὐχὶ μόνον ἀποστρέφεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ ἐνίοτε περιφρονεῖς αὐτὸν καὶ ἐλέγχεις· αὐτὰ εἰσὶ τὰ ἔργα τῆς πίστεώς σου; αὐτὴ ἐστὶν ἡ πίστις σου; αὐτὴ οὐκ ἔςι πίστις, ἀλλ' ὀλιγοπιςία. Ὁ πεπλανημένος λογισμὸς τῆς φιλαργυρίας σου λέγει σοι, Μὴ δώσῃς, ἵνα μὴ καὶ σὺ καρασταθῇς πτωχὸς ὥσπερ ἐκεῖνος· ὁ ἀψευδὴς θεός λέγει σοι, Ἐὰν δώσῃς ἕν, λαμβάνεις ἑκατόν· σὺ δὲ πιστεύεις τῇ πλάνῃ τοῦ νοός σου μᾶλλον ἢ τῷ παντοκράτορι θεῷ.

Λουκ. 11, 41.

Ματ. 25, 36.

αὐτόθ. 400.

αὐτ. 19, 29.

Ἐὰν εἶχεν ἡ καρδία μου πίστιν θερμήν, ὅσον θερμὸς ἐστὶν ὁ κόκκος τοῦ σινάπεως, ἐφοβούμην τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς κρίσεως καὶ τὴν περιμένουσαν τοὺς ἁμαρτάνοντας κόλασιν· ὅθεν συνέςελλον τὰς χεῖράς μου ἀπὸ τῆς ἁρπαγῆς καὶ ἀδικίας, ἔφευγον μακρὰν ἀπὸ τῆς ξένης κλίνης, ἐδάμαζον τὰ πάθη τῆς σαρκός μου, ἀπέστρεφον τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας. Ἐὰν εἶχεν ἡ καρδία μου πίστιν θερμήν, ὅσον ὑπῆρχε θερμὴ ἡ πίστις τῶν ἁγίων, ἐξέτεινον τὰς χεῖράς μου εἰς εὐεργεσίαν τῶν πενήτων, ἠγόραζον τὸν ἅγιον τῆς σωφροσύνης χιτῶνα, ἔφευγον τὴν ματαιότητα τοῦ κόσμου, ἐφύλαττον τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ, καὶ ἔτρεχον ἀόκνως τῆς ἀρετῆς τὸν δρόμον.

Ἀλλὰ πρὸς ταῦτα ἀποκρίνονταί τινες, λέγοντες, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε, « Πᾶς ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς » σωθήσεται »· ἡμεῖς ἐπιστεύσαμεν καὶ ἐβαπτίσθημεν, λοιπὸν ἡμεῖς ἐσμὲν σεσωσμένοι. Ναί, ἀληθῶς, ἀλλὰ διὰ τί ὁ αὐτὸς Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἤλεγξε τὸν Πέτρον, ὡς ὀλιγόπιστον; « Ὀλιγόπιστε, εἶπεν, εἰς » τί ἐδίστασας »; ἤλεγξεν αὐτόν, ἵνα μάθωμεν, ὅτι ἄλλο πίστις καὶ ἄλλο ὀλιγοπιστία. Πίστιν ὠνόμασεν ὁ Κύριος τὴν πίςιν τὴν τελείαν, τὴν μεγάλην, τὴν θερμήν· ἡ τοιαύτη δὲ πίστις οὐδέποτε ἐστὶ κεχωρισμένη τῶν καλῶν ἔργων· διὸ καὶ ὁ ἀδελ-

Μάρκ. 16, 16.

Ματ. 14, 31.

30*

Ἰακ. 2, 18. φὸς τοῦ Κυρίου, ὁ Ἰάκωβος, ἔλεγε, « Δεῖξόν » μοι τὴν πίστιν σου ἐκ τῶν ἔργων σου, » κἀγὼ δείξω σοι ἐκ τῶν ἔργων μου τὴν » πίστιν μου »· αὕτη δέ ἐστιν ἡ σωτηριώδης πίστις, περὶ τῆς ὁποίας εἶπεν ὁ σωτήρ, « Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθείς, σωθήσε» ται ». Ἡ ὀλιγοπιστία ἐστὶ πίστις ἀτελής, ὀλίγη, ψυχρά· ἐςὶ πίςις νεκρά, καὶ πολλάκις ξένη, καὶ παντελῶς γυμνὴ τῶν καλῶν ἔργων· περὶ αὐτῆς δὲ εἶπεν ὁ αὐτὸς Ἰάκωβος, Ἰακ. 2, 18. « Ἡ πίςις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστίν ».

Ἡμεῖς θαυμάζομεν καὶ ἀποροῦμεν, μὴ βλέποντες τὴν σήμερον τὸ πλῆθος τῶν θαυμάτων, ὅσα ὑπεσχέθη ὁ Ἰησοῦς Χριςὸς Μάρκ. 16, 17, 18. εἰς τοὺς πιστεύοντας· « Σημεῖα, εἶπε, τοῖς » πιςεύσασι ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ » ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσι· γλώσ» σαις λαλήσουσι καιναῖς· ὄφεις ἀροῦσι· » κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς » βλάψῃ· ἐπὶ ἀῤῥώστους χεῖρας ἐπιθήσουσι, » καὶ καλῶς ἕξουσιν ». Εὐκολώτατα ὅμως λύεται τὸ θάμβος καὶ ἡ ἀπορία· διότι ὁ Κύριος εἶπεν, ὅτι ταῦτα τὰ σημεῖα ἐπακολουθήσει τοῖς πιστεύουσιν οὐχὶ δὲ τοῖς ὀλιγοπίστοις. Ὅτε πολλοὶ ἦσαν θερμοὶ εἰς τὴν πίστιν, ἤγουν εἰς τὸν καιρὸν τῶν ἀποστόλων καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα αἰῶνας, τότε ἐγίνοντο καθ' ἑκάστην ἄμετρα θαύματα· τὴν σήμερον πολλὰ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἔχοντες τὴν θερμὴν καὶ ζέουσαν πίστιν, πάντες σχεδὸν εἰσὶν ὀλιγόπιστοι· ἐὰν δέ τις καὶ τὴν σήμερον ἡμέραν ἔχῃ πίστιν θερμὴν ὡς τὸν κόκκον τοῦ σινάπεως, ἐρεῖ Ματ. 17, 20. « Τῷ ὄρει τούτῳ· μετάβηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ, » καὶ μεταβήσεται ». Ἔπαυσε λοιπὸν τὸ πλῆθος τῶν θαυμάτων, ἐπειδὴ ἐσβέσθη ἡ θερμότης τῆς πίστεως. « Διὰ τί, εἶπον τῷ Ματ. 17, 19. » Κυρίῳ οἱ ἀπόστολοι, ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθη» μεν ἐκβαλεῖν τὸ δαιμόνιον; διὰ τὴν ἀπι» στίαν ὑμῶν », ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Κύριος, Χρυσ. εἰς τὴν Επιρ. ἤγουν διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν ὑμῶν· οὐ γὰρ ἦσαν ἄπιστοι οἱ ἀπόστολοι, ἀλλ' ἀτελεῖς ἔτι εἰς τὴν πίστιν.

Βλέπετε λοιπόν, ἀδελφοί, ὅτι ἡ ὀλιγοπιστία ἐςὶν ἡ ῥίζα πάντων τῶν κακῶν, ἡ δὲ πίστις ἐστὶν ἡ πηγὴ πάσης ἀρετῆς καὶ ἀγαθοεργίας. Ἀλλ' ἆρά γε δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ θερμάνῃ τὴν ψυχρὰν αὐτοῦ πίστιν; δύναται, ἐὰν θέλῃ. Ἡ πίςτις ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀρετήν, ἡ δὲ ἀρετὴ θερμαίνει τὴν πίστιν· γίνου λοιπὸν πρᾶος, ταπεινός, φιλοδίκαιος, εὔσπλαγχνος, σώφρων, μακρόθυμος, φρόνιμος ὡς ὁ ὄφις, ἀκέραιος ὡς ἡ περιστερά, οἰκτίρμων ὡς ὁ πατήρ σου ὁ ἐπουράνιος· ταῦτα ἀνάπτουσιν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐκεῖνο τὸ πῦρ, ἤγουν τὴν πίστιν, τὴν ὁποίαν ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς, ἵνα βάλῃ εἰς τὴν γῆν, ἤγουν εἰς τὴν καρδίαν τῶν εἰς αὐτὸν πιστευόντων.

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, μονογενὲς λόγε τοῦ θεοῦ, σὺ ὑπάρχεις καὶ τῆς πίστεως χορηγὸς καὶ τῆς ἀρετῆς δοτήρ· ἐγὼ πιστεύω καὶ ὁμολογῶ, ὅτι σὺ εἶ ἀληθῶς ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ὁ ἐλθὼν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτος εἰμὶ ἐγώ· ἀλλ' ἡ πίςις μου ἐςὶν ὀλίγη καὶ ψυχρά, οὐκ ἔςι τοσοῦτον θερμή, ὅσον ἀναγκαῖον ἐςὶ διὰ τὴν σωτηρίανμου. Πρὸς σὲ λοιπόν, πανοικτίρμων, κλίνω τὰ γόνατά μου, καὶ μετὰ δακρύων, ὡς ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου, τοῦ ἔχοντος τὸ πνεῦμα τὸ ἄλαλον, κράζω, καὶ βοῶ· « Πιςεύω, Κύριε· βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ ». Μάρκ. 9, 24.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Γ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ὅτι μὲν ἀπ' ἀρχῆς ὁ διάβολος, ἰδὼν τὴν ἐν τῷ παραδείσῳ μακαρίαν καὶ πανένδοξον τοῦ ἀνθρώπου κατάστασιν, ἐφθόνησεν αὐτόν, καὶ ἐπιβουλεύσας ἔβλαψε βλάβην, ἄχρι τῆς σήμερον δρωμένην, οὐδεὶς τῶν πιστῶν, τῶν ἀναγινωσκόντων ἢ ἀκουόντων τὰς θείας γραφάς, διστάζει παντελῶς· ὅτι δὲ οὐδὲ μετὰ ταῦτα ἔπαυσε παντὶ τρόπῳ ἐπιβουλεύων, καὶ πάσῃ δυνάμει ἀγωνιζόμενος, ἵνα ἀπατήσῃ, καὶ βλάψῃ αὐτόν, φανερόν ἐστιν ἐκ τοῦ σήμερον ἀναγνωσθέντος ἱεροῦ εὐαγγελίου. Τὸ αὐτὸ δὲ ἱερὸν εὐαγγέλιον δείκνυσι καὶ τρία κραταιότατα ὅπλα, ἤγουν τὴν πίστιν καὶ τὴν νηστείαν καὶ τὴν προσευχήν, δι' ὧν διώκεται μακράν, καὶ κατὰ κράτος ἐξαφανίζεται ἡ τούτου δύναμις. Ἐπειδὴ δὲ ἄχρι τῆς σήμερον, κἂν ἐξενευρίσθη τῇ χάριτι τῆς ἐνανθρωπίσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὐ παύει ὅμως ῥίπτων καθ' ἡμῶν τὰ πεπυρωμένα αὐτοῦ βέλη, πολλῆς ψυχικῆς ὠφελείας πρόξενος γίνεται ἡ ἀκρόασις τῆς ἑρμηνείας τῶν ἀναγνωσθέντων εὐαγγελικῶν λόγων.

(Ματ. 17, 14.) Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἄνθρωπός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, γονυπετῶν αὐτῷ καὶ λέγων· Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται, καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. (Ματ. 17, 15.)

Οὐδὲ τὸ γένος, οὐδὲ τὴν πατρίδα, οὐδὲ τὴν θρησκείαν, οὐδὲ τὴν κατάστασιν ἐφανέρωσαν οἱ θεηγόροι εὐαγγελισταὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, καὶ κλίνας τὰ γόνατα ἐνώπιον αὐτοῦ παρεκάλει αὐτόν, ἵνα ἰατρεύσῃ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὅςις ἦν μονογενής, ὡς λέγει ὁ ἱερὸς Λουκᾶς· (Λουκ. 9, 38.) ἐσιώπησαν δὲ ταῦτα ὡς περιττὰ καὶ μηδὲν συντείνοντα πρὸς τὴν μεγαλουργίαν τοῦ θαύματος καὶ τὴν ψυχικὴν ἡμῶν ὠφέλειαν. Προσελθὼν οὖν ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, γονυπετῶν παρεκάλει αὐτόν, λέγων, Κύριε, ἐλέησον τὸν υἱόν μου, ὅτι σεληνιάζεται, καὶ κακῶς πάσχει· Τὰ δὲ πάθη τοῦ σεληνιασμοῦ, τὰ ὑπὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου σιωπηθέντα, περιγράφει λεπτομερῶς ὁ θεῖος Μάρκος, λέγων, « Καὶ » ὅπου ἂν αὐτὸν καταλάβῃ, ῥήσει αὐτόν, » καὶ ἀφρίζει, καὶ τρίζει τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ, (Μαρκ. 9, 18.)

» καὶ ξηραίνεται »· ὁ δὲ θεηγόρος Λουκᾶς τούτοις προστίθησι καὶ τὴν κραυγήν, καὶ τὸν ἀφρόν, καὶ τὸν σπαραγμόν· « Καὶ ἰδοὺ » πνεῦμα λαμβάνει αὐτόν, καὶ ἐξαίφνης » κράζει, καὶ σπαράσσει αὐτὸν μετὰ ἀ- » φροῦ ». Βλέποντες δὲ οἱ τότε ἄνθρωποι, ὅτι τὸ πάθος τοῦτο συνέβαινεν, ὅταν ἡ σελήνη ἦν πανσέληνος, ἐπίστευον, ὅτι ἡ σελήνη ἐστὶ τοῦ πάθους τὸ αἴτιον· διὸ σεληνιαζομένους ὠνόμαζον τοὺς τοιουτοτρόπως πάσχοντας· ἡ σελήνη ὅμως, λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος, οὐκ ἔστιν αἰτία τοῦ σεληνιασμοῦ, « ἀλλ' οἱ δαίμονες, ἐπιτηροῦν- » τες τοὺς καιροὺς τῆς σελήνης, ἐν πανσε- » λήνῳ ἐπετίθεντο τοῖς ἀνθρώποις, ὅπως » δείξωσι τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ αἴτια τῆς αὐτῶν » πονηρίας, καὶ οὕτω διαβάλωσιν οἱ ἄνθρω- » ποι τὸν δημιουργόν ». Σημείωσαι δέ, ὅτι πολλὴν ἔχει ὁμοιότητα ὁ σεληνιασμὸς μετὰ τῆς ἀσθενείας, ἥτις ἐπιληψία ὀνομάζεται ὑπὸ τῶν ἰατρῶν· διότι, ὅσα γράφουσιν οἱ δύο εὐαγγελισταὶ περὶ τούτου τοῦ σεληνιαζομένου, βλέπομεν αὐτὰ ἕως τῆς σήμερον εἰς τοὺς ἐπιληπτικούς. Καὶ οἱ μὲν ἰατροὶ διϊσχυρίζονται, ὅτι ἡ ἐπιληψία ἐστὶν ἀσθένεια φυσική, καθὼς ὁ πυρετός, καὶ τὰ σπασμώδη, καὶ στερικά, καὶ ἄλλα πάθη· μάλιστα τινὲς ἐξ αὐτῶν διὰ τῆς ἰατρικῆς τέχνης ἰάτρευσαν, ὡς λέγουσι, τινὰς ἐπιληπτικούς· ἐξ ὧν δὲ ἱστοροῦσιν οἱ εὐαγγελισταὶ φανερόν ἐστίν, ὅτι τὸ δαιμόνιον ἐβασάνιζε τὸν σεληνιαζόμενον. Ποῖον δὲ ἆρά γε τὸ ἀληθές; Πρῶτον μὲν βλέπομεν, ὅτι οἱ ἐπιληπτικοὶ πάσχουσιν οὐ μόνον, ὅτε ἡ σελήνη ἐστὶ πανσέληνος, ἀλλὰ καὶ ἄλλοτε· καί τινες μὲν σπανίως, τινὲς δὲ πολλάκις πίπτουσιν· ἄλλοι μόνον καθ' ἕκαστον μῆνα, ἄλλοι καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα, ἄλλοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, τινὲς δὲ καὶ πολλάκις τῆς ἡμέρας· ὅθεν φαίνεται, ὅτι ἄλλο πάθος ἐστὶν ὁ σεληνιασμὸς καὶ ἄλλο ἡ ἐπιληψία, κἂν ἔχωσιν ὁμοιότητα. Δεύτερον δέ, ὅτι, κἂν ὑποθέσωμεν, ὅτι ὁ σεληνιασμός ἐστιν ἐπιληψία, καὶ ἑπομένως φυσικὴ ἀσθένεια, οὐκ ἐκ τούτου ἀκολουθεῖ τὸ ὅτι ὁ δαίμων οὐκ ἐβασάνιζε διὰ τῆς τοιαύτης ἀσθενείας τὸν ἱστορούμενον ὑπὸ τοῦ σημερινοῦ εὐαγγελίου· διότι ὁ διάβολος κατὰ θείαν συγχώρησιν γίνεται πρόξενος διαφόρων φυσικῶν ἀῤῥωστημάτων, ἵνα βασανίζῃ τὸν ἄνθρωπον. Ἡ κώφωσις καὶ ἡ τυφλότης εἰσὶν ἀσθενήματα φυσικά, καὶ ὅμως βλέπομεν, ὅτι ὁ δαίμων αὐτὰ προεξένησεν εἰς τὸν κωφὸν καὶ τὸν τυφλόν, οὓς ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός· « Καὶ ἰδού, λέγει τὸ » ἱερὸν εὐαγγέλιον, προσήνεγκαν αὐτῷ ἄν- » θρωπον κωφόν, ἤγουν ἄλαλον, δαιμονι- » ζόμενον· καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου, » ἐλάλησεν ὁ κωφός »· καὶ ἀλλαχοῦ· « Τότε » προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος, τυφλὸς » καὶ κωφός· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε » τὸν τυφλὸν καὶ κωφὸν καὶ λαλεῖν καὶ » βλέπειν ». Καὶ ἡ ἀσθένεια δὲ τοῦ Ἰώβ, κἂν φυσικὴ ἐφαίνετο, πειρασμὸς ὅμως ἦν καὶ βάσανος τοῦ διαβόλου. Φρόνιμοι λοιπὸν καὶ ἐπαινετοὶ εἰσὶν ἐκεῖνοι οἱ χριστιανοί, οἵτινες, ὅταν ἀσθενήσωσι, προσκαλοῦσιν εὐθὺς οὐ μόνον τὸν ἰατρόν, ἵνα μετέλθῃ τῆς ἰατρικῆς τὰ βότανα, ἀλλὰ καὶ τὸν ἱερέα, ἵνα προσφέρῃ τὰς ὑπὲρ τῆς ὑγείας αὐτῶν εὐχὰς καὶ δεήσεις. Ἀκούσωμεν δὲ νῦν καὶ τὰ λοιπά, ὅσα εἶπεν ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου.

Λουκ. 9, 39.

Χρυσ. εἰς τὴν Σειρ.

Ὅρα τὸ περὶ ἐπιληψ. τοῦ Τισσότ σύγγρ.

Ματ. 9, 32, 33.

αὐτ. 12, 22.

Ματ. 17, 16.

Καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι.

Ἀρά γε ἐξ ἀπισίας ταῦτα εἶπεν ὁ πατὴρ τοῦ σεληνιαζομένου, ἐξευτελίσαι βουλόμενος τοὺς μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ, ἢ ἐξ ἁπλότητος καρδίας, καὶ δεῖξαι θέλων, ὅτι, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι οὐκ ἠδυνήθησαν, διὰ τοῦτο προσῆλθε πρὸς αὐτόν, ὡς πάντα δυνάμενον; Αὐτὸς ἦλθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριςὸν μετὰ πολλὰ ὀλίγης πίστεως, καὶ πειράζων μᾶλλον ἢ πιστεύων· διότι ἔλεγε τῷ Ἰησοῦ, « Εἴτι » δύνασαι, βοήθησον ἡμῖν »· ἐὰν δὲ εἶχε πίστιν στερεὰν καὶ θερμήν, οὐκ ἔλεγε ταῦτα, ἀλλ' ἐπίστευεν, ὅτι πάντα δύναται ὁ Ἰησοῦς ὡς θεὸς παντοδύναμος· ἐκ δὲ τῆς ἀποκρίσεως τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτὸν φαίνεται, ὅτι ταῦτα εἶπε περιφρονῶν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ μὴ πιςεύων, ὅτι αὐτοὶ ἠδύναντο θεραπεῦσαι αὐτόν. Ἰδοὺ δὲ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἡ ἀπόκρισις.

Μάρκ. 9, 22.

Ματ. 17, 17.

Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν, ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε.

αὐτ. 11, 29.

Ἀγανακτεῖ ὁ « πρᾶος καὶ ταπεινὸς τῇ » καρδίᾳ » καὶ ἐλέγχει ὁ ἀνεξίκακος. Βλέπε δὲ σύνεσιν θεοπρεπῆ καὶ συγκατάβασιν θείαν. Ἐπειδὴ ὁ γενικὸς ἔλεγχός ἐστιν ἁπαλώτερος καὶ ὑποφερτότερος τοῦ εἰδικοῦ καὶ προσωπικοῦ, ἀνάγει αὐτὸν εἰς τὸ γένος· διὸ οὐκ εἶπεν, Ὦ ἄπιστε καὶ διεστραμμένε, ἀλλ' « ὦ γενεὰ ἄπιςος καὶ διεστραμμένη », ἀναφέρων τὸν ἔλεγχον εἰς τὸ ἐκεῖ πλῆθος, ἢ εἰς ὅλον τὸ τῶν Ἰουδαίων γένος· διὸ καὶ προσέθηκε τὸ « ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν; » ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; » σημαίνων, ὅτι ἤγγικεν ὁ καιρὸς τοῦ πάθους καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, καὶ ὅτι προτιμᾷ τὸ πάθος καὶ τὸν θάνατον τῆς τούτων ἀπιστίας καὶ φαυλότητος. Καὶ ταῦτα μὲν ἦσαν τὰ τῆς δικαιοκρισίας αὐτοῦ· ἐπειδὴ δὲ « κατακαυ- » χᾶται ἔλεος κρίσεως », εὐσπλαγχνισθεὶς τὸν σεληνιαζόμενον, « Φέρετέ μοι, λέγει, » αὐτὸν ὧδε ».

Ἰακ. 2, 13.

Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον· καὶ ἰάθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

Ματ. 17, 18.

Ὁ εὐαγγελιστὴς Μάρκος ἐσημείωσεν ἐνταῦθα τινὰς περιστάσεις, ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Ματθαίου σιωπηθείσας. Ἠρώτησεν ὁ Ἰησοῦς, λέγει ὁ Μάρκος, τὸν πατέρα τοῦ σεληνιαζομένου, πόσος καιρός ἐστίν, ἐξότου ὁ υἱὸς αὐτοῦ πάσχει· ὁ δὲ ἀπεκρίθη, ὅτι παιδιόθεν· τοῦτο δὲ τὸ ἐρώτημα ἐπέβλεπε τὴν ἀπόκρισιν, διότι ἡ ἀπόκρισις ἐφανέρωσε τὸ πάθος πολυχρόνιον· τὰ δὲ πολυχρόνια πάθη δυσθεράπευτά εἰσι κατὰ ἀναλογίαν τῆς τοῦ χρόνου μακρότητος· πρὸς τούτοις δὲ λέγει ὁ αὐτὸς Μάρκος, ὅτι ὁ μὲν πατὴρ τοῦ ἀσθενοῦς εἶπεν, « Ἀλλ' εἴτι δύνασαι, » βοήθησον ἡμῖν, σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς »· ταῦτα δὲ ἐμφαίνουσιν ἀμφιβολίαν καὶ ὀλιγοπιστίαν· ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη αὐτῷ· « Εἰ δύνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ » τῷ πιςεύοντι »· ταῦτα δὲ καταγγέλλουσι τὴν παντοδυναμίαν τῆς θερμῆς πίστεως· « Πάντα, λέγει, δυνατὰ τῷ πιςεύοντι »·

Μάρκ. 9, 21.

αὐτ. 22.

αὐτ. 23.

ὡσὰν εἰ ἔλεγεν, ὅτι ἐὰν ἐπίστευες, σὺ αὐτὸς τὸν υἱόν σου ἐθεράπευες. Ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου, ἔκραξε μετὰ δακρύων λέγων, « Πιστεύω, Κύριε· βοήθει μου τῇ » ἀπιστίᾳ ». Ὡς φαίνεται, τὰ λόγια τοῦ Κυρίου ἔφερον αὐτὸν εἰς μετάνοιαν τῆς προτέρας αὐτοῦ ὀλιγοπιστίας, διότι τὰ δάκρυα αὐτοῦ ἀπόδειξις εἰσὶ τῆς μετανοίας. Εἶτα διηγεῖται ὁ αὐτὸς εὐαγγελιστής, ὅτι, ὅταν ὁ Ἰησοῦς ἐπετίμησε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον, τότε ἐκεῖνο ἔκραξε καὶ πολλὰ ἐσπάραξε τὸν ἀσθενῆ, ἔπειτα ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ, « Καὶ ἐγένετο ὁ ἀσθενὴς ὡσεὶ νεκρός », ὥστε πολλοὶ ἔλεγον, ὅτι ἀπέθανεν· ὁ δὲ θεηγόρος Λουκᾶς προστίθησιν, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐσπάραξε τὸν ἀσθενῆ καὶ πρὸ τῆς ἐπιτιμήσεως, « Ἔτι δέ, λέγει, προσερχομένου αὐτοῦ, » ἔῤῥηξεν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον, καὶ συνετάρα» ξε »· τοῦτο δὲ ἐσυγχώρησεν ὁ Ἰησοῦς οὐ διὰ φιλοδοξίαν· διότι αὐτός, ὅταν εἶδεν, ὅτι συνηθροίζετο πλῆθος ἀνθρώπων, « ἐπετίμη» σε τὸ δαιμόνιον »· ἀλλὰ δι' αὐτὸν τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἵνα, ὅταν ἴδῃ τὸ δαιμόνιον ταραττόμενον ἐκ μόνης τῆς ὄψεως καὶ τῆς ἐπιτιμήσεως τοῦ Ἰησοῦ, κἂν διὰ τούτου πιστεύσῃ τὸ μέλλον γενέσθαι θαῦμα. Τί δὲ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, ἐπιτιμῶν τὸ δαιμόνιον, ἀνήγγειλεν ἡμῖν ὁ Μάρκος, εἰπών, « Ἐπε» τίμησε τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, λέγων » αὐτῷ· Τὸ πνεῦμα τὸ ἄλαλον καὶ κωφόν, » ἐγώ σοι ἐπιτάσσω, ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ, καὶ » μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν »· ὁ δὲ Λουκᾶς ἱστορεῖ, ὅτι μετὰ τὴν ἰατρείαν « Ἀπέδωκεν » αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ ». Πρεπόντως δὲ τοῦτο γέγονε· διότι, ἐν ὅσῳ ὁ ἀσθενὴς ἐβασανίζετο, οὐκ ἦν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασανίζοντος αὐτὸν διαβόλου· ἰατρευθεὶς δὲ ἀπεδόθη εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

Χρυσ. εἰς τὴν Σειρ. — Ματ. 9, 24. — Μάρκ. 9, 26. — Λουκ. 9, 42. — Μάρκ. 9, 25, Χρυσ. εἰς τὴν Σειρ. — Μάρκ. 9, 25. — Λουκ. 9, 42.

Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν, εἶπον· διὰ τί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; (Ματ. 17, 19.)

Δικαίως ἐξηπόρησαν οἱ μαθηταί, μὴ δυνηθέντες διῶξαι τὸ δαιμόνιον ἐκεῖνο, καὶ ἠρώτησαν τὸ διὰ τί· διότι προλαβὸν « ἔδω» κεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ἐξουσίαν κατὰ πνευ» μάτων ἀκαθάρτων, ὥστε ἐκβάλλειν αὐτά, » καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν » μαλακίαν »· διὸ καὶ ἐδίσαζον περὶ τῆς δοθείσης αὐτοῖς χάριτος τῶν θαυμάτων μήτι ἀφῃρέθη ἀπ' αὐτῶν. Οὐχ ὅτι λοιπὸν ᾐσχύνοντο, διὰ τοῦτο οὐκ ἠρώτησαν αὐτὸν παῤῥησίᾳ, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ἐρώτημα ἦν περὶ μεγάλου καὶ ἀποῤῥήτου πράγματος, διὰ τοῦτο ἠρώτησαν αὐτὸν κατὰ μόνας. Ἐντεῦθεν μανθάνομεν πρῶτον μέν, ὅτι, καθὼς οἱ λαβόντες τῆς προφητείας τὸ χάρισμα οὐ πάντοτε, οὐδὲ περὶ πάντων προφητεύουσιν, οὕτω καὶ οἱ λαβόντες τῶν θαυμάτων τὴν χάριν οὐ πάντοτε, οὐδὲ ἐν πᾶσι θαυματουργοῦσι· δεύτερον δέ, ὅτι ἐμποδίζεται τοῦ θαύματος ἡ ἐνέργεια ἢ διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν καὶ τὸν δισταγμὸν τοῦ θαυματουργοῦ ἢ διὰ τὴν ἀναξιότητα τοῦ ζητοῦντος τὸ θαῦμα. Ταῦτα ἐπιβεβαιοῖ ἡ ἑξῆς τοῦ Κυρίου ἀπόκρισις.

Αὐτ. 10, 1. — Χρυσ. εἰς τὴν Σειρ.

Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν· ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ· με- (Ματ. 17, 20.)

τάθηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται· καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν.

Οὐκ ἦσαν ἄπιστοι οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι, ἀλλ᾽ ἐδίστασαν τότε, καὶ ἔπεσαν εἰς ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ἐὰν δύνωνται ἐκδιῶξαι τοιοῦτον ἰσχυρὸν δαιμόνιον· ταύτην δὲ τὴν ὀλιγοπιστίαν καὶ ψυχρὰν αὐτῶν πίστιν ἐκάλεσεν ὁ Χριστὸς ἀπιστίαν. Διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν δὲ καὶ ὁ πατὴρ τοῦ ἀσθενοῦς ἐγένετο ἀνάξιος τῆς εὐεργεσίας. Φανερὸν δέ, ὅτι τὴν ψυχρὰν αὐτῶν πίςιν ὠνόμασεν ἀπιστίαν, ἐπειδὴ εὐθὺς προσέθηκε τὰ ἀποτελέσματα τῆς θερμῆς πίςεως. Ἐὰν ἔχητε, εἶπε, πίστιν θερμήν, ὅσον θερμός ἐστὶν ὁ κόκκος τοῦ σινάπεως, τὰ ὄρη ἐκ τόπου εἰς τόπον μεταστήσετε, καὶ οὐδὲν ὑμῖν ἔσεται ἀδύνατον. Καὶ τοιοῦτον μὲν θαῦμα οὐκ ἐγράφη ἐν ταῖς περὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἱστορίαις· ὁ δὲ θεῖος Χρυσόστομος ἐσημείωσε ταῦτα· Λέγονται δὲ μετ᾽ ἐκείνους, ἤγουν τοὺς ἀποστόλους, ἅγιοί τινες ἐκείνων κατώτεροι κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ ἀξίαν, ὅτι καὶ ὄρη, ὅταν ἡ χρεία ἐκάλεσε, μετέθηκαν. Οὐκ εἶπε δὲ ὁ Κύριος, βέβαια μεταςήσουσι τὰ ὄρη, ἀλλ᾽ ὅτι, ἐὰν ἀνάγκη προτεθῇ δυνήσονται καὶ τοῦτο ποιῆσαι· ἐὰν δὲ ὄρη οὐ μετέστησαν, τοῦτο οὐκ ἐποίησαν, οὐχὶ ἐπειδὴ οὐκ ἠδυνήθησαν, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ οὐδεμία ἦν χρεία. Πιθανὸν δέ ἐστιν, ὅτι ἐγένετο καὶ τοῦτο τὸ θαῦμα, πλὴν οὐκ ἐγράφη· διότι οὐκ ἐγράφησαν πάντα τὰ γεγονότα θαύματα. Διδάξας δὲ ὁ Κύριος πόσην δύναμιν ἔχει ἡ θερμὴ πίστις, προσέθηκε καὶ τὸ ποῖα εἰσὶ τὰ κατὰ τῶν δαιμόνων ὅπλα, εἰπών·

(Χρυσ. εἰς τὴν Σειρ.) (Χρυσ. εἰς τὴν Σειρ.)

Τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰμὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. (Ματ. 17, 21.)

« Τοῦτο τὸ γένος »· ποῖον γένος; τὸ γένος τῶν δαιμόνων. Σημείωσαι δέ, ὅτι οὐκ εἶπε, τοῦτο τὸ γένος ἐκπορεύεται ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ, ἀλλ᾽ εἶπεν, « Οὐκ ἐκπορεύεται εἰμὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηςείᾳ », ἵνα φανερώσῃ, ὅτι ἐκ πασῶν τῶν ἄλλων ἀρετῶν μόνη ἡ προσευχὴ καὶ ἡ νηστεία εἰσὶ τὰ ὅπλα τοῦ πιστοῦ κατὰ τῶν δαιμόνων· πρὸς θεραπείαν δὲ τῶν δαιμονιζομένων ἀνάγκη ἐστίν, ἵνα νηστεύῃ καὶ προσεύχηται οὐ μόνον ὁ ἰατρός, ἀλλὰ καὶ ὁ πάσχων. Ὁ Ἰησοῦς Χριςὸς οὖν διὰ μὲν τοῦ ἐλέγχου ἐθεράπευσε τὴν ἀπιστίαν τοῦ πατρὸς τοῦ παιδίου, διὰ δὲ τῆς ἐκθέσεως τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς θερμῆς πίστεως τὴν ὀλιγοπιστίαν τῶν μαθητῶν, διὰ δὲ τῆς ἐπιτιμήσεως τὴν δαιμονικὴν ἀσθένειαν τοῦ σεληνιαζομένου, διδάξας καὶ τὸν τρόπον, δι᾽ οὗ οἱ πιστοὶ δύνανται διώκειν τὰ δαιμόνια· ἔπειτα προεφήτευσε καὶ τὰ περὶ τοῦ πάθους καὶ τῆς ἀναςάσεως αὐτοῦ. (Χρυσ. εἰς τὴν Σειρ.)

Ἀναστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων· καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. (Ματ. 17, 22. 23.)

Τελέσας ὁ Ἰησοῦς τὰ προειρημένα θαυμαστὰ ἔργα, ἐξελθὼν τοῦ τόπου ἐκείνου, ὡς λέγει ὁ εὐαγγελιςὴς Μάρκος, παρεπορεύετο μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ διὰ τῆς Γαλιλαίας. Ἐκεῖ δὲ εἰς τὴν Γαλιλαίαν δια- (Ματ. 9, 30.)

τρίβων, προλέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα, τὸ πάθος καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ, ἵνα μὴ τότε τὸ ἀπροσδόκητον τοῦ πράγματος ταράξῃ αὐτούς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ τοιαύτη πρόῤῥησις πρεπόντως αὐτοὺς κατελύπησε, προκαταγγέλλει καὶ τὴν τριήμερον ἀνάστασιν αὐτοῦ, ἵνα τὴν θλῖψιν τῆς καρδίας αὐτῶν παραμυθήσῃ.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Ι'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Διὰ τί ἄρά γε ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος ἐσιώπησε μὲν πάντα τὰ πάθη, διὰ τῶν ὁποίων τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐβασάνιζεν ἐλεεινῶς τὸν σεληνιαζόμενον, μετὰ ἀκριβείας δὲ ἐσημείωσεν, ὅτι πολλάκις κατεκρήμνιζεν αὐτὸν εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ; νόημα ἔχει τοῦ εὐαγγελιστοῦ ἡ σημείωσις πολλὰ ἀξιόλογον. Δύο εἰσὶν αἱ πηγαὶ πάντων τῶν ἁμαρτημάτων, ὁ θυμὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία· ὁποῖον ἁμάρτημα καὶ ἂν ςοχασθῇς, αὐτὸ ἢ ἐκ τοῦ θυμοῦ ἀναβλύζει ἢ ἐκ τῆς ἐπιθυμίας· φιλονεικίαι, ἀνυποταξίαι, ἔχθραι, δυναστεῖαι, ἀσπλαγχνίαι, προδοσίαι, ὕβρεις, συκοφαντίαι, πληγαὶ τραύματα, πόλεμοι, φόνοι, βλασφημίαι, καὶ μύρια ἄλλα φοβερὰ ἁμαρτήματα τὸν θυμὸν ἔχουσι πατέρα· ἁρπαγαί, ἀδικίαι, ἐπιβουλαί, φθόνοι, πορνεῖαι, μοιχεῖαι, μέθαι, γαστριμαργίαι καὶ ἄλλα πάμπολα τοῦ σκότους ἔργα τῆς κακῆς ἐπιθυμίας εἰσὶ βλαστήματα. Ὁποῖον δὲ ὑποδουλώσῃ ὁ διάβολος, ἐκεῖνον πολλάκις μὲν βάλλει εἰς τὸ πῦρ, ἤγουν ῥίπτει εἰς τὰ φλογερὰ ἁμαρτήματα τοῦ θυμοῦ, πολλάκις δὲ εἰς τὸ ὕδωρ, τουτέστιν εἰς τὰ παραπτώματα τῆς κακῆς ἐπιθυμίας. Διὰ τοῦτον οὖν τὸν λόγον ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος μετὰ τοσαύτης ἀκριβείας ἐσημείωσεν, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον πολλάκις ἔῤῥιπτε τὸν δαιμονιζόμενον εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. Τοιοῦτόν τι καὶ ὁ προφητάναξ Δαβὶδ ἐσήμαινεν, ὅταν εὐχόμενος ἔλεγεν, « Ἡμέρας ὁ ἥλιος οὐ συγκαύσει σε, οὐδὲ ἡ σελήνη τὴν νύκτα », διὰ τῆς συγκαύσεως τοῦ ἡλίου ὑπογράφων τὴν φλόγα τοῦ θυμοῦ καὶ διὰ τῆς νυκτερινῆς σελήνης τὰς σαρκικὰς ἡδυπαθείας. Μετὰ τὸ πάθος καὶ τὸν σταυρὸν τοῦ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξενευρίσθη ἀληθῶς τῶν δαιμόνων ἡ δύναμις· « Νῦν κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου, ἔλεγεν ὁ δεσπότης τῶν ἁπάντων, νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω ».

Ψαλ. 120, 6.

Ἰωάν. 12, 31.

Ἀληθῶς δὲ ἐξεβλήθη, διότι μετὰ τὴν ἔνσαρκον τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν ἐγένοντο ἄλαλα τὰ εἴδωλα, τὰ ὁποῖα ἐλάλουν καὶ ἐμάντευον τὰ μέλλοντα, ἔκλεισαν τὸ στόμα αὐτῶν τὰ χρηστήρια καὶ οἱ ψευδοχρησμολόγοι, σχεδὸν ἐσβύσθη ἡ πολυθεΐα, ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν, ἡ τῶν δαιμόνων λατρεία, ὠλιγόστευσαν οἱ δαιμονιζόμενοι, οὐδεμίαν ἐξουσίαν ἔχει ὁ διάβολος εἰς τοὺς εὐσεβῶς καὶ δικαίως τελευτήσαντας· ἠνοίχθη διὰ τοὺς εὐσεβεῖς καὶ φιλαρέτους ἡ πύλη τοῦ παραδείσου, ἣν ἡ ἀπάτη αὐτοῦ ἔκλεισε, καὶ ἐκλείσθη τὸ στόμα τοῦ ᾅδου, ὅπερ αὐτὸς ἤνοιξεν· ἔμεινεν ὅμως εἰς αὐτὸν ἡ μόνη ἐξουσία τοῦ πειράζειν. Ὁ μὲν μακάριος Πέτρος λέγει, ὅτι ὁ δαίμων « Περιπατεῖ ὡς λέων » ὠρυόμενος, ζητῶν τίνα καταπίῃ »· ὁ θεηγόρος Παῦλος καταγγέλλει ἡμῖν, ὅτι οὐ παλαίομεν μετὰ ἀνθρώπων, αἷμα καὶ σάρκα ἐχόντων, καθὼς καὶ ἡμεῖς, « Ἀλλὰ πρὸς » τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς » κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος » τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας » ἐν τοῖς ἐπουρανίοις »· ὁ αὐτὸς δὲ ἀπόστολος διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι ὁ διάβολος ἔχει « Μεθο» δείας, ἔχει παγίδας, ἔχει βέλη πεπυρω» μένα », μετασχηματίζεται καὶ εἰς ἄγγελον φωτός.

ὅρα Πλούταρχ. περὶ ἐκλειπ. χρηστηρ.

1. Πέτρ. 5, 8.

Ἐφεσ. 6, 12.

αὐτόθι. 11.

1. Τιμ. 3, 7.

2. Τιμ. 2, 26.

Ἐφεσ. 6, 16.

2. Κορ. 11, 14.

Αὐτός ἐστι πνεῦμα· ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ψυχὴ πνεῦμα ἐστί, πολλὰ εὔκολα συγκοινωνεῖ εἰς αὐτὴν τὰς πονηρὰς αὐτοῦ ἐννοίας, καὶ διεγείρει ἐν αὐτῇ τοὺς κακοὺς διαλογισμούς. Πρὸ τοῦ νὰ ἁμαρτήσῃς, περιγράφει σοι ἐλαφρὸν τὸ ἁμάρτημα καὶ μικρότατον, ἵνα εὐκόλως πέσῃς· ἀφ' οὗ δὲ ἁμαρτήσῃς, μεγάλην καὶ βαρυτάτην ζωγραφεῖ τὴν ἁμαρτίαν, ἵνα μὴ μετανοήσῃς, ἀλλ' ἀπελπισθῇς· τοῦτο ἐστὶ μία τῶν μεθοδειῶν αὐτοῦ. Συναντᾷς ἐκ συνεργείας αὐτοῦ ξένον πρᾶγμα· αὐτὸς δὲ εὔκολον ποιεῖ τὴν ὁδὸν καὶ τοὺς τρόπους, ἵνα αὐτὸ ἁρπάξῃς καὶ σφετερισθῇς· τοῦτο ἐστὶ μία τῶν παγίδων, ἣν σοι προητοίμασεν. Εἰς τοὺς κινδύνους σου ἁρπάζει τὴν ἐλπίδα σου, ἵνα μείνῃς ἀπηλπισμένος· εἰς τὰς ἀσθενείας κλέπτει τὴν ὑπομονήν σου, ἵνα γογγύσῃς κατὰ τοῦ θεοῦ· εἰς τὰς δυστυχίας σου ὀξύνει τὴν λύπην σου, ἵνα σε ἀποκτείνῃ· εἰς τὸν θυμόν σου ἀνάπτει τὴν ὀργήν σου, ἵνα ὑβρίσῃς, δείρῃς, πληγώσῃς, φονεύσῃς, βλασφημήσῃς. Τῶν ἐπιθυμιῶν σου λύει τὸν χαλινόν, καὶ ἀναφλογίζει τὴν λύσσαν, ἵνα καταστήσῃ σε ὄνειδος ἀνθρώπων καὶ ἐξουθένημα λαοῦ, φθείρῃ δὲ τὸ σῶμά σου, καὶ κολάσῃ αἰωνίως τὴν ψυχήν σου· ταῦτα εἰσὶ τὰ πεπυρωμένα αὐτοῦ βέλη. Σχηματίζει πολλάκις τὴν ἀνομίαν ὡς ἀρετήν· ὅθεν ὑβρίζεις καὶ δέρεις, τάχα ἵνα διορθώσῃς τὸν πταίστην· ἀδικεῖς, ὅταν κάθησαι κριτὴς νομίζων, ὅτι ὑπερασπίζεσαι τὸν πτωχόν· κατατρέχεις τὸν ἀδελφόν σου τάχα διὰ ζῆλον θεοῦ· τοῦτο δέ ἐστιν ὁ μετασχηματισμὸς αὐτοῦ εἰς ἄγγελον φωτός.

Ἀλλὰ τίς δύναται, ἀδελφοί, νὰ περιγράψῃ λεπτομερῶς πάντα τὰ ἔνεδρα, τὰς ἐπιβουλάς, τοὺς δόλους καὶ τὴν ἀπάτην τοῦ σατανᾶ; νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν πειράζει, καὶ πλέκει παγίδας· πνεῦμα δὲ ὄν, προφθάνει ταχέως εἰς πάντα καιρὸν καὶ τόπον, καὶ ἐπιβουλεύει δικαίους καὶ ἁμαρτωλούς· εἰσέρχεται εἰς τὰς οἰκίας καὶ φυτεύει σκάνδαλα ἀναμέσον ἀνδρὸς καὶ

γυναικός, ἀναμέσον πατρὸς καὶ υἱοῦ, ἀναμέσον μητρὸς καὶ θυγατρός, σκανδαλίζει καὶ τοὺς ἠγαπημένους ἀδελφούς· τρέχει εἰς τὰς ἀγοράς, καὶ σπείρει ἀναμέσον τῶν πωλούντων καὶ ἀγοραζόντων φιλονεικίας, δόλους, ψεῦδος, ὅρκους· ἐμβαίνει εἰς τὰ μοναςήρια, καὶ κατασπαράττει τῶν μοναζόντων τὴν ἡσυχίαν· προχωρεῖ καὶ εἰς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐχθρεύει τοὺς ἱερωμένους· τὴν νύκτα, ὅταν κοιμᾶσαι, σὲ πειράζει· τὸ πρωΐ, ὅταν ἐγείρεσαι, ῥίπτει κατὰ σοῦ τὰ ταχύτατα αὐτοῦ βέλη· τὴν ὥραν τῆς μεσημβρίας ἔχει ἑτοίμους παγίδας ἀποκρύφους καὶ σκάνδαλα πολυποίκιλα· ἀκαταπαύςως « Ἐνηδρεύει ἐν ἀποκρύφῳ, ὡς λέων ἐν τῇ » μάνδρᾳ αὐτοῦ », ἵνα ἑλκύσῃ, καὶ ἁρπάσῃ σε. (Ψαλ. 9, 31.)

Διὰ τί δὲ ἄραγε συγχωρεῖ ὁ θεὸς τῷ σατανᾷ, ἵνα ἐγείρῃ τόσους πειρασμοὺς κατὰ τοῦ δυστυχοῦς ἀνθρώπου; Τὸ διὰ τί ἐστὶ φανερόν· ἵνα ἐκεῖνος πολεμῶν νικᾶται καὶ καταισχύνηται, ἡμεῖς δὲ πολεμούμενοι νικῶμεν καὶ στεφανώμεθα. Ἵνα δὲ μὴ φοβηθῇς τοὺς πολέμους αὐτοῦ, ἄκουσον πῶς θαῤῥύνει σε ὁ θεὸς διὰ τῆς φωνῆς τοῦ προφήτου αὐτοῦ· « Οὐ φοβηθήσῃ, λέγει, ἀπὸ » φόβου νυκτερινοῦ, ἀπὸ βέλους πετομένου » ἡμέρας, ἀπὸ πράγματος ἐν σκότει δια» πορευομένου, ἀπὸ συμπτώματος δαιμο» νίου μεσημβρινοῦ »· ἔρχονται, ναί, χιλιάδες ἐξ ἀριστερῶν σου καὶ μυριάδες ἐκ δεξιῶν σου, ἀλλὰ πίπτουσι, καὶ οὐ δύνανται βλάψαι σε· « Πεσεῖται ἐκ τοῦ κλίτους » σου χιλιάς, καὶ μυριὰς ἐκ δεξιῶν σου, πρὸς » σὲ δὲ οὐκ ἐγγιεῖ »· ὁ θεὸς στέλλει πρὸς σὲ τοὺς ἁγίους ἀγγέλους, ἵνα διαφυλάξωσί σε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου· « Ὅτι τοῖς » ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ δια» φυλάξαι σε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου ». (αὐτ. 90, 5, 6.) (Ψαλ. 90, 7.) (αὐτ. 11.)

Φοβεῖσαι, ὦ ἄνθρωπε τοὺς πειρασμοὺς τοῦ δαίμονος, καὶ ἀπορεῖς περὶ τοῦ διὰ τί συγχωρεῖ αὐτῷ ὁ θεὸς πειράζειν; Ἐὰν μελετήσῃς τὴν περὶ τοῦ Ἰὼβ ἱςορίαν, φεύγει ὁ φόβος σου, καὶ λύεται ἡ ἀπορία σου· ἐκεῖ βλέπεις, ὅτι ὁ διάβολος ἐζήτησε καθ' αὐτὸ ἄδειαν παρὰ τοῦ θεοῦ, ἵνα τὸν Ἰὼβ πειράξῃ· λαβὼν δὲ αὐτὴν ἔστησε κατ' αὐτοῦ πάσας τὰς παγίδας αὐτοῦ, μετῆλθε πάσας τὰς μεθοδείας, ἔῤῥιψε πάντα τὰ πεπυρωμένα βέλη, ἐξεκένωσε πάσας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, κατέφθειρε πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· ὅθεν ὁ πλουσιώτατος μετὰ μίαν στιγμὴν ἐγένετο πτωχότατος. Ἐθανάτωσε πάντας τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ· ὅθεν ὁ πολύτεκνος ἀπὸ μιᾶς στιγμῆς εἰς ἄλλην ἐγένετο ἄτεκνος. Ἐπλήγωσεν ὅλον τὸ σῶμα αὐτοῦ διὰ τραυμάτων ὀδυνηρῶν· ὅθεν ὁ πρότερον ὑγιέστατος, ἐκοίτετο εἰς τὴν γῆν κατατετραυματισμένος, καὶ ἐσκωληκιασμένος, καὶ δι' ὀστράκου ξέων τὰς πληγὰς αὐτοῦ. Ἀπέστειλε τοὺς φίλους αὐτοῦ, ἵνα ἀντὶ παρηγορίας πικρίαν, καὶ ἀντὶ βοηθείας ὀνειδισμοὺς αὐτῷ προσφέρωσι. Τελευταῖον ἔπεισε καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ἵνα διὰ τῶν ἐλεεινῶν αὐτῆς λόγων ἀπελπίσῃ αὐτόν, καὶ προτρέψῃ εἰς ἐκφώνησιν βλασφημίας· « Μέχρι τίνος καρτερή» σῃς; ἔλεγε πρὸς αὐτόν· ἀλλ' εἰπόν τι ῥῆμα » πρὸς Κύριον, καὶ τελεύτα ». Τί δὲ διὰ τούτων κατώρθωσεν ὁ διάβολος; ἐτελείωσεν ἄραγε τὸν σκοπὸν αὐτοῦ; ἡμάρτηκεν ἄραγε ὁ Ἰώβ; οὐχί· « Ἐν πᾶσι τούτοις τοῖς (Ἰώβ 2, 9.)

Ἰώβ. 2, 10. » συμβεβηκόσιν αὐτῷ, οὐχ' ἥμαρτεν Ἰὼβ » οὐδὲ ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ ἐναντίον » τοῦ θεοῦ ». Τί οὖν κατώρθωσεν; αὐτὸς μὲν ἐφανέρωσε τὴν ἀδυναμίαν αὐτοῦ, καὶ ἔμεινε κατῃσχυμμένος, ὁ δὲ Ἰὼβ ἔλαβε παρὰ Κυρίου διπλᾶ τῶν ὅσα εἶχε πρότερον, (αὐτ. 42, 10.) καὶ ἐδοξάσθη ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου· ἀπὸ τότε δὲ καὶ ἕως τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα μεγαλύνεται, καὶ ἐπαινεῖται ἡ ὑπομονὴ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ εἰς τὸν θεὸν ὑπακοὴ καὶ εὐλάβεια. Πρὸς τούτοις δὲ καὶ τοῦτο ἄξιον σημειώσεως ἐστίν· ἔδωκε μὲν ἄδειαν ὁ θεὸς τῷ διαβόλῳ, ἵνα βλάψῃ καὶ τὰ ὑπάρχοντα τοῦ Ἰὼβ καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ τὸ ἴδιον αὐτοῦ σῶμα· πλὴν οὐκ ἐσυγχώρησεν αὐτῷ, ἵνα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ φθείρῃ· « Εἶπε δὲ ὁ Κύριος τῷ δια- (αὐτ. 2, 6.) » βόλῳ· ἰδοὺ παραδίδωμί σοι αὐτόν· μόνον » τὴν ψυχὴν αὐτοῦ διαφύλαξον ».

Ἐὰν λοιπὸν οὐδὲ ὁ σατανᾶς ἔχῃ ἐξουσίαν, οὐδὲ ὁ θεὸς δίδωσιν αὐτῷ ἄδειαν πρὸς τὸ βλάψαι τὴν ψυχὴν ἡμῶν, καὶ ἐὰν τὰ ὑπ' αὐτοῦ φθειρόμενα ἐπίγεια ἀγαθὰ διπλασιάζωνται, καὶ οἱ πόλεμοι αὐτοῦ προξενῶσι στέφανον ἀμάραντον καὶ δόξαν οἰκουμενικὴν καὶ αἰώνιον, τί φοβούμεθα αὐτόν; Ὅταν ἡμεῖς ἔχωμεν πίστιν θερμήν, νηπίων βέλη εἰσὶ πάντα τὰ μηχανουργήματα αὐτοῦ, καὶ δῶρα γίνονται ψυχωφελῆ καὶ σωτήρια.

Εἶτα, ἔχοντες ὅπλα θεοκατασκεύαστα καὶ θεοπαράδοτα, διὰ τῶν ὁποίων, ἐὰν θέλωμεν, διώκομεν αὐτὸν μακρὰν ἀφ' ἡμῶν, τί φοβούμεθα; Δύο ὅπλα ἔχει αὐτὸς καθ' ἡμῶν, δύο ὅπλα ἔχομεν ἡμεῖς κατ'αὐτοῦ· αὐτὸς πειράζει διὰ τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς σαρκὸς καὶ διὰ τῆς ματαιότητος τοῦ κόσμου, ἡμεῖς δὲ διὰ τῆς νηστείας καὶ διὰ τῆς προσευχῆς ἐκβάλλομεν αὐτὸν ἔξω· οὐδὲ αὐτὸς ἄλλα ὅπλα ἔχει, οὐδὲ ἡμεῖς· « Τοῦτο » τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰμὴ ἐν προσευ- » χῇ καὶ νηστείᾳ ».

Τίς ἀμφιβάλλει, ὅτι ἡ νηστεία μαραίνει καὶ καταδαμάζει τὴν ἐπιθυμίαν τῆς σαρκός; ἔρχεται αὐτός, ἐγείρει τὴν κακὴν ἐπιθυμίαν, καὶ ζητεῖ νὰ καταποντίσῃ τὴν ψυχήν σου εἰς τὸν βόρβορον τῶν ἁμαρτημάτων τῆς σαρκός· σὺ μὴ περιμείνῃς νὰ νηστεύσῃς τῇ τεσάρτῃ ἢ τῇ παρασκευῇ, ἀλλὰ νήστευσον τότε εὐθὺς ὅλην τὴν ἡμέραν· τὸ ἑσπέρας φάγε μόνον ἄρτον, καὶ πίε ὕδωρ· αὐτὸς βλέπει τότε τὴν ἀδυναμίαν αὐτοῦ, καὶ φεύγει· οὐκ ἐπιτείνει τὸν πειρασμόν, ἵνα μὴ παρατείνῃς τὴν νηςείαν, καὶ πολλαπλασιάζῃς τοὺς στεφάνους σου. Ἦλθεν αὐτός, ἔστησεν ἐνώπιόν σου τὰς παγίδας τῆς ματαιότητος τοῦ κόσμου· τρέξον εὐθὺς εἰς τὴν μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβείας προσευχήν, ζήτησον τὴν χάριν τοῦ θεοῦ, εἰπὲ μετὰ τοῦ Δαβὶδ « Ἀπόστρε- (Ψαλ. 118, 37.) » ψον τοὺς ὀφθαλμούς μου τοῦ μὴ ἰδεῖν » ματαιότητα »· οὐδενός, τοιουτοτρόπως καὶ ὑπὲρ τοιούτων σωτηριωδῶν πραγμάτων προσευχομένου, μένει ἀνενέργητος ἡ προσευχὴ καὶ ἄπρακτος· διότι αὐτή ἐστιν ἡ προσευχή, περὶ ἧς ὁ θεὸς εἶπε, « Καὶ (Ματ. 21, 22.) » πάντα, ὅσα ἂν αἰτήσησθε ἐν τῇ προσευ- » χῇ πιςεύοντες, λήψεσθε ». Ὁ θεὸς οὖν, ἐπακούσας τῆς δεήσεώς σου, ἀποστέλλει σοι τὴν ἐπουράνιον αὐτοῦ χάριν, ἥτις ἀποστρέφει τοὺς ὀφθαλμούς σου ἀπὸ τῆς κοσμικῆς ματαιότητος· καὶ οὕτως ἐκεῖνος

μὲν φεύγει κατησχυμμένος, σὺ δὲ μένεις νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΑ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ὅταν ὁ ἐπιτήδειος ζωγράφος πρὸς κατασκευὴν τῆς εἰκόνος σχεδιάσῃ κατὰ τὴν πρέπουσαν συμμετρίαν πάντα τὰ μέλη καὶ μέρη τοῦ εἰκονιζομένου, καὶ ἐφαρμόσῃ λαμπρὰ καὶ κατάλληλα χρώματα, καὶ κατὰ μίμησιν τῆς φύσεως ἐξιχνιάσῃ τὸν ἁρμόδιον τῶν προσώπων χαρακτῆρα, τότε βλέπεις καθαρὰ εἰς τὴν εἰκόνα αὐτὰ τὰ εἰκονιζόμενα πρωτότυπα, καὶ διακρίνεις ἐντελῶς τοὺς τούτων χαρακτῆρας. Κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον ὅταν ὁ σοφὸς συγγραφεὺς εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ στήσῃ εἰς πάντα τὰ κόμματα καὶ τὰς περιόδους τὰ κατὰ τοὺς κανόνας μέτρα, καὶ συνάψῃ τὰ προσφυῆ καὶ ἁρμόδια ὀνόματα, καὶ ὑποτυπώσῃ πάντα μετὰ τῆς καθηκούσης φυσικῆς ἁπλότητος, καὶ χαρακτηρίσῃ ὡς πρέπει τὰ πρόσωπα, περὶ ὧν λαλεῖ, τότε ἀναγινώσκον τι τὸν οὕτω συντεθέντα λόγον, φαίνεταί σοι οὐχ ὅτι ἀναγινώσκεις, ἀλλ' ὅτι βλέπεις αὐτὰ τὰ πράγματα, περὶ ὧν ὁ λόγος. Τοῦτο δὲ ἐποίησεν ὁ ἅγιος καὶ ἱερὸς συγγραφεὺς, λέγω ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, γράψας τὰ σήμερον ἀναγνωσθέντα παραβολικὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ λόγια· τοιουτοτρόπως δηλαδὴ συνέγραψε ταύτην τὴν παραβολὴν, ὥστε φαίνεταί σοι, ὅτι οὐκ ἀναγινώσκεις, ἀλλὰ βλέπεις ἐν αὐτῇ τὴν τοῦ θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον εὐσπλαγχνίαν καὶ δικαιοσύνην, καὶ τὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀσπλαγχνίαν καὶ ἀδικίαν πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Ἐπειδὴ δὲ τοῦ εὐαγγελίου τὰ λόγια ὅσον ἀναγινώσκονται εὐλαβῶς, καὶ εὐσεβῶς ἐξηγοῦνται, τοσοῦτον περισσότερον καρποφοροῦσιν ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν, διὰ τοῦτο ἡμεῖς μὲν, τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν ἐπικαλεσάμενοι, σπουδάσομεν διερμηνεῦσαι τὴν εὐαγγελικὴν παραβολήν· ὑμεῖς δὲ, εὐλογημένοι χριστιανοί, ἀνοίξατε τῆς καρδίας ὑμῶν τὰς θύρας εἰς ὑποδοχὴν τῆς ἐξηγήσεως τῶν τοῦ θεοῦ λόγων.

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέ- (Ματ. 18, 23.)

λησε συνᾶραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ.

Ὅταν ἀντὶ τῶν πραγμάτων, περὶ ὧν βουλόμεθα λαλῆσαι, παραλαμβάνωμεν ἄλλα πράγματα ὅμοια, τότε ὁ λόγος ὀνομάζεται παραβολὴ ἢ λόγος παραβολικός· διὸ ἡ παραβολὴ ἐστὶν ὁμοίωσις ἢ εἰκών. Παραβολικῶς δὲ ἐλάλησεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς κατὰ τὰ προφητευθέντα περὶ αὐτοῦ· « Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ ςόμα μου », προεφήτευσε περὶ αὐτοῦ ὁ ἅγιος προφήτης Δαβίδ. Ἰδοὺ οὖν ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ, ἐλάλησε ταύτην τὴν παραβολήν· Ὡμοιώθησαν εἶπεν, ὅσα πράττει ὁ θεός, ὅταν ἀνακρίνῃ τοὺς ἀξίους καὶ ἀναξίους τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, μετὰ τῶν γενομένων ὑπό τινος βασιλέως, ὅταν ἐξερευνᾷ τὸ χρέος ἑνὸς ἑκάστου τῶν δούλων αὐτοῦ. Ταῦτα δὲ εἰπών, περιγράφει ἔπειτα τί ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος, ὅταν ἀνελογίσθη τὸ χρέος τῶν δούλων αὐτοῦ.

Ψαλ. 77, 2.

Ματ. 18, 24.

Ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν, προσηνέχθη αὐτῷ εἷς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων.

Ὅταν οὖν ἤρξατο τὸν ἀναλογισμὸν τοῦ χρέους, προσέφερον καὶ παρέστησαν ἐνώπιον αὐτοῦ ἕνα δοῦλον, ὅστις ἐχρεώσει αὐτῷ μυρία τάλαντα. Τὸ παλαιὸν ἑβραϊκὸν τάλαντον συγκροτεῖ σχεδὸν τετρακοσίους ὀγδοήκοντα καὶ ἓξ τῶν σημερινῶν ἐνετικῶν χρυσῶν νομισμάτων· ὅθεν τὰ μυρία τάλαντα συμποσοῦσι σχεδὸν τέσσαρα μιλιόνια καὶ ὀκτακοσίας ἑξήκοντα χιλιάδας τῶν εἰρημένων χρυσῶν· ἡ ποσότης αὕτη ἐστὶ μεγάλη· ἐπίτηδες δὲ τοσοῦτον ἐμεγαλύνθη. Ἀλλὰ ποίαν ὁμοιότητα ἔχουσι ταῦτα μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀνακρινομένων; Ὁ βασιλεύς, ὅστις ἀναλογίζεται τὸ χρέος τῶν δούλων αὐτοῦ, σημαίνει τὸν βασιλέα τῶν βασιλευόντων καὶ δεσπότην πάσης τῆς κτίσεως· αὐτός, βλέπων τὰ ἀπόκρυφα τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, ἐτάζει καὶ ἀνακρίνει τὰς ἁμαρτίας ἑνὸς ἑκάστου· ὁ δὲ ὀφειλέτης ἐστὶν ὁ ἁμαρτωλός· διότι, καθὼς ὁ ὀφειλέτης χρεωστεῖ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἀργυρίων, ὧν ἐδανείσθη, οὕτω καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς χρεωστεῖ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν τῶν ἁμαρτημάτων, ὧν ἔπραξεν. Εἶπε δέ, ὅτι μυρία τάλαντα ἐχρεώστει ὁ ὀφειλέτης, ἵνα παραστήσῃ καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὸ βάρος τῶν ἁμαρτημάτων τοῦ ἁμαρτωλοῦ.

Μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ Κύριος αὐτοῦ πραθῆναι, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὰ τεκνα, καὶ πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἀποδοθῆναι.

Ματ. 18, 25.

Ἐπειδὴ ὁ ὀφειλέτης οὐκ εἶχε τρόπον, ἵνα ἐκπληρώσῃ τὸ χρέος αὐτοῦ, ὥρισεν ὁ βασιλεύς, ἵνα πωληθῇ καὶ αὐτός, καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ ἐκπληρωθῇ τὸ χρέος· « Μὴ ἔχοντος δὲ » αὐτοῦ ἀποδοῦναι ». Ἀληθῶς δὲ οὐδὲν ἔχει ὁ ἁμαρτωλὸς δυνάμενον ἐξιλεῶσαι τὸν θεὸν διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ· οὐδὲν οὐδὲ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ οὐδὲ τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ ἐξαγοράζει τὴν ἁμαρτίαν· καὶ αὐτὴ δὲ ἡ μετάνοια ἡμῶν οὐδέν ἐστιν ὡς πρὸς τῆς ἁμαρτίας τὸ βάρος· μόνη ἡ ἄπειρος τοῦ θεοῦ εὐσπλαγχνία ἐξαλείφει τὴν ἁμαρτίαν. Ἀλλὰ

τί σημαίνει ἡ πώλησις τοῦ ὀφειλέτου, καὶ τῆς γυναικός, καὶ τῶν τέκνων, καὶ πάντων τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ πρὸς ἀπόδοσιν τοῦ χρέους; ὁ πωλούμενος γίνεται δοῦλος τοῦ ἀγοράζοντος, καὶ χωρίζεται ἀπὸ τοῦ δεσπότου τοῦ πωλήσαντος αὐτόν· ὅθεν ἡ μὲν πώλησις τοῦ ὀφειλέτου σημαίνει τὸν χωρισμὸν τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ· ἡ δὲ τῆς γυναικός, καὶ τῶν τέκνων, καὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ, τὴν στέρησιν τοῦ ἁμαρτωλοῦ πάντων τῶν θείων χαρισμάτων, ὧν εἶχεν, ὅτε περιεπάτει τῆς ἀρετῆς τὸν δρόμον. Σημαίνουσι δὲ ταῦτα γενικῶς καὶ τὰς συμφορὰς καὶ δυστυχίας, ἐν αἷς παραδίδοται ὁ ἁμαρτωλὸς διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ· διὰ τῶν τοιούτων δὲ τιμωριῶν ἐρχόμενος ὁ ἁμαρτωλὸς εἰς μετάνοιαν, ἐξιλεοῖ τὴν θείαν δικαιοσύνην, καὶ λυτροῦται τῆς μελλούσης αἰωνίου κολάσεως, ἥτις περιέμενεν αὐτὸν διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ ἐφανέρωσεν ἡμῖν ὁ σωτὴρ διὰ τῶν ἑξῆς λόγων τῆς παραβολῆς·

Χρυσ. εἰς τὴν Σειρ.

Πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐτῷ λέγων· Κύριε, μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα σοι ἀποδώσω.

Βλέπε τῆς τιμωρίας τοῦ Κυρίου τὸν καρπόν· προσκυνήματα ἕως ἐδάφους τῆς γῆς· «Πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐ- » τῷ »· δεήσεις ἐκ βάθους ψυχῆς· «Κύριε, » μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί »· ὑποσχέσεις μεγάλαι· «Καὶ πάντα σοι ἀποδώσω». «Κύ- » ριε, ἐν θλίψει ἐμνήσθημέν σου », λέγει δὲ καὶ ὁ προφήτης Ἡσαΐας· πολλάκις, ὅταν ὁ θεὸς ἐντείνῃ τὸ τόξον αὐτοῦ καὶ ῥίπτῃ ἐπάνω εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν τῶν δυστυχιῶν τὰ βέλη, τότε αὐτὸς διὰ τῆς μετανοίας καὶ δεήσεως προστρέχει εἰς τὸν θεόν, καὶ ὑπόσχεται τὴν τελείαν αὐτοῦ διόρθωσιν. Βλέπε δὲ καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἐπιστρέφοντας ἁμαρτωλοὺς ἄμετρον τοῦ θεοῦ εὐσπλαγχνίαν.

Ησ. 26, 16.

Σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου, ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ.

Ματ. 18, 27.

Ὁ δοῦλος, ἤγουν πᾶς ἁμαρτωλός, ὅταν ἔλθῃ εἰς μετάνοιαν, ζητεῖ τοῦ θεοῦ τὴν μακροθυμίαν, ὑποσχόμενος τὴν ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ ἐπιστροφήν. Ὁ δὲ φιλανθρωπότατος θεὸς οὐ μόνον σπλαγχνίζεται ἐπ' αὐτῷ, καὶ μακροθυμῶν ἀναβάλλει τὴν τιμωρίαν, καὶ περιμένει τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπολύει αὐτὸν ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, καὶ ἀφίησι καὶ συγχωρεῖ πάσας τὰς ἀνομίας αὐτοῦ· «Καὶ τὸ » δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ ». Καὶ ταῦτα μὲν τοῦ ἁμαρτωλοῦ τὰ ἔργα καλὰ καὶ ὠφέλιμα, τὰ δὲ ἑξῆς κάκιστα καὶ ψυχοβλαβέστατα.

Ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγε λέγων· ἀπόδος μοι ὅ,τι ὀφείλεις.

Ματ. 18, 28.

Τὰ λόγια ταῦτα περιγράφουσι τὸ ἦθος τοῦ ἀσυμπαθοῦς ἀνθρώπου. ὁ δοῦλος, λέγει, ἐξῆλθεν· ἀληθῶς δὲ ἐν ὅσῳ ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ συμπαθὴς καὶ εὔσπλαγχνος, «μένει ἐν » τῷ θεῷ, καὶ ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ »· ὅταν δὲ κλείσῃ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ, καὶ καταστῇ ἀσυμπαθὴς καὶ ἄσπλαγχνος, τότε ἐξέρχε-

1. Ἰωάν. 4, 16.

ςαι καὶ μακρύνεται ἀπὸ τῆς τοῦ θεοῦ χάριτος. Διὰ τί δὲ εἶπεν, « εὗρεν ἕνα τῶν » συνδούλων »; τίνες εἰσὶν οὗτοι οἱ σύνδουλοι; Πάντες οἱ ἄνθρωποι ἐσμὲν δοῦλοι τοῦ ὑψίστου θεοῦ· διὸ καὶ λεγόμεθα σύνδουλοι, ὡς χρέος ἔχοντες, ἵνα δουλεύωμεν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν δεσπότην τὸν θεόν· ἀκούομεν δὲ καθ' ἑκάστην τοὺς ἀσυμπαθεῖς ἀνθρώπους κραυγάζοντας κατὰ τῶν συνδούλων αὐτῶν· ἄλλον μὲν κραυγάζοντα, Ἀπόδος μοι τὴν τιμήν μου· ἄλλον δέ, Ἀπόδος μοι τὸ ἀργύριόν μου· καὶ ἄλλον, Ἀπόδος μοι τὰ πράγματά μου· οὗτοι δὲ οὐ μόνον κατ' αὐτῶν κραυγάζουσι ταῦτα, ἀλλὰ καὶ στενοχωροῦσι, καὶ βιάζουσιν αὐτοὺς ὑπερβολικά. Ἀξιοσημείωτα δέ εἰσι τὰ « ἑκατὸν δηνάρια »· διότι τὸ δηνάριον, τὸ καὶ νόμισμα Κήνσου ὑπὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου ὀνομαζόμενον, εὐτελῆ ἔχει τιμήν· τὰ ἑκατὸν δηνάρια οὐδὲ δύο ὁλοκλήρους χρυσοῦς συγκροτοῦσιν· ἐπίτηδες δὲ ὁ πάνσοφος θεὸς τὸ μὲν χρέος, τὸ εἰς αὐτὸν χρεωστούμενον, ἀνεβίβασεν εἰς τὰ μυρία τάλαντα, τὸ δὲ χρέος τὸ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν ἄνθρωπον χρεωστούμενον κατεβίβασεν εἰς τὰ ἑκατὸν δηνάρια, ἵνα διὰ τούτου παραστήσῃ, ὅτι τὸ πρὸς αὐτὸν ἡμῶν χρέος ὑπερβαίνει καθ' ὑπερβολὴν τὸ πρὸς ἡμᾶς χρέος τῶν ἀνθρώπων. Εἴτε τιμήν, εἴτε ὑπηρεσίαν, εἴτε δηνάρια, εἴτε ἄλλο τι χρεωστεῖ σοι ὁ ἄνθρωπος, τὸ χρέος αὐτοῦ οὐδεμίαν ἔχει σύγκρισιν μετὰ τοῦ χρέους, ὅπερ ἡμεῖς χρεωστοῦμεν εἰς τὸν θεόν, καθὼς οὐδεμίαν σύγκρισιν ἔχει ὁ θεὸς μετὰ τοῦ ἀνθρώπου. Τὴν εὐτέλειαν δὲ τοῦ χρέους τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἐφανέρωσε καὶ διὰ

(Μάρκ. 12, 14. Λουκ. 20, 24. Ματ. 22, 19.)

(ὅρα τὸ Λεξ. τῆς Γραφ. τοῦ Καλμ.)

τούτων τῶν λόγων· « Ἀπόδος μοι ὅ,τι » ὀφείλεις »· παρέστησε τὸν δανειστὴν αἰσχυνόμενον διὰ τὴν ὀλίγην ποσότητα εἰπεῖν πρὸς τὸν ὀφειλέτην αὐτοῦ, Ἀπόδος μοι τὰ χρεωστούμενα ἑκατὸν δηνάρια, λέγοντα δὲ ἀνωνύμως, « Ἀπόδος μοι ὅ,τι » ὀφείλεις ».

Πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, παρεκάλει αὐτὸν λέγων· μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω σοι. Ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν· ἀλλ' ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακήν, ἕως οὗ ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμενον.

(Ματ. 18, 29. — 30.)

Ἵνα παραστήσῃ ὁ θεὸς πόσον αὐτός ἐστιν εὔσπλαγχνος εἰς τὸν δοῦλον αὐτοῦ τὸν ἄνθρωπον, ὅταν ζητῇ παρ' αὐτοῦ τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, καὶ πόσον ἄσπλαγχνος ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸν σύνδουλον αὐτοῦ τὸν ἄνθρωπον, ὅταν ζητῇ παρ' αὐτοῦ τὴν ἄφεσιν τῶν σφαλμάτων αὐτοῦ, παρέστησε τὸν πταίστην ζητοῦντα παρὰ τοῦ ἀνθρώπου μακροθυμίαν ὑπὲρ τῶν πταισμάτων αὐτοῦ διὰ τῶν αὐτῶν τρόπων, δι' ὧν καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς ζητεῖ παρὰ θεοῦ τὴν συγχώρησιν τῶν ἀνομιῶν αὐτοῦ· Ἔπεσεν ὁ ἁμαρτωλὸς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ προσκυνήσας αὐτόν, ἐζήτησε τὴν μακροθυμίαν αὐτοῦ, ὑποσχεθεὶς τὴν διόρθωσιν τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν· « Πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει » αὐτῷ, λέγων· Κύριε, μακροθύμησον ἐπ' ἐ» μοί, καὶ πάντα σοι ἀποδώσω ». Ἔπεσεν ὁμοίως καὶ ὁ πταίστης εἰς τοὺς πόδας τοῦ συνδούλου αὐτοῦ, ἤγουν προσεκύνησεν αὐτόν· « Πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος εἰς τοὺς

» πόδας αὐτοῦ », καὶ παρακαλέσας ἐζήτησε τὴν μακροθυμίαν τοῦ συνδούλου αὐτοῦ, ἤγουν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὑπεσχέθη τοῦ χρέους τὴν ἀπόδοσιν· « Παρεκάλει αὐτόν, » λέγων, μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα » ἀποδώσω σοι ». Καὶ ὁ μὲν δεσπότης τῶν ἁπάντων καὶ θεός, σπλαγχνισθεὶς ἐσυγχώρησε πάσας τὰς ἀνομίας τοῦ ἁμαρτωλοῦ· « Σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Κύριος τοῦ δούλου » ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον » ἀφῆκεν αὐτῷ »· ὁ δὲ ἄνθρωπος οὐκ ἠθέλησε συγχωρῆσαι τὸν ἄνθρωπον· ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλ' ἔθηκεν αὐτὸν εἰς τὴν φυλακήν, ἕως ἂν ἐκπληρώσῃ τὸ χρέος· « Ἀλλ' ἀπελ» θὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακήν, ἕως οὗ » ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμενον ». Τίς ἀσυμπαθής, ταῦτα ἀκούων, οὐ καταισχύνεται; ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ συγχωρεῖ τὸ ἄμετρον πλῆθος τῶν βαρυτάτων ἀνομιῶν μου διὰ τὴν παρακάλεσιν, καὶ τὴν μετάνοιαν, καὶ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς ἐπιστροφῆς μου· ἐγὼ ὁ σκώληξ τῆς γῆς οὐ συγχωρῶ τοῦ συνδούλου μου καὶ ἀδελφοῦ μου τὰ μικρὰ πταίσματα ἢ τὸ ὀλίγον χρέος, κἂν παρακαλῇ, καὶ μετανοῇ, καὶ ὑπόσχηται τὴν ἀπόδοσιν. Ποῖα δὲ τὰ ἀκόλουθα τῆς τοιαύτης ἀσπλαγχνίας μου, ἀκούσατε.

Ματ. 18, 31. Ἰδόντες δὲ οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα, ἐλυπήθησαν σφόδρα· καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ αὐτῶν πάντα τὰ γενόμενα.

Ἀληθῶς λυποῦνται σφόδρα οἱ συμπαθεῖς τοῦ βασιλέως δοῦλοι, ὅταν βλέπωσι τὰ ἀσυμπαθῆ ἔργα ἑνὸς τῶν συνδούλων αὐτῶν· ἵνα δὲ βοηθήσωσι τὸν δυναστευόμενον, ἀναγγέλλουσι τῷ κυρίῳ αὐτῶν τὰ τῆς ἀσπλαγχνίας ἔργα, ὅσα ὁ σύνδουλος αὐτῶν ἐποίησεν. Ἀλλ' ὅταν ταῦτα ἀναφέρωμεν εἰς τὸν θεὸν καὶ τὸν ἀσυμπαθῆ ἁμαρτωλόν, τίνες ἄραγε τότε εἰσὶν οἱ σύνδουλοι, οἱ λυπούμενοι σφόδρα διὰ τὴν ἀσπλαγχνίαν τοῦ ἀσυμπαθοῦς ἁμαρτωλοῦ, καὶ ἀναγγέλλοντες τῷ κυρίῳ αὐτῶν τὰς καταδυναστείας τοῦ συνδούλου αὐτῶν; Καὶ οἱ ἄγγελοι λέγονται σύνδουλοι τῶν ἀνθρώπων, ἐπειδὴ καὶ ἄγγελοι καὶ ἄνθρωποι ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν θεὸν δοξάζουσι καὶ δουλεύουσι· μισοπόνηροι δέ εἰσιν οἱ ἄγγελοι, ὅθεν λυποῦνται, ὅταν ἁμαρτάνωμεν, καθὼς καὶ χαίρουσιν, ὅταν μετανοῶμεν· αὐτοὶ οὐκ ἀναγγέλλουσι τῷ θεῷ τὰς ἁμαρτίας τοῦ ἀσυμπαθοῦς ἀνθρώπου, ἐπειδὴ τὰ πάντα εἰσὶ τῷ θεῷ γνωστά· ἀλλά, βλέποντες τὴν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἀσπλαγχνίαν ἡμῶν, εὐσπλαγχνίᾳ κινούμενοι, πρεσβεύουσι τῷ θεῷ ὑπὲρ βοηθείας καὶ ἀντιλήψεως τοῦ δυναστευομένου ὑπὸ τῆς ἀσπλαγχνίας τοῦ ἀσυμπαθοῦς. Ταύτην δὲ τὴν πρὸς τὸν θεὸν πρεσβείαν τῶν ἁγίων ἀγγέλων ἐφανέρωσεν ὁ θεάνθρωπος διὰ τῶν λόγων τούτων· « Καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν » τῷ Κυρίῳ αὐτῶν πάντα τὰ γενόμενα ». Σημείωσαι δέ, ὅτι οὐ πάντα τὰ λόγια τῆς παραβολῆς ἁρμόζουσιν εἰς τὸ παραβαλλόμενον· τινὰ δὲ παραλαμβάνονται πρὸς μόνον ἀπαρτισμὸν τῆς παραβολῆς· τοῦτο αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν ἐφανέρωσεν, ὅτε ἐξήγησε τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων· διότι εἰς μὲν τὴν παραβολὴν παρέστησε καὶ δούλους, λέγων, « Προσελθόντες δὲ οἱ δοῦ» λοι τοῦ οἰκοδεσπότου, εἶπον αὐτῷ· Κύ-

Χρυσ. εἰς τὴν Σειρ.

Λουκ. 15, 10.

Ματ. 13, 27.

» ρις, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ ἀγρῷ σου; πόθεν οὖν ἔχει τὰ ζιζάνια »; εἰς δὲ τὴν ἑρμηνείαν τῆς παραβολῆς ἐσιώπησε παντελῶς τὰ περὶ τῶν δούλων, δεικνύων, ὅτι ταῦτα προσετέθησαν εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς ἐννοίας τοῦ παραβολικοῦ λόγου καὶ οὐχὶ πρὸς δήλωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς παραβολῆς. Ἐκ τούτου ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἀφορμὴν λαβὼν εἶπεν· « Ὅπερ ἔλεγον ἀεί, » ὅτι τὰς παραβολὰς οὐ κατὰ ῥῆσιν ἐπε- » ξιέναι δεῖ· ἐπεὶ πολλὰ τὰ ἄτοπα ἕψεται ». Ὅθεν φανερόν, ὅτι καὶ τὰ λόγια ταῦτα· « Καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ αὐ- » τῶν πάντα τὰ γενόμενα », προσετέθησαν πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς παραβολικῆς διηγήσεως, τουτέστιν, ἵνα δηλώσωσι τὸ πόθεν ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος ἔμαθε πάντα, ὅσα ἐποίησεν ὁ ἄσπλαγχνος δοῦλος αὐτοῦ, καὶ ἑπομένως ἔχει τὴν πρέπουσαν ἀκολουθίαν καὶ σειρὰν ὁ παραβολικὸς λόγος· διὸ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ σκοποῦ τῆς παραβολῆς ὑπό τινων ἐγκαταλιμπάνονται. Τί δὲ ἐποίησεν ὁ βασιλεύς, τὴν ἀσπλαγχνίαν τοῦ δούλου αὐτοῦ ἀκούσας;

(Ἐν τῇ σειρ. εἰς τὴν ἑρμ. τοῦ κατὰ Ματ. 18. κεφ.)

Τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ Κύριος αὐτοῦ, λέγει αὐτῷ· δοῦλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· οὐκ ἔδει καί σε ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς καὶ ἐγώ σε ἠλέησα;

(Ματ. 18, 32. — 33.)

Τότε, ὅταν δηλαδὴ καθίσῃ κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, παρίστησιν ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν ἄσπλαγχνον, καὶ ἐλέγχει αὐτὸν ἔλεγχον, δι' οὗ γίνεται ἀναπολόγητος· δοῦλε πονηρέ, λέγει, ἐγὼ μὲν ἤκουσα τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς σου, ὅταν μετενόησας, καὶ ἐσυγχώρησα τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν σου· οὐκ ἦν πρέπον καὶ δίκαιον, ἵνα καὶ σὺ ἀκούσῃς τὴν παράκλησιν τοῦ συνδούλου σου, καὶ ἐλεήσῃς αὐτόν, καθὼς καὶ ἐγώ σε ἠλέησα; Μετὰ δὲ τὸν ἔλεγχον ἀκολουθεῖ ἡ ὀργὴ καὶ ἡ τιμωρία ἡ αἰώνιος.

Καὶ ὀργισθεὶς ὁ Κύριος αὐτοῦ, παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς, ἕως οὗ ἀποδῷ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ.

(αὐτ. 34.)

Φοβερὸν πρᾶγμα ἡ ὀργὴ καὶ ἀγανάκτησις τοῦ θεοῦ! Παρέδωκε τὸν ἄσπλαγχνον εἰς τοὺς ἀσπλάγχνους βασανιστάς, ἤγουν τοὺς δαίμονας, ἵνα βασανίζωσιν αὐτόν· τοῦτο δὲ ἕως πότε; ἕως ἂν ἀποδώσῃ ὅλον τὸ χρέος. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀπόδοσις τοῦ χρέους τῶν ἁμαρτιῶν διὰ μόνης τῆς μετανοίας γίνεται, μετὰ θάνατον δὲ οὐκ ἔστι μετάνοια, φανερόν ἐστίν, ὅτι αἰώνιος ἐστὶν ἡ δικαία κόλασις ἡ ὑπὸ τοῦ θεοῦ διορισθεῖσα κατὰ τῶν ἀσπλάγχνων. Διὰ τούτων δὲ τῶν λόγων τέλος ἐπιθεὶς ὁ Κύριος τῇ παραβολῇ, ἐπισυνάπτει ἀμέσως καὶ αὐτὸν τὸν σκοπὸν τῆς παραβολῆς, λέγων·

(Χρυσ. εἰς τὴν σειρ.)

Οὕτω καὶ ὁ πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν τὰ παραπτώματα αὐτῶν.

(Ματ. 18, 31.)

Ἰδοὺ ὅλος ὁ σκοπὸς τῆς παραβολῆς· « Οὕτω, λέγει, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ ἐπουρά- » νιος ποιήσει ὑμῖν », ἤγουν ὁ θεὸς κατὰ

τὸν αὐτὸν τρόπον, καθ' ὃν ὁ βασιλεὺς ἐτιμώρησε τὸν ἀσυμπαθῆ δοῦλον, τιμωρήσει καὶ ὑμᾶς, ἐὰν μὴ συγχωρήσητε ἐκ καρδίας τὰ σφάλματα τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν. Διὰ τί δὲ οὐκ εἶπεν, ὁ πατὴρ ὑμῶν, καθὼς καὶ ἄλλοτε πολλάκις, ἀλλ' ὁ πατήρ μου; διότι ἐλάλει περὶ τῶν ἀσυμπαθῶν καὶ ἀμετανοήτων ἁμαρτωλῶν· τῶν δὲ τοιούτων ὁ ἐπουράνιος θεὸς οὐκ ἔστι πατήρ, ἀλλὰ κριτὴς καὶ τιμωρός. Σημείωσαι δὲ καὶ τὸ « ἀπὸ » τῶν καρδιῶν ὑμῶν »· τοῦτο ἀντιφέρεται κατ' ἐκείνων, οἵτινες πολιτικευόμενοι συγχωροῦσι μὲν διὰ τῆς γλώσσης καὶ τῶν χειλέων, καὶ καταλλάττονται κατὰ τὸ φαινόμενον μετὰ τῶν παροργισάντων αὐτούς· ὅμως ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν κρύπτοντες τὸ μῖσος, περιμένουσιν εὐκαιρίαν, ἵνα αὐτοὺς ἐκδικηθῶσι καὶ βλάψωσιν.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΑ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ἐπειδὴ ὁ σκοπὸς τῆς παραβολῆς τοῦ σημερινοῦ εὐαγγελίου ἀποβλέπει μόνον ἐκείνους, οἵτινες οὐδέποτε συγχωροῦσι τὸ σφάλμα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν, διὰ τοῦτο πολλὰ ἁρμόδιος ἐστὶ σήμερον ὁ περὶ μνησικακίας λόγος. Ἡ μνησικακία ἐστὶν ἁμαρτία τοσοῦτον μεγάλη καὶ μεμισημένη ὑπὸ θεοῦ, ὥστε ὁ μνησίκακος οὐδεμίαν ἔχει σωτηρίας ἐλπίδα. Μνησίκακος δέ ἐστιν ἐκεῖνος, ὅστις οὐ συγχωρεῖ τὸ παράπτωμα τοῦ ὁπωσδήποτε βλάψαντος αὐτόν, ἀλλὰ μνημονεύων διὰ παντὸς τὸ κακόν, ὅπερ παρ' αὐτοῦ ἔπαθε, μισεῖ καὶ ἀποστρέφεται αὐτόν. Πολυποίκιλος δέ ἐστι τῆς μνησικακίας ἡ ἁμαρτία.

Ὅταν μισῶ τὸν ἀδελφόν μου ἢ διὰ τί ἐζημίωσε τὰ ὑπάρχοντά μου, ἢ διὰ τί ἐπεβούλευσε τὴν τιμήν μου, ἢ διὰ τί ἐφόνευσε τὸν συγγενῆ μου, ἢ διὰ τί ἐφάνη προδότης τῆς ζωῆς μου, τότε ἡ μνησικακία μου ἔχει σωματικήν τινα καὶ κοσμικὴν πρόφασιν· ἀλλ' ὅταν μισῶ τὸν ἀδελφόν μου ἢ διὰ τί ἐξήλεγξε τὸ ἐλάττωμά μου πρὸς ὠφέλειαν τῆς ψυχῆς ἢ τοῦ σώματός μου, ἢ διὰ ἕνα πικρὸν λόγον, ὅστις ἐκ παραδρομῆς ἔφυγεν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ἢ διὰ ἓν σχῆμα ἐξ ἀπροσεξίας γενόμενον, ἢ διὰ μίαν ὑποψίαν γεννηθεῖσαν ἐκ τῆς φαντασίας μου, τότε ἡ μνησικακία μου οὐδεμίαν ἔχει πρόφασιν. Ἄλλη λοιπόν ἐςὶν ἡ προφασιστὴ καὶ ἄλλη

ἡ ἀπροφάσιστος μνησικακία. Οὗτος, μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐπιθυμεῖ διὰ παντὸς βλάψαι αὐτόν· πλὴν ἐπειδὴ εἴτε διὰ τί οὐ δύναται, εἴτε διὰ τί φοβεῖται, οὐδὲ βλάπτει, οὐδὲ ἐπιβουλεύει αὐτόν· ἐκεῖνος, μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, δυνατὸς δὲ καὶ ἄφοβος ὤν, ἐπιβουλεύει καὶ βλάπτει αὐτόν. Ἰδοὺ καὶ ἄλλα δύο εἴδη μνησικακίας, μνησικακία θεωρητική, καὶ μνησικακία πρακτική. Οὗτος παῤῥησιάζει τὸ μῖσος τῆς καρδίας αὐτοῦ καὶ ἀνακηρύττεται ἐχθρός· ὅθεν φεύγεις, ὅσον δύνασαι, τὰ θανατηφόρα αὐτοῦ βέλη· ἐκεῖνος κρύπτει εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας αὐτοῦ τὸ μῖσος, καὶ ὑποκρίνεται φιλίαν, διὰ δὲ τῆς φιλίας ἑτοιμάζει παγίδας, ἵνα σε παγιδεύσῃ, καὶ σκάπτει λάκκους, ἵνα σε κατακρημνίσῃ. Ἰδοὺ καὶ ἄλλα δύο τῆς μνησικακίας εἴδη, μνησικακία φανερά, καὶ μνησικακία κρυπτή. Πᾶσα δὲ μνησικακία, καὶ ἡ προφασιστὴ καὶ ἡ ἀπροφάσιστος, καὶ ἡ θωρητικὴ καὶ ἡ πρακτική, καὶ ἡ φανερὰ καὶ ἡ κρυπτή, καὶ ἡ ὁποιαδήποτε ἄλλη ἁρπάζει ἐξ ὁλοκλήρου πᾶσαν ἐλπίδα σωτηρίας. Διὰ τί δὲ τοῦτο;

Διότι ὅλος ὁ νόμος, ὅλον τὸ προφητικὸν κήρυγμα, ὅλον τὸ εὐαγγέλιον, θεμέλιον ἔχει καὶ βάσιν τὴν ἀγάπην. Ἐκ τούτου φανερὸν ἐστίν, ὅτι πᾶσα ἀρετὴ βλαστάνει ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης, τῆς ἀγάπης· διὸ πᾶν ἔργον, κἂν φαίνηται καλόν, οὐκ ἔστι καλόν, ἀλλ' οὐδὲ ὠφελεῖ παντελῶς, ὅταν λείπῃ ἡ ἀγάπη· ἐὰν κατορθώσω, λέγει ὁ θεῖος ἀπόστολος, πάσας τὰς ἀρετάς, καὶ τελέσω πάντα τὰ θαύματα, « καὶ ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν », (1. Κορ. 13, 2) καὶ λάβω πάντα τοῦ θεοῦ τὰ χαρίσματα, « ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν εἰμί ». Ἀληθῶς πᾶσα ἁμαρτία ἀντιφέρεται, καὶ συσκιάζει τὴν ἀγάπην· ἀλλὰ τὸ μῖσος ῥιζόθεν αὐτὴν ἀνασπᾷ· τὸ μῖσος ἐστὶ τελεία στέρησις τῆς ἀγάπης, καθὼς καὶ τὸ σκότος ἐστὶ τελεία στέρησις τοῦ φωτός· ὅπου φῶς, φεύγει τὸ σκότος· ὅπου ἀγάπη, φεύγει τὸ μῖσος· σκότος καὶ φῶς οὐδέποτε συνέρχονται· μῖσος καὶ ἀγάπη οὐδέποτε συγκατοικοῦσι· διὰ τοῦτο « Ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστί, καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ· καὶ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία ἐτύφλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ »· (1. Ἰωάν. 2, 11.) ὁ μνησίκακος γυμνὸς ἐστὶν οὐ μόνον τῆς τοῦ πλησίον ἀγάπης, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ θεοῦ· ἐὰν εἴπῃ, ὅτι τὸν μὲν ἀδελφόν μου μισῶ, τὸν δὲ θεὸν ἀγαπῶ, ψεύδεται· « Ἐάν τις εἴπῃ, ὅτι ἀγαπῶ τὸν θεόν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισεῖ, ψεύστης ἐστίν »· (αὐτ. 4, 20.) ἀλλὰ διὰ τί; διότι τοῦτο ἐστὶν ἀδύνατον· « Ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὃν ἑώρακε, τὸν θεόν, ὃν οὐχ ἑώρακε, πῶς δύναται ἀγαπᾷν »;

Τίς δέ, μὴ ἔχων τῆς ἀγάπης τὴν ἀρετήν, ἥτις ἐστὶ τὸ λαμπρὸν ἔνδυμα τοῦ γάμου, ἐλπίζει εἰσελθεῖν εἰς τὸν κεκοσμημένον θεῖον νυμφῶνα τοῦ Κυρίου αὐτοῦ; Ἐτόλμησέ τις ποτέ, γυμνὸς ὢν τῆς ἀγάπης, καὶ εἰσέβη εἰς τὸν τόπον τῆς χαρᾶς τοῦ Κυρίου αὐτοῦ· ἐτόλμησε, ναί, φορῶν τὸ μεμελανωμένον καὶ σκοτεινὸν ἔνδυμα τοῦ μίσους, καὶ εἰσῆλθε, καὶ ἔστη ὅπου ἦσαν οἱ ἐνδεδυμένοι τὴν ἔνδοξον καὶ ὑπέρλαμπρον στολὴν τῆς ἀγάπης, οἵτινες ἔλαμπον ὡς φωστῆρες· ἀλλὰ τί ἔπαθεν; ἔπαθε πράγματα ἐλεεινὰ καὶ ἀξιοδάκρυτα. Πρῶτον μὲν ἤκουσε παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς δόξης αὐστηρὸν ἔλεγχον· « Πῶς εἰσῆλθες ὧδε, μὴ ἔχων ἔνδυμα γά- (Ματ. 22, 12, 13.)

» μου »; ἔπειτα οἱ δοῦλοι τοῦ βασιλέως, δήσαντες τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ, ἐξέβαλον αὐτὸν « Εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτε» ρον, ὅπου ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν » ὀδόντων ».

Ἄνθρωποι λοιπὸν μνησίκακοι, ἀκούσατε. Ὁ παντοκράτωρ θεὸς ἀπεφάσισε καὶ εἶπε φανερά· Ἐὰν μὲν συγχωρήσητε τὰ σφάλματα τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐγὼ συγχωρῶ τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν· ἐὰν δὲ μὴ συγχωρήσητε τῶν ἀνθρώπων τὰ σφάλματα, οὐδὲ ἐγὼ συγχωρῶ τὰ ἁμαρτήματα ὑμῶν· « Ἐὰν » γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώ» ματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ » ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς » ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, » οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ἀφήσει τὰ » παραπτώματα ὑμῶν ». Πιστεύετε, ὅτι ταῦτα εἰσὶ λόγια καὶ ἀπόφασις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ; πιστεύετε, ὅτι τὸ στόμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ οὐδέποτε ἐλάλησε ψεῦδος; πιστεύετε ἀναμφιβόλως. Ἐὰν λοιπὸν ὑμεῖς ἦτε δίκαιοι καὶ ἀναμάρτητοι, μὴ συγχωρήσητε ποτὲ τὸ σφάλμα τοῦ ἀδελφοῦ ὑμῶν· διότι οὐδεμίαν χρείαν ἔχετε, ἵνα ὁ θεὸς συγχωρήσῃ ὑμῖν τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν· ἀλλ' ἐὰν βαρὺ καὶ δυσβάστακτον ὑπάρχῃ τὸ φορτίον τῶν ἁμαρτημάτων ὑμῶν, πῶς ἐλπίζετε συγχώρησιν παρὰ θεοῦ, μὴ θέλοντες νὰ συγχωρήσητε τὸ σφάλμα τοῦ ἀδελφοῦ;

αὐτ. 6, 14, 15.

Ἡμεῖς ἐλπίζομεν, ὅτι μεταβάλλομεν τὴν τοῦ θεοῦ ἀπόφασιν, προσφέροντες εἰς αὐτὸν θυσίας καὶ προσφοράς, καὶ ἀφιεροῦντες εἰς τὸ ἅγιον αὐτοῦ θυσιαστήριον ἀφιερώματα μεγαλοπρεπῆ καὶ δῶρα πολύτιμα, πλὴν πλανώμεθα οἱ ἄθλιοι. Ἰδοὺ τί λέγει περὶ τούτου ὁ θεός· « Ἐὰν οὖν προσφέρῃς » τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κἀκεῖ » μνησθῇς, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ » σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου »· οὐδὲ θέλω τοιοῦτον δῶρον, οὐδὲ δέχομαι αὐτό, ἐὰν μὴ πρῶτον εἰρηνεύσῃς, καὶ καθησυχάσῃς τὸν ἀδελφόν σου, καὶ ἀγαπηθῇς μετ' αὐτοῦ· « Ἄφες ἐκεῖ τὸ ἀπρόσδεκτον δῶρόν σου, καὶ » ὕπαγε, πρῶτον καταλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ » σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν » σου ». Ἐὰν δὲ ὁ θεὸς ἀποστρέφηται τὰ δῶρα ἡμῶν, οὐχ ὅταν ἡμεῖς μισῶμεν τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, ἀλλ' ὅταν αὐτὸς ἔχῃ τι καθ' ἡμῶν, ἤγουν ἔλαβε παρ' ἡμῶν ἀφορμὴν παροργισμοῦ, πόσῳ μᾶλλον ἀποστρέφεται αὐτά, ὅταν ἡμεῖς ἔχωμεν μῖσος κατ' αὐτοῦ; Ἡμεῖς ἐλπίζομεν, ὅτι, κἂν μνησικακίας γέμῃ ἡ καρδία ἡμῶν, ὅμως ἐξιλεοῦμεν τὸν θεόν, συχνάκις προσευχόμενοι, συχνάκις ζητοῦντες τὸ ἔλεος αὐτοῦ, πλὴν πλανώμεθα οἱ τάλανες· διότι ἡ πρώτη καὶ κυρία προσευχὴ καὶ τὸ θεμέλιον πάσης προσευχῆς ἐστὶν ἡ προσευχή, ἣν παρέδωκεν ἡμῖν αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἤγουν τὸ « Πάτερ ἡμῶν »· χωρὶς τούτου οὐδεμία προσευχὴ γίνεται. Τί δὲ λέγομεν, ἀναγινώσκοντες τὸ Πάτερ ἡμῶν; « Καὶ ἄφες » ἡμῖν, λέγομεν, τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς » καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν ». Ἀκούεις τί λέγεις, ὅταν προσεύχησαι; Πάτερ ἡμῶν, λέγεις, ἐπουράνιε, συγχώρησον τὰ ἁμαρτήματά μου, καθὼς καὶ ἐγὼ συγχωρῶ τοῦ ἀδελφοῦ μου τὰ σφάλματα· συμφωνίαν ποιεῖς μετὰ τοῦ θεοῦ, ὅταν προσεύχησαι, καὶ προβάλλων τὸ ἴδιόν σου

Ματ. 5, 23, 24.

αὐτ. 6, 9.

αὐτ. 12.

παράδειγμα, λέγεις, Καθὼς ἐγὼ συγχωρῶ τῷ ἀδελφῷ μου, οὕτω καὶ σὺ συγχώρησόν μοι. Ταῦτα μὲν λαλοῦσι τὰ χείλη σου, τὸ δὲ μῖσος τοῦ ἀδελφοῦ σου μένει εἰς τὴν καρδίαν σου, καὶ ἡ μελέτη τῆς κατ' αὐτοῦ ἐπιβουλῆς περιέρχεται εἰς τὸν νοῦν σου· ἔπειτα ἐλπίζεις, ὅτι ἡ τοιαύτη προσευχή σου ἀναβαίνει εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ καταβιβάζει σοι τῶν ἁμαρτιῶν σου τὴν ἄφεσιν. Ὡς φαίνεται, ἢ νομίζεις, ὅτι ὁ θεὸς οὐδὲ τοὺς λογισμούς σου γνωρίζει, οὐδὲ τὴν καρδίαν σου βλέπει, ἢ παίζεις μετὰ τοῦ παντοδυνάμου τῆς κτίσεως δημιουργοῦ, ἢ οὐδόλως καταλαμβάνεις οὐδὲ τὸ τί λέγεις, ὅταν προσεύχησαι, οὐδὲ τὸ τί ζητεῖς. Ἀδελφοί μου, μὴ πλανᾶσθε· ἡ τοιαύτη προσευχὴ οὐκ ἔςι προσευχή, ἀλλὰ τόλμη ἀναίσχυντος, καὶ παραλογία φανερά· ἐν ὅσῳ οὐ συγχωρεῖτε τὰ σφάλματα τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, μὴ ἐκφωνήσητέ ποτε τὴν δεσποτικὴν προσευχήν· διότι γίνεσθε αὐτοκατάκριτοι· μὴ ἐλπίσητέ ἄφεσιν ποτε ἁμαρτιῶν, ἐν ὅσῳ οὐ συγχωρεῖτε τῶν ἀνθρώπων τὰ παραπτώματα· διότι « Ἐὰν μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν »· τὸ στόμα Κυρίου ἐλάλησε ταῦτα! (Ματ. 6, 15.)

Ἀλλὰ πῶς νὰ συγχωρήσω, λέγεις, ἐκεῖνον, ὅστις μὲ ἔβλαψε; πῶς νὰ συγχωρήσω τὸν συκοφάντην μου, τὸν προδότην μου, τὸν ἀδικητήν μου; Ἄκουσον τὸ πῶς. Τί ζητεῖς; ἐκδίκησιν; ὁ θεός ἐςιν ὁ ἐκδικητὴς τῶν ἀδικουμένων· « Ἐμοὶ ἐκδίκησις », λέγει ὁ Κύριος. (Ῥωμ. 12, 19.) Τί ζητεῖς; ἵνα τιμωρήσῃς τὸν ἀδικήσαντά σε; ὁ θεὸς ἐστιν ὁ ἀνταποδότης, αὐτὸς τιμωρεῖ τὸν ἀδικητήν σου, « Ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος »· (Δευτ. 32, 35.) σὺ μὴ θελήσῃς ἐκδίκησιν, ἀλλὰ δὸς τὴν συγχώρησιν· « Μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί »· (Ῥωμ. 12, 19.) ὁ δὲ θεὸς ἀναλαμβάνει τὴν φροντίδα τῆς ἐκδικήσεώς σου· « Ἐγὼ ἀνταποδώσω » αὐτός, ὡς δίκαιος κριτής, ἐκδικεῖ τὸ ἀδίκημά σου· οὐκ ἀρκεῖ σοι τοῦτο, ἤγουν ἵνα ἔχῃς ἐκδικητὴν τοῦ ἀδικητοῦ σου τὸν ἰσχυρὸν καὶ φοβερὸν καὶ παντοδύναμον; Τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδικήσεως καὶ τῆς ἀνταποδόσεως ἐςὶν ἐν τῇ χειρὶ καὶ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ θεοῦ· « Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος »· ἐὰν δὲ σὺ ἁρπάσῃς τὸ δικαίωμα αὐτοῦ καὶ ἰδίᾳ χειρὶ τιμωρήσῃς τὸν ἀδικήσαντα, ἤγουν φανῇς χειροδίκης, τότε γίνεσαι πταίστης χείρων ἐκείνου· διότι ἐκεῖνος μὲν ἐτόλμησε κατὰ σοῦ, σὺ δὲ τολμᾷς κατὰ τοῦ δικαιώματος τοῦ θεοῦ· ὅθεν παιδεύει σε ὁ θεὸς διὰ τὴν ἁμαρτίαν σου, καθὼς παιδεύουσιν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς τοὺς χειροδίκας διὰ τὴν τούτων τόλμην. Θέλεις ἐκδίκησιν; μὴ βλάψῃς μηδὲ ἐκδικηθῇς, μηδὲ μισήσῃς τὸν ἀδικήσαντά σε, ἀλλὰ συγχώρησον, καὶ ἀγάπησον αὐτὸν καὶ εὐεργέτησον· τότε δὲ βλέπεις ἐπ' αὐτῷ τὴν ἐκδίκησιν τοῦ θεοῦ· « Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν, ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ». (Ῥωμ. 12, 20.) Ἐὰν μελετᾷς ταῦτα τὰ ἀληθινὰ μαθήματα, μανθάνεις τὸν τρόπον, διὰ τοῦ ὁποίου συγχωρεῖς τὰ τῶν ἀνθρώπων κατὰ σοῦ παραπτώματα.

Ἄκουσον δὲ καὶ ἄλλο ὑψηλότερον μάθημα, δι' οὗ μανθάνεις πῶς νὰ συγχωρῇς τοὺς ἀδικητάς σου. Ὅταν ἔρχηται ὁ σπορεὺς τῆς ἁμαρτίας, καὶ ζητῇ νὰ σπείρῃ εἰς τὴν

καρδίαν σου τοῦ μίσους τὰ ζιζάνια, τότε ἄνοιξον εὐθὺς τὰ ὄμματα τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἴδε «τὸν ἀρχηγὸν τῆς πίστεως καὶ » τελειωτὴν Ἰησοῦν». Ὕβρισαν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπον, ὅτι ἐστὶ Σαμαρείτης καὶ δαιμονιζόμενος· ἐσυκοφάντησαν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι, λέγοντες, ὅτι «διὰ τοῦ ἄρχοντος τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια»· ὁ Ἰούδας ὁ μαθητὴς αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν εἰς θάνατον διὰ τριάκοντα ἀργύρια. Ὅταν ἔρχηται εἰς τὸν νοῦν σου ὁ λογισμὸς τῆς ἐκδικήσεως, τότε ἄνοιξον τὰ ὄμματα τῆς καρδίας σου, καὶ ἴδε τὸ πάθος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ῥαπίσματα, μάστιγας, ἐμπτύσματα, φραγγελώσεις, πορφυροῦν ἱμάτιον εἰς τοὺς ὤμους, ἀκάνθινον στέφανον εἰς τὴν κεφαλήν, κάλαμον εἰς τὴν δεξιάν. Ὅταν θέλῃς ἐκδίκησιν κατὰ τῶν ἀδικησάντων σε, τότε ἀναβίβασον τὸν νοῦν σου εἰς τὸ ὄρος τοῦ Γολγοθᾶ· ἐκεῖ βλέπεις τὸν θεάνθρωπον ἐσταυρωμένον ἐν μέσῳ δύο λῃστῶν, καὶ πεπληγωμένον ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν· ἐκεῖ βλέπεις τὸ αἷμα τὸ ῥέον ἐκ τῶν πληγῶν, καὶ τὸν ἠγαπημένον αὐτοῦ μαθητὴν παρεστῶτα, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ τὰ σπλάγχνα κοπτομένην, καὶ θρηνῳδοῦσαν, καὶ κλαίουσαν· ἐκεῖ βλέπεις τὴν χολὴν καὶ τὸ ὄξος· ἐκεῖ ἀκούεις καὶ τὸ πῶς ἐκδικεῖται ὁ θεάνθρωπος τοὺς ὑβριστάς, τοὺς συκοφάντας, τοὺς προδότας, τοὺς ἐμπαίκτας, τοὺς βασανιστὰς καὶ σταυρωτὰς αὐτοῦ· ἄνοιξον τὰ ὦτά του, καὶ ἄκουσον τὸν τρόπον τῆς ἐκδικήσεως· «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ » γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι». Ποίαν ἀπόκρισιν ἔχεις πρὸς ταῦτα; τίποτε ὅμοιον ἔπαθες ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ διὰ τοῦτο οὐ θέλεις συγχωρῆσαι αὐτοῖς;

Ἑβρ. 12, 2. — Ἰωάν. 8, 48. — Ματ. 9, 34. — αὐτ. 26, 15. — Λουκ. 23, 34.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, λέγεις, οὐκ ἦν μόνον ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ θεός· ναί, ἀληθῶς· ἀλλ' αὐτὸς ἔπαθε, λέγει ὁ μακάριος Πέτρος, «ὑπὲρ ὑμῶν, ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμ» μόν, ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴχνεσιν » αὐτοῦ». Περὶ δὲ τούτου οὐκ ἔχεις ἓν μόνον παράδειγμα, τὸ τοῦ θεανθρώπου· ἔχεις παραδείγματα μυρία ἀνθρώπων. Οὐκ ἦσαν ἄνθρωποι οἱ ἀπόστολοι; καὶ ὅμως αὐτοί, ὑβριζόμενοι, ηὐλόγουν· διωκόμενοι, ὑπέμενον· βλασφημούμενοι, παρεκάλουν. Οὐκ ἦσαν ἄνθρωποι τοσοῦτον πλῆθος μαρτύρων; καὶ ὅμως αὐτοὶ ἐσυγχώρησαν τοὺς βασανίσαντας αὐτοὺς διὰ δριμυτάτων βασάνων, καὶ τελευταῖον φονεύσαντας αὐτοὺς ἀδίκως καὶ ἀσπλάγχνως. Οὐκ ἦν ἄνθρωπος ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος; καὶ ὅμως ἔκλινε τὰ γόνατα, καὶ προσευχήθη ὑπὲρ τῶν λιθαζόντων αὐτόν, «Κύριε, εἰπε, » μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. » Καὶ τοῦτο εἰπών, ἐκοιμήθη». Ἐὰν τὰ παραδείγματα ταῦτα ἔχῃς πάντοτε ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν σου, μανθάνεις τὸν τρόπον, δι' οὗ εὔκολα συγχωρεῖς τοὺς ἀδικοῦντάς σε.

1. Πέτρ. 2, 21. — 1. Κορ. 4, 12, 13. — Πράξ. 7, 60.

Δυστυχεῖς ἀληθῶς καὶ ἀναπολόγητοι εἰσὶν οἱ μνησίκακοι. Ὁ θεῖος ἀπόστολος Παῦλος, πεπληροφορημένος ὤν, ὅτι τὸ μῖσος, ὅσον ὁ καιρὸς προχωρεῖ, τοσοῦτον στερεοῦται, καὶ εἰδώς, ὅτι ἡ ὥρα τοῦ θανάτου ὡς κλέπτης ἔρχεται, παρήγγειλεν, ἵνα εἰρηνοποιώμεθα μετὰ τῶν παροργισάντων ἡμᾶς πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, τοῦ ἀνατείλαντος κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν παρωργίσθημεν· «Ὁ ἥλιος μὴ ἐπι-

Ἐφεσ. 4, 26.

» δυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν ». Ἐπειδὴ δὲ ὁ μνησίκακος οὐδέποτε φροντίζει, ἵνα εἰρηνευθῇ καὶ ἀγαπηθῇ μετὰ τοῦ παροργίσαντος αὐτόν, τὸ μῖσος αὔξει καὶ στηρίζεται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· ὅθεν ἐὰν μὲν ὁ θάνατος δώσῃ καιρὸν μετανοίας, αὐτὸς οὐ δύναται εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐκριζῶσαι αὐτὸ ἀπὸ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ· ἐὰν δὲ ἁρπάσῃ αὐτὸν ἐξαίφνης, ἀποθνήσκει μνησικακῶν, καὶ ἀσυγχώρητος ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ.

Φρίκη μὲ περικαταλαμβάνει, ὅταν ἀναγινώσκω τὴν ἀπόφασιν τοῦ θεοῦ, ἣν ἔγραψεν ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖθεν ἀντλήσας τῆς ἀληθείας τὰ νάματα· « Πᾶς λέγει, ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, » ἀνθρωποκτόνος ἐστί· καὶ οἴδατε, ὅτι πᾶς » ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν » αὐτῷ μένουσαν ». Μετὰ ταῦτα ποία ἐλπὶς σωτηρίας μένει εἰς τὸν μνησίκακον; (1. Ἰωάν. 3, 15.)

Κύριε τοῦ ἐλέους, ἐλέησον τὸ πλάσμα σου, ἐκρίζωσον ἐκ τῶν καρδιῶν ἡμῶν τὸ ψυχοφθόρον μῖσος, καὶ ἐμφύτευσον τὴν ψυχοσωτήριόν σου ἀγάπην καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν συμπάθειαν, δι' ἧς εἶπας, ὅτι ἐξαλείφεις τὰ ἁμαρτήματα ἡμῶν· καὶ καταξιοῖς ἡμᾶς τῆς ἀπειράντου σου δόξης καὶ μακαριότητος· « Ἐὰν ἀφῆτε τοῖς ἀν» θρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει » καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ». (Ματ. 6, 14.)

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΒ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Τὰ μαθήματα τῆς τελειότητος τὰ διδασκόμενα ὑπὸ τοῦ σημερινοῦ εὐαγγελίου τοὺς μὲν μακαρίους ἀποστόλους τοσοῦτον ἐξέπληξαν, ὥστε ἐξεβόησαν τὸ « Τίς ἄρα » δύναται σωθῆναι »; (Ματ. 19, 25.) τὸν δὲ παραβάτην Ἰουλιανόν, ὅστις ἀποστὰς τῆς πίστεως, καὶ τῶν φρενῶν αὐτοῦ ἀπέστη, τοσοῦτον κατέπληξαν, ὥστε ἐτόλμησε καὶ εἶπεν, ὅτι ἡ τούτων ἐκπλήρωσις ἐστὶν ἔργον ἀδύνατον. Τί δὲ ἄρα περὶ τούτων συλλογίζονται οἱ σημερινοὶ Χριστιανοί; Ἴσως οἱ μὲν ἐκπλήττονται ὡς οἱ ἀπόστολοι, οἱ δὲ ἀπιστοῦσιν ὡς ὁ Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης καὶ ἄπιστος. Ἀλλὰ μετὰ τοσαῦτα παραδείγματα ἐκείνων, οἵτινες, καταφρονήσαντες πλούτου καὶ δόξης, ἔφθασαν εἰς τὴν εὐαγγελικὴν τελειότητα, καὶ ἐκείνων, οἵτινες, πλούσιοι ὄντες καὶ ἔνδοξοι, πάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ ἐφύλαξαν, καὶ τῆς οὐρανίου ζωῆς καὶ βασιλείας κληρονόμοι γεγό-

νασιν, οὐδὲ ἡ ἔκπληξις, οὐδὲ ἡ ἀπιστία ἔχει τόπον. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ ἔργον ἐστὶ δυσκολώτατον καὶ σχεδὸν ἀδύνατον κατὰ τὰς φυσικὰς τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεις· τὸ αὐτὸ δέ ἐστι δυνατὸν καὶ εὔκολον τῇ ἐνεργείᾳ τῆς παντοδυνάμου τοῦ θεοῦ χάριτος. Ἀκούσωμεν τὴν ἐξήγησιν ὅλης τῆς εὐαγγελικῆς διηγήσεως, ἵνα καταλάβωμεν πῶς καὶ εἰς ποίους τὰ δύσκολα καὶ ἀδύνατα γίνονται δυνατὰ καὶ εὔκολα.

Ματ. 19, 16. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ νεανίσκος τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, γονυπετῶν αὐτόν, καὶ λέγων· διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ἀγαθὸν ποιήσω, ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον;

Ὁ νεανίσκος οὗτος οὐ μόνον ἦν πλούσιος, ἀλλὰ καὶ ἄρχων, ὡς ἐσημείωσεν ὁ θεηγόρος Λουκᾶς· (Λουκ. 18, 18) ὅτι δὲ προσῆλθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν « Οὐχὶ πειράζων αὐτόν », (Ματ. 22, 35.) ὥσπερ ὁ νομικός, φανερόν ἐστιν ἐκ τῆς εὐλαβείας, μεθ' ἧς προσῆλθε, κλίνας τὰ γόνατα αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· φανερὸν δὲ μάλιστα ἐξ ὧν ἔγραψεν ὁ ἱερὸς Μάρκος, δηλώσας, (Μάρκ. 10, 21.) ὅτι « Ὁ Ἰησοῦς, ἐμβλέψας αὐτῷ, ἠγάπησεν αὐτόν ». Ἐὰν δὲ προσήρχετο μετὰ ὑποκρίσεως καὶ δόλου, οὐκ ἠγάπα αὐτὸν ὁ καρδιογνώστης Χριςός. Οὗτος ὁ νέος ἤκουσεν, ὡς φαίνεται, τὰς τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἀγαθοεργίας καὶ εὐεργεσίας, ἔτι δὲ καὶ ὅτι διδάσκει μαθήματα περὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς· ὅθεν ἦλθε πρὸς αὐτόν, ἵνα ἀκούσῃ καὶ μάθῃ τίνι τρόπῳ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν. Ἐπίστευεν οὖν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶ διδάσκαλος καὶ ἀγαθός, οὐχὶ δέ, ὅτι ὁ αὐτός ἐστι καὶ θεός. Τοῦτο ἐφανέρωσεν ἡ ἀπόκρισις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός· εἰ δὲ θέλῃς εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωήν, τήρησον τὰς ἐντολάς. (Ματ. 19, 17.)

Ἐὰν ὁ νεανίσκος ἐπίστευεν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἐστι θεός, οὐκ ἔλεγε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς τὸ « Τί με λέγεις ἀγαθόν »; εἶπε δὲ τοῦτο, ὡς ἂν εἰ ἔλεγε· Σὺ μὴ πιστεύων, ὅτι εἰμὶ θεός, διὰ τί με λέγεις ἀγαθόν; Οὐ μόνον ἄνθρωπος, ἀλλ' οὐδὲ ἄγγελος ἐστὶ φύσει ἀγαθός· διότι καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ ἄγγελοι ἔχουσι τὴν ἀγαθότητα οὐ κατὰ φύσιν, ἀλλὰ κατὰ χάριν, οὐδὲ ὑπερτελείαν, ἀλλ' ἀτελῆ, συγκρινομένην τῇ τοῦ θεοῦ ἀγαθότητι· εἷς δὲ καὶ μόνος ὁ θεὸς κατὰ φύσιν, ἔχει ὑπερτελείαν καὶ ἀμετάτρεπτον τὴν ἀγαθότητα, πηγὴ ἀγαθότητος ὢν καὶ πάσης ἀγαθοσύνης χορηγός. Ταῦτα οὖν νουθετικῶς ἅμα καὶ ἐλεγκτικῶς εἰπὼν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἀποκρίνεται ἔπειτα εἰς τὸ ἐρώτημα αὐτοῦ, λέγων· ἐὰν θέλῃς εἰσελθεῖν εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν, φύλαξον τὰς ἐντολάς. Ἐκ τούτων μανθάνομεν πρῶτον μέν, ὅτι ἀναγκαία ἐστὶν ἡ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν σωτηρίαν· θέλησις δὲ ἐλευθέρα, καὶ οὐχὶ βεβιασμένη· « Εἰ δὲ θέλῃς » ἐὰν θέλῃς· δεύτερον δέ, ὅτι ἡ μόνη θέλησις τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἐξαρκεῖ, ἀλλ' ἀναγκαία ἐστὶ καὶ ἡ φυλακὴ τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ· « Τήρησον τὰς ἐντολάς »· τρίτον, ὅτι, ὅστις θέλῃ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ, φυλάξῃ δὲ τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ, ἐκεῖνος ἀναμφιβόλως σώ-

ζεται· « Εἰ δὲ θέλῃς εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωήν, » τήρησον τὰς ἐντολάς. » Τί δὲ πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ νεανίσκος;

Ματ. 19, 18. Λέγει αὐτῷ, ποίας; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε, τὸ οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυ- 19. ρήσεις· τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα, καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.

Ἐνόμιζεν ὁ νέος ἐκεῖνος, ὅτι ἄλλη ἀρετὴ καὶ οὐχὶ ἡ ἐκπλήρωσις τῶν ἐν τῷ νόμῳ τοῦ Μωϋσέως θείων ἐντολῶν εἰσάγει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν· διὸ ἐξ ἀρχῆς μὲν ἠρώτα· « Τί ἀγαθὸν ποιήσω, ἵνα ἔχω » ζωὴν αἰώνιον »; ἔπειτα πάλιν ἠρώτησε, καὶ ποῖαι εἰσὶν αἱ ἐντολαὶ αἱ εἰσάγουσαι εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν; Ὁ δὲ Κύριος προβάλλει αὐτῷ συντόμως αὐτὰς τὰς τοῦ θεοῦ ἐντολὰς τὰς ἐν τῷ νόμῳ τοῦ Μωϋσέως πλατύτερον περιεχομένας. Βλέπε δὲ τὴν τοῦ Κυρίου ἄπειρον σοφίαν· ἐπειδὴ προηγεῖται ἡ ἀποχὴ τῶν κακῶν τῆς κατορθώ- (Ψαλ. 33, 14.) σεως τοῦ ἀγαθοῦ κατὰ τὸ « Ἔκκλινον ἀπὸ » κακοῦ, καὶ ποίησον ἀγαθόν », πρὸς τούτοις δὲ εὐκολωτέρα ἐστὶν ἡ φυγὴ τῆς ἁ- (Βασιλ. εἰς τὴν Σειρ.) μαρτίας ἤπερ ἡ κατόρθωσις τῆς ἀρετῆς· διὰ τοῦτο πρῶτον προβάλλει τὰς ἐντολὰς τὰς διδασκούσας τὴν φυγὴν τῶν ἁμαρτημάτων, λέγων· « Οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύ- » σεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις »· ἔπειτα τὰς ἐντολάς, δι' ὧν κατορθοῦται ἡ ἀρετή· « Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μη- » τέρα, καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς » σεαυτόν ».

Λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος· πάντα (Ματ. 19, 20.) ταῦτα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου· τί ἔτι ὑστερῶ;

Ταῦτα ἔλεγεν, οὐχ ὑποκρινόμενος, οὐδὲ (Χρυσ. εἰς τὴν Σειρ.) ὡς πειράζων τὸν Ἰησοῦν Χριστόν· ἐὰν ὑποκριτὴς ἦν καὶ ψεύστης, οὐκ ἠγάπα αὐτὸν ὁ Χριστός· ἀληθῶς δὲ ἐκ παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας ἐφύλαξε τὰς τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου ἐντολάς· λογιζόμενος ὅμως τῆς ἀνταποδόσεως τὸ μεγαλεῖον, ὀλίγος καὶ οὐκ ἀντάξιος τῆς αἰωνίου ζωῆς ἐφαίνετο αὐτῷ ὁ ὑπὲρ τῆς φυλακῆς τῶν ἐντολῶν καταβαλλόμενος πρόσκαιρος κόπος· διὸ ὑποπτευόμενος, ὅτι χρείαν ἔχει καὶ ἄλλων κατορθωμάτων, ἠρώτα, λέγων· « Τί ἔτι ὑστερῶ; » τί μοι λείπει ἔτι, ἵνα ἄξιος γένωμαι τῆς αἰωνίου ζωῆς;

Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· εἰ θέλῃς (Ματ. 19, 21.) τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς· καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι.

Σώζει ναὶ τὸν εἰς Χριστὸν πιστεύοντα ἡ φυλακὴ τῶν θείων ἐντολῶν τῶν ἐν τῷ Μωσαϊκῷ νόμῳ, καὶ εἰσάγει αὐτὸν εἰς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ὡς φανερόν ἐστιν ἐκ τούτων τῶν λόγων τοῦ Κυρίου· « Εἰ θέλῃς » εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωήν, τήρησον τὰς ἐν- » τολάς »· οὐ δύναται δὲ ἀναβιβάσαι αὐτὸν εἰς τὴν τελειότητα, τὴν ὑπὸ τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου διδασκομένην. Ἐπιβεβαιοῖ τοῦτο ὁ θεηγόρος Παῦλος, λέγων· « Οὐδὲν γὰρ ἐ- (Ἑβρ. 7, 19.) » τελείωσεν ὁ νόμος· σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νό- » μος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν (αὐτ. 10, 1.)

» τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, κατ' ἐνιαυ-
» τὸν ταῖς αὐταῖς θυσίαις, ἃς προσφέρου-
» σιν εἰς τὸ διηνεκές, οὐδέποτε δύναται τοὺς
» προσερχομένους τελειῶσαι ». Σημείωσε δὲ, ὅτι ἄλλη ἡ δόξα τῶν σεσωσμένων, καὶ ἄλλη ἡ δόξα τῶν καταξιωθέντων τῆς εὐαγγελικῆς τελειότητος, ἤγουν τῶν ἁγίων· διότι εἰς μὲν τοὺς φύλακας τῶν ἐντολῶν ἐπηγγέλθη ὁ Κύριος τὴν εἴσοδον εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν· « Εἰ δὲ θέλῃς εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωήν, τή-
» ρησον τὰς ἐντολάς »· εἰς δὲ τοὺς τελείους, « Θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ », ἤγουν ὑπερβάλλουσαν οὐράνιον δόξαν· « Καὶ ἕξεις
» θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ ». Οἱ τέλειοι, ἤγουν οἱ ἅγιοι, οὐ μόνον κληρονομοῦσι τὴν αἰώνιον ζωὴν ὡς καὶ οἱ σεσωσμένοι, ἀλλὰ καὶ ἀπολαμβάνουσι τοὺς θησαυροὺς τῆς θείας δόξης· τοῦτο δέ ἐστιν, ὅπερ ἀλλαχοῦ εἶπεν ὁ σωτὴρ ἡμῶν· « Ἐγὼ ἦλθον, ἵνα ζωὴν ἔχωσι,
» καὶ περισσὸν ἔχωσιν », ἤγουν, ἵνα ἔχωσιν οἱ ἅγιοι οὐ μόνον τὴν αἰώνιον ζωήν, καθὼς καὶ οἱ σεσωσμένοι, ἀλλὰ καὶ ἔτι πλέον, τουτέςι τὴν πλουσιωτάτην ἀπόλαυσιν τῆς θείας δόξης. Ὅτι δὲ βαθμοί εἰσι δόξης καὶ μακαριότητος, αὐτὸς ὁ Κύριος ἐφανέρωσεν, εἰπών· « Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου πολ-
» λαὶ μοναὶ εἰσί ». Καθὼς δὲ πάντες οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἐπίσης βλέπουσι τὸ αὐτὸ φῶς, ἀλλ' οἱ μὲν περισσότερον, οἱ δὲ ὀλιγώτερον, κατ' ἀναλογίαν τῆς δυνάμεως τῶν ὀμμάτων αὐτῶν· οὕτως οὐδὲ πάντες οἱ δίκαιοι ἐπίσης ἀπολαμβάνουσι τῆς αὐτῆς δόξης τοῦ θεοῦ, ἀλλ' οἱ μὲν περισσοτέρας, οἱ δὲ ὀλιγωτέρας, κατὰ ἀναλογίαν τῶν ἐναρέτων κατορθωμάτων αὐτῶν. Ἐκ τούτων μανθάνομεν, ὅτι ἡ μὲν φυλακὴ τῶν ἐντολῶν τοῦ νόμου τοσοῦτον ἀναγκαία ἐστίν, ὥςε οὐδεὶς χωρὶς αὐτῆς δύναται σωθῆναι· ἡ δὲ τελειότης ἡ εὐαγγελικὴ ἐςὶν ἔργον οὐκ ἀναγκαῖον πρὸς σωτηρίαν, ἀλλὰ προαιρετικόν, ὑπερβαλλούσης δόξης πρόξενον. Ἐὰν μὲν φυλάξω τὰς ἐντολάς, σώζομαι· ἐὰν δὲ παραβῶ αὐτάς, κολάζομαι· ἐὰν μὲν ἀναβῶ εἰς τὴν εὐαγγελικὴν τελειότητα, γίνομαι τέλειος μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἅγιος, « Καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι », καὶ ὑπερδοξάζομαι ἐν οὐρανοῖς, « Καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν
» οὐρανῷ »· ἐὰν δὲ μείνω ἐστερημένος τῆς τελειότητος, σώζομαι, ἀλλ' οὐ γίνομαι ἅγιος, οὐδὲ ὑπερδοξάζομαι. Ἐπιβεβαιοῖ ταῦτα ὁ μέγας θεολόγος Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, λέγων· « Τῆς ἡμετέρας νομοθεσίας τὰ μὲν
» ἀνάγκην ἔχει τοῖς ἐπιταττομένοις, ἃ καὶ
» μὴ φυλάττουσι κίνδυνος· τὰ δὲ οὐκ ἀνάγ-
» κην, αἵρεσιν δέ, ἃ φυλάττουσι μὲν τιμὴν
» καὶ ἀντίδοσιν, μὴ φυλάττουσι δέ, οὐδ' ὅν-
» τιν' οὖν κίνδυνον »· καὶ μετ' ὀλίγα· « Ὥ-
» σπερ γὰρ οὐχ ὅστις οὐ κολάσεως ἄξιος,
» ἤδη καὶ ἀναῤῥήσεως, οὕτως οὐχ ὅστις
» ἀναῤῥήσεως, ἤδη καὶ τιμωρίας ». Βλέπε δὲ πῶς δι' ὀλίγων ῥημάτων περιέγραψεν ὁ θεάνθρωπος τὴν τελειότητα· Πώλησον, λέγει, τὰ ὑπάρχοντά σου, καὶ δὸς αὐτὰ τοῖς πτωχοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι, ἤγουν, γενοῦ μιμητής μου. Φανερὸν δέ ἐστιν, ὅτι ὁ ξένος τοῦ κόσμου καὶ μιμητὴς τῶν ἀρετῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ τέλειος, καὶ οὐράνιος, καὶ ἅγιος. Τί δὲ ἀπεκρίθη ὁ νεανίσκος, ἀκούσας τὰ περὶ τῆς τελειότητος μαθήματα;

Ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λό-

Ἰωάν. 10, 10.

Αὐτ. 14, 2.

Ναζιανζ. ἐν τῷ Ι. ςηλιτ. λόγ.

Ματ. 19, 22.

γον, ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ νεανίας, ἀπόκρισιν μὲν οὐδεμίαν ἔδωκεν, ἀνεχώρησε δὲ λυπούμενος. Τοῦτο δὲ οὐκ ἔστι παράδοξον· « Οὐ » πάντες, εἶπεν ὁ Κύριος, χωροῦσι τὸν λό» γον τοῦτον », ἤγουν τὸν περὶ τῆς τελειότητος λόγον· « ὁ δυνάμενος χωρεῖν, » χωρείτω· Τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ » σὰρξ ἀσθενής »· ἤθελε τὸ πνεῦμα τοῦ νεανίσκου τὴν τελειότητα, ἠρώτα ποῖον τὸ ὑστέρημα αὐτοῦ, « Τί ἔτι ὑστερῶ; » ἵνα ἀναπληρώσῃ αὐτό, καὶ φθάσῃ εἰς τῆς ἀρετῆς τὸ ὕψος, ἀλλ' ἡ σὰρξ ἠναντιοῦτο· ὁ πολὺς πλοῦτος καὶ ἡ ἀξία ἐκράτουν δεδεμένην τὴν ἑαυτοῦ θέλησιν· ὅθεν ἀνεχώρησε λυπούμενος, ὅτι οὐχ ὑπήκουσε τῇ οὐρανίῳ συμβουλῇ τοῦ διδασκάλου, οὐδὲ κατηξιώθη τῆς χάριτος τῆς εἰς τοὺς τελείους καὶ ἁγίους διδομένης.

(αὐτόθι. 11.) (Ματ. 26, 41.)

Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν· εὐκοπώτερόν ἐστι κάμιλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν.

(Ματ. 19, 23. 24.)

Ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς, ὅτι ὁ νεανίσκος οὐκ ἐχώρησε τὸ περὶ τῆς τελειότητος μάθημα, παύει μὲν τὸν περὶ τούτου λόγον, λαλεῖ δὲ γενικῶς περὶ τῆς τῶν πλουσίων σωτηρίας· καὶ πρῶτον μὲν λέγει, ὅτι δυσκόλως οἱ πλούσιοι σώζονται· ἔπειτα διὰ τοῦ παραδείγματος τῆς ῥαφίδος, ἤγουν τῆς βελόνης, καὶ τῆς καμίλου, ἤγουν τοῦ σχοινίου, δι' οὗ οἱ ναῦται δεσμεύουσι τὴν ἄγκυραν, τοσοῦτον προάγει τὴν δυσκολίαν, ὥστε ἐγγίζει εἰς τὸ ἀδύνατον. Ἀληθῶς δὲ « εὐκοπώτερον ἐςίν », ἤγουν ὀλιγώτερος κόπος ἐστὶν ἀναγκαῖος, ἵνα διέλθῃ τὸ σχοινίον τῆς ἀγκύρας διὰ τοῦ τρυπήματος τῆς βελόνης, τοῦ κόπου τοῦ ἀναγκαίου εἰς τὸν πλούσιον διὰ τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν· διότι τὸ σχοινίον τῆς ἀγκύρας διέρχεται διὰ τοῦ τρυπήματος τῆς βελόνης, ἐὰν κατασκευάσῃς μεγάλην βελόνην, ἔχουσαν τρύπαν μείζονα τοῦ πάχους τοῦ σχοινίου· τοῦτο δὲ οὐ ζητεῖ μέγαν κόπον· πόσους δὲ ἀγῶνας καὶ κόπους ἀναγκαῖον ἐςίν, ἵνα καταβάλλῃ ὁ πλούσιος καὶ ὁ ἄρχων ὁ ἐν τρυφαῖς καὶ ἐξουσίᾳ καὶ ἀναπαύσεσι ζῶν, ἵνα μὴ δουλωθῇ ὑπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς σαρκός; πόσην προσοχὴν καὶ κόπον, ἵνα μὴ πέσῃ εἰς τὴν παγίδα τῆς πλεονεξίας, ἢ τῆς φιλαργυρίας, ἢ τῆς ἀδικίας καὶ δυναστείας; πόσην ἀνδρείαν καὶ μεγαλοψυχίαν, ἵνα μὴ νικηθῇ ὑπὸ τῆς ματαιότητος τοῦ κόσμου, τῆς διὰ παντὸς αὐτὸν περικυκλούσης; ἀληθῶς τοῦτο ἐστὶν ἀδύνατον χωρὶς τῆς θείας βοηθείας καὶ ἀντιλήψεως.

(Κύριλλ. εἰς τὴν Σειρ.) (Χρυσ. αὐτ.)

Ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐξεπλήσσοντο σφόδρα λέγοντες, τίς ἄρα δύναται σωθῆναι;

(Ματ. 19, 25.)

Ἐθαύμαζον, καὶ ἐξίσταντο οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ταῦτα ἀκούσαντες· ἐπειδὴ ἔβλεπον μόνον τὴν δύναμιν τῆς φύσεως, οὐκ ἐπέβλεψαν δὲ καὶ ἐπὶ τὸ κράτος καὶ τὴν ἰσχὺν τῆς παντοδυνάμου χάριτος. Ἐπειδὴ δὲ αὐτοὶ μὲν ἦσαν πτω-

χοί, ὁ δὲ λόγος ἐπέβλεπεν ἐπὶ τοὺς πλουσίους, διὰ τί ἐξεβόησαν τὸ « τίς ἄρα δύναται » σωθῆναι »; ἔδειξαν διὰ τούτου, ὅτι ἔκτοτε ἀνέλαβον τὴν ποιμαντικὴν ἐπιστασίαν καὶ φροντίδα περὶ τῆς σωτηρίας παντὸς τοῦ κόσμου.

Χρυσ. εἰς τὴν Σειρ.

Ματ. 19, 26. Ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατον ἐστί, παρὰ δὲ θεῷ πάντα δυνατὰ ἐστί.

Τὸ θεῖον ὄμμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ τὸ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐνατενίσαν καὶ τὰ ζωηρὰ καὶ θεοπρεπῆ αὐτοῦ λόγια ἔλυσαν τὴν ἀπορίαν, καὶ ἔπαυσαν τὴν ἔκπληξιν αὐτῶν. Τοῦτο δέ, λέγει, ὅπερ ἐςὶν ἀδύνατον εἰς τὴν δύναμιν τοῦ ἀνθρώπου, δυνατὸν ἐστὶν εἰς τὸν παντοδύναμον θεόν. Ὁ μὲν ἄνθρωπος ὁ πλούσιος, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ πτωχός, ἰδίᾳ δυνάμει οὐ δύναται σωθῆναι, δύναται δὲ σωθῆναι ὑπὸ τῆς παντοδυνάμου δεξιᾶς ὁδηγούμενος καὶ βοηθούμενος.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΒ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ματ. 19, 21.

Ὅστις στοχασθῇ ταῦτα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ τὰ λόγια « Εἰ θέλῃς τέλειος εἶναι, ὕπαγε » πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς » πτωχοῖς », ἐκεῖνος πιστεύει καὶ πείθεται, ὅτι ἡ πτωχεία ἀναβιβάζει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν τελειότητα· πείθεται, λέγω, ὅτι ὁ μὲν πτωχὸς γίνεται τέλειος εἰς τὴν ἀρετήν, ὁ δὲ πλούσιος μένει πάντοτε ἀτελὴς εἰς τῆς ἀρετῆς τὰ κατορθώματα. Ἀληθῶς δὲ βλέπομεν, ὅτι ὁ πλούσιος εὔκολα καταχρημνίζεται εἰς ἐκεῖνα τὰ ἁμαρτήματα, εἰς τὰ ὁποῖα πολλὰ δύσκολα περιπίπτει ὁ πτωχός· ἡ πολυποικιλία τῶν ἐκλεκτῶν βρωμάτων, τὸ πλῆθος τῶν πολυειδῶν ποτῶν, ἡ σωματικὴ ἀνάπαυσις καὶ ἡ τρυφή, φλογερὰς ἀνάπτουσι σαρκὸς ἐπιθυμίας· ἡ ξηροφαγία καὶ ὑδροποσία, ἡ κακουχία καὶ οἱ σωματικοὶ κόποι μαραίνουσι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν τὴν φλόγα· τὰ πρῶτα μετέρχονται οἱ πλούσιοι, τὰ δεύτερα οἱ πτωχοί· ὅθεν ὁ μὲν πλούσιος εὔκολα περιπίπτει εἰς τῆς σαρκὸς τὰ ἁμαρτήματα, ὁ δὲ πτωχὸς δύσκολα γίνεται ἀσελγής. Ἡ μεγαλοπρέπεια τοῦ πλούτου, ἡ περιποίησις καὶ οἱ ἔπαινοι καὶ ἡ κολακεία τῶν ἀνθρώπων ἐξεγείρουσι σφοδρὰ τῆς ὑπερηφανείας τὰ κύματα· ἡ εὐτέλεια τῆς πτωχείας, ἡ παραδρομὴ καὶ ὁ ἐξευτελισμὸς καὶ ἡ περι-

φρόνησις τῶν ἀνθρώπων βυθίζουσι τὴν ψυχὴν εἰς τὸ βάθος τῆς ταπεινώσεως· τὰ πρῶτα περιστοιχοῦσι τοὺς πλουσίους, εἰς τὰ δεύτερα ὑπόκεινται οἱ πτωχοί· διὰ τοῦτο ὁ μὲν πλούσιος εὔκολα γίνεται ὑπερήφανος· πτωχὸν δὲ ὑπερήφανον δύσκολα εὑρίσκεις. Ἡ καρδία τοῦ πλουσίου ἔχει δεσμοὺς πολλοὺς καὶ μεγάλους· δεσμεύει αὐτὴν ὁ πόθος τοῦ χρυσίου, δεσμεύει αὐτὴν ἡ ἀστραπὴ τῶν πολυτίμων λίθων καὶ τῶν λαμπρῶν κειμηλίων, δεσμεύει αὐτὴν ἡ καρποφορία τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν ἀμπελώνων, δεσμεύει αὐτὴν ἡ μεγαλοπρέπεια τῶν παλατίων καὶ ἡ ὑπηρεσία τῶν δούλων· ὅσα πράγματα ἔχει, τόσοι δεσμοὶ γίνονται τῆς καρδίας αὐτοῦ, καὶ τόσοι δεσπόται· τοῦ πτωχοῦ ἡ καρδία οὐδένα δεσμὸν ἔχει καὶ οὐδένα δεσπότην, ἐπειδὴ οὐδὲν ἔχει δυνάμενον δεσμεῦσαι ἢ ὑποδουλῶσαι τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Ἡ ἀγάπη τοῦ πλουσίου ἐστὶ κεκολλημένη καὶ προσηλωμένη εἰς τὸν πλοῦτον αὐτοῦ· ἡ ἀγάπη τοῦ πτωχοῦ ἐστιν ἐλευθέρα καὶ ἀδούλωτος· διὰ τοῦτο ὁ μὲν πλούσιος πολλὰ δύσκολα προσφέρει τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς τὸν θεόν, πολλὰ δύσκολα ἀγαπᾷ αὐτὸν τελείᾳ ἀγάπῃ· ὁ πτωχὸς μετὰ μεγάλης εὐκολίας ἀγαπᾷ τὸν θεὸν ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ διανοίας καὶ ἰσχύος. Ἐπειδὴ δὲ ὅπου λείπει ἡ τελεία ἀγάπη, ἐκεῖ λείπει τῶν ἀρετῶν ἡ τελειότης· διὰ τοῦτο ὁ μὲν πλούσιος πολλὰ δύσκολα γίνεται τέλειος, ὁ δὲ πτωχὸς εὐκολώτερα ἀναβαίνει εἰς τὴν ἐνδεχομένην τοῖς ἀνθρώποις τελειότητα· διὰ τοῦτο οὖν εἶπεν ὁ Κύριος ἡμῶν, « Εἰ θέλῃς τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς ».

Ἀλλ' ὁ θεός, λέγεις, ἐποίησε καὶ τὸν πλούσιον καὶ τὸν πτωχόν· « Πλούσιος καὶ πτωχὸς συνήντησαν ἀλλήλοις, ἀμφοτέρους δὲ ὁ Κύριος ἐποίησε ». (Παροιμ. 22, 2.) Πῶς οὖν ὁ θεός, ὅστις ἐστὶ πατὴρ πάντων καὶ ἐπίσης ἀγαπᾷ πάντας, ἐπίσης θέλει πάντας σωθῆναι, τοῦτον μὲν καταστήσας πλούσιον, ἐστενοχώρησεν εἰς αὐτὸν τὴν ὁδὸν τῆς οὐρανίου βασιλείας, ἐκεῖνον δὲ ἀναδείξας πτωχόν, ἐπλάτυνεν ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ παραδείσου τὸν δρόμον; διὰ τί ὁ θεὸς τόσον ἄνισα διεμέρισε τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ; διὰ τί οὐκ ἐποίησε πάντας πλουσίους, ἢ κἂν πάντας πτωχούς; Ἐπειδὴ ἐπίσης ἀγαπᾷ πάντας καὶ ἐπίσης θέλει πάντων τὴν σωτηρίαν, διὰ τοῦτο ἐποίησε ταύτην τὴν ἄνισον διανομήν. Ὁ ἄνθρωπος οὐ δύναται ζῆν μόνος, ἔχει χρείαν βοηθοῦ· « Καὶ εἶπε Κύριος ὁ θεός, οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον· ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν ». (Γεν. 2, 18.) Ἔζησάν τινες εἰς τὴν ἔρημον κατὰ μόνας, ἀλλὰ πολλὰ ὀλίγοι καὶ ἐκλεκτοί, ὑπὸ τῆς θείας χάριτος ἐνδυναμούμενοι, οἵτινες οὐκ ἦσαν ἄνθρωποι τοῦ κόσμου, ἀλλὰ τοῦ οὐρανοῦ, οὐκ ἦσαν ἐπίγειοι ἄνθρωποι, ἀλλ' ὥσπερ οὐράνιοι ἄγγελοι· ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον ὁμηγυρικόν, ἀνάγκην ἔχων τῆς βοηθείας τῶν ἀνθρώπων, διὰ τοῦτο ὁ θεὸς οὐκ ἐπίσης διεμέρισε τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ. Ἐὰν πάντες ἦσαν ἐπίσης πλούσιοι ἢ πάντες ἐπίσης πτωχοί, οὐδὲ ἰατρὸν εἶχες, ἵνα ἰατρεύσῃ τὴν ἀσθένειάν σου, οὐδὲ τεχνίτην, ἵνα ἑτοιμάζῃ τὰ πρὸς τὴν ζωήν σου ἀναγκαῖα, οὐδὲ δοῦλον, ἵνα ὑπηρετήσῃ ταῖς χρείαις σου, καὶ ἀναπληρώσῃ τὰ ὑστερή-

ματά σου· ἐὰν ἐπίσης πάντες ἦσαν πλούσιοι ἢ πτωχοί, οὐδεμίαν εἶχε χρείαν ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου· ἐκ τούτου ἔφευγον οἱ ἄνθρωποι ἀπ' ἀλλήλων, ἐσβύνετο ἡ ἀγάπη, οὐδεμία ὁμήγυρις συνεκροτεῖτο, οὐδεμίαν ἄνεσιν ἔβλεπες ἐπὶ τῆς γῆς· ὅθεν εὔκολα ἐφθείρετο τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. Ἡ δὲ ἀνισότης τῆς διανομῆς συνάπτει καὶ περισφίγγει τοὺς ἀνθρώπους θαυμασίως· ὁ πτωχός, ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τῆς πτωχείας, ἔρχεται εἰς τὸν πλούσιον, ἵνα λάβῃ ἀργύρια· ὁ πλούσιος, μὴ δυνάμενος νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἐργασίας αὐτοῦ, προσκαλεῖ τὸν πτωχὸν εἰς ὑπηρεσίαν αὐτοῦ καὶ βοήθειαν. Ἐκ τούτου συνίστανται καὶ στερεοῦνται τὰ πολίχνια, τὰ χωρία, αἱ πόλεις καὶ τῶν ἀνθρώπων ἡ ὁμήγυρις· ἐκ τούτου τὰ ἀμοιβαῖα βοηθήματα, καὶ ἡ μετάδοσις, καὶ ἡ ἀνάπαυσις, καὶ ἡ ἀσφάλεια, καὶ ὁ πολλαπλασιασμός, καὶ ἡ στερέωσις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· ἐκ τούτου δὲ καὶ ἡ σωτηρία· διότι ὁ μὲν πλούσιος σώζεται διὰ τῆς μεταδόσεως καὶ τῆς ἐλεημοσύνης, ὁ δὲ πτωχὸς διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ ὑπομονῆς.

Ἀλλ' ὁ πλοῦτος, ἀποκρίνεσαι, προξενεῖ τόσα ἐμπόδια εἰς τὴν κατόρθωσιν τῆς ἀρετῆς, ὥστε σχεδὸν ἀδύνατον γίνεται εἰς τὸν πλούσιον τῆς σωτηρίας αὐτοῦ τὸ ἔργον· ὁ πλοῦτος, αὐτὸς καθ' ἑαυτόν, οὐδὲ καλός ἐστιν οὐδὲ κακός· γίνεσαι δὲ καλὸς ἢ κακὸς ὑπὸ τῆς θελήσεώς σου, καθὼς καὶ ἡ γλῶσσά σου· διὰ τῆς γλώσσης σου, ὅταν θέλῃς, ποιεῖς πολλὰ καλά· συμβουλεύεις τὸ ἀγαθόν, προσεύχεσαι, δοξολογεῖς τὸν θεόν, ἑρμηνεύεις τὰς θείας γραφάς, κηρύττεις τὸ εὐαγγέλιον, διδάσκεις τὰ δόγματα τῆς πίστεως, ἐπιστρέφεις τὸν ἁμαρτωλόν, ἐπιστηρίζεις τῆς ἀρετῆς τὸν ἐργάτην· διὰ τῆς αὐτῆς γλώσσης σου ποιεῖς φοβερὰ ἁμαρτήματα, προτρέπεις εἰς τὴν ἀνομίαν καὶ εἰς τὴν ἀδικίαν, κατακρίνεις, ὑβρίζεις, συκοφαντεῖς, ψευδομαρτυρεῖς, προδίδεις, βλασφημεῖς· κινεῖς, λέγω, τὴν γλῶσσάν σου, ὅπως θέλῃς, καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Τὰ αὐτὰ γίνονται καὶ διὰ τοῦ πλούτου· ὅςις μετέλθῃ τὸν πλοῦτον καλῶς, ἐκεῖνος ἐργάζεται μεγάλας καὶ πολλὰς ἀρετάς· τίς χορτάζει τὸν πεινῶντα, καὶ ἐνδύει τὸν γυμνόν; ὁ πλούσιος· τίς ἀντιλαμβάνεται τοῦ ὀρφανοῦ, καὶ προστατεύει τῆς χήρας; ὁ πλούσιος· τίς ἐξαγοράζει τὸν αἰχμάλωτον, καὶ ἐλευθεροῖ τὸν διὰ τὸ χρέος ἐν τῇ φυλακῇ βασανιζόμενον, καὶ σώζει παρθένους κινδυνευούσας, καὶ κτίζει θεοῦ θυσιαστήρια, καὶ στολίζει ἐκκλησίας; ὁ πλούσιος. Ὅταν δὲ ὁ πλούσιος μετέλθῃ κακῶς τὸν πλοῦτον, τότε κατακρημνίζεται εἰς φοβερὰ ἀνομήματα· γίνεται ὑπερήφανος, κοιλιόδουλος, ἀσελγής, πλεονέκτης, φιλάργυρος, δυναςεύει ἀδίκως τὸν ἀδύνατον, καταδιώκει τὸν ὀρφανόν, κατατρέχει τὴν χήραν, ἁρπάζει τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, ἐπιβουλεύει παντοιοτρόπως, βλάπτει ἀνυποστόλως. Βλέπετε λοιπόν, ὅτι τὸ πᾶν ἵσταται οὐχὶ εἰς τὴν δύναμιν τοῦ πλούτου, ἀλλ' εἰς τὴν θέλησιν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀλλ' ὁ πλοῦτος, λέγεις, ἐκνευρίζει καὶ αὐτὰς τῆς θελήσεως τὰς δυνάμεις τὰς ἀναγκαίας εἰς τὴν κατόρθωσιν τῆς ἀρετῆς. Ναί, ἀληθῶς· διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Κύριος· « Ἀμὴν » λέγω ὑμῖν, ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰσε» λεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ». Ματ. 19, 23.

διὰ τοῦτο παρέστησε τὴν δυσκολίαν πολλὰ μεγάλην· « Πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκοπώτε-» ρόν ἐστι κάμιλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος » διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν » τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν »· διὰ τοῦτο ἐσυμβούλευσεν, ἵνα, ὅστις θέλει τῆς ἀρετῆς τὴν τελειότητα καὶ τὰ ἐξαίρετα βραβεῖα, καταστάθῃ πτωχός· « Εἰ θέλῃς τέλειος εἶναι, » ὕπαγε πώλησόν σου, τὰ ὑπάρχοντα καὶ » δὸς πτωχοῖς· καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· » καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι ». Ναί, ἀληθῶς ὁ πλοῦτος ἐκνευρίζει τὰς δυνάμεις τῆς θελήσεως· ἀλλ' ὅπου λείπει ἡ δύναμις τῆς φύσεως, ἐκεῖ ὑπερλάμπει τὸ κράτος τῆς χάριτος· « Ἡ γὰρ δύναμίς μου, εἶπεν ὁ θεὸς » εἰς τὸν Παῦλον, ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται ». Ὁ θεός, ὅστις γινώσκει τοὺς πειρασμοὺς τοῦ πλουσίου, ὅταν ἴδῃ εἰς αὐτὸν ἀγαθὴν προαίρεσιν, χορηγεῖ αὐτῷ πλουσίαν τὴν χάριν αὐτοῦ, διὰ τῆς ὁποίας αὐτὸς θριαμβεύει κατὰ τῶν πολέμων τοῦ πλούτου· ἡ δύναμις τῆς χάριτος ποιεῖ δυνατὸν τὸ ἀδύνατον τῆς φύσεως· τοῦτο δὲ ἐδίδαξεν ἡμᾶς τὸ σημερινὸν εὐαγγέλιον· « Παρὰ ἀν-» θρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι, παρὰ δὲ » θεῷ πάντα δυνατὰ ἐστί ».

Ματ. 19, 21. — 1. Κορ. 12, 9. — Ματ. 19, 26.

Ἵνα δὲ μὴ περὶ τούτων ἀμφιβάλλωμεν, καὶ αἰτιάζωμεν τὸν θεὸν τὸν τοῦ πλούτου δοτῆρα, ὡς ποιητὴν τοῦ κακοῦ, προβάλλει ὁ θεὸς εἰς τὰς ἁγίας γραφὰς τύπους πλουσίων διεστραμμένων καὶ πονηρῶν, καὶ παραδείγματα πλουσίων δικαίων τε καὶ ἁγίων. Ἰδοὺ δύο πλούσιοι διεστραμμένοι καὶ κακοί· περὶ μὲν τοῦ ἑνὸς λέγει τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον· « Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος »· περὶ δὲ τοῦ ἄλλου· « Ἀνθρώπου τινὸς πλου-» σίου εὐφόρησεν ἡ χώρα »· ὁ πρῶτος ὑπερήφανος, ἐπειδή, κἂν μὴ ἦν βασιλεύς, ἐνεδιδύσκετο ὅμως βασιλικὰ ἐνδύματα, ἤγουν πορφύραν καὶ βύσσον· κοιλιόδουλος δέ, καὶ εἰς τὰς ἡδονὰς καὶ τρυφὰς τοῦ σώματος ἔκδοτος καὶ κενόδοξος· μαρτυρεῖ τοῦτο ὁ λόγος οὗτος, « Εὐφραινόμενος καθ' » ἡμέραν λαμπρῶς »· ἀνελεήμων καὶ ἄσπλαγχνος καθ' ὑπερβολήν· διότι ἔβλεπε καθ' ἑκάστην τὸν Λάζαρον κατακείμενον ἔμπροσθεν της θύρας τοῦ οἴκου αὐτοῦ, πεινῶντα, ἀσθενῆ, πεπληγωμένον, ἔβλεπε καὶ τοὺς σκύλακας, οἵτινες ἔλειχον τὰς πληγὰς αὐτοῦ, καὶ ὅμως οὐδέποτε εὐσπλαγχνίσθη, οὐδὲ ἠλέησεν αὐτόν· ὁ δεύτερος πλούσιος ἦν πλεονέκτης· « Καθελῶ μου, ἔλε-» γε, τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζονας οἰκοδο-» μήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γεννή-» ματά μου καὶ τὰ ἀγαθά μου »· φίλαυτος ἦν, ἀμετάδοτος, φιλάργυρος, κάτω εἰς τὴν γῆν, ὡς ὁ χοῖρος, διὰ παντὸς νενευκώς, καὶ μηδέποτε ἀνυψῶν τὰ ὄμματα αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν· « Ψυχή, ἔλεγεν, ἔχεις » πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· » ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου »· μωρὸς καὶ ἀνόητος, ἐπειδὴ μὴ εἰδώς, ἐὰν ζήσῃ ἕως τῆς αὔριον, ἐφαντάζετο ἔτη πολλά· « Ἄφρον, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου » ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ ».

Λουκ. 16, 19. — αὐτ. 12, 16. — Λουκ. 16, 19. — αὐτ. 12, 18. — αὐτόθι. 19. — αὐτόθι. 20.

Ἰδοὺ καὶ ἄλλοι δύο πλούσιοι, δίκαιοι, ἅγιοι, ἔνδοξοι ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς· « Ἀβραὰμ δὲ ἦν πλούσιος σφόδρα κτήνεσι » καὶ ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ ». Τίς δὲ ἀγνοεῖ τοῦ Ἀβραὰμ τὰς ἀρετάς; φιλόξενος, ὥστε καὶ ἀγγέλους ἐφιλοξένησε· φιλοδίκαιος, ὥστε οὐδὲν ἔλαβεν ἀπὸ πάντων τῶν πραγ-

Γεν. 13, 2. — αὐτ. 8, 18.

αὐτ 14. 23. μάτων τοῦ βασιλέως Σοδόμων « Ἀποσπαρτίου ἕως σφυρωτῆρος ὑποδήματος »· ὑπήκοος εἰς τὸν θεόν, ὥστε καὶ τὴν μάχαιραν ἔλαβε, καὶ τὴν χεῖρα ἐξέτεινεν, ἵνα σφάξῃ τὸν ἀγαπητὸν αὐτοῦ υἱόν· τοσοῦτον πιστὸς εἰς τὸν θεόν, ὥστε ἡ πίστις αὐτοῦ « ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην », ἤγουν ὡς κατόρθωσις πάσης ἀρετῆς. Τίς ἀμφιβάλλει, ὅτι οὐδεὶς ἐκ πάντων τῶν ἀνθρώπων εὑρέθη τοσοῦτον ἄξιος, ὥστε ὁ μονογενὴς υἱὸς καὶ λόγος τοῦ θεοῦ ἔλαβε σάρκα ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ, ἤγουν ἐκ τῆς ὑπεραγίας παρθένου; τίς οὐ πιστεύει, ὅτι ὁ θεὸς διὰ τὸ ὑπερβάλλον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἐν οὐρανῷ δόξης αὐτοῦ ὠνόμασε τὸν τόπον τῆς αἰωνίου εὐφροσύνης καὶ ἀναπαύσεως κόλπον τοῦ Ἀβραάμ;

αὐτ. 22. 10. αὐτ. 15, 6. Λουκ. 16, 23.

Ἀκούσατε νῦν τί μαρτυρεῖ αὐτὸς ὁ θεὸς περὶ τοῦ Ἰώβ· αὐτὸς ἦν ὑπέρπλουτος, πανευτυχής· « Εὐγενὴς τῶν ἀφ' ἡλίου ἀνατολῶν »· καὶ ὅμως ὑπερέλαμπον ἐν αὐτῷ αἱ ἀρεταί, ἤγουν ἡ ἀλήθεια, ἡ καθαρότης, ἡ δικαιοσύνη, ἡ θεοσέβεια, ἡ τελεία ἀποχὴ παντὸς πονηροῦ ἔργου· « Καὶ ἦν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, λέγει ὁ θεὸς περὶ αὐτοῦ, ἀληθινός, ἄμεμπτος, δίκαιος, θεοσεβής, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος ». Τοσοῦτον ἔλαμπον ἐν αὐτῷ αἱ ἀρεταί, ἤγουν ἡ ἀνδρεία τῆς ψυχῆς, ἡ σταθερότης τῆς γνώμης, ἡ ὑπομονὴ τῆς καρδίας, ἡ πρὸς τὸν θεὸν εὐγνωμοσύνη καὶ τελεία ὑπακοή, ὥστε καὶ παῖδα ἴδιον αὐτοῦ ὁ θεὸς ὠνόμασεν αὐτόν, καὶ ἀνεκήρυξεν αὐτὸν ἀνώτερον κατὰ τὴν ἀρετὴν πάντων τῶν τότε ἀνθρώπων· « Προσέσχες, εἶπε τῷ διαβόλῳ, τῇ διανοίᾳ σου κατὰ τοῦ παιδός μου Ἰώβ; ὅτι οὐκ ἔστι κατ' αὐτὸν ἐπὶ τῆς γῆς; » Πῶς οὖν ἐγένετο εἰς αὐτὸν τὸ ἀδύνατον δυνατόν; ἰδὼν ὁ θεὸς τὴν ἀγαθωτάτην προαίρεσιν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ἔδωκεν αὐτῷ τὴν δύναμιν τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἥτις τοσοῦτον ἐνίσχυεν αὐτόν, ὥστε οὐ μόνον οἱ πειρασμοὶ τοῦ πλούτου, ἀλλὰ καὶ οἱ σφοδροὶ πόλεμοι τοῦ διαβόλου οὐκ ἠδυνήθησαν ὅλως βλάψαι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· ὁ θεὸς ὑπερασπίζετο τῆς ψυχῆς αὐτοῦ διὰ τὴν ἀγαθὴν αὐτοῦ θέλησιν· « Ἰδού, εἶπεν ὁ Κύριος τῷ διαβόλῳ, πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτῷ, δίδωμι ἐν τῇ χειρί σου, ἀλλ' αὐτοῦ μὴ ἅψῃ ».

Ἰωβ. 1, 3. αὐτόθι. 1. αὐτόθι. 8. αὐτόθι. 12.

Ἀλλὰ καὶ τοῦ νεανίσκου τοῦ ὑπὸ τοῦ σημερινοῦ εὐαγγελίου ἱστορηθέντος τὸ παράδειγμα ἀποδεικνύει φανερὰ τοῦ λόγου τὸν σκοπόν· ἄρχων ἦν ὁ νεανίσκος, καὶ κτήματα εἶχε πολλά, τουτέστιν ἦν πολλὰ πλούσιος· καὶ ὅμως ὁ πλοῦτος, κἂν ἐμπόδισεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ χαρίσματος τῆς τελειότητος, ὅμως τῇ τοῦ θεοῦ δυνάμει οὐκ ἠδυνήθη ἐμποδίσαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς φυλακῆς τῶν θείων ἐντολῶν· παιδιόθεν αὐτὸς ἐφύλαξε πάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ· « Πάντα ταῦτα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου ».

Ματ. 19, 20.

Ἀδίκως λοιπόν, ἀδελφοί, αἰτιάζομεν τὸν πλοῦτον ὡς πρόξενον κολάσεως· ὁ πλοῦτος οὐδὲ σώζει, οὐδὲ κολάζει, ἀλλὰ τοῦ πλούτου ἡ χρῆσις ἡ μὲν καλὴ σώζει, ἡ δὲ κακὴ κολάζει. Ματαίως νομίζομεν, ὅτι ἡ πτωχεία γίνεται αἴτιον τῆς ἀρετῆς· ἡ πτωχεία καθ' αὑτὴν οὐδὲ καλή ἐστιν οὐδὲ κακή, ἀλλὰ τῆς πλωχείας ἡ χρῆσις· ἡ καλὴ φέρει εἰς τὴν ἀρετήν, ἡ κακὴ καταχρημνίζει εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Εἰς τὴν θέλησιν λοιπὸν

τοῦ ἀνθρώπου καὶ οὐχὶ εἰς τὸν πλοῦτον ἢ εἰς τὴν πτωχείαν ἵσταται ἡ σωτηρία καὶ ἡ κόλασις· ἐπειδὴ ὁ θεὸς πάντοτε χορηγεῖ τὴν χάριν αὐτοῦ εἰς τὴν καλὴν προαίρεσιν. Ὁ Κύριος ἀνέδειξε καὶ τὸν πλούσιον καὶ τὸν πτωχόν· « Πλούσιος καὶ πτωχὸς συν- » ήντησαν ἀλλήλοις· ἀμφοτέρους δὲ ὁ » Κύριος ἐποίησεν »· ἐκεῖνον ἐποίησε πλούσιον, ἵνα διὰ τῆς χρηςότητος καὶ εὐσπλαγχνίας καὶ ἐλεημοσύνης φύγῃ τὴν κόλασιν· τοῦτον πτωχόν, ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ σταθερότητος καὶ ἀνδρείας κληρονομήσῃ τὴν αἰώνιον βασιλείαν· πάντα δέ, ὅσα ἐποίησεν ὁ θεός, εἰσὶ καλὰ καὶ ὠφέλιμα καὶ σωτήρια· « Καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὰ πάντα, ὅσα » ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν ».

Παροιμ. 22, 2.

Γεν. 1, 31.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΓ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Διὰ τὴν θεοσέβειαν καὶ ἀρετὴν τοῦ Ἀβραὰμ ἐξελέξατο ὁ θεὸς τὸ γένος αὐτοῦ ἐκ πάντων τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ἵνα δι' αὐτοῦ ἀνορθώσῃ ἀπὸ τοῦ ἐξαισίου πτώματος τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἀνακαλέσῃ πρὸς τὴν προτέραν μακαριότητα ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος· εἰς τοῦ Ἀβραὰμ τὸ γένος ἐδόθη « ἡ υἱοθε- » σία, καὶ ἡ δόξα, καὶ αἱ διαθῆκαι, καὶ ἡ » νομοθεσία, καὶ ἡ λατρεία, καὶ αἱ ἐπαγγε- » λίαι ». Ὅταν ὁ υἱὸς καὶ λόγος τοῦ θεοῦ εὐδόκησε κατελθεῖν εἰς τὴν γῆν, ἵνα σώσῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος, τότε οὐδὲ ἀγγελικὴν φύσιν ἔλαβεν· « Οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων » ἐπιλαμβάνεται »· οὐδὲ ἐξ ἄλλου σπέρματος, ἀλλ' ἐκ τοῦ σπέρματος Ἀβραὰμ ἔλαβε σάρκα· « ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπι- « λαμβάνεται ». Μετὰ δὲ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ, ἐκτὸς τῆς ἐκλογῆς, ἤγουν τῶν θείων ἀποστόλων καὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἐκ τοῦ ἑβραϊκοῦ γένους πιστευσάντων εἰς αὐτόν, ἀποστρέφεται ὅλον τὸ ὑπόλοιπον ἑβραϊκὸν γένος, ἐγκαταλείπει αὐτό, καὶ ἀποῤῥίπτει ἀπὸ τοῦ προσώπου αὐτοῦ· ἀντ' αὐτοῦ δὲ εἰσάγει εἰς τὴν θείαν αὐτοῦ χάριν καὶ ἀγάπην, καὶ πλουτίζει τῶν οὐρανίων αὐτοῦ χαρισμάτων, καὶ ἀξιοῖ τῆς ἀθανάτου αὐτοῦ βασιλείας ἄλλο γένος, προλαβὸν ἠλλοτριωμένον ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἀπεξενωμένον, ἤγουν τῶν εἰδωλολατρῶν τὸ γένος, καθὼς περὶ τούτου φανερὰ προεφήτευσεν ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ προφήτης Ὡσηέ, εἰπών, « Καὶ ἀγαπήσω τὴν οὐκ ἠγαπημέ- » νην, καὶ ἐρῶ τῷ οὐ λαῷ μου, Λαός μου » εἶ σύ, καὶ αὐτὸς ἐρεῖ, Κύριος ὁ θεός μου·

Ῥωμ. 9, 4.

Ἑβρ. 2, 16.

Ῥωμ. 11, 7.

Ὠσ. 2, 23.

» εἶ σύ ». Ποῖον δὲ τὸ αἴτιον ταύτης τῆς παραδόξου ἀποστροφῆς καὶ μεταλλαγῆς; ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς διὰ τῆς σήμερον ἀναγνωσθείσης εὐαγγελικῆς παραβολῆς μετὰ πάσης ἀκριβείας ἐδίδαξεν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ παραβολικὰ λόγια χωρὶς ἐξηγήσεως εἰσὶ σχεδὸν ἀκατανόητα, διὰ δὲ τῆς ἑρμηνείας φανερὸν γίνεται εἰς τοὺς προσεκτικοὺς τὸ νόημα αὐτῶν, διὰ τοῦτο μετὰ προσοχῆς ἀκούσατε τὴν ἑρμηνείαν, ἵνα κερδήσητε τὸν καρπὸν τῶν θείων νοημάτων.

Ματ. 21, 33. Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ἄνθρωπός τις ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκε, καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ ληνόν, καὶ ᾠκοδόμησε πύργον· καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν.

Ὁ οἰκοδεσπότης σημαίνει τὸν θεόν, τὸν δεσπότην καὶ Κύριον τοῦ Ἰουδαϊκοῦ γένους καὶ πάσης τῆς κτίσεως· ὠνόμασε δὲ τοῦτον ἄνθρωπον μὲν διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἄκραν αὐτοῦ φιλανθρωπίαν· οἰκοδεσπότην δέ, ἐπειδὴ καθὼς ὁ δεσπότης τοῦ οἴκου προνοεῖ καὶ περιποιεῖται τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ, οὕτω καὶ ὁ τῶν ἁπάντων θεὸς ἐπρονόησε καὶ περιεποιήσατο τὴν τῶν Ἰουδαίων φυλήν· ἀμπελὼν δέ ἐστιν ἡ συναγωγὴ τῶν Ἑβραίων κατὰ τὸν Ἡσαΐαν· « Ὁ γὰρ » ἀμπελὼν Κυρίου Σαβαὼθ οἶκος τοῦ » Ἰσραὴλ »· τοῦτον δὲ τὸν ἀμπελῶνα μετήγαγεν ὁ θεὸς ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ἐφύτευσεν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ὡς ψάλλει ὁ Δαβίδ· « Ἄμπελον ἐξ Αἰγύπτου μετῆρας, » ἐξέβαλες ἔθνη καὶ κατεφύτευσας αὐτήν »· (Ἡσ. 5, 7, Ψαλ. 79, 8.) φραγμὸς δὲ ὁ νόμος, ὡς περιφράττων καὶ ἐμποδίζων αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τῆς τῶν ἀλλογενῶν ἐπιμιξίας· ληνὸς τὸ θυσιαστήριον, ἐν ᾧ οὐχὶ σταφυλαὶ ἐπατοῦντο, οὐδὲ οἶνος διεχεῖτο, ἀλλὰ ζῶα ἐσφάζοντο, καὶ αἷμα περιεῤῥαντίζετο· πύργος ὁ ναὸς ὁ ἐπιστηρίζων καὶ διαφυλάττων τὸν λαόν, ὡς ὁ πύργος τὸν ἀμπελῶνα· γεωργοὶ δὲ οἱ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ γένους πρόεδροι, οἱ ἱερεῖς καὶ διδάσκαλοι, οἵτινες κατ' ἀρχὰς ἀγαθοὶ καὶ ἅγιοι ὄντες, ἐκαλλιέργουν τὰς τῶν Ἰουδαίων ψυχὰς ὡς οἱ ἐπιμελεῖς γεωργοὶ τοὺς ἀμπελῶνας. Ἀλλ' ἀπεδήμησε, λέγει, ὁ οἰκοδεσπότης, ἤγουν ὁ θεός· πῶς δὲ ἀπεδήμησεν ὁ πανταχοῦ παρὼν καὶ τὰ πάντα πληρῶν; Καθὼς ὁ οἰκοδεσπότης, καὶ ὁ ἀμπελών, καὶ ὁ φραγμός, καὶ τ' ἄλλα μεταφορικά εἰσιν, οὕτω καὶ τὸ ἀπεδήμησε μεταφορικόν ἐστι, σημαίνει δὲ τὸ ἐμακροθύμησεν· ἡ ἀποδημία δηλοῖ ἀργίαν ἐργασίας, καθὼς καὶ ἡ μακροθυμία ἀργίαν τιμωρίας· ἐμακροθύμησε δὲ πολλοὺς αἰῶνας ὁ θεός, καὶ οὐκ ἐπαίδευσε τοὺς Ἰουδαίους διὰ τῆς φοβερᾶς καὶ ἐσχάτης τιμωρίας εὐθὺς μετὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

Ματ. 21, 34. Ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ.

Ποῖος ἐστὶν ὁ ἐγγίσας καιρός; ὁ καιρός ἐστι, καθ' ὃν ὁ θεὸς διώρισεν, ἵνα ἀποστείλῃ εἰς τὸν κόσμον τοὺς ἀληθινοὺς αὐτοῦ δούλους, ἤγουν τοὺς ἁγίους προφήτας. Ὅτε οὖν ἐπλησίασεν οὗτος ὁ καιρός, τότε ἀπέστειλεν αὐτοὺς πρὸς τὸ ἰουδαϊκὸν γένος, ἐξόχως δὲ

πρὸς τοὺς ἄρχοντας καὶ διδασκάλους αὐτῶν, ἵνα λάβωσι τοὺς καρποὺς τοὺς τῷ θεῷ χρεωστουμένους διὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτοῖς νομοθεσίαν. Τίνες δὲ ἦσαν οἱ καρποί; ἡ ὑποδοχὴ τοῦ τῶν προφητῶν κηρύγματος καὶ ἡ ὑπακοὴ εἰς τὸν ὑπ' αὐτῶν διδασκόμενον λόγον, καὶ ἡ φυλακὴ τῶν ἐντολῶν καὶ τῆς ἀρετῆς τὰ ἔργα.

αὐτόθι. 35. Καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν· 36. πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως.

« Οἱ γεωργοὶ » ἤγουν οἱ ψευδοπροφῆται, καὶ ψευδοδιδάσκαλοι, καὶ διεστραμμένοι τῶν Ἰουδαίων προεστῶτες, ἄλλον μὲν τῶν ἁγίων προφητῶν ἔδειραν, ἤγουν τὸν Μιχαίαν, ὃν ἐπάταξεν ἐπὶ τὴν σιαγόνα « ὁ » Σεδεκίας υἱὸς Χαναάν », (3. Βασ. 22, 24.) ἄλλον δὲ ἀπέκτειναν, εἴτουν τὸν Ζαχαρίαν, ὃν ἐφόνευσεν Ἰωὰς ὁ βασιλεὺς Ἰούδα « μεταξὺ τοῦ ναοῦ » καὶ τοῦ θυσιαστηρίου », (Ματ. 23, 35.) ἄλλον ἐλιθοβόλησαν, τουτέστι τὸν Ἱερεμίαν, ὃν ὁ λαὸς ἐλίθασεν ἐν Τάφναις Αἰγύπτου· (Ἐπιφ. περὶ βίων προφητ.) πάλιν δὲ μετὰ τούτους τοὺς προφήτας ἀπέστειλεν ὁ θεὸς ἄλλους περισσοτέρους τῶν πρώτων· καὶ τρίτης δὲ προφητῶν ἀποστολῆς μνημονεύει ὁ ἱερὸς Λουκᾶς, ἥτις διήρκεσεν ἕως τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· (Λουκ. 20, 12.) ἐποίησαν δὲ καὶ εἰς αὐτούς, ὅσα καὶ εἰς τοὺς πρώτους. Γένος ἀληθῶς σκληροτράχηλον καὶ ἀπερίτμητον τῇ καρδίᾳ· διότι οὐ μόνον οὐχ ὑπεδέξατο, οὐδὲ ἐπίστευσεν, οὐδὲ εὐλαβήθη τοὺς ὑπὸ θεοῦ ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτὸ ἁγίους προφήτας, ἀλλὰ καὶ ἔδειρε, καὶ ἀπέκτεινε, καὶ ἐλιθοβόλησεν.

Ὕστερον δὲ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, λέγων, ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. (Ματ. 21, 37.)

Μετὰ τοὺς προφήτας ἀπέστειλεν ὁ θεὸς πρὸς αὐτοὺς τὸν μονογενῆ υἱὸν καὶ λόγον αὐτοῦ, ὅστις, σάρκα λαβὼν ἐκ τῶν παναχράντων αἱμάτων τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας, ἐγένετο τέλειος ἄνθρωπος, τέλειος ὑπάρχων καὶ θεός. Τὸ δὲ « ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου » λέγει, οὐχ ὡς ἀγνοῶν τὸ πῶς ἔμελλον ὑποδεχθῆναι αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλ' ὡς δηλοποιῶν τὴν ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων χρεωστουμένην εἰς αὐτὸν πίστιν καὶ τὸ σέβας. Χρέος εἶχον βέβαια αὐτοί, ὡς ὑπὸ τῶν προφητῶν προδιδαχθέντες, ὅταν ἤκουσαν τὴν οὐράνιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ διδασκαλίαν τὴν κατὰ πάντα σύμφωνον τῷ κηρύγματι τῶν προφητῶν, καὶ εἶδον τὸ πλῆθος τῶν ἐξαισίων θαυμάτων αὐτοῦ, καὶ κατενόησαν τὰς προφητικὰς προρρήσεις ἐκπληρωθείσας ἐπ' αὐτῷ, χρέος εἶχον, λέγω, ἵνα, πιστεύσαντες καὶ εὐλαβηθέντες αὐτόν, μεταβληθῶσιν ἀπὸ τῆς κακίας εἰς τὴν ἀρετήν.

Οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱόν, εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ κατάσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ· (Ματ. 21, 38.) 39. καὶ λαβόντες αὐτόν, ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος, καὶ ἀπέκτειναν.

Οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, ἰδόντες τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν μετὰ τοσαύτης σοφίας

καὶ χάριτος ἐξηγοῦντα τὰς θείας γραφὰς καὶ τοῦ θεοῦ τοὺς νόμους, καὶ τοσοῦτον κατάλληλα καὶ ἁρμόδια ἐλέγχοντα τὰς παρανομίας αὐτῶν, καὶ μετὰ τοσαύτης ἐξουσίας καὶ κυριότητος θαυματουργοῦντα, καὶ ἐγείροντα ἐκ τῶν τάφων τοὺς νεκρούς, κἂν οὐκ ἐπίστευσαν, ὅτι ἐστὶν Υἱὸς θεοῦ καὶ θεὸς κατὰ φύσιν, ἐγνώρισαν ὅμως, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει θείαν τὰ πάντα δυναμένην· διὸ « συνήγαγον συνέδριον, καὶ ἔλεγον· Τί » ποιοῦμεν; ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ » σημεῖα ποιεῖ »· ἰδοὺ τὸ ῥητὸν τοῦ εὐαγγελίου, ἤγουν τὸ « εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· Ἐὰν » ἀφῶμεν, ἔλεγον, αὐτὸν οὕτω, πάντες » πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν »· ἰδοὺ κατὰ τίνα λόγον ἐνόμιζον αὐτὸν κληρονόμον, ἤγουν ἐξουσιαστὴν ὅλου τοῦ ἔθνους αὐτῶν. Τί οὖν ἀπεφάσισαν; « Συμφέρει ἡμῖν, εἶπον, ἵνα » εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, » καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται »· ἰδοὺ τὸ « Δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ κατάσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ ». Ἤλπισαν οἱ πεπλανημένοι, ὅτι τοιουτοτρόπως κατακυριεύσουσι τῆς κληρονομίας αὐτοῦ, ἤγουν τῆς ἐπὶ τὸ ἔθνος αὐτῶν ἐξουσίας αὐτοῦ. Ἐκβαλόντες οὖν αὐτὸν καὶ τῆς ὁμηγύρεως καὶ τῆς πόλεως αὐτῶν, ἀπελθόντες εἰς τόπον τὸν λεγόμενον Κρανίον, ἐκεῖ θανάτῳ σταυροῦ ἀπέκτειναν αὐτόν. Βλέπομεν δὲ ἐκ τούτου πρῶτον μὲν πόσην ὁμοιότητα ἔχουσι τὰ λόγια τῆς παραβολῆς, καὶ τὰ πραχθέντα ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων κατὰ τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ· δεύτερον δέ, ὅτι οὐ μόνον παραβολικὰ εἰσὶ ταῦτα τὰ λόγια τῆς παραβολῆς, ἀλλὰ καὶ προφητικά· διότι, πρὶν ἢ ταῦτα γενέσθαι, προκατήγγειλεν αὐτὰ ὁ θεάνθρωπος.

(Ἰωάν. 11, 47, 48. — Ἰωάν. 11, 50. — Λουκ. 23, 33.)

Ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; λέγουσιν αὐτῷ· κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδόσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν.

(Ματ. 21, 40. 41.)

Τὴν παραβολὴν ταύτην ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ, οἵτινες προσῆλθον πρὸς αὐτόν, ὅτε ἐδίδασκεν εἰς τὸ ἱερόν· αὐτοὺς λοιπὸν κατέστησε κριτὰς τῆς ὑποθέσεως, λέγων· « Ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ Κύριος τοῦ » ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐ» κείνοις; λέγουσιν αὐτῷ· κακοὺς κακῶς » ἀπολέσει αὐτούς »· Ἀλλὰ τίνες εἰσὶν οἱ ἀποκριθέντες αὐτῷ; φανερόν, ὅτι οἱ ἀκούοντες τὴν παραβολήν, ἤγουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι· ἀλλ' ἐξ ὧν λέγει ὁ ἱερὸς Λουκᾶς, φαίνεται, ὅτι ἄλλοι τινὲς ἐξεφώνησαν τὴν ἀπόφασιν, τουτέστι τὸ « Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς », καὶ τὰ ἑξῆς· καὶ ὅτι, τοῦτο ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἐξεβόησαν τὸ « Μὴ γένοιτο ». Μήπως οὖν οἱ μὲν ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι, κατανοήσαντες, ὡς λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς Μάρκος, ὅτι εἰς αὐτοὺς ἀφορᾷ ἡ παραβολή, ἐσιώπησαν· οἱ δὲ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, ὁρῶντες αὐτοὺς σιωπῶντας, ἔδωκαν αὐτῷ τὴν ἀπόκρισιν; ὅτε δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἤκουσαν αὐτήν, διαλαμβάνουσαν τὸ « Κακοὺς κακῶς » ἀπολέσει αὐτούς », ἐκραύγασαν τὸ « Μὴ

(αὐτόθι. 23. — Λουκ. 20, 16. — Μάρκ. 12, 12.)

» γένοιτο ». Ἴσως δὲ οἱ αὐτοὶ ἀρχιερεῖς και πρεσβύτεροι ὑπὸ τῆς ἀληθείας βιασθέντες, ὡμολόγησαν ὁποία καταδίκη πρέπει εἰς τοὺς κακοὺς ἐκείνους γεωργούς, ἔπειτα ἐπευχήθησαν, ἵνα μηδέ ποτε ταῦτα γένωνται· «Μὴ γένοιτο». Πότε δὲ ἐπαιδεύθησαν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ διὰ ποίας τιμωρίας; δύο εἰσὶν οἱ καιροί, ὁ μὲν πρόσκαιρος, ὁ δὲ αἰώνιος· καὶ δύο αἱ τιμωρίαι, ἡ μὲν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, ἡ δὲ ἐν τῷ μέλλοντι. Μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ σωτῆρος ἐστερήθη τὸ γένο τῶν Ἰουδαίων πάσης προσκαίρου ἐξουσίας· ἐξώσθησαν τῆς ἁγίας πόλεως, ἐξωρίσθησαν τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας, διεσκορπίσθησαν κακῶς καὶ ἀτίμως εἰς πάντα τῆς γῆς τὰ μέρη. Εἰς τὴν δευτέραν δὲ παρουσίαν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ «Ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντη-«σαν»· τότε δὲ κόψονται καὶ κλαύσουσι καὶ τῷ αἰωνίῳ πυρὶ παραδοθήσονται· τοῦτο σημαίνει τὸ «Κακοὺς ὄντας, κακῶς ἀπολέ» σει αὐτούς». Ἄλλοι δὲ γεωργοὶ εἰσὶν οἱ θεοφόροι ἀπόστολοι καὶ πάντες οἱ θεῖοι διδάσκαλοι, καὶ οἱ τοῦ εὐαγγελίου ἱεροκήρυκες· εἰς αὐτοὺς παρέδωκεν ὁ θεὸς οὐ μόνον τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραήλ, ἀλλὰ καὶ πάντα τῆς γῆς τὰ ἔθνη κατὰ τὸ «Πορευθέντες » οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη»· αὐτοὶ δὲ κατὰ διαφόρους καιροὺς προσέφερον τοὺς καρπούς, ἤγουν τοὺς ὑπὲρ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος ἀγῶνας, τὴν πίστιν, τὰς ἀρετάς, τὸ αἷμα τῶν εἰς αὐτὸν πιστευσάντων. Ἐπιβεβαιοῖ δὲ ὁ Κύριος ταῦτα διὰ τῶν ἑξῆς προφητικῶν λόγων·

Ἰωάν. 19, 37. — Ματ. 28, 19.

Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς· λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;

Αὐτ. 21, 42.

Ποῖος ὁ μεταξὺ τούτων καὶ τῶν προειρημένων λόγων σύνδεσμος; Μέγας καὶ ἰσχυρός· καθότι ἐπιβεβαιοῖ, ὅτι, ὅσα παραβολικῶς εἶπεν ὁ Κύριος, προωρισμένα ἦσαν ὑπὸ θεοῦ καὶ ὑπὸ τῶν ἁγίων προφητῶν προκατηγγελμένα· ταῦτα δὲ προβάλλων ἐλέγχει ἅμα τὴν ἐν ταῖς γραφαῖς ἀμάθειαν αὐτῶν. Οὐδέποτε, λέγει, ἀνέγνωτε ταῦτα τὰ λόγια τῆς θείας γραφῆς, «Λίθον ὃν ἀ» πεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐ» γενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας;» Καὶ λίθος μὲν ἐστιν αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστός· «Ἡ » δὲ πέτρα, λέγει ὁ θεῖος ἀπόστολος, ἦν ὁ » Χριστός»· οἰκοδομοῦντες δὲ εἰσιν ἐκεῖνοι, οὓς ἀνωτέρω ὠνόμασε γεωργούς, διότι τὸ γεώργιον καὶ τὴν οἰκοδομὴν ὡς συνώνυμα ἐξέλαβε καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, εἰπών, «Θεοῦ γεώργιον, θεοῦ οἰκοδομή ἐστε»· γωνία δὲ ἡ ἕνωσις τῶν εἰς αὐτὸν πιστευσάντων δύο λαῶν, ἤγουν τοῦ ἰουδαϊκοῦ καὶ τοῦ ἐθνικοῦ· καθὼς δὲ διὰ τοῦ ἀκρογωνιαίου λίθου συνενοῦνται τὰ δύο τείχη τοῦ οἴκου, οὕτω διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως συνήφθησαν ταῦτα τὰ δύο γένη, ἐξ ὧν συνέστη ἡ ἐκκλησία, ἧς «Κεφαλὴ » ἐστιν ὁ Χριστός». Τοῦτον οὖν τὸν λίθον, ἤγουν τὸν σωτῆρα Χριστὸν ἐξουδένωσαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οἱ πρόεδροι δηλονότι τῶν Ἰουδαίων, ἵνα κατακυριεύσωσι τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ· αὐτὸς δὲ ἐγένετο ἀρχὴ καὶ κεφαλὴ τῆς γωνίας, εἴτουν τῆς ἐκκλησίας,

Ψαλ. 117, 21. — 1. Κορ. 10, 4. — Αὐτ. 3, 9. — Ἐφεσ. 5, 23.

τῆς ἐκ τῶν δύο λαῶν συγκειμένης, ὁ αὐτὸς δὲ καὶ ᾠκοδόμησεν αὐτήν· « Παρὰ Κυ» ρίου ἐγένετο αὕτη, » εἶπεν ὁ ψαλμῳδός· « Καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ, εἶπεν ὁ θεάν» θρωπος, οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν ». Θαυμαστὴ δὲ ἀληθῶς αὕτη ἡ οἰκοδομή· θαυμαστὴ διὰ τὰ ἐν αὐτῇ μυριάριθμα θαύματα· θαυμαστὴ διὰ τὰ ὑπ' αὐτῆς διδασκόμενα ὑψηλὰ δόγματα καὶ ὑπερφυῆ μυστήρια· θαυμαστὴ διὰ τὴν ἐν αὐτῇ ἕνωσιν καὶ συμφωνίαν τοσούτων λαῶν, καὶ φυλῶν, καὶ γενῶν, καὶ γλωσσῶν· θαυμαστὴ διὰ τοὺς κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς θριάμβους· οὐδὲ γὰρ « Πύλαι ᾅδου κατισχύσουσί ποτε » τῆς ὑπὸ Χριστοῦ οἰκοδομηθείσης ἐκκλησίας, ἥτις σώαν καὶ ἄδολον φυλάττει τὴν ὑπ' αὐτοῦ διδαχθεῖσαν ὀρθόδοξον πίστιν.

Ψαλ. 117, 22. Ματ. 16, 18. αὐτῆς.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΓ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ἀρκετὰ ἐδίδαξεν ἡμᾶς ἡ σήμερον ἀναγνωσθεῖσα εὐαγγελικὴ παραβολὴ περὶ τοῦ ὅτι διὰ τὴν χριστοκτονίαν ἀπεστράφη ὁ θεὸς τὸ ἠγαπημένον αὐτῷ ἑβραϊκὸν γένος, ἀντ' αὐτοῦ δὲ εἰσήγαγεν εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὰ ἔθνη, καταστήσας ἕνα λαὸν συγκείμενον ἐκ τῶν ποικίλων ἐθνῶν καὶ τῶν Ἰουδαίων τῶν εἰς αὐτὸν πιστευσάντων. Τοῦτο δὲ τὸ χριστιανικὸν γένος ἐστὶ τὸ ἐκλεκτὸν γένος, τὸ « βασίλειον ἱεράτευμα, » τὸ ἔθνος τὸ ἅγιον, ὁ λαὸς εἰς περιποίησιν ». Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν σειρὰν τῆς παραβολικῆς διηγήσεως βλέπομεν ὑπερλάμποντα τῆς θείας μακροθυμίας τὰ ἔργα, οὐ μόνον ἀκόλουθος ἐστίν, ἀλλὰ καὶ ψυχωφελής, καὶ σωτήριος ὁ περὶ τῆς θείας μακροθυμίας λόγος.

1. Πέτρ. 2, 9.

Τελειότης ἐστὶ τῆς ὑπερουσίου θεότητος ἐξ αὐτῆς τῆς θείας οὐσίας, ὡς τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς πηγῆς, πηγάζουσα ἡ θεία μακροθυμία, καθὼς καὶ ἡ ἀγάπη, καὶ ἡ εὐσπλαγχνία, καὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἡ πρόνοια, καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ τοῦ θεοῦ τελειότητες. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἁμαρτάνῃ, ὁμοιάζει ἐκεῖνον, ὅς τις ἔμπροσθεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως τολμῶν καταπατεῖ τοὺς νόμους αὐτοῦ, ἤ, ὀρθότερον εἰπεῖν, ἐκεῖνον ὁμοιάζει, ὅστις τολμᾷ καὶ αἴρει τὴν χεῖρα αὐτοῦ κατ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως· ἐὰν λοιπὸν ἔλειπεν ἡ μακροθυμία, εὐθὺς δὲ ἐξεγείρετο κατὰ τοῦ

ἁμαρτωλοῦ ἡ δικαιοσύνη τοῦ θεοῦ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, καθ' ἣν αὐτὸς ἐκτείνει τὴν χεῖρα, καὶ φονεύει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἔπιπτεν ἐπ' αὐτὸν φόβος, καὶ τρόμος, καὶ ἀναστεναγμός, καθὼς ἐπὶ τὸν Κάϊν· ἐγίνετο καὶ αὐτὸς σεσημειωμένος, καθὼς ἐκεῖνος, ἵνα πάντες γνωρίζωσιν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ παραβάτης καὶ περιφρονητὴς τῶν τοῦ θεοῦ ἐντολῶν· κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, καθ' ἣν κατέκρινε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐγίνετο εὐθὺς λεπρός, καθὼς ἡ Μαριὰμ ἡ τοῦ Μωϋσέως ἀδελφή· ἐὰν αὐθαδίαζε κατὰ τῶν θείων πραγμάτων, ἐλεπροῦτο, καθὼς ὁ Ὀζίας ὁ βασιλεύς· ἐὰν ἐψεύδετο, ἐλεπροῦτο ὡς ὁ Γιεζί· ἐὰν κατεφρόνει τοὺς ἱερωμένους, ἐσχίζετο ἡ γῆ, καὶ κατέπινεν αὐτὸν ὡς τὸν Δαθὰν καὶ τὸν Ἀβειρών· ἐὰν ἔκλεπτε τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, ἔπιπτεν εὐθὺς νεκρὸς ὡς ὁ Ἀνανίας καὶ ἡ Σαπφείρα. Ἀλλ' ἐπειδὴ μεσιτεύει ἡ θεία μακροθυμία, διὰ τοῦτο ἀργοῦσι τῆς θείας δικαιοσύνης τὰ ἀποτελέσματα.

(Γεν. 4, 12, 15. — Ἀριθ. 12, 10. — 4. Βασ. 15, 5. — αὐτ. 5, 27. — Ἀριθ. 16, 32. — Πράξ. 5, 5.)

Ἐκ τούτου ἄλλοι μὲν ἀπιστοῦσι, λέγοντες, ὅτι οὐδεμίαν πρόνοιαν ἔχει ὁ θεὸς περὶ τῶν πράξεων τῶν ἀνθρώπων· ἄλλοι δὲ θαῤῥοῦσιν, ὅτι ὁ θεὸς οὐδόλως παιδεύει τοὺς ἁμαρτωλούς· ὅθεν καὶ οἱ πρῶτοι καὶ οἱ δεύτεροι ἀφόβως ἐκτελοῦσι πᾶσαν ἁμαρτίαν· φεῦ τῆς ἀνοίας, καὶ τῆς παραλογίας! Ὁ θεὸς διὰ τὴν φυσικὴν ἄπειρον αὐτοῦ ἀγαθότητα θέλει τὴν σωτηρίαν καὶ οὐχὶ τὴν κόλασιν τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς εἶπε φανερὰ μεθ' ὅρκου διὰ τοῦ ἁγίου προφήτου Ἰεζεκιήλ· « Ζῶ ἐγώ, τάδε λέγει Κύριος· » οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ ἀσεβοῦς, » ὡς ἀποστρέψαι τὸν ἀσεβῆ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ » αὐτοῦ καὶ ζῆν αὐτόν ». Μακροθυμῶν λοιπὸν ὁ θεὸς οὐ παιδεύει τὸν ἁμαρτάνοντα εὐθὺς μετὰ τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ δίδει αὐτῷ καιρόν, περιμένων τὴν τούτου μετάνοιαν· ὁ δὲ ἄνθρωπος ἀπιστεῖ εἰς τὴν θείαν πρόνοιαν, καὶ πείθεται, ὅτι ὁ ἁμαρτωλὸς φεύγει τὰς χεῖρας τῆς θείας δικαιοσύνης. Ἄνθρωπε παράφρον, τὸν πλοῦτον « Τῆς χρηστό- » τητος τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς ἀνοχῆς, καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς »; ἀγνοεῖς ἄραγε, ὅτι ἡ μακροθυμία τοῦ θεοῦ κράζει σε εἰς τὴν μετάνοιαν; βλέπεις μακροθυμίαν, καὶ νοεῖς ἀπρονοησίαν; βλέπεις μακροθυμίαν θεοῦ, καὶ στοχάζεσαι τιμωρίας ἀπαλλαγήν; ἐπειδὴ ὁ θεὸς περιμένει τὴν μετάνοιάν σου, διὰ τοῦτο σὺ ἐπαναλαμβάνεις ἀφόβως, καὶ πολλαπλασιάζεις ἀνυποστόλως τὰ ἁμαρτήματά σου; ἐπειδὴ ὁ θεὸς μακροθυμεῖ, διὰ τοῦτο σὺ νομίζεις, ὅτι καὶ παραβλέπει, καὶ συγχωρεῖ;

(Ἰεζ. 33, 11. — Ῥωμ. 2, 4.)

Ἄλλο μακροθυμία καὶ ἄλλο εὐσπλαγχνία. Διὰ τῆς εὐσπλαγχνίας τοῦ θεοῦ, ὅταν μετανοήσωμεν, λαμβάνοντες τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτημάτων ἡμῶν, φεύγομεν ἑπομένως καὶ τὴν διὰ ταῦτα πρέπουσαν ἡμῖν τιμωρίαν. Βλέπομεν τοῦτο εἰς τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον· πρῶτον ἐσυγχώρησεν ὁ θεάνθρωπος τοῦ παραλυτικοῦ τὰς ἁμαρτίας, εἰπών, « Τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι » σου »· ἔπειτα ἀφεῖλε τὴν διὰ τὴν ἁμαρτίαν τιμωρίαν, ἤγουν τὴν παράλυσιν· « Σοὶ » λέγω, ἔγειραι, καὶ ἆρον τὸν κράββατόν » σου, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου ». Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ μακροθυμία ἀναβάλλει μέν, καὶ ἀργοπορεῖ τὴν τιμωρίαν, ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοήσωμεν, οὐδὲ τὴν ἁμαρτίαν ἐξαλείφει, οὐδὲ τῆς τιμωρίας ἀπαλλάττει· ἡ δὲ ἀναβο-

(Μάρκ. 2, 5. — αὐτ. 11.)

λὴ καὶ ἡ ἀργοπορία τῆς τιμωρίας δύναται νὰ προξενήσῃ μεγάλην ὠφέλειαν, μάλιστα ἐπειδὴ εἰς τὸ μεταξὺ τοῦ καιροῦ τῆς ἀναβολῆς μετέρχεται ὁ θεὸς διαφόρους τρόπους, δι' ὧν προσκαλεῖ ἡμᾶς εἰς μετάνοιαν· ἐὰν ὅμως, ὅταν ὁ θεὸς μακροθυμῇ, ἁμαρτάνωμεν, τότε ἡ παίδευσις πολυπλασιάζεται κατὰ ἀναλογίαν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ τοῦ καιροῦ τῆς ἀναβολῆς, καὶ τῶν τρόπων, οὓς ὁ θεὸς μετῆλθε πρὸς ἡμετέραν διόρθωσιν. Ὅθεν καθώς, ὅταν βλέπῃς τὰ νέφη πολυπλασιαζόμενα, οὐδὲν ἕτερον περιμένεις εἰμὴ ῥαγδαίαν βροχήν, χάλαζαν, ἀστραπάς, βροντάς, σκηπτούς, οὕτω καὶ ὅταν βλέπῃς τὴν μακροθυμίαν τοῦ θεοῦ, ἐπὶ τὸν ἁμαρτωλὸν παρατεινομένην καὶ ὑπερπληθυνομένην, τότε μηδὲν ἄλλο περίμενε εἰμὴ ὀργὴν θεοῦ, καὶ θυμόν, καὶ ἀγανάκτησιν, καὶ αὐστηρότητα, καὶ κόλασιν.

Ἡ παραβολὴ τῆς συκῆς ἐπιβεβαιοῖ τὰ λεγόμενα· « Ἰδού, λέγει, τρία ἔτη ἔρχομαι, » ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ, καὶ » οὐχ εὑρίσκω ». Βλέπεις θεοῦ μακροθυμίαν, καὶ καιροῦ ἀναβολήν; « Ἰδοὺ τρία ἔτη ». Βλέπεις ὅτι εἰς τὸν καιρὸν τῆς μακροθυμίας αὐτοῦ ζητεῖ ἐν τῇ ψυχῇ σου τὸν καρπὸν τῆς ἀρετῆς; « Ἰδοὺ τρία ἔτη ἔρχομαι, ζη» τῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ ». Ἐὰν δὲ μὴ εὕρῃ καρπὸν καὶ μετὰ τὴν μακροθυμίαν, τότε ἐπάγει τὴν φοβερὰν τῆς καταδίκης ἀπόφασιν· « Ἔκκοψον αὐτήν· ἵνα τί » καὶ τὴν γῆν καταργῇ; » Ἄκουε δὲ καὶ τοῦ ἀμπελουργοῦ, ἤγουν τῶν ποιμένων καὶ ἱερέων τὰς δεήσεις ὑπὲρ τῆς παρατάσεως τῆς θείας μακροθυμίας· « Κύριε, ἄφες αὐτὴν » καὶ τοῦτο τὸ ἔτος ». Σημείωσαι δὲ καὶ

Λουκ. 13, 7.

αὐτόθι.

Λουκ. 13, 8.

τὴν ὑπόσχεσιν τῆς τούτων ἐπιμελείας πρὸς τὴν τοῦ ἁμαρτωλοῦ διόρθωσιν· « Ἕως ὅτου » σκάψω περὶ αὐτὴν καὶ βάλω κοπρίαν ». Βλέπε δὲ πῶς καὶ ἡ ἐκκλησία τελευταῖον συγκατατίθεται, ἵνα παιδευθῇ ὁ μὴ διορθωθεὶς ἁμαρτωλός· « Κἂν μέν, λέγει, ποιήσῃ » καρπόν· εἰ δὲ μή γε, εἰς τὸ μέλλον ἐκ» κόψεις αὐτήν ».

αὐτ. 9.

Μυρία παραδείγματα εὑρίσκεις εἰς τὰς θείας γραφάς, βεβαιοῦντα ὅσα εἴπομεν· ἐπίσημον ὅμως παράδειγμά ἐστι τὸ τοῦ Μανασσῆ· αὐτὸς ἐγκατέλειπε τὴν λατρείαν τοῦ δημιουργοῦ τῆς κτίσεως, καὶ ἐλάτρευε τὰ κτίσματα, ἤγουν τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας· « Καὶ προσεκύνησε, » λέγει τὸ ἱερὸν λόγιον, πάσῃ τῇ στρατιᾷ » τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐδούλευσεν αὐτοῖς »· ὁ δὲ θεὸς ἐμακροθύμει· αὐτὸς ᾠκοδόμησε θυσιαστήριον τῶν ἀστέρων εἰς τὰς δύο αὐλὰς τοῦ οἴκου Κυρίου· « Καὶ ᾠκοδόμησε θυσια» στήρια πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ » ἐν ταῖς δυσὶν αὐλαῖς οἴκου Κυρίου »· ὁ δὲ θεὸς ἐμακροθύμει· αὐτὸς μετήρχετο πᾶν εἶδος μαγείας καὶ μαντείας, ἔστησε γλυπτὸν χωνευτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, ἐπλάνησε τὸ περισσότερον μέρος τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα, καὶ κατεκρήμνισεν αὐτοὺς εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν· « ἐξέχεεν αἷμα » πολὺ ἁγίων ἀνδρῶν, οἵτινες οὐκ ἔστερξαν ἀποστατῆσαι ἀπὸ τῆς εἰς τὸν ἀληθινὸν θεὸν πίστεως· ὁ δὲ θεός, μακροθυμῶν, ἀντὶ τῆς πρεπούσης αὐτῷ αὐστηροτάτης τιμωρίας, ἀπέστειλε πρῶτον μὲν τοὺς ἁγίους αὐτοῦ προφήτας παῤῥησίᾳ μεγαλοφώνως διδάσκοντας, νουθετοῦντας, φοβερίζοντας αὐτὸν φοβερισμοὺς φρικώδεις· ἔπειτα καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς ἐλάλησε

2. Παραλ. 33, 3.

αὐτ. 5.

4. Βασ. 21, 16.

αὐτόθ. 10.

πρὸς αὐτόν τε καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ· ἀλλ' αὐτός, ὡς κωφὸς καὶ ἀναίσθητος, οὐκ ἠθέλησε μετανοῆσαι· «Καὶ ἐλάλησε Κύριος » ἐπὶ Μανασσῆ καὶ ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, » καὶ οὐκ ἐπήκουσε ». Μετὰ ταῦτα παρεχώρησεν ἡ μακροθυμία, καὶ ἐνεφανίσθη ἡ δικαιοσύνη τοῦ θεοῦ· ἔρχονται οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως τοῦ βασιλέως Ἀσσούρ, καὶ δεσμεύουσι τὸν Μανασσῆ ἐν δεσμοῖς καὶ ἁλύσεσι σιδηραῖς, καὶ φέρουσιν αὐτὸν εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Ἄθλιε βασιλεῦ, σὺ κατεφρόνησας τῆς θείας μακροθυμίας τὴν ἀνοχὴν καὶ χρηστότητα· διὸ νῦν δοκιμάζεις τῆς θείας δικαιοσύνης τὰς πληγὰς καὶ τὰ φόβητρα· ἐξώσθης τοῦ βασιλικοῦ κράτους, ἐστερήθης τοῦ θρόνου· σύ, ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου καθήμενος, οὐκ ἠθέλησας μετανοῆσαι, ὅτε ὁ θεὸς μακροθύμως προσεκάλει σε· ὕπαγε νῦν αἰχμάλωτος καὶ δέσμιος εἰς τὴν Βαβυλῶνα, ὅπου ὁ θεὸς δικαίως ἀποστέλλει σε· ἐκεῖ τὰ παθήματά σου, ἡ θλίψις σου, ἡ ταπείνωσίς σου, ἡ στενοχωρία σου, τὰ δάκρυα τῶν ὀφθαλμῶν σου, ἡ κατανυκτικὴ προσευχή σου ἐξιλεώσει τοῦ ἀπειροευσπλάγχνου τὴν δικαιοσύνην.

2. Παραλ. 33, 10.

αὐτόθι. 11. κτ.

Τούτου τοῦ παραδείγματος ἐπισημότερόν ἐστι τὸ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ γένους, τὸ περιεχόμενον εἰς τὴν ἀναγνωσθεῖσαν παραβολήν· ἀπιστίαι εἰς τὸν θεόν, γογγυσμοὶ κατ' αὐτοῦ, ἀποστασίαι, εἰδωλολατρεῖαι καὶ ἄλλαι παρανομίαι ἀναρίθμητοι ἦσαν τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ἐξελθόντων Ἑβραίων, καὶ ταῦτα σχεδὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Ἐμακροθύμησεν ἐπ' αὐτοὺς ὁ θεὸς πολλοὺς αἰῶνας· νόμον ἔδωκεν αὐτοῖς, θαύματα ἐξαίσια ἐτέλεσε, προφήτας πολλοὺς κατὰ διαφόρους καιροὺς εἰς αὐτοὺς ἀπέστειλε· τοσοῦτον ἐμακροθύμησεν ἐπ' αὐτοὺς ὁ θεός, ὥστε καὶ τὸν μονογενῆ αὐτοῦ υἱὸν πρὸς αὐτοὺς ἐξαπέστειλεν εὐεργέτην, διδάσκαλον, θαυματουργόν· αὐτοὶ δέ, ἀντὶ νὰ μετανοήσωσι καὶ πιστεύσωσιν εἰς αὐτόν, ἔπεσον εἰς τὸ φοβερὸν τῆς χριστοκτονίας πτῶμα, ἐσταύρωσαν δηλονότι τὸν Κύριον τῆς δόξης, τὸν λυτρωτὴν τοῦ κόσμου καὶ σωτῆρα. Ἐκτείνας λοιπὸν ὁ θεὸς τὴν κραταιὰν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ χεῖρα, ἐγύμνωσεν αὐτοὺς τῆς ἱερωσύνης, τοῦ ναοῦ, τῶν θυσιῶν, τῆς ἐξουσίας τῆς ἁγίας πόλεως, τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας καὶ πάντων τῶν θείων αὐτοῦ χαρισμάτων· βλέπομεν δὲ αὐτοὺς ἄχρι τῆς σήμερον περιπεφρονημένους, καὶ ἐξουδενημένους καὶ εἰς πάντα τῆς γῆς τὰ μέρη διεσπαρμένους. Χριστιανέ, λοιπὸν οὐαί σοι, ὅταν βλέπῃς τὴν μακροθυμίαν τοῦ θεοῦ ἐνεργουμένην ἐν σοί· σὺ δέ, ἀντὶ νὰ διορθωθῇς, οὐχὶ μόνον ἐπιμένεις εἰς τὴν αὐτὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ καὶ προστίθης καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ πολυπλασιάζεις τὸν ἀριθμὸν τῶν ἁμαρτημάτων σου.

Ἀλλ' ἡμεῖς βλέπομεν, ἀποκρίνεσθε, πολλούς, οἵτινες ἁμαρτάνουσιν ἔτη πολλά, καὶ τῆς θείας περιφρονοῦντες μακροθυμίας, μένουσιν ἀδιόρθωτοι, καὶ ὅμως οὗτοι οὐδεμίαν λαμβάνουσι τιμωρίαν, ἀλλ' ἀποθνήσκουσιν ἐν εἰρήνῃ. Οὐαὶ εἰς αὐτούς, ἀδελφοί! ἄλλος κόσμος ὁ αἰώνιος, ἄλλη κρίσις ἡ δικαία καὶ φοβερὰ καὶ ἐσχάτη, ἄλλη τιμωρία ἡ ἀτελεύτητος καὶ ἀπέραντος περιμένει αὐτούς· φρίττω νὰ προφέρω ὅσα περὶ αὐτῶν εἶπεν ὁ θεῖος ἀπόστολος, ὅτε ἐλάλει πρὸς τὸν ἄνθρωπον τὸν περιφρονητὴν τῆς

θείας μακροθυμίας· « Κατὰ δὲ τὴν σκληρό-» τητά σου, λέγει, καὶ ἀμετανόητον καρδίαν » θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς » καὶ ἀποκαλύψεως δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ· » ὃς ἀποδώσει ἑκάςῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ ». (Ρωμ. 2, 5. Ρωμ. 2, 6.)

Ἡ πρόσκαιρος παίδευσις τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἐστιν ἔλεος θεοῦ, φέρον αὐτὸν εἰς μετάνοιαν, καὶ ἐξαλεῖφον παντελῶς τὴν περιμένουσαν αὐτὸν κόλασιν· « Ἐπισκέψομαι, λέγει ὁ » θεός, ἐν ῥάβδῳ τὰς ἀνομίας αὐτῶν καὶ ἐν » μάστιξι τὰς ἀδικίας αὐτῶν· τὸ δὲ ἔλεός » μου οὐ μὴ διασκεδάσω ἀπ' αὐτῶν ». Αἱ μάστιγες τοῦ θεοῦ ἐστὶν ἀγάπη καὶ ἔλεος. « Ὃν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει, μαςιγοῖ » δὲ πάντα υἱόν, ὃν παραδέχεται »· παιδεύει, ἵνα ἰατρεύσῃ· μαστιγοῖ, ἵνα σώσῃ. (Ψαλ. 88, 32, 33. Παροιμ. 3, 12.) Ὅταν οὖν βλέπῃς ἁμαρτωλὸν ὑπὸ Κυρίου παιδευόμενον, λάμβανε περὶ αὐτοῦ καλὰς ἐλπίδας· διότι ἡ παιδεία Κυρίου ἐςὶ βότανον ἰαματικὸν τῶν πληγῶν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ· « Παιδεύων ἐπαίδευσέ με ὁ Κύριος, καὶ τῷ » θανάτῳ οὐ παρέδωκέ με ». (Ψαλ. 117, 18.) Ὅταν δὲ βλέπῃς ἁμαρτωλὸν ἀμετανόητον, ἀποθνήσκοντα χωρὶς τινος τιμωρίας, κλαῦσον θερμῶς ἐπ' αὐτῷ· διότι διὰ τὴν σκληρότητα καὶ ἀμετανόητον αὐτοῦ καρδίαν καὶ διὰ τὴν περιφρόνησιν τῆς θείας μακροθυμίας ἐγκατελείφθη ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ ἀνάξιος γενόμενος τῆς προσκαίρου ῥάβδου καὶ μάστιγος, « ἐθησαύρισε ἑαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς, » καὶ ἀποκαλύψεως δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ, » ὃς ἀποδώσει ἑκάςῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ ».

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΔ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Καὶ σήμερον παραβολὴν ἠκούσαμεν, καθὼς καὶ τὴν παρελθοῦσαν κυριακήν· αὐτὸς δὲ ὁ θεάνθρωπος ἐφανέρωσε τὸ διὰ τί συχνάκις παραβολικῶς ἐλάλει· « Διὰ τοῦτο, εἶπεν, » ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσι, καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀ-» κούουσιν, οὐδὲ συνιοῦσιν ». (Ματ. 13, 13.) Ὁσάκις ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐλάλει πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἀπαρακαλύπτως, χωρὶς μεταφορᾶς καὶ παραβολῆς, ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἦσαν διεστραμμένοι, ἀντὶ ὠφελείας ἐλάμβανον βλάβην· ἐβλάπτοντο δέ, ἐπειδή, βλέποντες διὰ τῶν ὀμμάτων τοῦ σώματος, οὐκ ἔβλεπον διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς, καὶ ἀκούοντες διὰ τῆς σωματικῆς ἀκοῆς, ἐκώφευον διὰ τῆς ψυχικῆς· ἤκουσαν τὸ « Ὁ τρώγων μου τὴν » σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ » μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ », καὶ εὐθὺς ἐκραύ- (Ἰωάν. 6, 56, 60.)

γασαν· « Σκληρός ἐστιν οὗτος ὁ λόγος· τίς » δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; » ἤκουσαν τὸ « Ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμέν, καὶ εὐθὺς » ἐβάςασαν λίθους, ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν »· (αὐτ. 10, 30, 31.) ἰδόντες τὸν τυφλὸν ὀμματωθέντα ἐξεφώνησαν τὸ « Ἡμεῖς οἴδαμεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος » οὗτος ἁμαρτωλός ἐστιν »· (αὐτ. 9, 24.) ἰδόντες τὴν συγκύπτουσαν ἀνωρθωμένην, ἠγανάκτησαν, « Ὅτι τῷ σαββάτῳ ἐθεράπευσεν αὐτὴν ὁ » Ἰησοῦς ». (Λουκ. 13, 14.) Ἐλάλει λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς παραβολικῶς, ἤγουν, αἰνιγματωδῶς δι' ὁμοιώσεως, ἵνα μὴ οἱ κακοπροαίρετοι, κακῶς νοοῦντες τὰ ἀνακεκαλυμμένως λεγόμενα, βλάπτωνται. Καί τινας μὲν τῶν παραβολῶν, ὅσας δηλαδὴ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κατανοῆσαι οὐκ ἠδύναντο, αὐτὸς διηρμήνευε, τὰς δὲ λοιπὰς αὐτοὶ ἀφ' ἑαυτῶν κατενόουν· διὸ καὶ ἔλεγεν· « Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ » μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, τοῖς δὲ » λοιποῖς ἐν παραβολαῖς ». (αὐτ. 8, 10.) Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ παραβολὴ κρύπτει νοήματα ὑψηλὰ καὶ σωτηριώδη, διὰ τοῦτο χρείαν ἔχομεν ἀκριβεστέρας ἐξηγήσεως. Κύριε, κατάπεμψον ἡμῖν τὸν φωτισμόν σου, ἵνα, κατανοήσαντες τὴν σήμερον ἀναγνωσθεῖσαν παραβολήν, ἐξηγήσωμεν αὐτὴν πρὸς ὠφέλειαν ψυχικὴν τῶν ἀκροωμένων αὐτὴν καὶ τῶν ἀναγινωσκόντων.

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ. (Ματ. 22, 2.)

Διὰ τῆς προκειμένης παραβολῆς ἐφανέρωσεν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς, ὅτι οὐ μόνον τὸ Ἰουδαϊκὸν γένος ἐξέπεσε τῆς ἐπουρανίου βασιλείας, ἀντ' αὐτοῦ δὲ εἰσήχθησαν εἰς αὐτὴν τὰ πρότερον ἄπιστα ἔθνη, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ πιστεύσαντες εἰς αὐτόν, μὴ πράξαντες δὲ τῆς ἀρετῆς τὰ ἔργα, στεροῦνται τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, καὶ παραδίδονται εἰς τὰς βασάνους τῆς κολάσεως. Ἄρχεται δὲ ἡ παραβολὴ μετωνυμικῶς, βασιλείαν οὐρανῶν ὀνομάζουσα τὸν ἐπουράνιον βασιλέα· Ὁ ἐπουράνιος, λέγει, βασιλεὺς ἔπραξεν ὑπὲρ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων ὅσα καὶ ἐπίγειος βασιλεύς, ὅστις ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ. Καὶ βασιλεὺς μὲν ἐπουράνιός ἐστιν ὁ θεὸς καὶ πατήρ, υἱὸς δὲ αὐτοῦ ὁ μονογενὴς υἱὸς καὶ λόγος αὐτοῦ, ὁ δι' ἡμᾶς σαρκωθεὶς καὶ γενόμενος ἄνθρωπος· ὁ δὲ γάμος σημαίνει τὴν πνευματικὴν ἕνωσιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τῆς ἐκκλησίας· « Τὸ μυστήριον τοῦτο, λέγει ὁ θεῖος ἀπό» στολος, μέγα ἐστίν· ἐγὼ δὲ λέγω εἰς » Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν »· (Ἐφεσ. 5, 32.) σημαίνει δὲ καὶ τὴν ἕνωσιν αὐτοῦ μετὰ πάσης καθαρᾶς ψυχῆς, ἥτις ὀρθοδόξως εἰς αὐτὸν πιστεύει, καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεως ἀγαπᾷ αὐτὸν κατὰ τὸ « Καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμε» θα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν »· (Ἰωάν. 14, 23.) πρὸς τούτοις σημαίνει καὶ τὴν ἀνεκλάλητον χαρὰν τῶν δικαίων, οἵτινες συνημμένοι ἔσονται μετὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ ἐπουρανίῳ αὐτοῦ βασιλείᾳ κατὰ τὸ « Εἴσ» ελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου ». (Ματ. 25, 21.) Ἐπειδὴ δὲ ὁ γάμος ἐνταῦθα πολλὰς ἔχει σημασίας, διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν, ἐποίησε γάμον ἑνικῶς, ἀλλ' « ἐποίησε γάμους » πληθυντικῶς. Καὶ νυμφίος μὲν τοῦ πνευματικοῦ γάμου ἐστὶν αὐτὸς ὁ Χριστός, ὅστις πολλάκις ὠνομάσθη νυμφίος· (αὐτ. 9, 15.) νύμφη δὲ ἡ (Ἰωάν. 3, 29.)

Ἀποκ. 21, 9. ἁγία αὐτοῦ ἐκκλησία ἡ καλουμένη « Νύμφη » τοῦ ἀρνίου », ἔτι δὲ καὶ πᾶσα ψυχὴ θεοφιλὴς καὶ ὀρθόδοξος κατὰ τὸ « Ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν » παραστῆσαι τῷ Χριστῷ ». (2. Κορ. 11, 2.)

Καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. (Ματ. 22, 3.)

Κατὰ πρῶτον εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ἀβραὰμ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τῶν Ἑβραίων τὸ γένος εἰς τὴν θεογνωσίαν, καὶ διὰ συμβόλων καὶ αἰνιγμάτων προητοίμασεν αὐτὸ εἰς τὴν ὑποδοχὴν τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως· διότι πρὸς τὸν Ἀβραὰμ πρῶτον εἶπεν· « Ἔξελθε » ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας » σου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου, » καὶ δεῦρο εἰς γῆν, ἣν ἄν σοι δείξω· » καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα, καὶ » εὐλογήσω σε, καὶ μεγαλυνῶ τὸ ὄνο» μά σου, καὶ ἔσῃ εὐλογημένος ». (Γεν. 12, 1, 2.) Ὁ Ἀβραὰμ δὲ πρῶτος ἀγαλλόμενος ἐπεθύμησεν ἰδεῖν τὴν ἡμέραν τῆς ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, « Καὶ εἶδεν αὐτήν, καὶ » ἐχάρη ». (Ἰωάν. 8, 56.) Φανερὸν λοιπόν, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι καὶ πρὸ τῶν προφητῶν προσκεκλημένοι ἦσαν ὑπὸ θεοῦ. Πρὸς αὐτοὺς οὖν τοὺς πρότερον κεκλημένους « Ἀπέστειλε τοὺς δούλους, » αὐτοῦ », ἤγουν τοὺς ἁγίους προφήτας, ἵνα, προκαταγγείλαντες εἰς αὐτοὺς τὸ μυστήριον τῆς θείας ἐνανθρωπίσεως καὶ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, προσκαλέσωσιν αὐτοὺς « εἰς τοὺς γάμους », ἤγουν εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς αἰωνίου μακαριότητος. Καὶ οἱ μὲν ὑπὸ θεοῦ ἀποσταλέντες προφῆται, προκηρύττοντες τὴν σάρκωσιν, τὰ θαύματα, τὸ πάθος, τὸν σταυρόν, τὸν θάνατον, τὴν ταφήν, τὴν ἀνάστασιν καὶ πάντα τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, προσεκάλουν αὐτοὺς εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν πίστιν, δι' ἧς ἔμελλον εἰσελθεῖν εἰς τὸν νυμφῶνα τῆς θείας δόξης· οἱ δὲ οὐ μόνον οὐκ ἠθέλησαν πιστεῦσαι καὶ ὑπακοῦσαι, ἀλλὰ καὶ ἄλλον μὲν τῶν ἀποσταλέντων προφητῶν ἔδειραν, ἄλλον δὲ ἀπέκτειναν, καὶ ἄλλον ἐλιθοβόλησαν. (Ματ. 21, 35.)

Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους, λέγων· εἴπατε τοῖς κεκλημένοις· ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμασα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἕτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. (αὐτ. 22, 4.)

Τῶν ἄλλων δούλων τῶν πάλιν ἀποσταλέντων πρὸς τὸ αὐτὸ Ἰουδαϊκὸν γένος μετὰ τὴν ἐνανθρώπισιν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ πρῶτός ἐστιν ὁ πρόδρομος Ἰωάννης, περὶ οὗ προεφήτευσεν ὁ προφήτης Μαλαχίας λέγων· « Ἰδοὺ ἐξαποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου, καὶ » ἐπιβλέψεται ὁδὸν πρὸ προσώπου μου ». (Μαλ. 3, 1.) οὗτος δὲ ἐκήρυττε παῤῥησίᾳ τοῖς Ἰουδαίοις· « Ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου, » οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν » ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ. (Μάρ. 1, 7, 8.) Ἐγὼ » μὲν ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι· αὐτὸς δὲ » βαπτίσει ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ ». Δεύτεροι οἱ θεῖοι ἀπόστολοι, οἵτινες ταύτην τὴν παραγγελίαν λαβόντες « Εἰς ὁδὸν ἐ» θνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμα» ρειτῶν μὴ εἰσέλθητε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον » πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου » Ἰσραήλ, » (Ματ. 10, 5, 6.) προσεκάλουν πρῶτον τοὺς Ἰουδαίους εἰς τὸ ἡτοιμασμένον ἄριστον,

ἤγουν εἰς τὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἡτοιμασμένην τράπεζαν τοῦ μυστηρίου. Τίνος δὲ εἰσὶ σύμβολα οἱ ταῦροι καὶ τὰ σιτιστὰ τὰ τεθυμένα; αὐτά εἰσι τὰ σύμβολα τοῦ μόσχου τοῦ σιτευτοῦ, καὶ τοῦ προβάτου, καὶ ἀμνοῦ τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν σφαγέντος· αὐτά εἰσι τὰ σύμβολα τοῦ ὑπερφυοῦς μυστηρίου τῆς θείας εὐχαριστίας, ἤγουν τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ αἵματος τοῦ ζωοδότου Χριστοῦ· οἱ δὲ τούτων μεταλαμβάνοντες συνάπτονται μετ' αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριςοῦ· « Ὁ τρώγων » μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα » ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ ». Ἐμνημόνευσε δὲ πρῶτον τῆς τραπέζης τῆς θείας εὐχαριστίας, ἐπειδὴ δι' αὐτῆς τελειοῦται ὁ πνευματικὸς γάμος, ἡ πνευματικὴ δηλαδὴ ἕνωσις τοῦ νυμφίου καὶ τῆς νύμφης, ἤγουν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς καθαρᾶς ψυχῆς· ἔπειτα προσέθηκε καὶ τὸ « πάν- » τα ἕτοιμα », ἵνα διὰ τούτου φανερώσῃ, ὅτι οἱ θεηγόροι ἀπόστολοι προσκαλοῦντες οὐ μόνον ἔλεγον, ἔλθετε, ἕτοιμός ἐστι τῆς θείας εὐχαριστίας ἡ τράπεζα, ἀλλ', ἔλθετε, πάντα εἰσὶν ἕτοιμα, ἡ μετάνοια, τὸ βάπτισμα, τὰ θεῖα χαρίσματα, ἡ δόξα καὶ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἡ αἰώνιος· πάντα εἰσὶν ἕτοιμα εἰς τοὺς διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως προσερχομένους.

Λουκ. 15, 23. Ἡσ. 53, 7. Ἰωάν. 6, 56.

Ματ. 22, 5. 6.

Οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὁ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὁ δὲ εἰς τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν.

Μέρος τῶν Ἰουδαίων οὐκ ἐδέξαντο τὴν ἀποςολικὴν πρόσκλησιν διὰ τὴν περὶ τὰ θεῖα ἀμέλειαν αὐτῶν καὶ ψυχρότητα· πολλοὶ δὲ ἐφάνησαν ἀπάνθρωποι καὶ φονεῖς· Ὁ Κύριος Ἰησοῦς ὁμοίως καὶ οἱ τούτου μαθηταὶ καὶ ἀπόστολοι ἐκήρυττον καταφρόνησιν πλούτου, ἀποστροφὴν κοσμικῆς ματαιότητος, ἄρνησιν τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς σαρκός, ἑτοιμασίαν εἰς ἀγῶνας καὶ κινδύνους, καὶ θάνατον· ὅθεν ὅσοι ἦσαν φιλόσαρκοι, καὶ φιλόζωοι, καταφρονήσαντες τῆς προσκλήσεως, καὶ τῷ Χριστῷ μὴ πιστεύσαντες, προσήλωσαν ἑαυτούς, ἄλλοι μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ἤγουν εἰς τὴν φιλαυτίαν καὶ φιλοσαρκίαν, ἄλλοι δὲ εἰς τὴν ἐμπορίαν, τουτέστιν εἰς τὴν φιλοκέρδειαν καὶ πλεονεξίαν, οἱ δὲ λοιποὶ Ἰουδαῖοι οὐ μόνον οὐκ ἐπίστευσαν τῷ Χριστῷ, ἀλλὰ καὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ, ἤγουν τοὺς θεοκήρυκας ἀποστόλους, τινὰς μὲν ἐξ αὐτῶν ἐφόνευσαν, καθὼς τὸν πρωτομάρτυρα Στέφανον, « καὶ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάν- » νου », ἄλλους δέ, ἤτοι τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους, ὕβρισαν, καὶ ἔδειραν, καὶ ἕως θανάτου κατεδίωξαν.

Πράξ. 7, 59. αὐτ. 12, 2. αὐτ. 4, 5.

Ματ. 22, 7.

Καὶ ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος ὠργίσθη· καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς ἐκείνους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε.

Ἐμακροθύμησε τοσούτους αἰῶνας ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ γένος τῶν Ἰουδαίων, καὶ μετῆλθε τοὺς ἰσχυροτέρους τρόπους, ἵνα ἑλκύσῃ αὐτοὺς πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας· ἐπειδὴ δὲ οὐ μόνον οὐκ ἐδιώρθωσεν αὐτοὺς ἡ μακροθυμία, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ δραστικὰ μέ-

σα τῆς διορθώσεως αὐτῶν καὶ σωτηρίας ἀφορμὴ ἐγένοντο αὐτοῖς μείζονος ἁμαρτίας καὶ ἀπωλείας, ὠργίσθη κατ' αὐτῶν δικαίως ὁ δίκαιος βασιλεύς, καὶ ἀπέστειλε κατ' αὐτῶν τὰ Ῥωμαϊκὰ στρατεύματα, πρῶτον μὲν μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος Οὐεσπασιανοῦ, ἔπειτα καὶ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ Τίτου, ὅστις τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐπολιόρκησε, μυριάδας ἀπέκτεινεν, ἀναριθμήτους ᾐχμαλώτευσε, τὸν ναὸν κατέκαυσε, τὴν πόλιν ἐνέπρησε, τὸ Ἰουδαϊκὸν γένος κατέφθειρεν. Ἐξ ἐκείνου δὲ τοῦ καιροῦ διεσπάρησαν οἱ Ἰουδαῖοι εἰς πάντα τῆς γῆς τὰ μέρη.

Ορα βιβ. 7. Ιωσηπ. περὶ Ιουδ. Πολ.

Ματ. 22, 8. Τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ· ὁ μὲν γάμος ἕτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι. 9. Πορεύεσθε οὖν πρὸς τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἂν εὕρητε, καλέσατε εἰς τοὺς γάμους.

Προσκεκλημένοι ἦσαν οἱ Ἰουδαῖοι πρῶτον μὲν διὰ τοῦ προπάτορος αὐτῶν Ἀβραάμ, μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῶν ἁγίων προφητῶν, ἔπειτα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ὑπὸ τῶν θεοφόρων ἀποστόλων· ἀλλὰ γεγόνασιν ἀνάξιοι τοῦ πνευματικοῦ γάμου, ἤγουν τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας, διὰ τὴν εἰδωλολατρείαν, διὰ τὴν προφητοκτονίαν, διὰ τὴν χριστοκτονίαν, καὶ διὰ τὴν εἰς τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα ἀποστροφὴν αὐτῶν καὶ ἐπιβουλὴν καὶ δυσμένειαν· διὰ τοῦτο οὖν πέμπονται οἱ θεῖοι ἀπόστολοι πρὸς τὰ ἔθνη· « Τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ »· τότε, ἀλλὰ πότε; εἶπεν ἀληθῶς πρὸς τοὺς ἀποστόλους, « Πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη »· ἀλλὰ ταῦτα εἶπεν αὐτοῖς μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ ἀνάστασιν, τὴν δὲ παραβολὴν ταύτην ἐλάλησε πρὸ τοῦ πάθους καὶ τῆς ἀναστάσεως. Πῶς οὖν ταῦτα συμβιβάζονται; ὅταν ὁ Κύριος ἔλεγε τὴν παραβολὴν ταύτην, ἐλάλει προφητικῶς, ὡς προειδὼς δηλαδή, ὅτι οἱ μὲν ἀπόστολοι, ὑπακούσαντες τῷ θείῳ αὐτοῦ προστάγματι, ἀπελεύσονται κηρύττοντες τὸ εὐαγγέλιον « εἰς τὰ πρόβατα τὰ » ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ »· οἱ δὲ Ἰσραηλῖται ἀποστραφήσονται τὸ κήρυγμα, καὶ καταδιώξουσιν αὐτούς, διὸ αὐτοὶ πορεύσονται εἰς τὰ ἔθνη. Προεῖπεν οὖν διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης τὰ μέλλοντα γενέσθαι ὡς γεγενημένα καὶ τετελεσμένα. Ἰδοὺ δὲ πῶς αὐτοὶ οἱ θεῖοι ἀπόστολοι, ὅ,τε Βαρνάβας καὶ ὁ Παῦλος, πρὸς τοὺς Ἰουδαίους λαλοῦντες, ἐξηγοῦσι ταῦτα τῆς παραβολῆς τὰ λόγια· « Ὑμῖν ἀναγκαῖον πρῶτον λα» λῆσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ· ἐπειδὴ δὲ ἀπω» θεῖσθε αὐτόν, καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυ» τοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα » εἰς τὰ ἔθνη »· εἰς τὰς διεξόδους δὲ τῶν ὁδῶν ἦσαν τὰ ἔθνη, καθότι οὐ περιεπάτουν ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ διέβαινον καὶ ἔτρεχον τοὺς κρημνοὺς τῆς πλάνης. Βλέπε δὲ πῶς θέλει ὁ ἀπειροεύσπλαγχνος τὴν σωτηρίαν πάντων τῶν ἀνθρώπων· « Καὶ ὅσους ἂν εὕρητε, λέγει, » καλέσατε εἰς τοὺς γάμους ».

αὐτ. 28, 19. αὐτ. 10, 6. Πράξ. 13, 46.

Ματ. 22, 10. Καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδούς, συνήγαγον πάντας, ὅσους εὗρον, πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς, καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων.

Ἐξελθόντες οὖν οἱ ἀπόστολοι εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, καὶ κηρύξαντες τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, συνήγαγον εἰς τὴν ἐκκλησίαν πάντας τοὺς πιστεύσαντας, « πονηρούς τε καὶ » ἀγαθούς ». Τίνες δ' ἄρα οἱ πονηροί, καὶ τίνες οἱ ἀγαθοί; ἐπειδὴ οὐ μόνον ἐθνικοί, ἀλλὰ καὶ Ἰουδαῖοί τινες ἐπίστευσαν τῷ εὐαγγελικῷ κηρύγματι, διὰ τοῦτο πονηροὺς μὲν καλεῖ τοὺς ἐθνικούς, ὡς τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα λατρεύοντας, ἀγαθοὺς δὲ τοὺς Ἰουδαίους, ὡς τῷ ἀληθινῷ θεῷ πιστεύοντας· ἢ πονηροὺς μὲν λέγει ἐκείνους, οἵτινες οὐ μόνον ἦσαν ἄπιστοι, ἀλλὰ καὶ πάσης κακίας καὶ φαυλότητος πεπληρωμένοι, ἀγαθοὺς δὲ ἐκείνους, οἵτινες, κἂν οὐκ ἦσαν πιστοί, εἶχον ὅμως ἤθη χρηστά, καθὼς ὁ ἑκατοντάρχης Κορνήλιος, ὅστις, κἂν ἐθνικὸς ἦν, ἐφοβεῖτο ὅμως τὸν θεὸν σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ ἐλεημοσύνας ἐποίει, καὶ προσηύχετο, καὶ ἐνήστευεν. Ἀπορίαν δὲ προξενεῖ τὸ « Καὶ ἐπλήσθη ὁ γά» μος ἀνακειμένων »· κἂν γὰρ νοήσῃς γάμον τὴν διὰ τῆς πίστεως ἕνωσιν τοῦ Χριστοῦ μετὰ πάσης καθαρᾶς ψυχῆς, κἂν τὴν ἐκκλησίαν, κἂν τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν, ὁ γάμος οὕτω ἐπλήσθη ἀνακειμένων· διότι καθ' ἑκάστην καὶ οἱ διὰ τῆς πίστεως καὶ ἀρετῆς ἁγιαζόμενοι συνενοῦνται μετὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύοντες προστίθενται τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν μεταβαινόντων ἐκ τοῦ κόσμου τούτου εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ αὔξει καὶ πληθύνεται. Εὔκολα δὲ λύεται ἡ ἀπορία, ἐὰν στοχασθῶμεν, ὅτι ἡ παραβολὴ ἐκφράζει τὰ μέλλοντα γενέσθαι ὡς πράγματα γεγενημένα· « Συνήγαγον, λέγει πάντας »· καὶ ὅμως οὐχὶ τότε, ὅτε τὴν παραβολὴν ἔλεγεν ὁ σωτήρ, οἱ ἀπόστολοι συνήγαγον, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα, ἤγουν μετὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ ἤρξαντο συνάγειν καὶ ἔτι συνάγουσιν οἱ τούτων μαθηταὶ ἀπὸ τότε ἄχρι τῆς σήμερον, καὶ ἕως τέλους τοῦ κόσμου συνάξουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοὺς πιστεύοντας. Φανερὸν οὖν ἐστιν, ὅτι τὸ Συνήγαγον εἶπεν, ἀντὶ τοῦ συνάξουσιν, ὁμοίως καὶ τὸ ἐπλήσθη ἀντὶ τοῦ πληρωθήσεται τῶν σωζομένων καὶ δαιτυμόνων ἡ τῶν οὐρανῶν βασιλεία.

(Πράξ. 10, 1, 2, 30.)

Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους, εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου. (Ματ. 22, 12.)

Ἐπειδὴ ἀνωτέρω εἶπεν « Ὅσους ἂν εὕ» ρητε, καλέσατε εἰς τοὺς γάμους », ἔπειτα προσέθηκε, « Συνήγαγον πάντας, ὅσους εὗ» ρον, πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς », ἵνα μὴ νομίσωμεν, ὅτι ἀρκεῖ πρὸς τὴν σωτηρίαν τῶν πιστῶν ἡ μόνη πρόσκλησις καὶ ἡ πίστις, οὐδεμία δὲ ἔρευνα γίνεται ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως περὶ τῶν ἔργων αὐτῶν, διὰ τοῦτο ἐπισυνῆψε τὸ « Εἰσῆλθεν ὁ βα» σιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους, » ἵνα καταλάβωμεν, ὅτι ὁ βασιλεὺς τῶν ἁπάντων καὶ θεός, ἐν τῇ ὥρᾳ κρίσεως ἐξετάζει τὰ ἔργα τῶν ἀνακειμένων, ἤγουν τῶν παρισταμένων ἐνώπιον αὐτοῦ· Τὴν αὐτὴν δὲ ἐξέτασιν βλέπομεν καὶ εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς δευτέρας ἐνδόξου παρουσίας αὐτοῦ. (Ματ. 25, 31, κτ.) Ἐρευνῶν οὖν ἕκαστον τῶν ἀνακειμένων, « εἶ» δεν ἄνθρωπον », ὅστις ἦν μὲν πιστὸς καὶ προσκεκλημένος, οὐκ εἶχε δὲ τὸ « ἔνδυμα τοῦ

» γάμου », ἤγουν τὰ καλὰ καὶ σωτήρια τῆς ἀρετῆς ἔργα· Ὅτι δὲ τὸ ἔνδυμα τοῦ γάμου σημαίνει τὴν ἀρετήν, μαρτυρεῖ ὁ θεσπέσιος Παῦλος, λέγων· « Ἐνδύσασθε οὖν, ὡς ἐκλε» κτοὶ θεοῦ ἅγιοι καὶ ἠγαπημένοι, σπλάγχνα » οἰκτιρμῶν, χρηστότητα, ταπεινοφροσύ» νην, πρᾳότητα, μακροθυμίαν ». Διὰ τούτου τοῦ ἐνδύματος γίνεται ὁ πιστὸς ἄξιος τῆς ἐπουρανίου βασιλείας· « Καὶ ἐκπορεύ» σονται, λέγει ὁ Κύριος, οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιή» σαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα » πράξαντες, εἰς ἀνάστασιν κρίσεως »· Ἀκούσωμεν νῦν τί εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν γυμνὸν τοῦ ἐπουρανίου τῆς ἀρετῆς ἐνδύματος.

(Κολασ. 3, 12.) (Ἰωάν. 5, 29.)

Καὶ λέγει αὐτῷ· ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε, μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφιμώθη.

(Ματ. 22, 12.)

Διὰ τοῦ ὀνόματος ἑταῖρε, ἤγουν φίλε, ἤλεγξεν ὁ Κύριος τὸν Ἰούδαν· « Ἑταῖρε, » ἐφ' ᾧ πάρει; » ἤλεγξε καὶ τὸν ἀγανακτοῦντα διὰ τὴν ἴσην τοῦ δηναρίου διανομήν· « Ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε »· μήπως δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως λέγει τὸ ἑταῖρε μόνον πρὸς τὸν πιστὸν ἄνθρωπον, καθότι αὐτὸς διὰ τῆς πίστεως καὶ τοῦ θείου βαπτίσματος ἔχει τῆς υἱοθεσίας τὸ χάρισμα, κἂν διὰ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ κατεῤῥύπωσεν αὐτό; ἢ τὸ ἑταῖρε σημαντικόν ἐστι τῆς πρᾳότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις διὰ παντός ἐστι πρᾷος, κἂν ἐλέγχῃ καὶ παιδεύῃ, ὡς δίκαιος κριτής; « Ἑταῖρε, πῶς » εἰσῆλθες ὧδε, μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; » πῶς ἐτόλμησας εἰσελθεῖν εἰς τὰς λαμπρότητας τῶν ἁγίων, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγγέλων, καὶ ἐνώπιόν μου, γυμνὸς τῶν τῆς ἀρετῆς χαρίτων, καὶ μεμολυσμένην ἔχων τὴν ψυχήν σου διὰ τῆς ἀκαθαρσίας τῶν ἁμαρτημάτων σου; Ὁ δὲ τρισάθλιος, ὁ ἁμαρτωλός, μὴ ἔχων τί ἀποκριθῆναι πρὸς τὴν ἐλεγκτικὴν ταύτην ἐρώτησιν, ἐναπομένει ἀναπολόγητος καὶ ἄφωνος, ὥσπερ οἱ ἔχοντες χαλινὸν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν· « Ὁ δὲ ἐφιμώθη »· τοῦτο δέ ἐστιν, ὅπερ εἶπεν ὁ προφητάναξ· « Ἐν κημῷ καὶ χα» λινῷ τὰς σιαγόνας αὐτῶν ἄγξαις ». Μετὰ δὲ τὸν ἔλεγχον εὐθὺς προφέρει ὁ δίκαιος βασιλεὺς τὴν φοβερὰν ἀπόφασιν.

(αὐτ. 26, 50.) (αὐτ. 20, 13.) (Ψαλ. 31, 11.)

Τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς διακόνοις· δήσαντες αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας, ἄρατε αὐτόν, καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

(Ματ. 22, 13.)

Βλέπομεν εἰς τὰς γραφὰς ἀγγέλους ὑπὸ θεοῦ ἀποστελλομένους πρὸς τιμωρίαν τῶν ἀνθρώπων. Οὗτοι οὖν οἱ τιμωρητικοὶ ἄγγελο εἰσιν οἱ διάκονοι, οἱ ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν βασιλευόντων θεοῦ προσταζόμενοι. « Δή» σαντες δέ, λέγει, αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας », ἵνα φανερώσῃ, ὅτι ἀργοῦσιν ἐκεῖ αἱ πρακτικαὶ τῆς ψυχῆς δυνάμεις, καὶ οὐδεμίαν δύναμιν ἔχει ὁ ἄνθρωπος, ἵνα πράξῃ καλὸν ἔργον. Ὅθεν καὶ ὁ Σολομὼν ἔλεγε· « Σειραῖς » δὲ τῶν ἑαυτοῦ ἁμαρτημάτων ἕκαστος » συσφίγγεται ». Ἐπειδὴ δὲ ὁ θεὸς φῶς ἐστι, διὰ τοῦτο καθὼς ἡ ἀπουσία καὶ στέρησις τούτου τοῦ ὑλικοῦ φωτὸς ποιεῖ τὸ πρόσκαιρον σκότος, οὕτω καὶ ἡ ἀπουσία καὶ ὁ χωρισμὸς τοῦ ὑπερουσίου θεοῦ ποιεῖ

(2. Βασιλ. 24.) (Χρυσ. εἰς τὴν. Χειρ.) (Κύριλλ. αὐτ.) (Παροιμ. 5, 22.)

ἐκεῖνο τὸ αἰώνιον σκότος. « Ἐξώτερον δὲ » σκότος » εἶπεν, ἵνα φανερώσῃ, ὅτι ἔξω καὶ πολλὰ μακρὰν ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἀπέχει τὸ τοιοῦτον σκότος. Ἐκεῖ δὲ πᾶσα θλίψις ἐστὶ καὶ ὀδύνη, κλαυθμὸς ἀπαρηγόρητος καὶ βρυγμὸς ὀδόντων ἐλεεινότατος. Ἐπειδὴ δὲ ὁ γυμνὸς τοῦ ἐνδύματος τοῦ γάμου, κἂν κεκλημένος ἦν καὶ πιστός, κατεδικάσθη ὅμως, διότι ἐστερημένος ἦν πάσης ἀρετῆς, διὰ τοῦτο ἐπάγει ὁ Κύριος τὰ ἑξῆς·

Ματ. 22, 14. Πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

« Πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί ». Πάντα τὰ πλήθη τῶν ἀνθρώπων, ὅσα ἤκουσαν τῆς εὐσεβείας τὸ κήρυγμα, εἰσὶ κλητοί, ἤγουν προσκεκλημένοι διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· διὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας λέγεται τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ προσεκλήθησαν, καὶ προσκαλοῦνται οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· (Ματ. 4, 23.) πολλὰ δὲ ἀληθῶς καὶ δυσαρίθμητά εἰσι τὰ τοιαῦτα προσκεκλημένα πλήθη. Ἐὰν δὲ στοχασθῇς τὸ πλῆθος τῶν Ἑβραίων τῶν μὴ ὑποδεξαμένων τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν, τὸ πλῆθος τῶν ἐθνικῶν τῶν μὴ θελησάντων πιστεῦσαι, τὸ πλῆθος τῶν αἱρετικῶν καὶ σχισματικῶν, τὸ πλῆθος τῶν ὀρθοδόξων τῶν μὴ ποιούντων ἔργα ἐκλεκτὰ καὶ ἅγια, καὶ τὴν ὀλιγότητα τῶν ὄντως ἐναρέτων καὶ ἁγίων ἀνδρῶν, οἵτινές εἰσιν οἱ ἐκλεκτοί, καὶ ὡς φωστῆρες ἐκλάμπουσιν ἐν μέσῳ τῶν ὀρθοτομούντων τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, βλέπεις φανερά, ὅτι ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἐκλεκτοί· ἐκλεκτοὶ δηλονότι τῶν ἄλλων κατὰ τὴν ζέσιν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ κατὰ τὰ κατορθώματα τῶν ἀρετῶν, δι' ὧν καὶ τῆς οὐρανῶν βασιλείας κληρονόμοι γίνονται.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΔ΄. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ἐὰν ἄγγελος Κυρίου κατέβαινεν ἐξ οὐρανοῦ, ἐκεῖνος ἠδύνατο ἴσως νὰ ἐξηγήσῃ τί ἐστι τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ἐν ᾧ οἱ ἁμαρτωλοὶ κολάζονται. Ἀλλὰ καὶ οὐράνιος ἄγγελος ἐὰν περιέγραφε, καὶ διηρμήνευε τῆς αἰωνίου κολάσεως τὰς βασάνους, πάλιν ἡμεῖς οὐκ ἠδυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν καὶ συναισθανθῶμεν τῶν τιμωριῶν τῆς κολάσεως τὰ

βάρος. Καθὼς δὲ ἐκεῖνος, ὅστις ἐσκεπασμένους ἔχει τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ διὰ παχυλοῦ ὑφάσματος, συγκεχυμένα βλέπει καὶ σκοτεινὰ τὰ ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ σώματα, καὶ οὐδὲ τὴν διαφορὰν τῶν χρωμάτων διακρίνει, οὐδὲ τοῦ μεγέθους τὰ πέρατα, οὐδὲ τοῦ σχήματος τὴν μόρφωσιν, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ἡμῶν, ἐν ὅσῳ ἐπικεκαλυμμένη ἐστὶ τῷ παραπετάσματι τοῦ ὑλικοῦ σώματος, οὐ δύναται κατανοῆσαι οὐδὲ τὸ βάρος τῆς θλίψεως, οὐδὲ τὴν παράτασιν τῆς ὀδύνης, οὐδὲ τὴν δριμύτητα τῶν βασάνων τῆς κολάσεως. Καθὼς δὲ ὅσον τὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν ἐπικαλύπτον ὕφασμα λεπτότερόν ἐστι καὶ ἀραιότερον, τοσοῦτον περισσότερον βλέπομεν καὶ διακρίνομεν τὰ ἀντικείμενα, οὕτω καὶ ὅσον τὸ παχυλὸν ἡμῶν σῶμα διὰ τῆς ἀποχῆς τῶν σαρκικῶν ὀρέξεων λεπτύνεται καὶ διὰ τῆς ἀρετῆς καθαίρεται, τοσοῦτον περισσότερα κατανοοῦμεν, τί ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ τί ἐστιν ἡ κόλασις. Ὅθεν οἱ ἐνάρετοι ἄνθρωποι, ὅταν φθάσωσιν εἰς τῆς ἁγιωσύνης τὰ μέτρα, τότε καὶ βλέπουσι, καὶ διακρίνουσι, καὶ συναισθάνονται καὶ τὴν τρυφὴν τῆς μακαριότητος καὶ τὴν ὀδύνην τῆς κολάσεως πολλὰ περισσότερον τῶν σαρκικῶν καὶ βεβηλωμένων ἀνθρώπων· οὐδέποτε ὅμως οὐδὲ αὐτοί, ἐν ὅσῳ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ζῶσι, δύνανται νὰ καταντήσωσιν εἰς τὸ τέλειον τῆς κατανοήσεως· « Βλέπο» μεν γὰρ ἄρτι, ἔλεγεν ὁ θεῖος ἀπόστολος, » δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι ». (1. Κορ. 13, 12.) Αὐτὸς ἀνέβη ἕως τρίτου οὐρανοῦ, καὶ εἶδε, καὶ ἤκουσε τὰ ἐκεῖ· ὅθεν αὐτὸς ἠδύνατο νὰ εἴπῃ καὶ περιγράψῃ καὶ τὴν δόξαν τῶν δικαίων καὶ τὴν τιμωρίαν τῶν ἁμαρτωλῶν, ὅμως αὐτὸς οὐδὲν ἡμῖν ἐφανέρωσε. Διὰ τί δὲ τοῦτο; διότι, ὅσα εἶδε καὶ ἤκουσε, τοσοῦτον ὑπερβαίνουσι τοῦ ἀνθρωπίνου νοὸς τὴν δύναμιν, ὥστε γλῶσσα ἀνθρώπου οὐ δύναται οὐδὲ περιγράψαι αὐτά, οὐδὲ κἂν λαλῆσαι περὶ αὐτῶν. « Καὶ ἤκουσε, λέγει, ἄῤῥητα ῥήμα» τα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι ». (2. Κορ. 12, 4.)

Ἀλλ' ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅστις γνωρίζει πόσον καὶ πῶς ἡμεῖς οἱ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ δυνάμεθα νὰ καταλάβωμεν τὴν ἀτελεύτητον καὶ ὀδυνηροτάτην βάσανον τῆς μελλούσης κολάσεως, καὶ διὰ τοῦ παναγίου αὐτοῦ στόματος καὶ διὰ τῶν θεηγόρων αὐτοῦ ἀποστόλων ἀρκετὰ εἶπε πρὸς κατάληψιν καὶ συναίσθησιν ἐκείνης τῆς ἀῤῥήτου τιμωρίας. Ἐφανέρωσεν ἡμῖν τὸν ἀσυμπαθῆ δοῦλον παραδεδομένον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν δαιμόνων· « Καὶ παρέδωκεν » αὐτόν, λέγει, τοῖς βασανισταῖς ». (Ματ. 18, 34.) Ποίαις δὲ δριμυτάταις τιμωρίαις βασανίζουσιν οἱ δαίμονες τοὺς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν παραδοθέντας εὔκολα κατανοοῦμεν, ἐὰν στοχασθῶμεν, ὅτι αὐτοὶ ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς ἐχθροὶ καὶ ἐπίβουλοι τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ ἄχρι τῆς σήμερον περιπατοῦσιν, ὡς λέοντες ὠρυόμενοι, ζητοῦντες τίνα καταπίωσι. (1. Πέτρ. 5, 8.) Παρέστησε τὸν ἄσπλαγχνον πλούσιον ἐν βασάνοις πάσχοντα, καὶ ἐν φλογὶ καταικαιόμενον· ζητεῖ αὐτὸς μίαν ῥανίδα ὕδατος, ἵνα δροσίσῃ τὴν ὑπὸ τῆς δίψης φλογιζομένην αὐτοῦ γλῶσσαν, κραυγάζει· « Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον » Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύ» λου αὐτοῦ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν (Λουκ. 16, 24.)

» γλῶσσάν μου· ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ » ταύτῃ »· ἀλλ' οὐδὲ ταύτης τῆς ἐλαχίστης παραμυθίας ἀξιοῦται. Τοῦτο μόνον τὸ διήγημα παρίστησι πάθους καὶ ὀδύνης ὑπερβολήν· καὶ ἄλλα ὅμως ἐδίδαξεν ὁ θεάνθρωπος παραστατικὰ τῆς ἐκεῖ ὀδυνηρᾶς καταστάσεως.

Γέεννα πυρός, εἶπε, περιμένει τοὺς περιφρονοῦντας καὶ ὑβρίζοντας τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν, κάμινος πυρὸς τοὺς σκανδαλοποιούς· σκώληξ ἀτελεύτητος καὶ πῦρ ἄσβεστον, τοὺς μὴ ἀποκόπτοντας τοῦ σκανδάλου τὴν ἀφορμήν· « Τὸ αἰώνιον » πῦρ τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ » τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ » τοὺς ἀσπλάγχνους καὶ ἀνελεήμονας· « Σκότος ἐξώτερον, ὅπου » ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων », τοὺς μὴ θελήσαντας κατορθῶσαι τῆς ἀρετῆς τὰ ἔργα· « Λίμνη καιομένη πυρὶ καὶ » θείῳ, ὅ ἐστι δεύτερος θάνατος », τοὺς δειλοὺς καὶ ἀπίστους, τοὺς βδελυρούς, τοὺς φονεῖς, τοὺς πόρνους, τοὺς μάγους, τοὺς εἰδωλολάτρας, καὶ πάντας τοὺς ψεύστας. Βασανισταὶ λοιπὸν καὶ βάσανοι, δίψα φλογερά, σκώληξ ἀτελεύτητος, σκότος ἐξώτερον, κλαυθμὸς ἀπαρηγόρητος, βρυγμὸς ὀδόντων ἐλεεινότατος· τούτοις δὲ προςίθεται πῦρ πολυειδὲς καὶ πολύτροπον, φλὸξ πυρός, πῦρ γεέννης, πῦρ καμιναῖον, λίμνη καιομένη πυρὶ καὶ θείῳ, θάνατος δεύτερος· ταῦτά εἰσι τῆς κολάσεως τὰ βασανιστήρια. Ἓν μόνον τούτων ἀρκεῖ νὰ ἐκφοβίσῃ καὶ καταπλήξῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἀκατάπληκτον καὶ ἀμάλακτον ψυχήν· ἓν μόνον τούτων φέρει εἰς αἴσθησιν καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀναισθήτους· πόσον δὲ φοβερά εἰσι πάντα ὁμοῦ, καὶ πάντα ἀτελεύτητα καὶ αἰώνια; Οὐ κατανοοῦμεν ἆρά γε ἡμεῖς ἐκ τούτων τοῦ σωτῆρος τῶν λόγων, ὅτι ἡ μέλλουσα τῶν ἁμαρτωλῶν κόλασις ὑπερβαίνει πάσας ὁμοῦ τὰς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ δριμυτάτας ὀδύνας, ὅσας ἡ φύσις προξενεῖ, ὅσας αἱ περιστάσεις τοῦ βίου ἐπισωρεύουσιν, ὅσας οἱ σκληρότατοι ἐπενόησαν τύραννοι; Κἂν ὁποιανδήποτε ὀξυτάτην ὀδύνην νοήσῃς, κἂν ὁμοῦ πάσας τὰς δριμυτάτας καὶ πολυχρονίους τοῦ κόσμου τούτου τιμωρίας στοχασθῇς, τέλος ἔχουσι τὸ τέλος τῆς ζωῆς· αἱ δὲ τῆς κολάσεως βάσανοι πολλαί, ὀξύταται, καὶ ἀτελεύτητοι.

Ματ. 5, 22. — αὐτ. 13, 42. — Μάρκ. 9, 46. — Ματ. 25, 41. — αὐτ. 22, 13. — Ἀποκ. 21, 8.

Ἀλλ' ὅταν τὸ φθαρτὸν τοῦτο καὶ θνητὸν σῶμα ἐνδυθῇ τὴν ἀφθαρσίαν καὶ τὴν ἀθανασίαν, ἤγουν κατασταθῇ ἄφθαρτον καὶ ἀθάνατον· ὅταν ἡμεῖς ἐν τῇ ἀναστάσει ἐσμὲν ὡς ἄγγελοι θεοῦ, πῶς τότε ἐνεργεῖ ἐν ἡμῖν τὸ πῦρ; πῶς διψῶμεν τότε καὶ φλογιζόμεθα, καὶ κλαίομεν, καὶ τρίζομεν τοὺς ὀδόντας, καὶ ἐσθιόμεθα ὑπὸ τῶν σκωλήκων; ταῦτα πάσχουσι τὰ σώματα τῶν φθαρτῶν καὶ θνητῶν ἀνθρώπων, οὐχὶ δὲ τῶν ἀφθάρτων καὶ ἀθανάτων καὶ ἐκείνων, οἵτινες κατεστάθησαν ὡς ἄγγελοι θεοῦ· πῶς δὲ τὸ πῦρ ἐκεῖνο φλέγει μὲν καὶ κατακαίει, ἀλλ' οὐδὲ φθείρει οὐδὲ διαλύει; πρὸς τούτοις, πῶς πῦρ καὶ σκότος ἐξώτερον; ὅπου πῦρ, ἐκεῖ φῶς· ὅπου δὲ φῶς, ἐκεῖ φεύγει τὸ σκότος. Ἄλλο πῦρ ἐκεῖνο, καὶ ἄλλη φλόγα, ἄλλο σκότος ἐκεῖνο, καὶ ἄλλη δίψα, ἄλλα δάκρυα ἐκεῖνα, καὶ ἄλλος βρυγμὸς ὀδόντων, καὶ ἄλλοι σκώληκες τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὁρωμένων. Ὁ παντοδύναμος δημιουργός, ὅστις εἰς τὸν καιρὸν τῆς

1. Κορ. 15, 54. — Ματ. 22, 30.

τῶν νεκρῶν ἀναστάσεως, ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων συνάγει καὶ συγκροτεῖ τὸ σῶμα ἑνὸς ἑκάστου, καὶ τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ συνάπτει, καὶ μετασκευάζει ἀπὸ τῆς φθορᾶς καὶ τῆς θνητότητος εἰς τὴν ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν, αὐτὸς καθὼς « ἀπὸ καταβολῆς κόσμου » ἡτοίμασεν ὑπὲρ τῶν δικαίων ἄλλην τούτου βασιλείαν, διαφέρουσαν τῶν τοῦ κόσμου βασιλειῶν, οὕτως « ἀπὸ καταβολῆς κόσμου » ἡτοίμασεν ἄλλο πῦρ, καὶ ἄλλα βασανιστήρια κατὰ τῶν ἀμετανοήτων ἁμαρτωλῶν, διαφέροντα τῶν τοῦ κόσμου τούτου παιδευτηρίων· βασανιστήρια, λέγω, ἔχοντα δύναμιν καὶ ἐνέργειαν κατὰ τῶν ἀφθαρτισθέντων καὶ ἀθανατισθέντων σωμάτων· βασανιστήρια, ἐξ ὧν οἱ ἁμαρτωλοὶ δοκιμάζουσι παθήματα, ὅμοια τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ πάθεσι τῶν ἀνθρώπων.

(Ματ. 25, 34.)

Ἐὰν δὲ ὑψώσωμεν τὸν νοῦν ἡμῶν εἰς τὰ ὑψηλότερα, καὶ ἐμβάσωμεν αὐτὸν εἰς τὴν μυστικωτέραν τῶν τοιούτων βασάνων ἔννοιαν, κατανοοῦμεν ὀλίγον τι περισσότερον, ὁποῖά εἰσι ταῦτα τὰ διὰ συμβόλων ἐκφρασθέντα βασανιστήρια. Εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, « Χρείαν οὐκ ἔχουσι λύχνου καὶ » φωτὸς ἡλίου· ὅτι Κύριος ὁ θεὸς φωτίζει » αὐτούς ». Ὁ θεὸς ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως ἀποστρέφεται παντελῶς τὸν ἁμαρμωλόν, καὶ διώκει αὐτὸν μακρὰν ἀπὸ τοῦ προσώπου αὐτοῦ· « Ἄρατε αὐτόν, » λέγει, καὶ ἐκβάλετε ». Ποῦ οὖν καταντᾷ ὁ ἁμαρτωλός, ὅταν διωχθῇ ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ φωτός, ἤγουν τοῦ θεοῦ; Φανερόν ἐστιν, ὅτι καταντᾷ εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ἤγουν τὸ πολλὰ μακρὰν ἀπέχον ἀπὸ τοῦ θείου φωτός· ὁ χωρισμὸς λοιπὸν τοῦ θεοῦ ἐστι τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον. Ἐπειδὴ δὲ τὸ γλυκύτατον ἐκεῖνο φῶς οὐ μόνον φωτίζει, ἀλλὰ καὶ ζωοποιεῖ καὶ εὐφραίνει τοὺς ὑπ' αὐτοῦ φωτιζομένους, διὰ τοῦτο ὁ ἁμαρτωλὸς τότε, χωρισθεὶς παντελῶς τοῦ θεοῦ, βυθίζεται εἰς τὸν ἀπέραντον βυθὸν τῆς λύπης καὶ τοῦ θυμοῦ· λύπης, ἐπειδὴ ἐστερήθη τῆς αἰωνίου βασιλείας· θυμοῦ καὶ ὀργῆς, ἐπειδὴ βλέπει τοὺς δικαίους εἰς τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ· « Παρατηρήσεται, λέγει ὁ προφητάναξ, ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν δίκαιον, καὶ βρύξει ἐπ' αὐτὸν τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ. Ἁμαρτωλὸς » ὄψεται, καὶ ὀργισθήσεται· τοὺς ὀδόντας » αὐτοῦ βρύξει, καὶ τακήσεται ». Ταύτην οὖν τὴν ὑπερβάλλουσαν θλίψιν καὶ τὸν θυμὸν σημαίνει ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Θέλει τότε ὁ ἁμαρτωλός, καὶ ἐπιθυμεῖ τὴν μετάνοιαν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖ οὐκ ἔστι μετάνοια, ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ μένει ἄπρακτος· « Ἐπιθυμία ἁμαρτωλοῦ ἀπολεῖται ». Ἡ στέρησις τῆς τότε ποθητῆς αὐτῷ μετανοίας ἀνάπτει τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ· τοῦτο δέ ἐστιν ἡ δίψα ἡ ἀπαρηγόρητος. Σκώληξ δὲ ἀτελεύτητος γίνεται αὐτῷ ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως ὁ ἀκοίμητος· τότε οὐχὶ πλέον ὀλιγοπιστεῖ ἢ πιστεύει, ἀλλὰ βλέπει τίνος ἐντολὰς κατεφρόνησε καὶ τίνα παρώργισε· βλέπει ἔμπροσθεν αὐτοῦ ὡς ἐν εἰκόνι ἐζωγραφημένα πάντα τὰ πονηρὰ αὐτοῦ ἔργα, τοὺς σαπροὺς λόγους καὶ τὰς κακὰς ἐνθυμήσεις· βλέπει, ὅτι οὐδεμίαν ἔχει ἀπολογίαν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, οὐδεμίαν πρόφασιν, ὅτι ἔμεινεν ἀμετανόητος· βλέπει ποίας βασιλείας ἐστερήθη, καὶ εἰς ποίας βασάνους κατεδικάσθη· βλέπει,

(Ἀποκ. 22, 5.) (Ματ. 22, 13.) (Ψαλ. 36, 12.) (Αὐτ. 111, 9.) (Αὐτόθι.)

ὅτι οὐδὲ μετάνοιά ἐστιν ἐν τῷ ᾅδῃ, οὐδὲ τέλος ἔχει ἡ κόλασις· κατεσθίει οὖν τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἀκαταπαύστως, καὶ φλογίζει τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀδιακόπως ὁ ὑπερβολικὸς τῆς συνειδήσεως ἔλεγχος· οὗτος δὲ ὁ ἔλεγχος γίνεται εἰς αὐτὸν καὶ σκώληξ ἀκοίμητος, καὶ πῦρ ἄσβεστον, καὶ λίμνη καιομένη, καὶ πᾶν εἶδος βασάνου, βασανίζον αὐτὸν ἀτελευτήτως· ὁ ἔλεγχος οὗτος προξενεῖ ὀδύνας θανάτου, διὸ καὶ ὠνομάσθη δεύτερος θάνατος. Πρὸς τούτοις ἐπειδὴ ὁ θεὸς ἐστὶ τὸ φῶς, ἡ εἰρήνη, ἡ παραμυθία, ἡ δρόσος, ἡ χαρά, ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως χωρίζονται παντελῶς ἀπὸ τοῦ θεοῦ, φανερόν ἐστιν, ὅτι τοῦ θεοῦ ὁ χωρισμός ἐστι καὶ σκότος, καὶ ταραχή, καὶ σκώληξ, καὶ πῦρ, καὶ δάκρυα, καὶ θάνατος, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς κολάσεως βασανιστήρια.

Ἀδελφοί, εἴτε ὡς ὑλικὰ καὶ παχυλά, εἴτε ὡς ἄϋλα καὶ νοερὰ νοήσωμεν τῆς κολάσεως τὰ παιδευτήρια, μόνον ἀκουόμενα, φόβον μέγαν, καὶ φρίκην, καὶ πάθος προξενοῦσι. Ταῦτα δὲ περιέγραψεν ὁ φιλανθρωπότατος θεὸς εἰς τὸ ἅγιον αὐτοῦ εὐαγγέλιον, ἵνα, ἀκούοντες καὶ μελετῶντες αὐτά, φεύγωμεν τὴν ἁμαρτίαν τὴν πρόξενον τῆς κολάσεως· «Ὅσα γὰρ προεγράφη, εἰς τὴν » ἡμετέραν διδασκαλίαν προεγράφη ». (Ρωμ. 15, 4.) Μακάριος ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις συχνάκις ἐνθυμεῖται τὸ περὶ κολάσεως μάθημα· διότι ὅστις μελετᾷ τὴν κόλασιν, ἐκεῖνος φεύγει τῆς κολάσεως τὰς βασάνους.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕʹ. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Σύντομον μὲν ἐςὶ τὸ σήμερον ἀναγνωσθὲν εὐαγγέλιον· περιέχει ὅμως τὸ πρῶτον θεμέλιον τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ τὴν βάσιν πασῶν τῶν ἀρετῶν· ἔστι δὲ καὶ τοσοῦτον σαφές, ὥστε φαίνεται, ὅτι οὐδεμιᾶς ἐξηγήσεως ἔχει χρείαν. Ἀλλὰ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου, καὶ ἡ γῆ ἔχουσι μεταξὺ ἀλλήλων ἐπίσημον ὁμοιότητα· βλέπομεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς χόρτον, δένδρα, ἄνθη, καρπούς· ὅστις ὅμως ἐπιθυμεῖ ἀργύριον, χρυσίον, λίθους τιμίους, ἐκεῖνος πρέπον ἐστίν, ἵνα σκάψῃ βαθέως, καὶ περιερευνήσῃ τοὺς κόλπους αὐτῆς· ὅταν ἀναγινώσκωμεν τὰ εὐαγγελικὰ λόγια, βλέπομεν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῶν χαρακτῆρα θεοπρεπῆ, χάριν θεοῦ, ὡραιότητα πνευμα-

τικήν, ἁπλότητα ἁγίαν· ὅστις ὅμως ἐπιθυμεῖ μαθήματα θαυμαστά, νοήματα ὑψηλά, δόγματα θεῖα, ἐκεῖνος πρέπον ἐστίν, ἵνα καταβῇ εἰς τὸ βάθος τῶν λόγων καὶ ἐξετάσῃ τὰ ἐν τῷ γράμματι κεκρυμμένα νοήματα. Διὰ τοῦτο οὖν, κἂν σαφῆ φαίνωνται τοῦ σημερινοῦ εὐαγγελίου τὰ λόγια, ὅμως πολλὰ ὠφέλιμός ἐστιν ἡ τούτων εὐλαβητικὴ ἔρευνα καὶ ἑρμηνεία, ἣν εὐλαβῶς ἀκούσατε.

Ματ. 22, 35. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ νομικός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, πειράζων αὐτὸν καὶ λέγων· 36. διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ;

Νομικὸς ἐλέγετο τότε ὁ διδάσκαλος καὶ ἐξηγητὴς τοῦ νόμου, ὁ αὐτὸς δὲ καὶ γραμματεὺς ἐλέγετο· διότι ὁ εὐαγγελιστὴς Μάρκος τοῦτον, ὃν ὁ Ματθαῖος ὀνομάζει νομικόν, ἐκάλεσε γραμματέα. (Μάρκ. 12, 28.) Οὗτος οὖν ὁ νομικός, εἷς ὢν τῶν Φαρισαίων, ἀκούσας, ὡς διηγεῖται ὁ αὐτὸς εὐαγγελιστὴς Μάρκος, ὅτι καλῶς ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ τῶν Σαδδουκαίων ζητήματα, προσελθὼν πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐπείραζεν αὐτὸν διὰ τῆς ἐρωτήσεως αὐτοῦ, λέγων· Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ τῶν ἐν τῷ νόμῳ γεγραμμένων ἐστὶ μεγάλη; Ταῦτα δὲ εἶπεν, ἐπειδὴ ἄλλοι μὲν τῶν Ἰουδαίων ἐνόμιζον μεγάλην ἐντολὴν τὴν περὶ τῆς περιτομῆς, ἄλλοι δὲ τὴν περὶ τοῦ σαββάτου, καὶ ἄλλοι ἄλλην. Ἐπείραζεν οὖν ὁ νομικὸς οὗτος τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἵνα καταλάβῃ, αὐτὰς τοῦ θεοῦ τὰς ἐντολὰς διδάσκει ἢ ἄλλας ἰδίας· ἐὰν δὲ τὰς αὐτάς, ποίαν ἀποφασίζει πρώτην· καὶ ἐὰν τὴν πρώτην, ἤγουν τὴν «Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν θεόν σου», ἐπισυνάπτει ἆρά γε καὶ τὸ Ἀγαπήσεις καὶ ἐμέ; Ὁ πάνσοφος ὅμως καὶ καρδιογνώστης Ἰησοῦς τοιουτοτρόπως ἀπεκρίθη αὐτῷ, ὥστε, ἐξ ἀνάγκης βιασθείς, ἐπῄνεσε τὴν ἀπόκρισιν, εἰπών· «Καλῶς, διδάσκαλε, ἐπ' ἀληθείας εἶπας». (Μάρκ. 12, 32.)

Ματ. 22, 37. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἀγαπήσεις Κύριον τὸν θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου· 38. αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή.

Διὰ τῆς καρδίας ἐπιθυμοῦμεν, διὰ τῆς ψυχῆς νοοῦμεν, διὰ τῆς διανοίας συλλογιζόμεθα. Ὅταν οὖν ἡ καρδία μου οὐδὲν ἄλλο ἐπιθυμῇ εἰμὴ τὸν θεόν, καὶ εἰς τὴν ψυχήν μου οὐδεμία ἔννοια εἰσέρχηται γυμνὴ τῆς εὐλαβητικῆς μελέτης τοῦ θεοῦ, καὶ ἡ διάνοιά μου οὐ δέχηται συλλογισμὸν μὴ περιέχοντα πίστιν καὶ ὑπακοὴν εἰς τὸν θεόν, τότε ἀγαπῶ τὸν θεὸν ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ μου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ μου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ μου· τότε ἡ πρὸς τὸν θεὸν ἀγάπη μου ἐστὶν ἀγάπη τελεία. Πρώτη δὲ καὶ μεγάλη ἐστὶν ἡ τῆς τοιαύτης ἀγάπης ἐντολή· ἐπειδὴ ἐξ αὐτῆς, ὡς ἐκ πηγῆς, ἐκβλύζουσι πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ἀρεταί· ὅταν ὅλη ἡ καρδία μου, καὶ ἡ ψυχή μου, καὶ ἡ διάνοιά μου ἀφιερωθῇ εἰς τὸν θεόν, τότε πᾶσα ἐπιθυμία μου ἐστὶν ἀρετή, πᾶσά μου ἔννοια καθαρότης, πᾶς συλλογισμός μου ἁγιωσύνη.

Ματ. 22, 39. Δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.

Δευτέραν δὲ καὶ ὁμοίαν τῇ πρώτῃ λέγει τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην· ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς πρώτης γεννᾶται, καὶ ἐν αὐτῇ περιέχεται, καὶ ἀχώριστος αὐτῆς ἐστι· διότι, ὅςις ἀγαπᾷ τὸν θεὸν κατὰ τοὺς ὅρους τῆς πρώτης ἐντολῆς, ἐκεῖνος ἐξ ἀνάγκης ἀγαπᾷ καὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ· « Πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸν γεννήσαντα ἀγαπᾷ καὶ τὸν γεγεννημένον ἐξ αὐτοῦ »· ὅστις δὲ οὐχ ἀγαπᾷ τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἐκεῖνος οὐδὲ τὸν θεὸν ἀγαπᾷ· « Ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὃν ἑώρακε, τὸν θεὸν, ὃν οὐχ ἑώρακε, πῶς δύναται ἀγαπᾷν »; Βλέπε δὲ πῶς ὁ θεάνθρωπος τῆς μὲν πρὸς τὸν θεὸν ἀγάπης ὥρισε μέτρον ὅλην τὴν ἀγάπην, ὅσην ἔχουσι πᾶσαι αἱ δυνάμεις ἡμῶν· « Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου »· τῆς δὲ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης μέτρον ἔστησε τὴν ἀγάπην, δι᾽ ἧς ἀγαπᾷς τὸν ἑαυτόν σου· « Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν »· Ἀγάπα, λέγει, τὸν πλησίον σου, ὅσον ἀγαπᾷς καὶ τὸν ἑαυτόν σου· ὅσον φροντίζεις καὶ περιποιεῖσαι καὶ σπουδάζεις διὰ τὸν ἑαυτόν σου, τοσοῦτον καὶ διὰ τὸν πλησίον σου.

(1. Ἰωάν. 5, 1. — αὐτόθι. 4, 20. — Ματ. 22, 37.)

αὐτόθι. 40. Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται.

Ἐὰν στοχασθῇς τὰς δέκα τοῦ νόμου ἐντολάς, τοῦ ἐν τῷ Σιναίῳ ὄρει τῷ Μωϋσῇ δοθέντος, βλέπεις, ὅτι τέσσαρες αἱ πρῶται τὴν πρὸς τὸν θεὸν ἀγάπην παραγγέλλουσιν, αἱ δὲ λοιπαὶ ἓξ τὴν πρὸς τὸν πλησίον· ἐὰν μελετήσῃς πάντα τὰ τῶν προφητῶν κηρύγματα, εὑρίσκεις αὐτὰ πλήρη μὲν ἐλέγχων κατὰ τῶν ἀθετούντων τὴν τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ λατρείαν καὶ προσφερόντων θυσίαν τοῖς εἰδώλοις, γέμοντα δὲ φοβερισμῶν κατὰ τῶν ἀδικούντων, καὶ παντοιοτρόπως βλαπτόντων τὸν πλησίον, γέμοντα νουθεσίας καὶ προτροπῆς πρὸς εὐεργεσίαν καὶ ὠφέλειαν τοῦ πλησίον. Πρὸς τούτοις δέ, ἐὰν ἐρευνήσῃς τί ἐστιν ἡ ἁμαρτία, καὶ τί ἐστιν ἡ ἀρετή, βλέπεις φανερά, ὅτι πᾶσα ἁμαρτία οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν εἰμὴ περιφρόνησις τοῦ θεοῦ ἢ βλάβη τοῦ πλησίον· πᾶσα δὲ ἀρετὴ ἢ λατρεία ἐςὶ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἢ τοῦ πλησίον ὠφέλεια. Διὰ τοῦτο οὖν ὁ τῶν ἁπάντων δεσπότης εἶπεν· « Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται », ἤγουν ἐκ τῆς πρὸς τὸν θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης κατάγονται, καὶ ἐν αὐτῇ περιέχονται καὶ στηρίζονται πάντα τὰ τοῦ θείου νόμου προστάγματα καὶ πάντα τὰ τῶν ἁγίων προφητῶν κηρύγματα. Ταῦτα δὲ πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα νομικὸν ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, προβάλλει ἔπειτα πρὸς τοὺς συναθροισθέντας καὶ περιεστῶτας αὐτῷ Φαρισαίους τὴν ἑξῆς ἐρώτησιν·

Ματ. 22, 41. Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων, ἐπερώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, λέγων· τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ, τίνος υἱός ἐστι; λέγουσιν αὐτῷ, τοῦ Δαβίδ.

αὐτ. 22, 34. Ἀκούσαντες οἱ Φαρισαῖοι, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐπεστόμισε τοὺς Σαδδουκαίους, συνήχθησαν πρὸς αὐτόν, ἴσως ἐλπίζοντες, ὅτι ἔσεται ὑπερασπιστὴς τῆς φαρισαϊκῆς φατρίας. Ὅθεν καὶ εἷς ἐξ αὐτῶν, ὁ νομικός, ἐπείραζεν αὐτὸν διὰ τῆς ἐρωτήσεως αὐτοῦ· ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἀποκριθεὶς πρὸς τὸ τοῦ νομικοῦ ἐρώτημα, ἐρωτᾷ αὐτούς, τί φρονοῦσι περὶ τοῦ ὑπὸ τῶν προφητῶν προκαταγγελθέντος Χριστοῦ, τίνος δηλαδὴ νομίζουσιν αὐτὸν υἱόν, σπεύδων δι' ἐπιτηδείου τρόπου πεῖσαι αὐτούς, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Χριστὸς καὶ ἑπομένως ὁ τοῦ θεοῦ υἱός. Οἱ δὲ εὐθὺς ἀπεπεκρίθησαν, ὅτι λογίζονται τὸν Χριστὸν υἱὸν τοῦ Δαβίδ, ἤγουν ἄνθρωπον μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ θεόν.

Ματ. 22, 43. Λέγει αὐτοῖς, πῶς οὖν Δαβὶδ ἐν πνεύματι Κύριον αὐτὸν καλεῖ, λέγων· 44. εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; 45. εἰ οὖν Δαβὶδ καλεῖ αὐτὸν Κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστι;

Ὁ θεοπάτωρ Δαβίδ, ὑπὸ τοῦ παναγίου πνεύματος φωτισθείς, καὶ περὶ τῶν ἐσομένων μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ ἀνάληψιν προεφήτευσε, λέγων· « Εἶπεν ὁ Κύριος » ἤγουν ὁ Κύριος καὶ πατήρ, « Τῷ Κυρίῳ μου, » τουτέστι τῷ μονογενεῖ υἱῷ αὐτοῦ, Κυρίῳ μου Ἰησοῦ Χριστῷ· « Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, » ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον » τῶν ποδῶν σου ». (Ψαλ. 109, 1, 2.) Ταύτην δὲ τὴν ῥῆσιν ἐξεφώνησεν ὁ σωτὴρ ὡς ἀποδεικτικὴν τῆς θεότητος, ἅμα δὲ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ, καὶ ἑπομένως ἀρκετὴν πρὸς διόρθωσιν τῶν πεπλανημένων φρονημάτων τῶν Φαρισαίων, οἵτινες μόνον ἄνθρωπον ἐνόμιζον τὸν ὑπὸ τῶν ἁγίων προφητῶν προκαταγγελθέντα Χριστόν· διότι, εἰπὼν ὁ Δαβὶδ τῷ Κυρίῳ μου, ἐφανέρωσεν, ὅτι ὁ ἐξ αὐτοῦ μέλλων σαρκοῦσθαι Χριστὸς οὐκ ἦν μόνον υἱὸς αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ Κύριος αὐτοῦ καὶ δεσπότης, ἤγουν υἱὸς θεοῦ καὶ θεός. Ἔδειξε δέ, ὅτι καὶ ἄνθρωπός ἐστιν ὁ αὐτὸς διὰ τοῦ « κάθου ἐκ δεξιῶν μου »· διότι ὡς μὲν θεός, ἀπ' αἰῶνος σύνθρονος ἦν καὶ συγκάθεδρος καὶ ἓν μετὰ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς αὐτοῦ· ὡς δὲ ἄνθρωπος, μετὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν αὐτοῦ « ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ » τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς », (Ἑβρ. 1, 3.) τουτέστιν ἔλαβεν ἡ ἀνθρωπότης αὐτοῦ κατὰ τὴν αὐτοῦ δέησιν τὴν αὐτὴν ἀμετάβλητον καὶ μεγίστην καὶ ὕψιστον δόξαν, ἣν εἶχεν ἡ θεότης αὐτοῦ πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι. Τοῦτο ἐδεήθη ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους αὐτοῦ, λέγων· « Καὶ νῦν δόξασόν με σύ, πά» τερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ, ᾗ εἶχον πρὸ » τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί ». (Ἰωάν. 17, 5.) Τὸ δὲ ἕως πολλάκις ἥ τε παλαιὰ καὶ ἡ νέα διαθήκη ἐκλαμβάνουσιν ἀντὶ τοῦ αἰωνίως· (Γεν. 8, 7. Ψαλ. 122, 3. Ἠσ. 46, 4.) οὐ πρὸς καιρὸν δέ, ἀλλ' αἰωνίως ὑπέταξεν ὁ πατὴρ τῷ υἱῷ αὐτοῦ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ, ἤγουν « τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας καὶ » τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ » αἰῶνος τούτου », (Ματ. 1, 25. αὐτ. 13, 30, 34. Ἑβρ. 10, 13. Ἐφεσ. 6, 12. 1. Κορ. 15, 26.) ἔσχατον δὲ καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον· διότι ὁ τοῦ Κυρίου θάνατος οὐ μόνον ἀπήλλαξε τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τῶν δαιμόνων, ἀλλὰ καὶ μετήγαγεν αὐτὸ ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν· διότι « ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν, κἂν (Ἰωάν. 11, 25.)

» ἀποθάνῃ, ζήσεται ». Ταῦτα δὲ τὰ προφητικὰ λόγια προτείνας πρὸς τοὺς Φαρισαίους ὁ Ἰησοῦς Χριςός, ἐπήγαγε τὸ συμπέρασμα, λέγων· Ἐὰν ὁ Δαβὶδ ὀνομάζῃ αὐτὸν τὸν Χριστὸν Κύριον αὐτοῦ, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐςί; Σημείωσαι δέ, ὅτι οὐκ ἀρνεῖται, ὅτι υἱός ἐστι τοῦ Δαβίδ, ὡς σάρκα λαβὼν ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου, ἥτις κατήγετο ἐκ τοῦ Δαβίδ, ἀλλὰ τὴν ὑπόνοιαν τῶν Φαρισαίων διορθοῖ· διότι ἐκεῖνοι ἔλεγον, ὅτι μόνον υἱός τοῦ Δαβίδ ἐστιν, οὐχὶ δὲ καὶ Κύριος· ὁ δὲ Δαβὶδ καὶ πατήρ ἐστι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ καὶ δοῦλος· πατὴρ κατὰ τὸν λόγον τῆς σαρκός, δοῦλος κατὰ τὸν λόγον τῆς θεότητος. Διὰ τούτων δὲ τῶν προφητικῶν λόγων ἐπιτηδείως ἠνάγκασε τοὺς Φαρισαίους ὁ Ἰησοῦς, ἵνα ὁμολογήσωσιν, ὅτι αὐτός ἐστι θεὸς καὶ ἄνθρωπος.

Χρυσ. εἰς τὴν Σειρ.

Ματ. 22, 46.

Καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο αὐτῷ ἀποκριθῆναι λόγον, οὐδὲ ἐτόλμησέ τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

Οἱ κάκιστοι Φαρισαῖοι, βουλόμενοι παγιδεῦσαι τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν λόγῳ, ἀπέςειλαν πρὸς αὐτὸν τοὺς ἰδίους μαθητὰς μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν, ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν, « Ἔξεστι δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ » οὔ; » ἤκουσαν δὲ παρ' αὐτοῦ τὸ « Ἀπό» δοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ « τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ ». Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦλθον καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι, ἐρωτῶντες αὐτὸν περὶ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν· τοιουτοτρόπως δὲ ἀπεκρίθη καὶ πρὸς αὐτούς, ὥστε « ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι, ἐξεπλήσ» σοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ ». Μετ' αὐτοὺς ἦλθε καὶ ὁ νομικός, πειράζων αὐτόν· τοιαύτην δὲ ἀπόκρισιν ἔλαβε καὶ αὐτός, ὥστε ἐξεφώνησε· « Καλῶς, διδάσκαλε, » ἐπ' ἀληθείας εἶπας ». Τελευταῖον δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς, ἐρωτήσας αὐτοὺς τίνος υἱός ἐστιν ὁ Χριστός, καὶ καταργήσας τὴν ἀπόκρισιν αὐτῶν διὰ τῶν προφητικῶν λόγων, ἔφραξε τὰ στόματα αὐτῶν, καὶ κατέστησεν αὐτοὺς ἀναπολογήτους· ἐσιώπησαν παντελῶς, ἐπειδὴ οὐκ ἠδύναντο ἀποκριθῆναι· οὐ μόνον δὲ ἐσιώπησαν τότε, ἀλλ' ἰδόντες, ὅτι οὐδὲν κερδαίνουσιν ἀπὸ τῶν τοιούτων ἐρωτημάτων, μᾶλλον δὲ ζημιοῦνται, ἐπειδὴ ὁ λαός, ἀκούων τὰς ἀποκρίσεις αὐτοῦ, ἐπίστευεν εἰς αὐτόν, ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας οὐκ ἐτόλμησαν ἐρωτῆσαι ἄλλο τι παρ' αὐτοῦ.

αὐτόθι. 17.

αὐτ. 21.

αὐτ. 33.

Μάρκ. 12, 32.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕ΄. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Οἱ Φαρισαῖοι, μηδὲν ἔχοντες πρὸς ἀπόκρισιν τῶν λόγων τοῦ σωτῆρος, καταισχυνθέντες, ἐσιώπησαν· ἡμεῖς δέ, πολλὰ ἔχοντες εἰπεῖν περὶ τῶν δύο ἐντολῶν, ἐξ ὧν ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται, μὴ δυνάμενοι σιωπῆσαι, κηρύττομεν τὰ ἔνδοξα μεγαλεῖα τῆς ἀπείρου σοφίας καὶ ἀμέτρου φιλανθρωπίας τοῦ θεοῦ ἡμῶν. Μέγας εἶ, Κύριε, καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου, καὶ οὐδεὶς λόγος ἐξαρκέσει πρὸς ὕμνον τῶν θαυμασίων σου! ἄπειρον ἀληθῶς δεικνύουσι τὴν σοφίαν σου πάντα τὰ ποιήματά σου, ἐξόχως δὲ τῆς νομοθεσίας σου τὸ ἔργον· ἐπειδὴ ἡ νομοθεσία σου οὐ μόνον σοφίαν ἄπειρον, ἀλλὰ καὶ φιλανθρωπίαν ἄμετρον περιέχει.

Περιέκλεισεν, ἀδελφοί, ὁ θεὸς πάντα τὰ θεῖα αὐτοῦ προστάγματα εἰς δύο, μᾶλλον δὲ εἰς μίαν μόνην ἐντολήν, τὴν ἐντολὴν τῆς ἀγάπης. Πολλὰ καὶ διάφορά εἰσι τὰ τοῦ θεοῦ προστάγματα, νόμοι, ἐντολαί, συμβουλαί, δικαιώματα, παραγγέλματα· πάντα ὅμως ἐκ τῆς ἀγάπης κρέμανται, πάντα εἰσὶ τῆς ἀγάπης βλαστοί, πάντα ἐκ τῆς ἀγάπης πηγάζουσι, καθὼς τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς πηγῆς· πάντων μήτηρ ἐστὶν ἡ ἀγάπη· « Ἀγαπήσεις, εἶπεν ὁ θεὸς ἐν τῷ ἁγίῳ αὐ» τοῦ εὐαγγελίῳ, Κύριον τὸν θεόν σου ἐν » ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου ». (Ματ. 22, 37.) Τοῦτο δὲ αὐτὸ ἐδίδαξε καὶ διὰ τῆς παλαιᾶς διαθήκης, εἰπών· « Δός μοι, υἱέ, σὴν καρδίαν ». (Παροιμ. 23, 26.) Ἐὰν ἀκούσῃς ταύτην τὴν δεσποτικὴν φωνήν, καὶ ἀφιερώσῃς εἰς αὐτὴν ὅλην τὴν καρδίαν σου, « Μακάριος εἶ, καὶ καλῶς σοι ἔσται »· (Ψαλ. 127, 2.) τότε τέλος ἔλαβε τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας σου, τότε ἡ ἐπιθυμία σου οὐδὲ τὰ σαρκικὰ ὀρέγεται οὐδὲ τὸν κόσμον, ἀλλ' ὥσπερ ἐκείνη τοῦ Δαβίδ, τὰ σκηνώματα τοῦ Κυρίου τῶν δυνάμεων τὰ ἀγαπητὰ καὶ πεποθημένα ἐπιθυμεῖ, τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου ἐπιποθεῖ ἡ ψυχή σου, καὶ ἐν αὐταῖς ἀγαλλίασιν εὑρίσκει ἡ σάρξ σου· (αὐτ. 8, 19.) τότε ὁ θυμός σου τόνος γίνεται τῆς ψυχῆς σου, καὶ μεταβάλλεται εἰς ζῆλον· ὀργίζεσαι καὶ οὐχ ἁμαρτάνεις, (αὐτ. 4, 5.) ἀλλ' ἀρετὰς μεγάλας κατορθοῖς καὶ θαυμαστάς, ὥσπερ ὁ μεγαλώνυμος Ἠλίας, ὅστις μετὰ παῤῥησίας ἐβόα· « Ζη» λῶν ἐζήλωσα τῷ Κυρίῳ παντοκράτορι »· (3. Βασιλ. 19, 10.) τότε οὐδεμία περίστασις κατακρημνίζει σε εἰς « Τὴν εὐπερίστατον ἁμαρτίαν », (Ἑβρ. 12, 1.) οὐδεὶς πειρασμὸς σαλεύει σε ἀπὸ τῆς ἀρετῆς τὴν στάσιν.

Ἡμεῖς βλέπομεν, ὅτι ἡ θλίψις, ἡ στενοχωρία, ὁ διωγμὸς ἁρπάζει τὴν ὑπομονὴν ἀπὸ τῶν καρδιῶν τῶν ἀνθρώπων· τινὲς μὲν εἰς τὸν καιρὸν τῆς θλίψεως καὶ τῆς στενοχωρίας αὐτῶν ἀγανακτοῦσι κατὰ τοῦ θεοῦ, καὶ λαλοῦσι λόγια βλάσφημα· ἄλλοι δὲ διὰ τὸν φόβον τοῦ διωγμοῦ περιφρονοῦσι τὸν νόμον τοῦ θεοῦ, καὶ ἐκτελοῦσι τὴν ἀνομίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναγκάζει αὐτοὺς ὁ διώκτης· εἰς ἐκεῖνον δέ, ὅστις ἐφύτευσεν εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ τὴν μακαρίαν ἀρετὴν τῆς ἀγάπης, αἱ μὲν θλίψεις καὶ στενοχωρίαι πλέκουσι στεφάνους, οἱ δὲ διωγμοὶ καὶ τὰ πάθη οὐ μόνον οὐδὲν βλάπτουσι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ χαρὰν πνευματικὴν εἰς αὐτὸν προξενοῦσι. Μάρτυρες τῶν λεγομένων εἰσὶν ὁ δίκαιος Ἰὼβ καὶ ὁ οὐρανοφάντωρ Παῦλος· αὐτοὶ ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ ἠγάπησαν τὸν θεόν· ὅθεν ὁ μὲν Ἰὼβ « Ἐν πᾶσι τοῖς συμβεβηκόσιν αὐτῷ οὐδὲν » ἥμαρτεν ἐναντίον τοῦ Κυρίου, καὶ οὐκ » ἔδωκεν ἀφροσύνην τῷ θεῷ », διὸ καὶ ἠξιώθη τοῦ μακαρισμοῦ· ὁ δὲ Παῦλος ἔχαιρεν ἐν « Τοῖς παθήμασιν αὐτοῦ, ἕως τρίτου » οὐρανοῦ » ὑψούμενος, καὶ βλέπων καὶ ἀκούων « ἄῤῥητα ῥήματα ».

(Ἰώβ. 1, 22. Ἰακ. 5, 11. Κολασ. 3, 24. 2. Κορ. 12, 2, 4.)

Ἡ πεῖνα, ἡ γυμνότης, ὁ κίνδυνος τῆς ζωῆς, ἡ γεγυμνωμένη μάχαιρα, εἰς μεγάλα κατακρημνίζουσιν ἁμαρτήματα τοὺς δυστυχεῖς καὶ τρισαθλίους ἀνθρώπους. Ἐκεῖνος κλέπτει, ἐπειδὴ πεινᾷ· οὗτος γίνεται ληστής, ἐπειδὴ οὐκ ἔχει ἔνδυμα· ἐκεῖνος διὰ τὸν κίνδυνον τῆς ζωῆς ἀθετεῖ τῆς ὀρθοδοξίας τὰ δόγματα· οὗτος διὰ τῆς μαχαίρας τὸν φόβον ἀρνεῖται τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν· οἱ θεῖοι ἀπόστολοι πολλάκις εὑρέθησαν εἰς τοιαύτας κινδυνώδεις περιστάσεις· « Ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας, λέγουσι, καὶ πεινῶ» μεν, καὶ διψῶμεν, καὶ γυμνητεύομεν, καὶ » κολαφιζόμεθα, καὶ ἀστατοῦμεν. Τί καὶ » ἡμεῖς, λέγουσι, κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν; » καὶ πᾶσαν δὲ ἡμέραν ἕως θανάτου ἐκινδύνευον, ὡς αὐτοὶ μεθ' ὅρκου ἐπιβεβαιοῦσι· « Καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω, νὴ τὴν ὑ» μετέραν καύχησιν, ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ » Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν ».

(1. Κορ. 4, 11. αὐτ. 15, 30. αὐτ. 31.)

Διὰ τί δὲ ἆρά γε, ὅσα εἰς ἄλλους γίνονται ἀφορμὴ ἁμαρτίας, εἰς τοὺς ἀποστόλους ἐγένοντο παραίτια τοσούτων μεγάλων καὶ ὑψηλῶν κατορθωμάτων, ὅσα δι' αὐτοὺς ἀναγινώσκομεν εἰς τὰς περὶ αὐτῶν ἱστορίας; διότι αὐτοὶ τοσοῦτον ἠγάπησαν τὸν θεόν, ὥστε, ἀφέντες πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ τερπνά, ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ· « Ἰδοὺ ἡμεῖς, ἔλεγεν αὐτῷ ὁ μακάριος Πέ» τρος, ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσα» μέν σοι ». Ἡ δὲ τοιαύτη ἀγάπη ἐςὶν ὅπλον ἀκαταμάχητον, καὶ προπύργιον ἀπόρθητον· « Πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα » ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει· ἡ ἀγάπη οὐδέ» ποτε ἐκπίπτει ». Οὐδεμία περίστασις δύναται νὰ βλάψῃ τὸν ἀγαπῶντα τὸν θεόν, οὐδεὶς πειρασμὸς δύναται νὰ ἀπομακρύνῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆς πηγῆς τῶν ἀρετῶν, ἥτις ἐστὶν ἡ ἀγάπη· « Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ » τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, ἔλεγεν ὁ θεη» γόρος Παῦλος, θλίψις, ἢ στενοχωρία, ἢ » διωγμός, ἢ λιμός, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυ» νος, ἢ μάχαιρα; » Ὑψοῦνται, ναί, καὶ κατὰ τῶν ἀγαπώντων τὸν θεὸν τῶν πειρασμῶν καὶ τῶν ἐναντίων περιστάσεων τὰ ἄγρια κύματα, ἀλλ' οὐδόλως δύνανται νὰ κατα-

(Ματ. 19, 27. 1. Κορ. 13, 7, 8. Ῥωμ. 8, 35.)

ποντίσωσι τὸ σκάφος τῆς ψυχῆς, τὸ ὑπὸ τῆς ἀγάπης κατεσκευασμένον· « Ἀλλ' ἐν » τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν, προστίθησιν » ὁ αὐτὸς ἀπόστολος, διὰ τοῦ ἀγαπήσαν- » τος ἡμᾶς ». Ὅταν ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ἀγαπῶμεν τὸν θεόν, τότε οὔτε ὁ φόβος τοῦ θανάτου, οὔτε ἡ ἀγάπη τῆς ζωῆς, οὔτε οἱ ἄγγελοι, οὔτε οἱ ἐξουσιασταὶ τοῦ κόσμου, οὔτε οἱ δαίμονες, οὔτε τὰ ἐνεστῶτα καὶ περιέχοντα ἡμᾶς κακά, οὔτε τὰ προβλεπόμενα καὶ προσδοκώμενα, οὔτε ἡ εὐτυχία καὶ δόξα, οὔτε ἡ δυστυχία καὶ ἀτιμία, οὔτε ἄλλο τι τῶν ἐν τῇ κτίσει δύναται νὰ ἀποχωρίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ, καὶ νὰ κατακρημνίσῃ εἰς τῆς ἁμαρτίας τὰ βάραθρα.

αὐτόθι. 37.

αὐτόθι. 8, 39.

Οὐδὲν δύναται νὰ νικήσῃ τὸν ἀγαπῶντα τὸν θεόν, ἐπειδὴ διὰ τῆς ἀγάπης γίνεται κατοικητήριον καὶ θρόνος τοῦ θεοῦ. « Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, εἶπεν ὁ Κύριος, τὸν » λόγον μου τηρήσει· καὶ ὁ πατήρ μου » ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσό- » μεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν »· ὅπου δὲ ὁ θεός, ἐκεῖ δύναμις ἀκαταμάχητος, ἐκεῖ φῶς ὑπέρλαμπρον, μακρὰν φυγαδεῦον πάσης ἁμαρτίας τὸ σκότος. Ὁ ἄνθρωπος, ὁ διὰ τῆς ἀγάπης τῷ θεῷ συνηνωμένος, ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος ὁ πρὸ τῆς ἁμαρτίας, ὁ καθ' ὁμοίωσιν τοῦ θεοῦ πλασθείς· κατὰ δὲ τοῦ τοιούτου ἀνθρώπου οὐ μόνον οἱ πειρασμοὶ καὶ αἱ χαλεπαὶ καὶ κινδυνώδεις περιστάσεις οὐδὲν ἰσχύουσιν, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ κτίσματα, ὁρῶντα ἐν αὐτῷ τὴν ἀπαράλλακτον τοῦ θεοῦ εἰκόνα, καὶ αἰσθανόμενα τὴν ἐν αὐτῷ θείαν δύναμιν, εὐλαβοῦνται αὐτὸν ὡς βασιλέα, καὶ ὑποτάσσονται αὐτῷ ὡς ἄρχοντι τῆς γῆς· Βλέπομεν τοῦτο εἰς τὰς ἁγίας γραφάς· ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυὴ ἔστησε τοῦ ἡλίου τὸν δρόμον, οἱ τρεῖς παῖδες ἔσβεσαν τὴν δύναμιν τοῦ πυρός, ὁ Δανιὴλ ἔφραξε τὰ στόματα τῶν λεόντων, ὁ Ἠλίας ἔκλεισε καὶ πάλιν ἤνοιξε τὸν οὐρανόν, ὁ Μωϋσῆς μετέβαλε τὸ ὕδωρ εἰς αἷμα, καὶ τῆς γῆς τὸ χῶμα εἰς σκνίπας, ὁ Πέτρος ἀνέστησε τὴν Ταβιθάν, ὁ Παῦλος ἔμεινεν ἀβλαβὴς ἐκ τῶν δηγμάτων τῆς ἐχίδνης, εἰς τοὺς θαυματουργοὺς ἁγίους πᾶσαν ὑπακοὴν ἔδειξαν τὰ κτίσματα, ἐκπηδήσαντα καὶ αὐτοὺς τοὺς ὅρους τῆς ἰδίας φύσεως.

Ἰωάν. 14, 23.

Γεν. 1, 16.

Ἰησ. 10, 12.

Δαν. 3, 23.

αὐτ. 6, 18.

3. Βασ. 17, 18.

Ἐξόδ. 7, 19.

αὐτ. 8, 17.

Πράξ. 9, 40.

αὐτ. 28, 3.

Καὶ ἄλλο δὲ προτέρημα θαυμαστὸν ἔδωκεν ὁ θεὸς εἰς τὴν ἀρετὴν τῆς ἀγάπης. Ἡ ἀγάπη ἐστὶν ὁ χορηγὸς καὶ ὁ φύλαξ καὶ αὐτῆς τῆς προσκαίρου εὐτυχοῦς ἡμῶν καταστάσεως. Ἀκούσατε τὴν ἀπόδειξιν· ἡ εὐτυχὴς κατάστασις καὶ ἡ ἀληθὴς τοῦ ἀνθρώπου ἄνεσις κρέμαται ὅλη ἀπὸ τῆς καλῆς καὶ εὐτάκτου διοικήσεως τῆς ὁμηγύρεως, ἐν ᾗ αὐτὸς ζῇ καὶ πολιτεύεται· εἰς ποίαν δὲ πόλιν, ἢ χώραν, ἢ οἰκίαν, ἢ εἰς ποίαν ἄλλην ὁμήγυριν βλέπεις καλὴν καὶ εὔτακτον διοίκησιν εἰμὴ εἰς ἐκείνην, ἐν ᾗ λάμπει ἡ δικαιοσύνη, λαλεῖται ἡ ἀλήθεια, πολιτεύεται ἡ σωφροσύνη, ἐνεργεῖται ἡ μετάδοσις, βασιλεύει ἡ συμφωνία καὶ ἡ ἕνωσις; Φανερὸν δέ ἐστιν, ὅτι ταῦτα πάντα καρποί εἰσι τῆς ἀγάπης· ἐὰν ἀφέλῃς τὴν ἀγάπην ἀπὸ τῆς ὁμηγύρεως τῶν ἀνθρώπων, βλέπεις ἐν αὐτῇ ἀδικίας, ψεύδη, ἀσωτείας, ἁρπαγάς, ἐπιβουλάς, δολιότητας, προδοσίας, διχονοίας, μάχας, σκάνδαλα· ταῦτα δὲ προξενοῦσιν εἰς τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ ὁμηγύρει ζῶντας ἀνθρώπους στενοχωρίας,

θλίψεις, συμφοράς, κινδύνους, κακὰ ἄμετρα καὶ ἐπομένως ἀθλίαν καὶ δυστυχεστάτην κατάστασιν. Ἡ ἀγάπη λοιπὸν τοῦ θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἔδωκεν εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν θεὸν προτερήματα, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος εὐτυχὴς γίνεται καὶ εἰς ταύτην τοῦ κόσμου τὴν παροικίαν, καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν οὐράνιον ἡμῶν πατρίδα.

Βλέπε δὲ πρὸς τούτοις πῶς ὁ θεὸς πάντα πανσόφως ᾠκονόμησεν, ὅσα φέρουσιν εἰς ἡμᾶς τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν σωτηρίαν. Θέλει, ἵνα ἀγαπῶμεν αὐτόν· « Ἀγαπήσεις, » λέγει, Κύριον τὸν θεόν σου », οὐχ ὅτι χρείαν ἔχει τῆς ἀγάπης ἡμῶν· διότι ποίαν χρείαν ἔχει αὐτῆς ὁ παντοδύναμος, ὁ παντοκράτωρ, ὁ παντεξούσιος, ἡ πηγὴ τῆς δόξης, ὁ δοτὴρ πάντων τῶν ἀγαθῶν; ἀλλ' ἵνα διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης ἐκχέῃ ἐφ' ἡμᾶς καὶ τὰ πρόσκαιρα αὐτοῦ ἀγαθὰ καὶ τὰ αἰώνια. Θέλει δέ, ἵνα ἀγαπῶμεν αὐτὸν « ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ, » καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ » ἡμῶν· καὶ ἐπαναλαμβάνει τὸ ἐν ὅλῃ τρίς, ἵνα δείξῃ, ὅτι τοῦτό ἐστι δίκαιον, τοῦτο συμφέρον, τοῦτο ἀναγκαῖον· δίκαιον, ἐπειδὴ τότε δικαιοπραγοῦμεν, ὅταν εἰς τὸν δημιουργὸν ἡμῶν, τὸν σωτῆρα, τὸν εὐεργέτην, τὸν χορηγὸν τῆς ζωῆς καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν, οὐχὶ τὸ μέρος, ἀλλὰ τὸ ὅλον προσφέρωμεν· συμφέρον, ἐπειδή, ἐὰν μέρος μὲν ἀφιερώσω εἰς τὸν θεόν, μέρος δὲ εἰς τὸν κόσμον, τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον ἀφιέρωσα εἰς τὸν κόσμον, στηρίζεται εἰς πράγματα ἀκατάστατα καὶ εὐμετάβλητα, ὅθεν οὐκ ὠφελοῦμαι, ἀλλὰ ζημιοῦμαι καὶ βλάπτομαι· ἐὰν ἀφιερώσω μέρος τοῦ

Ματ. 22, 37.

νοός μου καὶ τῆς καρδίας μου εἰς τὰ ἀργύρια, εἰς τὰ κτήματα, εἰς τὰ ἀξιώματα τοῦ κόσμου τούτου, αὔριον ἢ κλέπτει αὐτὰ ὁ κλέπτης, ἢ ἁρπάζει ὁ ἐπίβουλος, ἢ διαφθείρει ἡ αἰφνίδιος συμφορά· ὅθεν τὸ ὑποκείμενον τῆς ἀγάπης μου καὶ τῆς γλυκύτητός μου γίνεταί μοι ὕλη πικρίας καὶ ἀπαραμυθήτου θλίψεως· μόλις μετὰ τοὺς πολλοὺς ἀγῶνας καὶ κόπους γλυκαίνει τὴν καρδίαν μου ἡ τούτων ἀπόλαυσις, καὶ ἰδοὺ μεταβάλλει τὴν ῥανίδα τῆς γλυκύτητος αὐτῶν εἰς θάλασσαν πικρίας ἡ τούτων στέρησις· σήμερον χαίρω διὰ τὴν ἀπόλαυσιν αὐτῶν, καὶ αὔριον κλαίω διὰ τὴν τούτων στέρησιν· ἐὰν δὲ ἀφιερώσω τὸ ὅλον εἰς τὸν θεόν, ἐπειδὴ ὁ θεός ἐστιν ἡ πηγὴ τῶν ἀγαθῶν, ἐστὶν ἄτρεπτος καὶ ἀναλλοίωτος, οὐδέποτε βλάπτομαι, ἀλλὰ πάντοτε ὠφελοῦμαι· ἡ ἡσυχία μου μένει ἀναλλοίωτος, ἡ εἰρήνη μου ἀτάραχος, ἡ χαρά μου ἄλυπος, ἡ εὐτυχία μου διηνεκής· ἀναγκαῖον δέ, ἐπειδή, ἐὰν ἀφιερώσω μέρος τῆς ψυχῆς μου καὶ τῆς διανοίας μου καὶ μέρος τῆς καρδίας μου εἰς τὸν θεόν, μέρος δὲ εἰς τὸν κόσμον, τότε εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τὸ μὴ ἀφιερωθὲν εἰς τὸν θεόν, εἰσέρχονται οἱ πονηροὶ λογισμοί, εἰσέρχεται ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκός, εἰσέρχεται ἡ ἁμαρτία, ἥτις μιαίνει καὶ διαφθείρει καὶ τὸ μέρος τὸ ἀφιερωθὲν εἰς τὸν θεόν· ἐὰν ἀφιερώσω ὅλην τὴν καρδίαν καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν διάνοιάν μου εἰς τὸν θεόν, τότε ἡ ἁμαρτία οὐχ εὑρίσκει τόπον, ἵνα εἰσέλθῃ ἐν ἐμοί, ἐπειδὴ καὶ ἡ καρδία μου καὶ ἡ ψυχή μου καὶ ἡ διάνοιά μου πεπληρωμένα εἰσὶ τοῦ θεοῦ, τοῦ ἐν ἐμοὶ κατοικοῦντος.

Θέλει ὁ θεὸς ὅλην τὴν ἀγάπην ἡμῶν,

ἐπειδὴ ὁ μὲν κόσμος, καὶ πάντα τὰ ἐγκόσμια πράγματα ἀνάξιά εἰσι τῆς ἀγάπης ἡμῶν ὡς φθαρτά, μεταβλητὰ καὶ πρόσκαιρα· μόνος δὲ αὐτός ἐστι τὸ ἄξιον ὑποκείμενον τῆς ἀγάπης ἡμῶν, ἐπειδὴ ἐστιν ἄφθαρτος, ἀμετάβλητος, αἰώνιος· διὰ τοῦτο, ὅςις ἀφιερώσῃ ὅλον ἑαυτὸν εἰς τὸν θεόν, ἐκεῖνος ἔχει διὰ παντὸς καὶ τὴν καρδίαν καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν διάνοιαν πλήρη πάσης πνευματικῆς ἡδονῆς, πλήρη πάσης χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως ἀμεταβλήτου· χαίρει αὐτός, ὡς ὁ Παῦλος, καὶ εἰς τὰ συμβαίνοντα αὐτῷ παθήματαλέγει καὶ αὐτός, καθὼς ἐκεῖνος· « Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου ». (Κολ. 1, 24.)

Βλέπε, λέγω, πῶς ὁ θεὸς πάντα πανσόφως ᾠκονόμησεν, ὅσα φέρουσιν εἰς ἡμᾶς τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν σωτηρίαν. Ἡ ἀγάπη, ἥτις ἐστὶ τὸ θεμέλιον τῶν νόμων τοῦ θεοῦ, ἡ ῥίζα καὶ ἡ πηγὴ πάσης ἀρετῆς καὶ χάριτος, ἡ εὐτυχία τῆς ζωῆς, καὶ ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς, ἡ πρόξενος τῆς αἰωνίου μακαριότητος, ἡ ἕνωσις τοῦ θεοῦ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου, ἐστὶν ἀρετὴ εὐκολωτάτη· οὐδὲ ἀγώνων, οὐδὲ κόπων, οὐδὲ ὁδοιπορίας, οὐδὲ χρημάτων, οὐδὲ μεσιτείας, οὐδὲ ἄλλου τινὸς πράγματος χρείαν ἔχεις, ἵνα ἀγαπήσῃς τὸν θεόν· ἠθέλησας ἀγαπῆσαι αὐτόν; τοῦτο ἀρκεῖ σοι καὶ οὐδὲν ἐμποδίζει σε. Ἡ αὐτὴ ἀγάπη ἐστὶ πρᾶγμα κοινόν· καὶ οἱ ἄνδρες, καὶ αἱ γυναῖκες, καὶ ὁ νέος, καὶ ὁ γέρων, καὶ ὁ ὑγιὴς καὶ ὁ ἀσθενής, καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ στρατιώτης, καὶ ὁ πλούσιος καὶ ὁ πτωχός, καὶ ὁ ἀξιωματικὸς καὶ ὁ ἰδιώτης, καὶ πάσης ἄλλης κατασάσεως καὶ τάξεως ἄνθρωπος μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας δύναται νὰ ἀγαπήσῃ τὸν θεόν, καὶ νὰ φθάσῃ ἐπίσης εἰς αὐτὸν τὸν τέλειον τῆς ἀγάπης βαθμόν.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἄπειρος σοφία τοῦ θεοῦ καὶ ἡ ἄμετρος αὐτοῦ φιλανθρωπία διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ εὐτυχῆ κατάστασιν τῶν ἀνθρώπων τοιαύτην κατεσκεύασε τὴν ἀρετὴν τῆς ἀγάπης, ποίαν ἀπολογίαν ἔχουσιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ὅσοι οὐδέποτε αὐτὸν ἠγάπησαν, ὅσοι ἀποθνήσκουσιν ἄσπλαγχνοι, σκληροί, ἀνελεήμονες, ἀσυμπαθεῖς, ὅσοι ἀποθνήσκουσιν ἔχοντες τὸ μῖσος εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἐκδικήσεως εἰς τὴν ψυχήν; Ποίαν πρόφασιν ἔχω καὶ ποίαν ἀπολογίαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ὅταν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης, ἐρευνῶν τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, εὕρῃ με γυμνὸν τοῦ ἐνδύματος τῆς ἀγάπης; ποία ἡ πρόφασίς μου; τὸ δύσκολον τοῦ κατορθώματος; ἀλλὰ ποίαν δυσκολίαν ἔχει ἡ ἀρετὴ τῆς ἀγάπης; ποία ἡ πρόφασίς μου; τὰ ἐπακολουθοῦντα ἐκ τῆς ἀγάπης δυστυχήματα; ἀλλ' ἡ ἀγάπη φέρει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν εἰρηνικὴν κατάστασιν καὶ πᾶσαν ἄλλην τῆς ζωῆς εὐτυχίαν· τί ἀπολογήσομαι, καταφρονήσας τὴν ἀρετὴν τῆς ἀγάπης τὴν πρόξενον τῆς σωτηρίας μου; Ὢ ποῖος φόβος τότε, ὅταν ὁ δίκαιος κριτὴς ἐκφωνήσῃ τὴν φοβερὰν ἀπόφασιν! « Δήσαντες αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας, ἄρατε αὐτόν, καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων ». (Ματ. 22, 13.) Κύριε παντοκράτωρ, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ μονογενοῦς σου υἱοῦ ἐμφύτευσον εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν τὴν ἀγάπην σου, καὶ ῥῦσαι ἡμᾶς τῶν αἰωνίων βασάνων. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΣΤ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ἄλλοι μὲν τῶν τῆς ψευδοφιλοσοφίας μαθητῶν, ἀρνούμενοι παντελῶς τὴν θείαν πρόνοιαν, λέγουσιν, ὅτι τὰ πάντα εἰσὶν ἀπερίσκεπτα καὶ ἀπρονόητα, κινοῦνται δὲ καὶ εὐθύνονται ὑπὸ τῆς τύχης ἢ ὑπὸ τῶν ἐν αὐτοῖς φυσικῶν νόμων· ἄλλοι δέ, περιορίζοντες τοῦ θεοῦ τὴν πρόνοιαν ἄχρι τῆς σελήνης, λέγουσιν, ὅτι πάντα, ὅσα εὑρίσκονται ὑποκάτω τῆς σελήνης, ἀπρονόητά εἰσι καὶ ὡς ἔτυχε κινούμενα καὶ διευθυνόμενα. Ἡ ἀληθινὴ εὐαγγελικὴ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ φιλοσοφία, καὶ διὰ τῆς ἐν τῷ σημερινῷ εὐαγγελίῳ ἀναγνωσθείσης παραβολῆς διδάσκουσα τὴν διανομὴν τῶν ταλάντων ἀνάλογον εἰς τὴν τοῦ καθενὸς δύναμιν, ἔτι δὲ καὶ τὸν ἀναλογισμὸν τῶν δοθέντων ἑκάστῳ ταλάντων, καὶ τὰ βραβεῖα τῶν πολλαπλασιασάντων, καὶ τὰς τιμωρίας τῶν ταῦτα κρυψάντων, λαμπρᾷ τῇ φωνῇ ἀνακηρύττει τὴν εἰδικὴν περὶ ἑνὸς ἑκάστου πρόνοιαν, καὶ καταργεῖ τὰ πεπλανημένα τῶν τοιούτων ψευδοφιλοσόφων δόγματα. Ψυχωφελὴς οὖν καὶ σωτήριός ἐστιν ἡ τῆς παραβολῆς ταύτης ἑρμηνεία, ἣν ἀκούσατε.

Ματ. 25, 14.

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ἄνθρωπός τις ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δούλους, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ.

Ὁ ἄνθρωπος, ὅστις παρέδωκε τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ τοῖς ἰδούλοις αὐτοῦ, ἐστὶν ὁ πανάγαθος θεός, ὅστις παρέδωκε τὰ χαρίσματα αὐτοῦ τοῖς ἀνθρώποις. Καὶ ἄνθρωπος μὲν λέγεται διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους φιλανθρωπίαν αὐτοῦ· ἀποδημῶν δὲ διὰ τὴν πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ τοὺς λαβόντας τὰ χαρίσματα αὐτοῦ ὑπερβάλλουσαν μακροθυμίαν· καθότι οὐχ εὐθύς, ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν χρόνου πολλοῦ ζητεῖ παρ' αὐτῶν τὸν καρπὸν τῶν δοθέντων αὐτοῖς χαρισμάτων· « Μετὰ δὲ χρόνον πολύν, λέγει, » ἔρχεται ὁ Κύριος τῶν δούλων ἐκείνων ». (αὐτόθι. 19.) Ἀλλὰ καὶ κατὰ ἄλλην ἔννοιαν ἐκλαμβάνουσί τινες τὰ λόγια ταῦτα· Ὁ ἄνθρωπος, λέγουσι, σημαίνει τὸν δι' ἡμᾶς σαρκωθέντα Ἰησοῦν Χριστόν, ὅστις, ὅτε ἀναχωρῆσαι ἔμελλεν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου καὶ ἀναληφθῆναι εἰς τὸν οὐρανόν, παρέδωκεν εἰς τοὺς ἁγίους αὐτοῦ μαθητὰς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, ἤγουν τὴν ἁγίαν αὐτοῦ ἐκκλησίαν, « ἣν » περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος ». (Κύριλ. εἰς τὴν Σιρ.) (Πράξ. 20, 28.)

Ματ. 25, 15. Καὶ ᾧ μὲν ἔδωκε πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἕν, ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως.

Τὰ τάλαντα ἐνταῦθα σημαίνουσι· τοῦ θεοῦ τὰ χαρίσματα, τὴν εὐφυΐαν, τὴν σοφίαν, τὸν πλοῦτον, τὸ ἀξίωμα, τὴν τέχνην καὶ ἄλλα ὅμοια· ἡ δὲ τούτων διανομή ἐςιν ἄνισος· ἄλλος λαμβάνει πέντε, ἄλλος δύο, ἄλλος ἕν, οὐδεὶς δὲ μένει ἄνευ ταλάντου· γίνεται δὲ ἡ ἄνισος διανομὴ κατὰ ἀναλογίαν τῆς δυνάμεως ἑνὸς ἑκάστου· τόσα τάλαντα ἐμπιστεύει ὁ θεός, ὅσα καθεὶς δύναται πολυπλασιάσαι. Ἴσως δὲ τὸ πέντε, δύο καὶ ἓν οὐκ ἐτέθησαν ὡς παραδειγματικὰ ἁπλῶς, ἵνα μόνον τὸ περισσότερον καὶ ὀλιγώτερον σημάνωσιν, ἀλλὰ τὸ μὲν πέντε ἐτέθη διὰ τὰς πέντε αἰσθήσεις, τὸ δὲ δύο διὰ τὴν ἐκ δύο οὐσιῶν τοῦ ἀνθρώπου σύνθεσιν, τῆς ψυχικῆς δηλονότι καὶ τῆς τοῦ σώματος, τὸ δὲ ἓν διὰ τὴν μίαν ἐκ τῶν δύο φύσεων τοῦ ἀνθρώπου ὑπόστασιν.

Ματ. 25, 16. Πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβών, εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα· 17. ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο ἐκέρδησε καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο· 18. ὁ δὲ τὸ ἓν λαβών, ἀπελθὼν ὤρυξεν ἐν τῇ γῇ, καὶ ἀπέκρυψε τὸ ἀργύριον τοῦ Κυρίου αὐτοῦ.

Ἡ μὲν ἐργασία σημαίνει τὴν μετάδοσιν, ἡ δὲ ὄρυξις τὴν κρύψιν τῶν ταλάντων. Ὅστις, λαβὼν τῆς σοφίας τὸ χάρισμα, κηρύττει τὸ εὐαγγέλιον, ἐξηγεῖ τὰς θείας γραφάς, κατηχεῖ τοὺς ἀπίστους, συγγράφει ὠφέλιμα βιβλία, παραδίδωσι φωτιστικὰ μαθήματα, ἐκεῖνος πολυπλασιάζει τὸ τάλαντον· ὅςις δέ, σοφὸς ὤν, οὐδὲ τὸ στόμα ἀνοίγει πρὸς διδασκαλίαν, οὐδὲ τὴν χεῖρα κινεῖ πρὸς τὸ συγγράφειν εἰς ὠφέλειαν τοῦ πλησίον, ἐκεῖνος κρύπτει τῆς σοφίας τὸ τάλαντον· τὸ αὐτὸ νόησον καὶ περὶ τῶν ἄλλων ταλάντων. Τί δὲ σημαίνει τὸ « Ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα »; καὶ τὸ « ἐκέρδησε καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο »; Τὸν πολυπλασιασμὸν σημαίνει τοῦ χαρίσματος τὸν ἐπίγειον καὶ τὴν προσθήκην τῆς δόξης τὴν ἐπουράνιον· διότι ὁ σοφὸς διὰ τῆς παραδόσεως τῶν ἐπιστημονικῶν μαθημάτων ποιεῖ σοφούς, ὁ τεχνίτης διὰ τῆς παραδόσεως τῶν κανόνων τῆς τέχνης ποιεῖ τεχνίτας, ὁ πλούσιος διὰ τῆς μεταδόσεως τοῦ πλούτου ποιεῖ πλουσίους· εἰς ἐκείνους δέ, οἵτινες τοιουτοτρόπως πολυπλασιάζουσι τὸ χάρισμα, δόξα καὶ στέφανοι προστίθενται ἐν οὐρανοῖς κατὰ ἀναλογίαν τοῦ πολυπλασιασμοῦ.

Ματ. 25, 19. Μετὰ δὲ χρόνον πολὺν ἔρχεται ὁ Κύριος τῶν δούλων ἐκείνων, καὶ συναίρει λόγον μετ' αὐτῶν.

« Μετὰ χρόνον πολὺν » εἶπεν, ἐπειδὴ εἰς τὴν δευτέραν τοῦ Κυρίου παρουσίαν, ὅταν ἔλθῃ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, τότε λογοθέσιον φοβερὸν συνίστησι μετὰ πάντων τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐξετάζει ἑνὸς ἑκάστου τὰ ἔργα. Τὸ αὐτὸ δὲ λογοθέσιον περιγράφει καὶ ἡ παραβολὴ τοῦ ὀφειλέτου τῶν μυρίων

Ματ. 18, 23. ταλάντων, λέγουσα· « Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία » τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέ» λησε συνᾶραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ ».

Ματ. 25, 20. Καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβών, προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα, λέγων· Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς· 21. ἔφη δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος αὐτοῦ· εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἧς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου. 22. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα λαβών, εἶπε· Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς· 23. ἔφη αὐτῷ ὁ Κύριος αὐτοῦ· εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἧς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου.

Βλέπε τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν ἀγαθῶν καὶ μεταδοτικῶν ἀνθρώπων. Αὐτοὶ ὁμολογοῦσιν, ὅτι ὁ θεός ἐστι τὸ αἴτιον τῆς ἀρετῆς αὐτῶν· « Σύ, Κύριε, λέγει ὁ εἷς, πέντε » τάλαντά μοι παρέδωκας· σύ, Κύριε, λέγει » καὶ ὁ ἄλλος, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας ». Ἄκουε δὲ καὶ τοῦ δεσπότου τὸν ἔπαινον· « Εὖγέ σοι, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιςέ ». Ἀγαθός ἐςιν ὁ μεταδοτικός, ὡς ἀγαθοποιῶν τὸν πλησίον αὐτοῦ· πιστὸς δέ, ὡς οἰκονομῶν τὸ δοθὲν αὐτῷ τάλαντον κατὰ τὸν σκοπὸν τοῦ Κυρίου αὐτοῦ, τοῦ δόντος αὐτὸ εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ· « Ἐπὶ ὀλίγα, λέγει, » ἐφάνης πιςός, ἐπὶ πολλῶν σε καταςήσω »· ὀλίγα δὲ ἀληθῶς καὶ μικρά εἰσι τὰ πρόσκαιρα χαρίσματα, συγκρινόμενα τῇ ἐπουρανίῳ δόξῃ καὶ τῇ αἰωνίῳ βασιλείᾳ, εἰς ἣν εἰσάγει ὁ θεὸς τὸν πολυπλασιάσαντα τὸ τάλαντον, λέγων· « Εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν » τοῦ Κυρίου σου· » Τοῦτό ἐστιν ἡ ἀμοιβὴ τοῦ κόπου τῶν ἁγίων ἀνδρῶν, οἵτινες, μετὰ χαρᾶς καὶ ἐπιμελείας μεταδόντες τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτοῖς χάρισμα, ὠφέλησαν τὸν πλησίον αὐτῶν, ἡ μακαριότης δηλαδὴ ἡ αἰώνιος, καὶ ἡ δόξα ἡ ἀνεκλάλητος, καὶ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἡ ἀπέραντος· ταῦτα δὲ ὠνόμασε « Χαρὰν τοῦ Κυρίου », καθότι προξενοῦσι τὴν χαρὰν τὴν ἀτελεύτητον, καὶ τὴν ἀγαλλίασιν τὴν αἰώνιον.

Ματ. 25, 24. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον λαβὼν εἶπε· Κύριε, ἔγνων σε, ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· 25. καὶ φοβηθείς, ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε ἔχεις τὸ σόν.

Διὰ τούτων τῶν λόγων ἐφανέρωσεν ἡμῖν ὁ Κύριος τὴν ἀχαριστίαν καὶ τὰς παραλόγους προφάσεις τῶν πονηρῶν καὶ ὀκνηρῶν ἀνθρώπων. Οὗτοι οὐδέποτε ἀρκοῦνται εἰς ὅσα ὁ θεὸς δίδωσιν εἰς αὐτοὺς οὐδὲ προσφέρουσιν αὐτῷ τὴν χρεωστουμένην εὐχαριστίαν, ἀλλὰ πάντοτε προσκλαίονται καὶ ἀχαριστοῦσι· μὴ ἐκπληροῦντες δὲ τὸ ἀπαραίτητον αὐτῶν χρέος, προφάσεις ἐπινοοῦ-

σιν οὐ μόνον ματαίας, ἀλλὰ καὶ αὐθάδεις καὶ παραλόγους, προφάσεις, αἵτινες οὐ δικαιολογοῦσιν, ἀλλὰ κατακρίνουσιν αὐτούς. Ἄκουσον τί λέγει οὗτος ὁ πονηρὸς δοῦλος. Κύριε, λέγει, ἐγὼ ἐκατάλαβα, ὅτι ὑπάρχεις ἄνθρωπος σκληρός, ἐπειδὴ θερίζεις ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγεις ὅθεν οὐκ ἐσκόρπισας· διὸ φοβηθεὶς τὴν σκληρότητά σου, οὐκ ἐπολυπλασίασα διὰ τῆς μεταδόσεως τὸ χάρισμά σου, ἀλλὰ κατέκρυψα καὶ ἀφῆκα αὐτὸ ἀμετάδοτον· βλέπε, τὸ τάλαντον, ὃ δέδωκάς μοι, ἔχεις αὐτὸ σῶον καὶ ἀκέραιον· Ἄκουσον νῦν καὶ τὸ πῶς ἐλέγχει ὁ Κύριος τὸν πονηρὸν δοῦλον διὰ τῶν ἰδίων λόγων, δι' ὧν αὐτὸς ἐνόμισεν, ὅτι δικαιολογεῖται.

Ματ. 25, 26. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Κύριος αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ· πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ, ᾔδεις, ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα· 27. ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἐλθὼν ἐγώ, ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ.

Ματ. 21, 12. Μάρκ. 11, 15. Ἰωάν. 2, 15. Τραπεζῖται, οἵτινες καὶ κολλυβισταὶ λέγονται, εἰσὶν ἐκεῖνοι, οἵτινες, ἀλλάττοντες τὰ χρήματα, παραδείγματος χάριν τὰ χρυσᾶ εἰς ἀργυρᾶ ἢ χάλκινα, ἐκ τούτου καὶ αὐτοὶ κερδαίνουσι, καὶ εἰς τοὺς δεσπότας τῶν χρημάτων κέρδος ἀποδίδουσιν. Οἱ τραπεζῖται δὲ ἐνταῦθα σημαίνουσι τοὺς ὁποιωδήποτε τρόπῳ εὐεργετουμένους· διότι, καθὼς οἱ τραπεζῖται, λαμβάνοντες τὰ ἀργύρια, καὶ αὐτοὶ κερδαίνουσι, καὶ εἰς τοὺς δόντας αὐτοῖς τὰ ἀργύρια, κέρδος ἀποδίδουσιν, οὕτω καὶ οἱ εὐεργετούμενοι, λαμβάνοντες τὴν εὐεργεσίαν, καὶ ἑαυτοὺς ὠφελοῦσι, καὶ κέρδος ἀθάνατον προξενοῦσιν εἰς τοὺς εὐεργέτας αὐτῶν· ἐπειδὴ ὁ θεὸς ἀντὶ τῆς προσκαίρου εὐεργεσίας ἀνταποδίδωσιν εἰς αὐτοὺς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ βασιλείαν. Ἐλέγχει οὖν ὁ Κύριος τὸν μὴ πολυπλασιάσαντα τὸ τάλαντον διὰ τῶν ἰδίων λόγων, δι' ὧν αὐτὸς προφασίζεται· σύ, λέγει, δοῦλε πονηρὲ καὶ ὀκνηρέ, οὐκ ἐπολυπλασίασας τὸ τάλαντόν μου διὰ τὴν κακίαν τῆς καρδίας σου καὶ τὴν ὀκνηρίαν τῆς προαιρέσεώς σου· ἐπειδή, ἐὰν ἐγνώρισας, ὡς λέγεις, ὅτι ἐγώ εἰμι σκληρός, καὶ θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα, διὰ τοῦτο μάλιστα ἔπρεπε, φοβηθεὶς τὴν ἐμὴν σκληρότητα, ἵνα βάλῃς τὸ τάλαντον, ὅπερ ἔλαβες, εἰς τοὺς τραπεζίτας· ἔπρεπεν, ἵνα μεταδώσῃς τὸν πλοῦτον εἰς τῶν πτωχῶν τὰς χεῖρας, ἢ τὴν σοφίαν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων· ἐγὼ δέ, ἐλθὼν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, ἐλάμβανον τὸ τάλαντόν μου μετὰ τόκου. Ποῖος δέ ἐστιν ὁ τόκος, ὃν λαμβάνει ὁ Κύριος, ὅταν πολυπλασιάζωνται τὰ τάλαντα; ὁ τόκος οὗτός ἐστιν, ἡ προσθήκη τῶν σωζομένων· διότι καὶ ὅσοι πολυπλασιάζουσι τοῦ θεοῦ τὸ χάρισμα, μεταδίδοντες αὐτὸ εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ ὅσοι, ἀπολαμβάνοντες τῆς μεταδόσεως τοῦ ταλάντου, ὠφελοῦσι τὴν ψυχὴν αὐτῶν, ἐκεῖνοι κληρονομοῦσι τὴν αἰώνιον χαρὰν καὶ βασιλείαν τοῦ θεοῦ. Τοιουτοτρόπως οὖν ἐλέγξας ὁ Κύριος τὴν αὐθάδη καὶ παράλογον τοῦ πονηροῦ καὶ ὀκνηροῦ ἀνθρώπου προφασιολο-

γίαν, καὶ ἐπιστομίσας αὐτὸν καὶ δείξας, ὅτι ἐν τῇ ἐσχάτῃ κρίσει τοῦ θεοῦ αἱ προφάσεις οὐδένα τόπον ἔχουσιν, οὐδὲ δύνανται δικαιολογῆσαι τοὺς πταίστας, ἐπάγει εὐθὺς τὴν φοβερὰν παίδευσιν.

Ματ. 25, 28. Ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον, καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα· 29. (τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται, καὶ περισσευθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ)· 30. καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Φρικτὴ καὶ φοβερά ἐστιν ἡ ἀπόφασις κατὰ τοῦ κρύψαντος τὸ τάλαντον· «Ἄρατε » οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον »· τοῦτό ἐστι στέρησις καὶ παντελὴς ἀπογύμνωσις τοῦ θείου χαρίσματος. Πότε δὲ ἆρά γε αἴρει τὸ χάρισμα; εἰς τὸν παρόντα αἰῶνα ἢ εἰς τὸν μέλλοντα; εἰς μὲν τὸν παρόντα αἴρει τὸ χάρισμα, εἰς δὲ τὸν μέλλοντα τὴν διὰ τὴν καλὴν χρῆσιν τοῦ χαρίσματος πρέπουσαν ἀνταπόδοσιν· καὶ ἀπὸ μὲν τῶν κακῶς μετερχομένων τὸ χάρισμα αἴρει ὁ θεὸς καὶ τὸ χάρισμα καὶ τὴν διὰ τὸ χάρισμα ἀνταπόδοσιν· καθὼς ἀπὸ τοῦ γένους τῶν Ἰουδαίων ἀφεῖλεν ἐν μὲν τῷ νῦν αἰῶνι τὴν ἱερωσύνην καὶ τὴν βασιλείαν, μετὰ δὲ τὴν μέλλουσαν κρίσιν ἀφελεῖ ἀπ' αὐτῶν καὶ τὴν ἀνταπόδοσιν τὴν ἡτοιμασμένην διὰ τοὺς καλῶς μετελθόντας τὰ τοιαῦτα τάλαντα· ὁμοίως ἐστέρησε τὸν Ἰούδαν τοῦ ἀποστολικοῦ χαρίσματος εὐθὺς μετὰ τὴν προδοσίαν, στερήσει δὲ αὐτὸν ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ παρουσίᾳ καὶ τῆς αἰωνίου δόξης τῆς ἡτοιμασμένης διὰ τοὺς πολυπλασιάσαντας τὸ ἀποστολικὸν τάλαντον. Ἀλλὰ καὶ τὸν πλούσιον, ὅταν κακῶς μετέρχηται τοῦ δοθέντος αὐτῷ πλούτου τὸ χάρισμα, καθιστᾷ ἐνίοτε πένητα πενήτων, αἴρων ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πλούτου τὸ τάλαντον· ἐὰν δὲ μὴ μετανοήσῃ, στερεῖ αὐτὸν καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ὑπὲρ τῶν δικαίων ἡτοιμασμένης βασιλείας. Αἴρει τὸ τάλαντον ἀπὸ τοῦ ἀναξίου· «Ἄρατε οὖν ἀπ' » αὐτοῦ τὸ τάλαντον »· καὶ δίδωσιν αὐτὸ τῷ ἀξίῳ τοῦ ταλάντου· « καὶ δότε τῷ » ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα »· ὁ ἀμετάδοτος ἄνθρωπος γυμνοῦται τοῦ θείου χαρίσματος· εἰς τὸν μεταδοτικὸν προστίθεται χάρις ἐπὶ χάριτος. Διὰ τί δὲ τοῦτο; διότι, λέγει, « Τῷ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται, καὶ περισ» σευθήσεται »· Τίς δέ ἐστιν ὁ ἔχων; καὶ τί ἔχει; ἔχων ἐστὶν ὁ μεταδοτικὸς ἄνθρωθρωπος· ἔχει δὲ οὗτος τὴν μεταδοτικὴν προαίρεσιν· ὅθεν δίδοται αὐτῷ καὶ προστίθεται τοῦ θεοῦ ἡ χάρις καὶ τὸ ἔλεος· « Ἀπὸ » δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος, λέγει, καὶ ὃ ἔχει ἀρ» θήσεται ἀπ' αὐτοῦ »· ἀλλὰ πῶς ὁ μὴ ἔχων ἔχει; Μὴ ἔχοντα ὀνομάζει τὸν ἀμετάδοτον, ὡς ἐστερημένον τῆς μεταδοτικῆς προαιρέσεως, κἂν ἔχῃ τὸ τάλαντον· ἔχει μὲν τὸ χάρισμα, οὐκ ἔχει δὲ τὴν μεταδοτικὴν προαίρεσιν· διὸ γυμνοῦται καὶ τοῦ χαρίσματος, ὅπερ ἔλαβε. Βλέπε δέ, ὅτι πρῶτον αἴρει ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον, ἔπειτα παραδίδωσιν αὐτὸν εἰς τὰς βασάνους, ἵνα δείξῃ, ὅτι οὐδείς, χάριτος θείας μετέχων,

καταδικάζεται, ἕως οὗ ἔχει τοῦ θεοῦ τὸ χάρισμα· πρῶτον δὲ γυμνοῦται τῶν θείων δωρεῶν, ἔπειτα παραδίδοται εἰς τὴν κόλασιν· « Καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς » τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ » κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων »· δοῦλος ἀχρεῖος καὶ ἄχρηστος ἐνώπιον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ὅστις κρύπτει τὸ τάλαντον· διὸ καὶ προστάττει τοὺς ἀγγέλους, ἵνα ἐκβάλωσιν αὐτὸν μακρὰν ἀπὸ τοῦ προσώπου αὐτοῦ. Μακρὰν δὲ ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἐστι σκότος ἐξώτερον διὰ τὴν μακρὰν διάστασιν τοῦ θείου φωτός, ὅ ἐστιν ὁ θεός· ἐκεῖ δὲ κλαυθμὸς ἀπαρηγόρητος διὰ τὴν ἀκατάπαυςον θλίψιν, ἐκεῖ βρυγμὸς ὀδόντων ἀπερίγραπτος διὰ τὰς ὀξυτάτας ὀδύνας.

Ταῦτα λέγων, ἐφώνει· ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω. Ματ. 25, 30.

Ὅταν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐλάλει παραβολικῶς, τότε ἔλεγε τοῦτο τὸ ἐπιφώνημα· « Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω », διδάσκων ἡμᾶς διὰ τούτου, ὅτι οὐ λαλεῖ περὶ ὠτίων σωματικῶν καὶ ἀκοῆς ὑλικῆς, ἀλλὰ περὶ τῶν ψυχικῶν ὠτίων καὶ τῆς νοερᾶς ἀκοῆς· « Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω »· ἤγουν νοερῶς ἀκουέτω, καὶ κατανοείτω τὰ λεγόμενα· διότι πρὸς τὴν τούτων κατανόησαν χρείαν ἔχομεν προσοχῆς καὶ συνέσεως. Χρυσ. εἰς τὴν Σιρ. Χρυσ. αὐτ.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΣΤ΄. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Πολλοὶ νομίζοντες, ὅτι οὐκ ἔλαβον τάλαντον, οὐδεμίαν φροντίδα ἔχουσι περὶ τῆς ὠφελείας τοῦ πλησίον, κοιμῶνται δὲ ἥσυχοι πεπληροφορημένοι ὄντες, ὅτι οὐδένα λόγον ἀποδώσουσι τῷ θεῷ περὶ τῆς μεταδόσεως τοῦ ταλάντου· Ὁ ἄρχων, λέγουσιν, ὁ σοφός, ὁ τεχνίτης, ὁ πλούσιος ἔλαβεν ἀληθῶς τάλαντον· ὅθεν ἐκεῖνος δικαίως χρεωστεῖ, ἵνα ὠφελήσῃ τὸν πλησίον αὐτοῦ· ἐγὼ δέ, ἰδιώτης ἄνθρωπος, ἀμαθής, ἄτεχνος, πτωχός, ποῖον τάλαντον ἔλαβον, καὶ τί νὰ μεταδώσω, ἢ πῶς νὰ ὠφελήσω; Λοιπόν, λέγουσιν, ἡ σήμερον ἀναγνωσθεῖσα εὐαγγελικὴ παραβολὴ οὐκ ἔστι διδασκαλία κοινή, ἀλλὰ μερική, ἀποβλέπουσα εἰς μόνους τοὺς λαβόντας τάλαντον. Τοῦτο, ἀδελφοί μου, ἐςὶ ψεῦδος καὶ πλάνη τοῦ διαβόλου φανερά· διότι, ἐὰν τὸ τάλαντον πολυπλασιαζόμενον ὑπάρχῃ τὸ μέσον, δι' οὗ ἀξιούμεθα τῆς μακαρίας φωνῆς « Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ » πιστέ »· ἐὰν ὁ πολυπλασιασμὸς τοῦ ταλάντου προξενῇ τὴν πολυπλάσιον ἀντα- Ματ. 25, 21.

πόδοσιν, « Ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιςός, ἐπὶ πολλῶν » σε καταστήσω », καὶ εἰσάγῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, « Εἴσ» ελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου », πῶς ὁ θεὸς ὁ ἐπίσης πάντας ἀγαπῶν, ἐπειδὴ ἐπίσης ἐστὶ πάντων ποιητής, εἴς τινας μὲν ἐγχειρίζει, εἰς ἄλλους δὲ οὐκ ἐμπιστεύει τὸ τάλαντον; Τοῦτό ἐστιν ἀδύνατον, ἐπειδὴ τοῦτο δείκνυσιν ἀνισότητα ἀγάπης, προσωποληψίαν, ἀδικίαν· ταῦτα δὲ μακρὰν ἀπέχουσιν ἀπὸ τῆς τελειότητος τοῦ ὑπερτελείου θεοῦ πλέον ἢ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς. Ἐκ ταύτης τῆς σφαλερᾶς γνώμης ἀκολουθεῖ καὶ ἕτερον μέγα ἄτοπον· ὁ θεὸς ᾠκοδόμησε πάντας τοὺς νόμους αὐτοῦ ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῆς ἀγάπης, καὶ ἐξ αὐτῆς ἐκρέμασε πάσας τὰς ἀρετὰς καὶ τὴν σωτηρίαν· προσέταξε δὲ εἰς πάντας ἐπίσης τῆς ἀγάπης τὴν ἐκπλήρωσιν· ἐὰν οὖν εἰς ἄλλους μὲν ἐνεχείρισεν, εἰς ἄλλους δὲ οὐκ ἔδωκε τάλαντον, ἤγουν τὸ ὄργανον, δι' οὗ ἐκπληροῦται τῆς ἀγάπης τὸ ἔργον, φανερόν ἐστιν, ὅτι ὁ θεὸς ἐπιβουλεύει τὴν σωτηρίαν τινῶν ἀνθρώπων. Βλέπετε ποῦ κατακρημνίζει τοῦτο τὸ σύςημα;

Ἀλλ' οὐκ ἐμπιςεύει, λέγεις, εἰς πάντας τὸ τάλαντον, ἐπειδὴ προβλέπει, ὅτι εἴς τινας διὰ τὴν ἀμέλειαν καὶ τὴν κακίαν αὐτῶν γίνεται κολάσεως αἴτιον. Ἡ ἀπόκρισις οὐδεμίαν ἔχει ἰσχύν, διότι ὁ φόβος τοῦ μέλλοντος κακοῦ οὐ δύναταί ποτε καταργῆσαι τὸ ἔργον τῆς ἀπείρου ἀγαθότητος τοῦ θεοῦ. Προεῖδεν ὁ θεὸς τὴν πτῶσιν τοῦ πρωτοπλάςου, ἀλλ' ἡ πρόορασις τῆς πτώσεως οὐκ ἐμπόδισε τὴν ἀγαθοεργίαν τῆς πλάσεως;· προεῖδε τὴν προδοσίαν τοῦ ἀποστόλου Ἰούδα, ἀλλ' ἡ πρόβλεψις τῆς προδοσίας οὐ κατήργησε τὴν τούτου ἐκλογὴν εἰς τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα. Οὐκ ἀκούεις δὲ τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον κηρύττον, ὅτι ὁ θεὸς ἔδωκε τάλαντον οὐ μόνον εἰς τοὺς πολυπλασιάσαντας αὐτό, καὶ διὰ τοῦτο σωθέντας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν κρύψαντα αὐτό, καὶ διὰ τοῦτο κατακριθέντα;

Ὁ θεός, δίκαιος ὢν καὶ φιλάνθρωπος, θέλει ἐπίσης πάντας σωθῆναι· ἐπειδὴ δὲ « Ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται ἐκ τῆς ἀγά» πης κρέμανται· ἡ δὲ ἀγάπη οὐκ ἐν λόγῳ » καὶ γλώσσῃ, ἀλλ' ἐν ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ » πληροῦται· τῆς δὲ ἐκπληρώσεως τῆς ἀγάπης ὄργανόν ἐστι τὸ τάλαντον· διὰ τοῦτο ὁ θεὸς εἰς πάντας ἐμπιστεύει τάλαντον, εἴς τινας μὲν πολλά, εἴς τινας δὲ ὀλίγα, εἰς ἄλλους δὲ ἓν μόνον, κατὰ ἀναλογίαν δηλαδὴ τῆς δυνάμεως, τὴν ὁποίαν καθεὶς ἔχει πρὸς τὸν πολυπλασιασμὸν αὐτῶν· οὐδένα δὲ ἄνθρωπον ἐγκαταλείπει ὁ θεὸς γυμνὸν ταλάντου, ἐμπιςεύει δὲ ἑκάστῳ τὸ τάλαντον, οὐχ ἵνα κατακρύψῃ αὐτὸ καὶ καταδικασθῇ, ἀλλ' ἵνα πολυπλασιάσῃ αὐτὸ καὶ σωθῇ. Ὁ θεὸς διὰ τὴν ἄμετρον αὐτοῦ φιλανθρωπίαν βάλλει εἰς τὰς χεῖρας τοῦ καθενὸς τὸ ὄργανον, τὸ μέσον, τὸν τρόπον τῆς σωτηρίας αὐτοῦ· ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη ἀπ' ἀρχῆς ἐλευθεροπροαίρετος, διὰ τοῦτο, ὅσοι μὲν καλοπροαίρετοι, ἐκεῖνοι πολυπλασιάζουσι τὸ δοθὲν αὐτοῖς τάλαντον, καὶ σώζονται· ὅσοι δὲ κακοπροαίρετοι, ἐκεῖνοι κατακρύπτουσιν αὐτό, καὶ κολάζονται.

Ματ. 22, 40, 1. Ἰωάν. 3, 18.

Ματ. 25, 15.

Σιρ. 15, 14.

Ἀλλὰ ποῖον τάλαντον ἔχει, ἀποκρίνεσθε, ὁ ἄνθρωπος ὁ ἰδιώτης καὶ πτωχὸς καὶ

ἄσημος; ἔχει ἔμπροσθεν εἰς τὸν θεὸν τὸ αὐτὸ τάλαντον, ὅπερ ἔχει καὶ ὁ πλούσιος· δύναται δὲ ὁ πτωχὸς καὶ ὁ ἰδιώτης καὶ ὁ ἄσημος νὰ πολυπλασιάσῃ αὐτό, οὐ μόνον καθὼς καὶ ὁ πλούσιος, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τὸν πλούσιον· τοῦτο φαίνεται παράδοξον, ὅμως ἐστὶν ἀληθέστατον· διότι ὁ θεὸς οὐκ ἀποβλέπει εἰς τὴν ποσότητα τοῦ μεταδιδομένου πράγματος, ἀλλ' εἰς τὴν προθυμίαν τῆς μεταδοτικῆς προαιρέσεως· καθὼς δὲ κατὰ ἀναλογίαν τῆς δυνάμεως τοῦ καθενὸς διανέμει τὰ τάλαντα, οὕτω ζητεῖ παρὰ τοῦ καθενὸς καὶ τὸν καρπὸν κατὰ ἀναλογίαν τῶν δοθέντων ταλάντων.

Μία γυνὴ χήρα, ἥτις οὐδὲν ἄλλο εἶχεν εἰμὴ δύο λεπτά, (τὸ λεπτὸν τεταρτημόριόν ἐστι τοῦ ὀβολοῦ, ὁ δὲ ὀβολὸς ἰσοβαρής ἐστι δεκαὲξ κόκκοις κριθῆς·), αὐτὴ βέβαια καὶ ἰδιῶτις ἦν καὶ πτωχὴ καὶ ἄσημος· καὶ ὅμως αὐτὴ ἐπολυπλασίασε τὸ τάλαντον αὐτῆς ὑπὲρ τοὺς πλουσίους. Τοῦτο ἐβεβαίωσεν αὐτὸς ὁ τῶν ἁπάντων δεσπότης καὶ θεός, ὅτε εἶδε τοὺς πλουσίους βάλλοντας πολλὰ εἰς τὸ γαζοφυλάκιον, ἰδὼν καὶ μίαν χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ δύο λεπτά, ἐξεφώνησεν· « Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χή» ρα ἡ πτωχὴ αὕτη πλεῖον πάντων βέβλη» κε τῶν βαλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον »· (Μάρκ. 12, 43, 44.) προσέθηκε δὲ τὸν λόγον ταύτης τῆς παραδοξολογίας· « Πάντες γάρ, εἶπεν, ἐκ τοῦ » περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον, αὕτη δὲ ἐκ » τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν » ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς ».

Ἰδιῶτις, ἄσημος καὶ πάμπτωχος ἦν ἡ Σαρεπτία χήρα· εἶχεν ὀρφανὰ τέκνα· ἦν δὲ καὶ ἀνομβρία πολυχρόνιος καὶ πεῖνα μεγάλη εἰς Σάρεπτα τῆς Σιδωνίας, ὅπου αὐτὴ κατῴκει· καὶ εἰς τοιαύτας ὅμως περιστάσεις εὑρισκομένη, εἶχε τάλαντον, καὶ ἐπολυπλασίασεν αὐτό, καὶ ἔλαβε τοῦ πολυπλασιασμοῦ τὸν μισθόν. Ποῖον δὲ τὸ τάλαντον αὐτῆς; μία δρὰξ ἀλεύρου καὶ ὀλίγον ἔλαιον ἐν τῷ καμψάκῃ. Τοῦτο τάλαντον; ναί, τοῦτό ἐστι τάλαντον, καὶ τοῦτο ἐπολυπλασίασε, θρέψασα ἐξ αὐτοῦ τὸν προφήτην Ἠλίαν. Ποίαν δὲ ὑπὲρ τούτου ἀνταπόδοσιν ἔλαβεν; ἔτρωγεν ὁ προφήτης, καὶ αὐτή, καὶ τὰ ὀρφανὰ τέκνα αὐτῆς ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀλεύρου καὶ τοῦ ἐλαίου· « Καὶ ἡ ὑδρία τοῦ ἀλεύρου (3. Βασιλ. 17, 16.) » οὐκ ἐξέλιπε, καὶ ὁ καμψάκης τοῦ ἐλαίου » οὐκ ἠλαττονήθη », ἕως οὗ ἔβρεξεν ὁ Κύριος εἰς τὴν γῆν ἐκείνην, καὶ ἔπαυσεν ἡ πεῖνα. Ποῖος ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον ἢ πλέον ἰδιώτης, ἢ πλέον ἄσημος, ἢ πλέον πτωχὸς τούτων τῶν δύο γυναικῶν; καὶ ὅμως αὗται καὶ εἶχον τάλαντον, καὶ ἐπολυπλασίασαν αὐτό, καὶ ἔλαβον τὴν ὑπὲρ τοῦ πολυπλασιασμοῦ ἀνταμοιβήν.

Ἡμεῖς, μετροῦντες τοῦ θεοῦ τὰς κρίσεις διὰ τοῦ μέτρου τῶν ἰδίων κρίσεων σφαλλόμεν πολλάκις ὑπερβαλλόντως. Ἡμεῖς βλέπομεν μόνον τὴν ποσότητα καὶ τὴν πολυτέλειαν τοῦ δώρου, τὴν δὲ διάθεσιν τῆς καρδίας καὶ τὴν προθυμίαν τῆς ψυχῆς τοῦ εὐεργετοῦντος οὐδόλως περιεργαζόμεθα. Ὁ θεὸς οὐδὲ τὸ ποσὸν οὐδὲ τὸ πολυτελὲς τοῦ δωρήματος ἀνακρίνει, ἀλλὰ τῆς καρδίας τὴν διάθεσιν καὶ τῆς ψυχῆς τὴν προθυμίαν βλέπει· ὅθεν πᾶσαν προσφορὰν προθύμῳ ψυχῇ καὶ ἀγάπῃ καθαρᾷ προσφερομένην, κἂν εὐτελής, εὐμενῶς αὐτὴν δέχεται

ὡς πολυπλασιασμὸν ταλάντου λογίζεται, καὶ ἀταμείβει δι' αὐτὴν πλουσίως.

Ἐὰν λοιπὸν ἔχῃς δύναμιν, ἵνα νίψῃς τοὺς πόδας τῶν χριστιανῶν, ἔχεις τάλαντον· ἐὰν δὲ νίψῃς, πολυπλασιάζεις τὸ τάλαντόν σου, διότι τὸ ἔργον τοῦτο συναριθμεῖται εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐναρέτων πράξεων. Ἐὰν ἔχῃς προθυμίαν, ἵνα δείξῃς τὸν δρόμον εἰς τὸν ὁδοιπόρον, ἔχεις τάλαντον· ἐὰν δὲ συμπορευθῇς μετ' αὐτοῦ οὐχὶ ἓν μίλιον, ὡς αὐτός σε ἀγγαρεύει, ἀλλὰ δύο κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν παραγγελίαν, πολυπλασιάζεις τὸ τάλαντόν σου. Ἐὰν ἔχῃς τρόπον, ἵνα ποτίσῃς τὸν διψῶντα ἓν ψυχρὸν ποτήριον ὕδατος, ἔχεις τάλαντον· ἐὰν δὲ ποτίσῃς αὐτόν, πολυπλασιάζεις τὸ τάλαντόν σου. Ἐάν, ὅταν βλέπῃς ἄνθρωπον κινδυνεύοντα, ἢ ἀσθενοῦντα, ἢ ὁπωσδήποτε πάσχοντα, δύνασαι νὰ παρακαλέσῃς τὸν θεὸν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἔχεις τάλαντον· ἐὰν δὲ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ ὑψώσῃς τὰς χεῖράς σου εἰς τὸν οὐρανόν, πολυπλασιάζεις τὸ τάλαντόν σου. Ποῖος δέ, εἴπατέ μοι, πάντων τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἔχει ἓν τῶν τοιούτων ταλάντων; τίς ἐστιν ὁ μὴ δυνάμενος ἢ δι' ἑνὸς ποτηρίου ψυχροῦ ὕδατος, ἢ διὰ μιᾶς συμβουλῆς, ἢ δι' ἑνὸς παρηγορητικοῦ λόγου, ἢ διὰ μιᾶς συντόμου προσευχῆς εὐεργετῆσαι τὸν πλησίον αὐτοῦ; Ταῦτα καθεὶς ἔχει καὶ καθεὶς δύναται νὰ πράξῃ· ταῦτα δέ εἰσι καὶ λογίζονται πολυπλασιασμὸς ταλάντου.

1. Τιμ. 5, 10.

Ματ. 5, 14.

αὐτ. 10, 42.

Δύο δὲ πολυπλασιασμοὺς λαμβάνει τὸ τάλαντον, πολυπλασιάζεται διὰ τῆς μεταδόσεως, πολυπλασιάζεται καὶ διὰ τῆς ἀνταποδόσεως. Πολυπλασιάζεται διὰ τῆς μεταδόσεως· ἐπειδή, ὅταν ὁ πλούσιος πλουσιαπαρόχως ἐλεῇ, ποιεῖ πολλοὺς πλουσίους· ὅταν ὁ σοφὸς προθύμως σοφίζῃ, ποιεῖ πολλοὺς σοφούς· ὅταν ὁ τεχνίτης ἀόκνως μεταδίδωσι τοὺς κανόνας τῆς τέχνης, ποιεῖ πολλοὺς τεχνίτας· ὅταν ὁ ἱερεὺς ἔργῳ τε καὶ λόγῳ διδάσκῃ, ποιεῖ πολλοὺς ἐναρέτους. Πολυπλασιάζεται τὸ τάλαντον διὰ τῆς ἀνταποδόσεως· ἐπειδή, ὅστις, ὡς ἀγαθὸς καὶ πιστὸς τοῦ θεοῦ δοῦλος, πολυπλασιάζει τὰ ὀλίγα τάλαντα, τὰ ὁποῖα ἐκ θεοῦ ἔλαβεν, ἐκεῖνος ἀντὶ τῶν ὀλίγων ἀντιλαμβάνει πολλά· « Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ » ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω »· αὐτὸς ἀντὶ ἑνὸς λαμβάνει ἑκατόν· « Ἑκατονταπλασίονα λήψεται ». Ἡμεῖς δὲ βλέπομεν εἰς τοῦτον τὸν κόσμον οὐ μόνον τὸν διὰ τῆς μεταδόσεως, ἀλλὰ καὶ τὸν διὰ τῆς ἀνταποδόσεως πολυπλασιασμὸν τοῦ ταλάντου.

αὐτ. 25, 21.

αὐτ 19, 29.

Ἐκεῖνοι οἱ τρισμακάριοι ἄνθρωποι, ὅσοι πολυπλασιάζουσι τὸ τάλαντον ἢ ψυχικῶς σοφίζοντες τοὺς ἀμαθεῖς, ἐπιστρέφοντες τοὺς πεπλανημένους, στηρίζοντες τοὺς πιστούς, σώζοντες ψυχὰς ἐκ θανάτου, καὶ ἁρπάζοντες αὐτὰς ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ᾅδου· ἢ σωματικῶς ὑπηρετοῦντες τοὺς χρείαν ἔχοντας, ἐλεοῦντες τοὺς πτωχούς, φιλοξενοῦντες τοὺς ξένους, ἐπισκεπτόμενοι τοὺς ἀσθενεῖς, προστατεύοντες τοὺς ἀδικουμένους, ἀντιλαμβανόμενοι τοῦ ὀρφανοῦ καὶ τῆς χήρας, εὐεργετοῦντες γένη καὶ λαοὺς καὶ πόλεις, ἐκεῖνοι λαμβάνουσι τὸν ἑκατονταπλάσιον πολυπλασιασμὸν τῶν ταλάντων αὐτῶν. Τοὺς τοιούτους πολυπλασιαςὰς πάντες οἱ ἄνθρωποι τιμῶσι, πάντες περιποιοῦνται, πάντες σέβονται, πάντες

ἕως ἐδάφους τῆς γῆς προσκυνοῦσι· τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους ἄλλος μὲν τῶν εὐεργετηθέντων ὀνομάζει πατέρας, ἄλλος δὲ ἀδελφοὺς καὶ ἄλλος εὐεργέτας καὶ σωτῆρας· τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους οὐ μόνον ζῶντας, ἀλλὰ καὶ ἀποθανόντας τιμῶσιν οἱ ἄνθρωποι, καὶ σπεύδουσιν ἀντευεργετῆσαι, τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἀναζωγραφοῦντες, καὶ στήλας ἀνυψοῦντες, καὶ τοὺς ἀνδριάντας αὐτῶν κατασκευάζοντες καὶ ἀναςηλοῦντες εἰς δόξαν καὶ μνημόσυνον τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ ἀξιομνημονεύτου αὐτῶν ὀνόματος.

Βλέπε δὲ πῶς ὁ πονηρὸς καὶ ὀκνηρὸς δοῦλος, ὅςις κρύπτει τοῦ θεοῦ τὸ τάλαντον, στερεῖται καὶ ἐκείνου τοῦ ταλάντου, ὅπερ ἔλαβε. Τὸν πλούσιον τὸν ἀμετάδοτον οὐδεὶς τιμᾷ, πάντες φεύγουσιν αὐτὸν καὶ κακολογοῦσιν ὡς φιλάργυρον καὶ ἄσπλαγχνον· τὸν σοφόν, ὅταν κρύπτῃ τῆς σοφίας τὸ χάρισμα, κατακρίνουσιν, ἢ ὡς φθονερόν, ἢ ὡς ὀκνηρόν, ἢ ὡς ἀμαθῆ· ἀπὸ τοῦ ἱερωμένου τοῦ ἀμελοῦντος τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ χρέους τῆς ἱερωσύνης αἴρουσι τὸ πρέπον σέβας καὶ τὴν εὐλάβειαν· τὸν πτωχόν, ὅταν οὐδεμίαν ἐκτελῇ ὑπηρεσίαν, περιφροφρονοῦσιν, ἢ ὡς ὑπερήφανον, ἢ ὡς ὀκνηρὸν καὶ ῥάθυμον. Μένει οὖν τὸ τάλαντον νεκρόν, ἀνενέργητον καὶ ἀνωφελὲς εἰς τὸν λαβόντα αὐτὸ καὶ μὴ μεταδιδόντα, ἀλλὰ κρύπτοντα· τοιουτοτρόπως δὲ ἐκπληροῦται καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν τοῦ Κυρίου τὸ πρόσταγμα· « Ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τά- » λαντον. » (Ματ. 25, 28.)

Ἀδελφοί, ταῦτά εἰσιν ἐπίγεια καὶ πρόσκαιρα· διὰ τοῦτο μὴ προσηλώσητε τὸν νοῦν εἰς ταῦτα μόνα, ἀλλ' ὑψώσατε αὐτὸν εἰς τὰ οὐράνια καὶ αἰώνια· ἐκεῖ βλέπετε καὶ τῆς ἀνταποδόσεως τὸν πολυπλασιασμόν, καὶ τῆς κατακρύψεως τοῦ ταλάντου τὴν κατάκρισιν.

Ἔρχεται ὥρα, ὅταν ὁ φοβερὸς κριτὴς καθίσῃ ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, πάντες δὲ οἱ ἅγιοι ἄγγελοι, καὶ πάντες οἱ ἀπ' αἰῶνος ἄνθρωποι ἐνώπιον αὐτοῦ παριστῶνται, καὶ αἱ βίβλοι ἀνοίγωνται, καὶ τὰ μὲν φανερὰ θεατρίζωνται, τὰ δὲ κρυπτὰ δημοσιεύωνται· τότε ἐκεῖ ὁ πονηρὸς καὶ ὀκνηρὸς τρέμει, βλέπων, ὅτι κατέκρυψε τὸ δοθὲν αὐτῷ τάλαντον· τότε ἐλέγχεται ἡ πονηρία αὐτοῦ καὶ ἡ ὀκνηρία· « Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ », λέγει αὐτῷ ὁ φοβερὸς κριτής· τότε γυμνοῦται πάσης θείας χάριτος· « Ἄρατε οὖν ἀ- » π' αὐτοῦ τὸ τάλαντον »· τότε χωρίζεται τῆς θείας δόξης· « Καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον » ἐκβάλετε »· τότε καταδικάζεται εἰς τὸ » σκότος τὸ ἐξώτερον, ὅπου ὁ κλαυθμὸς » καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων ». Ὢ οὐαί, ἀδελφοί, εἰς ἐκεῖνον, ὅστις οὐ φροντίζει παντὶ τρόπῳ, ἵνα διὰ τῆς πρὸς τὸν πλησίον εὐεργεσίας πολυπλασιάσῃ τὸ δοθὲν αὐτῷ τάλαντον! τότε δὲ ἐκεῖ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θείου νυμφῶνος, ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἁγίων, ἐν ταῖς χοροστασίαις τῶν ἀγγέλων λάμπουσιν ὡς φωστῆρες οἱ τὸ τάλαντον αὐτῶν πολυπλασιάσαντες, λάμπουσιν ἐκεῖ τῆς ἐλεημοσύνης καὶ πασῶν τῶν εὐεργεσιῶν αὐτῶν αἱ ἀστραπαί· ἐκεῖ αὐτοὶ ἀκούουσι τῆς μακαρίας φωνῆς· « Εὖ δοῦλε » ἀγαθὲ καὶ πιςέ »· ἐκεῖ εἰς αὐτοὺς δίδοται ἡ ὑπὲρ τοῦ πολυπλασιασμοῦ τοῦ ταλάντου ἀνταπόδοσις, ἤγουν ἡ κληρονομία τῆς αἰωνίου βασιλείας· « Εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν

» τοῦ Κυρίου σου ». Μακάριος ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις πολυπλασιάσῃ τὸ τάλαντον αὐτοῦ, ἐλεῶν τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ εὐεργετῶν αὐτόν, καὶ παντοιοτρόπως περιποιούμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΖ΄. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ἔχει πᾶς ἔπαινος ὅρους καὶ μέτρα· ἐὰν δὲ ὁ ἐγκωμιαστὴς ὑπερβῇ ταῦτα, ἢ μείνῃ ὀπίσω αὐτῶν, κιβδηλεύει τὴν ἀλήθειαν· ἐπειδὴ δὲ οἱ ἄνθρωποι, καὶ συλλογιζόμενοι, καὶ λαλοῦντες, καὶ συγγράφοντες, εὔκολα ἢ ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τοῦ νοὸς ἢ ὑπὸ τῆς βίας τῶν παθῶν ἀπατῶνται, διὰ τοῦτο, ὅταν ἐπαινῶσιν, εὐκολόν ἐστιν ἢ νὰ ἀναβῶσιν εἰς τὰς ὑπερβολάς, ἢ νὰ πέσωσιν εἰς τὰς ἐλλείψεις. Ὅθεν ὕποπτοι πάντοτε εἰσιν οἱ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων λεγόμενοι ἔπαινοι· ἀλλ' ὅτε ἐπαινέτης ἐστὶν ὁ θεὸς ὁ ἀλάνθαστος καὶ ἀπαθὴς καὶ πανυπερτέλειος, τότε μωρός ἐστι καὶ ἀσύνετος, ὅστις ἀμφιβάλλει περὶ τῆς ἀληθείας τῶν ἐγκωμίων. Τοῦ θεοῦ τὸ στόμα μεγάλους ἐπαίνους ἔπλεξεν εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν προσελθοῦσαν Χαναναίαν· « Ὦ γύναι, ἐξεφώνησε, μεγάλη σου ἡ πί» στις »· (Ματ. 15, 28.) οὐδεμία οὖν ἀμφιβολία ἔχει τόπον περὶ τῆς πίστεως καὶ ἀρετῆς ταύτης [τῆς θαυμασίας γυναικός. Εὐσεβέστατοι χριστιανοί, προσηλώσατε τὸν νοῦν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῆς σήμερον ἀναγνωσθείσης εὐαγγελικῆς ἱστορίας, ἵνα μάθητε πόσον μεγάλη ἦν ἡ πίστις τῆς Χαναναίας καὶ ἡ προθυμία, δι' ἧς ὑπήντησε τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ ἡ σύνεσις εἰς τὰς πρὸς αὐτὸν ἀποκρίσεις, καὶ ἡ ἔμμονος αὐτῆς διάθεσις εἰς τὴν δέησιν· ἔτι δὲ καὶ τὸν θεῖον τρόπον, δι' οὗ ὁ θεάνθρωπος εἰς φῶς ἐξήγαγε, καὶ ἐδημοσίευσε τὰς ἀρετὰς αὐτῆς· πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὸ τοῦ Κυρίου ἐπὶ τὴν θυγατέρα αὐτῆς εὔσπλαγχνος θαυματούργημα.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος. (Ματ. 15, 21.)

Διὰ τί ὁ θεάνθρωπος, ὅστις παρήγγειλεν εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· « Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν » μὴ ἀπέλθητε· καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν » μὴ εἰσέλθητε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς » τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσρα» ήλ », (αὐτ. 10, 5, 6.) οὐκ ἐφύλαξε τὴν ἰδίαν ἐντολήν, ἀλλ' ἐγκατέλιπε μὲν τὰ ἀπολωλότα πρόβατα οἴκου Ἰσραήλ, ἦλθε δὲ « εἰς ὁδὸν

» ἐθνῶν », ἤγουν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος; Οὐδὲ τὴν ἐντολήν, ἣν ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ παρέβη, οὐδὲ τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ ἐγκατέλιπε· διότι ἡ ἐντολὴ οὐ λέγει, Μὴ πορευθῆτε παντελῶς πρὸς τοὺς ἐθνικούς, ἀλλὰ προτιμᾷ μόνον τοὺς Ἰσραηλίτας· « Πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ » πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραηλ ». Ἔδωκε δὲ εἰς αὐτοὺς τὴν προτίμησιν· ἐπειδὴ αὐτοί, λαβόντες τὸν νόμον καὶ τὴν διαθήκην, καὶ ἀκούσαντες τὰς περὶ αὐτοῦ προφητείας, εἶχον ἀρκετὸν φῶς καὶ διδασκαλίαν πρὸς ὑποδοχὴν αὐτοῦ. Ἀληθῶς δὲ οἱ Ἰσραηλῖται ἔλαβον τὴν προτίμησιν· διότι οὐ μόνον ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πρῶτον αὐτοὺς ἐδίδαξεν, ἀλλὰ καὶ οἱ θεῖοι ἀπόστολοι, τὴν ἐντολὴν ταύτην παρ' αὐτοῦ λαβόντες, πρῶτον εἰς αὐτοὺς ἐκήρυξαν τὴν εἰς Χριςὸν πίστιν· ἔπειτα, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι οὐκ ἐδέξαντο τὸ κήρυγμα, ἐστράφησαν εἰς τὰ ἔθνη· « Ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον, εἶπεν ὁ Παῦλος καὶ » ὁ Βαρνάβας, πρῶτον λαλῆσαι τὸν λόγον· » ἐπειδὴ δὲ ἀπωθεῖσθε αὐτόν, καὶ οὐκ ἀξίους » κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ » στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη ». (Πράξ. 13, 46.) Τοῦτο αὐτὸ δὲ ἐποίησε πρῶτος ὁ Κύριος· ἐδίδαξε τοὺς γραμματεῖς καὶ φαρισαίους, ἵνα μὴ διὰ τὰς παραδόσεις αὐτῶν καταφρονῶσι τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἐδέξαντο τὸν λόγον αὐτοῦ, ἀλλ' ἐσκανδαλίσθησαν· διὰ τοῦτο ἐπορεύθη « εἰς τὰ μέρη, ἢ εἰς τὰ με» θόρια, ὡς λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς Μάρκος, » Τύρου καὶ Σιδῶνος ». (Μάρκ. 7, 24.) Εἰσελθὼν δὲ εἰς οἰκίαν τινά, ἔκρυπτεν ἑαυτὸν ἐκεῖ, ἴσως ἐπειδὴ οὐκ εἶχε σκοπόν, ἵνα κηρύξῃ, ἀλλὰ μόνον, ἵνα ἐλεήσῃ τὴν πιστεύσασαν αὐτῷ Χαναναίαν· κἂν δὲ ἐκρύπτετο, ἤκουσεν ὅμως ὁ λαός, ὅτι ἦλθεν ἐκεῖ.

Καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα, ἐκραύγασεν αὐτῷ, λέγουσα· ἐλέησόν με, Κύριε, υἱὲ Δαβίδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. (Ματ. 15, 22.)

« Ἦν δὲ ἡ γυνή, λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς » Μάρκος, Συροφοίνισσα τῷ γένει, » (Μάρκ. 7, 26.) ἤγουν Ἑλληνὶς κατὰ τὴν θρησκείαν, Σύρα κατὰ τὴν διάλεκτον, καὶ Φοινίκισσα κατὰ τὸ γένος· Φοίνικας δὲ ὠνόμαζον τοὺς Χαναναίους. Κἂν δὲ τοιαύτη ἦν ἡ γυνή, ἐγίνωσκεν ὅμως, (Χρυσ. εἰς τὴν Συρ.) ὡς φαίνεται, τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· διότι οὐ μόνον ὠνόμασεν ἑαυτὸν Κύριον, ἀλλὰ καὶ υἱὸν Δαβίδ. Βλέπε δὲ πρῶτον τὴν πίστιν, εἶτα καὶ τὸ φιλότεκνον αὐτῆς· τοσοῦτον ἐπίστευεν, ὅτι ἀπολαμβάνει τὴν ἰατρείαν τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, ὥστε, καταφρονήσασα τὸν κόπον τῆς ὁδοιπορίας, ἐξῆλθεν ἐκ τῶν ὁρίων ἐκείνων, τουτέστιν ἐκ τῶν ὁρίων τῆς Χαναναίας, τῆς πατρικῆς γῆς αὐτῆς, ἵνα συναντήσῃ τῷ Κυρίῳ, καὶ παρακαλέσῃ αὐτὸν περὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. Τὸ δὲ φιλότεκνον φαίνεται ἐκ τῶν λόγων τῆς δεήσεως αὐτῆς· οὐκ εἶπεν, Ἐλέησον τὴν θυγατέρα μου, οὐδὲ βοήθησον τῇ θυγατρί μου, ἀλλ' ἐπαναλαβοῦσα τὸ πρόσωπον τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, τῆς μὴ δυναμένης διὰ τὴν σφοδρότητα τοῦ πάθους παρακαλέσαι τὸν ἰατρὸν καὶ σωτῆρα, « Ἐλέησόν με, εἶπε, καὶ βοήθει μοι »· τοῦτο δὲ ἴδιον μόνον τῶν φιλοστόργων γονέων, οἵτινες οἰκειοποιοῦνται τὰ τῶν τέκνων

αὐτῶν παθήματα, ὁμοίως καὶ τὰς τούτων εὐτυχίας.

Ματ. 15, 23.

Ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον· καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες· ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν.

Λουκ. 7, 11, 12. Μάρκ. 5, 29. Ἰωάν. 9, 6, 7. αὐτ. 5, 6.

Καὶ τῆς χήρας τὸν υἱὸν ἐπὶ τὴν πύλην τῆς πόλεως Ναῒν ἐκ νεκρῶν ἀνέστησε, καὶ τῆς αἱμοῤῥοούσης τὴν πηγὴν τοῦ αἵματος ἔστησε, καὶ εἰς τὸν ἐκ γενετῆς τυφλὸν τὸ φῶς ἐχαρίσατο, καὶ τοῦ ἐπὶ τῆς Προβατικῆς κολυμβήθρας παραλύτου τὰ μέλη συνέσφιγξε, καὶ τὰς ποικίλας νόσους πολλῶν ἀσθενῶν χωρὶς τινος ἱκεσίας ἢ παρακλήσεως ἐθεράπευσεν ὁ φιλανθρωπότατος Ἰησοῦς. Διὰ τί οὖν οὐδὲ λόγον ἀπεκρίθη εἰς τὴν τεθλιμμένην μητέρα, τὴν Χαναναίαν, ἥτις μετὰ τοσαύτης πίστεως καὶ εὐλαβείας παρεκάλει, μεγαλοφώνως κραυγάζουσα « Ἐλέησόν με, Κύριε, υἱὲ Δαβίδ »; Περὶ τῆς σιωπῆς ταύτης καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐξηπόρησαν· ὅθεν, προσελθόντες πρὸς αὐτόν, παρεκάλουν, λέγοντες· « Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν »· ἐὰν οὐ θέλῃς ἐλεῆσαι αὐτήν, ἐπικαλουμένην τὸ ἔλεός σου, κἂν ἀπόλυσον αὐτήν, ἵνα μὴ μάτην ἀκολουθῇ ὀπίσω ἡμῶν, καὶ ἀνωφελῶς κραυγάζῃ. Ταῦτα δὲ ἔλεγον, ἐλπίζοντες, ὅτι διὰ τῶν λόγων τούτων πείσουσι τὸν φιλάνθρωπον ἐλεῆσαι τὸ πλάσμα αὐτοῦ. Ἐὰν ὁ θεάνθρωπος ἀπεκρίνετο τῇ Χαναναίᾳ, καὶ εἰσήκουε τὴν δέησιν αὐτῆς, πρεπόντως οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ὁ ἐκεῖ λαὸς ἐσκανδαλίζετο, εἰδότες μὲν τὸ ἀλλογενὲς τῆς γυναικὸς καὶ ἀλλόπιστον, ἀγνοοῦντες δὲ τὴν πίστιν αὐτῆς καὶ τὴν ἀρετήν. Οἰκονομικῶς οὖν οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς οὐδένα λόγον, ἵνα, ἀναγκασθεῖσα ὑπὸ τῆς σιωπῆς αὐτοῦ, παῤῥησιάσῃ καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτῆς. Ὥστε ἡ σιωπὴ τρόπος ἦν, δι' οὗ, φανερωθεῖσα ἡ πίστις καὶ ἡ εὐλάβεια τῆς γυναικός, ἔπαυσε τὸ σκάνδαλον· τοῦτο δὲ φανερόν ἐστιν ἐκ τῶν ἑξῆς λόγων.

Ματ. 15, 24.

Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐκ ἀπεστάλην εἰμὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ.

Ἀληθῶς αὐτὸς μὲν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς κατὰ τὰς τοῦ θεοῦ ἐπαγγελίας, τὰς διὰ τῶν προφητῶν κηρυχθείσας, πρὸς τὸ γένος τοῦ Ἰσραὴλ ἀπεστάλη, καὶ πρὸς αὐτὸ ἐκήρυξε καὶ εὐηγγελίσατο· οἱ δὲ θεῖοι ἀπόστολοι οἱ ἐξ αὐτοῦ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ γένους καταγόμενοι ἐκήρυξαν εἰς τὰ ἔθνη τὸ εὐαγγέλιον. Ἀπεκρίθη δὲ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πρὸς αὐτοὺς τὸ « Οὐκ ἀπεστάλην εἰμὴ εἰς τὰ » πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ », ἵνα διὰ τούτων τῶν λόγων δείξῃ, ὅτι οὐ θέλει εἰσακοῦσαι τῆς Χαναναίας τὴν δέησιν, καὶ οὕτω φανερωθῇ ἡ πίστις καὶ ἡ ἀρετὴ αὐτῆς εἰς ἔλεγχον τῶν Ἰουδαίων, οἵτινες, ἐπαγγελλόμενοι, ὅτι πιστεύσουσιν εἰς τὸν θεόν, ἠπίστουν εἰς τὰ ῥηθέντα ὑπὸ θεοῦ περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Βλέπε οὖν τί ἐποίησεν ἡ Χαναναία μετὰ τὴν ἀπόκρισιν ταύτην.

Ματ. 15, 25.

Ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνησεν αὐτῷ, λέγουσα· Κύριε, βοήθει μοι.

Κἂν οὐδὲν ἴσχυσεν ἡ τῶν ἀποστόλων δέησις, αὐτὴ ὅμως διὰ τὸ ἔνθερμον τῆς

πίστεως αὐτῆς οὐδὲ ἀπελπίσθη οὐδὲ ἔφυγεν, ἀλλ' ἔλαβε θάῤῥος περισσότερον, καὶ ἐπλησίασεν ἐγγύτερον εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Καὶ πρῶτον μὲν ἔκραζεν, ἀκολουθοῦσα ὀπίσω, καὶ μὴ τολμῶσα κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ σταθῆναι· ἔπειτα ἦλθεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ προσπεσοῦσα « πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, » προσεκύνησεν » αὐτὸν καὶ εἶπε· « Κύριε, « βοήθει μοι »· οὐδὲ παρακάλεσον, εἶπε, τὸν θεόν, οὐδὲ δεήθητι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀλλὰ βοήθει μοι· αὐτή, ὡς φαίνεται, ἐπίστευσεν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστι θεὸς ἀληθινὸς καὶ παντοδύναμος.

Μάρκ. 7, 25. Χρυσ. εἰς τὴν Σειρ.

Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις.

Ματ. 15, 26.

Κυνάρια καλεῖ τοὺς ἐθνικοὺς διὰ τὸ ἀκάθαρτον τῆς ζωῆς αὐτῶν καὶ τὴν τῶν εἰδώλων λατρείαν· τέκνα δὲ τοὺς Ἰουδαίους διὰ τὴν θεοσέβειαν καὶ τὴν εἰς αὐτοὺς δοθεῖσαν νομοθεσίαν· ἄρτον δὲ τὴν διὰ θαύματος εὐεργεσίαν. Σύ, λέγει, ζητεῖς εὐεργεσίαν· ἀλλ' οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὰς εὐεργεσίας τὰς διωρισμένας διὰ τοὺς πιστεύοντας εἰς τὸν θεόν, καὶ βαλεῖν αὐτὰς ἔμπροσθεν τῶν ἀπίστων. Ταῦτα δὲ τὰ λόγια, κἂν ὑβριστικὰ ἦσαν, οὐκ εἶχεν ὅμως σκοπὸν ὁ Ἰησοῦς ὑβρίσαι αὐτήν, ἀλλὰ παῤῥησιάσαι καὶ ἀνακαλύψαι τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγαθὴν προαίρεσιν αὐτῆς, καθὼς ἄλλοτε, εἰπὼν πρὸς τὸν ἑκατόνταρχον, « Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν », ἐφανέρωσε τὴν πίστιν αὐτοῦ καὶ τὴν εὐλάβειαν καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην διὰ τῆς τούτου ἀποκρίσεως· « Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανός, ἵνα » μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς, ἀλλ' εἰπὲ » λόγον, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου »· ὁμοίως καὶ τὴν τῆς αἱμοῤῥοούσης πίστιν ἐφανέρωσεν, εἰπών· « Ἐγὼ οἶδα δύναμιν ἐξελθοῦσαν ἀ» π' ἐμοῦ ». Τί δὲ πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἡ Χαναναία;

Χρυσ. αὐτ. Ματ. 8, 7, 8. Λουκ. 8, 46.

Ἡ δὲ εἶπε· ναί, Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν.

Ματ. 15, 27.

Βλέπε πίστεως θερμότητα! ἀποδιώκεται ὡς σκυλάκιον, καὶ ὅμως ἔτι πιστεύει, ὅτι εἰσακούεται. Βλέπε ταπείνωσιν! συντάσσεται εἰς τὴν τάξιν τῶν σκυλακίων, καὶ μετὰ μεγάλης γενναιότητος δέχεται τὴν περιφρόνησιν. Ἄκουε δὲ καὶ τὴν φρόνησιν, μεθ' ἧς πρὸς τὰ λεγόμενα ἀποκρίνεται· ναί, Κύριε, λέγει, σκυλάκιόν εἰμι ἀκάθαρτον· ἀλλὰ καθὼς ἐκεῖνα τρώγουσιν ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν, οὕτω δὸς κἀμοὶ τὴν χάριν ταύτην, ἥτις παρὰ σοὶ μὲν μικρά ἐστιν, ὡς ἓν τῶν ψιχίων τῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης πιπτόντων, παρ' ἐμοὶ δὲ μεγάλη, ὡς θεραπευτικὴ τοῦ ἐλεεινοῦ πάθους τῆς φιλτάτης μου θυγατρός. Ὅτε οὖν τοιουτρόπως ἐπαῤῥησίασεν ὁ Ἰησοῦς καὶ εἰς τοὺς παρόντας, καὶ εἰς τοὺς ἀπόντας, καὶ εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα τὰς φιλαρέτους διαθέσεις τῆς γυναικός, καὶ ἔδειξεν, ὅτι, κἂν ἀλλογενὴς ἦν καὶ εἰδωλολάτρις, ἀξία ὅμως ἦν διὰ τὴν πίστιν καὶ ἀρετὴν αὐτῆς τῆς ζητουμένης χάριτος, ἅμα δὲ καὶ ἀναπολογήτους κατέστησε τοὺς εἰς αὐτὸν μὴ πιστεύοντας Ἰουδαίους·

Ματ. 15, 28.

Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτῇ· ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις· καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

Μεγάλη ἀληθῶς ἡ πίστις αὐτῆς! Γυνὴ εἰδωλολάτρις, καὶ μὴ διδαχθεῖσα τὰ περὶ τῆς εὐσεβείας, τρέχουσα ἐξέρχεται καὶ αὐτῶν τῶν ὁρίων τῆς πατρίδος αὐτῆς, καὶ κραυγάζει ὄπισθεν τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ· « Ἐλέησόν με, Κύριε, υἱὲ » Δαβίδ »· κἂν δὲ οὐδεμίαν ἀπόκρισιν λαμβάνῃ, κἂν ἀποβάλληται καὶ περιφρονῆται, ἐπιμένει ὅμως πιστεύουσα. Διὰ τοῦτο οὖν ἐπιχορηγεῖ αὐτῇ ὁ θεάνθρωπος πλουσίας τὰς δωρεὰς αὐτοῦ· « Γενηθήτω σοι ὡς » θέλεις ». Τί δὲ ἤθελε; τὴν ἰατρείαν τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. Τοῦτο οὖν καὶ ἐγένετο· διότι κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐξεφώνησε τὸ « Γενηθήτω σοι ὡς » θέλεις », ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἰατρεύθη.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΖ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Εἶχεν ἀληθῶς ἡ Χαναναία πίστιν, εἶχε φρόνησιν, εἶχε ταπεινοφροσύνην· πλὴν, ἐὰν ἔλειπεν ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῆς ἡ ἐπιμονὴ, οὐκ ἐθεραπεύετο ἡ θυγάτηρ αὐτῆς· ἐπέμεινε στερεὰ καὶ ἀσάλευτος εἰς τὸν σκοπὸν αὐτῆς, κἂν πολλὴν καὶ μεγάλην εὗρε τὴν ἐναντιότητα, καὶ διὰ τοῦτο ἐνίκησε, καὶ ἀπέλαβε τοῦ ποθουμένου, καθὼς ἤθελε καὶ ἐπεθύμει· « Γενηθήτω σοι ὡς θέλεις ».

Βλέπω δὲ, ὅτι ἡ ἐπιμονὴ εἰς τὰ καλὰ ἔργα ἐστὶν ἀρετὴ τοσοῦτον ἀναγκαία, ὥςε χωρὶς αὐτῆς οὐδεὶς ἀπολαμβάνει τῆς ποθουμένης σωτηρίας. Ἡμεῖς ἐδιδάχθημεν, καὶ πιστεύομεν, ὅτι ἐκεῖνος μόνον φθάνει εἰς τοῦ παραδείσου τὴν κατοίκησιν, ὅστις περιπατεῖ τῆς ἀρετῆς τὸν δρόμον. Τοῦτον δὲ τὸν δρόμον ἐσήμαινεν ἡ κλίμαξ τοῦ πατριάρχου Ἰακὼβ, « Ἡ ἐστηριγμένη ἐν τῇ γῇ », καὶ φθάνουσα εἰς τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ· δι' αὐτῆς οἱ ἄγγελοι καταβαίνουσι πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, φέροντες τοῦ θεοῦ τὴν χάριν, καὶ οἱ ἄνθρωποι, ὅμοιοι γενόμενοι τοῖς ἀγγέλοις, ἀναβαίνουσιν εἰς τὴν αἰώνιον βασιλείαν· ἡ πίστις, ἡ ἀγάπη, ἡ ἐλπὶς, ἡ δικαιοσύνη, ἡ ταπείνωσις, ἡ ὑπακοὴ, ἡ σωφροσύνη, ἡ προσευχὴ, ἡ νηστεία, ἡ ἀγρυ-

Γεν. 28, 12.

πνία, αἱ λοιπαὶ ἀρεταί εἰσιν αἱ βαθμίδες ταύτης τῆς οὐρανίου κλίμακος· ἐάν τις ἀπὸ τούτου τοῦ ἀνωφεροῦς δρόμου ἢ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰ κάτω, ἢ μὴ τρέχῃ ἀόκνως ἐπὶ τὰ ἄνω, ἐκπίπτει τῆς σωτηρίας αὐτοῦ, κἂν πολλὰς βαθμίδας ἀνέβη, ὅπερ ἐστί, κἂν πολλὰς ἀρετὰς ἐκατώρθωσε. Τοῦτο διδάσκει ἡμᾶς ὁ θεὸς διὰ τοῦ προφήτου Ἰεζεκιήλ, λέγων· « Εἶπον πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ » σου, δικαιοσύνη δικαίου οὐ μὴ ἐξελεῖται » αὐτόν, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ πλανηθῇ ». Τοῦτο αὐτὸ ἐδίδαξε καὶ ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου, εἰπών· « Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐ- » τοῦ ἐπ' ἄροτρον, καὶ βλέπων εἰς τὰ » ὀπίσω, εὔθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν » τοῦ θεοῦ ». Ἐπειδὴ δὲ ὁ θεῖος οὗτος δρόμος ἐστὶν ἀνωφερής, ἡ δὲ τοῦ ἀνθρώπου προαίρεσις ἐκ νεότητος ἄχρι τοῦ ἐσχάτου γήρατος αὐτοῦ κλίνει εἰς τὸ κάταντες, διὰ τοῦτο πολλοὶ μὲν προθύμως ἄρχονται τῆς ἀναβάσεως, ἐκεῖνοι δὲ μόνοι οὐ κατακρημνίζονται, ἀλλὰ διὰ παντὸς ἀναβαίνουσιν, ὅσοι ἐπιμένουσι στερεοὶ εἰς τὴν πρώτην αὐτῶν προθυμίαν καὶ ἀκλόνητοι.

Ἰεζ. 33, 12.

Λουκ. 9, 62.

Εἰς τοῦτον τὸν οὐράνιον δρόμον συναντᾷς ἐπιβούλους, ἀόκνως ἐπιβουλεύοντας, συναντᾷς πολεμίους, νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν πολεμοῦντας, συναντᾷς λῃστάς, βέλη πεπυρωμένα κατὰ σοῦ διὰ παντὸς ῥίπτοντας· « Τέκνον, λέγει ὁ σοφὸς Σειράχ, εἰ » προσέρχῃ δουλεύειν τῷ Κυρίῳ, ἑτοίμασον » τὴν ψυχήν σου εἰς πειρασμόν ». Νηστεύεις, ἵνα καταδαμάσῃς τὴν ἐπιβουλὴν τῆς σαρκός σου; ἀρκετὸν ὅπλον κατὰ τῶν κακῶν τῆς σαρκὸς ἐπιθυμιῶν ἡ νηστεία· ἐὰν οὖν ἐπιμείνῃς νηστεύων, νικᾷς, καὶ θριαμβεύεις κατὰ τῆς τυραννούσης σε σαρκός· ἐὰν δὲ ἐπὶ προφάσει ἀδυναμίας καὶ ἀτονίας μὴ ἐπιμείνῃς εἰς τὴν νηστείαν, ἐκπίπτεις τῆς σωφροσύνης, φεύγεις τῶν κακῶν ἀνθρώπων τὰς συναναστροφάς. Φεύγεις τὰ θέατρα, τοὺς χορούς, τὰς πανηγύρεις, τὰ παίγνια; ἰσχυρὸν ὅπλον ἐστὶ κατὰ τῆς πολεμούσης τοῦ κόσμου ματαιότητος ἡ φυγή· ἐὰν οὖν ἐπιμείνῃς φεύγων τὰ τοιαῦτα διὰ παντός, νικᾷς, καὶ θριαμβεύεις κατὰ πάσης κοσμικῆς ἐμπαθείας· ἐὰν δὲ ἐπὶ προφάσει φίλων ἢ συγγενῶν ἢ ἀρχόντων σταθῇς, καὶ ἐγκαταλίπῃς τὴν φυγήν, γίνεσαι ἐμπαθὴς καὶ ματαιόφρων. Προσεύχεσαι μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβείας; καλὴ πανοπλία ἡ προσευχὴ κατὰ τῶν πεπυρωμένων τοῦ διαβόλου βελῶν· « ἐὰν ἀδιαλείπτως προσεύχεσαι » κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ἐντολήν, νικᾷς, καὶ θριαμβεύεις κατὰ τῶν δαιμόνων τῶν θανατηφόρων ἐχθρῶν σου· ἐὰν δὲ ἐπὶ προφάσει ἀναγκαίων ὑποθέσεων μὴ ἐπιμείνῃς προσευχόμενος, ἀλλὰ παύσῃς, δέξαι τότε τραύματα καὶ πληγὰς τοῦ διαβόλου καὶ μώλωπας ἐλεεινούς.

Σειρ. 2, 1.

1. Θεσ. 5, 17.

Ὁ θεῖος ἀπόστολος Παῦλος προβάλλει εἰς τὸν χριστιανὸν παράδειγμα τὸν καλὸν στρατιώτην· « Σὺ οὖν, γράφει πρὸς τὸν » Τιμόθεον, κακοπάθησον ὡς καλὸς στρα- » τιώτης ». Ποῖος οὖν ἐστιν ὁ καλὸς στρατιώτης; ὁ ἐπίμονος, ἢ ὁ ἀνεπίμονος; ἐκεῖνος, ὅστις ἐπιμένει εἰς τὸ πολεμικὸν στάδιον ἕως τέλους, καὶ πολεμεῖ ἀφόβως καὶ μάχεται ἀνδρείως; ἢ ἐκεῖνος, ὅστις ἢ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς πάλης ἢ μετὰ τὸν πρῶτον καὶ δεύτερον συγκρουσμόν, ἔμφοβος γενόμενος, στρέφει τὰ νῶτα καὶ φεύγει; « Οὐδείς, λέγει,

2. Τιμ. 2, 3.

αὐτόθι 4.

» στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου » πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι » ἀρέσῃ ». Τί δὲ ἄλλο σημαίνουσι τὰ λόγια ταῦτα, εἰμὴ ὅτι ὁ στρατιώτης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἕνα καὶ μόνον σκοπὸν ἀποβλέπει, καὶ εἰς αὐτὸν χωρίς τινος ἄλλης φροντίδος διὰ παντὸς ἐπιμένει, εἰς τὴν διὰ τῆς ἀρετῆς δηλαδὴ εὐαρέστησιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ κατατάξαντος αὐτὸν εἰς τὴν θείαν αὐτοῦ στρατιάν;

Ἵνα δὲ μὴ ἀποκάμωμεν ἀναβαίνοντες ταύτην τὴν μακαρίαν ὁδόν, προβάλλει ἡμῖν ὁ αὐτὸς ἀπόστολος πλῆθος ἀνδρῶν μαρτυρούντων, ὅτι διὰ τῆς ἐπιμονῆς εἰς τὰ καλὰ ἔργα ἐτέλεσαν θεαρέστως τὸν τῆς ἀθλήσεως ἀγῶνα. « Τοιγαροῦν, λέγει, καὶ » ἡμεῖς, τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡ- » μῖν νέφος μαρτύρων, ὄγκον ἀποθέμενοι » πάντα καὶ τὴν εὐπερίστατον ἁμαρτίαν, » δι' ὑπομονῆς τρέχομεν τὸν προκείμενον » ἡμῖν ἀγῶνα ». (Ἑβρ. 12, 1.) Μαρτυρεῖ ἡ ἱστορία τοῦ Ἰὼβ τὸ ἐπίμονον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀρετήν· ὁ Ἰὼβ ἐν καιρῷ τῆς εὐτυχίας αὐτοῦ, ἄν- » θρωπος ἀληθινός, ἄμεμπτος, δίκαιος, θεο- » σεβής, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ » πράγματος » (Ἰὼβ. 1, 1.)· τὸν αὐτὸν δὲ Ἰὼβ βλέπεις καὶ εἰς τὸν καιρὸν τῆς δυστυχίας αὐτοῦ· φθορὰ ὁλόρριζος πάντων τῶν ὑπαρχόντων, θάνατος αἰφνίδιος πάντων ὁμοῦ τῶν φιλτάτων αὐτοῦ τέκνων, πτωχεία ἐσχάτη, ἀσθένεια ἐλεεινή, πληγαὶ ὀδυνηραὶ περιέσχον αὐτόν· « Ἐν τούτοις δὲ πᾶσι τοῖς » συμβεβηκόσιν αὐτῷ οὐδὲν ἥμαρτεν Ἰὼβ » ἐναντίον τοῦ Κυρίου, καὶ οὐκ ἔδωκεν ἀφρο- » σύνην τῷ θεῷ » (αὐτόθι 22.). Στερεὸς ἵσταται, καὶ οὐδόλως σαλεύει ἀπὸ τῆς ἀρετῆς καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῶν συμφορῶν αὐτοῦ· φιλοσοφεῖ μὲν τότε περὶ τῆς εὐτελείας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· « Αὐτὸς γυμνὸς ἐξῆλθον ἐκ » κοιλίας μητρός μου, γυμνὸς καὶ ἀπελεύ- » σομαι ἐκεῖ » (αὐτ. 21.)· προσφέρει δὲ τῷ θεῷ τὴν θυσίαν τῆς ὑπακοῆς καὶ εὐγνωμοσύνης· » Ὁ Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλετο· ὡς » τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτως ἐγένετο »· εὐλογεῖ δὲ μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβείας τὸν θεόν· « Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον ».

Μαρτυρεῖ ἡ περὶ τοῦ Μωϋσέως ἱστορία τὴν ἐπιμονὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ἀρετήν· οὐδὲ ὁ φόβος τοῦ βασιλέως Φαραώ, οὐδὲ ἡ τεσσαρακονταετὴς περιήγησις ἐν γῇ ἐρήμῳ καὶ ἀνύδρῳ, οὐδὲ ἡ ἐν αὐτῇ πεῖνα καὶ ἡ δίψα, οὐδὲ οἱ ἀπροσδόκητοι τῶν ἐχθρῶν πόλεμοι, οὐδὲ αἱ πυκναὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἐπαναστάσεις ἐσάλευσαν τὸ ἐπίμονον καὶ στερέμνιον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Μαρτυρεῖ τὴν ἐπιμονὴν εἰς τὰ καλὰ ἔργα ὁ Ἐλεάζαρ τυμπανιζόμενος (2. Μακαβ. 6, 19.), ὁ Ἐλισσαῖος περιπαιζόμενος (4. Βασ. 2, 23.), ὁ Ἱερεμίας τυπτόμενος καὶ φυλακιζόμενος (Ἱερ. 20. 2.), ὁ Μιχαίας ῥαπιζόμενος καὶ καθειργνύμενος (3. Βασ. 22, 24.), ὁ Ζαχαρίας ὁ καὶ Ἀζαρίας λιθαζόμενος (2. Παραλ. 24, 21.), ὁ Ἡσαΐας πριονιζόμενος (Ὠριγ. ἐν τῆς πρὸς Ἀφρικ. ἐπιστ.), πάντες οἱ ἐν νόμῳ δίκαιοι, οἵτινες ἐπέμενον εἰς τὸν προκείμενον αὐτοῖς ἀγῶνα, « Ὑστε- » ρούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, ἐν » ἐρημίαις πλανώμενοι, καὶ ὄρεσι, καὶ » σπηλαίοις, καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς » (Ἑβρ. 11, 37, 38.)· ὁμοίως καὶ πάντες οἱ μετὰ τὴν εὐαγγελικὴν χάριν ἅγιοι, οἵτινες ἐπέμειναν εἰς τὸν προκείμενον ἀγῶνα, πεινῶντες, διψῶντες, γυμνητεύοντες, κολαφιζόμενοι, ἀστατοῦντες, κοπιῶντες (1. Κορ. 4, 11.), « Ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερ- » σί (αὐτ. 12.), λοιδορούμενοι, διωκόμενοι, βλασφη- (αὐτ. 13.)

» μούμενοι, ὡς περικαθάρματα καὶ περί-
» ψημα » πάντων λογιζόμενοι. Μαρτυροῦσιν οἱ ἅγιοι μάρτυρες περὶ τῆς εἰς τὴν ἀρετὴν ἐπιμονῆς· τούτους οὐδὲ τὸ πῦρ, οὐδὲ τὰ ἀρθρέμβολα, οὐδὲ αἱ σοῦβλαι, οὐδὲ τὰ τήγανα, οὐδὲ αἱ ἐκδάρσεις τοῦ δέρματος, οὐδὲ αἱ ἐκριζώσεις τῶν ὀδόντων καὶ ὀνύχων, οὐδὲ τῶν ὀμμάτων αἱ ἐξορύξεις, οὐδὲ τὰ ἄλλα ὀδυνηρότατα βασανιστήρια, ὅσα ἐφεύρηκεν ἡ ἀσπλαγχνία τῶν ὠμοτάτων τυράννων, ἐδυνήθησαν νὰ σαλεύσωσιν αὐτοὺς ὁλοτελῶς ἀπὸ τοῦ προκειμένου ἀγῶνος. Τοιαύτη ἐπιμονὴ καὶ σταθερότης ἀναγκαία ἐστὶν εἰς τὸν δρόμον τῆς σωτηρίας.

Τί οὖν ἐλπίζομεν ἡμεῖς, γυμνοὶ ὄντες τῆς εἰς τὰ καλὰ ἔργα ἐπιμονῆς; Ἡμεῖς σήμερον νηστεύομεν, καὶ αὔριον ὑπερκόρως χορταζόμεθα, καὶ ἄχρι μέθης πίνομεν, καὶ κραιπαλῶμεν· σήμερον προσευχόμεθα, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἢ τέσσαρας μόλις ἐνθυμούμεθα τῆς προσευχῆς τὸ ἔργον· σήμερον σωφρονοῦμεν, καὶ αὔριον ἀσελγοῦμεν· σήμερον ἐλεοῦμεν τὸν πτωχόν, καὶ αὔριον ἀποστρέφομεν τὸ πρόσωπον ἡμῶν ἀπ' αὐτοῦ· σήμερον περιπατοῦμεν τῆς ἀρετῆς τὸν δρόμον, αὔριον δι' ἕνα μικρότατον πειρασμὸν στρέφομεν εἰς τὰ ὀπίσω.

Ἡ ἁμαρτία ἐστὶν εὐπερίστατος· ὅπου καὶ ἂν σταθῇς, καὶ ὅπου καὶ ἂν στρέψῃς τὰ ὄμματα, ἐκεῖ βλέπεις ἁμαρτίας ἀφορμήν· πᾶσα ὑπόθεσις καὶ πᾶν ἔργον περικεκυκλωμένον ἐστὶν ὑπὸ τῶν περιστάσεων τῆς ἁμαρτίας. Καὶ οἱ μὲν ἅγιοι ἄνθρωποι, ἐπειδὴ εἶχον τὴν ἀρετὴν τῆς ἐπιμονῆς, « οὐδὲ
» θλίψις, οὐδὲ στενοχωρία, οὐδὲ διωγμός, (Ρωμ. 8, 35, 38.)
» οὐδὲ λιμός, οὐδὲ γυμνότης, οὐδὲ κίνδυνος,
» οὐδὲ μάχαιρα, οὐδὲ θάνατος, οὐδὲ ζωή,
» οὐδὲ ἄγγελοι, οὐδὲ δαίμονες », οὐδὲ ἄλλη τις ὁποιαδήποτε περίστασις ἐσάλευεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ἀγῶνος τῆς ἀρετῆς, ἀλλ' ἐν πᾶσι (αὐτ. 37.) τούτοις ἐνίκων διὰ τῆς χάριτος τοῦ ἀγαπήσαντος αὐτούς· ἡμεῖς δὲ οἱ ἄθλιοι, ἐστερημένοι ὄντες τοῦ χαρίσματος τῆς ἐπιμονῆς, καὶ μηδόλως περὶ τῆς κτήσεως αὐτοῦ φροντίζοντες, διὰ μικρὰν θλίψιν, ἢ διὰ ὀλίγην στενοχωρίαν, ἢ διὰ εὐκαταφρόνητον πειρασμὸν φεύγομεν εὐθὺς ἀπὸ τοῦ σταδίου τῶν ἀρετῶν, ἐκκλίνομεν εὐθὺς ἀπὸ τοῦ δρόμου τῆς ἀρετῆς, καὶ κατακρημνιζόμεθα εἰς τῆς ἁμαρτίας τοὺς χάνδακας.

Ἐκεῖνοι ἦσαν, λέγετε, ἄνθρωποι ἐκλεκτοί, ἐκεῖνοι εἶχον χάριν θεοῦ κατ' ἐξοχήν, καὶ διὰ τοῦτο, ἐπιμείναντες ἕως τέλους εἰς τῆς ἀρετῆς τὸν ἀγῶνα, εὐηρέστησαν τῷ θεῷ. Ἀδελφοί, μὴ πλανῶμεν ἑαυτούς· ἐκεῖνοι ἦσαν ἄνθρωποι, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς, τὴν αὐτὴν εἶχον φύσιν, τὰς αὐτὰς ἀδυναμίας, τὰ αὐτὰ πάθη, τοὺς αὐτοὺς μᾶλλον δὲ καὶ πολλῷ περισσοτέρους πειρασμούς· ἐκεῖνοι ἦσαν ἄνθρωποι ἐκλεκτοί, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἐπίσης ἐσμὲν ἐκλεκτοί· ὁ λόγος τοῦ Κυρίου « Ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου » οὐ μόνον περὶ ἐκείνων ἐῤῥέθη, ἀλλὰ καὶ περὶ (Ἰωάν. 15, 19.) πάντων τῶν διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν πιστευσάντων εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν· διὰ τοῦτο καὶ ὁ μακάριος Πέτρος ἐκλεκτὸν ὠνόμασε τῶν χριστιανῶν τὸ γένος· « Ὑμεῖς δὲ γένος (αὐτ. 17, 20.)
» ἐκλεκτόν, βασίλειον ἱεράτευμα, ἔθνος (Α. Πέτρ. 2, 9.)
» ἅγιον, λαὸς εἰς περιποίησιν ». Ἐὰν ἐκεῖνοι εἶχον χάριν θεοῦ κατ' ἐξοχήν, τὴν αὐτὴν χάριν, ἐὰν θέλωμεν, ἔχομεν καὶ ἡμεῖς· διότι « Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον, ὁ αὐ- (Ἑβρ. 13, 8.)

» τὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας ». Ὁ θεὸς οὐκ ἔστι προσωπολήπτης, ἐπίσης πάντας ἀγαπᾷ, ἐπίσης εἰς πάντας δωρεῖται τὴν χάριν· « Δόξα καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ » ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ τε πρῶ» τον καὶ Ἕλληνι· οὐ γάρ ἐςι προσωποληψία παρὰ τῷ θεῷ ».

Ῥωμ. 2, 10, 11.

Ἡ ἐπιμονή, λέγεις, εἰς τὴν ἀρετὴν ἀπ' ἀρχῆς τῆς ζωῆς ἕως θανάτου ἐστὶ κατόρθωμα δύσκολον. Ἀληθῶς δύσκολον· διὰ τοῦτο δὲ ὁ νομίμως ἀθλήσας στεφανοῦται· διὰ τοῦτο οἱ νικηταὶ λαμβάνουσι ςέφανον ἄφθαρτον καὶ δόξαν ἀμάραντον, καὶ βασιλείαν αἰώνιον. Ἀλλὰ τίς δύναται εἰς ὅλον τὸ διάστημα τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἀναμέσον τοσούτων ματαιοτήτων τοῦ κόσμου, καὶ τοσούτου πυρὸς τῆς σαρκός, καὶ τοσούτων παγίδων καὶ βελῶν τοῦ διαβόλου, νὰ φυλάξῃ τὸν αὐτὸν τόνον εἰς τὴν ψυχήν, καὶ τὴν αὐτὴν προθυμίαν εἰς τὴν καρδίαν, καὶ νὰ μείνῃ ἄτρωτος καὶ ἀναμάρτητος; Τίς δύναται; δύναται ὅστις θέλει οὐχὶ ἰδίᾳ, ἀλλὰ θείᾳ δυνάμει, ἥτις πλουσία καὶ δαψιλῆς δίδοται εἰς τοὺς τοιούτους ἀγωνιστάς· κἂν δὲ τραυματισθῇ ὁ ἀγωνιζόμενος, ἐὰν μὴ ἐκκλίνῃ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ, ἀλλὰ θεραπεύσας τὴν πληγὴν αὐτοῦ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, πάλιν τρέχει, καὶ ἀγωνίζεται τὸν καλὸν ἀγῶνα, καὶ λαμβάνει τὸν αὐτὸν τῆς νίκης ςέφανον.

2. Τιμ. 2, 5.

Εἰς τοῦ κοσμικοῦ πολέμου τὸ στάδιον τραυματίζονται πολλάκις οἱ στρατιῶται· καὶ οἱ μὲν ἐπίμονοι, συνδέοντες καὶ θεραπεύοντες τὰς αὐτῶν πληγάς, πάλιν ἵστανται εἰς τὸ στάδιον, πολεμοῦσι, καθὼς καὶ πρότερον, καὶ στεφανοῦνται· οἱ δὲ ἀνεπίμονοι, ὅταν τραυματισθῶσιν, ἐγκαταλείπουσιν εὐθὺς τὸ στρατόπεδον, καὶ φεύγοντες ἐκπίπτουσι τῆς στρατιωτικῆς τάξεως καὶ τῶν τῆς νίκης βραβείων. Τοῦτο βλέπομεν καὶ εἰς τοὺς πνευματικοὺς ἀγῶνας· ἄλλοι μὲν τῶν τοῦ Χριστοῦ στρατιωτῶν τραυματιζόμενοι θεραπεύουσι τὰς πληγὰς αὐτῶν, καὶ πάλιν ἐπιμένουσιν εἰς τὸν αὐτὸν ἀγῶνα, ἄλλοι δὲ μετὰ τὸ τραῦμα φεύγουσι καὶ ἀπολοῦνται.

Δύο ἄνδρες γίνονται στρατιῶται τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰούδας· καὶ οἱ δύο, ἀκολουθοῦντες αὐτῷ, ἀκούουσι τὴν οὐράνιον αὐτοῦ διδασκαλίαν, βλέπουσι τὰ θαύματα, ἀξιοῦνται τῆς ἀποστολικῆς χάριτος, τρέχουσι τὸν αὐτὸν τῆς σωτηρίας δρόμον· τοῦ Πέτρου τραυματίζει τὴν ψυχὴν ἡ ἄρνησις, τοῦ Ἰούδα ἡ προδοσία· ἀλλ' ὁ Πέτρος πλύνει τὴν πληγὴν αὐτοῦ διὰ τῶν πικρῶν δακρύων, καὶ βάλλει ἐπάνω εἰς αὐτὴν τῆς μετανοίας τὸ βάλσαμον· ὅθεν πάλιν ἐπιστηρίζεται, πάλιν μετὰ προθυμίας τρέχει τὸν αὐτὸν δρόμον, καὶ ἄξιος κρίνεται τῆς ἀποςολικῆς χάριτος καὶ τῆς ἐπουρανίου βασιλείας· ὁ Ἰούδας φεύγει ἀπὸ τοῦ χοροῦ τῶν ἀποςόλων, ῥίπτει τὰ τριάκοντα ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ, ἀπελπίζεται· « Καὶ ἀπελθὼν » ἀπήγξατο ». Βλέπε καὶ τὸν προφητάνακτα Δαβίδ· αὐτὸς ἀνέβη εἰς τὸν κορυφαῖον βαθμὸν τῆς τῶν ἀρετῶν κλίμακος· ἔπεσεν ὅμως ἐκεῖθεν πτῶμα ἐλεεινόν, ἀλλὰ πάλιν ἀνέστη τοῦ πτώματος· ἐσαλεύθη, ἀλλὰ πάλιν ἐςηρίχθη· ἐτραυματίσθη, ἀλλὰ πάλιν ἰατρεύθη· ἥμαρτεν, ἀλλὰ πάλιν ἐδικαιώθη, ἔστησε πάλιν τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, καὶ

Ματ. 26, 75.

Ματ. 27, 5.

ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς ἀρετῆς ὄρη.

Ἐὰν οὖν, τρέχων τὸ πνευματικὸν στάδιον, ὀλισθήσῃς, στήριξον εὐθὺς ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς ἐπιμονῆς τοὺς πόδας σου· ἐὰν πέσῃς, ἀνάστα πάλιν εὐθὺς, καὶ περιπάτει· ἐὰν τραυματισθῇς, βάλε εὐθὺς εἰς τὴν πληγήν σου τῆς μετανοίας τὸ ἔμπλαστρον· μὴ μαράνῃ τῆς καρδίας σου τὴν προθυμίαν ἡ ἁμαρτία· μὴ νεκρώσῃ τῆς διανοίας σου τὸν τόνον ἡ πληγή· μὴ σβέσῃς τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ τὴν ἐκχυθεῖσαν ἐν τῇ καρδίᾳ σου· μὴ φύγῃς ἀπὸ τῆς ἀρετῆς τὸν δρόμον· ἐπίμεινον ἐν αὐτῷ στερεός· ἀνδρίζου καὶ πολέμει τοὺς τραυματίσαντάς σε· ἐργάζου πάλιν τῆς ἀρετῆς τὰ κατορθώματα· διότι, ἐὰν μὴ ἐπιμεληθῇς εὐθὺς τὴν ἰατρείαν τῆς ψυχῆς σου, καὶ μὴ ἐπιμείνῃς εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν καλῶν ἔργων, τότε, συνήθειαν λαβοῦσα ἡ ἁμαρτία, ἕλκει σε εἰς παντελῆ ἀπώλειαν, τότε μένεις ἀπηλπισμένος τῆς σωτηρίας· ἐὰν δὲ ἀναστηθῇς εὐθὺς, καὶ ἀκολουθήσῃς πάλιν τῆς ἀρετῆς τὰ ἔργα, ὁ αὐτὸς πάλιν στέφανος ἀπόκειταί σοι, πάλιν λέγεις καὶ σὺ μετὰ τοῦ Παύλου· « Τὸν » ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι, τὸν δρό» μον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα· » λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης » στέφανος »· διότι τοῦτον τὸν στέφανον λαμβάνει οὐ μόνον ὁ Παῦλος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἀγαπήσαντες τὴν δευτέραν τοῦ Κυρίου παρουσίαν. Ἀνάβαινε οὖν διὰ τῆς ἱερᾶς κλίμακος εἰς τῆς ἀρετῆς τὸ ὕψος, καὶ ἐπίμενε ἀναβαίνων ἕως τέλους τῆς ζωῆς σου· διότι « ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος » σωθήσεται »· ἐπίμεινον καὶ « κράτει ὃ » ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου ».

2. Τιμ. 4, 7, 8.

Ματ. 10, 22.

Ἀποκ. 3, 11.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ·

